

39/

(3)

Egidius de vrinis ⁊ pulsibus
Petrus Leo de vrinis

Profundissimi artium ⁊ medicine doctoris domini Egidij tractatus de iudicijs vrine metrice compositus cum ipsius commento. Una cum eiusdem domini Egidij tractatu de pulsibus cum commentarijs Gentilis de Fulgineo. Addito insuper Petri Leonis spoletani singulari tractatu de vrinis: nunc primuz in lucem edito: optime recogniti: cunctisqz erroribus castigati.

¶ Venantius mutius de camerino Alexandro de Bartholacis de monte vlmi sa-
lutem plurimam dicit.

Suscepi nuper amicoꝛum optime Alexander: ac patrie tue honoꝛ ⁊ decus: communi iuuenū medicine studentū vtilitate ductus: opuscu-
la duo coꝛrigenda: pulcherrima quidem: maximeqꝫ cognitu necessa-
ria: quoꝛum alterum de pulsibus: alterum de vꝛinis inscriptum est. Hanc emendationem meam cuꝫ alicuius docti: peritiqꝫ iudicio subij-
cere vellem: tu mihi occurristi hac dignus censura. Noui eni iaꝫ pri-
dem ingenij tui acumen: atqꝫ summam cum in alijs rebus omnibus: tum in hac medendi arte diligentiam atqꝫ peritiaꝫ. Huc accedit noster amoꝛ: ac mutua be-
niuolentia: qua effectum est: vt tuum potius q̄ꝫ alicuius alterius examen subireꝫ. Probe nanqꝫ scio te. vt verum amicum decet. ab omni simulatione: atqꝫ adula-
tione alienum esse: ac pꝛecipue in hac re: que si recte perfecta fuerit: non dubito quin ⁊ vtilima ⁊ gratissima studiosis iuuenibus sit futura. Quare perlege que-
so hec duo opuscula: atqꝫ castigationes meas diligenter perpende: nec non vt ti-
bi videbitur: coꝛrige: quo audactius ea impꝛessoꝛibus transcribenda tradere pos-
simus. Vale.

¶ Carmina de vrinarum iudicijs edita ab excellentissimo domino magistro Egidio cum cõmento eiusdem feliciter incipiunt.

Ste liber noue institutionis: studiose compositionis artificio ex auctoꝝ scientys elicitꝰ est ⁊ exortus: in quo phisicalis scientie resultãt arcana: et secreta iudicia vꝛinarum ꝯtinentur: quem quidẽ: quoniã lectoris animum erigit ⁊ extollit: nostrorum amicoꝝ instantie inscripsimus. De iudicys vꝛinarum ⁊ preceptorum traditiones in hoc opere metrice describuntur. Metrica nanq; oratio succincta breuitate discurrens diffinitas specificans terminis alligata est certitudini. ideoq; cõfirmat memoriam: ⁊ corroborat doctrinam. Prosaica vero oratio ꝓpria libertate subfugiẽs ꝯturbat memoriã: ⁊ ignorantie parit cõfusionem. Unde qui debent certa ratione censeri ⁊ exemplo cõmemoratiõis q; charactere sigillari: potius metrice breuitatis affectant cõpendium: q̃ꝫ prosaice prolixitatis dispendium. Fortasse igit̃ de versibus incõpositis: ⁊ de metri incongruitate nos arguet lector importunus. Sed attẽdat quoniã phisicaliũ verboꝝ causa lex est ⁊ ratio: q̄ metrice orationis consortium vꝛine designant: vix enim multo conatu mansuescere: vixq; castigari potuerũt: quin metroꝝ legibꝰ arctarentur. Ab hoc autem opere fugiant qui planetici sunt: ⁊ discursores alienis fecibus ĩbuti: ⁊ a musandino dogmate recedant alieni. Socys autez nostris domestice fidei: quoꝝ gratia hoc opus suscepimus huius noue institutionis offerimus. ¶ Diuidit̃ ãt iste liber in duas partes: in primam scilicet ⁊ in secundaz. ¶ In prima igitur parte agit de iudicio vꝛinarum ſm cognitionem colorum et substantiarum. ¶ In secunda agit de iudicys vꝛinaruz ſm distinctionem suorum contentorum.

Al. diffõnem.

¶ Deriuationẽ nomis vꝛie põit.

Icitur vꝛina: quoniã fit renibꝰ vna.
Aut ab vꝛith greco: quod demonstratio fertur.
Aut quia quod tangit mordet desiccat ⁊ vꝛit.
Ut de lacte serum se limpidus eliquat humoꝛ.
Sic liquoꝛ vꝛine de massa sanguinis exit.
Sanguinis est vꝛina serum subtile liquamen
Humoꝛum: quos conficit ars regitiua secũdi.
Et princeps operis: dum fit cribꝛatio rerum.
Dum fit ab impuris pure discretio partis.

Expositio.

¶ Dicit̃ vꝛina. ¶ Expositio breuis. In libro isto auctoꝛ iste intendens doctrinã tradere de vꝛinis in ꝑncipio ponit deriuationem nominis. Urina ergo secundum sentẽtiam illoꝛum triũ versuũ deriuat̃ altera triũ deriuatione. ¶ Prima deriuatio est illa. Urina dicitur quasi vna renibus: q2 in renibus formal'r generatur: q̃uis in epate principium ⁊ substantiã assumpserit. Assumit tamen in renibus ſm visum: vel q2 magis fideliter hꝫ significare super habitudinem renum q̃ꝫ alioꝝ membꝛoꝝ. Hec est ergo sentẽtia ꝑmi versus. ¶ Aut ab vꝛith. ¶ Scd̃a deriuatio ponit̃ in hoc versu: cuius sentẽtia hec est. Urina dicitur ab vꝛith grece: qđ est demonstratio latine: q2 per ipsam vꝛinã dispositiones humani corporis demonstrãtur: vt sanitas: egritudo: ⁊ neutralitas: repletio ⁊ inanitio vel media habitudo ⁊ similia. ¶ Aut q2 qđ tãgit. ¶ Hic ponit̃ tertia deriuatio vꝛine: ⁊ est talis. Urina dicit̃ ab vro vris: quia habet virtutem vrendi ⁊ desiccandi. et ideo dicit̃ valere ꝯtra pustulas ⁊c. sicut expresse scriptuz est in cõmento. ¶ Ut de lacte serum. ¶ Hic ponit q̃ꝫdã similitudinẽ inter serũ ⁊ vꝛinã: vt de ipsius vꝛine essentia doctrina clarioꝛ habeat̃. s. sicut serũ de lacte per grossarum partiũ expressionẽ sequestrat̃. ita liquoꝛ vꝛine de massa sanguinea eliquat̃. ¶ Sanguinis est vꝛina. ¶ In hoc loco ponit diffinitionẽ vꝛine: q̄ q̄dẽ diffinitio assumpta est ab vꝛinis Isaac. Urina ẽ colamẽtũ sanguinis ⁊c.

¶ Cõmentũ. ¶ Renibus vna: quoniã formaliter in renibus generat̃ ⁊ discernit̃: licet prius in epate ⁊ substantiã ⁊ colorem accipiat ſm habitũ: in renibus tamen assumpsit eaz ſm visum: vel dicit̃ q2 fidelius renum habitudinem denũciat q̃ꝫ alioꝝ membꝛoꝝ. Unde dicit̃ vꝛina ab vꝛith grece: qđ est demonstratio interioꝝ membꝛorum. vnde cuz certificamur de interioꝛibus: tunc cõsulimus vꝛine iudiciũ. Et dicit̃ etiã ab vrendo: q2 habet virtutẽ desiccatiuã. vnde valꝫ ꝯtra serpiginẽ: ⁊ cõtra pustulas: ⁊ cõtra virge vlcerationem: ⁊ cũ felle accipitris colata per pannũ maculã delet: potata etiã spleneticis ꝓfert. ¶ Ut de lacte serum. ¶ Hic notat̃ similitudo fieri inter serũ ⁊ vꝛinã: vt expresse de essentia similitudinis vꝛine euidẽtioꝛ cõpleat̃ doctrina: sicut aũt serum per grossaruz partiuz expressionẽ de lacte excolat̃: sic vꝛina de massa sanguinis eliquat̃. vnde Theophilus. Quidaz vero eam similem sero vocauerit. ¶ Sanguinis est vꝛina. quid sit vꝛina sic diffinit̃ in hoc loco. ⁊ est hec diffõ. ¶ Que hic assignat̃ bene ꝯsonans diffinitioni: quã ponit Theophilus ⁊ Isaac in libro vꝛinarũ: que talis est. Urina est colamentũ sanguinis ⁊ alioꝝ humoꝝ ex actionibus nãe natum: nõ est re vera serũ: sed quasi serosa substantia a sanguine eliquata. ¶ Humoꝝ quos ꝯficit ars regitiua secũdi. i. virtus regitiua: scꝫ secunde digestionis. Et princeps operis duz fit cribꝛatio reꝝ. Idest sequestratio: que seq̃stratio fit in epate. Flegmatica nãq; materia in ꝑmo motu ebulitionis generata ad pulmonez emittit̃: vt in flegma ꝯuertat̃. Colerica materia ad cistim fellis transmittitur. Melancolia deriuatur ad splenẽ. Sanguinea materia in epate sinceratur ⁊ mũdificat̃. Aquosa vero substantia: id est vꝛina cum sanguine ad renes deportatur: ⁊ per poros euritides resudat in vesicam.

Cõmentũ.

¶ Consideranda in iuditio vꝛine.

¶ Quale: qd: aut qd ĩ h̃: q̃ꝫtũ: quotiẽs: vbi: qñ
Etas: natura: sexus: laboꝛ: ira: dieta
Cura: fames: motꝰ: lauacꝝ: cibꝰ: vnctio: potꝰ
Debent artifici certa ratione notari.
Si cupis vꝛine iudex consultus haberi.
¶ Quattuoꝛ ex primis cũ precipue dominẽt̃.
Debet iudicij potioꝛ sententia sumi.
¶ Integritas lapsus: vitiũ: ꝟtꝰ minꝰ: aut plus
Et status his medius fit ab hoc examine certꝰ.
¶ Expositio breuis. ¶ Quale: qd. ¶ Hic ponit ꝯditiões

Expõ.

que regrunť ad verū iudiciū vrinarū:vt manifeste de/
clarať in cōmento infra.¶ Quattuor ex p̄mis. Hic ostē
dit quas ꝯditiones medicus debet ꝑcipue ꝯsiderare. Et
dicit:ꝙ primas quattuor ꝯditiones medicus p̄mo ⁊ p̄n/
cipal'r attendere debet.s.ad q̄litatē:substātiā q̄ꝫtitatez: ⁊
ad ꝯtenta:q2 ex istis quattuor ꝯditionibus cuz sint sub/
stantiales vrine sumiť melior s̄nia in iudicādo.¶ Inte/
gritas. Hic ostendit vtilitatez:que habeť ex iudicio vri/
narum dicens ꝙ per iudiciū vrine cognoscit medicꝰ sa/
nitatē hominis:egritudinē ⁊ neutralitatem: fortitudinē
virtutis ⁊ debilitatē:inanitionē ⁊ repletionē:⁊ habitudi/
nez mediocrē:⁊ hec est vtilitas:q̄ habeť ex iudicio vrine.
Cōmen. ¶ Cōmentum. ¶ Quale:quid. Formā inscriptionis vel
speculationis in alio:vel intētionē intitulatiōis declarat
sibi. In hoc enim loco declarat ⁊ ostendit:que sunt in iu
dicio vrine ꝯsideranda. Habenda enim est ꝯsideratio co
loris:substantie:q̄ꝫtitatis:⁊ ꝯtentorum. Et iste sunt nāles
vel substantiales ⁊ intrinsece ꝯsiderationes:que ex ipsa
vrina perpenduntť. Sunt ⁊ alie quedā accidentales vel
extrinsece:que ex ꝓprietatibus subiectoꝝ eliciunť:vt ex
etate cōplexione ⁊ alijs:que secunť.¶ Quale. Refertur
ad qualitatē.i.ad colorem.¶ Quid. Referť ad substan
tiam. Diuersificať igiť substantia in tenuitatē:⁊ spissitu/
dinem:⁊ mediocritatē. Tenuitas in omnimodā tenuita
tem:⁊ in mediocrem ⁊ tenuem:spissitudo in omnimodā
spissitudinē ⁊ remissam diuidiť.¶ Qō in hoc. Spectat
ad differentiā cōtentoꝝ.¶ Quantū. Pertinet ad q̄ꝫtita
tem. Quantitas enim diuidiť in multitudinē.mediocri/
tatem:⁊ paucitatē.¶ Quotiens. Pertinet ad numerum
effusionis vel inspectionis.s.vtrum semel.vel pluries sit
effusa vrina. Nā ex frequētia vel raritate effusionis plu/
rimū instruimur:⁊ ex frequētia speculatiōis plenius cer
tificamur.¶ Ubi. Referť ad locū collectiōis:que colli
gi debet in vase vitreo claro ad modū vesice facto:vt ex
vasis qualitate omnes ꝑtes vrine se visui fideliter osten
danť.¶ Ubi. Etiā referť ad locū inspectionis: q2 debet
inspici in loco nō nimis radioso:nec obscuro. Et si radiꝰ
sit ante oppositus opponenda est manus:vt fiat melius
discretio ꝯtentoꝝ:⁊ ne radiositate visibilis spiritus hēat
disgregari.¶ Ubi. Potest etiā intelligi depositione ꝯtē/
torū.s.vtrū ꝯtenta in summo teneant locuz in vrina vel
mediū vel infimū. ¶ Quando. Referť ad tp̄s effusio/
nis:qō est in hora matutinali:celebrata digestione. Tūc
enim fidelior est:⁊ est nuncius certus interioꝝ mēbroꝝ
¶ Uel quando referť ad tp̄s inspectionis: statim nāq꞉
est inspicienda:⁊ si affuerit opportunitas post eiꝰ residē/
tiam vase obturato sc̄do vel tertio est inspicienda. Mul
totiens nāq꞉ mingiť tenuis:⁊ postea inspissať:⁊ econuer
so.multotiens tenuis ⁊ remanet tenuis: vt in Theophi/
lo legiť.¶ Etas. Quia alia debet esse in puero: alia in se/
ne:⁊ alia in iuuene iuxta intensionē vel remissionē cali/
ditatis.¶ Natura.s.quātum ad cōplexionē: in colerico
nāq꞉ debet esse citrina ⁊ tenuis. citrina ex caliditate. te/
nuis ex siccitate. In flegmatico debet esse discolorata ⁊
aliquātulū spissa. In melancolico debet esse discolorata
⁊ tenuis. In sanguineo colorata ⁊ mediocriter spissa.
¶ Sexus. Ad differentiaz inter marē ⁊ feminā.¶ La/
bor. Pertinet ad exercitiū corporis. Ex labore nāq꞉ cum
calefiat corpus colorať vrina.per laborē intellige:⁊ eius
ꝯtrariū.s.quietē.¶ Ira.i.fu[ro]r animi:ira enim pertinet
ad perturbationem animi.vnde mutatur vrina.¶ Die/
ta. Quantū ad ministrationē sex rerū nō nāliū: ex q̄bus
oībus variať vrina.¶ Cura. Quantum ad sollicitudinē
⁊ tristitiam.¶ Fames. Quātum ad indigentiaz ⁊ potus
⁊ cibi ⁊ ieiunij.¶ Motus. Quātum ad q̄ꝫtitatem exer/
citij:quoniā in quodā exercitio plus moueť corpus ⁊ in
quodā minus.¶ Lauacrū. Ad differentiaz balneoruz.
Nam ex balneo sulphureo vel marino vrina coloratur
⁊ ex balneo aque dulcis discolorať.¶ Cibus. In quali/
tate ⁊ q̄ꝫtitate immutat vrinā. Quantitas multitudinis
ciborum discolorat ⁊ crudificat vrinā suffocando calorē
naturalē. Paucitas ciborū intensam reddit inducendo
siccitatē:ex cuius lima acuiť calor. Qualitas aūt si cali/
dus frig.hu.⁊ siccus:⁊ etiā si in substantia sit subtilis:vel
grossa:aut mediocris.¶ Unctio. Quātuz ad vnguenta:
vt si vnxerit se oleo laurino vrina intendiť:vel marcia/
ton:vel oleo iusquiami.vnde calor remittiť vel intendi/
tur.¶ Potus. Sua enim q̄ꝫtitate qualitate substantia ⁊
colore imutať vrina.q̄ꝫtitate si multū biberit vel paruz
qualitate.si multum fuerit calidus: vel frigidus: ⁊ simi/
lia. substantia si fuerit stipticus vel diureticus:ex subtili
nāq꞉ potu ⁊ diuretico multiplicať vrina:ex stiptico ⁊ spis
so minuiť. colore: vt si fuerit vinū rubeū vel album ⁊c.
huiusmodi enim ꝯsortiū tingit vrinā:⁊ eam reddit san/
guineam.coctum:vt decoctio reubarbari ⁊ croci reddit
eam croceam.¶ Debent artifici. Id est medico cōsulto
⁊ discreto.¶ Quattuor ex primis. Id est quattuor cōsi
deratis:que diximus substātialia.¶ Integritas. Hic de/
clarat que vtilitas habeať ex iudicio vrinaꝝ.¶ Integri
tas. Quātū ad sanitatē.¶ Lapsus. Quātuz ad egritudi/
nem vel neutralitatē.¶ Uitium. Quātum ad imperfe/
ctionē operationum.¶ Uirtus. Quātuz ad perfectionē.
¶ Minus. Quātum ad minutionem.¶ Plus. Quātū
ad repletionem.¶ Status. Quātum ad mediocritatez.
¶ Ab hoc examine. Id est iudicio vrine.

¶ De coloribꝰ vrine ⁊ primo de nigro.

¶ Bis deni vrinam possunt variare colores.
Quos ex subscriptis poteris ꝓpēdere formis.
¶ Nigrior vrine facies incōmoda febris
Quartane soluit:mortem portendit:⁊ vrit.
Si niger ad fundū residens se deprimat hūor.
Matrix purgatur multi sentina fluoris.
In febre fert mōtē nigra:fetida:pauca:piguis
Uesice vitio prorsus renumq꞉ remoto.

¶ Expositio. ¶ Bis deni ⁊c. Postq꞉ auctor docuit nos in Expō.
generali ꝯditiones:que sunt attēdende in iudicio vrina/
rum:⁊ quid sunt:hic prosequiť de vna ꝯditione.s.de q̄li/
tate ostendens quot sunt colores vrinarū dicens ꝙ sunt
viginti.sed qui sint inferius declarabiť.¶ Nigrior vri/
ne. Hic prosequiť de coloribus vrinarū: ⁊ p̄mo de colore
nigro. Sentētia istoꝝ duoꝝ versuū est hec. Urina nigra
in colore tria significat. Unum.s.solutionē ⁊ liberationē
a febre quartana:⁊ maxime si sit multa in q̄ꝫtitate. Alte
rum est:ꝙ significat mortificationē caloris nālis:⁊ tunc
est nigra quadam nigredine circunfusa: ⁊ tunc ꝓcessit co
lor liuidus. Tertium est q2 significat vltimataz adustio/
nem:⁊ talis nigredo est sicut cornu lucidū: ⁊ tunc precess
sit color viridis.¶ Si niger ad fundum. Hic poniť alia
regula de nigro colore:⁊ solū pertinet ad mulieres: que
talis est. Quotiens apparebit tibi vrina nigra cum nigro
sedimine:significat purgationē menstruoꝝ.q2 humor ni
ger ⁊ melancolicus effundiť in vrina:⁊ ipsam denigrat.
Et est notandū:ꝙ talis vrina per residentiā attenuatur
superius ⁊ inferius inspissať.¶ In febre fert mortē ⁊c.
Alia poniť regula de nigro colore. Quotienscunq꞉ in fe/
bre acuta appareat vrina nigra in colore: pauca in q̄ꝫti/
tate:fetida

tate:fetida in odore:vnctuosa in substãtia: tunc potes ꝓ/
culdubio mortem iudicare. Renũ tamẽ ⁊ lumboꝝ iudi
cio circunscripto:qꝛ si esset vitiũ in renibus:aut in vesica
minus eẽt vrina suspecta. Unde talis vrina potest appa/
rere ex passione in renibus:aut in vesica.

Cõmen. ¶ Cõmentũ. ¶ Bis deni vrinã. In hoc cap. distinguunt̃
quot sint colores vrinarũ. Sunt aũt viginti. Et est mul/
tiplex coloꝝ descriptio:vel distinctio. Quedã nãq; fit co
lorũ distinctio ſm qualitates. alia ſm naturã digestio/
nis ⁊ decoctionis. tertia ſm ꝓprietates humorũ. ¶ Se
cundũ qualitates fit hec distinctio colorũ: qm̃ alij sunt
intensi:alij mediocres:alij remissi. Remissi omnes iudi
cantur a subcitrino inferius. sed intensi omnes a ruffo
superius. Mediocres sunt citrinus ⁊ subcitrinus. ruffus
⁊ subruffus in quadã cõplexione. ¶ Scd̃m nãm decoc/
tionis fit hec distinctio coloꝝ:qm̃ alij significant morti/
ficationẽ:vt niger:viridis:⁊ liuidus. Alij significãt indige
stionem:vt albus:lacteus:glaucus:⁊ caropos. Alij ꝓrinci/
pium digestionis:sed nõ perfecte vt subpalidus:subcitri
nus pallori vicinus. Alij perfectã digestionez:vt citrinus
ruffus ⁊ subruffus. Alij excessuz digestionis vt subrube⁹
rubeus:subrubicundus:rubicundus. Alij adustionem si/
gnificant:vt nopos:⁊ kianos. Alij superadustionẽ ⁊ mor
tem:vt viridis:⁊ niger. ¶ Si vero obyciat̃ ꝙ a nigro co
lore incepimus:⁊ in eodem terminauimus. ¶ Respon/
deamus:ꝙ aliud est niger color qui fit ex mortificatio/
ne:que fit ꝓpter frigiditatez:⁊ caloris extinctionẽ. aliud
est:qđ fit ex summa ⁊ vltima adustione: ⁊ iõ ſm diuer/
sitatem causarũ distinguenda est diuersitas effectuum.
¶ Distinctio ſm humores euidens est. Nam quidã co/
lores significant colerã:quidã sanguinem. alij melanco
liam. alij vero flegma. Sed ad significãdũ humores dz
fieri cõiugatio coloꝝ ⁊ substãtiarũ. Primo ⁊ vltimo exe/
quit̃ auctor de nigro colore:vt fiat ꝓcessus de coloribus
significãtibus mortificationẽ:vel frigiditatis intensionẽ
ad colores significãtes adustionem per colores significã
tes mediocritatem. ⁊ sic ab vna extremitate rõnabiliter
ꝓcedit ad aliã extremitatem. ¶ Bis deni. Id est vigin/
ti:qui ĝ colores sint:determinãdũ est inferius. ¶ Quos.
Id est colores. ¶ Ex subscriptis formis. Id est regulis.
¶ Nigrior vrine ⁊c̃. Quartane soluit. In hoc caplo agit
de nigro colore ratione p̃dicta. Niger aũt color in vrina
tria põt significare:aut frigiditatẽ. s. mortificantẽ:⁊ tunc
debet esse vrina nigra cum quadã caligine circũfusa ꝑ
lor. Aut significat adustionẽ completã ⁊ vltimatã: ⁊ tũc
naturalis caloris extinctionẽ:⁊ tunc precessit liuidus co/
debet esse lucida sicut cornu lucidũ nigruz:queadmodũ
apparet circa facies ethiopũ: quibus ꝓpter adustionem
quedã luciditas in facie attrahit̃ ex sanguinis adustione
⁊ vnctuositate ad faciẽ attracta. Uiriditas etiã p̃cedens
est signũ manifestũ:ꝙ succedens nigredo fiat ex adustio
ne sanguinis. Significat aũt niger color in vrina ⁊ maxi
me in febre quartana:si multa fuerit in quãtitate:quarta
ne solutionẽ:⁊ melancolici humoris purgationẽ. Melã/
lica nanq; materia nigra est:⁊ terrestris:⁊ sui cõmixtione
denigrat vrinã. Multã ideo dixi:qꝛ ex purgamẽto mul/
to debet mulciplicari vrina. ⁊ ideo si pauca appareat su/
specta ẽ. Littera plana est. ¶ Soluit. Id est solui signifi
cat. ¶ Mortẽ ꝓtendit. Id est significat mortificationẽ
ex frigiditate intensa liuore p̃cedente. ¶ Adurit ⁊c̃. Id
est adustionẽ significat p̃cedente viridi. ¶ Si niger ad
fundũ ⁊c̃. Alia regula de nigro colore dat̃: ⁊ est accõmo/
data mulieribus:⁊ nõ ad alia subiecta euagatur. Urina
nãq; nigra cũ nigris sediminibus in fundo apparentib⁹
significat purgationẽ menstruoꝝ ex eruptiõe nigri ⁊ me
lancolici humoris. Unde tota vrine facies:quadã deni/
gratione respergit̃:sed talis vrina per residentiaz inspis/
satur superius:⁊ attenuat̃ inferius. ¶ Matrix purgat̃.
Id est purgari significat̃. ¶ Sentina. Id est lacuna. i. re
ceptaculũ. Sicut. n. ad sentinã nauis discurrũt omnes su
perfluitates:ita ad matricẽ quasi ad quãdã sentinã mu/
lieris corporis deriuant̃ superfluitates. ¶ In febre fert.
Alia ponit̃ regula de nigro colore. Urina nigra in colore
pauca:fetida:⁊ vnctuosa:nihil mali vesica habente ꝓcul
dubio mortẽ significat:circũscripto vitio renũ ⁊ lumbo/
rum. Et iõ dixi:ꝙ talis potest apparere ex vitio renũ vel
lumboꝝ. ⁊ tunc minus erit suspecta. Et hãc regulã eligi/
mus a Theofi. in cap. de fetida vrina in fine sui opis. Di
cit enim ibi. Urina in febre acuta nigra fetida pinguis
nihil mali vesica habente significat mortem. Et subiun/
git. Urina odorem habens grauem significat mortifica
tionem:⁊ putrefactionem. In febre acuta fert mortem:
id est significat mortificationez. Nigra ex mortificatio/
ne:fetida ex corruptione:pinguis. i. oleagina ex pingue/
dine:⁊ substantialis hũiditatis vel humidi eliquatione.

¶ De vrina nigra:que nigrã hz nubẽ.

Multa die cretico:quã nigra ⁊ p̃edula nubes
Largius obfuscat: sedimenq; natatile turbat.
Auribus oppressis turbata pace soporis
Sanguineuz fluxum signat de nare futurum.
Sed si signa necis concurrant siue salutis
Judicio mortis damnat:vel liberat egrum.

¶ Expositio. ¶ Multa die. Hic ponit auctor aliã regulã Expõ.
de vrina nigra:⁊ nõ solũ ĩtelligit̃ vrina illa:que per totũ
est nigra:sed etiã illa:que hz nigrã nubem. Ista est ergo
regula. Qñcunq; videbis vrinã nigrã:vel subnigrã in co/
lore:multã in q̃ntitate cũ hypostasi nigra excelsa: aut na/
tatili apparente in die cretica:supueniẽte in febre causo/
ne cũ vigilijs ⁊ auriũ surditate. tũc scias ꝙ crisis futura
est per fluxũ sanguinis ex naribus ad salutẽ vel mortẽ.
Ad salutẽ ꝯcurrentibus bonis signis:ad mortẽ ꝯcurren/
tibus signis malis. Rationes illorum in commento po/
nuntur:⁊ preter ea hec sufficiant.

¶ Cõmentũ. ¶ Multa die. Alia ponit̃ regula de vrina Cõmentũ.
nigra vel subnigra. Per vrinã nigrã vel subnigrã nõ tm̃
intelligimus illã solã:que ꝑ totũ nigra est:sz etiã illã:q̃ ni
grã hz nubẽ:vel nigrũ vel subnigrũ eneorima:ex quo fa
cies vrine denigrat̃. Est ĝ talis regula. Urina nigra vel
subnigra:multa in q̃ntitate apparẽs. ⁊ cũ hypostasi nigra
⁊ excelsa:⁊ natatili:formã tenẽs eneorimatis:in die creti/
co supueniens in febre causone cũ vigilijs ⁊ surditate si/
gnificat crisim futurã ꝑ fluxũ sanguinis a narib⁹ ad salu/
tez:si laudabilia signa concurrant. sed ad mortẽ si illau/
dabilia. ¶ Multa die. Per h̃ ꝙ multa vrina fuit in die
cretica:significat̃ ꝙ nã mouet̃ in die crisis deputata ad
purgãdã mãm:⁊ fuit fortis ad purgãdã mãm per vrinã.
⁊ iõ fuit multa. Qꝛ aũt eneorima fuit pendens in medio
ꝑ hoc significat̃ motus ⁊ dispositio mãei: ꝙ v̄o excelsuz
est eneorima:indicat̃ leuitas eiusdẽ: ꝙ aũt nigra signifi/
cat̃ nimietas feruoris ꝯuertentis mãm in q̃dã adustio/
nem. Sed adustio nõ nimis violẽta demõstrat̃:cũ eneo
rima est natatile ⁊ excelsum. Nã si esset violẽta ⁊ vltima
ta adustio:humiditatẽ depasceret:⁊ nihil resolueret: ⁊ to
tam ventositatẽ ꝯsumeret:que ꝯsumpta poti⁹ fieret hy/
postasis subsidens q̃ excelsa. ¶ Nota ꝙ vrina multa
turbosa in die septima adueniens significat solutionẽ ⁊c̃.
solutionẽ breuẽ. Pauca v̄o significat mortẽ in die septi/

ma. In eo q adsunt vigilie: ꝛ surditates supuenerint: demonstrat q mã ignit: ꝛ acuta resoluta in fumũ ascendit ad caput: ꝛ vigiliarũ inquietudinẽ: ꝛ auditus impedimentum inducit. Et ipsa materia cũ sit acuta ꝛ penetratiua: frãgit venulas nariũ: ꝛ per eas erumpens ad fluxuz sanguinis de naribus puocandũ: mouendo: ꝛ meatus reserando laborat. Eadem materia sua siccitate: ꝛ acumine suo desiccans cerebrũ insaniã inducit. Eadem quoqz materia per poros egrediens neruos in transitu suo pungit ꝛ mordicat ꝛ rigorem facit: perueniens etiã ad cutem eam mollificat: ꝛ sudorẽ inducit. Inde est qd dicit Isaac in libro vrinaruz. Urine nigre vel subnigre eneorimata habentes excelsa significant crisim fieri cuz rigore ꝛ sudore. Urina multa ꝛ nigra cũ sudore ꝛ vigilijs subueniẽte hypostasi nigra ꝛ natatili sanguineuz fluxũ significat a naribus. eadem cũ laudabilibus signis morbi solutionem portendit. Unde Theophilus in libro vrinaꝝ dicit Urine nigre eneorimata habẽtes excelsa significant crisim futurã cũ rigore: ꝛ sudore: ꝛ insania: ꝛ qñqz fluxũ sanguinis de narib⁹. Inde est quod dicit Hypocras in quarta particula affori smo. A causone habito rigore superueniente solutio fit. i. rigor superueniens soluit egritudinẽ. De vrĩa nigra dicit Hypo. in epidimijs. Impossibile est sanari infirmos: in quoruz vrinis dominat̃ nigredo: nisi in quibus vrine exeunt ẜm crisim. Idez in eodẽ. Si auferant̃ menstrua mulieribus vrinis nigris superuenientibus sanant̃. Itez Gal. super epidimias Hypo. dicit. Or si aliquando infirmus in principio morbi facit vrinaz nigram cum signis molestis ꝛ terribilibus: ꝛ tamen sanat̃: si ꝯtingat eius virtutem esse constantem: ꝛ facilem anhelitum. Item quãdoqz in morbi initio vrina nigra venit cum timore accidentium: ꝛ permanet vsqz in diez nonã. Sed postea veniente vrina nigra cũ hypostasi alba virtute se expediente decoctionem morbi significat: ꝛ egri salutem hoc ꝛc̃. Hoc certum est ẜm Hypocratem in lib. affori s. s. secunda particula vbi dicit. Acutorum morborum non omnino certe pronosticationes sunt: neqz sanitatis: neqz mortis. Sed constanter scias: vt dicit Gal. q significatio non concomitatur laudabilis. Si angustia anhelit⁹: ꝛ sudor in solo capite: ꝛ alienatio mẽtis: ꝛ ablatio desiderij: tunc scias q manifesta ruina nature: ꝛ corporis egri periclitatio declarat̃. ℂ Nota q dicit Theophilus in vrinis: q vrina in fe. causone. si nigram nubez habuerit: significat transmutari in quartanã. Per nigredinem significat adustionem materie: per nubem ventositas declaratur: ꝛ etiaz q non sit tanta adustio: quin aliquantulũ de humiditate remaneat: que resoluta in ventositatem: sedimen eleuat in nubez. Materia igitur causonis expulsa a vasis ad fontes putrefit in eis: ꝛ quartanam inducit. Littera plana est his expositis.

ℂ Cũ qua substãtia ꝯueniat niger color.

ℂ Congrua mixture cuz spisso federa seruãs
Subtilis coitum refugit nigredo liquoris.
Ut tenuem tolleret: qui nõ sibi ꝯcolor heret.
Impetrat euentus: casusqz facit violentus.
Non obstrusa parum deductio clausa viarũ.

Expō. ℂ Expositio. ℂ Congrua. In hoc capitulo demõstrat auctor de nigro colore: cum qua substantia conueniat copulari naturaliter. Sententia istorum quinqꝫ versuũ breuiter talis est. Niger color naturaliter cum spissa substantia commiscetur: sed cum tenui nunquã commiscetur. ꝛ ratio est: qꝛ vbi est nigredo ibi est obtenebratio ꝛ obscuritas: que contingit ex perturbatione partiuz: ꝛ ingrossatione. ꝛ ideo merito cum grossa substantia sociatur: sed cum tenui non: quia tenuitas contingit ex partium raritate. ꝛ nigredo vt dictum est: ex perturbatione partium ꝛ illa sunt contraria. et ideo se insimul nõ patiuntur. Et hoc intelligendum est naturaliter: quoniam accidentaliter niger color cum tenui substantia aliquotiens copulatur: sicut: vrina nigra spissa in substantia per loca opilata transiens est stricta tunc ratione opilationis loci a sua grossitie spoliatur. ꝛ sic remanet tenuis. Et hoc est quod auctor intendit.

ℂ Commentum. ℂ Congrua mixture. In hoc capitulo demonstratur: cui substantie sit cõiugalis niger color naturaliter. Et dicit q cum tenui substantia nigruz colorẽ impossibile est coniugari. Et hoc idem testatur Isaac in libro vrinarum: de cuius fonte hanc doctrinam habuimus. Ubi nãqꝫ est nigredo: ibi tenebrositas ꝛ obscuritas que habet contingere ex perturbatione partium: ideoqz vbi est tenebrositas: non potest esse tenuitas: que contingit ex partium raritate. inde est q nigredo non potest copulari naturaliter cum tenui substantia. Ideo dixi naturaliter: quia quandoqz recipit copulationem cum tenui substantia ex accidenti sicut propter emfrasiz vrine: vt quando vrina naturaliter nigra transit per locuz: vbi est emfrasis: quia in loco opilationis remanet grossities: ꝛ vrina a spissa substantia spoliatur: ꝛ quãdam tenuitatẽ assumit. Item vrina nigra significat incensionez sanguinis: ꝛ sue humiditatis naturalis consumptionem ex intensione ignei caloris: vel ex intensione calidi naturalis: vel ex congelatione ex frigiditate nimia: vel propter humores melancolicos ẜm crisim expulsos: quibus omnibus vrine substãtia inspissatur. Ex intensione sanguinis propter nimiam ebulitionez: ex congelatione propter nimiam frigiditatem. ꝛ ex purgatione materie melancolice ẜm crisim pp substantie terrestreitatẽ cõmixtã cũ vrina. Et ideo nõ põt ꝯiũgi niger color cũ tenui substantia. Cōmē.

ℂ De liuido colore.

ℂ Liuida si fuerit: vel liuor particularis.
Uel totalis erit: per totum liuida membrum.
Aut membri monstrat humorem mortificari.
Aut sursum liuens varijs accõmoda causis.
Paruus emitrite⁹: medi⁹: morbusqꝫ caduc⁹.
Aschlites: sinochus: vene ruptura: catarrus.
Strangurie lapsus: matricis passio: fluxus
Coste: pulmonis vitium: dolor articularis.
Consumptiua ptisis: vis extinctiua caloris.
Sint tibi liuoris cause: quas collige signis.

ℂ Liuida si fuerit. ℂ Expositio. Superius auctor determinauit de nigro colore: hic determinauit de liuido: qui est via ꝛ incboatio ad mortificationez: ꝛ caloris naturalis extinctionem. Et ideo liuidus color non differt a nigro nisi ẜm remissionem mortificationis. Unde sententia illoꝝ duorum versuum breuiter est hec. ℂ Liuidus color. Idest plumbeus: aut est ẜm totam substantiã vrine: aut ẜm partem videlicet in superiori parte vrine. Si ẜm totam substantiam vrine: tunc aut facit residentiaz ꝛ tunc inferius inspissatur: ꝛ superius subtiliatur: ꝛ clarificat̃. ꝛ tunc scias q talis vrina per totum liuida talem residentiam faciens significat humorum mortificationem. Aut nullam facit residentiam. ꝛ tunc non solum significat mortificationem in humoribus esse infixaz: sed in membris Expō.

in membris radicatã: ⁊ hoc est quod intendit. ¶ Aut sursum liueus. Hic determinat de colore liuido apparente in superiori parte vrine dicens: q quandocunqz apparebit tibi vrina in colore liuida in superiori parte vrine: significat egritudines varias ⁊ diuersas: vtputa paruum emitriteum: ⁊ meduz: ⁊ epilepsiam: ⁊ alias: sicut in commento declaratur.

Cōmē. ¶ Cōmentum. ¶ Liuida si fuerit. Post nigrum colorez agit auctor de liuido colore: q2 significat preparationem ⁊ incboationem ⁊ inultimationem mortificationis: ⁊ nō differt a nigro nisi in remissione maliciei. Liuidus autē color in vrina alius est totalis: qui totam occupat vrinã. alius est particularis: qui partem superiorem tantuz inficit. Totalis liuiditas aut significat mortificationē humoris ⁊ non membri: aut significat mortificationem humoris ⁊ membri: aut membri ⁊ non humoris. Si igitur significat mortificationem humoris ⁊ non mēbri. tunc vrina debet inferius per residentiam inspissari: ⁊ liuiditatem retinere: superius autez clarificari: ⁊ ab infectione liuoris recedere. Si humores et membri nulla residētia vrine labes liuoris potest aboleri: per quod significatur mortificationis vitium non tantuz in humoribus esse fixum. sed in membris esse radicatum. his cognitis littera plana est. ¶ Aut sursuz liueus. Premisit auctor de totali liuiditate. nunc de particulari subiungit. ¶ Varijs accōmoda. Idest deputa ad varias: ⁊ diuersas passiones. ¶ Paruus emitriteus. Notandum est q particularis liuiditas ex multis causis potest prouenire: quia quãdoqz ex mortificatione propter caloris naturalis extinctionē. sicut in emitriteis vel ex humorum perturbatione: sicut est in fluxu ventris: ⁊ tunc vrina debet esse pauca: cũ quibusdam humoribus ⁊ oblongis resolutionibus: cuz quadam essentie impuritate: quod habet fieri: quia terrestria ⁊ aquosa cōmiscentur sibi. vnde liuidus color succedit. Quandoqz vero fit liuidus color ex spiritualium passione: sicut in pleuresi. peripleumonia: empimate: ⁊ ptisi. Patientibus nãqz membris spiritualibus membra nutritiua: scilicet stomachus ⁊ epar cōpatiuntur eis. Transmittunt ergo spiritum ⁊ naturalem calorez ad iuuamentum eorū. Unde spũ ⁊ nãli calore depauperata frigescũt. vnde ex debilitate caloris ⁊ impuritate secũde digestionis: cum vrina sit eius superfluitas: quãdam contrahit liuiditatez. Vel aliter in pleuresi: vel peripleumonia multa est collectio materiei superflue spiritualia opprimentis: quandoqz etiam naturalis calor in saniosaz humiditatem trãsducere contendit: ⁊ aliquid puluerulentum et contagiosum de mala materia per venam deriuatur ad epar: ⁊ sanguinem inficit: ⁊ spiritus corrumpit. Unde vrina cum infectione spirituũ ⁊ sanguinis superius liuescit. ¶ Et si queraẽ quare liuescit potius superius q inferius: ¶ Respondenduz est sic. scilicet q fumositates ⁊ vapores cum vrina emissi cum sint corpora aerea leuia superius habent motum: ⁊ vbi magis habitant: ibi ostendunt suam infectionez. Fit quandoqz liuiditas in epilepsia cũ quadã plumbeitate in circulo: que significat infectionez spiritualium ex passione animatorum membrorũ. In sinocho etiam liuescit vrina propter sanguinis corruptionem: sanguine enim corrupto multum inficiuntur spiritus. Liuescit etiã in aschlite propter digestionis secunde corruptelam: ⁊ humorum impuritatez: in ruptura chilis vene: ⁊ in omni effusione sanguinis liuet vrina ꝑpter humorum perturbationem. In stranguria: ⁊ in catarro: ⁊ in arthetica non est vrina expers liuiditatis: quod contingit ex spirituum infectione per loca patientia transeuntium ⁊ ex humoribus: quos contingit perturbari ⁊ corrũpi vrine sortiuntur maculam liuiditatis: idest recipiunt. Et in passione matricis liuet propter eandem causaz: precipue cum matrix sit lacuna: ⁊ sentina omnium superfluitatuz ⁊ hoc est qd dicit. ¶ Paruus emitriteus. Tres sunt species emitritei de quibus alias sufficiēter diceẽ. ¶ Morbus caducus. qui alio noīe appellaẽ epilepsia. ¶ Aschlites. Idest tertia species hydropisis: ⁊ diciẽ ab aschi: quod est vter: quia in ea venter repercussus resonat in moduz vtris semipleni. ¶ Sinochus. Febris est continua de putrefacto sanguine intra venas. ¶ Vene ruptura. Sicut chilis: vel alterius vene. ¶ Catarrus. Fluxus humorum a capite descendentium. ¶ Strangurie. Cum fit opilatio vesice: vel ex humore collecto: vel ex apostemate. ¶ Matricis passio. Ut si patiatur matrix ex inanitiōe: vel ex aliqua precipitatione: vel distensione ſm superiorez partē: vel ex declinatiōe suplatus dextrũ vel sinistrũ vel vertebꝛ. ¶ Flux9. s. ventris. ¶ Coste. Quantum ad pleuresiz. ¶ Pulmonis. Ex vitio pulmonis liuet vrina tribus de causis: scilicet ex stillicidio reumatis. vnde circulus est reumaticus ⁊ granulosus: ⁊ dolore circa spiritualia si patitur ex repletione: ⁊ tunc sentitur grauitas: ⁊ pondus circa spiritualia: ⁊ dolor partis sinistre. Patitur etiaz ex compressione a stomacho: vel a splene: vel matrice: vl' epate. vnde aliquid extorqueẽ a spiritualibus ex sui compressione: quod lapsum est ad gibbum epatis: ⁊ inde per capillares venas ad vesicam: ⁊ vrinam inficit. Et distinguitur talis liuiditas per timorem membrorum comprimentium. ¶ Ex vitio epatis liuet vrina tribus de causis ex repletiōe: ex opilatione ⁊ ex debilitate virtutis. Quando vero liuet ex repletione. tũc distinguiẽ q vrina spissa est: in ⁊ pondus sentiẽ dextro hypocũdrio: ⁊ dolor. ¶ Ex opilatione liuet vrina: ⁊ tunc debet esse intensa: tamē mediocriter spissa. vnde vrina inopos tria significat: vl' opilationem epatis: vel maiorem: vel minorem emitriteuz. In ruptura vene debet esse hec causa: scilicet distinctio circa epar. ¶ Ex debilitate liuet vrina: quãdo infrigidaẽ epar: ⁊ impuri humores: ⁊ fumi generantur. vnde coloratur vrina: sicut in hydropico. ¶ Ex vitio intestinorum liuet quattuor modis: vel ex fluxu vētris: vel ex emorroydibus: vel lumbricis: vel ex illiaca passione: vel colica. Quando est ex fluxu ventris. tunc fit tribus modis: scilicet ex nimia ⁊ cōtinua humorum discursione in colon: ex quibus aliquid corrumpitur ex calore naturali. Et ipso quidem corrupto in colon resudat: ⁊ insidet in collum vesice: ⁊ inficit vrinam. vnde liuet quod distinguitur: quia tunc vrina turbulēta est ⁊ intensa. ¶ Ex sanguine si magnus est fluxus. Ex emorroydibus manifestum est. Ex lumbricis: qui ꝯtenti sunt in intestinis: ⁊ inuoluti in flegmate: quod est eoruz materia: cuius flegmatis corruptio in vesicam redundat: ⁊ inficit vrinam: quod distinguitur est remissa vrina: ⁊ spissa: ⁊ albis ⁊ longis resolutionibus ex frigiditate condensante illas: vel ex colore lumbricorum. Et ex illiaca vel collica passione liuet vrina: quod distinguitur extorsione illarum partium. ¶ Ex vitio matricis liuet vrina tribus de causis: vel ex humoribus: vel ex fluxu menstruorum: vel ex retentione ipsorum. Si ex humoribus. tunc distingue: q2 vrina est spissa ⁊ remissa: ⁊ corpuscula sunt liuentia in moduz loture amidi per vrinã diffuse. Grauedo circa partes illas sentitur. Ex fluxu menstruorū liuet vrina: vt in emorroydibus. Ex retentiōe ēt mēstruorū: ex quorū ipuritate ificiẽ vrina. ¶ Ex vitio vesice liuet vrina tripl'r: opilatiōe: excoriatiōe: ⁊ ruptura. Si ex ruptura mãifeste distiguitur: qm̃ vrina est spissa: ⁊ pondus circa pectinez sentitur. Si ex opilatione: vel calefactiōe: vel ex humore: vel a cancro: vel ficu. Si exco

riatiōe: furfura minguntur: et quādoq̧ mingitur sanguis.
¶ Ex vitio sinthomathum liuet: vt in arthetica propter
stillicidiū. et in emitriteis ex duplicitate materiei. ¶ Ex
perturbatione humorū: vt in continuis. ¶ Ex apostēa-
te spiritualiū: vt in pleuresi et empimate liuescit ex adu-
stione. Nā aeris ptibus et subtilib⁹ euolātibus: remanent
terrestres et grosse. vñ liuet ex friditate. ¶ Dolor articu-
laris. Idest passio. ¶ Cōsumptiua ptisis. Idest que fit ex
vlcere pulmonis. ¶ Vis extinctiua caloris. Idest morti-
ficatio: vt in medio emitriteo: et in maiori. ¶ Liuoris cāe
quas. Scilz cās. ¶ Collige. Idest ppēde o tu medice si-
gnis .s. specificātib⁹ p collectōez aliar circūstātiar.

¶ Specificatio p al's ɔditiōes d̄ liuido colore.

¶ Paucula vix micta liuens oleagina mortē
Stranguriā monstrat liuida pauca frequēs.
¶ Liuida cum granis seiunctis atq̧ minutis
Constanter loquitur spirituale malū.
¶ Liuiditas athomosa malū pbat articulare.
Est quoq̧ reumatici nuncia fida mali.
Vertebra si matrix cōpresserit aut diafragma.
Inficit vrine liuidus ora color.

Expositio. ¶ Expositio. ¶ Paucula. Supi⁹ dixit auctor: q̄ liuidus
color appens in supiori pte vrine hz significare supra va-
rias: et diuersas cās. Hic specificat p alias cōditiones ad-
iunctas: et s̄m hoc ponit regulas: q̄ruz p̄ma talis est. Quo
tienscūq̧ videbis vrinā liuidā in colore cuz difficultate
mictā: paucā in q̄titate: et oleaginosaz et vnctuosaz potes
tunc mortez pculdubio iudicare. ¶ Et nota q̄ liuiditas
puenit. vt dcm̄ est: rōne mortificationis: cū difficultate
aūt micta puenit rōne desiccatōis meatuū et viar. Pau-
ca rōne ɔsumptiōis mēbror. vnctuosa rōne liquefactio-
nis pinguedis. talis ḡ vrina significat mortez. ¶ Stran-
guriā. Alia regl'a talis. Vrīa liuida: pauca: et frequēter mi-
cta significat strāguriā: rationes declarātur in cōmento.
¶ Liuida cū granis. Alia regula. Vrina liuida: apparēs
cū granis minutis et sepatis frequēter significat in mem-
bris spūalib⁹ passionē. ¶ Liuiditas. Alia regula. Vrina
liuida cuz resol'onibus athomosis significat in articulis
passionē. ¶ Est quoq̧. Dicit q̄ hec eadē vrina cū resol'o-
nibus athomosis significat fideliter fluxū humorum ex
reumate. ¶ Vertebra. Alia regula. Vrina liuida in su-
perficie vrine significat compressionez matricis super al-
terum vertebrorū: aut compressionem diafragmatis: et
hoc est quod dicit de liuido colore.

Cōmen. ¶ Cōmentū. ¶ Paucula. Hic ponunt̄ specificatōes p̄di-
ctar cārū: q̄uo determinari hn̄t ex alijs circūstantijs. Li-
uor nāq̧ pticularis et vniuersalis nō determinant passio-
nē nisi collectiōe facta aliar actionū vel occasionū: sed
ex alijs adiūctis ē magis veridicus. ¶ Paucula. Ex mē-
bror ɔsumptione: qd̄ est signū vehemētie caloris mem-
bra ɔsumentis: et humor māz depascentis. vñ ɔsumpta
humiditate: et succositate pauca remanente: et redundāte
ad epar: vrīa nō pōt multiplicari. ¶ Vix micta. Ex mea-
tuū desiccatiōe: et vrine indigētia. ¶ Liuēs. Ex mortifi-
catione vicināte: vel mediāte. ¶ Oleagina. Idest vnctuo-
sa ex pinguedinis eliquatōe: talis inq̄ vrina mortē signi-
ficat. Hec supradicta vrina si liuida fuerit cuz paucitate
et frequentia: significat stranguriam. Stranguria est gu-
tatim vrine effusio ex opilatione colli vesice: vel eiusdez
acuitate. Liuida est in stranguria: quia spiritus transeūt
per locum opilationis. et ideo trahit infectionem liuoris
ex corruptis humoribus. Pauca est propter emfrasim:
opilationem grossorum humorum et viscosorum: vnde
nō potest vesica sufficiēter se exonerare in vna vice ex
vrina. Defectū aūt q̄titatis supplet frequētia effusiōis:
et ideo pauca est: et frequenter micta. ¶ Cū granis. Idest
in circulo manentibus: et in vrina residēte pmanētibus.
Nā si statiz euanescerent. tunc potius ex alia cā fierent
q̄ ex cā reumatica. ¶ Minutis. Idest puis in quātitate.
¶ Spirituale malū. Scz passionē spūaliū membror et
thoracis. ¶ Athomosa. Idest ex athomosis resolutioni-
bus plena: albis: rotundis: et minutis. Sed q̄re sunt albe
rotūde et minute: in capl'o de albis et minutis expedietur
exponet̄. ¶ Articulare malū. Idest articulor passionez.
¶ Vertebra. Idest passiones matricis quando magis so-
lito declinat in altero vertebrorum. vnde fit compressio
ex compressione vertebri. Et sic a matrice fit dolor: et ex
dolore prouocatio reumatis superflue materiei: ex quib⁹
liuescit vrina. vnde si matrix ex sui dissolutione sursum
diafragma compresserit: vrina liuescit etiam.

¶ De colore albo cū tenui substātia.

¶ Albo subtilis vrina iugata colori.
Splenē: idropē: crapulā: nefresiz: frenesiz: diabetē.
Arthericā: colerāq̧ nigrā: pedicon: scotomiā.
Epatis algorem: cum febris caumate mortez.
In sene vim fragilem vel defectum puerilem.
In lesis humeros: aut collum lipothomiam.
Quartanā febrem declarat: et amphimerinā.
Matricis varias notat in muliere querelas.
Hec emorroydas: et condilomata signat.
¶ Ut se iudicij fallax non inserat error.
Talia cruda potest atq̧ indigesta vocari.
Clarior alba crisi non precedente: profanam
Cōtinuo frenesiz: frenesis mortale ppinquat.

Expositio. ¶ Expositio. ¶ Albo subtilis. Supi⁹ determinauit auctor
de colorib⁹ vrine mortificatōez et caloris adustionē signi-
ficātib⁹: nūc ɔsequēter ingredit̄ de colorib⁹ significātib⁹
indigestionē. Et p̄mo de albo colore cuz tenui suba copu-
lato ostendens de ipso colore albo quid habeat significa-
re ponendo regulas et specificationes ex alijs conditio-
nibus s̄m q̄ valde bene scribitur in cōmento.

Cōmen. ¶ Cōmentū. ¶ Albo subtilis. Exequuto tractatu de co-
loribus significātibus mortificationem. nunc exequitur
de colorib⁹ significātib⁹ indigestionē: et p̄mo de albo s̄m
ɔiugationē albi coloris et tenui. Sz sube ex q̄bus causis
color albus fiat: et quomodo variatur s̄m diuersitates
subiectorum. et quid sit causa tenuitatis ad presens pre-
termittimus: ne introducētes lectoris tediosi sine litigio-
si primitias ostendamus. In hoc autem capitulo distin-
guuntur signa albe et tenuis vrine: quarum significatio-
nes et specificatiōes ex circūstātijs debemus ppendere.
¶ Urina subtilis. Idest tenuis in substātia. ¶ Iugata.
Idest copulata significat. ¶ Splenem. Idest splenetica
passionem. Splen enim nomen est membri et passionis.
In splenetica passione vrina alba est: et tenuis cum qua-
dam radiositate et quadam virgularum protensione. vt
quidam radioli essent in vrina: talem platearius dicebat
virgulataz et ferrarius fenestratam. ¶ Alba est vrina ex
vitio splenis: quia ex melācolica superfluitate calore na-
turali debilitato crudificatur digestio: et contrarie qua-
litatis fit intensio: idest frigiditatis. vnde vrina dealba-
tur. Albedo

tur. Albedo enim filia est frigiditatis. vt dicit Galie. in tegni: tenuis est: radiosa ex nimia siccitate melancolie: ex qua subtilitatis spiritibus superius subtilior ꝛ tenuior sit vrina. Fit etiam tenuis ꝛ radiosa: quia melancolica superfluitas ad splenis domicilium descendens: cuz super exuberet: cōprimit ꝛ coarctat meatꝰ vrinales: qbꝰ coarctatis vrina subtilior excollatᷣ. ¶ Jdropē. Jdest leucoflegmātiā. i. hyposarcā vel anasarcam. in principio passionis. sed longo tempore talis apparens spleneticā passionez declarat. Spleneticā si sit cū quadā liuiditate in pte supiori: que liuiditas ꝛ obscuritas contingit ꝓpter impuritatem humoꝝ. nālis. n. calor debilis multū non pōt defedare ꝛ sincerare sanguinē. Jdeo dixi in principio: qꝛ inueterata cā malitie: ꝛ mā in ꝓcessu temporis multiplicata alba et spissa occurrit. ¶ Crapulam. Circūscriptis alys circūstātys: multiplicata nāqꝫ ciboꝝ cōgerie: suffocatur nālis calor. vnde nō pōt conualescere circa officiū digestionis. vt vꝫ in lāpade i q̄ ex multa olei infusione lumē opprimitᷣ ꝛ extinguitur. ex multa cōgerie lignoꝝ ignis debilis extinguitᷣ. Ex crapula etiā multa debet fieri vrina in quātitate multa. naz ex multis cibis: multa debet fieri redundatio succositatis ad epar: que naturalem calorem reprimit. Et talis ſm Theophilum significat larguz cibum ꝛ potum precessisse: ꝛ maxime si nimium fuerit subtilis ꝛ leuis: quia cito penetrat. ¶ Nefresim. Jdest passionem renum ex calculo ibi confirmato. et hoc precedente vrina spissa ꝛ alba cū qbusdam sediminibꝰ arenosis. Et si post talē vrinā appentē appeat tenuis ꝛ alba vrina nō facta purgatōe melācolici hūoris: vꝉ vitrei flegmatis cū diureticis potionibus significat nefresiz ex calculo in renibus ꝯfirmato: ꝛ talis pessima ē: qꝛ peior est calculus ꝯfirmatus q̄ꝫ ꝯfirmādus: vel diminuendus. Et hoc concordat Hypo. in libro affo. dicenti. Urine limpide ꝛ albe omnes male sunt: maxime si in freneticis apparēt. Alba est vrina in frenesi: qꝛ tota caloris nālis actio negociatur circa locū: in quo cōtinetᷣ mā passionis. vnde locus secunde digestiōis crudificatᷣ: ꝛ vrina dealbatᷣ. Est aūt tenuis: qꝛ lumbis ꝛ renibus compressis ꝛ coarctatis: vrina subtilior eliquatur a calore: ꝛ a substātia spoliatᷣ: ꝛ ideo tenuis ꝛ alba occurrit. ¶ Frenesim. Sic specificatur. si in febre acuta: ꝓcedēte vrina rubea vel subrubicūda: nō precedēte aliquo signo digestionis vel decoctionis materiei: nō facta aliq̄ determinatione cretica: vel per sudorē: vel per fluxū sanguinis de naribus: vel per ventris solutionē: vel ꝑ q̄ꝫcūqꝫ aliā creticā determinationez. si postea appareat alba ꝛ tenuis significat raptū māe ad supiora: que actione caloris leuigata ad pāniculū cerebri ꝓ̄muz exalat: vel ascēdit. Fit igitᷣ alba: qꝛ nutritiua membra ꝛ spūalia animatis mēbris tāq̄ꝫ nobilioribus cōpatientia: ad iuuamētum eoꝝ spūs ꝛ nālez calorē delegāt. vnde spiritu ꝛ calore depauperata frigescūt. Et iō calore absente: vrina discolorata in eis appet: qꝛ mā que per sui ꝓ̄sentiā solebat vrinā colorare. rapta superius ꝑ sui absentiā ꝯriā facit dispositionē. ¶ Et notādū: ꝙ si ex fluxu sanguinis superueniente per nares: aut multo sudore in capite facto frenesis geuerit. ꝛ vrina tenuis ꝛ alba ꝑmāserit: significat mortem. Uñ Theophi. in caplo de alba ꝛ tenui vrina postea subiūgit. Si vo vrina talis fuerit ꝛ febris ꝑmāserit: eger ita dispositꝰ mōitᷣ. ¶ Diabetē. Scilꝫ signāt alba ꝛ tenuis vrina specifice. si multa sit in quātitate: ꝛ frequenter micta: ꝛ cū carneis resolutionibꝰ. Alba est: qꝛ aquositas scde digōnis ꝯtinue icessanter ab epe ꝑ venas capillares a renibus sugitᷣ: ꝑ distēperātiā caloris ꝛ siccitatis. vñ viget in eis vtus attractiua ꝛ desiderat refocillari ex attracta humiditate. Urina ḡ nō pōt tm̄ morari in epe ꝑ continuuz trāsituz: quousqꝫ plenariū recipiat calorē. sed cruda ꝛ indigesta deriuatᷣ ad renes. Jn renibꝰ āt nō hꝫ colorari vrina: precipue cū ibi morā nō faciat: vel paruā in eis morā faciat. Sed ꝑ poros euritides: q ex calore rarefacti sunt: ꝛ relaxati statim resudat in vesicā. ꝛ iō sepe ꝛ in multa q̄ꝫtitate mingitur. Est aūt diabetes imoderata vrine effusio ex distēperātia renū in caliditate vel friditate. Fit aūt ex imoderato coitu: vel cursu: vel labore: vel saltu. Hec vrina repleta ē carneis resolonibꝰ ꝛ oblōgis: qꝛ suba renū ex vehemētia caloris dissoluitᷣ. ¶ Artericā. Scilicet signāt alba ꝛ tenuis vrina specifice cū athomosis resolutiōibꝰ albis: rotūdis: ꝛ minutis: cās singuloꝝ in caplo de ꝯtētis assignabimus. ¶ Sꝫ q̄re fit vrina discolorata ī artetica queri pōt. ¶ Et rñdemus: ꝙ mā vrine nō ē ꝯtēta in epe: sꝫ circa extrema: vbi est cā passionis. ¶ Si queratᷣ iteꝝ: q̄uo resolones ille admisceātur vrine: cū mā sit contenta in pede. ¶ Rñdetᷣ ꝙ hec est cā: qꝛ virtus expulsiua illiꝰ membri: ꝛ attractiua alioꝝ per ꝯtinuos meatꝰ. s. expellēdo adiuuat alia mēbra in attrahēdo. Et sic ex vtute illiꝰ mēbri expulsiua: ꝛ ex virtute attractiua alioꝝ membrorum ꝑ ꝯtinuos meatus resolones ille reuertuntᷣ ad vias vrinales: ꝛ vrine admiscentᷣ. Fit ēt artetica ex distillatione reumatice māe a cerebro ad ꝑtes iferiores: ꝛ maxime ad istas: que mobiliores sunt ꝛ nodosiores: in qbus rōne mobilitatis: ꝛ nodositatis fortior est virtus attractiua.

¶ Coleráqꝫ nigrā. Jdest melācoliā: tenuis ꝛ vrina alba significat excessuz melācolie alys conditionibꝰ circūscriptis. alba est ex frigiditate melācolie: qm̄ frigiditatis ē dalbare. tenuis est ex siccitate: qm̄ siccitatis est attenuare. ¶ Nō ꝙ melācolia duplr disponit vrinā. s. ſm sui q̄litatem: ꝛ ſm hoc reddit eā albā ꝛ tenuez: glaucā vel albā ex frigiditate: tenuē ex siccitate ſm subam: disponit etiā vrinā. ꝛ tunc reddit eā nigrā ꝛ spissaz ex sui cōmixtiōe: sicut fit in solutiōe q̄rtane. ¶ Peditō. Jdest epilepsiā. Significat alba ꝛ tenuis specifice cū q̄dā plumbeitate ꝛ obscuritate substātie: que hꝫ fieri ꝓpter compassionez animatoꝝ mēbroꝝ. Discolorata est in epilepsia: qꝛ nā compatiente membris animatis: ꝛ nō intēta circa epar: digestio crudificatur: ꝛ vrina dealbatᷣ. ¶ Scotomiam. Jdest tenebrositatem oculoꝝ: ꝛ vertiginem significat alba ꝛ tenuis vrina: vel glauca: ꝛ maxime si multum sit limpida ꝛ clara cum quadam viriditate ꝛ luciditate. Scotomia nāqꝫ potiꝰ fit ex humore melācolico: ex quo resoluta grossa fumositas ꝛ nigra ascendens cerebrum inficit: ꝛ spiritum visibilez obscurat. Est aūt alba ꝓpter multā frigiditatem: clara est ꝛ limpida ꝓpter nimiā siccitatē. ¶ Epatis algorez. Jdest distemperantiā epis in frigiditate. Uñ impedit digestionē: ꝓpter frigiditatez epis aquosi ꝛ crudi generātur humores. vnde vrina albificatur. ¶ Cum febris caumate. Jdest in febre acuta causonica: ꝛ augmastica significat mortē alba ꝛ tenuis vrina. Sed distinguitur si talis appeat: aut in principio: aut in augmento: aut in statu: aut in declinatione. Si ergo in principio talis appareat significat cruditatem materiei: ꝛ debilitatez caloris nālis: ꝛ prolixitatez morbi. Unde ex tāta morbi prolixitate nā afflicta ꝛ debilitata infirmus succumberet: ꝛ inde timendum est de infirmi defectu: ꝛ hoc precipue si adsunt alia mala signa. Sed forti existente nā: ꝛ alys bonis signis concurrentibus non significat mortem sed salutem ꝛ terminationē futurā per apostema factū sub diafragmate. Si talis vrina appeat in augmēto vel in statu precedente rubicūda: duo potest significare. Aut significat frenesim: aut extinctionem caloris nālis propter consumptionez naturalis humiditatis: que deficiēte sibi nutrimēto anihilatᷣ. Unde vrina discoloratᷣ: ꝛ vtrūqꝫ signū

est mortale. Si in declinatiōe talis appareat vrina precedente cretica determinatiōe: signū est salutis ⁊c. similia. ¶ In sene vim fragilē ⁊c. Idest defectū virtutis ex senectute ⁊ imbecillitate caloris nālis significat vrina tenuis ⁊ alba. ¶ Uel defectū puerilem. Idest defectū nutrimēti in membris. ¶ Lipothomiā. Idest sincopiz significat alba ⁊ tenuis vrina. et puenit ex grossa fumositate resoluta a crudo humore ⁊ melācolico: qui respirās intus ad spirituales meatus cōprimit: ⁊ suffocat spiritum vitalem in corde: qui oppressus caloris beneficium nō pōt impendere: ⁊ cōferre partibus extremis: ex quo nō ascendente ad cerebrū: cum nō temperetur spiritus animalis: cessat sensus in corpore: ⁊ motus voluntarius: ⁊ corpꝰ animalis quasi mortuū iacet. hoc aūt precipue significat alba ⁊ tenuis vrina. ¶ In lesis humeros. aut collū. Idest incipiētibus hēre dolorē circa collū ⁊ humeros nō ab extrinseca cā: sed ab interiori: qui dolor subito surgens tali exñte vrina significat dispersionē ⁊ resolutionez grosse fumositatis. vnde certū pōt esse signū sincopis vēture. ¶ Quartanam febrem. Idest de nāli melācolia significat alba ⁊ tenuis vrina. Sed sequēti die post accessionez debet esse pallida vel subpallida: ⁊ in tertia die vel quarta debz eē alba vel glauca. Or in sequenti die magis appareat colorata contingit: qꝛ materia melācolica cū dura sit ⁊ cōpacta suā ignitionez diu seruat vel inflāmationē. vnde in sequenti die magis appet colorationis effectus. In q̄rtana vero nota ruffa vel subruffa: ⁊ quādoqꝫ subrubra occurrit. ¶ Amphimerinā. Idest solutionez febris quottidiane de flegmate vitreo significat alba ⁊ tenuis vrina: specifice precedente pauca: ⁊ in fundo globosa. Si postea effundat̄ in multa quātitate: ⁊ postea tenuis in substātia significat amphimerine solutionem. Flegma vitreū dum adhuc crudūz esset ⁊ cōpactum resistebat nature expellere volenti: ⁊ qꝛ nulla fiebat eius resolutio pauca erat vrina. sed flegmate digesto: ⁊ calore confortato fit eius resolutio: ⁊ per pticulas minutas. vnde vrina multiplicatur ⁊ attenuat̄. ¶ Et nota ꝙ omnis mā in sui digestiōe inspissat vrinā: preter flegma vitreū. Huius regule cōcordātia hētur apud Hypo. dicentē in 4ª particula afforismorūz. Quibuscūqꝫ vrine albe: ⁊ pauce: ⁊ globose nō sine febribꝰ multitudo eueniens ex his tenuis vrina iuuat. Et apud Theophilū. Urina alba ⁊ tenuis ⁊ multa amphimerinā deficientem significat. ¶ Querelas matricis. Idest passiones: ex quibus mulieres cōquerunt̄: eas maxime: que fiunt ex retentione menstruoꝝ spāliter si apparent cum squamis ⁊ nigris resolutionibus: qꝺ significat retentiōez melācolici humoris. s. sanguinis qui niger ē ⁊ terrestris. ¶ Emorroydes ⁊ condilomata. Idest morbū existentez in ano: vel apostemata in ano: vl' circa anū parua. Emorroydes sunt nomen passionis ⁊ membri. Quedā. n. vene emorroyde dicunt̄: que a chili vena exorte ad pudenduz circulū termināntur: que vene quādoqꝫ tumescūt ⁊ distēdunt̄ ex multo sanguie in eis aggregato: ⁊ quādoqꝫ rumpunt̄: ita ꝙ ab eis fluit sanguis ꝑ incōtinentiā: ⁊ talis fluxus dr̄ fluxus emorroydaꝝ. Alba ⁊ tenuis vrina. si athomose ⁊ pulueree resolutōes in fundo appareāt. significat emorroydas: ⁊ similiter attricas ⁊ cōdilomata. ¶ Ut se indicij. Hic assignat̄ gnālis significatio albe ⁊ tenuis vrine. Si eni fallaciā iudicij incurrere nō velis: per talē vrinā significare debes indigestionē ⁊ debilitatē nālis caloris ⁊ accidētia: que ex indigestione emergi ꝯsueuerunt. sicut ventositatis interclusionē: ⁊ hypocūdrioꝝ tensionez: ventris ⁊ lateꝝ inflationē: grauitatē cruriū ⁊ coxarū: ⁊ pigritiā totius corporis tā ad sensum q̄ȝ ad motuz voluntarium. grauedinē ⁊ malā dispositionez capitis: ⁊ precipue sinistre partis. Interclusio ventositatis fit: qꝛ cū calor debilis sit: resoluit humores ⁊ resolutos nō ꝯsumit. vñ ventositas interclusa turbulēta gnātur: que pulsans hypocūdria: ⁊ in ipsis attracta rōne vacuitatis ipa distendit: ⁊ exinde fit īflatio vētris: ⁊ lateꝝ ⁊ coxaꝝ grauitas adest. Or spūs ex quaꝝ motu leuitas membroꝝ efficit̄ sex fumosa nebulositate a crudis humoribus resoluta: torpidi ⁊ obtusiores effecti in suis motibus impediunt̄: vel superfluitates: que ex defectu nālis caloris in nutritiuis gnāntur vel motu sue grauitatis inferiꝰ diffluentes musculos coxarū ⁊ tibiaꝝ aggrauāt: ⁊ in eis q̄si sarcina quedā sentit̄. Fumositatibꝰ etiā ad sensuū instrumēta respirātibus: aggrauatis orgāis ⁊ spiritibus: sensus ⁊ motus voluntarius impedit̄. Et ipse fumositates ad cerebrum respirātes: cū sint grosse ⁊ impetuose: fit distensio miringaruz. Et ex distensione fit solutio continuitatis: ex q̄ sequit̄ dolor capitis: ⁊ maxime in sinistra pte: cū ibi sit sedes melācolie rōne ꝯformitatis. ¶ Et nō ꝙ tales vrine appent ī mēstruosis: ⁊ in emorroydes hñtibꝰ. Sed tūc appent pue ⁊ nigre resol'ones ī fundo cū discoloratōe ⁊ macilētia totiꝰ corpis. Expō.

¶ De glauco colore.

¶ Spissi suscipiens comertia nulla liquoris
Est in iudicio glaucus color emulus albo.
At minus offendit natiui iura caloris.
Si fuerit tenuis mediocriter: aut mediocris.
Glauca vel alba: notat excessuz flegmat̄ acris.
Glauca melancolice craseos est cōscia testis.

¶ Expositio. ¶ Spissi. Postq̄ȝ determinatuz est de colore albo. in ista pte determinat de colore glauco. Glaucus .n. color est: sicut cornu albū lucidū. Dicit ꝙ vrina in colore glauca: que nūq̄ȝ patit̄ cū spissa substātia sociari hēt sile iudiciū cū alba vrina ⁊ tenui: qꝛ gcquid significat vrina alba ⁊ tenuis: totū significat vrina glauca. sed cuz remissiōe ⁊ minori malitia. Et ēt vrina glauca nō tantā debilitatē caloris nālis ostendit vel significat. ¶ Si fuerit tenuis. Ponit talē regulā. Quotiēscūqꝫ videbis vrinā albā: vel glaucā in colore cum substātia mediocriter tenui significat dñium flegmatis acetosi. ¶ Glauca. Dicit ꝙ vrina glauca signāt hoīez melācolice ꝯplōnis ⁊ sanū. Expō. Cōmē.

¶ Cōmentū. ¶ Spissi. Post albuz colorē agit auctor de glauco: q ꝯueniētes hz significatōes cū albo colore. Non enī differunt nisi ꝑm intensionē ⁊ remissionē malitie. Nā eadem quecūqꝫ significat albus color cū tenui substātia: eadem significat glaucus color: sed cū q̄dā remissione. ¶ Spissi liquoris. Idest spisse substātie. ¶ Nulla comertia. Id est nullā ꝯiugationē. Glaucus nāqꝫ color cuz sit tāq̄ȝ cornu lucidū album est. incōiugabilis spissitudini. Spissitudo. n. ei associata luciditatē aufert: sine qua nō posset esse glaucꝰ color. ¶ Emulus albo. Idest ꝯsimilis. ¶ At minus offendit. Idest minꝰ significat ipediri. ¶ Iura. Idest cursuz ⁊ dñiuz. ¶ Natiui caloris. Idest nālis. ¶ Si fuerit tenuis. Adhuc prosequit̄ auctor iste de glauca vrina: ⁊ ostendit ꝙ glauca vrina omnino: vl' mediocriter tenuis significat sanū melancolicū. Sed si recedat a tenuitate mediocriter signāt excessuz flegmatis acetosi ⁊c. Cōmen.

¶ De colore lacteo.

¶ Lactea subtenuis in acute caumate febris.
Litis in ingressu signis adiuncta sinistris
Damnat ⁊ accusat patientez crimine mortis.
Fallitur vrine sententia: si tibi certo.

Ordine

Ordine concurrant: que sunt vitalia signa.
Mens: sopor: affectus: bona respiratio: virtꝰ.
¶ Lactea subtenuis cū largo fusa liquore.
Fine mali veniens deferuescente calore
Soluit: ⁊ a morbi laqueis emancipat egrum.
¶ In febre quam replicat tipicusqꝫ interpellat error.
Lactea subtenuis dictat: ꝙ causa sit eius
Frigida: pressuram longi factura laboris.
¶ Lactea subtenuis febre declinante salutem
Impetrat: ⁊ corpus releuat: vitāqꝫ refirmat.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Lactea subtenuis ⁊c. Superius determinatum est de colore glauco cū mediocriter tenui substātia copulato. Hic determinat auctor de lacteo cuꝫ tenui suba. Ponit ergo talē regulā pͥmo. Urina lactea in colore: mediocriter tenuis in suba: in pͥnͦ egritudinis acuta signis malis ꝯcurrentibus sine dubio patientē indicat moriturū. Si vͦo signa bona ⁊ vitalia cōcurrant: sicut bonus anhelitus: fortitudo virtutis: bonus somnus: ⁊ bona memoria: ⁊ similia: tūc nō hꝫ ista regula veritatē. imo significat egri liberationē. ¶ Est tñ sciēdū: ꝙ talis vrīa q̄ꝫtū est de se: nō significat bonū: sed rōne alioꝝ signoꝝ bonorum sibi ꝯiunctoꝝ. ¶ Lactea subtenuis cuꝫ largo. Hic ponit̄ alia regula de colore lacteo cū suba tenui mediocriter. Regula est ista. Urina lactea in colore: subtenuis in suba. multa in q̄ꝫtitate: in declinatione egritudinis apparēs: significat solutionē egritudinis. ¶ In febre. Alia regula. s. tertia. Urina in colore lacteo: subtenuis in suba in febre interpollata significat māꝫ egritudinis fridā: ⁊ ꝑ ꝯn̄s lōgitudinē egritudis. ¶ Lactea subtenuis febre. Quarta regula. Urina lactea in colore: subtenuis in suba: in declinatione egritudinis significat liberationem ab egritudine ⁊ salutem.

Cōmē. ¶ Cōmētū. ¶ Lactea subtenuis. Post capitulū de glauco colore cū tenui suba: subiungit auctor aliud caplm de lacteo colore ꝺm ꝯiugationē tenuis sube. ¶ Sed fortasse obyceret̄ de verbis: ⁊ sententys: ⁊ eoꝝ repugnātia. In isto libro dr̄: ⁊ q̄si pro regula ꝓponit̄ ꝙ lactea: vel karopos nunq̄ꝫ tenuis reperit̄. sed hic lacteus color cum tenui suba ꝯiugat̄. vñ videt̄ dissonantia. ¶ Rn̄demus ꝙ nunq̄ꝫ lactea est tenuis de oīmoda tenuitate: ⁊ de omnimoda tenuitate intelligēdū est. Ad hoc nāqꝫ vt sit lacteꝰ color: exigit̄ ꝙ sit ibi aliquātula partiū grossities: ⁊ acumulatio. et iō lacteꝰ color oīmode subtilitati denegat copulari. et hoc idē intelligit̄ de karopos. Et ꝑꝑ hoc dictū est: ꝙ lactea vl̄ karopos sil̄i mō nunq̄ꝫ reperit̄ tenuis in vltima subtilitate. Qꝛ vͦo hic dr̄ de ꝯiugatiōe lactei coloris cū tenui suba intelligēdū est nō de oī tenuitate: sꝫ mediocriter tenuitate accedēte ad spēꝫ spissitudinis. Uñ auctor volēs euitare ꝑiculum obiectiōis nō dixit simplr̄ tenuis: sed lactea subtenuis: sub nāqꝫ denotat remissionē a tenuitate. Si aūt apud Theophi. inueniat̄ lacteus color ꝯiugi cū tenui suba. tūc tenuē subam intellige pro subtenui. ¶ De tali aūt colore cū subtenui suba talis doctrina ꝓponit̄ apud hunc auctorē. Unde vrina lactea cum subtenui suba: aut apparet in pͥncipio egritudinis: aut in fine. Si in pͥnͦ vel in fine aut apparet in pͥnͦ. vel in fine febris acute: vel interpollate: vel alterius egritudinis ꝓsequens de singulis. ¶ Si in pͥnͦ febris acute appareat lactea ⁊ subtenuis malis signis ꝯcurrentibus: sicut est alienatio: desipientia: insomneitas: defectus: appetitus: difficilis respiratio: virtus debilis: mortē significat. Per hoc enīꝫ: ꝙ est lactea significatur cruditas materiei: ⁊ indigestio: ⁊ locus secunde digōnis esse refrigeratus ex trāsmissione spūum: ⁊ caloris ad cerebꝝ: ⁊ est signuꝫ frenesis future. vnde timendū est de cerebri ꝯsumptione. Cerebruꝫ enim est membꝝ delicatū: molle: ⁊ teneꝝ: ⁊ cuꝫ debilem hēat calorem nālēꝫ: nō multo calore indiget. et ideo feruore caloris sup̄uenīēti ꝯsumit̄. Cor vͦo est calidissimum mēbꝝ nāliter. vnde multo calore est assuetū ⁊ q̄si more fabri in ꝯtinuo calore versat̄. inde est ꝙ impetuꝫ feruoris caloris aduenīētis melius pōt tollerare. Qꝛ aūt est tenuis ex compactione humoꝝ est ⁊ cruditate. Et qꝛ materia iam rapta est ad cerebꝝ epate refrigerato: iā nulla fit resolutio: nec perturbatio. vñ vrina nō inspissat̄. ⁊ iō malis signis concurrētibus: si talis vrina ap̄peat: mortifera est. Sed si bona occurrerint signa supradictis contraria: lꝫ talis appareat: significat liberationem egritudinis: sed nō est quātum est in se; qꝛ ꝑ se suspecta est infamis. Sed qꝛ bona accñtia ei concomitant̄ lꝫ suspecta: sigñat ꝓlixitatem egritudinis. Sed si in fine febris acute talis appareat: ⁊ sit multa in q̄ꝫtitate febrē declinātē indicat. Qꝛ enī lactea est significat ꝙ innālis calor iam recedit. ꝙ vͦo tenuis: hoc fit ex attenuatiōe ⁊ subtilitate partiū materiei. per hoc aūt ꝙ est multa: sigñat̄ plena ⁊ sufficiens purgatio. ¶ Si vͦo in pͥnͦ febris interpollate talis vrīa ap̄peat. tunc crudū ⁊ flegmaticū hūorē demonstrat. vñ disponit̄ vrina ꝺm frigiditatē ⁊ humiditatē: ⁊ ꝺm caliditatatem ⁊ siccitatē: ⁊ ꝺm frigiditatē ⁊ siccitatē: ⁊ ꝺm caliditatē ⁊ humiditatē humoꝝ. Qꝛ aūt est tenuis: hoc fit ex compactione ⁊ complexiōe materiei ⁊ difficultate resolutiōis. Talis ergͦ vrina ex omni cā egritudinē significat: ⁊ longā afflictionē ostendit ⁊c. In fine ergͦ interpollate febris si talis appareat: ⁊ multa ex lacteo colore: significat calorē deferuescentē. Sꝫ ex tenuitate significat materiei subtilitatē: ex multitudine significat sufficientē purgationeꝫ: ⁊ ita egri liberationem significat. Sed si talis appareat sine febre dispositionē corporis ad hydropisim portendit. His diligenter ꝯsideratis: que dicta sunt: māifesta est littera ⁊ sensus littere.

¶ De colore albo lacteo ⁊ karopos.

Albescens karopos vel lactea spissa figurat.
Hydropisim: colicā: lapideꝫ: capitisqꝫ dolorē.
¶ Flegmatica excessuꝫ: mēbroꝝ renata: fluxū
Talis apostaseos causam complexio soluit.

¶ Expositio. ¶ Albescēs karopos. Hic ꝺterminat Egidiꝰ de calore albo lacteo ⁊ karopos cū spissa substātia. Unde talis est regula. Alba nāqꝫ vrina in colore: vel lactea: vel karopos spissa in suba sigñat hydropisim: ⁊ alias sigñatiōes. que sequunt̄ in littera: ⁊ tu specifica: sicut scribit̄ in cōmento valde bene. Expō.

¶ Cōmētū. ¶ Albescēs karopos. Hic agit auctor ꝺ albo colore ⁊ lacteo vl̄ karopos cū spissa suba. Alba nāqꝫ vrīa remissior est q̄ꝫ lactea: vl̄ karopos. Et ē hic color karopos sil̄is camelloꝝ velleribꝰ. i. flauꝰ: ⁊ hi colores oēs cū spissa suba sigñant hydropisim. i. leucoflegmantiā: specifica ex multo tp̄e p̄cedēte: cū q̄dā obscuritate: ⁊ ꝑturbatiōe: ⁊ apposita manu liuida vel subcitria ap̄pet. Et talis vrīa leucoflegmaticā ꝯfirmatā sigñat: ⁊ talē vrinā p̄cedit alba ⁊ tenuis cuꝫ q̄dā liuiditate ⁊ obscuritate. ¶ Et nō ꝙ talis vrina: que hydropisiꝫ sigñat: potiꝰ dꝫ eē alba q̄ꝫ lactea vl̄ karopos ꝑꝑ maiorēꝫ cruditatē digōnis. Hydropisis. n. significat errorē v̄tutis digestiue i ep̄e. Color vͦo karopos vel lacteus nō sigñat tantā cruditatē māe. pōt tñ lacteꝰ color vel karopos i leucoflegmātia ap̄pere. Sed albꝰ co- Cōmen.

loꝛ eã fidelius exprimit. vt dcm̄ est. ¶ Itē vrina alba la
ctea: vel karopos cuz spissa substãtia ꝛ arenosa significat
colicã: vel illiacã passionem ex crudo ꝛ viscoso flegmate
aggregato in inferioꝛibus intestinis. vnde ex cōpressio
ne flegmatis fecis egressio denegatur. Ex ventositate in
nata toꝛtio ꝛ angustia sentitur: vt videatur patienti qua
si quoddã terrebellum eius intestina perfoꝛare: vt de se
ipso refert Galie. in colica passione: ꝛ illiaca: cum sepe vi
deatur alba ꝛ spissa. Tamē de iure passionis ꝛ depositio
ne: vel dispositiōe materiei quesita in intestinis: potius
debet esse lactea: vel kropos: quia cum materia contenta
sit in colon intestino: vel ylion: cum remota sit a vijs vri
nalibus non sic potest imutare vrinã: vt eam reddat al
bam. redditur ergo minus discoloꝛata. s. lactea. ¶ Itez
vrina lactea: vl' alba ꝛ spissa lapidē significat specifice: si
in fundo habeat sedimē arenosum. Talis ergo vrina po
tius debet habere coloꝛem lacteum q̃ȝ album: qꝛ licet
pꝛo flegmate debeat esse discoloꝛata: multuz tamen pꝛo
pter ebullitionem ꝛ decoctionez ipsius humoꝛis. vt in la
pidez conuertatur: redditur minus discoloꝛata: vt lactea
ꝛ spissa constituatur pꝛo consumptione liquidarum par
tiuz. Petrificatio nãqȝ ex aliquo humoꝛe non potest effi
ci sine aliqua decoctiōe. ideoqȝ potius fit lactea q̃ȝ alba.
¶ Et est notãdum: ꝙ generatio lapidis fit. 4. de causis
. s. ex abundantia superfluitatum: ex viscositate earuz: ex
angustia meatuuz: ꝛ ex debilitate virtutis expulsiue. Cū
enim hec omnia concurrãt: humoꝛ diutius moꝛans in ve
sica actione caloꝛis decoquitur: ꝛ liquidis omnibus par
tibus consumptis ꝛ terrestribus permanentibus fit duri
ties: ꝛ petrificatio: ꝛ arenarū generatio: que simul coadu
nate ꝛ annexe lapidem efficiunt: qui si fuerit in renibus
doloꝛem renum facit imoderatuz: ex distensione partiū
ꝛ solutione ꝯtinuitatis. Adest etiã doꝛmitatio pedis cuz
ipso rene colligãtiã habentis: ꝛ infrigidatio contingit: qꝛ
spiritus pꝛopter emfrasim calculi non potest impendere
beneficium sue calefactionis. Compꝛimuntur enim ner
ui. vnde auferť aditus spiritui animali: ꝛ ideo fit doꝛmi
tatio pedum: ꝛ infrigidatio. Adest etiaz doloꝛ illiacus: qꝛ
cum intestina compꝛimuntur ex calculo existente in re
nibus: ꝛ hoc pꝛopter eoꝝ colligãtiã: superfluitas pꝛime di
gestionis retinetur: que cuz nō possit emitti redundat ad
ylion: ꝛ inflat: ꝛ toꝛquet ipsuz: ꝛ inde fit doloꝛ illiacus. Et
si lapis fuerit in vesica: doloꝛ est in pectine cum pꝛuritu
ꝛ cum difficultate mingendi: ꝛ cum ardoꝛe virge: quãdo
vrina mingitur: ꝛ constipatio igitur ventris fit ex cōpꝛes
sione longaonis. ¶ Capitisqȝ doloꝛem. Idest pꝛesentem
vel futurum significat vrina karopos: vel lactea ꝛ spissa
in substantia. si ergo vrina diu talis appeat: significat do
loꝛem pꝛesentem. Sed si de nouo apparere incipiat: futu
rum doloꝛem significat. hoc aūt est in amphemerina: cuz
flegma diu fuerit in coꝛpoꝛe. Caloꝛ enim: qui iaz diu egit
in ipsum: resoluit eius partes in fumositatem turbidam:
ꝛ vapoꝛosam: que petens cerebꝛum infert doloꝛem. Sed
si flegma nouiter icipiat dominari in coꝛpoꝛe: caloꝛ agēs
in ipsum nondum in fumositatem sufficit resoluere. sed
diutius agendo resoluet: ꝛ ideo futurus doloꝛ significať.
Huiusmodi regule concoꝛdantiã habemus ab Hypo. in
4a particula affoꝛi. iuxta finem. Quibus in febꝛibus vri
ne conturbate sunt velut subiugaliū: his capitis doloꝛes:
aut adsunt: aut aderūt. ¶ Flegmatis excessum nãlis al
ba: vel lactea ꝛ spissa per totū cuz inequali ꝛ impura sub
stantia flegma nãle abundare significat sine febꝛe. alba
est ꝑpter frigiditatē flegmatis. Natura. n. frigiditatis est
dealbare: ꝛ qꝛ flegma albū est. iō hȝ dealbificare. Spissa

Alij textꝰ vē
tris cōstipa
tio ꝛ doloꝛ il
liacus/ex cau
sa pdicta.

est ꝑpter humiditatē: cuius est inspissare. Inequalitas sub
stãtie signãt ꝑturbationez fieri in coꝛꝑe. Impuritas sube
significat defectū nãlis caloꝛis nō valētis substãtiã depu
rare. hoc q̃ signãt pꝛincipalr. Secūdario vo significat doloꝛē
capitis: ꝛ ꝑcipue grauedinē occipitij: vbi est flegmatis se
des. Vel signãt indigōnē: ꝛ signãt lateꝝ iflationē: oris in
sipiditatē: saliuaꝝ abūdãtiã: sensus hebes: motus tardus
fit: pigritia: somnus: ꝛ doloꝛ capitis ei cōcomitãtur. Que
oïa hñt ꝯtingere ex resolōne grosse ꝛ crude mãe: ex q̃ re
solutione fumositas resoluta: ꝛ a debili caloꝛe nō cōsum
pta ad diuersas ꝑtes coꝛpoꝛis ꝑegrinãs: illas ꝑtes aggra
uat ꝛ molestat. Petens. n. cerebꝝ ex distēsiōe miringarū
cerebꝛi doloꝛē facit: ꝛ ad hypocūdria respirãs inflationē
iducit. Et ascēdēs per ysofagū ad linguã: ꝛ circa eã inspil
sata insipiditatē facit: ꝛ saliue abundantiã. Et per neruos
diffusa sensuz ꝛ voluntariū motū impedit. Huius regule
cōcoꝛdãtia hētur apud Theophilū in cap. de pingui: ꝛ al
ba vrina. Dicit nãqȝ Thophilus: talis cōplexio monstrat
crudū humoꝛē plurimū abundare in vasis. i. in venis: et
ōrias diuersi flegmatis attestari: vt est vitreū salsum: ꝛ si
ne q̃litate. ¶ Mēbꝛoꝝ reumata. Idest fluxū humoꝛuz
ad aliqđ mēbꝝ coꝛꝑis: sicut in apatica collectōe de frigi
dis hūoꝛibꝰ effecta: ꝑcipue si fuerit granulosa. ¶ Fluxū.
Secȝ reumatis signãt lactea: vl' karopos ꝛ spissa: specifice
si fuerit pauca ꝛ turbulēta cū resolōnibꝰ oblōgis: vl' rotū
dis: ꝛ ꝑcipue si fuerit granulosa. ¶ Fluxū. Idest ventris
solōnē signãt kropos: vel lactea ꝛ spissa: si fuerit pauca cū
resolōnibꝰ lōgl ꝛ rotūdis. Pauca ē ꝑꝑ fluxū: qꝛ spūs ꝛ hu
moꝛes emittunť a coꝛde: qꝛ caloꝛ debilitať in eꝑe. q̃ pau
ci gnãnť hūoꝛes: ꝛ iō pauca ē vrina. Hoc. n. dicit Hypo.
vrina nocturna multū micta ꝑuū secessuz signãt: ꝛ mul
tus secessus paucã vrinã signãt. Resolōnes fiunt a fleg
mate descēdēte ꝑ stōuz ad itestina. turbulēta aūt ex ꝑ
mixtiōe hūoꝝ. ¶ Talis cōmixtio. Idest talis ꝯiūctio al
bi: vel lactei coloꝛis cū spissa suba. ¶ Soluit. Idest solui
signãt. ¶ Apostaseos. Idest mãm apatice collectiōis ex
purgatiōe mãei: que cruda est: ꝛ flegmatica. vñ vrina di
scoloꝛať ꝛ inspissať. Et inde hēmus ꝯcoꝛdãtiã cū Hypo.
in fine q̃rte particule. inquit eni. Quibus spes est apostē
ma ad articulos ꝯuerti: exiens ab apostemate vrina cras
sa: ꝛ multa: ꝛ alba facta velox in laboꝛiosis febꝛibus ꝛc.
¶ Item apud Theophiluz. Urina pinguis ꝛ alba mul
ta veniens liberat egrum ab apostemate in articulis na
to his: qui dolebãt liberat eos etiã: q in egritudine labo
riosa erãt: ꝛ q diu fuerãt in egritudine piguiū humoꝝ.

¶ De quattuoꝛ regionibus in vrina.

Sepe fit vrine distans substantia: dispar
Vultus: vt a medio: vl' summo discrepet imū.
Sūma superficies: mediana: vl' infima spissa.
Summã: vel mediã: vel partez concutit vnã.
Et similis simili seruit rēgio regioni.
In reliquis est consimilis ratio generalis.

¶ Expositio. ¶ Sepe fit vrine. Hic ostēdit auctoꝛ in vri
na. 4. esse regiones: que. 4. humani coꝛpoꝛis regionibus
coꝛrespondent. Unde notãdū est: ꝙ vrine substãtia mul
totiens disconuenit in seipsa: qꝛ aliquãdo erit superiꝰ te
nuis: inferiꝰ spissa: vel ecōuerso. Et ēt coloꝛ eiꝰ: qꝛ in ꝑte
superioꝛi erit alterius coloꝛis q̃ȝ in parte media: vel q̃ȝ in
parte inferioꝛi. Hic ergo notanť. 4. esse regiōes in vrina:
que in humano coꝛpoꝛe. 4. regionibus attestãtur. Circu
lus. n. ipsius vrine attestať supꝛa mēbꝛoꝝ aïatoꝝ dispō
nem. vtputa cerebꝛi: ꝛ miringarum: ꝛ trium cellularum.
Secunda

¶ Secunda regio vrine.s.pars:que est ꝯtigua circulo:significat dispositionē membroꝝ spiritualium:⁊ egritudines eoꝝ:sicut dicet in cōmēto. ¶ Tertia regio vrine attestatꝰ supra dispositionē mēbroꝝ nutritiuoꝝ.s.epatis:stomachi:splenis:⁊ similiū. ¶ Quarta regio.s.fundus attestatur supra dispositionē membroꝝ inferioꝝ: que regio si in se ꝯtineat sedimen arenosum:hūores significat conglobatos:⁊ molestationē significat generatiuoꝝ mēbroruz:⁊ egritudines eoꝝ:sicut in cōmēto valde bene dicitꝰ.

Cōmen. ¶ Commentū. ¶ Sepe fit vrine ⁊c̃. Notandū ꝙ.4.sunt regiones humani corporis:⁊ pͥma est animatoꝝ mēbrorum:sicut cerebri ⁊ miringarū:⁊ triū cellularū ipsius: et durat ista regio ab epigloti superius. Epiglotū est membrum:qđ iacet supra tracheā arteriam. ⁊ dicitꝰ ab epi:qđ est supra.⁊ glautio qđ est mēbrū: super euglosuma.i. isofaguz. ¶ Scđa regio est spūalium:⁊ ꝯtinet cor: ⁊ epar:⁊ tracheā:arteriā:⁊ fistulas pulmonis: ⁊ durat ab epigloto inferius vsq; ad diafragma. ¶ Tertia regio est nutritiuoꝝ mēbroꝝ:⁊ cōprehendit stomachū:splenē:epar:⁊ intestina:⁊ kistim fellis:⁊ durat a diafragmate vsq; ad lūbos ⁊ renes. ¶ Quarta regio est generatiuoꝝ mēbroꝝ: que cōprehēdit lumbos:renes:⁊ vesicā:⁊ didimos:⁊ matricē ⁊ testiculos matricis:⁊ vuluā:⁊ duos testiculos:⁊ virgam virilem:⁊ oīa que ꝯtinentꝰ a renibus infra. ¶ Quattuor sunt regiones humani corporis:quibus ꝯformantꝰ.4.regiones vrine. ¶ Prima quaꝝ est circulus:cui deseruit dispō animatoꝝ mēbroꝝ. Secūda est corpus aereū:vel superficies:que est in superiori parte ꝯtigua circulo:⁊ deseruit ei dispositio mēbroꝝ spiritualiū:que si spissa est: ⁊ turbulenta:attestatꝰ male humiditati spiritualiū mēbrorum:maxime si circulus fuerit granulosus: ⁊ significat disniā ⁊ asma:aut aliq; collectionē materiei supflue circa spiritualia. vnde adest angustia anhelandi:⁊ strictura pectoris:⁊ qꝛ spiritualia mēbra sunt aerea emittunt aerē ⁊ inspirant. ¶ Tertia regio dicitꝰ perforatiua:qꝛ perforatis membris attestatꝰ.i.stomacho:epati:⁊ alys nutritiuis que si nebulositatē in se hꝫ:vel spissitudinem:denunciat impedimētū nutritiuoꝝ ex superfluis humoribus: sicut dolorem ventris ⁊ inflationem:rugitū:⁊ indigestionē: fastidiū ⁊c̃.accidentia:que stomachi repletionē ꝯcomitantur. ¶ Quarta regio est fundus:⁊ in fine ptis vrine: qua sedimen arenosum in se ꝯtinet:⁊ humores cōglobatos:⁊ significat molestationem generatiuoꝝ:sicut nefresim:litiasim:strāguriā:⁊ renū ⁊ lumboꝝ dolorē: ⁊ partiū adiacentiū grauedinem. ¶ Distans substātia. Idest dissona ⁊ inequalis q̄tū ad eandē vrinā:vt eadez in parte superiori appareat spissa:vel in medio:vel in inferiori ceteris paribus in tenuitate permanentibus:vel ecōtra. Suprema regio significatur molestari sicut singulis singula reddantur:similis regio vrine simili regioni corporis attestatꝰ. In reliquis collectionibus ratio generalis est:vt si in pte superiori sit spissa:vel imediata: vl' iferiori suprema regio corpis media vel infima molestari significatꝰ.

¶ De pallido colore vl' subpallido ⁊ subcitrio.

¶ Pallida cum pingui: vel subcitrina liquore
Flegmatice mōstrat periodica frigora febris.
¶ Pallida cum tenui colerā declarat adustā.
¶ Pallida subtenuis ex acri flegmate febrē.
¶ Pallida cui spissuz mediocriter associatur.
Flegmatice craseos interpres fida probatur.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Pallida cum pingui. Post precedētes colores consequēter agit auctor hꝫ de colore pallido:subpallido:⁊ subcitrino cuz spissa subā tenui vel mediocri. Regula est. Urina in colore pallida: vel subpallida: vl' subcitrina in subā:per totum spissa significat febrez interpollatam ex flegmate naturali.s.cotidianā. ¶ Pallida cuz tenui. Secūda regula est. Urīa in colore pallida vel subpallida:in substantia:tenuis:significat dominium colere aduste.⁊ melancolie innaturalissime cū febre. ¶ Pallida subtenuis. Tertia regula. Urina in colore pallida vl' subpallida:tenuis mediocriter in substantia.quotidianā significat de flegmate acetoso ⁊ idigesto. ¶ Pallida cui spissum. Quarta regula. Urina in colore pallida vel subpallida: in substantia mediocriter spissa flegmaticum sanum significat.

¶ Cōmentum. ¶ Pallida cum pingui. Post al. colorem lacteū:⁊ glaucū:⁊ karopos subiūgit capl'm de pallido colore. Et etiā per pallidū colorē cōprehendimus in ipsuz pallidum ⁊ subpallidum colorem ꝺm ꝯiugationez spisse substantie.⁊ tenuis:⁊ mediocriter tenuis:quos sic debes colligere. Urina pallida: vel subpallida: vel subcitrina. pallori vicina: in substantia per totū spissa: significat cotidianam de flegmate naturali. Remissa est in calore ꝓpter flegmatis frigiditatem. spissa vero propter humiditatem humoris flegmatici. ¶ Alia regula. Urina pallida vel subpallida in colore:⁊ in substantia tenuis significat dominium colere aduste ⁊ melancolie innaturalis sine febre. ¶ Alia regula. Urina pallida in colore ⁊ subpallida in substantia:mediocriter tenuis significat cotidianam de flegmate acetoso indigesto:mediocri dico tēdente ad digestionem. Omnis nāq; materia in sui digestione inspissat vrinaz preter flegma vitreū:qđ ex sua digestione eā attenuat. ¶ Periodica frigora. Idest circulares reuolutiones:vel accessiones:qꝛ a frigore ꝓueniūt. ¶ Flegmate febrem. Idest cotidianā de flegmate naturali. ¶ Subtenuis. Idest remissa tenuitate: vt notet diminutionem. ¶ Pallida cui spissum. Alia ponitur regula de pallido colore:vel subpallido. Urina in colore pallida vel subpallida:in substantia mediocriter spissa sanū flegmaticum significat ⁊c̃. huiusmodi. Cōmentū.

¶ De colore pallido sequente albuz: vel lacteum: vel glaucum: vel karopos.

¶ Si male disposito ꝓcedat corpore glauca.
Lactea: vel karopos: ⁊ pallida post videatꝰ.
Signo palloris vires natura resum...
Et redit ad proprium vis digestiua tenorem.
¶ In febre continua lenta: subpallida: clara.
Pondus apostaseos in dextra parte futurum
Indicat: affectu constante: vigore vigente.
¶ Si fluor absentet vētris: aut viscera tētat
Pallida spumosa: pinguis: liuens: cinerosa
Paucula: fit pestis ptisice non absona testis.
Si fluor accedit mors intrat: vita recedit.
¶ Crudor: ⁊ emfrasis: fluxꝰ: ꝯsūptio: paucā.
Indicat vrinam: ratio contraria multam.

¶ Expositio. ¶ Si male disposita ⁊c̃. Alia regula. Precedēte vrina alba in colore lactea: glauca: vel karopos:⁊ vrina pallida in colore subsequatur fortificationem caloris naturalis significat.⁊ ꝙ ipsa natura corporis resumit vires suas. ¶ In febre continua. Regula secunda. Urina pallida: vel subpallida in colore: in substantia tenius ⁊ clara in febre acuta apparens: cuz bonis signis si Expō.

gnificat apostema futurū sub dyafragmate in parte dex
tra. Si autem talis vrina appareat malis concurrenti/
bus signis: mortis periculuʒ minatur. ⁋ Si fluor absen
tet. Tertia regula. Urina pallida vel subpallida in colo
re: spumosa superius cum quadā liuiditate oleagina: sub
citrina: in quantitate pauca: solutione ventris circunscri
pta: ptisim significat. Si vero tali vrina in ptisi existente
superueniat fluxus: mortale est ꝭm Hypocratem quinto
afforismoruʒ. A ptisi habito diaria superueniens morta/
le est. ⁋ Crudor ꝛ emfrasis. In hoc loco assignat auctor
quattuor causas paucitatis vrine. Et prima est cruditas
materie. Secunda opilatio meatuum: vt in stranguria.
Tertia fluxus ventris. Quarta est consumptio substan/
tialis humiditatis. Et cause istis contrarie faciunt ma/
gnam vrine quātitatem. vt bona digestio: meatuū aper/
tio: ventris constipatio: ꝛ caliditas temperata non ꝯsum
mens substantialem humiditatem. Omnia enim ista fa
ciunt ad multiplicationem vrine.
Cōmen. ⁋ Commentum. ⁋ Si male. Alia regula de pallido co/
lore: que assignatur ꝭm collationē pallide vrine ad glau
cam vrinaʒ. Alba: lactea: vel karopos precedente. Sunt
enim quedam iudicia simplicia: quibus quandoqꝫ iudi/
catur de vrina absolute ꝭm substantiam ꝛ colorem: non
habendo respectum ad statum precedentem: vel ad con
siderationem aliarum circunstantiaruʒ. Sunt etiā que/
dam iudicia electiua: quando habetur respectus prece/
dentis status: vel complexionis: vel etatis: vel aliorum si/
milium. Hic ponitur iudicium collationis: quia si corpo
re aliquo existente distemperato in frigiditate: vrina ap/
pareat lactea: alba: vel glauca: ꝛ post modicum tempus
appareat pallida significat calorem naturalem resume
re vires: vt fiat transitus de indigestione ad principium
digestionis. et de frigiditate ad confortationem caloris
naturalis. Naturalis enim calor resumit vires suas: vel
videtur resumere vires: vel significatur resumere eas.
⁋ In febre continua. In hoc capitulo alia ratio vel regu/
la assignat̄ de pallido vel subpallido colore: quare sic col
lige. Urina pallida vel subpallida in colore: in substātia
tenuis: ꝛ clara: in febre acuta cum alijs bonis signis con/
currentibus significat apostema futurum sub dyafrag/
mate. Qr vrina sit pallida: contingit propter frigiditateʒ
materiei. qꝺ autem sit tenuis ꝛ clara: contingit propter
compactionem ꝛ cruditatem materie: ex quibus morbꝰ
prolixatur. Natura igitur ꝓlixitate morbi aggrauata et
stimulata non potest conuenientem ꝛ absolutaʒ crisim
eligere: vt purget materiam per fluxum sanguinis a na/
ribus: vel per sudorem: vel per fluxū ventris: vel per q̄cꝫ/
cunqꝫ aliam purgationē competenteʒ: facit ergo qꝺ pōt
tanqꝫ fatigata. Sed si debilis esset natura: nec adsint ali/
qua bona signa nūcia: vt si alba appareat: vel virtus eēt
debilis: tunc mortem minaretur. Sed quādo sunt signa
boni nūcia: sicut bonus appetitus: ꝛ robur virtutis: ꝛ for/
titudo mentis: ꝛ respiratio facilis: presumenduʒ est ꝙ in
tali casu per talem vrinaʒ debeat fieri determinatio per
apostema sub dyafragmate. Natura nanqꝫ licet sit fati/
gata: ꝛ materia sit cruda inquātum potest ad se delibe/
randum nititur. Transmittit ergo materiam de nobi/
lioribus membris ad minus nobilia: de principalibus
ad minus principalia: scilicet ad dextrum hipocundriū:
ꝛ ad idem precipue: quia propter presentiam epatis: qꝺ
est membrum calidum. ꝛ propter loci vacuitatem viget
ibi virtus attractiua. ⁋ Pondus apostaseos. Idest apo/
stematicā collectionē de graui ꝛ pōderoso hūore. ⁋ In
dextera pte. Idest in dextro hipocūdrio sub dyafragma
te. Hec regula elicita ē ab Hypocrate in ꝓnosticis circa
finē partis prime. Ubi dicit acuta existente passione col
lectio si fuerit in hipocundrijs ꝛc̄. ⁋ Affectu constante.
Idest bono appetitu cuʒ alijs bonis signis. ⁋ Constan/
te vigore. Idest vigoroso permanente.
⁋ Si fluor absentet. ⁋ Alia regula datur de pallido co
lore: per quem significatur ptisis. Regula sic colligenda
est. Urina pallida vł subpallida in colore spumosa supe/
rius cum quadam liuiditate oleagina: subcitrina: in quā
titate pauca: solutione circunscripta: ptisim declarat. Qr
si in ptisi tali existente vrina superueniat fluxus vētris:
mortale est iuxta afforismum Hypocratis: qui ait in qn/
ta particula afforismorum: scilicet principiū prope a pti
si habito diaria superueniens mortale est. ⁋ Absentet.
Quia talis fluxus ventris ex humorum perturbatione: ꝛ
pauca humiditate redundante ad epar posset apparere:
ꝛ ideo excludimus fluxum ventris ad certitudinem spe
cificatiōis. ⁋ Pallida. Naturali calore debilitato circa
nutritiua: que spiritualibus compatiunt̄. ⁋ Spumosa.
Ex compressione: vel compassione pulmonis: in quo tri/
plex est causa spumositatis. s. impetus motionis: p̄sentia
siue violentia ebulitionis: p̄sentia ventositatis. ⁋ Pin/
guis. Idest oleagina ꝛ magis in pricipio ex pinguedinis
resolutione. ⁋ Liuens. Ex infectione spirituuʒ: ꝛ pulue/
rulenta: ꝛ spumosa materia: que per venam ꝯcauā redū
dans ad epar sanguinē inficit: ꝛ spiritū ꝛ sanguinem cor/
rumpit. ⁋ Cinerosa. Ex partibꝰ pulmonis resoluta: pul/
uis eniʒ est subcinerei coloris. ⁋ Paucula. Ex consum/
ptione humorum. ⁋ Pestis ptisice. Idest pestis: que cor
pus depascit. ⁋ Fluor. Idest fluxus ventris. ⁋ Mors
intrat. Idest multiplicata consumptione.
⁋ Crudor. In predictis capitulis frequēter fuit posita do Cā multitudis et paucitatis vrine.
ctrina de paucitate vrine. ꝛ ideo in hoc cap. causas pauci
tatis vrīe auctor assignat: que sunt q̄ttuor. Prima cā est
. s. cruditas mãe: vt in principio amphimerine. Scḋa cā.
est Emfrasis. i. opilatio meatuū: vt in stranguria litteria
sis. Tertia cā est fluxus ventris: vt in disinteria: in qua
egestio multiplicat̄: ꝛ vrina paucificat̄. Quarta cā est cō
sumptio membroꝝ. vt in ptisi. Humiditas nāqꝫ: que ex/
pelli debet in multiplicatione vrine a violentia caloris
depascit̄ ꝛ anihilat̄: qꝺ maxime est signū in febre acuta
mortale. Ex ꝯtrarijs signis vrina multiplicat̄. s. ex dige/
stione materiei: vt in solutione amphimerine. tunc enim
vrina alba ꝛ tenuis ꝛ multa dʒ occurrere. ⁋ Iteʒ ex em
frasi remota: vel vigore nāe: ꝛ medicaminibus diureti/
cis multiplicat̄. ⁋ Itē ex vētris cōstipatione virtute at
tractiua vigente in epate: vt in habentibus caliduʒ epar
ꝛ siccum multa est vrina: ꝛ etiam in diabeticis. Simili/
ter propter multā attractionem succositatis ex crapula:
vel ex refectione copiosa multiplicatur vrina: ꝛ in potā/
tibus diuretica: ꝛ ea comedētibus multiplicatur vrina.
⁋ Item multiplicatur etiā vrina ex septem causis. Pri/
ma ex multiplicatione cibi: ꝛ negligētia exercitij. Secū/
da est multitudo humorum non coctoꝝ: ex quibus mul
ta resoluit̄ vrina. Tertia est superfluitas cretica. Quar/
ta est consumptio totius corporis. Unde corporis humi/
ditate eliquata a corpore multiplicatur vrina: vt in ethi/
ca. Quinta est diabetes. Sexta est vsus diureticorū. Se/
ptima est paucitas egestionuʒ: ꝛ aliarum superfluitatū.
⁋ Pauca similiter fit ex. 7. cauſ. Prima est paucitas ci
borum ꝛ nimium exercitium. 2ᵃ opilatio meatuum. 3ᵃ
acumen humorum cum vrina vnde vesica pungitur: et
se exonerare nititur. 4ᵃ est mortificatio vesice: ꝛ expul/
sionis defectus: vnde vesica non vʒ in attrahendo: neqꝫ
vʒ in emittēdo. 5ᵃ est paralesis vesice: vt in senibus vel
pinguibus ꝛ flegmaticis dispositis ad paralesim. Nerui
enim

enim a multa humiditate remolliti: non possunt vrinaz continere: donec colata sit: sed paulatim educitur. 6ª est calor immoderatus interius in venis consummens humiditatem corporis: vt in acutis. 7ª est multitudo egestionum: ⁊ aliarum superfluitatum: vt fluxus ventris: et sudor nimius. ¶ Crudor. Idest cruditas mãei. ¶ Emfrasis. Idest opilatio. ¶ Fluxus ventris. Idest solutio ex consumptione membrorum vt in ptisicis: ⁊ hoc est: qđ dicit auctor.

¶ De colore citrino.

¶ Est multis tenuis citrina referta figuris.
Flegmaticū iuuenē: vł quē niger afficit hũor.
Condemnat triteo: duplici senis ipedit ãnos.
Continua puerum: iuuenem cui fel dominat̃.
Portendit sanum. proprio charactere signat.
Talem constituit quartana planetica febris.
Autumno potius: ⁊ subrumalibus horis
Thoracis: splenis: epatis delicta fatetur.
Pectoris offensam: seiunctis obsita granis
Splenem: si multis radijs virgata corruscãt.
Siccū monstrat epar cū largo fusa liquore.
In febre continua sub morbi limine: talis
Prolixando malum fert detrimenta vigoris.
In medio frenesim monstrat: sub fine duelli
Designat cretice firmari federa pacis.
¶ Flegmatis ⁊ colere: quē ꝯficit vnio reddit.
Citrinam tenuem citri conterminus humor.
Plus tenuē crudus: tenuēqꝫ minus resolut⁹.
Intensam cū febre magis sine febre remissam.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Est multis tenuis. Postq̃ȝ determinatuz est de colore palido: h̄ agit auctor de colore citrino ⁊ subcitrino ƀm copulationem cuz tenui substantia ⁊ mediocri. Unde vrina in colore citrina vel subcitrina cū tenui substantia vel mediocri multa potest significare. Et hoc ƀm diuersitatem etatum: complexionum: ⁊ sexuũ diuersa ⁊ diuersa habet signãre. Unde vrina talis apparens in iuuene flegmatico: vel melãcolico simplicem significat tertianã. ¶ Duplici. Secunda regula. Eadez vrina apparens in sene tertianã duplicē significat. ¶ Continua puerum. Tertia regula. Eadē vrina. s. citria tenuis apparēs in puero significat cōtinuã. puer itelligit̃ hic vsqꝫ ad. 14. ãnos. ¶ Iuuenē q̱ semel. Quarta regula. Predicta vrina in iuuene colerico apparente cum pura ⁊ equali substantia potes sanum colericum iudicare. ¶ Talem constituit. Quinta regula. Eadez vrina apparente ⁊ precedēte: ⁊ precipue in tempore autumnali vel hiemali ⁊ super longo tempore quartanã erraticaz iudicabis. Unde sciēdum ꝙ talis vrina apparet in die post accēssionem: quia quãuis de melãcolia naturali debeat apparere discolorata: tamen qꝛ febrilis caliditas accensa fuit in materia: colorez recipit: ⁊ sic apparet citrina vel subcitrina. ¶ Thoracis. Ista eadem vrina significat vitiuz pectoris splenis ⁊ epatis: ⁊ sic distingue. Pectoris: qꝛ vrina fit citrina cum tenui substantia. sed magis tenuis in superiori regione: ⁊ maxime cum granis ⁊ ampullulis apparente indicat super pectoris vitium ⁊ stricturam: ratio huius sufficienter traditur in cōmento. ¶ Splenis. Eadem etiam vrina citrina vel subcitrina in colore: tenuis in substantia: et multum clara: radiosa vel virgulata spleneticam significat passionem. Ista etiã vrina potest significare emorroidam passionem. ¶ Sicut monstrat. Urina citrina ⁊ tenuis: multa in q̃titate: cum macilentia corporis: ac siccitate: ⁊ ventris constipatione: tunc epar distemperatum in siccitate indicabit: ratio huius vero sufficienter traditur in cōmento. ¶ In febre. Alia regula. Urina eadē: citrina ⁊ tenuis: apparēs in febre continua ⁊ acuta, et hoc in principio: significat materie cruditatē: ⁊ sic morbi longitudinem. ⁊ ideo timendū est merito de virtute: ne deficiat. ¶ In medio. Talis etiam vrina si appareat in febre cōtinua ⁊ acuta in medio scilicet egritudinis: ⁊ precesserit vrina rubea: vel subrubea: nec facta sit aliq̃ purgatio cretica supra frenesim ex raptu materie superi⁹ ad cerebrum indicabis. Sed si facta fuerit aliqua purgatio cretica. ⁊ talis appareat: tunc supra alleuiationem infirmi ⁊ eius ꝯualescentiã ab egritudine indicabis. ¶ Flegmatis ⁊ colere. Regula. Urina citrina cū tenui substantia coleram citrinam significat abundare. Notanduz est ꝙ colera citrina generatur ex commixtione colere rubee ⁊ flegmatis naturalis. Unde ex albedine ipsi⁹ flegmatis rubedo colere remittitur ⁊ sic efficitur color citrin⁹: ⁊ ex spissitudine ipsius flegmatis colere tenuitas remittitur: ⁊ sic generatur colera citrina vt dictum est: et ex admixtione istius colere citrine in vrina redditur minus colorata ⁊ minus tenuis q̃ȝ ex admixtione colere rubee naturalis. ¶ Plus tenuez. Ista colera citrina aut est digesta: aut indigesta. Si digesta: tunc reddit vrinam minus tenuem: qꝛ sui digestione vrina aliqualiter inspissatur. Si vero illa colera citrina sit indigesta: tūc reddit vrinam magis tenuem: qꝛ propter sui indigestionem non resoluitur aliquis humor grossus cum vrina: qui ipsam vrinaz posset inspissare: vel reddere magis spissaz. ¶ Intensaz. Si illa colera citrina accēdatur ⁊ inflammetur caliditate febrili. tunc ipsa vrina magis intēdit̃ in colore. Si vō sine febre vrina remititur. et ista sufficiant de illo colore citrino. ¶ Talem constituit. Nota ꝙ si vrina citrina apparuerit in autũno: quando brũme cadunt: talis pōt significare quartanam: ⁊ hoc dico erraticam: ⁊ dicit̃ planetica: quia tenet modum quorũdam planetarum: sicut martis: mercurij: iouis: veneris: ⁊ saturni. ¶ In febre cōtinua. Nota ꝙ talis vrina: scilicet citrina ⁊ tenuis apparens in principio continue fe. significat longitudinē egritudinis: que terminabitur ad mortem. Si autem appareat in medio siue in statu egritudinis significat raptum materiei ad frenesim faciendam. In fine autem egritudinis apparens bonam determinationem ipsius egritudinis significat: scilicet sanitates.

Cōmentū. ¶ Commentum. ¶ Est multis tenuis. Post palliduz colorem agit auctor de citrino vel subcitrino ƀm coniugationem eius cum tenui substantia: ⁊ etiam cuz mediocriter tenui. Urina citrina in colore: tenuis in substãtia per totum ad diuersa equiuocatur signa: per diuersitatē nãq̃ȝ complexionum sexuum ⁊ etatuz aliud ⁊ aliud habet significare. Nam in iuuene flegmatico si talis appareat significat tertianam simplicem: non enim est accommoda flegmatice complexioni: cum in flegmatico sano debeat esse pallida: vel subpallida cum pura ⁊ equali substantia ⁊ mediocri. Qꝛ ergo appareat citrina contra legē complexionis significat excessum caloris: ⁊ colericaz accensionem. Nãsi flegma accenderetur: vt faceret febrez substantiã inspissaret: ⁊ colorem remitteret. Si melãcolia esset in ea q̃uis substantiam attenuaret colorem tamen non intenderet. Si vero esset in ea sanguis substãtiã inspissaret: ⁊ talis color intensior esset. Sequitur ergo ꝙ talis vrina alijs circumstãtijs circumscriptis in flegma-

tico corpore: ⁊ in melancolico significat tertianã simplicem. In sene autem talis apparens significat duplicem tertianam: ⁊ maxime in flegmatico vel melancolico: qꝛ tum ex etate: tum ex complexione magis distat ab eius natura. ⁊ ideo distemperantiam maiorem portendit cũ in sene flegmatico vel melancolico debeat esse alba: vel lactea propter defectũ naturalis caloris. Si vero in puero talis appareat vsqꝫ ad. 14. ãnos febrẽ in eo significat continuã: licet enim in pueris debeat esse colorata: ⁊ spissa: ex etate tamen: quia meatus sunt angusti: non possunt sic humores emitti: quorum admixtione cum vrina fit coloratio: ⁊ eiꝰ ĩspissatio: remanet ergo discolorata; quare parum colorata in puero maius significat malum qꝫ multum colorata in iuuene. Est etiaꝫ discolorata in pueris propter inordinatam dietam ciborum: ⁊ potuum susceptionem: ⁊ propter gulositatem. ¶ Iteꝫ vrina citrina ⁊ tenuis cum pura ⁊ equali substantia sanum significat colericum. ¶ Eadem longo tempore procedente ⁊ maxime autumno vel hyẽme designat erraticam: vel quartanam: ⁊ talis apparet post diem accessionis: licet eniꝫ de melancolia naturali debeat esse discolorata. tamen ex febrili distemperantia accensa materia occurrit citrina vel subcitrina. ¶ Item vrina citrina cum tenui substantia magis tenuis in superiori parte: ⁊ precipue cũ ampullis ⁊ granis significat vitium thoracis: ⁊ pectoris strictu ram ⁊ quãdam preparationem ad ptisim. Phisicaꝫ seu theoricam sic collige: scilicet ꝙ si sit tenuis cũ tali colore non est ex caliditate: quia color intẽsior esset: si se distemperantia caliditatis ingereret. Non est tenuis ex frigiditate: quia intensio frigiditatis eã potius dealbaret: humiditas non reddit eam tenueꝫ: quia potius inspissaret. Fit ergo tenuis ex siccitate. vnde distẽperantia siccitatis insinuatur in corpore: ⁊ maxime quia circa pectꝰ: ⁊ thoracem membra sunt sicca ⁊ ossuosa. ⁊ ideo adueniente distemperantia simili maxime leduntur sicut ex contrarys iuuantur. Qꝛ autẽ sit magis tenuis superius inde maior desiccatio circa thoracem ostenditur: ꝙ si ampulosa appareat ⁊ granulosa: thoracẽ ex angustia ⁊ siccitate magis affligi significat. ¶ Iteꝫ citrina vel subcitrina in colore: in substantia tenuis: limpida: multũ ⁊ clara. Si fuerit quasi virgulata ⁊ fenestrata: spleneticam passionẽ significat. vnde illa virgulatio fit: ⁊ superius dictũ est. Talis etiam vrina potest significare vitium condilomatũ: ⁊ emorroydarum. ¶ Item vrina citrina ⁊ tenuis multa in qꝫtitate cum siti: ⁊ macilentia corporis: ⁊ constipatione ventris significat distemperantiam epatis in siccitate. Epar nãqꝫ siccum multum attrahit de succositate ab intestinis. vnde vrina multiplicabitur. dolor adest in dextro hypocundrio: ⁊ videtur patienti ꝙ quasi quedam flãma ad guttur suum ascendat ex calido: ⁊ fumo superius respirante. ¶ Iteꝫ vrina citrina: ⁊ tenuis in fe. acuta in principio apparens: significat cruditatem materiei: ⁊ ex cruditate prolixitatem morbi. Et ex prolixitate defectum virtutis minatur. vnde timenduꝫ est ne natura deficiat in via. Si ṽo in medio morbi ⁊ in statu talis vrina appareat precedente rubea: vel subrubea: nõ facta aliqua purgatione cretica: frenesim significat ex raptu materiei ad cerebruꝫ. Sed si precedente cretica determinatione vrina citrina: ⁊ tenuis appareat. tunc alleuiationem patientis significat: ⁊ conualescentiam infirmi: ⁊ declinationem morbi. Littera plana est. ¶ Figuris. Idest significationibus. ¶ Niger humor. Idest melancolia. ¶ Triteo. Idest tertiana simplici. ¶ Duplici. Scilicet tertiana. ¶ Impedit. Idest inuadit. ¶ Fel. Id est coleraꝫ. ¶ Karactere. Idest dispõne. ¶ Quartana. Idest de melãcolia naturali post diẽ accessionis. ¶ Planetica. Idest erratica. ¶ Autumno ⁊c̃. In quibus frigidi humores impetum faciunt. ¶ Limine. Idest in principio in medio ⁊ in statu. ¶ Sub fine duelli. Idest crisi celebrata.

¶ Flegmatis et colere. Alia regula proponitur de vrina citrina cum tenui substantia: scilicet quia talis vrina significat coleram abundare citrinam: que generatur ex commixtione rubee colere: et flegmatis naturalis frigiditate: ⁊ humiditate flegmatis remittitur calor colere ⁊ siccitas. spissitudine flãtis remittitur colere tenuitas. Albedo flegmatis ruborem colere remittit: ⁊ ita fit colera citrina: ex qua redditur vrina minꝰ colorata: ⁊ tenuis qꝫ ex colera rubea naturali. Sed colera citrina alia est digesta: alia est indigesta. Ex colera citrina indigesta vrina redditur subcitrina: ⁊ multum tenuis. et hoc ideo: quia cum sui indigestione repugnat nature expellenti non emittitur aliquis grossus humor cũ vrina: cuius admixtione vrina possit inspissari. Ex colera citrina digesta fit vrina subcitrina: ⁊ mediocriter tenuis: qꝛ cum colera citrina digesta non repugnet expulsioni: tũc aliquis grossus humor cum vrina emittitur. vnde a tenuitate immittitur. Si vero accendatur colera citrina cum distemperantia febrili: tunc vrinam reddit magis intensam in citrinitate. sine febre vero reddit eam remissiorem. Colera vitelina disponit vrinã remissiorem qꝫ colera citrina: ⁊ minus tenuem: qꝛ fit ex commixtione vitrei flegmatis ⁊ colere rubee. Que vero accidẽtia sequantur ex colera citrina: vel vitelina: ex alys humoribus in libro nostro de sinthomatibus dicetur. ¶ Humor citri cõterminus. Idest qui assimilaẗ malo citrino in colore. ¶ Unio flegmatis ⁊ colere. Idest cõmixtio. ¶ Conficit. Idest constituit talem humorem. ¶ Reddit. Scilicet vrinam citrinam in colore: ⁊ tenueꝫ in substantia: sed distingue: quia crudus. idest quando est indigestus reddit eam plus tenuem: quia magis resistit expulsioni. ¶ Resolutus. Idest digestus reddit eã minus tenuem: qꝛ idem resoluitur ⁊ purgatur cum vrina: ⁊ cum febre: quia tunc mã incenditur sine febre: qꝛ febrili accessione remota calor materie antecedens lentescit.

¶ De ruffo colore ⁊ subruffo.

¶ In ruffuꝫ vergens puri color emulus auri.
Equalis: purus: medius: cui se liquor vnit.
Corpus eucratici validos denunciat actus.
¶ In puero: iuuene: sene: flegmatico: muliere.
Ruffa manẽs tenuis notat hec icõmoda febri.
Continuã: triteũ: duplicem sed tẽpore lõgo
Epatis offensam: vel febrem quadriduanam.

¶ Expositio. ¶ In ruffum. Determinato de colore citrino ⁊ subcitrino: consequenter agit hic de colore ruffo: et subruffo: scilicet in similitudinẽ auri puri. Regula. Urina ruffa vel subruffa in colore cum pura: ⁊ equali: ⁊ mediocri substantia: corpus eucraticum significat: idest in optimitate complexiõis. ⁊ hoc habetur a Gal. in primo de crisi. in capitulo de vrina. Ratio huius est: qꝛ cuꝫ corpus eucraticum sit in temperamento. vrina existens in temperato habet ipsi attestari: quia color ruffus medius est inter colores significantes excessum in frigiditate: et excessum in caliditate. Et etiã substãtia vrine media est inter tenuitatem: ⁊ spissitudinem. ⁊ ita significatur temperamentum in siccitate: ⁊ humiditate. ⁊ ista est sententia trium

tia triū priorū versuum. ¶ In puero. Alia regula. De ruffo colore cum substantia tenui: ⁊ habet tria mēbra. ⁊ sunt ista. Quotienscunqꝫ videbis talez vrinam ruffam: vel subruffam in colore: ⁊ tenuem in substātia in puero: iudica feb. continuam: in iuuene iudica simplicem tertianam: in sene: ⁊ flegmatico: ⁊ muliere iudica duplicem tertianā. ¶ Sed tempore longo. Idest si talis vrina apparet longo tempore precedente: nec adsit fe. calefactionem epatis indicabis. sed si sit febris: tunc illa febris est quartana: ⁊ maxime in autumno ⁊ hyeme.

Cōmē. ¶ Commentum. ¶ In ruffum vergens. Post citrinum colorem agit auctor de ruffo colore: ⁊ subruffo ſm coniugationem tenuis substantie ⁊ spisse: vel mediocriter tenuis: vel mediocriter spisse. Et p̄mo ostendit que sit vrina eucratici corporis: ⁊ eucratici coloris. vrina nanqꝫ ruffa vel subruffa in colore cuz pura: ⁊ eq̄li: ⁊ mediocri substantia corpus eucraticum significat. designat nāqꝫ temperantiā humorum; ⁊ equalitatem. Et talis color fit propter temperantiam caliditatis ⁊ frigiditatis. ⁊ talis substantia fit propter temperantiam siccitatis ⁊ humiditatis. Uel aliter ex calidis humoribus vrina fit colorata: ex frigidis discolorata. ergo ex temperantia eorum: ⁊ eq̄li conuenientia: nec colorata: nec discolorata apparet: sed potius ruffa cum quadam rutilantia ⁊ claritate: tanquā aurum euriçon: qui color equaliter distat ab extremis. ⁊ sicut est medius. ita ⁊ mediocritatem designat. Ex siccis humoribus. vrina attenuatur. et ex humidis inspissatur ergo ex equali conuenientia: ⁊ concursu eorum fit vrina in substantia mediocris: vt magis vergat in tenuitatem q̄ꝫ in spissitudinem. Equalitas substātie nullaz significat in corpore fieri perturbationem. Nam quibus vrine distantes sunt: his humorū in corpore fit perturbatio. Puritas substātie quādo scilicet non est obscura: nec obumbrata: nec feculenta significat naturalis caloris fortitudinem valentis humorem depurare. Or si ruffa sit in colore: ⁊ mediocriter spissa: cum pura ⁊ equali substantia sanum significat sanguineum: ⁊ temperantiam humorum significat. sed inequalitatem humorum: quia significat dominium sanguinis. ¶ Color vrine vergens in ruffuz. Idest exp̄sse ruffus: vel emulus ruffedini. ¶ Puri auri. Idest similis puri auri: idest euriçon. ⁊ dicitur euriçon ab eu: qđ est bonum: ⁊ riçon qđ est aurum: inde euriçon: idest bonum aurum: quia auro bone radicis assimilaꝰ: nō auro aleçca: vel aluea veniēte: qđ est pallidū. ¶ Cui. Idest colori predicto. ¶ Se vnit. Idest copulat ⁊ associat. ¶ Liquor. Idest substantia. ¶ Equali. Scilicet sine aliqua perturbatione: ⁊ non est distans ſm omnes sui partes. ¶ Purus. Ab omni nebulositate. ¶ Medius. Idest mediocris iter extremitates. ¶ Talis inq̄ꝫ. Scilicet color. ¶ Denūciat. Idest exprimit. ¶ Ualidos actꝰ. Idest perfectam operationem virtutum ex temperantia: ⁊ equalitate humorum corporis precedente: non cuiuslibet: sed eucratici bene temperati. ¶ In puero iuuene ⁊c̄. Alia ponitur regula. De ruffo colore cū tenui substantia: quia in puero significat fe. continuam significat in iuuene. triteum. idest tertianam simplicem. sed in sene flegmatico ⁊ muliere significat duplicem tertianam. ¶ Tempore longo. Precedente febre circunscripta significat offensam epatis: idest calefactionez. ¶ Febrez quatriduanam. Idest quartanam notam significat: si diu talis vrina supradicta appareat cum febre: ⁊ hoc scilicet maxime habet veritatem in autumno ⁊ in hyeme. Ratiões vero horum accidentium causa breuitatis pertransimus: quia in capitulo de colore citrino debis sufficienter explanauimus: ⁊ cetera.

¶ Alia regula de colore ruffo.

¶ Principio cāe dū sunt noua semina morbi.
Ruffa parum tenuis: cuius summaz regionē.
Nubes rara tenet motu generata caloris.
De salso typicam succendit flegmate febrem.
Sed triteum morbo iam procedente figurat.
Spissa parū iam non triteū: magis iductiosaz
Indicat ex falso: vel dulci flegmate febrem.
¶ Flegmatis at salsi mordax exuberat hūor.
Et sine febre furens enormes excitat actus.
Extremas pungens feruoris acumine partes.
¶ Si subruffa parum tenuis nec nubila fiat.
Et talem seruet constanti tempore formam.
Hydropico talis portenditur exitialis.

¶ Expositio. ¶ Principio cause. Hic daꝰ alia regula de colore ruffo cum substantia mediocriter tenui: ⁊ est scilicet vrina ruffa in colore: ⁊ mediocriter tenuis in substantia: in principio passionis nebulosa: ⁊ vmbrosa: ex motu caloris per resolutionem fumositatis significat febrem interpollataz de salso flegmate. sed egritudine iam procedente significat tertianā. Unde sciendū est: ꝙ si a principio morbi vrina magis accedat ad spissitudinez q̄ꝫ ad subtilitatem: tunc sine dubio significat quotidianam solum interpollataz supra de flegmate salso: vel dulci De salso si accedat ad spissitudinem. de dulci si incipiat inspissari. ⁊ ista est sententia. 7. versuum vsqꝫ ibi. Flegmatis at salsi. ¶ Alia regula. Urina ruffa in colore cum mediocriter tenui substantia. non superius obumbrata: cuz impura: ⁊ inequali substantia flegma salsum significat abundare sine febre. debet tamen ista vrina in superiori parte esse magis spissa. Urina ista redditꝰ in colore mediocri: scilicet subruffa: quia pro mediocri calore ipsius flegmatis salsi mediocris fit ebulitio: ⁊ sic mediocris color fit: non obumbrata: quia non est ibi febris: inequalis est substantia: quia ex flegmate: debet esse spissa: ⁊ ex siccitate quia salsum: debet esse tenuis: ⁊ sic ex vtraqꝫ redditur inequalis: scilicet superius: ⁊ tenuis inferius. ¶ Et iō notandum est: ꝙ ex isto flegmate salso: ⁊ mordicante: et abundante attrahitur ad extremitates: scilicet manus: ⁊ pedes: ⁊ hoc ratione mobilitatis istaruz partium. Unde vrina aliquotiens significat pruritum per totum corpus vniuersaliter: ⁊ aliquando particulariter: si ergo per totā vrinam appareant resolutiones. tunc per totum corpus vniuersaliter scabies iudicatur. Si vero in superiori parte vrine. tunc in superioribus mēbris pruritus ⁊ scabies significaꝰ in media regione vrine. tunc iudicium est nutritiuorum membrorum. Si vero appareant in infima regione tunc scabies ⁊ pruritus pedum: tibiarum: et coxarum significatur. ¶ Si subruffa. Si talis vrina subruffa in colore: parum tenuis in substantia: sine nebulositate appareat per longum tempus in hydropico: tunc significat destructionem ⁊ mortem: sicut dicetur in commento: ⁊ hoc conuenit Hypocra. in pronosticis: dicit enī Omnis nanqꝫ hydropis ⁊c̄. ⁊ in Theophilo.

¶ Commentum principio cause. Alia regula de ruffo colore cum substantia mediocriter tenui. ¶ Dum sunt noua semina morbi. Idest in principio passionis dum passio adhuc est noua: ⁊ tenera. ruffa in colore. ¶ Parum Cōmen.

tenuis. Idest a tenuitate remissa. ¶ Nubes rara. Idest nebulosa quadam vmbrositate motu caloris per resolutionem fumositatis generata. ¶ Typicam. Idest interpollatam. ¶ Triteum. Idest tertianam. ¶ Morbo accedente. Idest tam materia digesta. sed si a principio appareat parum spissa: idest magis accedens ad spissitudinem q̄z ad tenuitatem: iaz non significat nisi quotidianam: ꝛ sublata est equiuocatio tertiane. ¶ Inductiosaz. Idest interpollatam de salso flegmate si accedat ad spissitudinem. Uel dulci. si inspissari incipiat.

¶ Flegmatis at salsi. Ponitur regula de ruffo colore cuz mediocriter tenui substantia: quam sic collige. Urina in colore subruffa: ꝛ in substantia mediocriter tenuis: ꝛ non superius obumbrata: cum impura ꝛ inequali substantia flegma salsum sine febre significat abundare. Sed in superiori parte debet esse magis spissa: ꝛ ex equalitatibus flegmatis salsi vrina redditur in colore mediocris: scilicet subruffa: quia pro mediocri calore flegmatis mediocriter fit ebulitio: ꝛ pro mediocri ebulitione fit mediocris: ꝛ non est obumbrata: quia non est accensio febrilis caloris: inequalis est in substantia: quia ex flegmate debet inspissari: ꝛ ex siccitate attenuari. ergo pro vtraq̄z redditur inequalis substantia: scilicet superius spissa: ꝛ inferius tenuis. Spissa est vrina superius: quia cum ipsa vrina effunditur aliquid spiritus ꝛ fumositatis: ꝛ quod leue est de natura: petit superiora: quod vero in vrina est subtile per spiritus ascendit ꝛ perforatur ab illis: quod vero superius est natat: per vrinam impellitur ergo ad superficiem materia: ꝛ inspissatur vrina. Item ex mediocri calore illius flegmatis aliqua fit ebulitio: ꝛ per eam alique partes resoluuntur ex humore: que leuigate ꝛ inspissate: petunt superficiem. ¶ Mordax. Idest mordicans mēbra: et pungens propter colericam infectionez. ¶ Enormes actus. Idest pruritum: ꝛ scabiem. ¶ Extremas partes. sicut manus: ꝛ pedes: ꝛ crura. Ad istas eniz partes ratione mobilitatis potius attrahuntur: ꝛ pelluntur superfluitates. Sed distingue: quia quādoq̄z vrina significat vniuersalem pruritum multum totius corporis: quandoq̄z particularem: vt in supremis partibus. vel in infimis vel in medijs. Si ergo appareāt resolutiones in suprema parte vrine: tunc superiorum partiuz significatur pruritus: si in media nutritiuorum. si inferius coxarum crurum ꝛ pedum. Si autem per totam vrinam appareant resolutiones totius corporis: scabies ꝛ pruritus iudicantur. ¶ Subruffa. Idest parum tenuis: quia sine febre. ¶ Non nubila. Idest non nubilosa. ¶ Constanti tēpore. Ut propter perseuerantiam malitia designetur.

Al. i. q̄si sine febre,

¶ Hydropico. Idest leuco flegmatico. ¶ Talis. Idest ruffa: vel subruffa. ¶ Portenditur exicialis. Idest funesta: ꝛ perniciosa: quia febrem significat accendi in humoribus facientibus hydropisim: qui cum multi sint prius consumitur subtilis humiditas calore febrili q̄z ipsi recipiant aliquam diminutionem. Omnis nanq̄z hydrops in acuta egritudine malum: vt dicit Hypo. in p̄nosticis. Infestatur enim patiens febris grauedine: ꝛ dolore: ꝛ triplex funiculus difficile rumpitur. ꝛ ideo exicialis: idest mortalis est in hydropico talis vrina: quia significat speciem hydropisis incurabilem: scilicet aschlitem ꝛ timpanitē. Itē habet apud Theophilū dicentē vrina ruffa in hydropico mala: queādmodū aquosa subtilis.

¶ De ruffo colore cū suba mediocriter spissa.

¶ Ruffa paꝝ pīguis: retinēs vmbracula nob
Indicat accendi febrem de flegmate dulci.
¶ Infra subsistens color: ꝛ substantia cōstet.
Flegmatis excessus dulcis sine febre notat.
¶ Ruffa parū pinguis: tenuis vl' liuida ꝯstās.
Membra q̄bus fiūt spiramina flāte dulci
Uel salso monstrat certa ratione grauari.
In muliere magis portēdi probra monete.
¶ Si color est ruffus: pīguis substātia: febrē
Signat continuā de flegmate vasa tenentē.
¶ Si sit causa recēs: ꝛ summū liuor obūbret.
Aut minor innitur: aut pleuresis insinuatur.
Si vet⁹: aschlites mag̃: aut empima notat.
¶ Debile reumaticā mēbrū turbante querela
Disponi poterit pinguis: ruffiq̄z coloris.
¶ Si spumosa magis fiat: ciners̄q̄z coloris
Emula: distincte liuens: subruffa remissa.
Ad loca pulmonis morb⁹ later̄ peregrinat.
¶ Pinguis: ruffa: parū liuēs: oleagia: crinis.
Obsita sit febris ethice ligata fidelis.

¶ Expositio. ¶ Ruffa parum. Postq̄z determinatum est de ruffo colore cum tenui substantia: et mediocriter tenui: hic dat̄ regula de ruffo colore cuz suba mediocriter spissa. Regula est ista. Quādocūq̄z videbis vrinā in colore ruffam: in substantia mediocriter spissam: et superius obumbratam cum non pura: et inequali substantia: iudica quotidianam de flegmate dulci. ¶ Infra subsistens. Si autem color remittatur: et sit subruffus: et remaneat substantia mediocriter spissa: tunc significat abundantiam flegmatis dulcis sine febre. ¶ Ruffa parum pinguis. Alia regula. Quotienscunq̄z videbis vrinam ruffam in colore in substantia mediocriter tenuem: vel spissam: et sit in superiori parte liuida longo tempore talis perseuerans: significat flegma dulce: vel salsum in spiritualibus abundare. ¶ In muliere. Si talis vrina appareat in muliere: hic color significat matricem pregrauatam ex flegmate salso vel dulci: quia quidam meatus communes sunt vijs vrinalibus: et matrici. Et tunc apparent in vrina quedam resolutiones: quandoq̄z albe: quandoq̄z nigre: squamose: et non distinguitur liuiditas in vrina nisi cum manus appositione. propter hoc: quia ruffus color impedit: et tunc cum in matrice materia est contenta: adest dolor in dextro hypocundrio cum inflatione quadam: et extensione. ¶ Si color est ruffus. Alia regula de ruffo colore cum substantia per totum spissa: et est ista. Quandocūq̄z videbis vrinam ruffam: vel subruffam in colore: ꝛ in substantia per totum spissam: obumbratam: et obscuram sine liuiditate: tunc iudica febrem continuam de flegmate naturali intra vasa putrefacto ꝛc̄. ¶ Si sit causa recens. Alia regula. Quotienscunq̄z videbis vrinaz ruffam in colore: in substantia per totum spissam: liuidam superius manu opposita sine resolutionibus furfureis tempore pauco procedentem: minorem emitriteum iudicabis. Est autem minor emitriteus s̄m quod vult auctor sequens Petri musandini auctoritatem ex colera putrefacta extra vasa ex flegmate intra. Ex colera vrina debet colorari: et ex flegmate discolorari pro eorum mixtione cum vrina. et ita ex vtroq̄z reducitur ad medium colorem: scilicet ruffum vel subruffum. Liuida est ista. Urina superius propter humoris corruptionez.

Expō.

Cōmē.

Et quia

Et quia humor corruptus est paucus: et etiam ruffedo vrine impedit: nō apparet liuiditas nisi manu opposita. Hec sunt accidentia: que concomitantur: scilicet frigiditas extremitatum ad horam vespertinam. vnde licet colera dominium habeat a tertia hora diei: tamen propter flegma putrefactum a motu proprio retardata legem ipsius flegmatis sequitur: ⁊ hoc scriptuz est in commento. ℂ Aut pleuresis. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia per totuz spissa: liuida superius ⁊ turbulenta: in recenti tempore significat pleuresim. Et est sciendum ꝙ pleuresis. vt vult Gal. in scdo de crisi. capitulo. 4. sunt accidentia sibi propria. Unum est dolor lateris pungitiuus. secundum est febris cōtinua. tertium est tussis indeficiens. quartum est difficultas inspirandi. Que vero sit differentia inter vrinam significantem minorem emitriteum: ⁊ vrinam significantem pleuresiz satis habetur in commēto. ℂ Si vetus aschlites. Alia regula. Urina ruffa ⁊ superius liuida; longo tempore ꝑcedente significat hydropisi aschlitem vel empima cum disnia. ℂ Debile. Urina ruffa in colore in substantiā spissa superius liuida ⁊ granulosa significat materiā reumaticam ad membra debilia descendentem et apostema facientem: puta sub assellis: ⁊ in inguinibus: ⁊ etiaz in membris generatiuis: in quibus propter plurimam neruositatem viget sensibilitas doloris: ⁊ omnis dolor exacuit reuma. vt vult Gal. ℂ Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore a media regione superius. distincte liuens ⁊ quasi subcineritia: multum spissa vel spumosa in pleuresi precedente ruffa intensa significat conuersionem pleuresis: in peripleumoniaz. Fit autem in vrina subruffa per translationem materiei a loco sensibili ad locum quasi non sensibilem: scilicet membrum flegmaticum videlicet pulmonem. ℂ Pinguis ruffa parum. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: magis tamen superius ꝙ̃ inferius opposita manu in supꝰficie liuida ⁊ oleagina cuz crinoidibus ⁊ resolutionibus multo tempore procedente significat tertiam speciem ethice.

Cōmē.

ℂ Commentuz. ℂ Ruffa parum. Expeditum est de ruffo colore cum tenui substantia: vel mediocriter tenui. Nunc autem proponitur regula de ruffo colore cuz mediocriter spissa substantia quasi incipiente inspissari: quā sic collige. Urina ruffa ī colore: mediocriter spissa in substantia: superius obumbrata: cum nō pura ⁊ inequali substantia: significat quottidianaz de flegmate dulci. Si autem sit subruffa manente eadē substātia significat abundantiaz flegmatis dulcis sine febre. Et distingue: scilicet ꝙ illud flegma dulce habet immutare vrinam duobus modis: scilicet substātiali sui admixtione: ⁊ tunc cum fit illud flegma albū ⁊ spissum: reddit eaz: scilicet vrinam albaz ⁊ spissam: minus tamen albaz ꝙ̃ flegma naturale: ⁊ magis spissam ꝙ̃ flegma salsum: cum maiori humiditate participet: quia qualitatibus sanguineis est infectum. ℂ Item flegma dulce immutat vrinam ex qualitatibꝰ suis: ⁊ reddit eā ruffaz: ⁊ subruffam: ⁊ spissaz pro mediocri calore suo: ex quo mediocris fit ebullitio: ⁊ ex mediocri ebullitione contingit mediocris color. Est spissa propter humiditatez. Est inequalis substantie: quia non est equaliter spissa per totum. Spissa significat fieri perturbationez: ex qua perturbatione generantur fumositates multe: ⁊ ventositas emissa cum vrina diuellit: ⁊ impellit humores per vrinaz. Et per idem fit inequalitas substantie: cuz magis impellatur de humoribus in vna parte ꝙ̃ in alia. impuritas substantie significat defectum caloris naturalis non valentis deputare vrinam: que sunt accidentia dulcis flegmatis vel salsi: in libro nostro de sinthomatibus requiras. ℂ Parum pinguis. Idest mediocriter spissa: quasi remissa accedens ad spissitudinez: aut incipiens inspissari. ℂ Infra subsistens. Idest ruffa: vel subruffa. ℂ Ruffa parum tenuis. Alia ponitur regula de ruffo colore cum mediocriter tenui substantia vel mediocriter spissa: que sic colligitur. Urina ruffa in colore: in substantia mediocriter tenuis: vel spissa: longo tempore liuida perseuerans: in superiori parte: flegma salsum vel dulce in spiritualibus existens in pinguibus abundare significat. Si mediocriter tenuis sit vrina: fit de dulci flegmate. si mediocriter sit spissa: et adsit febris: fit de materia in spiritibus contenta. Sed flegma salsum vel dulce in spiritualibus existens: ex calore eorum et modo ebullitionis corrumpitur facile. ergo reddit eam per totum liuidam. Sed liuiditas illa propter colorem vrine ruffe: vel subruffe non est perceptibilis nisi facta manus appositione: ⁊ tunc dicunť hec accidentia concomitari: scilicet tussis: strictura pectoris: et angustia respirandi. ℂ Si talis appareat in muliere: hic color significat matricem pregrauari a salso flegmate vel dulci: habet namq; matrix communes meatus cum vijs vrinalibus. ⁊ tunc adsunt quedā resolutiones: que sunt quandoq; nigre squāmose: ⁊ non est distinguendum de liuiditate: nisi cum manus appositione. Et adsunt etiam hec accidentia: cum materia in matrice continetur: scilicet dolor in dextro hypocundrio cum extensione et inflatione quadā. ℂ Constans. Idest permanens diu talis. ℂ Quibus fiunt spiramina. Idest membra spiritualia: que deseruiunt spirationi. ℂ Probra monete. Idest vitiuz matricis ex repletione superfluitatum. Matrix moneta dicitur metaphoꝛ: quia sicut super incudem moneta tunditur: sic in matrice fetus monetatur. Matrix plerūq; oneratur ex flegmate salso ibi existente preter naturaz ⁊ corrumpitur: ⁊ redundās per venam concauā ad epar sanguinem inficit: ⁊ per meatus vrinales redundans ad vesicam vrinam inficit: ⁊ liuidam reddit ex sui admixtione. Sunt autez meatus vrinales coniuncti ⁊ alligati matrici: ⁊ tunc apparent quedam resolutiones: quandoq; albe: quandoq; nigre ⁊ squāmose: nec distinguitur liuiditas nisi apposita manu: q2 sub ruffo colore delitescit. Hec accidentia debent adesse: scilicet dolor sub sinistro hypocundrio cum extensione quadam et inflatione. ℂ Si color est ruffus. Alia regula de ruffo colore cuz prorsus spissa substantia: quam sic collige. Urina ruffa in colore: vel subruffa in substantia per totum spissa: superius per totum obumbrata ⁊ obscura: sine liuiditate: quottidianam significat de flegmate naturali. ℂ Item alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia per totum spissa: apposita manu: in superficie liuida: sine resolutionibus furfureis pauco tempore procedente: significat minorem emitriteum. Fit autem minor emitriteus ex colera putrefacta extra vasa ⁊ ex flegmate intra. et ex colera debet vrina colorari. sed ex flegmate debet discolorari. ergo ex vtraq; in colore debet fieri mediocris: scilicet subruffa ⁊ ruffa ⁊ est superius magis spissa: propter assignatā causam: quā premisimus de vrina significāte quottidianā interpollatam de flegmate salso. Liuida in superficie est propter corruptionem humoris: ⁊ propter incidentem ebullitionē: ⁊ q2 paucus est humor corruptus: ⁊ ꝓpter vrine ipsiꝰ ruffitatez: nō pōt distingui liuiditas sine manu opposita. Et hec accidentia debent concomitari: scilicet frigiditas extremitatum ad horam vespertinam: ⁊ hoc propter coleram putrefactā extra venas: cuius fit dominium a ter-

Cāe et sigª minoris emitritei.

tia hora diei: tamen a proprijs motibus retardatur propter flegma putrefactum in vasis. Et sequitur legez flegmatis: ⁊ sunt in summo labore vsq; mane: quia de vtraq; materia affliguntur: ⁊ tunc vsque ad horam tertiam sunt in summo labore: quia duz altera materia putrescit: alia preparatur ad putrefactionem: ⁊ a tertia hora vsq; ad horam vespertinam sunt in falsa quiete: quia tunc de altera affligitur: ⁊ tunc insurgit paroxismus. Et in accessione iacet oculis clausis: ⁊ palpebris oppressis: nec oculos aperit: nisi vocetur ⁊ hoc accidit propter fumositatez resolutam: humiditate fumosa petente caput: ⁊ relaxante palpebras oculorum. Nō nos latet sententia Ferrarij ⁊ Platearij: ⁊ magni Joānis de sancto Paulo: qui asserebant minorem emitriteum de colera intus putrefacta: ⁊ flegmate extra. sed eorum sententie sunt dimittende. et Petri musandini auctoritatem sequimur. ¶ Si sit causa recēs. Alia regula. De vrina ruffa in colore: in substantia per totum spissa: superius liuida ⁊ turbulenta in recenti causa: pleuresim significat: quam consequuntur hec accidentia: scilicet febris acuta: dolor lateris pungitiuus: tussis indeficiens: difficultas inspirandi. Sed quare hec sint in regulis de vrina significante mām in spiritualibus determinatum est. ¶ Sed nota hanc differentiam inter vrinam significantem minorem emitriteum: ⁊ vrinam significantem pleuresim. Nam in pleuresi magis distinctam habet liuiditatez q̄ in minori emitriteo. et in pleuresi non est typus: qui est in minori emitriteo. ¶ Si vetus. Alia regula. Urina ruffa ⁊ liuida superius longo tempore procedente ascblitem significat: vel vitium empimatis cum vitio disnie. vnde vero habeat liuere in ascblite requirendum est in predictis. ¶ Debile. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: superius liuida et granulosa significat apostema in inguinibus: vel sub assellis: aut in membris genitalibus: in quibus propter plurimam neruositatem vergit sensibilitas doloris. ex dolore prouocatur impetus reumatum. omnis namq; dolor exacuit reuma. vt asserit Galienus. ¶ Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore remissa in subruffitate: a media regione superius distincte liuens: ⁊ quasi subcineritia: multum spissa vel spumosa in pleuresi: precedente ruffa intensa: significat conuersionem pleuresis in peripleumoniam. Fit autem subruffa per translationem materiei a loco sensibili ad locum quasi insensibilem: scilicet ad membrum flegmaticum: scilicet pulmonem: a medio superius est quasi liuida propter incidentem ebullitionem: ⁊ ex corruptione materie: et ex conuersione eius in saniem: cuius pars ad vrinales meatus ad venam concauam trāsmittitur: et per vrinam purgatur: que ebullitio leuigata: et purgata: et a spiritu impulsa superficiem vasis petens reddit eam talis coloris. Subcineritia est ex resolutione partium pulmonis. pulmo enim est quasi subcinerity coloris: sed spumosa est ex motu pulmonis assiduo. ¶ Pinguis: ruffa parum. Alia regula. Urina ruffa in colore: in substantia spissa: magis tamen superius q̄ inferius: apposita manu: in superficie liuida ⁊ oleagina: cum crinoidibus resolutionibus longo tempore significat tertiaz speciem ethice longo tempore procedente. ideo additur: quia febris hec cum sit habitudinalis: non aduenit nisi cum longo tempore: talis color fit ex colore membri: ex quo cuz fiat aliqua ebullitio in membris talis protenditur color. Qz appareat liuida: fit ex corruptione substantialis humiditatis. Qz appareat oleagina fit ex piguedine a membris resoluta: ⁊ in vrina supernatante. Sed non potest distingui vnctuositas: vel liuiditas: nisi manus sit apposita propter paucitatem ipsius pinguedinis: ⁊ propter ruffum colorem ipsius vrine. Crinoides resolutiones fiunt ex calore infixo membris: ⁊ eorum parte dissoluente. Hec accidentia concomitantur: scilicet calor continuus propter continuam distemperantiam membrorum: sed tamen lentus: quia non fit ex materia: sed ex humore. Calor in nodis manuum et pedum ex colerica fumositate procedente a spiritualibus. Rubor genaruz ex colerica fumositate eas inflamante. dolor sinistre spatule: quia cum sit alligata cum spiritualibus quasi contrahitur: et desiccatur. Soluitur ergo continuitas: ⁊ fit dolor: tussis variatur quandoq; fit tussis sicca propter siccitatez: quandoq; humida ex aliqua superfluitate contenta in spiritualibus. Macies totius corporis ex calore membris infixo consumente membra ⁊ dissoluente. vngues autez attenuantur ex reuerberatione vaporis. vnde in medio propelluntur: ⁊ in lateribus cōstringuntur. Littera plana est ex predictorum determinatione. ¶ Pinguis. Non vnctuositate: sed spissitudine. pinguis nāq; in hac facultate equiuocatur. ¶ Continuam non quālibet: sed quottidianaz de flegmate naturali. ¶ Reumatica. sicut in apostematibus. ¶ Empima. Idest sputum saniosum ex emothoica precedente. ¶ Morbus laterisq;. Idest pleuresis. ¶ Peregrinat. Idest transferri significatur. ¶ Crinis. Que sunt scilicet crinoides resolutiones in tractatu de contentis sufficienter dicemus. ¶ Febris ethice. Quantum ad tertiam speciem.

¶ De colore rubeo.

Clara rubēs triteū duplicē vl' epar calefactū.
Quartanumq; potest insinuare typum.
Hec mora vel breuitas: nubes: tp̄s: stat⁹: etas.
Hec probat infirmi passio: forma: locus.
Ut stabili pede vadat sententia sunt hec
Omnia iudicio discutienda tuo.

¶ Expositio. ¶ Hic de colore rubeo. Regula. Urina in colore rubea: in substantia mediocriter tenuis: obumbrata superius ⁊ magis spissa q̄ inferius: significat duplicez tertianam. Et tunc ista accidentia concomitātur: scilicz dolor capitis maxime in dextera parte: vbi est dominiuz colere: sitis: amaritudo oris: tinnitus aurium. ¶ Et est notandum q secunduz diuersitatem subiectoruz in vrina habet varias ⁊ diuersas significationes: quia talis vrina in iuuene et colerico simplicem significat tertianam: in puero continuam. ¶ Uel epar. Eadem vrina rubea ⁊ clara ex longo processu temporis apparens: ⁊ febris nō adsit: calefactionem epatis significat. Significat etiam quartanam notam. Et omnia ista discernuntur per conditiones consideratas: sicut ostenditur in sequentibus. vnde quando est simplex tertiana. tunc vrina debet esse magis tenuis. Sed in duplici debet esse vrina magis rubea: ⁊ superius magis spissa: ⁊ quasi accedēs ad subnigredinem. ¶ Hec mora. Idest quia si tempore longo vel breui laborauerit infirmus: possumus discernere: scilicet quattuor egritudines dictas: vtrum patiatur febres: vel epatis calefactionē: vel quartanā. Si enim modico tempore laborauerit: vrina tali per longum tempus perseuerāte. tunc significat aut distēperātiā epatis in caliditate: aut quartanā febrem. Sed distinguitur sic: quia ex calefactione epatis vrina est superius obumbrata: cum quadam spuma crocea: viridi vel subnigra. Sed in febre q̄rtana ista

tana ista deficiunt. ¶ Nubes. Scilꝫ si vrina sit tenebrosa ꝛ nebulosa in superiori parte. tunc duplex tertiana: vel epatis calefactio iudicatur. ¶ Tempus. Scilicet tempꝰ anni: quia si sit estas: significat tertianam: vel calefactionem epatis. si vero hiems vel autumnus quartanam. ¶ Status. Scilicet complexio: quia in colerico corpore significat talis vrina tertianã simplicem. in melãcolico ꝛ flegmatico duplicem tertianã. ¶ Etas: qꝛ si puer significat continuã. si iuuenis tertianã simplicez. si senex duplicem. ¶ Passio. Utrum de tertio in tertium: vel de quarto in quartum quãtum ad quartanã: vel vtrũ cum typo: vel sine typo: qꝛ si cuz typo interpollata significatur. si sine typo continua. ¶ Forma. Habitudo corporis. s. si pinguis: carnosus: vel macer. ¶ Locus. Scilicꝫ regio calida vel frigida vel locus. scilicet vtrũ in dextro hypocundrio vel sinistro. ¶ Ut stabili. Medicus qui sapienter ꝛ ꝯm veritatem vult iudicare: vt suum iudicium firmum sit: ꝛ verum: debet singulariter considerare omnes istas conditiones: sicut dictum est.

Cōmē. ¶ Cōmentum. ¶ Clara rubens. In hoc capitulo proponuntur regule de vrina rubea cum tenui substãtia: ꝛ cuz spissa: ꝛ cũ mediocriter spissa: vel mediocriter tenui. Urina ergo ĩ colore rubea: in substãtia mediocriter tenui: superius obumbrata: ꝛ magis spissa ꝙ inferius: tertianã duplicem significat. Talis color fit ex intensione caloris: ꝛ ex rubeitate ipsius colere: ꝛ talis substãtia fit ex siccitate. Hec ergo debent adesse accidentia: vel sinthomata. s. dolor capitis in dextra pte: vbi est dñiuz colere: sitis: amaritudo oris: aurium tinnitus: sed talis vrine significatio variatur propter diuersitatem subiectorum: sicut dictũ est de vrina ruffa. In colerico nãqꝫ ꝛ in iuuene. si talis vrina appareat: significat tertianã simplicem. in flegmatico et melãcolico sene: ꝛ in muliere ĩ nouitate cause talis occurrens tertianã simplicem significat. in puero continuã ex longo processu temporis. Et circũscripta febre significat calefactionem epatis: talis etiã designat quartanã notã. Et hec omnia aperte distinguuntur circũstãtys soluz inspectis. ¶ Clara. Idest tenuis. ¶ Rubẽs. Scilicet in colore. ¶ Triteum duplicem. Idest tertianã duplicem de mã colerica in duplici loco putrefacta simplicem etiã significat. ꝛ tũc debet esse magis tenuis: quãdo vnica ꝛ singularis mã putrescit: sicut colera. vnde non est tãtus impetus ebullitionis. Eadem significat duplicem tertianã de duplici mã collectã in duplici loco putrefactã: que discretas accessiões hꝫ quottidie: quibus inuadit patiẽtes. Sed dicimus in tertiũ grauius: si confusas hꝫ mãs more tertiane simplicis affligit: sed grauissimum facit insultũ: propter putrefactionez duplicis materiei: ꝛ eadem signa sunt in simplici: sed tunc debet esse tenuis: qꝛ vna ꝛ singularis materia putrefit. vnde non est tãtus impetus ebullitionis. In duplici autez vrina magnis debet rubescere: ꝛ magis superius inspissari: ꝛ quasi ad subnigredinez accedere. ¶ Mora temporis. Ut si lõgo tempore laborauerit egrotans: inde medicus perpendere potest: aut febrem: aut epatis calefactionem: aut febrem quartanam. Nam si de nouo incipiat laborare: ꝛ talis appareat: de febre tertiana presumendum est. Si enim longo tempore laborauerit: ꝛ ex longo tempore talis perseuerauerit: presumenduz est de distemperantia epatis: aut de febre q̃rtana. Sed distingue: quia ex distemperantia epatis debꝫ esse obumbrata in superficie ꝛ spumosa cum quadã croceitate: vel subnigredine: vel viriditate debet perfundi: quod significat eẽ intensionis. in febre autem quartana hec se absentant accidentia. ¶ Nubes. Idest nebulositas: ꝛ tenebrositas in superficie quantum ad duplicem tertianam: vel epatis calefactionem. ¶ Tempus. Idest anni: ex quo morbus potest certificari. Nam si estas fuerit talis: significat tertianam: vel epatis calefactionem. si hiems: vel autumnus quartanam. ¶ Status. Quantum ad complexionem: que rei est substãtialis: ꝛ que stante subiecto euanescere non potest: in colerico nanqꝫ corpore talis potius significat tertianam simplicem: in melancolico: ꝛ flegmatico duplicem. ¶ Etas. Ut si sit puer vel iuuenis: siue senex. ¶ Passio. Scilicet vtrum de tertio in tertium: vel de quarto in quartum. et vtrum cum typo vel sine typo patiatur. ¶ Forma. Quantum ad habitudinem corporis: scilicet vtrum sit macilentus patiẽs vel pinguis: vel carnosus. ¶ Locus. Scilicet vtrum in calida regione: vel frigida: vel ad regionem corporis potest referri: scilicet vtruꝫ patiatur in dextro hypocundrio vel in sinistro. ¶ Sentẽtia. Scilicet diffinitiua. ¶ Stabili pede. Idest immobili ꝛ certo iudicio. ¶ Hec omnia. Idest he omnes circunstantie: que dicte sunt o tu medice sunt discutiende.

¶ De colore rubeo cum substantia mediocriter spissa.

¶ Turbida spissa parũ rubeo perfusa liquore
Continui tritei notio certa datur.
¶ Si summũ viror obtineat vel liuida nubis.
Portẽdit mediũ: pleureticũqꝫ malũ. hret.
¶ Spissa: rubens sinochũ: si sũmũ liuor obũ/
¶ Spissa rubẽs sinochã dẽpto liuore figurat.
¶ Causonidẽ: si plꝰ tenuis ꝙ spissa reuersa
Sinochidẽ. Causon subtilis: ꝛ ignea mõstrat.
¶ Certior est testis rubicundi forma coloris.

¶ Expositio. ¶ Turbida. Hic agitur de colore rubeo cuꝫ substantia spissa mediocriter copulato: ꝛ ponit plures regulas. Prima regula. Urina rubea in colore in substantia mediocriter spissa: per totum turbulenta: cum impura ꝛ inequali substantia significat tertianam continuam Ratio huius redditur in commẽto. ¶ Si summũ. Alia regula de colore rubeo cum substantia mediocriter spissa. Urina in colore rubea: in substantia mediocriter spissa: in superiori parte viridis: significat medium emitriteum. ꝛ si liuida sit in superficie significat pleuresiꝫ: ꝛ medium emitriteuꝫ. Et est medius emitriteus ex colera putrefacta intra venas continue bulliẽte: ꝛ ex flegmate putrefacto extra: in medio emitriteo viriditas non distinguitur in vrina sine manus appositione: sed in pleuresi bene distinguitur. Quid est pleuresis? est collectio facta in commissura costarum: ꝛ diafragmatis: ꝛ fit sepius ex humoribus calidis ꝛ acutis. ꝛ iõ dixit Hypo. Accidũ ructuãtes ꝛc̃. ¶ Spissa rubẽs. In ista parte agit auctor de colore rubeo: vel subrubeo communiter cum substantia spissa: vel mediocriter spissa: vel mediocriter tenui. Isti enim colores in quibusdam sunt vniformes in iudicio. Hec est regula. Urina in colore rubea: vel subrubicũda: in substãtia spissa: ꝛ turbulenta: liuida superius: ꝛ si in respiratione fit fetida. tunc significat sinochuꝫ. Sinochus habet fieri: ex sanguine peccante in qualitate. Rationes in commento redduntur. ¶ Spissa rubens sinocham. Alia regula. Urina in colore rubea: vel subrubicunda: in substantia spissa: ꝛ turbulenta absqꝫ liuiditate et fetore: significat sinocham. Est autem sinocha ex sanguine peccante secundum quantitatem. Et differentia inter sinochum ꝛ sinocham haberi potest per quendam versicu/

Expō.

Sinochus hʒ tres species.

lum. Sinocha de multo: sʒ sinoch⁹ ex putrefacto. ¶ No
tandum est: ꝙ sinochus tres habet species: scilicet febrez
homotenam augmasticam ⁊ peraugmasticam: vt scribi
tur a Galie. secũdo de differentijs febrium. et ponit sino
chã pro sinocho: non faciens vim de nomine. ¶ Et ideo
notanduz est: quia ẜm ꝙ diuersificantur species sinochi
ẜm hoc fit diuersificatio in vrina: qꝛ in homotena vri
na appet vniformis in colore: ⁊ in sua substantia: ⁊ a prin
cipio vsqꝫ ad finem in sua malitia perseuerat. In per
augmastica ipsa vrina apparet in principio ipsius febris
rubea vel subrubicunda. Postea vrina procedit semper
remittendo: ⁊ de malo ad bonum ẜm ꝙ ipsa febris per
augmastica procedit semper meliorando a principio vs
qꝫ ad finem. In augmastica ẜm ꝙ ipsa febris procedit
crescendo: ⁊ augmentando: ita etiã ⁊ vrina. ¶ Et nota ꝙ
hic tradiẜ q̃dã regula gnãlis de vrina. Quotiẽscũqꝫ vrĩa
apparet rubicũda vel subrubicũda in sũba spissa. si post
modum clarificetur in superiori parte: bonum signũ est:
⁊ signuz salutis: que sit ratio huius habetur in cõmento.
Si vero clarificetur in parte inferiori: ⁊ attenuetur: ⁊ su
perius inspissetur: vel remaneat spissa: malum est signuz
⁊ mortis: ⁊ significatur ꝙ materia rapitur ad cerebrum.
et in hoc fatui medici decipiuntur credentes contrariuz
veritati. ¶ Causonidẽ. Alia regula de vrina significan
te causonidem. Quotienscunqꝫ videbis vrinam in colo
re rubeam: vel rubicundam: ⁊ in substãtia sua magis ap
propinquat ad tenuitatem q̃ʒ ad spissitudinem. tunc cau
sonem iudicabis. Causonides est febris continua ex du
plici materia composita: principaliter composita ex cole
ra: secundario ex sanguine: ⁊ ideo vrina est magis tenuis
q̃ʒ spissa. ¶ Reuersa. Alia regula per contrarium istius.
Oꝫ vrina rubea vel subrubicunda in colore propinquãs
magis ad spissitudinem q̃ʒ ad tenuitatem significat sino
chidem. Et est sinochides febris continua ex duplici ma
teria composita principaliter ex sanguine: secundario ex
colera: quapropter magis accedit ad spissitudinez q̃ʒ ad
tenuitatem. ¶ Causon subtilis. Alia regula de vrina si
gnificante causonem. Urina rubicũda vel subrubicũda
in colore. in substãtia per totuz tenuis. lucens sicut ignis:
significat causonem. Causon est febris continua acutissi
ma. et hẽt fieri ex colera rubea putrefacta in venis pro
pinqs venis orificij stomachi: epatis pulmonis: ⁊ splenis.
Et ideo dicitur causon a caumate.

Cõmen. ¶ Cõmentum. ¶ Turbida: spissa ⁊c. Hic ponitur regula
de rubeo colore cum mediocriter substantia spissa: quaz
sic collige. Urina in colore rubeo cum substantia medio
criter spissa per totuz turbulenta cum impura ⁊ inequa
li substantia continuam tertianam significat. Talis co
lor rubeus fit ex colore colere rubee: que ex sua ebullitio
ne ⁊ rubeitate sufficit ad clarificandum: ⁊ rubificanduz
vrinam. Urina turbida est per totuz ex perturbatione ⁊
bullitione facta in vasis: ⁊ quia per ebullitionem fit par
tium inspissatio aliquarum: cum etiam vasa illa sint am
pliora: ⁊ pori ipsarum largiores. spisse etiaz partes calide
⁊ subtiles cuz vrina emittuntur: quia vrina perturbatur:
⁊ est vrĩa impure: ⁊ inequalis substãtie. ¶ Turbida. Id
est turbulenta. ¶ Spissa parum. Idest accedens ad spis
situdinem. ¶ Si summum. Alia regula ponitur de colo
re rubeo cum eadem substãtia. Quia si fuerit rubea cuz
priori substantia: in superficie viridis: significat medium
emitriteum. si autem liuida fuerit in superficie signifi
cat pleuresim. In medio nãqꝫ emitriteo propter coleram
intra vasa cõtinue ebullientem. et ex flegmate extra ni
mia fit ebulitio vel adustio. Emissa ergo colera cum vri
na cum sit adusta ⁊ leuigata: ad vrine superficiem tendit
et eam reddit viridem. sed cum sit pauca: non distingui
tur viriditas: nisi cum manus appõe. Si autem liueat si
ne manus appõne: vel protendat liuorem in superficiem
distinctum: significat pleuresim: que dicitur collectio fa
cta in cõmissura costarum: ⁊ diafragmatis: ⁊ sepius de ca
lidis ⁊ acutis humorib⁹ est. vnde Hypo. Accidũ ructuã
tes non valde pleuretici fiunt. Pro calore ergo ⁊ acumi
ne materiei: ⁊ quia collectio est in membris calidis: ⁊ val
de sensibilibus: ⁊ quia sunt in motu continuo: materia il
la maxime ebullit: ⁊ aduritur. Per ramũ ergo vene con
caue conuersa per vrinales meatus in multa quantitate
admiscetur vrine: ⁊ reddit eam viridem: que quia adu
sta est ⁊ leuigata: petit superficiem: ⁊ reddit eam viridez:
⁊ qꝛ multa est materia adusta: apparet viriditas sine ma
nus appõne: vel etiam liuiditas: vbi non est tanta causa
incensionis. ¶ Summum. Idest superficiem. ¶ Me
dium. Idest emitriteum. ¶ Pleureticũqꝫ maluz. Idest
pleuresim cum distincta liuiditate: vel viriditate.

¶ Spissa rubens. In hoc capitulo agit de colore rubeo: et
rubicundo: vel subrubicundo cõmuniter sub vno titulo
ẜm coniugationem spisse substantie: vel mediocriter spis
se: vel mediocriter tenuis. In quibusdã eniz sunt omnes
isti colores vniformes in iudicio. In principio ergo pro
ponitur regula de rubeo vel rubicundo colore cuz spissa
substantia: quã sic potes colligere. Urina rubea vel sub
rubicunda in colore. in substãtia spissa ⁊ turbulẽta: si fue
rit liuida in superiori parte: ⁊ cum fetoris respiratione: et
quidã prauus odor a vase exalet: sinochum significat. Oꝫ
talis est in colore: ꝓuenit ex calore ⁊ colore ipsius sangui
nis. Sãguis enim cum sit calidus ⁊ rubeus vergens ad
impuritatẽ non sufficit ad depurãdum vrinã. Oꝫ est spis
sa: hoc est ex humiditate sanguinis: cuius propriuz est in
spissare. Oꝫ est liuida: hoc fit ex admixtiõe putridi sangui
nis. Oꝫ est fetida: fit ex corruptione sanguinis eius. Sino
chus est febris continua ex sanguine putrefacto in venis. Cãe ꝯtinuitatis febris.
Dicitur autem sinochus quasi cohabens. i. simul habens
omnes causas ad continuitatem concurrentes: que sunt
tres. Prima est continua caloris ebullitio: ⁊ putrefactio.
Secunda est cõtinua putride fumositatis ad cor respira
tio. Tertia est impuritas sanguinis. Iste tres cause in nul
la febre ita spetialiter sunt adinuicem sicut in sinocho: ⁊
iõ ab illis denotaẜ. ¶ Spissa rubẽs sinochã. Alia regula.
Urina rubea vel subrubicũda in colore. in sũba spissa: ⁊
turbulẽta: ⁊ sine liuiditate: ⁊ fetore sinochã inflatiuã signi
ficat. Fit aũt sinocha ex sanguine abundãte vel peccãte
ẜm quãtitatez: ⁊ non ẜm qualitatẽ: ⁊ est species febris ef
fimere: licet fiat ex humore. Oꝫ rubea vel rubicunda est:
accidit ex qualitatibus sanguinis. vt iam dictum est. Oꝫ
sit sine liuiditate ⁊ fetore fit: quia non est sanguis corru
ptus: neqꝫ putrefactus: cuius admixtiõe debeat liuor vel Sinochi spẽs.
feditas innasci. ¶ Et notandum est: ꝙ cum sinochi sint
species: scilicet peraugmasticus: augmasticus: ⁊ homote
nus secunduz varietatem specierum: variatur dispositio
vrine. In peraugmastico eniz apparet rubicunda: vel ru
bea ab ipso principio cum alijs signis: postea apparet ru
bea: vel subrubicunda: postea ab itensiõe ad remissionẽ:
vt fiat immutatio in vrina de malo ad bonum. vt sicut
decrescit et declinat febris ab acuitate principij: sic et in
vrina declinat intensio caloris. In augmastico vero con
trarium accidit. In homoteno apparet vrina vniformis
coloris: ⁊ in sua malitia perseuerat a principio vsqꝫ ad fi Regula gnãlis.
nem: prout febris vniformitas deposcit. ¶ In hoc autez
capitulo hanc methodum: ⁊ quasi generalem accipe tra
ditionem. Oꝫ quecunqꝫ vrina rubicunda: vel subrubicun
da in substantia spissa: si postea in superficie incipiat fince
rari ⁊

rari ⁊ quasi clarificari: ita illa turbulentia: ⁊ ꝙ spissitudo incipiat residere: bonum signum est: ⁊ salutare. Per hoc eniȝ ꝙ apparebat vrina per totum spissa: ⁊ modo incipit depurari superius: per hoc significat̃ ꝙ motus ebulitiōis iā cessauit: que ebulitio prius vigēs in corpore: humores perturbabat ⁊ ptes vrine ẜm vniformē spissitudinē confundebat. Si aūt superius in spissitudine perseuerat: vel spissior appeat: vel turbulentior. inferius aūt attenuetur: vel clarificet̃: mortale signum est. significat aūt raptum morbi ad superiora. Unde timendum est de frenesi: aut litargia: aut mania. vnde contingit ꝙ artifex imperitus cum videat vrinā in principio spissam: ⁊ postea inferiꝰ attenuari deluditur iudicās conualescentiam: cum potius morbus contra nām conualescat. ¶ Sinochum. Idest putriduȝ. ¶ Sinochā. Idest inflatiuā de puro sanguine ⁊ sincero: sed super accēso. Secundū Constātinū accidētia morbi sinochi sunt hec. s. dolor capitis infixus: ⁊ a pfūdo emergens: genarū rubor. inflatio venaruȝ: ⁊ maxime circa spiritualia: ⁊ oris dulcedo. ¶ Causonidem. Alia datur regula de rubeo colore ⁊ rubicūdo cum mediocriter tenui sbstātia: ⁊ cū mediocriter spissa: quā sic collige. Urina in colore rubea vel rubicunda in substantia: magis accedens ad tenuitatem q̃ȝ ad spissitudinem causonideȝ significat. Et est causonides febris composita continua ex duplici mā: ex diuersis generibus: ex colera. s. principaliter: ⁊ ex sanguine secundario. vñ magis accedit ad tenuitatem q̃ȝ ad spissitudineȝ. ¶ Reuersa. Sinochē. ¶ Itē alia regula per contrarium predicte est ꝓposita. Urina nāqȝ in colore rubea vel rubicunda: magis accedens ad spissitudinem q̃ȝ ad tenuitatem sinochidem significat. i. febrem continuā compositā principaliter ex sanguine: secundario ex colera. vnde magis vicinatur spissitudini q̃ȝ tenuitati. Sinthomata occurrāt mixta ꝓpter admixtionem sanguinis ⁊ colere. vt dominantis humoris accidentia dominātur: ⁊ contrarij forte intermissione continentur. ¶ Causon subtilis. Alia regula. Urina rubea vel rubicunda in colore: in substātia per totuȝ tenuis: lucens velud ignis causoneȝ significat. Est aūt causon febris continua acutissima. vnde a caumate dicitur: ⁊ fit ex multiplici colera rubea putrefacta in subtilissimis venis oris stomachi: epatis: pulmonis: ⁊ splenis. Talis color est ex calore ⁊ ebulitione ipsius materiei: que putrescit in locis valde calidis. Est aūt tenuis ⁊ lucens velut ignis: qr cum illa vasa nimis sint angusta non resudat ab eis nisi qd̄ subtilius est ⁊ liquidius: quod cōmixtum vrine eam reddit tenuem ⁊ igneam. Hec accidentia concomitantur. scȝ vehemens dolor capitis: ita ꝙ patienti videtur: ꝙ frōti sue clauis īfigatur. Hoc igitur accidit propter violentam: fumositatem: ⁊ colerā a materia resolutā: que miringas extendens cerebrum flagellat. Adest sitis imoderata: que nullo potu quiescit: ⁊ hoc pre nimia feruiditate colere os stomachi adurentis: quandoqȝ adest nigredo lingue propter adustionē: insomneitas ex desiccatione cerebri: somnia lampadarum: ⁊ corporuȝ ignitorum. ¶ Reuersa. id est contrario modo disposita. vt spissa magis q̃ȝ tenuis. ¶ Certior est testis. Quia cum fit intensior magis: incendium maius insinuat.

Causon.

¶ De colore inopos ⁊ kianos.

¶ Si color est inopos fert detrimenta salutis.
In febre ꝯtinua: minus est sine febre verenda
Nā renes: vel epar succēdit causticus humor.
Aūt est rupta chilis: aut fracto vase resudans.
Mēstruus elicitur mulieris corpore sanguis.
¶ Talem disponit insano corpore saltus.
Aut nimius coitus: cursus: labor imoderatꝰ.
¶ Nec est degenerans kianos a lege prioris.

Expō.

¶ Expositio. ¶ Si color est inopos. Postq̃ȝ dictuȝ est de colore rubeo ⁊ rubicundo. hic consequenter agit de colore inopos ⁊ kianos: ⁊ isti duo colores eodem modo iudicantur. Color inopos est sicut vinum nigrum. Sed color kianos magis profundam habet nigredinem: ⁊ etiā multos colores: quia in vna parte est rubicundi coloris: et in pte nigri: ⁊ in parte liuidi vel viridis. Regula. Urina in colore inopos vel kianos in acutis febribus et peracutis pessima est: ⁊ mortem significat: quia significātur sinthomata egritudinis ita esse vltimata: qꝫ plus vltimari non possent: manente substantia. vnde si primo appareat rubicunda vel subrubicunda. ⁊ postea inopos vel kianos: sine dubio malum signum est ⁊ mortale. ¶ Minus est sine febre. Alia regula. Si talis vrina iopos vel kianos appareat sine febre. tunc nō minat̃ tm̄ periculū. ⁊ tūc significat apostema in epate: vel in renibus: vel rupturam vene kilis. Si rupturā kilis vene. tunc dolor maximus sentitur in. 7. splondili computando ab inferiori parte: ⁊ tūc vrina in fundo magis apparet feculenta. Talis etiā vrina inopos vel kianos potest significare hydropisim. si appareat spissior in media regione. Talis etiam vrina potest significare apostemata epatis: vel renum: vel pleuresim: vel peripleumoniam: ⁊ hec per signa propria distinguitur: ⁊ sufficienter traditur in cōmento. ¶ Aut fracto vase. Alia regula. Talis etiam vrina iopos vel kianos in mulieribus apparens: aut apparet cum febre: aut sine febre. si sine febre. tunc significat eruptionem menstruorū: ⁊ tunc non est suspecta talis vrina. Si vero cum febre. tunc sine dubio summum periculum minatur: et maius etiam q̃ȝ in viris. ¶ Talem disponit. Alia regula etiam Talis vrina quādoqȝ apparet in sanis ratione saltus: aut etiam ratione multi coitus: aut cursus ⁊ magni laboris ⁊ immoderati: ⁊ hoc scitur per indicia patientum. ¶ Nec est degenerans. Dicit auctor hic: ꝙ vrina in colore kianos est eiusdem ⁊ vniformis iudicij ⁊ significationis cuȝ colore inopos: sicut dictum est.

Cōmē.

¶ Commentum. ¶ Si color. Post tractatum rubei coloris ⁊ rubicundi continuat auctor capitulum de inopos et kianos coloribus. sunt enim vniformis iudicij: ⁊ eiusdeȝ considerationis. Est autem inopos color: sicut vinum: qd̄ vergit ad nigredinem: vt est vinum: quod venit ex calabria. kianos vero profundioreȝ habet nigredinem: ⁊ etiā multiplicem colorem: quia vrina in parte rubicunda: in parte nigra: in parte liuida: vel viridis appet. Talis aūt vrina inopos vel kianos in acutis febribus et peracutis pessima est: ⁊ mortis significatiua. Indicat enim sinthomata morbi: ita vltimata ꝙ vltra vltimari non possunt manente substantia. Unde si prius appareat rubicunda vel subrubicunda: ⁊ deinceps inopos vel kianos: talis ꝓcessus proculdubio pessimus est: ⁊ mortis signum. Solet igitur talis apparere in mulieribus sine febre ꝓpter menstruorum eruptionem. ⁊ tunc magis spissa ⁊ pinguis ⁊ feculentior in fundo apparere consueuit. Unde huiusmodi vrine magis suspecte sunt in viris q̃ȝ in mulieribus: nisi talis in mulieribus: appareat patiētibus febres acutas gratia ipsarum febrium non propter eruptioneȝ menstruorum. Tunc eniȝ presumitur summum periculum magis etiaȝ q̃ȝ in viris: quāto sunt a nā remotiores. ¶ Iteȝ talis vrina appet in ruptura chilis vene. Unde maximus dolor sentit̃ in 7ª spondili facta cōputatiōe ab inferiori. tunc vrina in fundo feculentior appet. Est autē

in medico maximus honor cū per talē vrinā in tali loco veraciter pōt pnosticari eruptionem pdicte vene chilis. ¶ Et nō q talis vrina quādo spissior in media regiōe apparet. et tūc hydropisim pōt significare. Et tūc distingue: qr si fuerit qsi sanguiea hyposarcā significare pōt. Si vo magis liuida leucoflegmātiā: nec tñ ex h est pcipitanda signo snia de hydropisi. Temeraria nāqz et pceps discursio artificem deuenustat: et ei ruborem incutit. ¶ Itē talis vrina apostema epis: aut pleuresim: vel peripleumoniā: vel apostema renum significare hz: vel iudicare: et distinguendū est per alia accñtia: et est requirendū: vtrū patiat puncturā in dextro latere: vel in sinistro latere angustiam etiā anhelādi: pōdus et grauedinē circa renes significat.

Apa epatis: quo distinguit a pleuresi.

¶ Apostema epis fm plures autores distinguit a pleur... qttuor modis fm Alexādrū. Fit.n. in dextro latere. vnde n...ssaria est distictio. Prima est fm pulsuz. Nā in epis apostemate corpus est magis coloratum: et colore multo magis permāsiuo. sed in apostemate spiritualium semper minus est coloratū: et presertim colore magis momentaneo. In epis apostemate tussis est sicca: qr mā ipsi' est sub diafragmate. sed in pleuretico tussis fm oēs est semper humida: qr mā est in spiritualibus: supra difragma: et de facili educitur. ¶ Item dolor maior est: et etiā punctura in pleuresi: et h fieri hēt ppter loci et diafragmatis sensibilitatē: que fit ex neruis. In apostemate etiā epis dolor est potius grauatiuus: cum nō sit epar neruosum. Et his qttuor supradictis differētys quādoqz superaddunt alie sex differentie: que habentur ex qdā epistola ipsius Gal. ad Glauconē medicuz. ¶ Et prima est: qr apostema epis acutū est admoduz quādo luna est in cōiunctiōe. sed in pleuresi est rotunda forma. ¶ Secunda: qr in apostemate epis sanguinolēte solēt esse egestiones ex incontinētia epis generate: et resudatione epis: sed in pleuresi nō sic ptingit. ¶ Itē et tertio ex figura corporis distiguitur. Nā in apostemate epis corpus est valde et multum extenuatū: sed in pleuresi nō tm̄ est corpus extenuatum. ¶ Item et 4°. pleureticus melius cubat supra ptez dolentez propter locū vacuum. Et qr apostema non comprimit a stōacho et intestinis: sed in apostemate epis nō bene cubare pōt patiens supra partez dolentē: qr tūc pars que dolet comprimit et a stomacho: et ab intestinis. vnde sequit multo maior dolor. ¶ Item et 5°. fm locuz distinguitur: qr pleuresis habet fieri in vtroqz latere. sed apostema epatis fieri habet tm̄ in vno latere. scz dextro. ¶ Itē et 6° discernitur etiā fm vrinā. vt dcm̄ est in antecedentibus. Et hic habemus decem differentias istoruz apostematū iaz dictorum. ¶ Item redeamus ad significata discernentia predicte vrine. Talis ergo vrina presente sansugio anhelitu: vel ortomia superius aliquātulum liuida empima significat. Eadē vrina si spumā hz croceā nimiā epatis calefactionē significat: et icteritiā: que si ante septimā diem in acuta febre superuenerit: signum est pessimum. Fit etiā ex incontinentia materiei: que sinthomatis erumpens vi per totuz corpus diffusa: quasi ab interioribus fluctuādo ad exteriora diffunditur: et succutanea effecta cutem fm se inficiendo icteritiā inducit. Qd si vi nature expellit mā potius: et post septimā diem icteritia superuenit: morbi determinatio fiet. Talis etiā vrina multotiens appet in sano corpore ex saltu propter rupturā vene in renibus vel in vesica: aut ppter resudationem sanguinis ex rarefactione vasorum: propter immoderatum cursum: vel coitum: vel laborē nimiuz. ¶ Causticus humor. Idest collectus ad apostema faciendum. ¶ Chilis. Idest vena spine adiacēs. ¶ Aut fracto vase. Idest vena aliqua.

¶ De colore viridi.

Agriacam: spasmū: maiorem: deniqz mortez.
Iudicat vrina prassino tincta colore.

Expō.

¶ Expositio. ¶ Agriacā. Postqz determinatuz est de colore inopos et kianos. Hic agitur de colore viridi. Iste.n. color viridis in vrina significat adustionem. Et adustionis tres sunt termini. s. pmus: medius: et completus. In pncipio adustionis appet vrina in colore kianos quadā superius viriditate pfusa vel liuiditate. In medio fit viridis: et significat dñiuz colere prassine et eruginose in fine adustiōis denigrāt. Urina ergo viridis in colore appet quādoqz multa quādoqz pauca. Si pauca viridis: mortem significat: et maxime si color viridis vel niger vngues infecerit: quādo est viridis et multa: valde olens et feculenta significat rupturam apostematis in aliquo mēbro nobili vt epate. vñ suba mēbri dissoluit: et per vrinā expellitur. vñ in pximo mors est vētura. Talis ēt vrina significat icteritiam ex colera prassina vel eruginosa. Et nota q tres sunt spēs icteritie. vt hētur in cōmēto. ¶ Spasmū. Ista eadē vrina in febre acuta appens significat spasmū ex inanitiōe. ¶ Maiorē. Ista ēt vrina significat maiorē emitriteū: et ita magnū periculū minat. ¶ Deniqz mortez. Ista etiā vrina significat finaliter in vltimo malitie mortificationē: et caloris extinctionē nālis. vltimo sequitur de nigro colore. Et qr superius in pmo caplo determinatum est: ideo hic nō oportet reiterare. Et ista sufficiāt de coloribus. Et sic terminata est pma pars pncipalis.

Cōmē.

¶ Cōmentum. ¶ Agriacā etc. Post inopos et kianos colores fm ordines cōuenientie agitur de viridi colore. Uiridis color in vrina signū adustionis. Adustio vero triplici clauditur termino. s. primo: medio: et cōpleto. In adustionis principio fit pmo vrina kianos quadā superius liuiditate pfusa. in medio fit viridis: et indicat dominiū colere prassine: vl eruginose in complemēto denigrat. Urina g in colore viridis quādoqz ē multa: et quādoqz est pauca. et maxime si color viridis et pauca mortē hz significare. et maxime si color viridis: vel liuidus: vel niger vngues digitorum infecerint: quādo est viridis et multū male olēs et feculēta significat rupturam apostematis in aliquo nobili mēbro. vt in epate. Unde substantia ipsius membri dissoluit: que dissoluta cum vrina emittit. vnde in pximo mortez debes nuntiare futurā. Talis etiā vrina in colore viridis icteritiaz portēdit ex colera prassina vel eruginosa: que sui leuitate diffusa ad superficiem corporis cutem inficit: et icteritiaz inducit viridem. i. agriacā pegaseleontem pficit: que. s. a viridi mustella interpretat viridis. Sūt.n. tres spēs icteritia viridis: de qua mō dcm̄ est. icteritia nigra que p melonchirion dicit a melon: qd est nigrū: et chiros: qd est manus: vel chiros qd est humor. Et icteritia crocea: que gnāli vocabulo vocat restricto ad spēz icteritie. icteritia nūcupat. ¶ Itez vrina viridis in feb. acuta appens significat spasmū ex inanitiōe ppter psumptionē humiditatis subalis rōne predicta. Eadē vrina maiorē emitriteum significat. et iō valde periculosa est. ¶ Agriacā. Idest icterică viridē. ¶ Spasmū. Ex inanitōe. ¶ Maiorē. Scilz emitriteū. ¶ Deniqz. Idest ad complementuz malitie. ¶ Mortem. Idest mortificationē nature: et extinctionē caloris nālis: deficiente fomite nāli. ¶ Prassino. Idest viridi: prassinū nāqz marrubiū dicitur: et tūc colera prassina dicitur: et est sensus. ¶ Prassino tincta colore. Idest confecta virore eius tracto ex colera prassina: vel virore emulo colori prassy. Et hic tractatus terminatur de coloribus. Post viridez sequitur niger color. Sed de illo expeditum est in pmo caplo de coloribus.

¶ De contentis

¶ De contentis vrine. Et est secunda pars principalis. Cap. II.

Sepiꝰ artificē ꝯludit forma coloris.
Et fraudat plerumqꝫ fidem censura liquoris.
Est i ꝯtentꝭ rata lex: discretio certa.
Juditij cōstans regula: vera fides.
Cetera postponens nature conscius auctor.
Hinc Hypocras veri semina firma trahit.
Nunc contentorum seriatim forma notetur.
Ut proprios teneant significata modos.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Sepius. Hic incipit secunda pars principalis huius libri. Et continuatur hoc modo precedenti parti. determinatum est de vrina considerando colores ⁊ substantias vrinarum. Hic vero determinatur de contentis vrinarum. vnde sententia istorum duorū versuū est ista. Multotiēs color ipsius vrine: ⁊ subitātia eiusdē deludunt medicum: ⁊ decipiunt ipsum: cuius ratio est: qꝛ color: ⁊ substantia vrine multotiens apparent: nec illi humori: qui est causa egritudinis attestantur: quia color cū sit accidens superficiale: faciliter recipit alterationem: et substantia vrine: que cum debeat tenuis apparere: apparet spissa: ⁊ cum spissa: apparet tenuis propter stricturam vel largitatem pororum: ⁊ viarum: ⁊ etiam propter digestionem materie: ⁊ indigestionem. ¶ Est in ꝯtentis. Sꝫ ex inspectione contentorum habetur certum ⁊ veruꝫ iudicium de infirmitatibus. Et ratio est: qꝛ cōtenta: aut cōtinent in ipsis membris: aut sunt particule eorūdeꝫ: ⁊ ita habetur iudicium magis certū ⁊ firmū. ¶ Cetera postponens. Hic probat auctor auctoritate benedicti Hypo. qui in libro pronosticorum rarissime cōmemorans substantiā ⁊ colorē vrine de ipsis ꝯtētis doctrinā tradit: nūc de furfuribus: nunc de crinoidibus: nūc de squamis.

Cōmē. ¶ Cōmentum. ¶ Sepius artificem. Executa prima particula sui operis: in qua egit de vrinis ſm coniugationeꝫ colorum ⁊ substantiarum aggreditur auctor secundam particulam: in qua distinguitur de contentis: quorum inspectio fidelis est ad discernendum habitudines interiorum membrorum: magis q̄ꝫ colores ⁊ substantia. Color enim vel substantia multotiens aliunde deriuatur: nec humori attestatur: qui est causa egritudinis. Color siquidem vmbratile accidens est: ⁊ supficiale: ideoqꝫ cito euanescit propter quācunqꝫ corporis alterationem. Immutatur etiam substantia vrine propter pororū constrictionem: vel largitatem: ⁊ propter digestionem materiei vel indigestionem: vnde cū debet esse spissa substantia quādoqꝫ attenuatur. Et cū debet esse tenuis inspissatur. Sꝫ ex differentijs contentorum certius eligitur iudiciuꝫ de passionibus corporum: contenta siquidem in vrinis: aut sunt contenta in ipsis membris: aut sunt particule ipsoꝝ membroꝝ: ideoqꝫ firmiorem habēt consistentiam: ⁊ significationem. Quod autem fideliora sint nuntia contētorum probatur auctoritate Hypo. dicentis in pronosticis ⁊ in affoꝛismis quādam regulariter constituentis doctrinam: qui potius contenta cōmemorat q̄ꝫ substantiā ⁊ colorem: nunc de furfuribus: nunc de crinoidibus: nunc de pilis: nunc de squamis: nunc de sanguine: nunc de sanie: nunc de globis interserendo: rarissime vero commemorat substantiā: ⁊ colorem: qꝛ ea magis deludunt artificem: qꝛ superficiale accidens est: ⁊ a subtilioribus inest partibus: que cito euanescunt ab intrinsecis: ⁊ substātialibus: que firmius in cōposito perseuerant: sicut est videri in rosa: qꝛ sua roseitate: cito viduat cum in aqua feruēti ponit: vel cum sulphure suffumigat. ¶ Cēsura. Idest iudiciū. ¶ Liquoris. Idest substātie. In pueris eniꝫ vrina debet esse spissa propter humiditatem etatis: ⁊ tamē tenuis apparet propter stricturā meatuum cōtra operātem. ¶ Defraudat fidem. Idest decipit. ¶ Nature. Idest naturalium causaꝝ: sub quibus cōprehendimus quecunqꝫ a leuiori globo inferius ꝯtinent. ¶ Cetera. Idest colorem ⁊ substantiā. ¶ Postponens. Idest tanq̄ꝫ inutilia ad iudicia reputans respectu ꝯtentoꝝ. ¶ Hinc. Scilicet a contentis. ¶ Nec contentoꝝ. Postq̄ꝫ iudicij prognationem de contentis adduxit ſm dogma Hypocratis agit auctor ad ponendum contentorum numerū. ¶ Seriatim. Idest ordinate rōne nō a serio: sed a serie. ¶ Significata. Scilꝫ ꝯtētoꝝ. ¶ Modos. Idest diffinitiōes.

¶ Que ⁊ quot sint contenta.

Circulus: ampulla: granuꝫ: nubecula: spuma.
Pus: piguedo: chimꝰ: sāguis: arena: pilus.
Furfura: crinoides: squame: ptes: athomose.
Sperma: cinis: sedimen: spiritꝰ: alta petēs.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Circuli. Hic Egidiꝰ enumerat ꝯtenta in vrinis apparentia: ⁊ ſm istum ordineꝫ enumeratiōis determinat de his in sequenti: ⁊ pmo de circulo.

Cōmen. ¶ Cōmentum. ¶ Circulus. Nunc enumerat auctor contenta ſm ordinem: ⁊ eodem ordine mandabit executioni de his: que in his. 4. versibus enumerauit. Et singulorum executionem declarat: ⁊ primo de circulo.

¶ De circulo spisso ⁊ aquoso.

Spissus in vrina si circulus est ⁊ aquosus.
Cellula posterior flegmate pressa dolet.

Expō. ¶ Epositio. ¶ Spissus. Hic tractatur de circulo: non ꝙ ipse circulus sit contentuꝫ in vrina: qꝛ est suprema regio vrine: sed qꝛ in circulo cōtenta incipiunt apparere. Est g̈ regula talis. Urina apparens cū circulo spisso: in substantia: ⁊ colore simili aque: significat vltimā cellulaꝫ capitis flegmate aggrauari: ꝑꝑ hoc qꝛ in illa pte suū hꝫ dn̄ium.

Cōmen. ¶ Cōmentum. ¶ Spissus. Scdm serieꝫ ordinationis cōtentoꝝ pmo agit de circulo: nō qꝛ circulus sit ꝯtentū vrine. est enim regio suprema vrine. sed quia cōtenta in circulo incipiunt apparere: ⁊ cū circulo quedā distinguūtur cōtenta. ¶ De circulo auteꝫ pōt queri: quare approprietur vrine: cum etiā in quolibet liquore circulus appareat vt in aqua vino: ⁊ oleo. ¶ Respondemus sic. non appropriamus circuluꝫ vrine: ita vt ab alijs liquoribus excludamus. Quilibet nāqꝫ liquor in superficie circulū facit: ⁊ ex aquosioribus partibus: ⁊ magis fluidis ſm formam vasis continentis in superficie naturaliter generatur. vn̄ in aqua: vel vino in vase posita aliquo supereminet circulus: qꝛ aquose partes: ⁊ magis fluide: ⁊ que plus hn̄t de aere cōmixtionis in superficiem tendunt: nec se a grauioribus comprimi patiunt. Pars etiā liquoris superior ex vicinitate aeris interclusi inturgescit: ⁊ ꝓpter eandē rōnem circulus in vrina apparet. ¶ Sed hic nō videt aliquid posse significari per circulū de consistentia cerebri: vel alioꝝ membroꝝ: cum etiā circulus cuilibet liquori ꝯtinuari possit. ¶ Ad hoc dicimus: ꝙ sicut testat Isaac cerebrū: licet sit frigidū: ⁊ humidū cuꝫ sit de genere pinguedinis ⁊ medulle: tamē actualiter est calidū. vnde cuꝫ liquidā habeat substantiā ⁊ fluidaꝫ: simili indiget nutrimento. In epate autem fit varia: ⁊ multiformis sanguinis generatio ſm diuersitatem membroꝝ nutriendorū.

Sanguis ergo liquidus ⁊ leuis generatur: qui transmittitur sui luiditate ad nutriendum cerebrũ: ⁊ petit superiora: cuius sanguinis superfluitas eius spissitudini ⁊ proprietati vnitur. Unde longe fit liquidior ⁊ subtilior: ⁊ leuior sanguine ipso: ideoq̃ʒ illa superfluitas effusa cũ vrina tendit superius: ⁊ circulum facit. humiditas enim hʒ motum a centro inducendo latitudinis effusionẽ ad circunferentiã. Frigiditas habet motum a circunferentia inducendo coarctationeʒ. vnde illi motus cõtrarij sunt: ⁊ currunt ad cerebrum: ⁊ operatur q͂ crescit vel decrescit circulus: augmẽtatur aũt spissitudo: aut latitudo circuli vel minuitur: hoc est s̃m q͂ cerebꝝ aquosiori sanguine: vl̃ sicciori: vel calidiori: vl̃ frigidiori nutritur. ¶ In forma autem circuli principaliter relucet consistentia cerebri: vtrum bene vel male nutriatur: ⁊ vtruʒ ab aliq̃ distemperantia disturbetur. Deseruit nãqʒ circulus dispositioni animatorũ membroꝝ: idest cerebri ⁊ miringaruʒ. Circulus nãqʒ in substantia spissus: in colore remissus: declarat cerebrũ comprimi: ⁊ grauari oppressione materie flegmatice: ⁊ maxime circa posteriorem partem: idest occipitiũ vbi est sedes: ⁊ dominiũ siue domiciliũ flegmatis. Qr remissus sit circulus: prouenit ex frigiditate: vnde debilitatur calor naturalis in cerebro: nec potest deputare superfluitates. vnde cerebrũ turbatur. Qr est spissus hoc prouenit ex hũiditate: que motũ habet s̃ʒ diffusionẽ latitudinis. ¶ Spissus. Idest in sub͂a dilatans ⁊ turgidus. ¶ Aquosus. Idest in colore remissus vt q̃si aq̃ colorẽ rep̃sentet.

¶ De purpureo circulo ⁊ spisso. ⁊ de pallido ⁊ tenui.

¶ Purpureus spissus affligit sangnine praʒ.
¶ Leuam felle nigro pallidus ⁊ tenuis.

Expõ. ¶ Expositio. ¶ Purpureus. Circulus vrine apparẽs purpureus ⁊ spissus p̃mã partẽ capitis significat affligi: ⁊ si talis circulus appareat: ⁊ adsit pũctio in naribus: ⁊ dolor frontis: ⁊ plenitudo venaꝝ: ⁊ videatur ĩfirmo q͂ ante ip̃m sint q̃dã corpora rubea: tunc pnosticatur sanguinẽ de naribus exiturũ. ¶ Leuã. Circulus palidus ⁊ tenuis in parte sinistra significat melãcoliã abundare: ⁊ ea affligi: ibi enim habet dominiũ humor melancolicus.

Cõmen. ¶ Cõmẽtũ. ¶ Purpureus. Post spissuʒ circulũ ⁊ remissum: agit de purpureo circulo ⁊ spisso: talis ergo circulus significat abũdantiã sanguinis: ⁊ prorã molestari ex sanguine. In prora nãqʒ. i. anteriori p̃te capitis suũ sanguis obtinet p̃ncipatũ. Qr est purpureꝰ circulus fit ex sanguis feruiditate: q͂ est spissus ex hũiditate: vñ maxima ĩmutatio cerebri significatur: q͂ cũ debeat nutriri sanguine frigido ⁊ aquoso: ad eiꝰ delegatur nutrimentũ sanguis feruidus ⁊ estuosus. Si v̓o fuerit circulus cũ punctiõe nariuʒ ⁊ dolore ventris: ⁊ plenitudine venaꝝ: ⁊ eger putat ante se videre q̃dã corpora rubea: fluxũ sanguinis de naribus significat. ¶ Leuã. Idest sinistrã ⁊c̃. Hic agit de circulo remisso ⁊ tenui: qui leuã partẽ cerebri significat pcellari: ⁊ affligi ex melãcolico humore: in qua parte sinistra cerebri viget melãcolie dñiũ. Qr est remissus: est ex fridita te. q͂ est tenuis: est ex siccitate hũoruʒ. Si talis circulus perseuerauerit debent concomitari hec accidẽtia. s. suspicio: pusillanimitas: timor: insõnietas: ⁊ auaritia.

Signa futuri fluxus sanguis nariũ.

¶ De circulo rubeo ⁊ tenui.

Dextra parte furit colere feruentis acumen.
Si tenuis fuerit circulus atq̃ʒ rubens.

Expõ. ¶ Expositio. ¶ Dextra. Circulus rubens ⁊ tenuis significat ĩ dextra p̃te dolorẽ ex hũore colerico ibidẽ abũdãte.

¶ Cõmentuʒ. ¶ Dextra p̃te. Sequitur de circulo intẽso ⁊ tenui: qui colerã declarat esse in cã: ⁊ dexterã partem capitis affligi. q͂ rubeus est fit ex calore. q͂ est tenuis fit ex siccitate. ¶ Dextra parte: in q̃ p̃cipue dominatur colera. Cõmen.

¶ De circulo plumbeo.

Insinuat sensus radicem mortificari.
Plumbeus: ⁊ ramis hinc nocumẽta dari.

¶ Expositio. ¶ Insinuat. Hic d̃terminatur de circulo plũbeo. Circulus q̃ plũbeus epilepsiã significat: ⁊ tanq̃ʒ mortificationẽ ipsius cerebri: qđ est radix sensus: ⁊ deinde ad reliquas partes corporis malitia transmutatur. Expõ.

¶ Cõmentũ. ¶ Insinuat ⁊c̃. Sequitur de circulo plũbeo: qui significat epilepsiaʒ: ⁊ q̃si mortificationẽ ipsius cerebri: ⁊ malitiã ad ceteras p̃tes corporis ppagãdã. ¶ Radicẽ sensus. Idest cerebri: qđ est radix sensuũ ⁊ neruoꝝ. ¶ Ramis. Idest neruis: qui a cerebri radice pducuntur. Cõmẽ.

¶ De rubeo circulo post liuiduʒ apparente.

De liuente prius si post rubeus videatur.
Exurgit cerebri natura: vigor reparatur.

¶ Expositio. ¶ De liuente. Circulus liuidus pꝰ: si postea fiat rubeus: tunc significatur conuersio mali ad bonũ. ⁊ q͂ ipsa virtus cerebri confortatur ⁊ melioratur. Expõ.

¶ Cõmentũ. ¶ De liuẽte. Agit de rubeo circulo nõ simpliciter: sed p collationẽ liuidi coloris p̃cedẽtis. Et est potius mediũ collatiuũ q̃ʒ absolutũ. Nã si in apoplexia minori liuido circulo in vrina p̃us apparẽte: ⁊ ĩ 2º die vl̃ 3ª postea appeat rubeꝰ: talis est mutatio dextri excelsi: ⁊ fit ꝯuersio de mortificatiõe ad vite corroborationẽ: ⁊ de caloris extinctiõe ad eiꝰ ꝯfortationẽ. ¶ Natura. Idest virtus regitiua. ¶ Exurgit. Idest resurgere significatur. Cõmẽ.

¶ Sequitur de viridi circulo.

Si formam causon in febre viroris adoptet.
Felleus ad motum frenesis succẽdit humor.

¶ Expositio. ¶ Si formam. Determinat de circulo viridi: qui apparens in febre acuta inducit timorem de frenesi: ⁊ de raptu materiei ad cerebrum. Expõ.

¶ Cõmentũ. ¶ Si formã. Seq̃tur de viridi circulo: q̃ aduẽtionẽ sigñat in acuta febre: vñ timẽdũ ẽ de frenesi futura ex sup̃fluitate colere. ¶ Felleus. Idest colericus. Cõmẽ.

¶ De circulo tremulo.

¶ Si tremulus fuerit spinalia mẽbra grauãt.
¶ Si niger extiterit: vel mortificat: vel adurit
Preueniẽs virus: aut liuor distinguit vtrũq̃ʒ.

¶ Expositio. ¶ Si tremulus. Circulus tremulus significat aggrauationẽ in mẽbris spinalibus. ¶ Si niger. Circulus niger duo significat: aut mortificationeʒ ⁊ caloris nãlis extinctionẽ: aut adustionẽ. Si mortificationeʒ tũc p̃cessit color viridis. p̃cessit color liuidꝰ. Si adustionẽ tũc p̃cessit color Expõ.

¶ Cõmentũ. ¶ Si tremulus. Sequitur de tremulo circulo: qui significat dolorem posteriorum partiuʒ a nucha vsq̃ʒ ad caudam: qui etiaʒ significat: q͂ circa illas partes sit maxima neruositas: ⁊ ita dolor: qui exiens sui parte cum vrina ⁊ superius ascendens expellit circuluʒ. vnde accidit tremor. ¶ Si niger. Hic agit auctor de circulo nigro: qui significat mortificationem: ⁊ adustionem: vel adustionis complementum. Sed distinguitur: q̃r si precedat Cõmẽ.

cedat viridis significat cōplementū adustionis: sz si pcedat liuidus color significat detrimentū mortificationis.

¶ De ampulla.

Nō residens ampulla tumēs viscosa coherēs
Morbi crudificat causaz: morbūqꝫ prolōgat.
Et nefresim gn̄at: cerebrūqꝫ dolore molestat.
Rugitum vomitūqꝫ notat: venetrēqꝫ solutū.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Non residens. Dicto de circulo dōm est de ampulla: que gdē ampulla est ſm ꝯtentū ſm ordinē enumeratiōis superius factū. Et est ampulla spuma circulo coherēs tumida: ꝛ īflata: ꝛ distenta: ꝛ dilatata: q̄ duplex est. s. ꝑmanēs ꝛ nō ꝑmanēs. De ampulla nō ꝑmanēti nō determinaᷓ in medicia: cū illa sit trāsitoria ꝛ facta ꝑ effusionē vrine: vel ēt alterius liquoris: ꝛ illa appellaᷓ ab isto auctore ampulla residens: ampulla vō ꝑmanens est ista: q̄ post effusionē ipsi⁹ vrine post lōgū tp̄s durat ꝛ ꝑmanet: qꝛ ista ab ītrinseca cā ꝓcedit: ꝛ gn̄ātur ex hūoꝝ ꝑturbatiōe: vētositate īterius īterclusa. ꝛ iō qꝛ talis ampulla dispositionē humani corporis significat: determinaᷓ de ipsa in medicina. et ista ampulla ab auctore vocaᷓ nō residens. i. diu ꝑseuerās. Regula ergo talis est de ista ampulla. Ampulla in vrina per longū tp̄s durās: ꝛ ꝑmanēs tumida: ꝛ dilatata: ꝛ distēsa: ex vētositate īterclusa: ꝛ viscosa: ꝛ coherētiā hn̄s cū circulo. ita ꝙ cuz baculo stupa inuoluto: ꝛ in vrinali īposito de difficili pōt a circulo remoueri: tūc talis ampulla significat morbi cruditatez. ꝛ ipsi⁹ lōgitudinē. ¶ Et nefresim. Ista eadē ampulla passionē renū significat. cā vō habeᷓ in cōmēto. ¶ Cerebrūqꝫ. Ista etiā ampulla significat dolorez capitis ꝑꝑ fumositatē a cruda mā̄ resolutā: ꝛ supius ascendentē ad cerebrū: ꝛ miringas ipsius inflat: ꝛ sic efficiᷓ dolor in capite. ¶ Rugitum. Eadem ampulla significat rugitū ex ventositate generata: ꝛ vomitum ꝛ solutionem ventris.

Cōmē. ¶ Cōmētū. ¶ Non residens ꝛc̄. Expedito tractatu de circulo agit de ampulla: que ſm vrine ꝯtentū iuxta ordinē enumeratiōis est. Est aūt ampulla spuma circulo coherens magis tumida: ꝛ distēsiōe ꝑtiū magis dilatata. Ampullarū vō alia residēs: alia nō residēs. Residēs est illa: q̄ cito euanescit: ꝛ illa gn̄aᷓ ex īpetu effusiōis. vn̄ ex quolibet liquore sicut ex aq̄ vel vino ꝓcipue alicui vasi īpetuose īfusa ampulla gn̄aᷓ. Sed postea modico tp̄e reuoluto ānihilaᷓ cito: nec p̄stini stat⁹ vestigia retinet: ꝛ d̄ tali ampulla cū sit trāsitoria: ꝛ nō ꝑmanet: non agit ph̄ica: qꝛ nō est necessaria ad demonstrandū habitudinē humani corꝑis: qꝛ nō fit ex aliq̄ ꝑturbatione humoꝝ: sz tm̄ ex aere exteriori. Ampulla vō residens est: que post effusionē vrine diu ꝑseuerat: qꝛ ab interiori cā ꝯsurgit. s. ab hūorū ꝯturbatiōe: ꝛ motiōe int⁹clausa vētositate. Et de tali ampulla hic agiᷓ: qꝛ dispositionez hūani corporis designat. Unde de ampulla talis datur regula. Ampulla in vrina diu ꝑseuerans tumida: ꝛ dilatata distensa ex ventositate interclusa: viscosa: ꝛ coherētiā hn̄s cū circulo. ita ꝙ baculo stupa īuoluto in vrinali vase īposito vix pōt a circulo remoueri: talis significat cruditatē mā̄ei: ꝛ morbi ꝓlixitatē: ꝛ nefreticā passionē ꝛ capitis dolorē. Qꝛ nō est residens: per hoc cāe ꝑmanētia: ꝛ malitie radicatio ꝯsignaᷓ. Qꝛ vō est tumida ꝛ in ꝑtibus dilatata: ꝑ hoc ventositatis grosse īterclusio significaᷓ. Qꝛ est coherēs: ex viscositate materiei ꝓgreditur. talis ergo cruditatē mā̄ei portēdit. Cruda nāqꝫ mā̄: ꝛ frigida actiōe caloris cū nō possit plenarie excoqui ꝛ digeri resoluiᷓ in grossaz vētositatē: que resoluta: ꝛ a debili calore nō ꝯsumpta ꝑtibus humidis interclusiᷓ: ꝛ per meatus ꝯtinuos epatis ad epar accedēs supꝑfluitati secūde digestionis admisceᷓ. postmoduz cū vrina purgaᷓ. Eadē ampulla significat morbi ꝓlixitatē: vbi nāqꝫ est materiei cruditas: morbi ꝓlixitas ꝯcomitatur. Eadē significat nefresiz. i. passionē renū. Cū igiᷓ crudi humores ostenduntᷓ eē in causa: qui cū renibus habēt similitudinē: renes enim frigidi sunt: ꝛ a fonte caloris remoti: cū sint frigidi ꝛ mā̄ sit frigida cū substātie grauitate: ꝛ cōplexionis similitudine: cū sanguine renis nutrituro attrahiᷓ illa mā̄ ad renes: que cuz nō possit ꝯsumi: qꝛ multa est: ꝛ qꝛ calor est debilis in renibus ꝓter nām: superflua remanet: ꝛ nefresim inducit. Eadē ēt ampulla capitis dolorē monstrat: qꝛ ventositatē interclusam indicat qꝛ fumositas a cruda mā̄ resoluta a sui leuitate superius respirat: dolorē inducit capitis: ꝛ miringas cerebri distendit. Hāc aūt regulā ꝛ methodū trahim⁹ ab Hypo. in. 7. affori. Ait eni Hypo. Quibuscūqꝫ ampulle in vrina supernatant: his nefresim significat: ꝛ longā egritudinez fore. ¶ Non residens ampulla. Idest diu ꝑmanens post vrine effusionē ad d̄riam eius: que fit ex īpetu effusionis. et talis nō est vtilis ad ꝓnosticandum circa corpus humanum. ¶ Tumida. Idest turgida: ꝛ inflata. ¶ Uentosa. Idest multa ventositate distēsa. ¶ Coherens. Idest inuiscata circulo. ¶ Propagat. Idest prolixat.

¶ De granulis.

Granula reumatice semper sunt nuncia cause.
In circi serie si granula fixa tenentur.
In cerebro secreta latet confusio morbi.
Si substent depressa parū: nec mota regressuz
Accelerent capiti: loca proxima ꝑcutit humor.
Pronior ad partem fit fluxus debiliorem.

¶ Expositio. ¶ Granula. Determinato d̄ ampulla ex cōsequenti determinaᷓ de granulis. Granula sunt q̄dā grana ꝑua spuma ītercisa: ꝛ in circulo diuisa in multas partes ipsius circuli. Regula est illa. Granula significāt fluxuz humoꝝ a capite ad aliq̄ꝫ ꝑtez corporis inferiorē descendentiū. Cum ergo reuma fluat: ꝛ descēdat a cerebro mēbro frigido ꝛ humido ſm illā ꝑtē debilē: ad quā fluit accipit denominationē: sicut declaraᷓ in cōmēto. ¶ Circi. Si granula fixa ꝑmaneāt in circulo: tunc ex hoc significaᷓ: ꝙ in cerebro morbi mā̄ ꝯtineᷓ. ¶ Si substēt. Si illa granula ꝑmaneāt sub circulo: ꝛ moto vrinali ad circulū nō ascēdant ſm ꝙ magis vel minus depressa sunt sub circulo: ſm hoc significaᷓ dolor membrorum capiti ꝓpinquoꝝ: vel elongatoꝝ. ¶ Pronior. Hic reddiᷓ vna cā ex parte mēbri recipientis: ꝛ est debilitas mēbri: qꝛ cū ip̄m membrū fit debile: sine dubio nequit repellere materiā ad semissam: ꝛ possumus itelligere per hoc fortitudinē mēbri īpellētis. Et ista est p̄ͣ cā ſm Joanitiū in cōmēto: 2ͣ cā: ꝛ 3ͣ tradūᷓ. s. abūdātia mā̄e: ꝛ largitas poroꝝ. Expō.

Cōmen. ¶ Cōmētū. ¶ Granula ꝛc̄. Post ampullā agit auctor de granulis. Sunt aūt granula q̄dā grana spuma intercisa ꝛ seiuncta in circulo. i. in diuersas partes diuisa. Et hm̄ōi granula attestāᷓ reumati. i. fluxui hūoꝝ a capite ad aliq̄ꝫ ꝑtem corꝑis. Cerebrū nāqꝫ cū sit frigidū ꝛ humidū: ꝛ sit de genere pinguedinis ꝛ medulle: nutriᷓ frigido ꝛ hūido nutrimēto. Unde multa hūiditas aquosa ꝛ fluida multotiēs in cerebro exuberat: cuius ꝑs per mucillagines narīū purgaᷓ: ꝛ ꝑs per sputū: ꝛ rascatiōes emittiᷓ. Si ergo ꝯtingat in cerebro ꝯtinuā superfluitatez ꝓabundare: fit dolor capitis ex tāta repletione: nālis calor: nec subsidiarius in illā mām̄ agere contendit: ipsam in minutas ꝑtes

diuidendo. Ille pticule ex incōtinētia ad ptes inferiores reumatiçant: ꝛ maxime ad eas: quas debiliores inueniūt sibi vicinas ꝛ suppositas. Si ergo mā moueat ad strictu raz nariū: facit coriçā. si ad oculos: obtalmiā. si super oculos paꝝ: facit dolorē superciliorꝝ. si ad aures: facit tinnitū ꝛ vēsitositatē: ꝛ surditatis pparationē. si ad vuā: facit ei⁹ relaxationē ꝛ raucedinē. si ad os ꝛ linguaz: oris ꝛ lingue vlceratōes. si ad maxillares neruos: facit dolorē dētiū: ꝛ gingiuaꝝ. si ad fauces: nodos ꝛ brācos ī gula. si ad canales pulmonis ꝛ tracheā artariā: facit tussim. si ad pulmonem: facit asma ꝛ disniā. si ad intestina: lienteriā: vel diariā. ꝛ tūc debēt eē spumose egestiōes. Uñ Hypo. Quib⁹ egestio. spumose fuerint: his a capite defluit flegma. si ad os stomachi: dolorē ꝛ īflationē ꝛ indigestionez. in talib⁹ enim debet esse circulus vrine granulosus. Hmōi. n. granula signāt distillationē reumatice mãei ad capitis ptes vicinas: ꝛ pcipue ad debiliores: q̄ reumatis īpetus repellere nō sufficiūt: vel expellere nō pñt. Qō. n. aliud mēbrū ledaꝝ: tres pñt eē cāe vt asserit Ioāniti⁹. s. fortitudo mēbri īpellētis: ꝛ debilitas recipiētis: ꝛ hec est pª cā. Secūda est mãei abūdātia. Tertia est largitas poroꝝ. Sed distingue: qꝛ si granula iacent in circulo: ꝛ excussiōe vrine depressa reuertunꝰ ad circulū: cā in eēntia capitis manere ondiꝰ. Si aūt depssa sint īfra circulū: nec ad circuluz suū reciprocent motū put magis. ꝛ minus depressa fuerit: iuxta hoc dolorē inferiorū partiū vicinarū capiti vel remotarū significat ꝛ grauedinez. ¶ Circi. Idest circuli fixa: ita q̄ si depressa fuerint: ad circulum reuertuntur.

¶ De nubecula.

Corporis aerei nubecula spiritualis
Indicat offense vitium iecorisq3 calorem.
¶ Est ventosa: vel incensi fit spuma caloris
Nuntia particulis continuata suis.
Hoc color vrine: probat ꝛ substantia spume.
Spiritus ingrossat attenuatq3 calor.
Intercisa manens grauis distincta minutis
Imbecilla graui reumate membra ferit.
Indicat ictericum: vel epar portendit aduri.
Si nigra: vel viridis: vl' quasi tincta croco.

Expō. ¶ Epositio. ¶ Corpis. Dicto de granulosis pñter agit auctor de nubecula. Nubecula est q̄dā fumosa: ꝛ vaporosa supfluitas gnāta actiōe caloris obscuritatē hñs. ꝛ ita nebula cū sit leuis: in vrina supius tendit: ꝛ ipsaz vrinā efficit obumbratā. Ista igiꝰ nebula duo significat. s. distēperantiā mēbroꝝ spūaliū. ꝛ tūc debet esse q̄dā liuiditas: et significat epatis calefactionē: ꝛ spuma debet esse crocea.

Spuma multiplex. ¶ Est ventosa. Hic agiꝰ de spuma: que gdem multiplex est. s. q̄dā est granulosa: de qua dictū est in cap. de granulis. et est q̄dā ampullosa: de qua dictū est in cap. de ampulla. et est alia spuma ꝯtinua: de q̄ hic agiꝰ. Ista g̃ spuma ꝯtinua duo significat. s. ventositatez: ꝛ hoc cognosciꝰ si color vrine sit discoloratus: aut si suba vrine sit grossa. Significat ēt vehementiā caloris ꝛ ebulitionis: ꝛ hoc cognosciꝰ: qꝛ color vrine est ītēsus: ꝛ suba subtilis. Spuma ēt crocea. signū est calefactionis. vnde spuma significationē hz in colore: qꝛ q̄dā est crocea: q̄dā viridis: q̄daz nigra: ꝛ fm hoc diuersa significat.

Cōmen. ¶ Cōmentū. ¶ Corporis aerei. Post granula agit auctor de nebula. Est aūt nebula q̄daz supfluitas fumosa: ꝛ vaporosa actiōe caloris generata pticeps obscuritatis: q̄ cū sit leuis: ꝛ aerea emissa cū vrina eā obūbrat. Talis ergo nebula apparēs in vrina significat distēperantiā mēbrorꝝ spiritualiū: ꝛ occupat supficiē vrine: que corp⁹ aereuz nuncupaꝰ: ꝛ reddit vrinā participē q̄dā liuiditate. Talis ēt nebula apparēs epatis calorē insinuat: qḋ plenius certificaꝰ per croceitatē. ¶ Corporeis aerei. Idest in supficie. ¶ Offense spūaliū. Idest passioni spūaliū mēbrorū: que sunt q̄si fornax: ꝛ caminus toti⁹ caloris. ¶ Iecoris. Idest epatis. ¶ Est ventosa. Post nubeculā agit auctor de spuma. Hic ergo per spumā intelligimus spumā carētē ampullositate. De spuma aūt ampullosa pmisit. Spuma enī multiplex est. Alia est disiuncta ꝛ intensa: ꝛ gbuldā granulis distincta: de qua agit auctor in cap. granorꝝ ꝛ hic replicat de eadez ex incidenti gratia diuisionis. Est ꝛ alia spuma vētosa ꝛ ampullosa: de qua supius pposuit in cap. de ampulla. Est alia spuma tertia non granulosa: nec ampullosa: sed ꝯtinua: ꝛ talis significat dñiuz vētositatis: aut violentiā caloris: ꝛ ebulitiōis. Hic distinguiꝰ p calorē vrine: ꝛ testimoniū ebulitiōis: cum vō vrina sit discolorata est augumētū indigestiōis: ꝛ vētositatis. Itē si sit subtilis ꝛ nimiū tenuis: fit ex calore. si croceitate pticipet: fidele pstat argumentū incēsionis. Itez spuma variaꝰ fz colorē: qꝛ alia est nigra: aut viridis: aut crocea. Nigra enī significat melanchiron: aut epatis adustionez. viridis agriacā. crocea ictericiā croceā. ¶ Uentosa. Ampullosa de qua dcm̄ est: ventositatis nūcia. ¶ Intensi coloris. Idest incēsiui. ¶ Spiritus. Uētositas igrossat spumam sua interclusione. ¶ Attenuat. Idest ꝯsumēdo vētositatem interclusam. ¶ Intercisa. De hoc dictum est: significat enim ictericiā nigrā: vel viridem: vel citrinā.

¶ De sanie.

Ulcera vesice sanies effusa fatetur.
Aut renum scabiem si grauis adsit odor.
Ex epatis regione fluit sedimen saniosum.
Hoc dolor: ꝛ partis actio lesa docet.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Ulcera. Hic determinaꝰ de sanie: q̄ gdē sanies emissa in vrina significat vlcerationē renum: aut vesice: aut epatis. Et distinguiꝰ: qꝛ sanies emissa a renib⁹ vel vesica grauez odorē hz: ꝛ in illis ptibus dolor sentiꝰ. Sed si ab epate sanies emittaꝰ: tunc dolor est in dextro hypocūdrio ꝛ aggrauatio: ꝛ virtus digestiua impeditur.

Cōmē. ¶ Cōmentū. ¶ Ulcera vesice. In hoc cap. tractaꝰ de sanie: q̄ cū vrina effusa significat vlcerationē vesice: aut renū: aut epatis ex aliq̄ superflua mā in eius regione collecta. Sed vtrū a renibus: vel vesica: vel epate emittaꝰ sic distingue. Nā a renibus: vel vesica emissa grauitatē odoris portēdit: ꝛ in ptibus illis. ꝛ locis adiacentibus doloꝛ sentiꝰ. sed ab epate nequaquaz. Sed in dextro hypocundrio pulsatio doloris: ꝛ qōdā pōdus percipiꝰ: ꝛ operatio digestiue virtutis impediꝰ. Hoc ergo elicim⁹ ab Hypocrate q in fine q̃rte pticule diĉ. Si pus mingat: ꝛ sq̄mas: ꝛ grauis sit odor. tunc renū: aut vesice vlcerationē signat.

¶ De pinguedine.

Precedens olei formam resolutio pinguis.
Cuz febre dissoluit totū: lumbos sine febre.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Hic determinaꝰ de pinguedine apparente in vrina: ꝛ dicit auctor: q illa pinguedo apparēs in vrina: aut est cū febre: aut sine febre. Si cū febre: tūc signat dissolutionez totius corporis. si sine febre: significat dissolutionē fieri a renibus. De vrina pingui: ꝛ vnctuosa: et oleagina qñ significat toti⁹ corporis solutionē: aut dissolutionē renū. Et quot modis dissolutio toti⁹ corporeis a dissolutiōe:

dissolutiõe renũ distinguat̃ optime ponit̃ in cõmẽto.

Cõmẽ. ℂ Cõmentũ. ℂ Precedẽs. Post saniez sequit̃ caplm de pinguedine. Hoc nomine pinguedo intelligitur pinguis q̃dã ⁊ vnctuosa suba a mẽbris resoluta: q̃ emittit̃ cũ vrina: vrina aũt magis vel minus pinguis vel oleagina apparet ꝯm quãtitatẽ resolutionis maiorẽ vel minorem: ⁊ ꝯm ꝓcessum caloris in resolutiõe ꝓcedẽtis. In ꝑncipio nãq̃ resolutiõis ipsius pinguedinis apparet vrina oleagina q̃si olei colorẽ habẽs: in augmẽto vero est q̃si oleum. in statu v̊o est vt ipsa pinguedo: ⁊ ipm̃ oleuz. Urina g̊ habens olei colorẽ in ꝑncipio declarat liquefactionez: ⁊ q̃si aquosam: qđ est vt oleuz hz in se ꝑfectiorem cõmixtionẽ olei. ⁊ talis est in augmẽto: ⁊ significat ꝓcessuz ⁊ augmẽtũ liquefactionis: sz que est oleagina ⁊ in colore ⁊ in suba q̃si ipm̃ oleũ significat statũ resolutionis ⁊ vltimatã caloris dissolutionez. tales q̃dẽ vrine ethice febris sunt familiares. ℂ Sed nota: ꝙ talis vrina apparet aut cuz febre aut sine. Si cũ febre significat dissolutionẽ toti⁹ corporis: q̃ppe cũ febris morb⁹ sit vniuersalis. Si sine febre ꝑticularẽ resolutionẽ significat renũ ⁊ lumboꝝ. In renibus nãq̃ ⁊ lumbis multa pinguedo circunuoluit̃ ⁊ operit eos: q̃ pinguedine resoluta exeũte cũ vrina: copiosior fit emissio vnctuositatis q̃si si a toto corpe emitteretur. Hec. n. ꝓpe vrinales meatus ꝯstituta est. ⁊ iõ cũ sit multa ⁊ ꝓpe posita: nec adsit calor ꝯsumptiuus: q̃ est sine febre: ex quo incipit resolui copiosius purgat̃. Sed illa q̃ a toto corpe in minori q̃titate emittit̃: tum q̃ est in ea febrilis calor: qui eã ꝯsumẽdo eius minuit q̃titatẽ: tum q̃ remota est a vijs vrinalibus. Hec aũt trahim⁹ ab Hypo. vltima ꝑticula vbi ait. Quibuscũq̃ pinguis hypostasis ⁊ globata est: his nefreticã ⁊ acutã significat egritudinem fore in pͣ spẽ fe. ethice. Pinguedo vrine distincta est per ꝑtes in suꝑficie: si est in viro carnoso nõ valde crasso. In 2ͣ spẽ totã suꝑficiez vrine occupat: sicut tella aranea. In 3ͣ spẽ pinguedo diffusa est ꝑ totũ. vñ vrina fusa suꝑ lapidem rauco sonat sicut oleũ. ℂ Pinguedo resoluta a renibus tribus modis distinguitur a pinguedine totius: q̃ pinguedo totius nõ est tanta nisi forte in tertia spẽ ethice. Scđo distinguit̃: q̃ pinguedo renũ stati apparet post vrine effusionẽ: q̃ cũ sit difficile miscibilis de nã: ⁊ sit decisa a partibus ꝓpinquis: nõ cuz ea ꝯsociat̃: ⁊ iõ vrine incõmixta apparet a toto corpe decisa ex vi decoctiõis in epate: cũ vrina ꝑfectius admiscet̃. ⁊ iõ fit minus apparibilis: q̃ non cadit in vna ⁊ eadẽ ꝑte ⁊c̃. Tertio distinguitur: q̃ pinguedo renum non facit ad intensionem vrine nisi forte epar sit calefactum. Sed ab omnibus mẽbris resoluta sit cum intensione vrine ⁊ tenuitate.

ℂ De crudo hũmore.

Humor in vrina fit summus pendulus imus.
Membraq̃ suꝑma ledit mediana vel ima.
Strãguriã nefresim residẽs fac̃ atq̃ tenasmõ.
Nutritiua grauat medi⁹ diafragma suꝑm⁹.

Expõ. ℂ Expositio. ℂ Humor. Hic agit̃ đ crudo hũore q̃ emittit̃ cũ vrĩa. Tria sunt: que hñt similitudinẽ. s. crudus humor: putredo ⁊ sedimen. sed q̃lr discernantur satis hñ traditt̃ in cõmento. Crudus g̊ hũor emissus in vrina q̃nq̃ occupat partẽ superiorẽ vrine: q̃nq̃ ꝑtez mediã: q̃nq̃ inferiorẽ: ⁊ ꝯm hoc diuersis regionibus humani corporis attestat̃. Si enĩ occupat supremã ꝑtẽ: tũc significat egritudinẽ pectoris: ⁊ mẽbroꝝ spũaliũ: ⁊ diafragmatis compressionẽ. Si v̊o mediã occupat ꝑtez tũc significat vitiũ stomachi cũ repletiõe suꝑfluitatis: ⁊ tortio ventris: ⁊ rugitus itestinoꝝ. Si iferiorẽ occupat ꝑtẽ: tũc renũ ⁊ lũborũ ⁊ ꝑtiũ adiacẽtiũ decl̃at passionẽ: vt strãguriã nefresiz.

ℂ Cõmẽtũ. ℂ Humor ⁊c̃. Post pinguedinez agit de crudo hũore q̃ purgat̃ cũ vrina. ℂ Et notãdũ ẽ: ꝙ tria sunt que ꝑtendũt spẽm sediminis. sedimẽ: putredo: ⁊ crudus humor. Est ergo diligenter discernẽdũ sic. Si mota vrina sedimẽ in paruas hypostases resoluat̃: hypostasis est: ⁊ hz formã magis eq̃lem nõ adeo interruptã. Est aũt hypostasis suꝑfluitas tertie digestionis. Si vero mota vrina dissoluat̃ in pingues: ⁊ oleagines resolutiões: ⁊ ipa vrina fetida sit: ⁊ mali odoris significat̃: ꝙ putridus est humor. Itẽ tale sedimen saniosum: ⁊ ineq̃le est: ⁊ insipiduz. Si aũt mota fuerit vrĩa ⁊ in q̃sdã athomosas resolutiones dispergit̃: cruditas humoꝝ intelligat̃. Crudus itaq̃ humor cũ vrina emissus: aut superiorẽ occupat ꝑtez: aut mediã: aut infimã. Si superiorẽ obtineat: declarat vitiũ pectoris: ⁊ spũaliũ: ⁊ cõpressionez diafragmatis: vt asma vel disma: vel emoptoica passio declarat̃. Si mediã obtineat ꝑtem vitiũ stomachi ex repletiõe superfluitatis: vel torcio ventris: ⁊ inflatio: ⁊ rugitus intestinorum indicatur. si infimam partem obtineat passio renum: ⁊ lumborum: ⁊ partium adiacentiuz: tenasmon: nefresis: strangu ria: ⁊ tibiarum ⁊ genuum dolor manifestatur.

Cõmentũ.

ℂ De sanguinea vrina.

Ex vitio iecoris trahitur mictura cruoris.
Vesice aut renum vene chilis: hec tibi plenuz
Prouida signoꝝ doctrina facit reliquorum.
Fundit trumbosum vesica graue maculosuz.
Et subsistentem modicum fetoris habentem.
Minctio fit pura vene chilis ex crepatura.
Et dolet a fine grauiter pars septima spine.
Si fluat a lũbis: purus manat: ⁊ sine trumbis
Renum testatur id punctioq̃ comitatur.
Dextram dolor cruciat si fluxus ab epate fiat.
Et sanguis purus manat fomenta daturus.

ℂ Expositio. ℂ Ex vitio. Hic determinatur de sanguine exeũte cũ vrina: qui q̃ttuor significat. s. aut vitiũ epatis: aut vesice: aut renũ: aut rupturã vene chilis: ⁊ hoc qđ dicit vsq̃ ibi. ℂ Hoc tibi plenũ. Hic ponit specificationes cũ alijs ꝯditionib⁹: ⁊ pᵒ qñ ꝓcedit a vesica ibi. ℂ Fundit trũbosum. Hic specificat̃ qñ sanguis ꝓcedit a vesica: q̃ sanguis ille est trũbosus in modũ globi: ⁊ hz grauez atq̃ fetidũ odorẽ: ⁊ in fundo residet: ⁊ talis sanguis est spissior ⁊ ponderosior. Ratiões hoꝝ satis ostendũt̃ in cõmento. ℂ Mixtio. Hic specificat̃ qñ sanguis ꝓcedit ex ruptura vene chilis: q̃ tũc sanguis est purus: ⁊ maxim⁹ dolor sentit̃ in septĩa spondili ꝯcã ꝯnumeratiõe ab iferiori ꝑte. ℂ Si fluat a lũbis. Hic specificat̃ sanguis exiẽs a renibus: q̃ tũc sanguis est purus: ⁊ nõ est trũbosus: ⁊ dolor: ⁊ pũctio sentit̃ in renib⁹. ℂ Dextra dolor. Hic specificat̃ sanguis exiens ab epate. ⁊ ille sanguis est purus sincerus ⁊ dolor in dextro hypocũdrio sentit̃ vehemẽs. ℂ Renũ vesice. Hic determinat̃ de arenulis. q̃ sigñant passionez: aut renũ: aut vesice. Renuz si apparent rubee in colore. vesice si apparent albe: ⁊ hoc ꝯm colorem mẽbri. a quo deriuant̃. Est aũt notanduz. ꝙ arene rubee q̃nq̃ apparẽt ĩ patiẽtib⁹ duplicẽ tertianã: vl̃ simplicẽ: ⁊ maxie ĩ hñtib⁹ renes siccos ꝑꝑ discrasiã febrilẽ appẽt arene rubee de calculo. Quid sit calcul⁹: ⁊ q̃lr gñat̃: ⁊ q̃ sint cãe gnõnis ipsi⁹ calculi satis in cõmẽto manifestũ est inspicienti.

Cõmen. ℂ Cõmentũ. ℂ Ex vitio. In hoc cap. agit auctor de san

guine: qñcunq̃ cũ vrina emittit᷑. Sanguis ḡ emissus cũ vrina aut ꝓcedit ab epate. ⁊ tũc dꝫ esse purus: ⁊ sincerus ⁊ in dextro hypocũdrio sentit᷑. Et talis sanguis cũ sit calidus. vrine ꝑfectius admiscet᷑: aut ꝓcedit a vesica. ⁊ tũc dꝫ esse sanguis trũbosus in modũ globi: ⁊ grauis odoris ⁊ in fundo residens: q̄ꝛ tunc fit frigidus. vtpote ad nutrimentũ mẽbri frigidi destinatus impurior est: ⁊ spissior: ⁊ põderosior. Recept⁹ ẽt infra ꝯcauitatẽ vesice: q̄ꝛ frigidum membꝝ est amplius ꝯglobat᷑: ⁊ corrũpit᷑: q̄ꝛ debilẽ hꝫ calorẽ. vñ nõ põt a sup̱fluis depurari. ḡ q̄ꝛ frigidus est iõ globosus: ⁊ grauis ad fundum descendens. iõ ⁊ grauis odoris: nec vrie cõmiscet᷑. vñ a vesica originẽ dr̄ hr̄e. Circa pectinẽ: ⁊ peritoneõ: ⁊ circa extremitatẽ virge in emissione vrine punctura sentit᷑. ⁊ ẽt talis sanguis põt in vrina petrificari: ⁊ cũ hoc ẽt sua globositate. ⁊ ẽt friditate: et cũ hoc ẽt ꝺm loci ꝯtinẽtis ꝓprietatẽ petrificationẽ faciẽtez: ex qua multi perierũt. Et vt refert Gal'. talis sanguis qñq̧ ꝑ vḡã in modũ sanguisuge emittit᷑. si a lũbis distrahit originẽ purus est: ⁊ in renibus dolor. ⁊ pũctura sentit᷑. si ex ruptura chilis. vene ꝓuenit purus simil'r est: ⁊ in. 7. spondili facta ꝯnumeratiõe ab inferiori ꝑte dolor sentit᷑ vehemẽs: huius dogmatis firmitatẽ trahim⁹ ab Hypo. dicit. n. Si sanguinẽ mingat gs: aut pus q̄si pulueruletũ sanguinẽ ad driam puri. Et postea subiungit: ẽt squamas ꝑ qd̄ significat᷑ vlceratio vesice: ⁊ subdit: ⁊ ardor grauis fit: ex quo habet᷑ corruptio sanguis: ⁊ tũc q̄dẽ vlcerationem significat vesice. Itẽ dicit Hypo. Si sanguinẽ mingunt: ⁊ trumbos ⁊ stranguriã habent: ⁊ dolor inciderit in pectinem: ⁊ peritoneon: circa vesicam dolorez significat. Ex his enim passio vesice significatur. Idez determinat Hypo. quãdo a renib⁹ ꝓcedit ⁊ dicit. Quicũq; sang. sponte mingunt his de renibus rupturam vene significat.

❡ De arenis.

Renum vesice lapidem testantur arene.
Renum si rubee vesice si magis albe.
Emula contenti forma sit suo continenti.

Expō. ❡ Expositio. ❡ Renũ. Cõmentũ istud require in cõmẽto superius dicto: vbi dicit. ❡ Renum vesice. Hic determinatur de arenulis quid significent.

Cõmen. ❡ Cõmentũ. ❡ Renũ. In hoc cap. agit auctor de arenulis: que qñq; emittunt᷑ cũ vrina: ⁊ passiõibus vesice. Attestant᷑ aũt in renibus nefresim: aut litiasim fore in vesica oñdit. Sed arene: aut sunt rubee: aut albe: aut nigre: aut subnigre. Si rubee ⁊ molles a renibus euenire ꝓpendun tur. renes. n. rubei sunt: ⁊ molles: ⁊ carnosi: ⁊ sanguinem ꝯtinẽt. vñ arene ibi gnãte iuxta formã sui ꝯtinẽtis in rubeitatis spẽm ꝓpendunt᷑. Si albe sunt potius a vesica ꝓueniunt. vesica nãq; alba est. ⁊ ꝺm formã ꝯtinẽtis ꝯtentum imutat᷑. Omnis enim res trahit᷑ ad suã originẽ: vl' a loco sue gnãtionis: vel a re agente vel patiẽte. A loco sicut apostemata: que talia debẽt eẽ: q̄lia sunt loca vbi nascunt᷑: vt formata in loco ocioso. Si nigra sint ꝺ melãcolica mã fiũt. ⁊ sunt oib⁹ peiores: q̄ꝛ sunt de grossiori mã. Sed que sunt albe citius dissolui pñt: q̄ꝛ ex flegmaticis hũoribus crudis: ⁊ indigestis cõgelatis gnãnt᷑. Calculus itaq; qui fit ex nigris arenis sibi ꝯglutinatis ꝯglutinat᷑: ⁊ ꝯflat᷑: ⁊ oĩum pessimus est: Si magnus fuerit: nõ põt curari nisi per incisionẽ: aut fit de albis arenulis de flegmatica mã ꝓductis: ille nisi fuerit multũ adustus: ⁊ in ꝓcessu tẽporis excoctus: ⁊ induratus diureticoꝝ beneficio: et antidotarioꝝ medicaminũ facilius põt curari. ❡ Et nota q̄ꝫ in pueris fit frequentius litiasis ꝑꝑ humoꝝ viscositatẽ in eis abũdãtiũ: in iuuenibus v̄o fit nefresis frequẽtius ꝑꝑ siccitatẽ renũ. Unde sanguis desiccat᷑: ⁊ subtiles ꝑtes ꝯsumunt᷑: terrestribus igit᷑ remanentib⁹ relique indurant᷑. ❡ Noli aũt semꝑ terreri: quotiẽs videas arenulas rubeas in vrina apparere: nec statim ꝑcipites sniam de calculo: q̄ꝛ in patiẽtibus duplicẽ tertianã: vel simplicẽ ⁊ maxime in hñtibus renes siccos arenule apparent rubee ꝑꝑ febrilẽ discrasiã. ❡ Itẽ nota: q̄ꝫ tres sunt cãe gnãtionis calculi. s. abũdãtia sup̱fluitatũ: ⁊ viscositas earum angustia meatuũ: ⁊ debilitas virtutis expulsiue: ipse igit᷑ cãe fortius sunt in pueris. ⁊ iõ isti passiõi magis familiares existũt. ❡ Tribus de causis apparent arenule. s. vel ex calculo: vel artetica: vl' lõga q̄rtana. In artetica ex induratione humoꝝ: in q̄rtana ex melãcolia desiccãte: ⁊ indurante humores: vt habet᷑ in Alexãdro de ptisico: q̄ lapidẽ expuit: qui generatus erat in canalibus pulmonis ex humoꝝ induratiõe. ❡ Et nota q̄ꝫ arenule sigñant qñq; lapidẽ ꝯfirmari: ⁊ qñq̧ diminui. si ꝑus nõ apparentes quotidie multiplicent᷑ magis: ⁊ magis quousq̧ min⁹ appareãt significãt lapidẽ diminui. Si ꝑus diu multis apparentib⁹ quotidie diminuunt᷑ magis significãt lapidẽ ꝯfirmãdũ: qñ vero penitus non apparent: cuꝫ tñ nõ sunt purgate: tunc significant lapidem confirmatuz.

❡ De pilis.

Forma pilo similis: vel erit decisio carnis.
Aut pars humoris lima siccata caloris.
Inde probes renum: vel totius nocumentuz.

❡ Expositio. ❡ Forma. Hic determinatur de pilis. Pili sunt q̄dã resolutiões lõge ⁊ graciles ad sil'itudinẽ piloꝝ: ⁊ emittunt᷑ cũ vrina: ⁊ sigñant aut dissolutionẽ renum: ⁊ lũboꝝ: aut siccitatẽ hũoꝝ ex acutate caloris desiccatoꝝ ⁊ hoc hẽtur in cõmẽto. ❡ Nota q̄ꝫ isti pili ap̱ꝑent aut cũ fe. aut sine fe. Si cum fe. significatur totius corporis dissolutio. Si sine fe. dissolutio renum ⁊ lumborũ. Expō

❡ Cõmẽtũ. ❡ Forma. In hoc cap. agit auc. de pilis. Sũt aũt pili q̄dã resolutiões longe ⁊ graciles in modũ piloꝝ q̄ cũ vrina emittunt᷑. Procedũt aũt ex dissolutiõe renũ ⁊ lũboꝝ: vel fiunt ex hũorib⁹ siccatis: qd̄ sic distinguit᷑: si sentiat᷑ in tali resolutiõe: qñ digitis ꝯfricat᷑ q̄si soliditas carnis: tũc de suba renũ esse ꝓpẽdit: ⁊ sigñat dolorẽ renũ ⁊ lũboꝝ ex acutate caloris eos dissoluẽtis. ⁊ ꝑtes eoꝝ ꝺcidẽtis ⁊ tales apparẽt in diabeticis. vñ Hypo. in affo. Quibuscunq̧ modica caro: aut pili exeũt pingui existente vrina: his a renibus egrediunt᷑: vl' his eductio de renibus fit. Si aũt pili illi ꝯfricati digitis cedãt cõpressioni: nec statiꝫ euanescãt. ita vt subsit aliq̄ soliditas de siccis ⁊ induratis hũoribus fieri sigñant᷑. Et si resolutiões longe apparent: ⁊ aliquãtulũ grosse: sigñant opilationẽ renũ ⁊ lumboꝝ: qñq̧ dextri renis: qñq̧ sinistri: ⁊ qñq̧ vtriusq̧. Si dextri dormitatio ⁊ formicatio in dextro pede sentit᷑. si sinistri in sinistro pede. si vtriusq̧: in vtroq̧ sentitur. Ex tali. n. opilatiõe nerui cõprimunt᷑: ⁊ ex cõpressione eoꝝ spũs aĩalis: cuius ꝓprietas est currere ꝑ neruos ⁊ sensum ⁊ volũtariũ motũ ĩpendere nequit partib⁹ extremis. vñ per neruos spũs aĩalis nõ põt libere transire ꝑꝑ cõpressionẽ ꝑdictã. vñ dormitatio: vel formicatio occurrit. ❡ Et nõ q̄ꝫ pili ap̱ꝑent in vrina: aut cũ fe. aut sine febre. Si cuꝫ febre toti⁹ corꝑis dissolutio sigñat᷑. Si sine febre de renũ substãtia fieri decisio particulariter iudicat᷑. Cõmen.

❡ De squamis ⁊ furfuribus.

Per squamas tenues ⁊ furfura micta notat᷑
Vesice scabies: aut si febris concomitatur.

Totius

Totius fuit integritas corpus tenuatur.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Per squamas. In hoc loco determinat
auctor de squamis ⁊ furfurib⁹. Squame sunt q̄dā reso/
lutiões late ⁊ rotunde ad silitudinē squamaꝝ pisciū: q̄ q/
dē a sup̄ficie mēbroꝝ abradunt̄: ⁊ vocant̄ squame peta/
loides: ⁊ iste squame appentes in vrina q̄nq₃ significant
dissolōnē toti⁹ corpis. s. si adsit febris. Si vo nō sit febris
p̄ticularis dissolō: ⁊ scabies vesice significat̄. ¶ Furfura
sunt q̄dā resolōnes ad similitudinē furfuris: que ex calo/
ris violentia a mēbris dilacerant̄ ⁊ abradunt̄. Ista g̊ fur
fura sunt alba: q₂ mēbra: a q̄bus decidunt̄: alba sunt: ⁊ ēt
sunt magis grossa q̄₃ squame: q₂ magis p̄funde a mēbro
rū suba dissoluunt̄. Talia g̊ ɔtenta furfurea appentia in
vrina significāt aut toti⁹ corpis dissolōnē: aut solū vesice.
Si g̊ cū appent adsit febris. tūc dissolōnē toti⁹ corpis si/
gnificāt. si vo sine febre apparent: significāt dissolutionē
vesice solū. Cognoscit̄ ēt per digestionē ⁊ idigestionē.

Cōmē. ¶ Cōmentū. ¶ Per squamas. Sequit̄ de squamis ⁊ fur
furib⁹. Sūt aūt squame quedā resolōnes late ⁊ rotūde:
que quasi a mēbroꝝ sup̄ficie actiōe caloris dilacerant̄ ⁊
abradunt̄: ⁊ sunt q̄si petala: que ex tritico sunt ⁊ modicis
squamis pisciū assimilant̄. vn̄ squame petaloides nūcu
pant̄: h₉ resolōnes a mēbris decise q̄nq₃ cū vrina purgan
tur: ⁊ indicāt dissolōnē toti⁹ tm̄: aut vesice. Si igit̄ adsit fe
bris cū appent: significāt dissolutionē totius corpis: vt in
febre ethica ɔtingit. Si sine febre ⁊ indigōne. tunc p̄ticu
laris dissolō ⁊ vesice scabies demonstrat̄. Hoc affirmat
Hypo. i affo. vbi ait. Si squamas mingūt: ⁊ dolor grauis
sit: vesice vlcerationez significat. ¶ Furfura sunt quedā
resolōnes in modū furfuris disposite: ⁊ a mēbris decidē/
tes ex violētia caloris. Sunt ēt albe: q̄m ipsa mēbra alba
sunt: tales emittunt̄ cu₃ vrina: ⁊ sunt grossiores squamis:
q₂ nō ita sup̄ficial'r radunt̄: s₃ a calore iserto p̄fundius a
mēbroꝝ suba euellunt̄. Urina g̊ furfureas h̄ns resolutio
nes: aut dissolōnē totius corpis significat: aut vesice tm̄.
Un̄ sic distinguit̄ p̄ febrē ⁊ nō febrē: p̄ digōnē ⁊ nō digō/
nē. Hypo. aūt in affo. Quib⁹ in vrīa pigui exn̄te furfurea
mingunt̄: his vesica scabit. Petala ⁊ furfura dissoluunt̄ a
vesica. sed nō crinoides: q₂ vesica nō est solidū corp⁹: sed
est tenuis ⁊ pelliculosa. Predicta corpa q̄nq₃ fluūt ab hu
morib⁹ calore liq̄das p̄tes ɔsumēte: vel friditate conden
sante. S₃ cū alijs signis in p̄ma specie ethice apparēt pe
taloides. in secunda furfurea. in tertia crinoides.

¶ De crinoidibus.

Certa fides per crinoides q̄ tertia febris.
Est ethice species nimis inserta latebris.

Expō. ¶ Expō. ¶ Certa. Hic determiat de crinoidib⁹ ⁊ sunt. Cri
noides q̄dā resolōnes grosse: q̄ caloris violēta multū pro/
funde a mēbroꝝ suba euellūtur: ⁊ sunt maiores q̄₃ squa/
me ⁊ furfura. Habent. n. crinoides tres dimensiones ma
gnas. s. latitudinez: longitudinē ⁊ p̄funditatē. Crinoides
igit̄ in vrina appentes tertiā speciez ethice significāt.

Cōmē. ¶ Cōmētū. ¶ Certa. Sub vno titulo egimus d̄ squamis
⁊ furfurib⁹. In h̄ caplo su₃ tractaturus d̄ crinoidib⁹. sunt
aūt crinoides q̄dā grosse resolōnes decise a mēbris vio/
lētia caloris incēsi ⁊ itrusi mēbris: ⁊ sunt maiores furfuri
bus ⁊ petaloidib⁹ in trinā dimēsionē. s. latitudinē: lōgitu/
dinē ⁊ p̄funditatē grādescūt p̄p̄ q̄d signat̄ q̄ membroꝝ
suba amplius ⁊ pleni⁹ dissoluat̄. Dicūt̄ aūt crinoides ab
idos q̄d ē forma ⁊ crina q̄d est duo: q̄si formā duaꝝ p̄ten
dētes. sūt āt crine vel crina grossiores p̄tes v'l p̄ticule tri
tici: q̄ in p̄n⁹ mollitiōis ⁊ attritiōis mole de grani integri
tate diuidunt̄. Tales g̊ crinoides in vrina appentes ter/
tiā spēz ethice designāt: cū aūt sint ita rotūde a vesica nō
p̄cedūt. Uesica nāq₃ magis accōmodat̄ resolōni furfuꝝ
⁊ squamaꝝ q̄₃ crinoidaꝝ. Appēt q̄nq₃ tales crinoides ru
bee ⁊ subnigre in febre acuta p̄pter sanguinis ifectionez
⁊ pessimū est: ⁊ q̄nq₃ passionē solidoꝝ mēbroꝝ testāt̄. vn̄
Hypo. in vltia p̄ticula ait. Quibuscūq₃ in febre in vrinis
crioides hypostas̄ fuūt: lōgā sign̄ant egritudinē. i. ethicā.

¶ De athomoꝝ resolōnibus: ⁊ albis minutis.

Innuitur gutta regnare per alba minuta.
Si mulier fuerit non alterum tibi deerit.
Quin ⁊ ɔceptus adsit: vel languori neptus.

¶ Expō. ¶ Innuit̄. Hic d̄termiat̄ d̄ athomosis resolōni/ Expō.
bus: ⁊ albis minutis. Iste g̊ resolōnes appētes in vrina tā
in viris quā₃ mulierib⁹ vitiū gutte sign̄ant. Et s₃ regionē
vrine quā ioccupāt: sign̄ant corpis hūani regionē affligi:
q₂ si in p̄te sup̄iori vrine. tūc sign̄at partez sup̄iorē corpis
pati guttā: ⁊ si in media mediā: ⁊ si in fundo vrine inferio
rū corpis p̄tiu₃ guttā sign̄ant. ¶ Est tn̄ notādu₃ q̄ si iste
resolōnes athomose ⁊ albe in vrina mulieris appeant: et
pigues sint in modū loture amili in fundo residētes infe
rius. et post modicū tp̄s cōglobant̄: inq₃ tales resolōnes
mulierē significāt ɔcepisse: ⁊ si appareāt subrubee ⁊ rotū/
de significāt mulierē masculū ɔcepisse. Si vo appeāt al/
be: vel sicut liuide: ⁊ late forme significāt feminā ɔcepis/
se. Si vero cū omnibus predictis signis mulier nō cōce/
pit. tūc significat guttā. sicut dictum est: vel matricis hu/
morositatem. ⁊ tunc vrina est magis spissa.

¶ Cōmentū. ¶ Innuit̄. Seq̄t̄ tractat⁹ de athomosis re/ Cōmē.
solutiōib⁹: ⁊ albis minutis: q̄d idē ē. Athomose resolutio/
nes ⁊ albe significāt vitiu₃ gutte tā in viris q̄₃ in mulieri
bus: s₃ si appeāt in fundo: significāt guttā iferioꝝ p̄tiu₃. si
in media regiōe appent: vitiū gutte significāt in mediāis
p̄tib⁹. s. a regiōe gn̄atiuoꝝ vsq₃ ad diafragma. si vo appa
rēt in p̄te sup̄iori sup̄ioꝝ p̄tium guttā significāt: s₃ si p̄ to
tā vrine subam diffundunt̄: guttā oīum mēbroꝝ signifi/
cant. Tales aūt resolōnes si in vrina mulieris appent: ⁊
sit piguis: ⁊ maxie in p̄te iferiori i modū loture amili ife/
ri⁹ residētes: ⁊ post modicū tp̄s ɔglobant̄ significāt mu/
lierē ɔcepisse: ⁊ si appeāt subrubee ⁊ rotūde forme signi/
ficat masculū cōcepisse. Q₂. n. rubee sunt: vel subrubee si/
gnificat̄: q̄ n̄alis calor ē sufficiēs dare eis talē colorē. Si
vo appeāt albe: ⁊ q̄si liuide ⁊ late forme: sign̄ant feminā
ɔcepisse. Per talē nāq₃ colorē vrīe sign̄at̄ debilitas n̄alis
caloris n̄ sufficiēt' eis colorē p̄fectū attribuere. Si vo nō
ɔcepit mulier: ⁊ tales appent resolōnes: sign̄at q̄ cōcepit
dolorē: ⁊ paritura est iniq̄tatē. Solū. n. vitiū gutte sign̄a/
tur siue oñdit̄ in muliere. g̊ tales resolōnes equocant̄: v'l
ad ɔceptū sign̄andū: vel ad arteticā: vel humorositatez
m̄ricis: ⁊ tūc vrina spissior est. Iste sunt vrie. s. muliebres: Urine mulie rū fallaces.
que magis deludunt artificē. De talib⁹ nāq₃ vrinis dare
sn̄iam p̄iculosu₃ est: cū ad vtraq₃ se h̄eant: q̄ dicta sūt. vn̄
de talib⁹ vitas ignorat̄. tū p̄p̄ fetū. tū p̄p̄ mulierē. In vi/
ris aūt tales vrine cum albis minutis securiores sunt ad
indicādū. in eis. n. veritas māifesta lucet. Sed vrine mu
liebres execrabiles sunt p̄p̄ duplicez fetus: ⁊ corpis conti
nētis respectū. Hmōi aūt resolōnes in vrina viri apparē
tes guttā significātes albe sunt: ⁊ p̄ue sunt: ⁊ rotūde. Albe
q₂ resoluunt̄ a mēbris albis. vn̄ imitant̄ colorē mēbroꝝ
a q̄b⁹ decidunt̄. Parue sunt cū n̄alis calor agat in māt̄m
gutte: vt eā digerat ⁊ dissoluat: resoluit̄ quoddā paruū de
membro: q₂ cum solidum sit: ⁊ parua sit caloris actio: par
uum est quod resoluitur. ⁊ ideo parue sunt resolutiones.

Rotūde sunt:qꝛ caloꝛ vndiq̄ꝫ agit in illā mām circūferē
tialiter dissoluēdo. ⁊ iō rotūde appent:vel rotunda sunt:
qꝛ de rōne granula rotūda sunt: qꝛ ex descēsu rotūdātur
vt grādo in casu. vt pꝫ ēt de gutta pluuiali:q̄ in descensu
suo rotūdat̄.

¶ De signis conceptionis.

Matrix sicca: venus sopita: retentio fluxus.
Discoloꝛ affectus: vomitus:cōpꝛessio virge.
Māme grossities: ⁊ perturbatio ventris.
Ex mellicrato conceptus signa pꝛobantur.

Expō. ¶ Expositio. Hic determinat̄ de signis:per que possumus
cognoscere ꝯceptionē ex incidēti. Signuꝫ ꝯceptionis:qꝺ
hētur per vrinā:in pꝛoximo est dcm̄. Sed alia signa sunt
cōceptionis: que enumerātur in istis pꝛedictis versibus.
¶ Matrix sicca. Qꝛ iā clausum est oꝛificiū matricis. vn̄
nō emittunt̄ mēstrua:que vuluā hūectare solent:sed po
tius retinentur ad nutrimentuꝫ fetus. ¶ Venus sopita.
Aliud signū ꝯceptiōis. Si desideriū veneris est sopitū:⁊
extinctū ꝑpter hoc:qꝛ mr̄ix: que vacua erat:iā repleta ē.
¶ Retētio fluxus. Aliud signū ꝯceptiōis. s. qꝛ menstrua
retinent̄:vt inde nutriat̄ fetus. ¶ Discoloꝛ affect⁹. Aliud
signū ꝯceptiōis. Appetitus varius ⁊ multifoꝛmis: qꝛ mō
appetūt acrumina:mō fructus acerbos:⁊ carbones:⁊ hu
iusmodi similia. Et hoc accidit ex ipso sanguine mēstruo
melācolico redundāte ad os stomachi:⁊ inficientē ipsuꝫ.
¶ Vomitus. Aliud signū:qꝛ ille sanguis inficiens os sto
machi mouet ipm ad vomitum. ¶ Cōpꝛessio v̄ge. Aliud
signū ꝯceptiōis. vt hētur in cōmēto. ¶ Mamme grossi
ties:qꝛ sanguis redūdat ad spongiositatē māmillarū. vn̄
ī grossant̄. ¶ Et ꝑturbatio. Aliud signū ꝯceptōis Hypo.
in 4ᵃ ꝑticula affoꝛis. Mulierez si vis scire si ꝯceperit ⁊c̄.

Cōmen. ¶ Cōmentuꝫ. ¶ Matrix sicca. In hoc caplō:qꝺ est q̄si fi
nale ⁊ cōplementū sui opis: assignātur accn̄tia ⁊ signa ce
lebꝛate ꝯceptiōis. De ꝯceptiōe per vꝛinā significāda pꝛe
cesserat intētio in caplō p̄cedenti. ideoq̄ꝫ ad ꝯceptiōis no
titiā plenarie hn̄dā posuit auctoꝛ signa ꝯceptiōis in ꝯclō
ne sui operis. ¶ Matrix sicca. Qꝛ ꝯclusum est interius
oꝛificiū:neqꝫ iā emissione mēstruoꝝ matrix humectatur
vel vulua etiā illinitiōe mēstruoꝝ nō humectat̄:qꝛ men
strua retēta sunt ad nutriēdū fetū. hoc aūt nomie matri
cis eius extremitas. i. vulua intelligit̄:vel vulua sicca est:
qꝛ a mr̄ice iam repleta ex semine virili iam interius mo
netato:iaꝫ voluptas mr̄icis a venereis illecebꝛis nō adeo
diffundit̄:nec in lachꝛymas resoluit̄ venereas. Extincta
. n. est sitis eius:que p̄us sedari nō poterat: qꝺ fit: qꝛ iaꝫ re
pleta est: ⁊ ex interioꝛi sarcina aggrauata minus pōt va
care pꝛuritui venereoꝝ. Ex vacuitate nāqꝫ mr̄icis viget
sensibilitas:⁊ ex sensibilitate amplioꝛi amenitate vene
ris matrix ampli⁹ infestat̄. ¶ Venus sopita. Nō mercat̄
ꝑpter p̄dictā rōnem. Sed obmurmurāt subagitatoꝛes ⁊
lenones ⁊ assueti ad venerē dicētes hoc esse falsum: qꝛ a
multis post conceptionē auidius ⁊ instātius appetit̄ coi
tus q̄ꝫ antea. Dicunt se etiā vidisse quasdā:que ante cōce
ptionē suis adulteris ianuā pudoꝛis claudebāt: sed facta
ꝯceptiōe vmbilicū:⁊ crura eius relaxabāt. ¶ Rn̄dem⁹
hoc poti⁹ esse securitatis cā q̄ꝫ cā ardoꝛis ⁊ voluptatis:nō
tn̄ dico quin ex fetu caloꝛe duplicato renes calefiāt: et ex
caloꝛe ꝑuagāte vel p̄grauāte veneris oꝛificiꝫs qdā pꝛuri
tus innascit̄. sed non est adeo voluptuosus:sicut qui fuit
an̄ ꝯceptionē:vel in ꝯceptiōe. Tunc. n. matrix tota se ape
rit:⁊ applaudēs tēperātie seminis ipm intromittit in mo
netā ꝯceptionis. i. foꝛmā. ¶ Aliud cōmētū. ¶ Matrix.
Qm̄ egit de athomosis resolōnibus: que qn̄qꝫ significāt

Appetit⁹ ad coitū:an maioꝛ sit an̄ conceptionē vel post.

Aliud commentum.

ꝯceptum:qn̄q̄ꝫ non. hic addit signa:per que fiat discretio
qn̄ significēt ꝯceptū. Et p̄mo ponit gnālia. scdō spālia cuꝫ
matrix ꝯsequuta ē qꝺ desiderabat:⁊ adepta est qꝺ vena
bat̄ qescit. Et iō claudit̄ vt retineat̄ qꝺ desiderabat̄:⁊ ac
ceptū collū eius ⁊ vulua desiccantur: qꝛ nō fluit qꝺ solet
fluere. vn̄ vulua minus humoꝛosa fit. ¶ Venus sopita.
Cū matrix creata sit ꝑpter ꝯceptionē habito fine ad quē
ipsa est facta. tūc in eo qescit nāliter. vn̄ nō appetit plus
coire. Tn̄ ex ebullitione postea facta in ipsa matrice: ma
xime si mā ipsa generādi fuerit colerica:⁊ etiā matrix sit
sibi similis in complexione. sunt quedam mulieres pꝛe
gnātes: que appetunt coitū vehementer:qm̄ in eis renes
sup̄flue calefiūt ⁊ maxime cū vulua nō recipiat in se hu
moꝛositatē solitā:⁊ ꝑpter hoc magis appetūt coitū:⁊ foꝛ
te ad hoc vt eius humectet̄ vulua: matrix coitū appetit:
maxime ꝑpter necessitatē q̄ꝫ ꝑpter vtilitatē: qm̄ natura
stimulat̄ a vehemēti siccitate stimulāte mr̄icē ad appe
tendū coitū. ¶ Retentio fluxus. Idest menstruoꝝ. reti
nent̄ aūt menstrua vt fetui ꝑpinent̄ nutrimenta:⁊ ꝑpter
ꝯclusionem interioꝛis oꝛificiȷ. ¶ Aliud cōmentū ad p̄di
cta carmina. ¶ Matrix. Patet cā huius ex p̄dictis:quo
niā coartat̄ colluꝫ matricis:vt retineat̄ mā generandi.
¶ Affectus. Idest appetitus. ¶ Discoloꝛ. Idest varius
⁊ mltifoꝛmis. mō. n. appetūt acrumina: mō fructus acer
bos:mō cretā:mō carbones ⁊ similia qꝺ:hꝫ cōtingere ex
sanguine mēstruo melācolico ⁊ ꝯtagioso redundante ad
os stomachi:⁊ inficiēte ipm. vn̄ appetunt similia sue infe
ctioni. Sed hoc hꝫ fieri maxime in nouitate ꝯceptōis ꝑ
pter retētionē mēstruoꝝ. sanguis. n. mēstruus adhuc est
in motu. In 3º aūt mēse:vel in 4º fetu iam ꝯfirmato ces
sat talis appetitus. ¶ Vomitus. Ex eadeꝫ cā: sed accidit
maxime in nouitate ꝯceptiōis. ¶ Compꝛessio virge. Ex
angustatione interioꝛis oꝛificiȷ matricis. vnde videtur vi
ro cū coit cū muliere:ꝙ virga a vulua sugat̄ pꝛecipue qn̄
virga est lōga. ¶ Māme grossities. Ex redundatiōe san
guinis ad spongiositatē māmillaꝝ. vnde distēdunt̄ ⁊ in
grossant̄. Sunt nāq̄ꝫ ꝯtinui meatus a matrice ad māmil
las:per quoꝝ ꝯtinuitatē fit trāsitus deriuationis ad supe
rioꝛa:⁊ ad māmillas. ¶ Turbatio. Istud signū ē ab Hy
pocrate elicitū. Dicit. n. in 5ᵃ particula affo. Mulierez si
vis scire ⁊c̄. qn̄ doꝛmitura est da ei mellicratū bibere:⁊ si
quidē habuerit toꝛtiōes:ꝯcepit. si vō nō:nō. Sed non est
omnino veridicū signū:qꝛ suscepto mellicrato:toꝛtiones
sentiunt̄: nō tn̄ ꝑpter hoc semper de facta ꝯceptione ar
guunt̄. Si vero in coꝛpoꝛe mulieris suscepto mellicrato
fiat absentia ⁊ pꝛiuatio toꝛtionis:certū est signū nō facte
ꝯceptionis.

Aliud cōmentum.

Propter qd ipgnātib⁹ appetit⁹ fit ad extranea.

¶ De signis conceptionis masculi.

Conceptum maris insinuat splendoꝛ faciei.
Membꝛoꝛum leuitas: spissi concretio lactis.
Atqꝫ tumoꝛ ventris in dextra parte rotundus.
Femineum fetum contraria signa figurant.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Conceptum. Hec sunt signa conceptiōis
masculi:quia si mulier ante conceptionem esset discolo
rata:⁊ facta conceptione habeat faciem bene coloꝛatam.
ex hoc habetur: vnum signū conceptionis masculi quan
tum est ex hoc. ¶ Membꝛoꝛuꝫ leuitas. Si facta conce
ptione mulier habeat leuitatem membꝛoꝛum:ex hoc est
signum cōceptionis masculi quātuꝫ est ex hoc. ¶ Spis
si concretio. Idest coagulatio lactis:⁊ spissitudo. ¶ Atqꝫ
tumoꝛ. Scilicet ventris. ¶ In dextra parte rotundus:
qꝛ ibi est locus ꝯceptionis masculoꝝ. ¶ Femineuꝫ. Si
gna ꝯria istis:q̄ dicta sunt signāt ꝯceptiōeꝫ femine.
¶ Cōmentū.

Cōmen. ¶ Cōmentū. ¶ Cōceptū. Post tractatū de gnālib⁹ signis ꝯceptionis: subiūgit auctor de spālibus. ¶ Splendor faciei. Recurrit ad priorē consistentiā mulieris. Si aūt añ ꝯceptionē solebat esse minus colorata: ⁊ post modicū facta ꝯceptiōe purpurea facies vel illuminata occurrit: ex hoc perpēde conceptionē masculi. Nā si calidiori sanguine: ⁊ in calidiori pte mr̄icis concipit̄. vnde nālis calor in corpore mulieris incutit̄ ⁊ melior digestio procreat̄. naz ex bona digestiōe bonus color in facie nascit̄. ¶ Membroꝝ leuitas. Ex eadē cā: ex bona nāqz digōne bonuz est nutrimentū: ⁊ bona repatio spūum: ex quibus sufficiēter repatis robur ⁊ vigorositas ipsi corpori prestātur: ⁊ membra leuigātur. ¶ Spissi ꝯcretio lactis. Idest coagulatio: qꝛ lac magis est digestū ⁊ excoctū: ⁊ ablata est aquositas virtute caloris. Uñ si eius gutta super vnguem vel super marmor. aut super alia re tersa apponat̄: non fluit: sed laterales ptes eius redigunt̄ in cumulum: ⁊ hoc significat masculi ꝯceptionē. ¶ In dextera pte. Ubi est locus conceptionis masculoꝝ. ¶ Rotundus. Qꝛ ptes masculini corporis cū sint fortiores forti⁹ sibi coherent: nec in mr̄ice q̄dā fragilitate distendunt̄. ¶ Cōtraria signa. Nā cōtrariaruz cārū ꝯ̄rÿ sunt effectus. ¶ Secundū cōmentuz

Aliud cōmentum. ad predicta carmina. ¶ Conceptū. Hic determiat signa cōceptionis spālia: mā masculi est spālior q̄z femine. Ponit auctor: ꝙ sperma viri stat loco factoris ⁊ agentis: sed sanguis mēstrualis loco māe. Et ex hoc pꝫ: ꝙ omnis vir calidior est omni muliere: tñ quedā mulieres calidiores sunt quibusdā viris: sed hoc intellige de calido viscoso ⁊ māli magis. viri aūt omnes calidiores sunt calore v̄tuoso ⁊ formali. ⁊ ideo viri fortiores sunt feminis. ¶ Splendor faciei. Quoniam ex mā calida: que ebulit in matrice eleuātur fumi vel vapores calidi ad epar: vñ calefit. Et similiter ad cor: vñ calefit. vñ ex his mēbris sic calefactis eleuātur calidi vapores ad faciez: ⁊ ad caput. vnde facies splēdescit: rubor est ex flore sanguis v̄tute caloris depurati: ⁊ inde leuitas toti⁹ corporis: calor rarefacit ⁊ subtiliat: que duo sunt p̄ncipia leuitatis: calidū v̄o velociter mobile. ¶ Spissi ꝯcretio. Quod fit a calore forti aquositatez ipsam: ⁊ spm̄ fortiter cōprehendentē. vñ videmus ꝙ carnes cocte rigidiores sunt: qm̄ calidum superuincit humidū: ⁊ ipm cōprehendit: ⁊ coagulat per abstractionē humidi prius exn̄tis. Sed attendendū est ꝙ calor aggregatus fortior est q̄z spsus. ⁊ iō parui viri nūq̄z sunt humiles: qm̄ calor eoꝝ est aggregatus. vñ mobiles fortiter sunt eleuati: qm̄ calor semp spargit̄ ⁊ eleuat: ⁊ iō sunt audaciores ⁊ subtiliores. Cōtrariū accidit in magnis ꝑpter eius spsionē. vñ si magnū sapientē videris: vel inueneris: ⁊ paruū humilē: redde laudē deo. ¶ Atq̄z timor. Cuz.n. calor humidus fortiter cōprehēdit: rotūdat: sicut supra prelibatū est. Et hoc ēt facit in dextra pte maxie: qꝛ calida est: ⁊ iō tumor rotundat̄: cuz ꝯcipit̄ masculus. Signa ꝯtraria apparent in mulieribus. ¶ Et nota ꝙ splendor faciei maxime ꝯceptionez masculi certificat. si añ ꝯceptione m facies erat palida.

¶ De spmaticis resolōnib⁹.

Spermaticis inscripta notis vrina fatetūr
Illecebres coitus: genitalia membra grauari.
Fermento veneris ludibria vana soporis.
Siue gomoreā: vel membri vim resolutā.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Hic determinat de spermate apparente in vria. Regula. Urina cū spermaticis resolutiōib⁹ apparens residētibus: vel ad fundū tendētib⁹: significat coitū p̄cessisse: aut nocturnā illusionē: aut volūtatē ⁊ desideriū venereoꝝ opeꝝ sine actu. ⁊ tunc significat membroꝝ generatiuoꝝ repletionem. ¶ Siue gomoreā. Talis etiam vrina si frequenter occurrat gomoreaz significat: vel paralesim generatiuorum membrorum.

¶ Cōmentū. ¶ Spermaticis. In hoc caplo auctor agit de spermate in vrina: qm̄ qñq̄z cum vrina mittunt̄ resolutiones spermatice. vñ appet vrina cuz quibusdā spmaticis resolutionibus. Est ergo talis regula. Urina cū spermaticis resolutiōibus apparens ad fundū tendētib⁹: vel residētibus: coitū significat p̄cessisse: aut nocturnā illusionem: aut concupiscentiā: aut affectū venereoꝝ opeꝝ sine actu ꝯscie. Significat etiā genitaliū mēbroꝝ ⁊ didimorum repletionē ex spermate qꝺ est: qꝛ redundat in testiculis ⁊ per incōtinētiā cū vrina emittit̄. Significat etiaz talis vrina: si frequēter occurrat: gomoreā: siue paralesim genitaliū mēbroꝝ. ¶ Est aūt gomorea imoderata ⁊ inuolūtaria spermatis effusio: que est passio turpissima: de qua multitudo nō modica: vel aliqui aliquādo pierūt: q talez egritudinē ꝯfiteri erubescunt. vnde morbi malitia magis cōfortatur. Fit aūt hec passio ex nimia sanguinis abūdātia. vñ sperma augmētat̄ ⁊ pp nimiā abūdantiaz multiplicat̄ ⁊ emittit̄ sine aliq̄ delectatione ⁊ virge erectione. Fit ēt qñqz ex debilitate v̄tutis retētiue: qñqz ex lenificatiōe vasoꝝ seminaliū. vñ vasa seminalia lubrificant̄: ⁊ sic spma ex tali lubrificatiōe cū nō hēat coherentiā in receptaculis inuolūtarie labit̄. Significat̄ aūt hec passio in illis: qui hn̄t palesim in mēbris genitalib⁹: sicut est in epilēticis ⁊ apopleticis. in illis.n. vrina ⁊ semē inuolūtarie emittunt̄: ⁊ sic spma pp debilitatez neruoꝝ: ⁊ pp aliā cām intrinsecā inuoluntarie egredit̄. ¶ Spmaticis notis. Idest spmaticis resolōnib⁹. ¶ Scripta. Idest pfusa. ¶ Illecebres coitus. Quo ad celebrādū coitū. i. quando aliqs celebrauerit coitū. vñ ex reliquÿs materiei resolute ⁊ nō sufficiēter educte: qꝛ debilis fuit spūs expellēs. iō talis appet vrina. ¶ Genitalia mēbra. Scđa signatio est: mēbra genitalia dicunt̄ in hoc loco testiculi: virga: ⁊ didimi p̄cipue. ¶ Fermento. Idest spmate: quo testiculi turgescūt: sicut pasta ex ferm̄to crescit: ⁊ ampliat̄. ¶ Ludibria vana soporis. Idest nocturnas illusiones ex venereis officÿs vel opib⁹. qñ. s. dormiētib⁹ se igerūt: ⁊ improuisa mēte somniāt vel dormiūt. ¶ Gomoreā. Idest imoderatā ⁊ iuolūtariā spmatis effusionē. ¶ Uiz resolutā.

Cōmentum aliud. Idest paralesiz: que fit ex dissolōne mēbroꝝ. ¶ Sequit̄ aliud cōmentū ad p̄dicta carmina. ¶ Spmaticis. Sperma emittit̄ aut pp multitudinē māe: aut pp defectū virtutis ꝯtētiue: aut pp debilitatē lacerti remolliti ꝓm paralesim. ¶ Illecebras. Qꝛ nimis mouet̄ mā: ⁊ nimis calefiunt testiculi. vñ fortiter attrahūt: ⁊ spma ibi gnānt: qꝺ emittunt. Subtiliāt per motū p̄cedentē in coitu nimio. ¶ Genitalia mēbra. Propter multitudinē māe spmatice: que inturgescit a calore p motū. ¶ Ludibria. Qm̄ in tali opōne nō bñ modificāt̄ ꝯcauitates ex spmate. ¶ Gomoreā. Idest iuolūtariā spmatis emissionē. ¶ Uiz resolutam. Idest virtutem contentiuaz: ⁊ propter lacerti remollitionenm deficientem retinere.

¶ De puluereis resolutionibus.

Sub forma cineris corpuscula pressa deorsuz
Infima mēbra notāt morbi lāguore grauari.
Ex attricis emorroydis splenisqz tumore
Sepi⁹ apparent: vel quādo menstruus hūor
Temporibus certis sua respiracula nescit.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Sub forma. Hic determinat̄ de resolu-

tionibus puluereis:que emittuntur cum vrina ad simili
tudinē pulueris. Est ergo regula. Urina in colore remis
sa cū pulueris resolutionibus in fundo residentibus si
gnificat egritudinē membrorꝫ inferiorꝫ: sicut renū ꝛ lum
borum ꝛ ptiuz inferiorꝫ. ¶ Ex attricis. In attricosis ꝛ fi
cosis ꝛ in patientibus emorroydas: ꝛ inflationez splenis
apparet quādoqꝫ talis vrina. ¶ Uel quādo menstruus.
Talis etiam vrina apparet in mulieribus quādo patiun
tur retentionem menstruorum.

Cōmentū. ¶ Cōmentuz. ¶ Sub forma cineris. Hic ponit̄ aliud ca
pitulū de puluereis resolutiōibꝰ:que qn̄qꝫ cū vrina emit
tunt̄: ꝛ sub forma pulueris in fundo subsistunt. Inde col
ligit̄ regula talis. Urina in colore remissa cuz puluereis
resolutiōibus in fundo residentibus:in colore nigris:vel
liuidis significat emorroydas. significat etiā attrices si
ue ꝯdilomata. Talis etiā vrina significat vitiū splenis: ꝛ
in mulieribus significat coituz: ꝛ si talis diu appeat signi

Emorroyde quid sint. ficat retentionē mēstruorꝫ. ¶ Emorroyde sunt qn̄qꝫ ve
ne:que a chili vena ꝓcedentes vsqꝫ ad pudibundū circu
luz terminātur. Iste ergo vene quādoqꝫ replent̄ ꝛ aggra
uātur ex melācolico sanguine qui maxie abundat in chi
li vena:que spine adiacet. Spina vͦo frigida est:cuz sit ps
corporis posterior. vnde ꝓpter frigiditatez illius ptis me
lācolicus sanguis in illis venis hꝫ dn̄ium suū. Cū aūt p̄di
cte vene aggrauate sunt: ꝛ sup replete ex melācolico san
guine distendunt̄: ꝛ fortiter eo in loco tumescunt:atqꝫ in
flātur:ita ꝙ in capitibus earꝫ quedā appent tumorosita
tes varie. vnde sentit̄ grauedo: ꝛ ponderositas circa par
tes inferiores: ꝛ adest pigritia totius corporis ꝛ discolora
tio faciei. Ille aūt vene qn̄qꝫ rumpunt̄: ꝛ sanguis emitti
tur in multa quātitate. rumpuntur aūt ille vene propter
abundantiā sanguinis: ꝛ ꝓpter incōtinentiā:vel ex calore
nimio ꝓpter acuitatē ꝛ corrosionē:vel ex frigiditate exte
riori ꝓpter cōpressionē. Unde hec passio maxime est in
illis familiaris:qui sup marmora sedere ꝯsueuerunt. Est
aūt emorroys nomē membri ꝛ passionis: qꝛ ille vene di
cunt̄ emorroyde:per q̄s venit hec passio:que dicit̄ emor
roys. vn̄ egritudo ab illis venis orta emorroydes dicun
tur. Dicit̄ autez morroys ab emo:qđ est sanguis ꝛ roys:
qđ est fluxus. vnde dicunt̄ emorroydes q̄si fluxus san
guinis. In emorroydibus vrina debet esse remissa in co
lore. naz melācolico sanguine abundāte in corpore debi
litatur nālis calor. vn̄ digestio crudescit ꝛ ex digestionis
cruditate discolorat̄ vrina. Appet aūt cū puluereis reso
lutionibus:que resolute a melancolico sanguine nigro et
terrestri per ꝯtinuos meatus deriuāte ad vesicā cum vri
na emittūtur: ꝛ qꝛ sunt pōderose ꝛ terrestres subsident in

Attrices qd sint. fundo. ¶ Attrices sunt collectiones facte circa anum ex
melācolico sanguine in illis ptibus turbato: ꝛ viscositatē

Fici qd sint ꝛ cōdilomata. inducente. ¶ Fici sunt molles collectiones circa anum
distincte quibusdam granis in modum granorum ficus.
¶ Condilomata sunt dure ꝛ solide collectiones ꝛ rotun
de circa anum in modum glandiū: ꝛ dicunt̄ condiloma
ta a condilon:quod est rotundum. vnde apud maximia
nuz reperitur:digitis in condilon replicatis. i. in rotundū.
¶ In attricosis igit̄: ꝛ ficosis: ꝛ condilomaticis vrina ap
paret similis priori ꝛ propter eandez cām disponitur ꝑm
colorem talem. ¶ Et resolutiones tales ex vitio splenis
post data medicamia:maxime propter dissolutionē par
tium apparet eadem vrina remissa cum resolutionibus
puluereis. Similiter in retentione menstruorum. nā san
guine melācolico per mēstrua retento resoluunt̄ quedā
partes liuide ab ipso sanguine: ꝛ quasi squāmose: que qui
dem cum vrina emittuntur. ¶ Cinereis. Idest pulue
reis. ¶ Infima mēbra. Sicut renes: ꝛ lumbos: ꝛ inferio
res ptes:que rōnis cōpassione molestātur. vt dcm̄ est.

¶ De hypostasi.

Informat sedimen color: ꝛ substātia tempus.
Forma: locꝰ: color est albꝰ: substātia gūphis
Continuata suis: conum sua forma figurat.
Inferior fundus locus est constantia tempus.
Albuz: continuuz: residens: cōstans: pineatū.
Si sedimen fiat: bona fit digestio: virtus
Fortis nature triplici viget actio motu.
Albificat: mundat: cumulat: cōdensat: ꝛ vnit.
Uentosum calor extenuat: sorbetqꝫ vaporez.
Uirtꝰ: que bona sunt retinet: q̄ praua repellit.
Nec natura suos secat: aut interpolat actus.
His claret signis ostensio certa salutis.
Eucreta fit febris: breuis est discussio morbi.

¶ Expositio. ¶ In isto loco determinat de hypostasi. Est Expo.
igit̄ hypostasis superfluitas tertie digestiōis effusa in vri
na. Hypostasis in 3ͣ digestione diuiditur a nutrimento
membrorum: ꝛ emittitur cum vrina. Unde hic ponitur
descriptio hypostasis laudabilis ꝛ sunt quinqꝫ conditōes
ipsius. s. color qui est albus: substātia que debet esse conti
nua sine interruptōe ꝛ diuisione: locus qui est fundus vri
nalis: pus: hypostasis. s. ꝙ multos dies ꝑseuerat in sua bo
nitate: forma a qꝛ d̄bet esse ad modū forme pyramidalis
vl' pinealis: vt incipiat a lato: ꝛ circū quaqꝫ tendat in acu
tum. Et de istarum differentiaruz qualitate singulariter
determinatur in commento valde bene. ¶ Album con
tinuum. In isto versiculo continentur quinqꝫ differen
tie hypostasis nālis. s. ꝙ sit alba in colore: cōtinua in sub
stātia: residens in fundo ꝑm locum: constās quantum ad
tempus. pineatum quātum ad formā. Et si tale sedimen
cuz istis conditionibus appareat in vrina: significatur ꝙ
digestio est bona: ꝛ virtus fortis: ꝛ ꝙ actio nature triplici
viget motu. ¶ Un̄ notādū est ꝙ triplex ē motus nāe. s.
alteratiuꝰ: localis: ꝛ eēntialis: h̄ decl'ant̄ in fine cōmenti.
¶ Cōmentum. ¶ Informat. Aliud capitulum proponit̄ Cōmen. Hypostasis qd sit ꝛ vnde [illegible]
de hypostasi: vbi videndum est quid sit hypostasis: ꝛ eius
proprietas. Est enim hypostasis superfluitas tertie dige
stionis cum vrina effusa. omnis ergo digestio superflui
tatem hēt suā. Prima digestio habet pro sua superfluita
te egestionem ꝛ ventositatem. Secunda digestio hꝫ vri
nam. Tertia digestio habet hypostasim ꝛ sudorem. Hy
postasis in tertia digestione diuiditur a nutrimēto mem
brorum. vnde cum in omnibus membris fiat digestio: ꝛ
omnia mēbra nutriātur: a quolibet nutrimento diuidit̄
hypostasis: sed nō tota hypostasis: que a nutrimento diui
ditur cū vrina purgat̄. Nā viarū longitudine ꝛ meatuū
strictura non pōt tota ad vesicā prouenire. pars eniz que
dam a calore corporis consumitur. alia per sudorē mun
dificatur. Alia pars extenuatur ꝛ per fumum: ꝛ vaporez
expirat illa portio sola: que vasis coheret: ꝛ propinquior
est vys vrinalibus: ad vesicā descendit. Cum enim vasis
cohereat rarefactis vys poroꝝ ex caliditate ingreditur
vasa: ꝛ per meatus continuos deriuatur ad epar: ab epa
te vero per capillares venas descendit ad vesicam: ꝛ cuꝫ
vrina emittitur. In vrinis aūt sanorꝫ non appet hyposta
sis: qꝛ fortitudine caloris: ꝛ vͭute mēbrorꝫ supfluitas illa Quattuor differentie hypostasis.
ꝯsumitur. Membra etiā in sanis melius nutriunt̄ ꝛ par
ue sunt supfluitates mēbrorꝫ ex nutrimēto. vn̄ pauca vel
nulla est hypostasis. ¶ Quattuor sunt hypostasis dn̄ie. s.
color.

Color. color:suba:locus:ꝛ tp̄s. Jsaac in lib. vrinaꝝ aliā .s. 5am dr̄ntiā apponit:que est forma:ꝛ nos Jsaac sequentes illā dr̄ntiā 5am apponimus. Nālis color hypostasis est albus:oīs nāq; hypostasis nālis dꝫ esse alba. Cōsimilia nāq; membra hūani corporis oīa sunt alba vl'r:q̄uis ēt caro videat̄ esse rubea. Sed nō est ille color carnis: sꝫ potius sanguinis dispsi ꝑ poros ipsius carnis. vñ si caro coquat̄ ꝛ exprimat̄:sicut faciūt hibernienses albificat̄:ꝛ ad ꝓpriū colorem reuertit̄. nutrimentum g̊ nō incorporat̄ mēbris nisi p̄us dealbet̄. Est aūt nutritio ꝯuersio rei nutriētis in nāz rei nutriende. g̊ nutrimentū est albū cū mēbra sint alba. et hypostasis est decisa a tali mā. ergo in colore dꝫ eē alba. Oīs nāq; superfluitas dꝫ eē emula .i. similis ꝛ imitatiua eius:a quo decidit̄:ideoq; nulla hypostasis est laudabilis nisi sit alba. hec.n. significat perfectā assimilationeꝫ nutrimenti ꝑm nām mēbroꝝ:ꝛ fortitudinē nālis caloris in digestione preualentis. Rubea.n. hypostasis minꝰ bona est. significat.n. longitudinē egritudinis ꝛ cruditatem māei. vnde virtus digestiua nō ita preualet in 3a digestione in faciendo digestionē nutrimenti: significat tñ similitudinē eucritā .i. bene terminabilē:q꞉ fit de sanguine puro ꝛ sincero: q̄ humor amicus est nāe:ꝛ maxime familiaris. Subruffa hypostasis peior est rubea:q꞉ fit de sanguine aquoso. vñ minat̄ ex cruditate sanguinis maioreꝫ ꝓlixitatē egritudinis. Liuida hypostasis vituꝑabilis est:q꞉ significat mortificationē. Uiridis vel nigra pessima est: q꞉ significat adustionē ꝛ mortē. et hec de colore hypostasis sufficiāt.

Suba. ❡ Suba hypostasis est cōtinua:q꞉ dꝫ esse sine diuulsione ꝛ interruptiōe suaꝝ ꝑtiū:ꝑ qđ significatur tertiā digestionē māei esse ꝑfectā:que nō hēat aliq̄ vētositatē:que sui p̄ntia possit diuellere continuitatē hypostasis. Diuulsio aūt hypostasis fit ex ventositate tertie digestionis. Et hec de substātia hypostasis sufficiāt.

Locus. ❡ Locꝰ hypostasis ꝓprius ꝛ nālis est fundus. Debet nāq; esse hypostasis subsistens in fundo vrinalis: ꝛ talis subsidētia significat secundā digestionē nō fuisse turbatā:nec impeditā aliq̄ ventositate. Nā si scđa digestio fuisset vētosa:illa emissa cū vrina propelleret hypostasiꝫ vel in media ꝑte vrine: vel in superiori. si maior esset ventositas. Et sunt tres differētie hypostasis ꝑꝫ locū. Nā si hypostasis fuerit subsidēs in fundo:ꝛ nō impulsa vocat̄ sedimē. Si aūt sit impulsa in media regiōe vrine:vocat̄ eneorima q̄si depēdens. Q꞉ si fuerit impulsa vsq; ad suꝑficieꝫ vrine ex maiori īpulsu ventositatis vocat̄ nephilis .i. nubes ex metaphora nubiū. Et hec đ loco hypostasis sufficiāt.

Tēpꝰ. ❡ Tempus hypostasis est ꝑmanentia in talibus dr̄ntijs per multos dies:talis āt ꝑmanētia est eq̄litas siue tp̄s:ꝑ qđ significat̄ maxime fortitudo nāe:que q̄dē in bene operādo nō deficiat:sed suū opus ꝯtinuare sufficit. Nā si in p̄ma die appeat hypostasis cū bonis dr̄ntijs: ꝛ in scđa appeat cum malis:ex tali incōstātia significat̄ nāe debilitas:que non pōt in bono ope ꝑseuerare. ❡ Et nota ꝙ equalitas in bona hypostasi est optima. sed equalitas in mala hypostasi est pessima. Inequalitas g̊ in malo bona est:sed ineq̄litas ī bono mala est. Et hec đ tēpore hypostasis sufficiāt.

Forma. ❡ Forma hypostasis dꝫ esse ꝯnoides .i. in moduꝫ forme pinealis: vt incipiat a lato ꝛ perpēdiculariter circūquaq; tēdat in acutū q̄si in modū pyramidis: vel in moduꝫ pinee. Talē vō formā vocat Jsaac pineatā q̄si tendentē in acumē in modū pinee. Talis g̊ forma significat digōneꝫ perfectā. vñ graues ꝑtes hypostasis in fundo sustinent:et ꝯstituūt eius basim. Mediocres aūt:que non sunt adeo ponderose:mediuꝫ occupāt. Leuiores vō:que sunt ignee ꝛ aeree:supius tendūt. littera per se pꝫ. ❡ Suis gumfis. Idest suis compaginibus. vt habeat partiuꝫ coherentiā. ❡ Conū. Idest a lato īcipit:ꝛ tēdit in acutū in modū galle. ❡ Locus. Est fundus eius: id ē in īferiori ꝑte ꝯsistēs. ❡ Cōstātia. Idest eiꝰ ꝑmanētia ꝑ multos dies. ❡ Albū ꝯtinuū. Hic ponit̄ descriptio bone hypostasis: ꝛ q̄d hēat significare ondit. ❡ Albū. In colore. ❡ Cōtinuū. Quātū ad subam. ❡ Residēs. Quātū ad locū. ❡ Constātia. Quātū ad tp̄s. ❡ Pineatū. Nō ad pini:sed ad pinee formā refertur. ❡ Bona digestio. Nō q꞉ alba. albedo.n. nō sufficit ad insinuādū ꝑfectā digōnē: posset nāq; album:ꝛ impulsuꝫ:ꝛ diuulsum appere. sed bona digestio significatur ex eo:qđ est albū cū alijs sequētibus dr̄ntijs. ❡ Uirtus digōnis viget triplici motu. Triplex est motus nāe in 3a distōne .s. alteratiuus:qui fit in dealbatiōe nutrimēti. localis qui fit in ꝯglobatione ꝛ ꝑtiū trāspositiōe:ꝛ eēntialis:q̄ fit per alias dr̄ntias:que subnotantur vel ꝯiugantur. ❡ Albificat. Ecce alteratiuus motus. ❡ Mundat: ꝯdēsat ꝛ vnit. Ecce localis ꝛ essentialis. ❡ Uentosuꝫ calor. Quod significat̄ per ꝯtinuitatē .i. per consistentiā hypostasis repellit per vaporē. ❡ Nec nō. Quod significat̄ per continuitatem ꝛ consistentiā hypostasis.

❡ De sedimine qđ deficit in dr̄ntijs bonis.

Ledit ꝛ incrudat sedimen qđcunq; priorum.
Dissonus ꝛ varius faciens discrimina motus
Seruatis reliquis si pendeat:aut petat altum
Flamine ventoso digestio lesa probatur.
Saluo iure loci seruata lege coloris
Uis ventosa mouet sedimen compage soluta.

❡ Expositio. ❡ Supiꝰ posuit auctor q̄nq; dr̄ias sedimīs laudabilis. hic determīat de hypostasi recedēte a laudabili ꝛ dicit:ꝙ sedimē qđcūq; deficiēs in aliq̄ p̄dictaꝝ q̄nq; dr̄iaꝝ inquātuꝫ deficiet:intm̄ deficit a laudabili sedimine. vbi gr̄a. Sedimē in colore albū ꝛc. deficiens ꝑm locuꝫ:ex̄ñs nebula vel nephilis deficit:ꝛ recedit a laudabili hypostasi. per hoc.n. significat̄ vētositas scđe digōnis: ꝛ iō rōne vētositatis impellentis petit supiꝰ:ꝛ efficitur nebula vel nephilis. ❡ Et iō notādū:ꝙ hypostasis ꝑm tria loca:q̄ occupat in vrina tres accipit denoīatiōes. Si igit̄ occupat fundū dr̄ sedimē. si mediuꝫ dr̄ nebula:vel eneorima .i. q̄si dependens:ꝛ si supius sit impulsa rōne maioris vētositatis fortiꝰ impellētis: nephilis appellat̄. et sic hypostasis inquātū elōgat̄ a nāli efficit̄ īnālis. ❡ Saluo iure loci. Si hypostasis ꝑuet locū ꝛ colorem .s. ꝙ sit alba ꝑm colorē:ꝛ in fundo ꝑm locū:ꝛ hēat substātiā diuulsaꝫ ꝛ nō ꝯtinuā est innālis hypostasis:ꝛ vituperabilis:ꝛ significat tertiā digestionē turbatā fuisse ex ventositate. Expō.

❡ Cōmētū. ❡ Ledit. ❡ Specificauit auctor bonū ꝛ legitimū sedimē cū suis dr̄ntijs ꝓprijs ꝑm locū: colorē: substātiā:tp̄s:ꝛ formā. Nūc ostēdit:ꝙ si sedimē peccet in aliqua istaꝝ dr̄iarū: vel ꝑm aliquas est illaudabile:ꝛ preter nām. Si eniꝫ seruato colore ꝛ ꝯtinuitate mutetur locus: ꝛ fiat eneorima vel nephilis illa: vituꝑabilis est:q꞉ significat secundā digōnē nimia vētositate esse impeditā. Si vō ꝑuet̄ locus ꝛ color: vt sit albus:ꝛ subsidens:ꝛ substātia ꝑmutet̄: vt in cōtinua fit ꝛ diuulsa: vituperabilis est:q꞉ significat 3e digestionis ꝑturbationeꝫ fieri ex vētositate: vt vētositas incidens sediminis cōpaginē ꝛ ꝯtinuitatem remoueat. ❡ Quodcūq; p̄oꝝ. Idest quecūq; mutatio facta a p̄oribꝰ dr̄ntijs. ❡ Faciens discrimina motus. Idest faciēs sedimē differre a laudabili sedimine. ❡ Motus dissonus ꝛ varius. Propter mutationeꝫ factā in ꝯrio talis motus siue talis ꝑturbatio ledit:ꝛ īcrudat sedimē .i. vitiosuꝫ ꝛ īfame ondit. ❡ Seruatis reliq̄s. Idest colore Cōmē.

⁊ suba. ¶ Si pendeat. Idest fiat eneorima. ¶ Aut petat altum. Ut fiat nephilis. ¶ Saluo iure. Idest ꝑmanente substātia: ⁊ albedine perseuerante gnāta in 3ª digestione. ¶ Uis ventosa. Gnāta in 3ª digestione. ¶ Mouet. Idest diuellit: ⁊ ꝯtinuitatē interruptā significat: ⁊ ne ꝑ hunc motum intelligat impulsionem; ⁊ non disgregationem subiungit. ¶ Compage soluta. Idest discontinuata.

¶ De sedimine rubeo ⁊ subrubeo.

¶ Subrubeū qm̄ de sanguine ꝯstat aquoso
Est peius rubeo. quāuis vicinius albo.
¶ Designat rubeuȝ: ꝙ longa sit eucrita febris
Cum sit causa mali nature filius humor.
Leuis ⁊ excoctus: resolubilis: ac moderatus.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Cōparat auctor sedimen in colore rubeū ad subrubeū dicens: ꝙ sedimē subrubeū est vituperabilius rubeo sedimine: cuius rō: qꝛ sedimen subrubeū hēt fieri ex sanguine aquoso: ⁊ aliq̄liter indigesto ⁊ crudo. iō significat cruditatē m̄ae: ⁊ per ꝯn̄s longitudinē morbi: et per ꝯn̄s ex morbi longitudine minat̄ defectuȝ virtutis. ¶ Quāuis vicinius. Licet sm colorē appropinquet magis sedimen subrubeū ad albū q̄ȝ ipsum rubeum in digestione: tn̄ magis est elongatū a bono. vt dicit̄ in cōmēto. ¶ Designat. Determīat de sedimine rubeo: ⁊ dicit ꝙ inter oēs spēs sediminis: post sedimen laudabile melius est sedimen rubeū: qꝛ tale fit ex sanguine bono ⁊ bene digesto: qui aptus est faciliter conuerti in subam membrorū in 3ª digestione: ⁊ ita significat̄ egritudo bn̄ terminabilis ⁊ salubris: sed tn̄ longa: rōnes patent in cōmento.

Cōmētuȝ. ¶ Cōmentū. ¶ Subrubeū. Subiungit de sedimine subrubeo: qđ videt̄ ꝯ nām: ꝙ sedimen aliqđ sit subrubeū: vł alterius coloris q̄ȝ albi: maxime cuȝ sit sup̄fluitas 3ᵉ digestionis decise a nutrimēto membroꝝ. Nā membra alba sunt: ⁊ nutrimentū ipsuȝ albū est. Et qđ ab ipso nutrimēto decidit̄: đbet esse albū: qꝛ nullū sedimē debet esse alterius coloris q̄ȝ albi: quid est ǧ ꝙ auctores dicūt ꝙ aliqđ sedimē est rubeū vel subrubeū. Rn̄demus: si sedimē est sup̄fluitas 3ᵉ digōnis: ꝯcedimus sedimen esse albū. Sed q̄nq̄ȝ nomine sediminis q̄dā vaga ⁊ cōi significatiōe ītelligimus id: qđ in fundo vrine residet: siue sit humor crudus: siue sanguis: siue putredo: siue sanies: vel globositas arene: ⁊ sm talē intelligentiā aliqđ sedimē dr̄ esse rubeuȝ vel subrubeū. Subrubeū sedimen dr̄ esse malū: qꝛ significat̄ factuȝ esse ex crudo ⁊ aquoso sanguine. vn̄ ꝯtinuat̄ ꝓlixitas egritudinis ꝓpter m̄aei cruditatē. Sed tn̄ non minat̄ periculū: qꝛ fit de sanguinea m̄a: que tēperata est respectu aliaꝝ. ¶ Sed mirū est ꝙ auctor dicit. Subrubeū peius est rubeo. Nā albū sm se maxime est bonuȝ. rubeū vō magis elongat̄ ab albo q̄ȝ subrubeuȝ. et subrubeū mediū est īter rubeū ⁊ albū. Nec pōt fieri trāsit⁹ de rubeo in albū: nisi per subrubeuȝ ex mediata digestione. ergo cū subrubeū ꝓximius sit albo q̄ȝ rubeū: minus malū est q̄ȝ rubeū: lȝ dicat auctor ipsum esse peioreȝ rubeo. ¶ Ad hoc dicim⁹: ꝙ subrubeū sedimen a nā decoctiōis magis elongat̄ ab albo q̄ȝ rubeū. non. n. fit subrubeum mediāte digestione albi vel rubei. sed potius ex crudo ⁊ aq̊so sanguine: qui ꝑꝑ cruditatē suā nō potuit ꝑfecte excoqui: ⁊ rubificari: neqȝ etiā sibi omnino sanguineā specieȝ adaptari. Rubeuȝ aūt sedimen ꝓpinquius est ⁊ affinius albo: qm̄ sanguis qui tn̄ ꝑcessit: decoct⁹ est: ex qua decoctione facta pōt de facili membris assimilari. ¶ Quāuis vicinius albo. Istam viciniratem intellige sm colorem tn̄: ⁊ nō sm digestionis mediationē. ¶ Designat rubeū.

Quomō sedimē sub.rubeū dicat̄ peius rubeo.

Determinat de rubeo sedimine: ꝙ post album inter spēs sediminis laudabili⁹ est: ⁊ ꝯuertibilius: significat tn̄ longā egritudinē ꝓpter abundātiā m̄aei ⁊ ꝓpter cruditateȝ. ¶ Eucritā. Idest bene determinabilē ꝓpter sui tēperantiā. Fit. n. de sanguine puro ⁊ sincero: q mēbris est amicabilis. Nā mēbra dulcia sunt: ⁊ sanguis est dulcis: ⁊ de tali sanguīe mēbra nutriunt̄. ¶ Eucritā. Idest bene digestibilē ab eu: qđ est bonū ⁊ crasis. vnde discrita ꝯriū significat. ¶ Filius nāe. Propter amicabilitatē: quā hȝ cū mēbris: ⁊ est descriptio sanguinis. ¶ Leuis. Qꝛ mulcebres hȝ q̄litates: ⁊ substātiā mollē ⁊ feruentē. ¶ Excoctus. Id est digestus: qđ īdicat mediocritas sube. Nam si eēt crudus: exiret aquosus: si adustus grossus. ǧ qꝛ bene est coct⁹ ⁊ legitime digestus. iō mediocris. ¶ Resolubilis. Idest aptus resolui ⁊ digeri in 3ª digōne: ⁊ hoc ꝓpter habilitatē suaꝝ q̄litatum. est. n. calidus ⁊ humidus: que qualitates fauent digōni. ¶ Moderatas. Hoc pōt referri ad temperātiā q̄litatū: vel ad temperātiā q̄ȝtitatis. De q̄litatib⁹ constat. sed moderātia q̄ȝtitatis necessaria est. Est autem hec moderātia ⁊ ꝓportio in mundificatione q̄ȝtitatis: vt in duplo magis sit de sanguine in humano corpore q̄ȝ de flegmate: ⁊ in duplo plus de flegmate q̄ȝ de colera: ⁊ in duplo plus de colera q̄ȝ de melācolia: ⁊ hoc māifestū pōt eē diligēter intuēti.

Proportio humorū in corpe.

¶ De sedimine nigro.

Nature funestat opus: culmenqȝ vigoris
Altius euertit sedimen nigre speciei.
Qđ sūmū tenet aut mediū min⁹ est vitiosum.
Hoc tamen offendit̄ in pluribus illud in vno.
Plus nūero peccat nephilis nigra: nō iō plus
Plus peccat sedimen nigrū: ȝ nō nūero plus
Defectum numeri cause violentia pensat.
Aggrauat: ⁊ cumulat mala circūstātia mōbū.

Expō. ¶ Expositio. ¶ Determīat hic auctor de sedimine nigro. Et dicit: ꝙ inter oēs spēs sediminis deteri⁹ ⁊ vituperabilius est sedimē nigrū: qꝛ significat mortificationē ⁊ euersionē caloris vel vigoris. Sediminis nigri tres sunt spēs sm tria loca: que occupat in vrina: videlȝ funduȝ: aut mediū: aut superius. ¶ Qđ summū. Dicit hic: ꝙ sedimē nigrū: qđ appet in medio vrine: vel in sup̄iori ꝑte vrine nō significat tn̄ malū: q̄ȝtū sedimen in fundo exn̄s: qđ q̄deȝ fit in fundo exn̄s: est in vltimo: illaudabile: ⁊ maluȝ est. ¶ Hoc tn̄. Hic dicit: ꝙ sedimē nigrū exn̄s in medio vrine: vel in sup̄iori ꝑte in pluribus drn̄tys peccat: qꝛ in colore: cū sit nigrū: in loco cū sit altū. Sedimen nigrū in fundo solūmodo peccat in vna drn̄a. s. in colore soluȝ. in loco vō non: qꝛ tenet locū debitū: ⁊ legitimū sediminis n̄alis. Sermo auctoris ꝯtinet falsitateȝ. ex hoc qđ dicit sedimē nigrū in fundo solū peccat in vno: qꝛ sm veritatē peccat in multis. s. in loco. in substantia: ⁊ in colore. In loco: qꝛ si esset in medio vrine: nō tn̄ esset malum. peccat ergo sm locum. et ipse dicit ꝙ legitimū locū tenet: qđ est falsum. Peccat in substātia magis q̄ȝ suspēsum vel altū. Illud sedimē nigrū qđ est in fundo: qꝛ est substātie spisse ⁊ terrestris: que nullo mō potuit subtiliari a calore. ⁊ iō magis peccat ī substātia. Egidi⁹ vō istud nō ꝯsiderauit. Peccat etiā in colore. vt dcm̄ est. Non ergo peccat solum in vno nigrum sedimen in fundo. sed peccat in multis: ⁊ sic concluditur: ꝙ inter omnes species sediminis deterius est sedimen nigrū: ⁊ adhuc magis: qđ est in fundo nigrum. Et ista sufficiāt de considerationibus vrinarum.

¶ Cōmentum.

Cōmē. ¶ Cōmentū. ¶ Nature. In isto vltimo caplo ꝓponit̄ de nigro sedimine: qd̄ detestabiliꝰ est oībus alijs spēbus sediminū: qꝛ significat mortificationē: qꝛ nigruꝫ sedimen si occupat fundum: peius est q̄ꝫ eneorima nigrū. vt pꝫ. sꝫ eneorima nigrū peccat in pluribꝰ. s. in colore: qꝛ est nigꝝ in loco: qꝛ est eleuatū. Solutio lꝫ eneorima nigrū peccet in pluribus: ⁊ sedimen nigrū peccet in paucioribus: tamē maius pctm̄ est in sedimine nigro q̄ꝫ sit pctm̄ nigri eneorimatis: q̄ꝫuis peccet in pluribus. quātitas. n. qn̄qꝫ vincit numerū in malitia. Nigrū g° sedimē peius est: qꝛ significat cām mortis magis abundare. vnde sedimen tale ex abundātia sue malitiei ⁊ terrestreitate deorsum deprimitur. illud v° qd̄ significat cām mortis: minus abundare sursum tendit. Uel aliter pōt intelligi ꝙ nigrū sedimē significat calorē nālē penitus esse extinctū. vn̄ ab ipso nulla pōt fieri resolutio: ⁊ qꝛ nulla resolutio fit: nulla gnātur ventositas in corpore: ⁊ qꝛ nulla gnātur ventositas: nulla pōt eē cā: qua possit sedimen īpelli in ꝑteꝫ suꝑiorē: qd̄ est ꝑꝑ vltimatā extinctionē caloris nālis. Et cuꝫ ex defectu resolutionis nulla generet̄ vētositas mortale est: ⁊ summū periculū. Eneorima v° nigrū ⁊ si oñdat nālis caloris extinctionē: tm̄ qꝛ est impulsio facta ex vētositate significat aliquantulū vigorē caloris nālis: ex cuius resolutiōe vētositas processit: que sedimē impullit. Lr̄a plana est. ¶ Non ideo plus. Idest in q̄ꝫtitate. ¶ Culmenqꝫ vigoris. Idest altitudinē: vel formā pyramidalē. Cum enī calor sit fortis suuꝫ subm eleuat sicut videmus: ꝙ iuuenes incedūt recti ꝑꝑ caloris multitudinē ⁊ fortitudineꝫ. Senes aūt inclinati ꝑꝑ eius defectum: ⁊ calor hmōi reddit virtutē vigorosaꝫ. ¶ Uigoris. Idest virtutis. ¶ Altius. Idest ꝓfundius: qꝛ in radice sua: ⁊ in centro suo. ¶ Or ↄ auctorē summū. Causa huius iam declarat̄. cuꝫ hoc sedimen nigrum: suspensum ⁊ altū plura indicat pctā q̄ꝫ sedimen nigrū residens: qm̄ indicat vētositatē: quā nō facit sedimē residēs. Sed videt̄: ꝙ voluerit inuere: ꝙ nigrū sedimē in fundo sit in loco suo nāli. Sed nos dicimus ꝑus: ꝙ ille locus est ꝓprius ⁊ nālis hypostasis nālis ⁊c̄. Sed nāle ⁊ innāle eundē locū nāliter nō habebunt: ꝑꝑ hoc sane vel satis intelligit̄ rōnis oppositio: hoc mō sedimen natans: aut suspensum: qd̄ dicit̄ eneorima: peccat in loco ex ventositate: que debilitat calorē nālem: ⁊ spargit ⁊ soluit eius ↄtinuitatem. vnde peccat in duobus. sedimē v° residens tm̄ in vno. Sed certe si velis subtiliter ꝑscrutari veritateꝫ rei sermo auctoris est simpliciter falsus: qm̄ sedimen residens maiorē defectū caloris nālis significat q̄ꝫ suspensum. Significat enī suspensuꝫ peccatū in suba. diuellit̄ enim suba in eo. sed sedimen in fundo nō. Et dico: ꝙ sedimē nigrū residens plus peccat in suba q̄ꝫ suspēsum: qm̄ nullo modo subtiliat̄ a calore. suspensum autē subtiliat̄ aliquo mō. Sed hic solū ad extrema respexit: ⁊ ventositatē discontinuātem ↄsiderauit in suspenso: qꝛ in alio neutrū inuenit. ⁊ iō plura peccata posuit in suspenso q̄ꝫ in residente: cū ⁊ hoc sit ꝑꝑ ventositateꝫ suspensum: ⁊ aliud nām: seu hypostasis ꝓprietatē hꝫ. ⁊ sic poteris aliquomodo auctorē defendere: qm̄ stuporē facit audientibus in suo mō loquendi. ¶ In vno residens. Talis aut in vno loco. Uel dic ꝰm eū: ꝙ si peccat in loco: cū sit val de graue: ꝙ hoc ꝓbat. ¶ Nephilis ⁊c̄. Plura peccata in numero: significat tamē suū vitiuꝫ in q̄ꝫtitate: ⁊ ꝰm veritatē nō est tm̄ q̄ꝫtum sediminis residentis. Residuū sermonis est intellectū. ⁊ sic est finis ad laudem dei ⁊ beate Marie virginis omniumqꝫ celicolaruꝫ. Amen.

Expō

¶ Ponitur qūo Egidius opus suum completum sigillat. Cap. vlti.

Nunc mea completo respira musa labore
Stringe rotam: cursum cohibe: cōpesce fluenta.
¶ Claude musādini torrētes fluminis vndas.
Non vltra equiuoci gazas prelata salerni
Spge: nec vrsōis apices: nec dogmata mauri.
Sobria claude larem metuens liuoris ocellū.
Ne tecum moueat contraria secta duellum.
¶ Discolꝰ ⁊ mōdax: vehemēs: clamosus: īanis
Quem sterili lolio pascit farragine cruda.
Inflat ⁊ infatuat mons pessulanicus errans.
¶ Ne probis fontem laceret: formeqꝫ nitoreꝫ
Obfuscet maculis vereor: clara basia figat.
¶ Lenoni populo faciem nec casta reueles.
Fimbria mōstret̄: quam nō est tāgere dignus.

Expō ¶ Expositio. ¶ Nunc mea. Completo opere suo: ⁊ posita doctrina sua de vrina. ⁊ vrine significatiōibus. ⁊ eius cōtentis stilū sui operis narrādo more metrice scribentiuꝫ musam suam inuocans: ꝑmo finē suo operi assignās ipꝫ sigillat ⁊ claudit. Scd̄o autenticat ⁊ approbat hunc libellum auctoritate alioꝝ proboꝝ viroꝝ: quoꝝ sniam imitatus est. Tertio reprobat ⁊ vituperat medicos de pessulano monte: ⁊ eoꝝ sequaces ꝓpter eoꝝ errores. scd̄a ibi. (Claude musādini.) tertia ibi. discolus ⁊ mordax. ¶ Et hec tertia pars diuidit̄ in tres partes. Primo redarguit illos medicos. Scd̄o reconciliat̄ cum magistris montis pessulani: ne maledicat̄ de ea. Tertio vilipendit vulgares: ⁊ idiotas: ⁊ ignorātes: vel scolares garrulos. ibi scd̄a. (Ne ꝓbis.) ibi tertia. (Lenoni populo.) ¶ Nūc mea. Litteralis expō. ¶ Mea musa. Idest doctrina. ¶ Respira. Idest finē īponas. ¶ Cōpleto labore. Idest finito libro. ¶ Stringe rotā. Idest siste mobile īgeniū Egidy qui est capax oīuꝫ: sicut figura circularis rote. ¶ Cursuꝫ cohibe. Idest finias studiuꝫ: in quo nulla est quies: sicut in cursu. ¶ Compesce fluenta. Idest canones: ⁊ regulas traditas in hoc libro. ¶ Nota ꝙ merito assimilat sciaꝫ flumini: qꝛ sicut flumē ↄtinue labit̄ ⁊ mutat̄. ita scientia a doctoribus tradita in suis opinionibus ↄtinue: seu quotidie diuersificat̄ ⁊ innouat̄. ¶ Claude vndas torrentes fluminis musandini. Idest inundationes documentoꝝ illius viri: qui dictus est Petrus musandinus: quē imitatus est Egidius. ¶ Non p̄lata vltra gaças salerni equoci. Idest tu musa nō extensa vltra thesaurū scientie ꝓbi medici de salerno: qui vir dicebat̄ magister salernus. vn̄ salernus equiuoce dicit̄ de viro isto: ⁊ de ciuitate: in qua erat iste vir. ¶ Sparge nec vrsonis apices: nec dogmata mauri. Idest nō excedas terminos scie magistri vrsonis ⁊ magistri Mauri: qui ēt de vrinis tractauere. ¶ Sobria. Idest tu doctrina mea. ¶ Claude larē. Idest fineꝫ impone. ¶ Metuens liuoris ocellū. Idest paruū oculū: qꝛ de ↄsuetudine inuidentiū alteri est subclaudere: ⁊ ꝑuificare oculū: quo intuent̄ bona alioꝝ: vt fingāt q̄si se nō videre talia bona. ¶ Liuoris. Idest inuidie illorum de monte pessulano. ¶ Contraria secta. Idest inuidorū de monte pessulano qui Egidio inuidebāt de tā p̄claro opere. ¶ Duellū. Idest belluꝫ. ¶ Mons pessulanicꝰ errās. Idest suꝑbia medicoꝝ errantium de monte pessulano. ¶ Discolus. Idest diuersaꝝ ⁊ falsaꝝ opinionū. ¶ Mordax. Stimulās. ¶ Uehemēs. Potens ad maledicēdū. ¶ Clamosus. Idest sophista clamator. ¶ Inanis. Idest

vacuus scia. ¶ Inflat τ īfatuat. Supbire facit medicū:
τ enūciare vba parū pfecta. ¶ Quē. Scilicet medicum.
¶ Pascit sterili lolio. Idest inutili τ mala doctrina: que
lolio assimilari pōt: qđ alias segetes deturpat: τ comedē-
tibus multa īducit nocumēta. ¶ Ne laceret. Idest me-
dicus pessulanicus. ¶ Fontem sciētie tue. o mea musa.
¶ Probris. Idest maledictis: vł probis. i. medicis de sa
lerno: qui pbi: τ boni medici sunt. ¶ Formeq3 nitorez.
Idest splendorē tue pulchritudinis. ¶ Maculis. Idest
maledictis. ¶ Uereor. timeo. ¶ Clara basia fiant. Sc3
cum sapientibus magistris τ doctoribus: vel figat. i. me-
dicus pessulanꝰ. ¶ Nec reueles. Idest nec oñdas. ¶ Fa
ciem. Idest librū. ¶ Nec casta fimbria monstreť. Idest
tua secreta: τ pudibunda: que sub vestibus: τ fimbria ve-
lantur: non monstrētur. ¶ Lenoni populo. Idest repor-
tatori malorum verborum. ¶ Quā. Scilicet fimbriaz.
Idest secreta tua pudenda. ¶ Non est dignus tangere.
Scilicet populus leno τ inuidus propter suaz grossitiē.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Ste est modus iudicādi vrinas: vñ sic
est pcedendū. pº de colore. 2º
de suba. 3º de ptentis. Est ğ hic modus talis:
qz pº scire debes: cuiꝰ est vrina. s. viri vel mu
lieris. ¶ Itē vtrū iuuenis: vel senex: seu cu-
iuscūq3 etatis. ¶ Itē si est diu: q patiť: vel non: hoc est si
egritudo de nouo orta sit: vel antiq. Deinde sequiť iudi-
ciū p hunc modū. vrina ista colorata est: colore nimiū ci
trino. τ ideo attestať colere rubee. Turbata est τ obum-
brata ex mā putrefacta eẍ vasa: τ iō emitriteo simplici
vel duplici laborat ex colera putrefacta eẍ vasa ille vel
illa: cuius est hec vrina. Et hoc dico q̄tū est de colore: et
suba. ¶ Circulus est grossus τ niger: τ significat dolorez
capitis in illo: vel in illa: cuius est vrina. ¶ Itē sunt gra-
na in circulo: τ ostendunt reumatismuz. vñ d3 conqueri
de dolore capitis ex reumate ille: vel illa. Sunt ibi alia
grana: que distant linealr sub circulo: τ tarde redeunt ad
circulū: τ oñdunt fluxū humoꝝ a capite ad pectus descē
dentiū in illo: vel in illa: cuius est vrina. vñ debet pqueri
de dolore pectoris: τ grauedine: τ per cōpassionē de dolo
re stomachi ille: vel illa: cuius est vrina. Itē est ibi nubes
cū granis: τ oñdūt siccitatē pectoris in illo: vel in illa τc.
Item furfuree resolutiōes: τ squamose vt petaloides: et
crinoides: que sunt: sicut q̄rta ps grani p totū corpꝰ vrie:
τ oñdūt vlem dissolutionē illiꝰ: cuius est vrina. Item est
ibi quodā ptentū athomosum nigrū: τ significat dolorē
sub aliquo hypocundrio. s. dextro vel sinistro. vñ d3 con-
queri de dolore hypocūdrioꝝ. Item est ibi qđdā ptentū
spermaticu3 τ trūbosum: qđ h3 pilū eleuatū: τ significat
dolorē iūcturarū illius: cuius ē vrina. Hic nō sunt alie re
solutiones: nec alia ptenta: nisi ista: que dicta sunt: nisi q̄-
dam: que sunt in fundo sub forma cineris: quoꝝ queda3
vergunt in flauedinē: τ quedā in nigredinē: τ habent ad-
herentiā manifestā: τ ostendunt in mulieribus retentio-
nem menstruoꝝ. vñ debet pqueri de retētione mēstruo-
rum illa τc. Hec eadē ostendunt in viris opilationē via-
rum: epatis: τ splenis. vñ debet pqueri de dolore splenis
τ epatis. Item sunt alia ptenta: que sunt nigra opilatiua:
que qñq3 apparēt cum qbusdā resolutiōibus squamosis
in fundo vrine: τ ostendunt multā repletionē intestinoꝝ
cum cōstipatione ventris illius: cuius est vrina. Et qz sa-
pienti pauca sufficiunt. ideo hec ad presens sufficiant: qz
idem modus: τ idem cursus seruatur in omnibus alijs
contentis: in quibuscunq3 vrinis appareant.

¶ De contentis vrinarū colore τ substantia.

Dolor τ suba vrine supra morbū signi
ficat. ¶ Cōtētū signat: in quo
mēbro mā morbi ptineť. ¶ Itē ptētū spma
ticū longū in forma pili in radice trūbosu3. i.
grossu3 attestari h3 supra dolorē mēbroꝝ iu-
cturaliū. i. arthetica signat. ¶ Itē ptētū in fundo vrina-
lis grossum albū τ trūbosum: τ q̄si massa carnosa signat
dissolutionē a renibus: siue descensionē: τ dr incurabilis
egritudo renū. s. in suba renū: qz vrina trāsiēs p renes cū
sit mordicatiua: vel īcensiua magis dissoluit q̄3 possit cō
solidare medicamina. vñ incurabilis est. ¶ Itē nebula
in supficie appens signat dolorē spūaliū. vnde signat: q
magnus dolor est in pulmone: vel corde: vel diafragma
te. ¶ Itē grana sub circulo signant repletionez stōachi.
¶ Itē in fundo grana residētia τ nigra signant repletio-
nē stōachi. ¶ Itē in fundo grana residētia τ nigra signi-
ficāt repletionē intestinoꝝ: τ q feces sunt putrefacte in
intestinis. ¶ Itē squamosa nigra cū ptētis nigris signi-
ficāt pstipationē. ¶ Itē squamose resolutiōes τ pingues
signant supra ethicā secūde spēi. ¶ Circulus grossus: et
aquosus: τ granulosus appens cū vrina discolorata scoto
miam: vel vertiginē cerebri ostēdit. Uiridis color appa-
rens cū vrina significāte febrē ptinuā frenesim ostēdit.
¶ Itē oīs ampulla grossa τ viscosa valde late appēs cū
vrina remissa dolorē renū oñdit. Cum vrina vo itensa τ
pauca cruditatē vrine oñdit. ¶ Ite3 oē granū in circulo
cū spuma ītercisa reumatismu3 oñdit. Stans vo linealr
sub circulo fluxū hūoꝝ ad pectus: vel hypocūdria ostē-
dit. Si ex obliq̊ sub medio circuli fuerit: putrefactionē
hūoꝝ in stōacho ostendit. Sed si cum nube erea fuerit:
calorē pectoris designat. ¶ Spuma appēs in circulo cū
vrina tincta: τ pfusa excessum caloris innālis in medijs
mēbris cū putrefactiōe hūoꝝ oñdit. Si viscosa τ ampul
losa fuerit: lōgitudinē egritudinis signat. Si crocei colo-
ris fuerit: calefactionē epatis signat. Si residet in fundo
cū spmaticis resolutiōibꝰ trūbosis: vlcerationē vesice si-
gnificat. ¶ Itē oīs pinguedo appens in toto corpe vrie
pnᵐ ethice signat. Residens vo in fundo vrine liq̄factio-
nē renū signat. ¶ Itē hūor residēs in fundo cū ptētis ci
nerosis spermaticis grauedinem intestinorum ostendit.
apparens sursum cum granulis offensam pectoris osten
dit. ¶ Item si sanguis apparet in toto corpore vrine ve
ne rupturam in epate ostendit. Si paucus cū aliqua pin
guedine in renibus ostendit ruptura3. Sed si paucus et
trumbosus cum spermaticis resolutionibus trumbosis
rupturā vene in vesica oñdit. ¶ Si arenosus: cinerosus
residēs in fundo nefresi3 oñdit. Si cū suba oleagia ethi
cā oñdit. Si vo fuerit cū vrina radiosa: mūdificationez
splenis τ epatis oñdit. Si vo cū vrina liuēte p totū hnte
spumā ampullosam τ albā: leucoflegmātiā oñdit. Si cū
vrina signante febrē: dissolutionē corporis oñdit. Si vo
appeat cū vrina pcussa habēte circulū granulosu3: sciati-
cā oñdit. Si vo appeat cū vrina signante flegma salsum
scabiē oñdit. ¶ Ite3 pilus appens in toto corpe vrine: sti
vrina sit remissa: macredinē totiꝰ corpis oñdit. Si vo ap
paret in regione ptinuata ipsi circulo: stricturaz pectoris
signat. ¶ Itē lōgus pilus residēs in fundo grauedinē re
nū oñdit. ¶ Itē si furfur resideat in fundo cū sq̄mis la-
tis: scabiē vesice oñdit. Si i toto corpe vrine signantis fe
brē: grauedinē ad motū signat. Si cū vria oleagia τ liuē
te scđam spēm ethice oñdit. ¶ Si sanies: τ ampla: τ lata
resideat in fundo: scabiē vesice oñdit. Si vo fuerint pue
resolutiōes admixte notis spmaticis sepatis: pstipationē
vētris oñdit. Si vo in toto corpe vrine signantis febrez
pigritiā ad motū oñdit. Si cū vria aliquātulū oleagina:

primā

p̄am spēz ethice ondit. ¶ Itē si athomi albi residēt ī fun
do: ⁊ cū ē vrīa radiosa: aut diaphana: leprā ondit. Si cū
vrīa granulosa arthetică signat. Si niger fuerit athom⁹
appens in medio corpis vrine: apostemationez membri
ondit. ¶ Itē si ɔtētū spmaticū coagulatū ī modū bom
bicis resideat in fundo: mulierē ɔcepisse signat. ¶ Itez
si pila fuerint lata: ⁊ in modū lane: ⁊ cū circulo granulo
so: paralepsim ondit. ¶ Itē si fuerit rotūdū in radice cū
quodā pilo sibi admixto: artethicā ondit. ¶ Itē si ɔtētū
spermaticū fuerit cū q̄dā nigredine: strāguriā significat.
¶ Itē si fuerint plura ⁊ lactea in toto corpe: vrine pollu
tionē: aut coitū p̄cessisse signat. ¶ Itē si ɔtenta cinerosa
appent in vrina separata vergētia ad albedinē q̄sdam a
nigredine: intestinoꝝ repletionē ondit. ¶ Itez si ex toto
nigra fuerit: ⁊ grossa: ⁊ sepata: retētionē emorroidaꝝ ostē
dit. si ex toto nigra hn̄tia adherētiā: retētionē mēstruoꝝ
ondit. si vero cū vrina grossa ɔfusa p̄cipitationez mr̄icis
ondit. ¶ Itē si q̄dā alba: q̄dā nigra habētia adherentiā
cū vrina radiosa: opilationem splenis ⁊ epatis ostendit.
¶ Itē hypostasis residens in fundo cum omnibus suis
differentijs completam digestionem significat.

¶ Sufficientia coloꝝ vrine.

Veritur de sufficiētia coloꝝ. Dōz est
q̄ colores cāñt ab hūorib⁹.
Sed oīs humor: aut est simplex: aut cōposi
tus. ḡ causat color: aut ex simplici: aut ex cō
posito. si ex simplici sic habemus ex vnoquo
q̄ hūore vnū colorez. vñ a sanguine colorē rubeū obfu
scū: a colera colorē nimiū citrinū. a melācolia glaucuz. a
flegmate albū. ¶ Itē pn̄t hūores cōmisceri: ⁊ quorūdā
humoꝝ cōmixtio est possibilis: ⁊ quorūdā impossibilis.
Possibilis est vt sanguinis ⁊ colere. sanguinis ⁊ flegma
tis. flegmatis ⁊ melancolie. melācolie ⁊ colere. Impossi
bilis cōmixtio est: vt flegmatis ⁊ colere: tñ admiscentur
cū sunt in locis vicinis: sicut flegma in ore stōachi: ⁊ cole
ra in fundo. Est etiā ipossibilis cōmixtio sanguinis ⁊ me
lācolie. Si aūt flegma admisceat cū melācolia: aut illa
cōmixtio erit eq̄lis: aut īequalis. si equalis: erit color ka
ropos. si inequalis. ⁊ flegma erit supabundans: erit color
lacteus. si melācolia. erit color glaucus. ¶ Itē si fiat cō
mixtio colere ⁊ flegmatis: aut erit equalis: aut inequalis
si equalis: erit color citrinus. si inequalis: ⁊ flegma super
abūdat: erit color pallidus ⁊ subpallidus. si colera super
abūdat erit color sbcitrin⁹. ¶ Si āt obyciat q̄ qñ cola
supabūdat dz eē ītēsior q̄ qñ cōmixtio est eq̄lis. ¶ Rñ
dendū est: q̄ nō dicit color citrin⁹ ex illa eq̄li cōmixtio
ne: sed rōne temperantie: quoniam caliditatē ⁊ siccitatē
colere temperat flegma: ⁊ color citrinus est temperatior
omnibus coloribus. Et propter hoc de tali cōmixtiōe est
color citrinus: nō rōne intensionis ⁊ remissionis: sed rō
ne tēperātie. Si fiat ɔmixtio colere ⁊ sanguinis: aut erit
equalis: aut ineq̄lis. si sit equalis: erit color ruffus. si in
equalis: ⁊ colera superabūdat: erit color subruffus. si san
guis superabundat: erit color rubeus. ¶ Itē pōt fieri cō
mixtio colere aduste: ⁊ sanguinis adusti. et illa ɔmixtio
aut erit equalis: aut inequalis. si equalis: erit color ino
pos. si inequalis ⁊ sanguis superabundauerit: tūc erit co
lor rubicundus. sed si colera superabundat: sic erit color
subrubicundus. ¶ Item color chianos ex commixtione
omnium humoꝝ corruptoꝝ generatur. color autem vi
ridis ⁊ liuidus causant ex albo ⁊ nigro. Si niger vincat
album: erit color viridis. si albus vincat nigruz: erit color
liuidus. ⁊ hec est sufficientia omnium colorū. ¶ Sed si
querat: quare nō fit color ex alijs hūoribus: qui possunt
cōmisceri. ¶ Dōm est: q̄ nō cōueniūt nisi in qualitati
bus passiuis: ⁊ color causatur tantummodo ab actiuis. et
sic est finis ad laudez omnipotentis dei: ⁊ sue genitricis
omniūq̄ celicolarum. Amen.

¶ Tractatus de pulsibus prefatio.

Vattuor sunt membra principa
lia: quibus humani cor
poris machina firmis basibus ⁊ funda
mentis roborata ɔsistit. s. cerebrum: cor.
epar ⁊ testiculi. Dicunt autez principalia
nō q̄ ad cuiusq̄ horū interemptionē se
quatur interemptio ⁊ destructio anima
lis. Ablatis enim testiculis ab humano corpore: quāuis
deformet corpus: ⁊ in femineam degeneret nām: non tñ
interimit: nec statim substantie derogat. sed ideo princi
palia dicuntur: q̄ toti corpori dominant ⁊ principantur:
fm dispositionē: ⁊ fz moderationē virtutū. Scōm dispo
sitionē p̄ncipant: q̄ si in vnū ɔcurrant crases p̄ncipiorū
perfecte: fm eas totū corpus disponet. Secunduz virtu
tum moderationem: q̄ in cerebro p̄ncipat virtus moti
ua ⁊ sensibilis: ⁊ principaliter in corde fundat virtus ve
getatiua: ⁊ spiritualis. In epate principat: siue dominat
virtus augmentatiua: ⁊ nutribilis: in testiculis luxuriat:
⁊ iocundatur propagatiua ⁊ generabilis. ¶ Harū quat
tuor virtutum cōmunior: ⁊ vtilior: ⁊ latius patēs ceteris
est nutribilis ⁊ natura prior. Nam ante anime infusionē
suos motus in corpore experit. Cum eniz corpus huma
num sit fluxibile: ⁊ tributarium dissolutionis: necessario
deficeret: nisi virt⁹ nutribilis deperdita restauraret: ⁊ to
to tempore vnionis anime ad corpus operatur: ⁊ vniuer
sam existentiam cōmittatur. vnde iugis: ⁊ inseparabilis
comes: ⁊ socia nature: ⁊ magis intrinseca: ⁊ fidelis est. vñ
cum virtus nutribilis non possit operari sine fundamen
to: cui innititur. Et epar sit eius principale subiectuz: vel
fundamentum: conuenit epar prius esse formatum cete
ris membris. et corporis edificium ab epate tanquaz a
fundamento primario consurgit. ideo epar prima radix
corporis iudicatur. ¶ Virt⁹ vegetabilis ⁊ si sit dignior:
q̄ corpus ad altiorem locū vel graduz prouehit: ⁊ ipsum
vegetabili splendore illustrat: tñ natura posterior est: nec
est corpori coequalis. ⁊ si illud operet ante infusionē aīe
exiliter tamen: ⁊ semiplene actionem suam exequitur.
Ante infusionem anime viuit corpus nō anima: nec ani
matione: sed vegetatiōe: sicut arbores spiritu viriditatis
vegetantur: toto vero tempore mutationis anime ⁊ cor
poris spiritualis virtus aduegetat: vel negociatur super
membrum: in quo fundata est: ⁊ virtus illa dignitate. vl
eminentia est in corde. sed natura ⁊ tempore formatio
nis posteri⁹. ¶ Virtus motiua ⁊ sensibilis excellentior
est precedentibus prelatione dignitatis. soli enim mili
tat aīe. ¶ Itē ab anima p̄cedit: sed est tempore ⁊ natura
posterior. nam ante anime infusionē virtus hec est im
pedita. nec valet operari: propterea enim ex infusione
anime contrahitur. Sicut autem virtus sensibilis poste
rior est: ⁊ temporis ratione: ⁊ nature conditiōe. sic ⁊ mem
brum: quod est huius virtutis fundamentum postea est
formatum. ¶ Quarta virtus: que propagatiua est: ⁊ ge
nerabilis: ceteris virtutibus indignior est: natura ⁊ tem
pore posterior indignior: q̄ nō est substantialis corpori:
nec adeo necessaria: nec ad nature spectat essentiaz: sicut
cetere virtutes: sine quibus ⁊ earum effectibus nō potest
continuari eēntia. Et potest dici prior ex natura humane
complexionis ⁊ compositionis: posterior tempore ⁊ natu
ra: q̄ talis virtus ad agendum non mouetur in corpore
ante infusionem anime: nec post infusionez ipsius: nisi in
tempore pubertatis: ossibus medulla repletis: augmenta

tis hũoribus:cõfortato calore naturali ampliatis mea/
tibus:causa coitus:etatis feruore concurrentibus.Tunc
quidez hec virtus excellenter ⁊ egregie ad sue operatio/
nis ministrationem:vel ministeriũ ex causarum habili/
tate prouocatur.hec autẽ operatio est effrenis sicut alia/
rum virtutum. Cum eniz effrenato cursu hec virtus ali
quanto tempore suam cõtinuat actionem:eneruatur cor
pus ⁊ tabescit:⁊ in defectuz declinat corpus.vnde certuz
est:ꝙ hec virtutis operatio non est ita substantialis na/
ture ⁊ necessaria:cum ex sua continua actione corporis
pariat defectum:⁊ animale corpus iugiter ⁊ indesinẽter
expirat:inspirat ⁊ respirat:⁊ anima vegetabili illustratuz
ꝯtinue membra digerunt:appetunt:retinent:⁊ vt ab ali/
quibus superfluis corpus mundent: cõtinue mouentur.
Sunt itaqꝫ huiꝰ virtutis hi effectꝰ magis effrenes: ⁊ ma/
gis violenti:⁊ nequaq̃ virtutis generalis effectus: cuius
operatio in multis suspenditur:in quibus ad petram cõ
tinentie paruuli alliduntur. In alijs vero ꝓpter frigidã
testiculorum crasiz talis actio impeditur.q⁊ ex causis ad
coitum concurrentibus priuantur.inde est:ꝙ hec virtus
nature nõ cõuenit:nisi ꝓpter ꝓpagationem:vt reruz ge/
nera per multiplicationem particularium: ne intereant
cõseruantur. Homo enim nõ cõtinue durat: opz ergo:vt
permaneat successiue virtuti ꝓpagatiue suum membrũ
simile:⁊ cõforme:principalibus ceteris indignius: ⁊ po/
sterius tempore sibi formam speciez vendicauit. ¶ Cũ
itaqꝫ cor ⁊ epar tanto principalitatis preiudicio preferã/
tur.iõ ſm crases istorum membrorũ teste Gal. in tegni.
totum corpus disponetur : ⁊ non a cerebro: non a testi/
culis asserit Galienus totum corpus suam trahere dispo
sitionem:sed cordi tantum ⁊ epati hoc debetur inde est
ꝙ veterum phorum studiosa intentio ad horum mem/
brorum naturas:⁊ habitudines inuestigandas maxime
laborauit: sed non potuerunt melius perpendi ⁊ expres/
sius inuestigari q̃ȝ iudicio pulsuum:⁊ discretione vrina/
ruz.Urina enim fideli testimonio dispositionem epatis
⁊ membrorum sibi communicantiuz dilucidat. Pulsus
vero cordis habitudinem:vite tenorem: spirituum assi/
stentiam declarat.De doctrina vrinarum varij ⁊ multi/
plices tractatus reperiuntur:propter quorum confusio/
nem libellum noue editionis componentes sub volumi
ne breuitatis construximus: vt scholarium nostrorum
eruditioni consuleremus:⁊ communi vtilitati inseruire/
mus:qui liber incorrectus ⁊ incastigatus a nobis est ela/
psus.Subito enim in lucez prodijt ⁊ nõ expectans tem
pus editionis legitimum factus est abortiuus: nec iam
de facili posset reuocari cum iam in manus plurium ve
nerit scriptura mala attritus:⁊ dedignatus abscondi cũ
montipedensibus nutricatur:est in labijs singuloruz:qui
q̃uis eum palam liuoris morsibus obtrectent: ex eo ta/
men suam locupletant paupertatem: ⁊ penuriam: et sui
intellectus reficiunt ariditatem. ¶ Doctrinam pulsuũ
pauci aut nulli dederunt perfectam:vel non diminutaz
dederunt scientiam.Gal. vero ex multa prolixitate volu
minum:et librorum varietate:et verborum prolixitate
confusionez induxit:⁊ veritatem turbauit.omnis enim
confusio nouerca est veritatis Constantinus in pãtegni
de doctrina pulsuum intendens multas varietates:⁊ dif
ferentias proponit:que per suã multiplicitatem vix pos/
sunt comprehendi loquelis rationis humane. Phila/
retus autem sub tanto breuitatis volumine predicto/
rum confusionem studuit coarctare:qui charibdiz con/
fusionis volens effugere in scyllam obscure breuitatis:
que obscuritas est inimica doctrine.vnde liber Phila/
reti iudicio meo a consorcio horum librorum et artis
dignus est profanari.Uerumtamen nos meliorem eli/
gentes semitam : breuitatem et confusionem abhor/
rentes de pulsuum differentijs componentes libellum
ex vtroqꝫ contemperamentum facimus: vt mediocri/
tate seruata scholarium nostrorum qui doctrine nostre
edulio cibantur intelligentie seruiamus. ¶ Scribimus
autem ſm artificium metrice positionis siue rationis
vt verba nexibus pedum ligata sub sigillo memorie
fidelius claudantur :et certior doctrina operetur. Ab
huius operis vestibulo planeticos : et falsos discurso/
res monachos: qui norma religionis abutentes pelle
monachali remota de huiusmodi artis mysterio pre/
sumunt profanamus. Talibus enim huius operis se/
creta nollumus propalari : nec margarite spargende
sunt porcis : nec philosophie mysteria diuulganda sunt
imperitis.Omnes ergo tales sic submouemus: vt que
capere intellectu nequeunt: ad ea legenda videantur
indigni. ¶ Que vero in aliquorum librorum principijs
inuestigari solent : in huius operis etiam principio in/
uestiganda occurrunt:scilicet: que sit auctoris intentio:
que causa intentionis : que vtilitas. ad quam partem
philosophie expectet:qui modus agendi: que libri diui/
sio: qui libri ordo tractandi : qui titulus. ¶ Intentio
auctoris est in hoc opere doctrinam tradere de pulsi/
bus compendiose ostendendo immutationem pulsu/
um:et causas immutationum:et genera:et differentias.
¶ Causa intentionis est communis omnium : scilicet
vtilitas:et latinitatis indigentia de doctrina pulsuum.
¶ Utilitas est presentium humani corporis dispositio/
num cognitio:et futurarum precognitio: ⁊ preteritarum
rememoratio: et hoc tam in sanis q̃ȝ in egris et in neu
tris. ¶ Liber iste pro maiori parte pertinet ad philo/
sophiam:et mediante philosophia ad naturalem scien/
tiam:scilicet ad physicam. ¶ Modus agendi est diffini
tiuus:et diuisiuus. Diffinitiuus:quia omnia genera pul/
suum diffinit: et significationes differentiarum deter/
minat :qđ ad diffinitiuam pertinet doctrinam. Diui/
siuus : quia omnia genera pulsuum in diuersa parti/
tur : et cause immutationum in diuersas species trina
sectione distribuitur. ¶ Diuiditur ergo in tres portio/
nes liber iste.in prima agit generaliter de decem gene/
ribus pulsuum diffiniendo:et de quinqꝫ consideratio/
nibus: secundum quas differentie pulsus discernuntur.
Secundo de speciebus generum: et de circunstantijs:
et causis: ex quibus pulsus nominatur. Tertio asserit
principaliter de significationibus pulsuum. vnaqueqꝫ
tamen partitio suum habet ordinem tractandi sibi spe
cialem:et proprium : quod ex littera erit manifestum.
¶ Tituluz erubesco exponere: quia. Pascitur in viuis
liuor post fata quiescit. Cum suus ex merito quemqꝫ
tuetur honor.Sed ne huius libri auctoritas in laudez
detractoris infanda tituli mutatione conuertatur: ne
alius grana:que non seminauit colligere presumat:de/
misso vultu:et verenda fronte titulum supponimus: vt
detractor falsigraphus nostram monetaz ingenij: ⁊ labo
ris:alia imagine ⁊ adulterina effigiare non possit. Tunc
ergo sit titulus talis. ¶ Incipit

¶ Incipit liber magistri Egidij de pulsib⁹
metrice compositus.

Ngenij vires modicis conati-
bus impar
Materies onerosa p̄mit perple-
xa figuris.
Ardua: difficilis: nodosa: imper
uia paruis
Ardua mollimur nulli tentata priorum.
Qui tanti prerupta maris transire volentes
Non freti ratis officio: vel remigis vsu.
Sed pedibus metricis: ꝛ sicco calce vadam⁹.
Artificis tactum fidis inconcina recusat.
Uerbaq̄ʒ iunctura non articulata decenti
Nexibus arctari metrice compaginis horrent.
Quanto res grauior: q̄̄to minus apta resolui
Ad veniam tanto procliuior esse meretur.
Ipsa regi grauitas siquid peccauerit auctor
Offensam culpe leuat: absoluitqʒ reatum.

¶ Incipit cōmentum magistri Gentilis de Fulgineo su-
per tractatu pulsuum magistri Egidy.

Ngenij vires. Auctor more recte scri-
bentis operi suo p̄scribit proe-
mium: in quo leges: ꝛ debita proemij decēter
exoluit. Captat enī beniuolentiā auditorū: cū
ostendat vix oratione metrica tractari posse.
Tractatus vtilis est valde ad doctrinam. ¶ Materies.
Attentionē excitat: vbi arduitatē mãe: plixitatēq̄ʒ insi-
nuat. In vtroq̄ʒ v̄o docilitatē venat̄: qđ ex l̄ra ppēdim⁹.
Materia est de pulsuum diuersitate. ¶ Onerosa. Idest
grauis: ꝛ difficultatis molle comprimens ingenium tra-
ctandi. ¶ Premit. Uires ingenij humiles: ꝛ debiles re
spectu difficultatis. ¶ Perplexa. Idest intricata ꝛ inuo-
luta ad mãm reducit̄. ¶ Figuris. Idest varijs ꝯrijs di-
ctis in mutationibus: ꝛ significationibus pulsuū: quibus
ipsa materia figurat̄. ¶ Ardua difficilis. Hec oĩa incul-
cant difficultatē operis: ꝛ hic excitat attentionē. ¶ Nul
li tentata. Idest nulli p̄cessoꝝ nostroꝝ ausi sunt aggredi
tanti plixitatē operis: ꝛ arduitatē pedibus metricis ino-
dare. ¶ Qui tanti p̄rupta. Idest mãe pfunditatē: q̄ ma-
ri cōparat̄ ppter ꝯfusionē. ¶ Non freti ratis. Idest pro-
saice orationis. Prosaica oratio assimilat̄ rati: ꝛ metrica
pedū vadationi. Materia pulsus est pfunda: et cōparat̄
mari p quādā metaphorā. Sicut enī nauta in mari in na
ui firmissima existens pfundū maris securius penetrat
q̄ʒ si pedes ire p̄sumeret. sic animus mare tractãtis tam
ꝯfuse materie remigio psaice oronis melius: ꝛ securius
ptransit q̄ʒ si inde pedibus metrice oronis eandē mãm
aggrederet̄ transmeare. ¶ Fidis inconcina. Alia meta-
phora: per quā difficultas operis dat̄: vel ostendit̄. tracta
est a cithara ꝛ fidicula: que si cordas habeat dissonas: et
incontinuas: nec plectro artificis bene preparatas siue
temperatas: ad tactum nullā reddit consonantiam. Sic
etiam hec materia tantam habet verborum inconsonan
tiam ꝛ incontinuitatem: q̄ ex eis metrice orationis resul-
tare sonoritas vix poterit. ¶ Quanto res grauior. Per
hoc petit veniam: si aliquid peccauerit in tractando excu
sans se a difficultate materie.

¶ De complexione cordis: ꝛ forma: ꝛ cō
positione: ꝛ de officio eiusdem.

Cor vite sedes vitalis fida caloris
Mansio: nature basis: vnica sol microcosmi.
Uiuifici thalam⁹: tronus ꝛ penetrale vigoris.
In quo fonticulus scaturit: qui fomite puro
Mēbra regit: vegetat: auget: disponit: adurit.
Hic stabiles nūeros: ꝛ physica vincla regras.
Ex quibus humane constant fundamina vite.
Ex sementinis hanc incolit insita causis.
Et sibi germanam reddit vis ignea sedem.
Unde datur membro species cognata calori.
In conum consurgit apex: terrestria fundant.
Edificantq̄ʒ basim sursum leuiora feruntur.

¶ Cor vite. ¶ Finito proemio aggredit̄ ppositū p̄ncipa
le: vt tractet de mã pulsuū: sed anteq̄ʒ aggrediat̄ suā ma
teriā ꝛ pulsuū distinctionē: q̄dā preambula p̄mittit ꝛ an
tecessoria ad p̄ncipale: quibus lector ad intelligentiā se-
quentium promptior expeditioni accedat. Primo itaq̄ʒ
disserit de complexione cordis: ꝛ de forma: ꝛ cōpositiōe:
ꝛ officio eius: qđ a cōplexione: et forma trahit originem.
¶ Et nota q̄ supremus artifex disposuit puide cuncta
ꝛ cor quasi quēadmodū solē in medio microcosmi loca-
uit: ipsumq̄ʒ valde cal'm: ignitū: rotūdū: ꝯcauū: ꝛ ꝯuexū
stabiliuit faciendū: q2 est fundamentū calidi nãlis: ꝛ vi-
talis: spiritus domiciliū: cuius beneficio totū corpus ca-
lefit: ꝛ vegetat̄. omne enī calidū teste Philareto veloci-
ter mobile de nã. Cor enī necessario oportuit mobilitati
acquiescere: vt per eius motū vitalis spiritus infundere-
tur in membris: cuius infusio vniuersuʒ corpus hʒ vege-
tare: ꝛ viuificare. ꝛ rotundū est: sed tñ nō expresse: sed p-
manet in modū coni dispositū: q2 rotunda forma amica
est: ꝛ ꝯsentanea motionis. Sentit nãq̄ʒ phus: q̄ omne ro
tundū de nã sui est mobile: vel volubile. ¶ Iteʒ forma
rotunda pfectior est: ꝛ incorruptibilitati magis vicinat̄
ppter carentiā angulorū. Dicit. n. Constantinus in libro
oculoꝝ: q̄ forma rotunda in lateribus est elisa: circū qua
q̄ʒ decliuis: nō habēs angulos: in quibus ꝯtineat̄ super-
fluitas prestitura lesioneʒ: que si haberet angulos: in qb⁹
macula supfluitatis adheret: cor esset trigonum: vel alte
rius forme: ꝛ in angulis rubigo adherens cãm dissolutio
nis prestare. Cor est ꝯuexuʒ: ꝛ ꝯcauū: vt intra sue ꝯcaui-
tatis cellulas sanguinē cū spiritu nãli sibi ab epate mis-
sum acciperet: ꝛ vitalē spiritū in se liberius ꝯtineret. ꝛ vt
etiā aerē a pulmone spiratuʒ promptius attraheret: ꝛ ad
temperandū calidū innate estuationis. Nã si esset intus
solidū: ꝛ expers ꝯuexitatis mediarū partiū interpositio-
ne impediret̄ ꝯstrictio: ex qua ꝯsurgit dilatatio. Interdi
cta vero dilatatione ꝛ cōstrictione nulla vitalis spiritus
per arterias exsufflatio fieret: ꝛ ita a nãli officio itra: cor
necessario deficeret. ¶ Cor vite. Idest sedes v̄lis: viuifi-
cationis domiciliū. ¶ Fida mansio. Idest fidelis habi-
tatio. ¶ Uitalis caloris. Idest spirit⁹: a quo oĩa mēbra
calefiunt. ¶ Basis vnica. Idest fundamentū: sicut eniʒ
fundamentū est id: quo edificiuʒ innitit̄. ita tota micro-
cosmi machina corde tanq̄ʒ firma basi: ꝛ p̄cipua robora-
tur. ¶ Unica nō sola: sed p̄ncipalis. Sunt equidem alie
bases microcosmi: sed hec est p̄cellentior: vt a p̄ncipio. i.
proemio docuimus: vbi quattuor p̄ncipaliū membrorū
multa discussimus. ¶ Sol microcosmi. Sicut enim in
maiori mūdo: q dicit̄ macrocosmus solis beneficio oĩa

irradiantur:illustrantur:calefiunt:⁊ confortantur:⁊ aug
mentanda augmentantur:terre nascentia ad conceptio/
nem ⁊ partum vocantur. Quando vero absentatur a no/
bis ad oppositam regionem:⁊ antarticum delegatur car
dinem:⁊ quando nubes sua oppositione nobis suum fu/
rantur aspectum:inferiora suo fraudantur beneficio: et
aer tristis ⁊ caliginosus damnatur ob absentiam calidi/
tatis. Simili modo a sole nostri corporis : idest corde
omnia membra calefiunt:vegetantur ad nutrimentuꝫ:
⁊ ad reparationem deperditarium partium inuitantur.
Et si nubes fumositatis ipsum obtenebraret : vel alia
causa repentina immutet: ad eclipsiꝫ ꝑperat corpus hu/
manum:⁊ luce vegetationis priuatur. ❡ Uiuifici thala/
mus. In thalamo luxuriantur:⁊ iocundantur homines:
lasciuiunt:⁊ recreantur tristes:⁊ in opportunos :⁊ super/
stitiosos absentant. Similiter in thalamo cordis:in quo
celebrantur animo nuptie: ⁊ nature viuificis spiritibus
medys tanquam seruis:⁊ vernaculis ministrantibus na
ture anime matrimonio:gaudens ex oblectamento tem
perantie hilarescit: ⁊ confortatur nubere: melancoliam:
⁊ rancorem eliminat. ⁊ sanguine puro ⁊ sincero sue re/
creationis adipem sortitur. Ideoqꝫ iure cor thalamꝰ vi/
talis spiritus et vigoris dicitur. ❡ Tronus. Quia sicut
in trono principantur reges: sic in corde regnat et suum
imperium tenet calor naturalis. ❡ Penetrale. Secre/
tior pars domus est:⁊ cor est corporis humani pars secre
tior: ad quā tanquam ad magis clausam alys partibus
extinctis vis mortificationis tardius erumpit. vñ mors
describitur extinctio caloris naturalis in corde: sic enim
non potest vita debellari:nisi eius turris principalis ob/
seruetur. Cetera mēbra sunt q̄si mapalia ⁊ appendentia
castro:quibus abruptis principatus vite non derogatur.
❡ In quo. Scilicet corde. ❡ Scaturit. Idest ebullit:et
estuat. Riuorum ⁊ aquarum est de terra scaturire : que
de terra extra impetuose saliunt:⁊ erumpunt. Aqua nā/
qꝫ feculenta limi viscositatis ligata non scaturit. Calor
quidem in corde scaturit ad similitudinem aque salien/
tis. ❡ Ecce ꝙ fonticulus. Idest vitalis spiritus cum san
guine mundo defecato:fons iugiter manans: saliens in
corporis vitam:nec arescere potest nisi cum violētia sic/
cauerit mortis:qui.s. fonticulus membra regit tanqꝫ pre
sens ⁊ patronus corporis:⁊ cor ea sustentat. ❡ Uegetat.
Idest viuificat sua infusione:vel nā mediante per mem
bra. ❡ Auget. Quia vigore vitalis spiritus: ⁊ aīalis nāli
mediante corpus nutrit̄:⁊ auget̄. Cum eniꝫ mortificatū
est corpus:⁊ a vitali spiritu destitutuꝫ nō nutrit̄. Quali/
ter vero in aīe infusione nutriat̄ corpus:⁊ ante infusionē
spiritus vitalis ⁊ aīalis montipedensibus soluendū relin
quamus:vt inde modicū exerceant̄. ❡ Disponit. Idest
totum corpus sue cōplexioni assimilat ⁊ ꝯformat: vt to/
tum totaliter acceptū.nā ossa nō pñt ꝑmo mutari a sua
crasi:cū sint frigida:⁊ sicca:sed partes toti corpori cōes:
qd̄ plenius in tegni debet dici. ❡ Adaurat. Idest euētat
⁊ refrigerat:⁊ attracti aeris mulcebritate ꝯtemperat:alr
enim totū corpus a vehementia estuationis candesceret
nisi aer attractus a corde:⁊ aspiratus a pulmone flabel/
lo sue euentationis ipsuꝫ demulceret. ❡ Hinc. Idest ab
ipso corde tanqꝫ a fundamento nāe. ❡ Tu requiras. O
phice rimator. ❡ Stabiles nūeros:⁊ phica vincula. Id
est ꝓpositiones firmas:que in numeris attendunt̄:⁊ phi
sicales modos:⁊ inuisibiles gumphos:qbꝰ aīa est corpo
ri irretita. Est.n.certa mēsura:⁊ certa ꝓportionū meta:in
qua qualitas cordis in toto corpore:⁊ in quolibet aliorū
membroꝝ calor debet excedere:que si infra illā metam
subsistit,magis q̄ꝫ nā possit sustinere:vel suā metā trans/
grediat̄:vita destruit̄. ❡ Phisica vincula. Idest vitalis
spiritus nālis.⁊ aīalis qbus mediātibus aīa ꝯiungit̄ cor/
pori.illi nāqꝫ spiritus:licet in discretis locis hēant gene/
rari:tñ in corde robur:⁊ inde ꝯfortationē recipiunt:ex ca
liditate etiā cordis:⁊ nāli spiritu virtute caloris depura/
to:in corde vitalis spiritus reperit̄ ⁊ aīalis. ❡ Ex semen
tinis. Dixerat cor esse solem corporis:⁊ fundamentū ca/
loris nālis:nūc assignat quare ita sit. ❡ Quia vis ignea.
Idest naturalis calor contractus ex ꝑmis cōponētibus:
que cāe sementine sunt ⁊ originales:hanc sedē cordis in/
habitat:⁊ quodā federe germanitatis eam sedem deuo/
tius amplectit̄:licet.n.in qualibꝫ parte corporis sit calor
tanqꝫ regitiuus totius corporis:cor tñ sibi quasi firmā ⁊
stabilē appropriat mansionez. ❡ Unde dat̄. Probat ex
forma cordis:cor eē nālis caloris habitaculū hꝫ siquidē
formam pineatam:⁊ cono similem:in imo grossam ⁊ ro/
tundam:quadam latitudine orbiculari diffusam: supe/
rius vero tendentem in acutum:que forma rei accōmo/
data ex virtute igneitatis ignis naturali motu suo ten/
dit ad altum:vel in acutum. Ex grossioribus ergo parti/
bus ⁊ aquosioribus plus grossiciei:⁊ terrestreitatis habē/
tibus fit in imo cordis ampliatio aquose partes impe/
dite a terrestribus non sequuntur motum intime con/
strictionis. Ex alterutra ergo partium contradictione
eius pars inferior grossa quadam orbiculatione rotun/
datur. Ignee ergo partes et aeree sursum rapte impetu
caloris: raptu proprie leuitatis ascendentes: tendentes
in acutum:·cordis sumitatem in modum coni: vel pira/
midis constituunt. ❡ Sed obycitur: quare cor in hu/
mano corpore sic dispositum est : ꝙ ꝭm dispositionem
cordis:cor in sumitate grossum est:et inferius acutum.
vnde ꝭm dispositionem istam ratio predicta infringi/
tur. ❡ Ad hoc dicimus ꝙ ꝭm grecos homo dicitur an/
tropos: quasi sursum conuersus : et assimilatur arbori
inuerse:sicut enim arbor inuersa habet radicem con/
stitutam sursum: et a radice ramos procedentes infe/
rius: sic homo cerebrum: que est radix totius corporis
habet superius ortum. cetera vero membra a cerebro
tanquam a radice mediantibus neruis progredientia
habet constituta deorsum. ita secundum dispositionis
huius ordinem:cor in superiori parte obtusius est.in in/
feriori vero respectu huius ordinis acutius est : sed na/
turali ordine positionis inspecto:cum omnis radix de/
beat supponi: et rami eleuari:erit secundum hunc natu/
re ordinem cor in summo acutum:et in imo grossum:et
obtusum. ❡ Basim. Idest fundamentum substantie
cordis : quod ex terrestribus partibus in imo residen/
tibus compositum est.

❡ De motu cordis.

Effreno rapitur motu:nunc surgit in arsini.
Nunc aduersa thesis ipsum ꝑmit emula cētri.
Continuo motu res feruida posset aduri.
Deficeret:traheretqꝫ sui dispendia motus.
Sed pulmo madidus: crudiqꝫ hūoris alūnꝰ.
Multis distinctꝰ cameris fouet ignea cordis
Blandō concepti spiraminis ore flabello.

❡ Effreno. Postquā egit auctor de complexione ⁊ forma
cordis ⁊ officio:ostendit hic motum eius. ❡ Et sciendū
ꝙ sunt tres motus in humano corpore. Primus nature
tm̄. Scd̄us anime. Tertius anime ⁊ nature simul. Mo/
tus nature effrenis est:⁊ necessarius irratiōabilis: ⁊ vio/
lentus

lentus:ex quo incepit:desinere nescit:donec compleatur. Unde reprehendimus errorem quorūdā:qui asserebant motum cordis fieri per quosdā neruos descēdentes a cerebro ad lacertos pectoris: quos lacertos ipsi nerui mouent. Lacerti moti mouent thoracem:⁊ secū trahunt pulmonē: pulmo motus cōmouet cor:qđ ab aula mee speculationis arbitror esse insufflādū. Motus enī cordis.vt ait Gale.nālis est:nec est in nostra potestate:vt possit differri:vt motus anime. Motus anime voluntarius est:et rō subiacet voluntati:⁊ rōne moderat᷑: ⁊ administratur per neruos ⁊ spiritū animalem: qui anime vernaculus:⁊ ꝑambulus est. Hunc motū possumus differre ⁊ retardare ꝓut volumus:sicut motū man⁹: vel pedis: vel alteri⁹ membri. Tertius motus:qui medius est:pulmōis ⁊ thoracis:est ibi ꝑtim nālis.vnde ex toto nō potest differri necessitate inducēte legē motionis: partī voluntarius est. vnde ad tēpus differri pōt:⁊ voluntas arbitriū sequitur: quādo flatum suspēdimus:⁊ ab inspiratiōe cessamus. In eo.n.ꝙ differri pōt:ꝓcedit ab anima:⁊ est volūtarius:in eo ꝙ ex toto differri non pōt: sed necessitate respirādi in actū reduci cogitur:a nā ꝓcedit:⁊ est vniuersalis. Nō est itaqꝫ ꝓportiōalis motus cordis motui pulmonis:motus enī cordis prius duplicat᷑: vel triplicat᷑ q̄ motus pulmonis:vel thoracis cōpleat᷑ semel:motus thoracis est ꝓportionalis motui pulmōis. Et motus cordis non rn̄det motui pulmonis. verū est si dexterā manū suꝑ leua māmillā applices:vel si pulsuū in arterys discernis nām: cōperies triplicem motū ꝑus cordis q̄ semel ꝑfici motū pulmonis.sed motui arteriaꝝ proportionalis est motus cordis. Moto nāqꝫ corde mouet᷑ arteria tota.sicut moto baculo in manu:mouet᷑ manus:⁊ etiā baculus in summitate:in medio ⁊ in ꝑncipio. Uidet᷑.n.alicui arteriā moueri: sed posterius q̄ cor:cū non moueat᷑ nisi ex motu cordis. Spiritus.n.vitalis:qui cor dilatat ⁊ arterias:nō pōt eē simul in corde ⁊ in arterys:sed tractu tēporis a corde in arterias diffundit᷑. vnde motui cordis dilatatio arteriarū successiua esse videt᷑:qđ soluāt montipedēses.

Motus cordis duplex.

¶ Mot⁹ itaqꝫ cordis:qui ꝑm assignatā rōnē effrenis est ⁊ necessarius duplex est. Alius est simplex alius cōpositus. Simplex:qui tm̄ consistit in dilatatiōe:vel tm̄ in constrictiōe. Qui ex dilatatione ⁊ constrictione consistit compositus est:⁊ constat ex contrarys motibus. Diastoles:dilatatio:⁊ arsis sunt idē. Sistoles v̉o:constrictio:⁊ thesis sunt idē. Et est diastoles mot⁹ cordis ad extrema. Sistoles est circūstātiū partiū reductio ad centrū. Impetus ergo cordis:⁊ vehemētia spiritus in ꝑelectis operat᷑ dilatationē: ⁊ tm̄ durat dilatatiōis motus:quātū permittit impetus caloris:⁊ vehemētia siue violētia spūs impellentis. Diastolem itaqꝫ operat᷑ caliditas inducens ebullitionem: et spiritus impellens:cessante itaqꝫ: aut lāguente violentia impulsionis remittit᷑ motus dilatatiōis. Et tunc ex terrestri substātia cordis propter vehementiā partium extremarū:⁊ grauitatē eaꝝ fit compressio cordis:⁊ extremaꝝ partium adinuicem reductio.

Motus cordis cāe quattuor.

¶ Motionis vero cordis varie:⁊ differentes sunt cause:que a nobis quattuor eē dicuntur. Calida cordis complexio. Forma eius ⁊ compositio cū terrestri substātia: ⁊ spūs cū fumosa superfluitate innatus. Quarta cā pōt dici siue eē spūalis virtus:que a trib⁹ ꝑcedentib⁹ ꝓcedit. Sed q̄liter ex spū impellente tāqꝫ ministro:⁊ calore tāqꝫ artifice fiat dilatatio plenius ostendemus. Sanguis per concauā venā ab epate cū naturali spiritu per dextrā cordis auriculā ingrediens cordi ministratur: in cuius ꝯcauitate sanguis receptus locū calidissimū inueniēs incipit ebulire:⁊ ebuliēs resoluitur ⁊ rarificat᷑ in fumū ⁊ spūm. Differt aūt fumus a spiritu. Spūs.n.subtilior est.fumus aūt grossior. Et est spiritus inter ignē ⁊ aerē medius: igne obtusior: ⁊ aere subtilior. Fumus est inter aquā ⁊ aerē medius:aere grossior:⁊ aq̄ subtilior.

Fumus ⁊ spirit⁹ differunt.

Fumus itaqꝫ ⁊ spiritus gnāti in corde ꝑ viā rarefactionis ampliorem locum occupāt: ⁊ cordis concauitatem replent:⁊ distendunt. inde fit cordis dilatatio. Qꝛ autem corpus rarefactum maiorem locum occupet probari potest auctoritate rōne ⁊ exemplo. Dicit enī Arist. ex vno pugillo aque multos fieri pugillos aeris:hoc idē similiter ex alys. Primum argumentum potest adduci. Si castanea integra ignito cineri apponatur:calor ignis humiditatem castanee in fumum resoluit:fumus resolutus multo maior est quātitate: quā habuit massa:ex qua generatur. vnde maiorem locum occupat: ⁊ locum inter corticem ⁊ castaneam replet ⁊ distendit. Et cū intus nequeat contineri:quia īnititur ad vaporationē ex quadā violentia sursū mouetur: ⁊ secum castaneam deportat: nec eā reprimi permittit: donec erupto cortice euaporet. Similiter fit cordis dilatatio ex fumo ⁊ spiritu ampliorē locum q̄ sanguis occupantibus. Sed constrictio cordis ex sola eius ponderositate efficitur:sicut ad depressionē castanee sola eius grauitas sufficere videtur. Cum enim mot⁹ cordis ꝑm diastolē ⁊ sistolē triplex sit causa:calida cōplexio:compositio:spiritus cum fumo innato. sciendū ꝙ virtus operatiua:que est quarta causa procedit ab his tribus:que sic describitur. Uirtus motiua est motus cordis ⁊ arteriarū ⁊c. ¶ Obycitur de compressione cordis: videtur ꝙ non sit operatio virtutis. Nam quādo incipit compressio:virtus operari desinit:nec iam aliquem motum exercet. ¶ Itē nec v̉tus potest operari:nisi aliquo spiritu mediante:sed in compressione non mouetur spiritus:nec per ipsum compressio fit:sed potius ex coherētia partium cordis:qui cum sit grauis substantie virtus sue grauitatis deorsum deprimit. Non ergo operatiua virt⁹ est motio cordis ⁊ arteriarum ꝑm diastolem ⁊ sistolem: sed ꝑm diastolem tantum:quod obuiat auctori. Hoc argumentum soluendum relinquamus his:qui in talibus negociantur:vt᷑ habeant mām litigandi. ¶ His explanatis litteram exponamus. ¶ Effreno. Idest violento:⁊ necessario:⁊ naturali intellige de cōposito motu:qui partes applicat:cum subdit. ¶ Nunc. Idest quandoqꝫ surgi. ¶ In arsim. Idest in diastolem ex calore ebullitionē faciente:⁊ ex spiritu impellente. ¶ Nunc. Idest aliquando completa dilatatione : cessante impulsione spiritus. ¶ Thesis. Idest sistole. ¶ Aduersa. Quia ꝯtrarius motus diastoles. ¶ Premit ipm. Scilicet cor ex coherētia ⁊ grauitate partiū. ¶ Thesis. Dico. ¶ Emula. Idest familiaris ⁊ amica. ¶ Centri. Idest conuexitatis cordis. ¶ Continuo. Dixerat cor effreni ⁊ violento rapi motu. vnde cū sit calidū ⁊ indesinenti ⁊ ineffrenato motu agitetur:posset inflammari:⁊ incandescer'e: maxime cū sit calidum ⁊ ignitū. Est enim physicalis methodus:ꝙ solida corpora maxime cū sint calida ex motu calefiunt: nec tantum calida:immo etiam que frigida sunt: ⁊ terrestria. In quadrigis ⁊ molēdinis circa axem vbi voluitur rota ex impetu effrenate volutionis ignem accendi videmus. Qđ si fieret in corde humanum corpus deficeret:⁊ discrimen dissolutionis incurreret : quod ne fiat natura prouida:⁊ discreta:⁊ in cūctis suis operationibus sedula: dispensatrix pulmonem cōstituit:tāqꝫ famulum ⁊ camerarium cordis:qui ventilabro concepte aereitatis ꝯtemperat cordis feruorē:⁊ igneā ei⁹ faciē flabello blāde euētatiōis ꝯmulcet. ¶ Sꝫ pulmo madidus. Qꝛ est flegmatis receptaculū:⁊ multa eliquatiōe hūectat᷑. ¶ Crudiqꝫ cruoris. Idest flegmatis:qꝛ est crudus humor:⁊ ꝑm⁹ indi

gestoꝝ. vt dicit Arist. ⁊ Isaac in lib. vrinaꝝ: spumositatez sanguis sibi attrabit: pulmo ab epate: vt inde flegma faciat ⁊ calidū suū ꝯtēperet. ¶ Multis cameris. Idest casulis ⁊ spōgiositatibus: quibus incameratus est: vt intra sue camerositatis vētriculos: maior ēt q̄titas valeat ꝯtineri: ⁊ fideli⁹ ⁊ diuti⁹ retineri. Nā si plana esset sibi cōuexitas exps spōgiositatis: aer intus cōceptus statiz exiret: nec stabilem baberet mansionē. Sed ex quo est calor cameris concauis intrinsecatus diutius cōmoratur: cuius diuturna commoratio cordi necessaria est plurimuz ad tempamentū ⁊ refrigeriū īspiratiōis .i. aeris inspirati.

¶ De causis motus cordis.

Cordis forma crasis: fumus: vis spūalis.
Vernula virtutis: tribuens spiramina mēbris.
Sunt arsis cause: thesis ex sola grauitate
Perficitur: dum deprimitur substantia p se.
Hunc regit: ⁊ celebrat nature regula motum.
Cuius vis anime membris infusa vigorem
Suscitat: ⁊ reliquos virtutis temperat vsus.

¶ Cordis forma. Que sunt cāe motus cordis dicit q̄rum distinctio suā lucē ex p̄cedentibus vēdicauit. ¶ Forma. Quātū ad eius rotunditatē: que forma mobilitati ꝯgrua est. nā omne rotundū est mobile de nā. ¶ Crasis. Idest calida eius cōplexio. omne nāqꝫ caliduz de nā velociter mobile: sicut omne frigidū tarde mobile. ¶ Fumus. Ex sanguine resoluto gnātus per ptiū rarefactionē. vñ ampliorē locuz occupās inflat cor: ⁊ dilatat. ¶ Vis spiritualis. Idest existēs in ipso corde. ¶ Vernula virtutis. Spiritus vitalis minister operationē secū defert: ⁊ virtutem spūalem. ¶ Tribuens spiramina. Idest spiramina vegetatiōis toti corpori infundēs. Hec oīa p̄dicta cause sunt. ¶ Arsis. Idest diastoles. ¶ Sed thesis. Que ē extremaruz ptiuz reductio ad centruz. ¶ Perficit. Ex sola grauitate: ⁊ coherentia; ⁊ terrestreitate substātie. ¶ Cuz deprimit. Idest i motu ꝓprie grauitatis: nulla spūs impulsione ad hoc operante. ¶ Hūc regit ⁊ celebrat. Dixerat auctor motū cordis esse effrenē: ⁊ necessariū: qꝛ fit a nā tm̄. Inde videt alicui: ꝙ soli nature attribuēdus esset mot⁹ cordis: ⁊ ꝙ oino a virtute anime alienus. ideo ostēdit: ꝙ q̄uis fiat a nā principaliter: tm̄ vigorē sue formatiōis sortit ab anima. ¶ Sed pbat: ꝙ motus cordis tm̄ ex aia ꝓcedit. Dicit Constātinus in pātegni: ꝙ virtus quedā attinet nature tm̄: ⁊ dicit nālis. Alia est: que corp⁹ viuificat ⁊ cor ⁊ dilatat ⁊ arterias: ⁊ iteꝝ ꝯstringit: q̄ ad aiam attinet: ⁊ dicit spūalis. Tertia est: que sensum ⁊ voluntarium motū pficit .i. aialis: ⁊ ex hoc videt: qꝛ v̄tus spūalis: que cordis motuz opat: tm̄ ꝓcedit ab anima. ¶ Ad hoc dicit Cōstantinus cū dicit virtutē spiritualē ad aīam pertinere: nō ideo dicit: qꝛ vitā ⁊ p̄mordiū sue essentie sumat ab anima: sꝫ qꝛ ex infusione anīe suā pfectius exequit actionem. Ante .n. infusionē aīe inerat tm̄ ƀm habitus: sed aīa infusa est ƀm actū. vñ ex infusione anīe oēs virtutes corporis in suis explēdis actionibus fortiores existunt.

¶ De descriptione pulsus.

¶ Innatum recreet vt mulcebris aura calorē.
Et procul absentēt fumose vmbracula nubis.
Spiritus vt digno reparari fomite possit.
Ex arsi atqꝫ thesi conflatur motio cordis.
Que pulsum faciat: ⁊ vite consona fiat.
¶ In pulsu resonant tenor: ⁊ cōcordia vite.
Sinzugie vitalis amor modulamina cordis.
Intima temperies: animi secreta voluntas.
¶ Augma: paroxismus: stat⁹ ⁊ pyodic⁹ error.
Morborum cretici motus: quid fata minent.
¶ Quid possit lachesis: qcq̄d parat exitialis
Antropos: ense necis duz fila sororia rūpit.
¶ Urine fraudes aperit discretio pulsus.
Certificatqꝫ fidez: pulsus confirmat ⁊ vnit.
Judiciꝫ genus in speciem censura reducit.
At pulsu dubio medici mēs pēdula mutat.

¶ Innatum. Quid sit motus cordis: ⁊ quibus causis ꝯcurrentib⁹ fiat: ⁊ quid operetur motū cordis: aut aīa: aut natura dixit: qꝛ aut ex motu cordis: aut ex causis motū cordis operātibus ꝓcedit pulsus. ideo insinuatiue ponit descriptionē pulsus. ¶ Cuz v̄o tota huius opis doctrina de pulsib⁹ constituat: ex rōne ꝓpositi tenet pulsus assignare descriptionē. Describit a pħo sic. Pulsus est motio cordis ⁊ arteriaꝝ ⁊c. Hec aūt diffinitio intelligēda est p cāz: nō p essentiā suā: sicut sunt multe diffinitiōes hui⁹ artis. Pulsus .n. nō est illa motio: que est in corde: cū ipsa sit singularis: ⁊ pulsus sit in arterys a corde remotis. motus tm̄ cordis cā est illius motionis: que est in arterys: ⁊ que est pulsus. Sicut .n. ex motu arboris sequit mot⁹ frondiū et fructuuz: nec tm̄ vnus est sed alius: lꝫ ab altero fiat. sic et in pulsu. mouetur .n. cor: ⁊ dilatat. ex cuius motu vitalis spūs impellit: ⁊ impulsus arterias mouet: q̄rū motus est pulsus. vñ pulsum sic possumus diffinire. Pulsus est motio ex diuersis motibus cōposita in mēbro ꝯcauo ⁊ arterioso facta a motu cordis ⁊ quarūdā arteriaꝝ procedens a virtute operāte: spiritu mediāte. Potest etiā dici: ꝙ diffinitio physicalis est per essentiā: vt pulsus sit motio composita ex motu cordis: ⁊ motu arteriarū. Ex diuersis nāqꝫ motibus potest cōflari vna motio composita. Hec itaqꝫ motio cordis erat motio: que est pulsus: ⁊ motio arteriarum. similiter erat pars eiusdem. Ille ergo: qui tāgit pulsum: sentit ptes: nō ergo sentit motū cordis: sed istud pendit ex motus arteriaꝝ cognitiōe. ¶ Litterā expone talr. ¶ Motio talis. Que pulsuz facit est ꝯposita ex motu arteriaꝝ ⁊ cordis. ¶ Conflatur. Idest cōponit. ¶ Ex arsi ⁊ thesi. Idest dilatatiōe ⁊ sistole .i. motio cordis ⁊ arteriaꝝ composita ƀm diastolē ⁊ sistolē ꝯsiderat. Sequitur. ¶ Ut mulcebr. Hic assignat vtilitatē pulsus. vnde hec clausula nō est de diffinitiōe: sed ad vtilitatis expressionem annexa est. sicut in diffinitiōe physicali adiungit hec clausula ad infrigidationē caloris innati. Est aūt vtilitas pulsus: vt suo motu calefiat corpus: ⁊ ex aere inspirato a pulmōe spūs vitalis reparetur. illius .n. attracti aeris pars euaporat per poros corporis: quedā a calore consumitur: quedā a cordis constrictione in pulmone expirat: quedā retenta subtiliatur: ⁊ depuratur: ⁊ ex ea vitali spiritui annexa ⁊ adiūcta vitalis spiritus repatur. Et hoc est. ¶ Recreet. ¶ Ut mulcebris aura. Idest aer īspiratus. ¶ Innatū calorem. Idest Idest emulceat ⁊ contēperet. ¶ Nō: ꝙ duplex est calor innatus: vnus ꝯtractus ex p̄mis componētib⁹: ⁊ nālem: qui aliter estuaret: ⁊ incēderet. est p̄ncipalis: qui in mortuo subiecto a substātia non recedit: qui iugis est ⁊ comes perpetuus assequa subiecti: quē violētia mortificatiōis nō pōt subuertere. Caro .n. leonina quāuis sit mortificata: tm̄ colerica est ⁊ calida in quarto: ⁊ in corpore suscepta dissoluit: ⁊ febrē prouocat. vñ hec nō est nisi ex calore inato. Est ⁊ alius calor inatus cōtra- ctus ex

Diffinitio pulsus.

Duplex calor innatus.

ctus ex influentibus: ⁊ infusione spirituū ⁊ humoꝝ: ⁊ est actu tm̄: qui subam relinquit: ⁊ iste ex aere recreatur: ⁊ distēperatᷓ: ⁊ nō alius. ¶ Umbracula fumose. Idest superfluitates: que recepte in corpore obnubilarent ⁊ obūbrarent vitalē spm̄. ¶ Absentēt. Idest exsufflentur a corde ad pulmonē: ⁊ a pulmōe exteri⁹ emittantᷓ. ¶ Hic pōt q̄ri: qñ sufflamē suspēdimus: quo aera cor attrahit: vel quo sup̄fluitates expellit. ¶ Dicitᷓ ꝙ in spiramie fit attractio aeris: qui aer ꝑ tracheā arteriā ad pulmonē trāsmittitur: ⁊ in pulmonis cauernulis suscipitᷓ: nec ad cor aer ille tot⁹ trāsmittitᷓ duplici de cā. tum qꝛ cor totius aeris attracti ad pulmonē capax non esset: cuius pulmo est capax tāq̄ꝫ macer mēbꝝ. tum qꝛ eius partē in se cōtinet. vt licet aer ab exterioribus nō attrahatᷓ: cuꝫ cor inueniat aerē in pulmone: quē posset attrahere. Et q̄uis pulmo replet⁹ sit aere: ⁊ cor hēat in se sufficientē aereꝫ: quo possit foui. vñ videtᷓ ꝙ lōgo tēpore possit teneri aer nullo mediato suffragio ab aere exteriori: tm̄ hoc fieri nō pōt: qꝛ cor semper in ꝯstrictiōe: que successiua est dilatatiōi: fumosas sup̄fluitates emittit: que trāsmisse ad pulmonem si nō possent exsufflari: nec in corde contineri: iteꝝ ad cor reuolute ⁊ reciprocate vitalē spiritū īgrossarent: qui nāliter dꝫ esse subtilis. vñ ingrossato nimis spū: nimia dilatatio cordis fieret: ⁊ extrema ad mediū redire ꝓhiberentᷓ. Si eni est nimia subtiliatio spirituū quibusdā est cā mortificatiōis. vñ nutriti in aere grosso si transirent ad regionē calidaꝫ: in qua defecatus est aer cito morerentᷓ: qꝛ spūs vitalis nimis subtiliatᷓ: ⁊ preter nām debilitatᷓ: nec pōt cordis grossitiē ad plenū dilatare: indeqꝫ syncopiçāt: ⁊ syncopiçātes suffocantᷓ. Inde ē ꝙ pisces nutriti ex grosso aere aque ab aqua extracti ad ipm̄ aerē: qui subtilior est moriuntᷓ: sed ꝗdā tardi⁹ vt anguille: quidā citius vt allecia: quidā medio tp̄e vt luci ⁊ barbelli. ⁊ quare hoc fiat inuestigent socij. Silr̄ dico nimia spūs vitalis ingrossatio p̄ter nām facit īcurrere mortē. vñ homines de Lybia si trāsirent ad aerē spissum nō diu viuerent: nec nos in aerē eoꝝ diu possemus viuere: ꝓpter eandē cām: qꝛ spūs vitalis ex inspissatiōe: que p̄ter nām suscipitᷓ: corrumpitᷓ. ⁊ iō inspissato ⁊ implēte latera cordis spiritu: cor imoderate dilatatᷓ: qd̄ cū metā sue dilatatiōis excedit: impedita ꝯstrictiōe facit ad interēptionē aīalis.

Due cāe mortis aīalis ex pte cordis.

Sunt. n. due cause mortificatiōis imoderata. s. dilatatio ⁊ ꝯstrictio. sicut. n. corpus aīalis dilatationē nisi debitā hēat viuere nō pōt: ⁊ ꝯsequatᷓ ꝯstrictio: ⁊ ꝯstrictiōi succedat dilatatio: sic ex impedimēto vl̄ imoderātia dilatatiōis ⁊ ꝯstrictiōis ꝑiculū mortificationis incurritᷓ. Et vt viuat humanū corpus nō sufficit inspiratio nisi respiret. hec aūt fiunt ꝺm vicissitudineꝫ dilatationis ⁊ constrictionis cordis. inde est ꝙ ex risu ⁊ nimio gaudio multi ꝓpter nimiā dilatationē syncopiçant: ⁊ syncopi ꝑseuerāte moriuntᷓ.

Ppꝗd in gaudio ⁊ risu superfluo quis moritᷓ.

Dum. n. ꝑ imoderata dilatatione fumose superfluitates impedita ꝯstrictione nō exsufflantᷓ: sꝫ in corde retinentᷓ: retente inspissant vitalē spiritum: qui dꝫ esse subtilis: qui inspissatus p̄ter modū extinguitᷓ. sicut ignis ethere⁹ igniens aerē qñ motus ignitiōis ad grossiorē descēdit aerē. dū. n. īgrossatᷓ nām subtilitatis egreditᷓ ⁊ extinguitᷓ. Silr̄ ignis in stupa accēsus in ore ioculatoris tenetᷓ: qꝛ ex flatu ⁊ anhelitu ingrossatᷓ: ⁊ anteq̄ꝫ egredi possit: extinguitᷓ. Simili rōne ignis exñte aere nimis hūido ⁊ pluuioso vix pōt ardere: qꝛ ex aere pluuioso inspissatur. Etiā ex gaudio fit syncopis alia rōne: qꝛ impedita exsufflatiōe vitalis spūs nō pōt reꝑari anial: quo deficiēte cessat sensus volūtari⁹ motus anialis. Nālis ēt calor in corde ex fumosis sup̄fluitatib⁹ retētis anihilatᷓ.

Duplex calor in natura.

sicut ex gaudio fit syncopis ⁊ mortificatio qñq̄ꝫ propter imoderantiā dilatatōis. ita ex tristitia ⁊ terrore plurimo accidit ꝓpter imoderantiā constrictiōis. Cū. n. laterales partes cordis imoderate cōstringuntᷓ exclusa vacuitate. iō in corde nullus aer recipitᷓ: nec fit respiratio aeris: que est necessaria ad tēperādū feruorē cordis: ⁊ vitalē spiritū recuperādū.

Propter qd̄ i terrore ⁊ tristitia forti qs moritur.

¶ Hec vō oīa variantᷓ intēduntᷓ: aut remittuntᷓ ꝺm dr̄ias cordis. qddā. n. cor molle est: ⁊ teneꝝ: ⁊ lapsaꝫ hꝫ subam: tale cor gaudio sup̄ueniēte ex obedientia suaꝝ partiū amplius dilatatᷓ: ⁊ vehemētius. et hoīes talis cordis facilius syncopiçāt: ⁊ forti⁹. Et si cōstituantᷓ in balneo aereo carēte respiraculis syncopi cito ꝑiclitātur. hñtes vō duꝝ cor: ⁊ terrestre: ⁊ cōpactuꝫ ex gaudio syncopiçāt tardius: qꝛ durities cordis resistit dilatatiōi imoderate. Sed ex tristitia adueniente citius syncopiçant ⁊ fortius: qꝛ durities partiū: ⁊ grauitas iuuat excessum cōstrictionis. hꝫ hñtes cor durū valde si ingrediantᷓ fornaceꝫ vbi est aer subtilissimus ꝓpter ꝯflationē metalloꝝ vehementer syncopim incurrūt ex defectu dilatationis: qꝛ vitalis spiritus in duro corde dꝫ eē grossus: ⁊ a subtilissimo aere valde subtiliatus nō pōt latera cordis ad modū debite dilatatiōis ꝓpellere. inde ꝯuenit ꝙ pueri citi⁹ syncopiçent q̄ꝫ viri.

Qui facili⁹ ⁊ difficili⁹ sincopizant pp gaudiuꝫ: aut tristitiam.

¶ In pulsu resonant. Insinuata pulsus diffinitiōe opꝫ vtilitatē pulsus declarare. s. declaratio cōsistentie ⁊ habitudinis corporis tēperati: vel eius distemperātie: vel discretio passionū ⁊ affectionū anīe: dilucidatio tempoꝝ: ⁊ acutaꝝ egritudinū: distinctio futuraꝝ crisium: vel ad bonū: vel ad maluꝫ: cognitio vite ⁊ mortis: abradicatio fraudū ⁊ delusionuꝫ: vrine certificatio: que oīa ex sententia littere melius clarebuntᷓ.

Diffinitio pulsus.

¶ Tenor. Idest stabilitas vite: ⁊ integritas: ⁊ eius ꝯcors ꝯtinuitas ꝺm naturalem legeꝫ corporis ipsius. ¶ Resonant in pulsu. Idest manifestantᷓ ꝑ pulsuꝫ. sicut. n. ꝑ sonū declaratᷓ claritas metalli: ⁊ cymbali bonitas vel malitia. sic per pulsuꝫ q̄si ꝑ quēdā sonū: qꝛ in ipso pulsantᷓ arterie ex motu spūs impellētis declaratᷓ distēperātia vel tēperātia hūani corporis: ⁊ nō solū per pulsuꝫ ea cognoscuntᷓ. ¶ Sed amor. Idest pax: ⁊ ꝯsideratio vl'is. ¶ Sinzugie. Idest vite humane: que ꝑ quādā sinzugiā ⁊ ꝓportionalē ꝯcordiā quatuor elr̄ntoꝝ in corpore ꝯsistit. per vitalē sinzugiā pōt ītelligere admirabilē compaginē: ⁊ matrimonialē cōplexionem: vel copulā inter corpus ⁊ aīam. ¶ Modulamina. Idest tēperamēta nō solū cordis: sed interioꝝ mēbroꝝ: que corde bene se hñte fortiora ⁊ tēperantiora sunt: sicut eo male se hñte lāguent ⁊ fatiscūt. ¶ Secreta volūtas. Idest passiones ⁊ affectiōes anīe: sicut gaudiū: ira: tristitia: animositas: timiditas: auaritia: liberalitas: q̄m immutant pulsuꝫ: ⁊ ēt per pulsuꝫ declarantᷓ: q̄uis distinctio talium sit difficilis.

De pulsibus passionū aīe

¶ In gaudio. n. qꝛ cor mediocriter dilatatur ꝓpter tēperamentū affectionis: ⁊ qꝛ sanguis temperatus est humor: qui in gaudio mouetur: cor paulatim ⁊ temperate ab interiorib⁹ ad exteriora diffunditᷓ. vnde pulsus temperato processu in magnitudine augmentatᷓ: ⁊ mediocriter inter fortem ⁊ debilem: ⁊ velocem ⁊ tardum sibi vendicat. Non enim multa refrigeratio necessaria est ꝓpter caloris temperamentū. ¶ In ira: qꝛ calor impetuose ad interioribus ad exteriora diffunditur: ⁊ colera estuosa est: qꝛ in ira mouetur. ideo ex ira repente pulsus in magnitudinem surgit: ⁊ impetuositate colere ꝓuocatus neglecta formidine velocitatē ⁊ frequētiā assumit. vnde si talis efficiatᷓ pulsus p̄ter nāꝫ corporis sine febris irritamēto: sine corporis exercitio colligi pōt: qꝛ talis ex ira fiat. et iram significat: maxime cuꝫ ira sit feruor cordis ⁊c̄. In quo ex desiderio vindicādi: cuꝫ vindicta fiat ꝑ exteriora: extra calor ꝓrumpit furiosus. Hic vō pulsus qui fit ex ira: fit fortis: magnus: frequēs: ⁊ velox: tm̄ inter mollitiē ⁊ duritiē fit mediocris. ¶ In tristitia ⁊ timore

pulsus parui ⁊ debiles fiunt: qꝛ calor ab exterioribꝰ ad interiora reducit̃: ⁊ ex motu melācolie: que dn̄ium hꝫ in timore: pigritat̃ calor nālis ⁊ sanguis: ⁊ ꝯfortato motu melācolie: ⁊ deses: ⁊ segnis: ⁊ q̄si cōgelatus efficit̃. vn̄ pulsus ꝑuus: debilis: ⁊ occultus in timore magis q̄ȝ in tristitia ꝓpter motū subitū terroris: ⁊ tristitie liuorē. Sed si timor aliquātulū durat: ⁊ moret̃ quousqꝫ v̄tus debilitet̃: ⁊ spiritus torpeat ⁊ pigritet̃: fit pulsus vermiculosus: deīde formiculosus. In terrore v̄o cū calor nālis subito intra propellitur: v̄tus modo q̄si timida fugit; modo q̄si se defensura reuertit̃: ex duplicitate talis motus fit pulsus velox tremēs: ⁊ inordinatus. Si g̊ timor perseueret pulsus: pulsui tristi similis reddit̃: sꝫ si tardauerit quousqꝫ debilitetur: fit pulsus vermiculosus. ¶ Ex magnanimitate ⁊ audacia nāli ꝯtracta: ⁊ ex humida ⁊ feruēti nā cordis: fiunt pulsus magni ⁊ fortes. ¶ Et ex pusillanimitate ⁊ timiditate: fiūt pulsus parui ⁊ debiles. ¶ Ex liberalitate ⁊ largitate: magis apti ⁊ tēperati: ex auaritia ꝯriuꝫ. ¶ Augma. Nō solū passiones aīe per pulsum īnotescunt. sed q̄ttuor tēpora egritudīs acute: ⁊ q̄litates ꝑoxismoꝝ: ⁊ q̄ȝtitates peryodoꝝ. In p̄ncipio egritudinis acute fiūt pulsus magni ⁊ veloces: minus tn̄ q̄ȝ in augmēto ꝓpter cruditatē humoris. Et qꝛ calor ex multa mā̄ oppressus eā non sufficit ad plenū resoluere: in augmento egritudinis calore iam adulto mā̄ amplīꝰ solui incipiēte ⁊ inualescēte calore: pulsus maiores ⁊ fortiores occurrūt. In statu pulsus ad magnitudinē ⁊ velocitatē pulsuū accedunt ꝓpter acumē caloris. In declinatiōe tepescēte calore minorant̃ pulsus: ⁊ tardi fiūt. Qr aūt declinatio fiat: sic cognosces. Si p̄cesserit crisis: vel si ēt sine omni crisi mā̄ est cōsumpta: qꝛ sepe ꝯtingit eā febrili calore ꝯsumi sine alia purgatiōe: ⁊ tunc eger incepit eē compos sui. tūc est declinatio morbi: ⁊ tales pulsus boni sunt. Si v̄o nihil horū p̄cesserit: ⁊ eger sit mēte stupidus ⁊ debilis: ⁊ sensibilitatis diminutio: tales pulsus pessimi sunt: qꝛ ex defectu morbi nō fiunt: sꝫ nāe. vn̄ dicit Philaretus. Rari pulsus semꝑ sunt difficiles. ¶ Augma. Idest augmentū egritudis. In augmēto itellige p̄ncipiuꝫ. ¶ Paroxismus. Idest exacerbatio egritudinis ꝓprie: cū sit in acutis: qꝛ oxi dicunt̃. i. acute. iō paroxismos hn̄t: qꝛ pulsus instātiā paroxismoꝝ idicat: qꝛ tūc fastidiosus magis ⁊ vehementior erit. ¶ Status. Idest status peryodi. ¶ Et peryodicus error. Idest accessio interpollata q̄ȝtū ad iterpollatas: q̄ ꝑ circulares ⁊ peryodicos motꝰ resoluunt̃. Pulsus interpollatā febrē sign̄at: qꝛ ꝯtinet suā velocitatē ⁊ frequētiā. sed certis tpibꝰ lacessit ⁊ certis tpibꝰ iualescit. hꝫ se tn̄ ad sign̄andū iterpollatā. ¶ Morboꝝ cretici motꝰ. Idest determinatōes acutaꝝ: que crises dicunt̃. ¶ Quid minent̃ fata. Tria sunt fata. idest tres parce: cloto: lachesis: ⁊ antropos. Cloto ē motio de nō esse ad eē: ⁊ est gn̄ātio. Lachesis est ꝓductio s̄ꝫ ꝯtinuitatē exn̄di. Antropos est corruptio. i. egressio a substātiali statu: siue ꝯuersio de eē ad nō eē. Tota vis vel facultas parcaꝝ in pulsu exultat. ¶ Urine fraudes. Hic ponitur vltima vtilitas ꝯsideratiōis pulsus: qꝛ nāe iudiciū ꝑ ipm certificat̃: ⁊ ꝑ ipꝫ fraudes vrine: ⁊ veritas apit̃. Urina nāqꝫ ꝯsiderata fallit medicū: nisi eius iudiciū per pulsuꝫ certificet̃. Nā si pulsus vrine ꝯsentit. tunc est iudiciū vrine bonuꝫ. si aūt dissideat malū est. Cū. n. ꝓportio adsit signorum vnit iudicium. i. ad vnitatē iudicij reducit. ¶ Genus in spēm. Urina qn̄qꝫ appet rubea: ⁊ turbulenta in colore ⁊ substātia: ⁊ distēperātiaꝫ significat corpis. s. calorē: ⁊ iō egritudinē sign̄at in gn̄e. Sed qꝛ talis pōt apparere ex multis causis: sicut ex febre: vel apate: vl' ex ruptura vene: vl' epatis calefactiōe: vel ex inordinato exercitio: sanguine plus iusto fluēte: q̄ȝuis significent egritudinē in genere: tn̄ non determinate ⁊ diffinite significant eā. Sed adhibita significatiōe pulsus ⁊ ꝯsideratione genus specificat: determiat: ⁊ declarat: q̄ sit egritudo in spē vtꝝ febris vel alia: ⁊ si feb. vtꝝ ꝯtinua vel iterpollata.

De pulsibus tēpoꝝ egritudinum.

¶ Incipit principale propositū de decem generibus pulsuum.

Uinqꝫ modis probat artificis solertia pulsus.
Ex quibus elicitur numerus generum duplicatus.
Ex forma motus tria: magnū: forte: citatum.
Molle parit plenum: calidū substantia mēbri.
Ex quibus ⁊ primis series senaria surgit.
Spissum ꝯstituit mora: que discriminat arses.
Qui pede dactilico passim declinat ab alto.
Et qui deficiens surgit: viresqꝫ resumit.
Ex collatiua thesium ratione notatur.
Tāq̄ȝ precipuis adiuncta nouissima primis.
In qbus est motus discors: vel ꝯsonus vnus
Ordo: vel aduersus numeri ratione notatus.

¶ Exequutis quibusdaꝫ antecessorijs: ⁊ preparatorijs necessarijs ad subsequēs. s. de officio cordis: ⁊ forma: ⁊ complexione: de intentione: ⁊ causis intentionis. de diffinitione pulsus: de vtilitate considerationis pulsus. His inquā diligenter pertractatis aggreditur auctor principale propositū: vt instruat doctrinā de pulsuū generibꝰ. ¶ Sunt itaqꝫ genera pulsuū diuersa: ⁊ diuerse pulsuuꝫ differentie s̄m diuersas differentes medici cōsiderationes. ⁊ sunt decem genera pulsuum: ⁊ quinqꝫ cōsiderationes. A quinqꝫ eniꝫ cōsiderationibus decem genera pulsuum oriuntur. ¶ Prima ꝯsideratio medici attenditur circa proprietatem motionis arterie. Nam motio arterie est talis; q̄ est magna: ꝑua: mediocris: vel fortis: debilis: mediocris: vel velox: tarda: mediocris. Ab hac prima cōsideratione: que circa ꝓprietatem motiōis vertit̃: tria genera pulsuum attendunt̃ ⁊ nascunt̃. Primū genꝰ pulsuū est magnus: paruus: ⁊ mediocris: vt sub vno genere ꝯtraria colligamus: quorum eadeꝫ est disciplina. Scd̄m genus est fortis: debilis ⁊ mediocris: que similiter sub vno genere reputantur. Tertium genus est: quod ab eadem consideratione trabit originem. s. velox: tardus: ⁊ mediocris. Primuꝫ genus pulsuum diuidit̃ in longum: curtum: ⁊ mediocre; latum: strictum: ⁊ mediocre: apertuꝫ: occultuꝫ: ⁊ mediocre: quoꝝ omniū significatiōes cause ⁊ diffinitiones patebūt ex littera: vel ex littere consideratione. ¶ Secunda consideratio vertitur s̄m consistentiaꝫ organi. i. arterie: que est organum: ⁊ instrumentum pulsus est: aut arteria huius cōsistentie: quia ipse est dura: mollis: ⁊ mediocris: vel plena: vacua: ⁊ mediocris: calida frigida: ⁊ mediocris. Hec proprie pertinent ad arteriam. Pulsus nanqꝫ proprie non dicitur calidus ⁊ mollis: nisi gratia arterie: que talis sentitur. Ab hac consideratione sumuntur tria pulsuum genera: durus: mollis: ⁊ mediocris: plenus: vacuus ⁊ mediocris: calidus: frigidus: mediocris. ¶ Tertia consideratio pulsus sumitur a diastole ⁊ sistole: idest s̄m spacium: quod attenditur inter dilatationem ⁊ cōstrictionē: lꝫ. n. cōstrictio non occurrat: sensui tn̄ per spaciū ⁊ morā: que est inter dilatatiōes ꝯstrictionis: mora perpenditur, que si sit magna: fit pulsus paruus: ⁊ rarus. si parua fit frequēs. Ab hac itaqꝫ ꝯsideratione elicitur septimuꝫ genus. s.

nus.ſ.rarus:frequēs:⁊ mediocris.¶ Dicit Cōſtātinus in
pātegni:ꝙ ſeptimū genus ex ꝑte quietis eſt:⁊ adducit au
ctoritatē Gal. dicentis. Pulſus in dilatatiōe ⁊ ꝯſtrictiōe
quietis hꝫ duas. vnā cū pulſus in dilatatiōe ſua extrema
digitoꝝ percutit:⁊ hāc exteriorē vocat quietē:⁊ hāc ſenſi
bilr̄ inuenimus. Quies ſcd̄a eſt cū pulſus in ꝯſtrictiōe ad
centrū ſuū redit:⁊ hec quies nō eſt ſenſibilis:qꝛ nō facile
ſenſu cognoſcit̄ vel percipitur:ſed ꝯſtrictiōis mora ex di
latatione cognoſcitur.¶ Quarta ꝯſideratio verſat̄ circa
collationē aperte more ad occultā ꝓportionē earū.Si.n.
plures ſint apte more q̄ꝫ occulte pulſus eſt incidens.i. ꝓ
pter maiorationeꝫ ſui in notitiā ſenſus noſtri cadens. Si
aūt ſint plures occulte q̄ꝫ aperte:dicit̄ pulſus decidens.i.
a notitia noſtri ſenſus cadēs. Et hoc eſt octauū genus:qđ
naſcit̄ a quarta conſideratiōe.ſ.incidēs ⁊ decidēs. ¶ Et
nō.ꝙ ad hoc ꝙ incidētia ⁊ decidentia pulſuū determine
tur:nō opꝫ octo vel noueꝫ motiōes conſiderare:ſed vſqꝫ
ad centeſimā percuſſionē in ꝯſideratiōe progredienduꝫ
eſt:vt collatiōes morarū ad moras:occultaꝝ ad apertas
fortium ad debiles melius perpēdātur. Nō.n.ſi vna mo
tio fortis ſequit̄:⁊ alia debilis ſequit̄:⁊ iteꝝ tertia fortis ⁊
q̄rta debilis:iudicādus eſt ꝓpter hoc pulſus decidēs: qꝛ
p̄ma fortis ⁊ ſcd̄a dibilis. Nā eadeꝫ rōne cū ſcd̄a ſit debi
lis:⁊ 3ª fortis ſequet̄:erit pulſus incidēs : qꝛ debilis tēdit
ad fortē:⁊ ſic poſſet ꝓbari: ꝙ idem pulſus eſſet incidēs ⁊
decidēs. Ad hoc dicimus:ꝙ in ea ꝯſiſtentia in qua videt̄
pulſus ꝑmāere diutiꝰ:taleꝫ eū iudices. Qđ ſic cognoſces:
ſi pulſus in deceꝫ ꝑcuſſionibus ſentit̄:⁊ in vndecima de
ficit: deīde ab vndecimo computes:ſi in quarto ab vnde
cimo deficit:dicit̄ decidens: ⁊ talis tendens in defectum
per quoſdā gradus magis:⁊ deficiendo mortē ſignifcat.
Si v̄o deficeret in octauo:poſtea in vndecimo ab ea de
cidit:⁊ poſtea tardius deciderit: donec deficiat:talis inci
dens eſt:⁊ ſignificat nām p̄us afflictā: morbo iam partiꝫ
ſupato reſurgere ⁊ ꝯualeſcere. ¶ Quinta cōſideratio at
tendit̄ ſm ꝑmutationē vel conſiſtentiā predictarū conſi
derationū: ⁊ ab hac conſideratione duo extrema genera
.ſ.nonum ⁊ decimū ꝓcedunt:que nō principalia ſunt ge
nera:ſed principalibus annexa ⁊ adiuncta.nō.n.principa
liter attendunt̄:ſed alicui adiacent: vt equale ⁊ inequale.
ecce nonū. ordinatuꝫ ⁊ inordinatū.ecce decimū. Si pul
ſus ſit aſſidue fortis:dicit̄ equalis. Si aliquid admiſcet̄
debile cū forti inequalis dicit̄. Sed de his plenius dicet̄
in ſequētibus. ¶ Nota:ꝙ hec pulſuū genera non ſunt op
poſita cū circa vnū ⁊ eundem pulſum tria vel quattuor
habeant eſſe genera quādoqꝫ conſiſtere. aliquādo enim
pulſus magnꝰ pōt eſſe mollis:velox:fortis:ſpiſſus:equa
lis:ordinatus:plenꝰ. Sed quedā ſunt oppoſita: vt magnꝰ
ꝑuus:qui nūc ſunt diuerſa gnā cū ſint ſub vno gn̄e:ſꝫ di
uerſe dr̄ntie vnius generis: ⁊ ideo ſe nō compatiunt̄. Si
militer ſunt diuerſa genera nō contraria. ſed pro contra
rietate cāruꝫ ſe nō ſuſtinent: vt magnus:debilis.abundā
tia nāqꝫ ſpiritus facit magnuꝫ.defectus eius ⁊ caloris fa
cit debilem. Similiter forte:paruū:velox: debile:ſpiſſuꝫ
paruū:tardū:velox:rarū. Et vt generaliter dicā nulla poſ
ſunt cōmiſceri:in quibus cōtrarietas cauſarū intercidat.
Deceꝫ genera pulſuum ſm diuerſas rōnes dicunt̄.ſ. ſm
motū:ſm organum:ſm plures motiōes. ¶ Nota ꝙ hoc
nomē generale pulſus p̄dicari pōt de q̄libet inferiori:qꝛ
de magno:forti:veloci:raro:incidēti:eq̄li:ordinato: mol
li:pleno:calido:nō tn̄ in eadē ſignificatiōe. Dicitur nāqꝫ (Hoc nomē prius dr̄ q̄ttuor modis.)
hoc nomē pulſus q̄ttuor modis. Primo mō accipitur ꝓ
motione:que occurrit digito. Et in hoc ſenſu tria gnā di
ſtinguuntur:magnus:velox:validus. Secundo modo di
citur pulſus res pulſata:ſicut organū:⁊ ſm hāc ſignifica
tionē duo diſtinguunt̄ genera pulſuum.ſ.molle plenum.
hec aūt ad organum pertinent. Arteria enim mollis va
cua plena proprie dicitur. extranee vero dicuntur de mo
tiōe: que eſt pulſus. Motio ſiqdē mollis:dura:plena: va
cua in collatione dicitur:que ⁊ ſi dicantur de pulſu:predi
catio redūdat in proprietatē organi. Caliduꝫ ⁊ frigidū:⁊
qđ eſt tertiū genus pulſuū ad reꝫ pulſatā dicit̄ pertinere:
⁊ pōt patere: vt illa tria genera pulſuuꝫ diſtinguātur ꝓut
res pulſata dicitur arteria. ⁊.n. ꝓprie dici pōt caliduꝫ:vel
frigidū. Sed quidā ꝯſiderātes:ꝙ non eſt calida vel frigi
da de ſe:ſed potius ex frigiditate vel mortificatione ſpi
ritus vitalis impellētis eā:dicunt calidū:vel frigidū pul
ſuꝫ dici ꝓ re pulſante:⁊ hec eſt 3ª ſignificatio pulſus:vt ꝓ
re pulſante accipiat̄. Hoc mō poſſet fieri:niſi eēt qđ dicit
Philaretus:ꝙ nonū genꝰ attēdit̄ ſm caliditatē:que red
dit̄ ꝑ totū corpus arterie:in quo ꝯſiderat̄ q̄ꝫtitas ſuppoſi
te materie. Per tactū:totū eſt de accn̄te:ꝑ qđ īſinuat au
ctor:ꝙ pulſus calidus ad reꝫ pulſatā ꝑtinet:nō ad rē pul
ſantē. Nā ſi dicat:ꝙ pulſus dr̄ calidus ꝓpter calidū ſpiri
tum:nō ꝓpter ſubam:vel q̄litatē arterie. Similr̄ pulſus
mollis:plenus:vacuus:nō dꝫ dici:vt redūdet p̄dicatio in
ſubam organi:ſed in qualitateꝫ humoris arteriā infundē
tis. Sētit̄ nāqꝫ arteria mollis dura:plena ꝓpter humorē
ſuppoſitū:qꝛ flegmaticus multus aquoſus arteriā mollē
vel plenā efficit:ſꝫ ſiccus durā ⁊ vacuā reddit. Sed Phi
laretus teſtat̄:ꝙ ſm ꝯſiſtentiā organi attēdit̄ plenū:mol
le:durū:vel vacuū:vel ſm figurā. Si g̊ plenū:molle:duꝝ
vacuū pertinēt ad ꝯſiſtentiā ⁊ figurā organi. ſilr̄ caliduꝫ
⁊ figidū. Quis.n. neget arteriā calidā eſſe ſua q̄litate vel
figura: Ipſa.n. calida vl̄ frīda ſua q̄litate tāqꝫ cā forma
li:⁊ eſt calida vel frigida rōne ſpūs:⁊ qualitate ſpūs tāqꝫ
efficiente vel māli. vn̄ Conſtantinus in pātegni. Calor ar
terie eſt ex mā intra cōtenta.i.ſpiritu ⁊ ſanguine. Quarto
modo dr̄ pulſus collectio pluriuꝫ pulſuū ſm ꝙ quattuor
genera diſtinguūtur:rarum:frequēs:incidens: decidens:
equale:inequale:ordinatū:inordinatuꝫ. ¶ Solertia. Id
eſt prudētia. ¶ Artificis. Ideſt medici. ¶ Probat. Exa
minat ⁊ diiudicat. ¶ Pulſus. Gnāliter intellige nō pro
motiōe:nō ꝓ re pulſante:nō ꝓ re pulſata:nō ꝓ pluriū col
lectiōe:⁊ quō ꝓbat oñdit. ¶ Quinqꝫ modis. Ideſt q̄nqꝫ
ꝯſideratiōibꝰ diſcretis. ¶ Ex q̄bus. Ideſt ꝯſideratiōibꝰ.
¶ Elicit̄. Ideſt ꝓcedit. ¶ Nūerus. Ideſt decē gnā pul
ſuum:que in dupla proportione ſe habent ad quinqꝫ con
ſiderationes. Nunc proſequit̄ quo modo. ¶ Ex forma.
Ideſt proprietate motionis arterie:circa quā vertitur p̄
ma cōſideratio. ¶ Naſcūtur tria. Scilicet gnā ⁊ oñdit:
que ſcꝫ. ¶ Magnū. Illđ eſt p̄mū:qđ oſtēditur ſm quā
titatem trium dimenſionum teſte Conſtantino ⁊ Phila
reto. ¶ Magnum. Sub magno audit paruum ⁊ medio
cre. Ecce p̄mū genus. ¶ Forte. Sub quo debile mediū.
Ecce ſm. ¶ Forte. Ponit tertiuꝫ Philaretus:⁊ Cōſtan
tinus etiam conſiderat ſm tenoreꝫ virtutis:ſub quo con
ſiderat debile ⁊ mediocre. ¶ Citatum. Ideſt velox:ſub
quo tardus ⁊ mediocris. Tertiū genus eſt citatū: ⁊ atten
dit̄ tēpore ⁊ qualitate motiōis. Philaretus ponit quāti
tatē motionis. Similiter ⁊ Cōſtantinus tēpus. ¶ Sub
ſtantia membri. Ideſt conſtantia:vel cōſiſtentia organi
⁊ figura ſiue q̄litas ſubſtātie:circa quā verſat̄ ſcd̄a ꝯſide
ratio. ¶ Parit. Ideſt ex ſe ꝯcludit vel ꝓducit. ¶ Mol
le. Ideſt ſub quo duꝝ mediocre continetur. Iſtud eſt q̄r
tum genus ſm Cōſtantinū. Sed Philaretus ponit octa
uum. ¶ Plenū. Per qđ vacuum ītellige qđ eſt quintū.
Calidū:frigidū:mediocre. Ecce ſextuꝫ:calidū ad organū
ꝑtinet:qꝛ ad q̄ꝫtitatē ſube orgāi teſte Philareto ⁊ Cōſtāti
no ī pātegni. Calidū aſſerit pulſū fieri ex q̄litate arterie.

Philaretus calidū ponit nonuz:conturbatoꝛ nominis ⁊ sententiaꝝ:⁊ Constātinus sextū. ¶ Ex quibus. Idest tribus postremis. ¶ Et primis. Elicitis a pma cōsideratione. ¶ Surgit. Idest cōplet. ¶ Series senaria. Idest sex gnā. ¶ Spissuz. Hic assignat originē septimi generis:qđ est frequens ⁊ raꝝ. ¶ Moꝛa. Idest ꝭm moꝛaz ⁊ spaciuz qđ est inter duas dilatiōes attendit spissus vel frequens. hoc est qđ dicit Cōstātinus fieri ex tpe getis. Philaretus ex q̄ƺtitate getis. Istud a Philareto dr̄ sextū:ƺ a Cōstantino septimū. vñ aūt fiāt hec gnā pulsuū: ⁊ ex qb⁹ causis ɔhātur:⁊ quid hēant significare:in sequētibus cū ipso auctoꝛe dicem⁹. ¶ Qui pede dactilico. Ponit originē octaui:qui est incidēs ⁊ decidēs: qđ a Philareto nonū dicit: a Cōstātino octauū assignat. Hoc gen⁹ attendit ꝭm collationē ⁊ ꝓpoꝛtionē moꝛaꝝ ad moras aptaꝝ ad occultas: foꝛtiū ad debiles. Apta moꝛa dr̄ ipsi⁹ pulsus. occulta moꝛe ipsius getis inter duos pulsus exñtis. Fit itaq̄ incidēs ⁊ decidens ꝭm ꝓpoꝛtioē tpis ad tps:si moꝛa precedentis pulsus sit minoꝛ q̄ƺ subsequentis pulsus dr̄ decidens. Si moꝛa sequētis sit maioꝛ q̄ƺ moꝛa pcedentis dr̄ incidēs:qđ ꝭm rōnez assignatā intelligendū est. Pulsus decidēs ab auctoꝛe cōparat pedi dactilo: qꝛ sicut dactilus a longa et apta integra syllaba incipiens declinat in breues. sic pulsus decidēs ab apertis moꝛis tendit in occultas. ¶ Passim. Idest sursum ⁊ deoꝛsuz deprimit. ¶ Ab alto. Idest aptis dñtys moꝛis. ¶ Et pede dactili. i. moꝛe dactilico. ¶ Et qui deficiens. Assignatio est incidentis. ¶ Surgit. Pri⁹ deficiēs. ¶ Uiresq̄ƺ resumit. Idest de occultis differentys in aptas:quousq̄ƺ in nullo deficiat:⁊ est iudiciuz nature resurgentis:⁊ vires resumentis. ¶ Notat. Idest attendit q̄ƺtum ad originē. ¶ Ex collatiua thesiū. Idest ꝓpoꝛtione moꝛaꝝ:que sunt moꝛe dilatationū ⁊ thesiuz. Ille. n. moꝛe attendunt ⁊ perpendunt ꝭm diastolē ⁊ sistolem. ¶ Tāq̄ƺ pcipuis. Assignatis octo generibus:que sūt prima ⁊ pncipalia:assignat originē duoꝝ extremoꝝ. s. noni ⁊ decimi:que sunt accidētalia:⁊ pncipalibus adiuncta. ¶ Adiuncta. Nonū est equale : ⁊ inequale:decimum oꝛdinatū ⁊ inoꝛdinatū. Philaretus equale septimuz:tñ oꝛdinatū octauū ponit. ¶ Discoꝛs vel consonus. Idest eq̄le vel inequale. ¶ Unus oꝛdo. Quātū oꝛdinatū. ¶ Uel aduersus. Idest inoꝛdinatus. veruz qꝛ ꝭm rōnem numeroꝝ ⁊ cōputationū oꝛdinatio vel inoꝛdinatio cōsiderat. Nō. n. duo debiles pulsus: vel tres: vel quattuoꝛ: nec vn⁹ inoꝛdinatus mō interserunt duobus magnis ⁊ foꝛtibus: ⁊ multis alys differētibus modis ꝭm numeroꝝ diuersitatē interponunt diuersi pulsus pluribus alioꝝ generū. ideoq̄ƺ ꝭm numeri rōnē diximus oꝛdinatū ⁊ inoꝛdinatū numeri attēdendū. Quid aūt sit equalis pulsus:quid inequalis:qd oꝛdinatus qd inoꝛdinatus: vtrū oꝛdinatus sit equalis vel nō: vtꝝ oīs inoꝛdinatus sit inequalis : ⁊ quot sunt species inequalis inoꝛdinati īferius patebit: vbi ponent diffinitiōes ⁊ significationes singuloꝛum generum.

¶ De pulsu magno ⁊ puo: ⁊ mediocri.

Augmentata facit magnum dimensio trina.
Paruuz si parua: mediū mediocriter aucta.
In longum latum magnus consurgit ⁊ altuz.
Paruus in occultuz strictū cadit atq̄ƺ recisuz.
Qui medium sequit merito mediocris hētur.

¶ Assignatis generibus pulsuum:⁊ originibus eoꝝ: vt de generib⁹ pulsuū euidētioꝛ ɔstituat doctrina: vniuscuiusq̄ƺ generis suā ponit diffinitionē. Et pmo diffinit magnū pulsuz. Est itaq̄ƺ magnus pulsus:qui ꝭm q̄ƺtitatē triuz dimensionuz attendit:longitudine:latitudine:⁊ pfunditate. moduz transcendens dr̄ magnus. Ad hoc igitur vt sit magnus pulsus:opz q̄ sit lōgus latus ⁊ pfundus. Paru⁹ per ɔ̄riū intelligit:qui nō sit longus:latus: nec pfundus. Lr̄a pz. ¶ Paruū si pua. Idest trina dimēsio diminuta facit paruū:⁊ patit detrimentum q̄ƺtitatis in lōgitudine ꝭm curtitudinē:in latitudine ꝭm stricturā. in pꝛofunditate per residentiam. i. ꝭm sui incertā reuolutionē. ¶ Mediū. Idest mediocrē pulsum facit trina dimensio. ¶ Aucta mediocriter. Idest ꝭuans mediocritatē: vt si nō excedat in aliq̄ dimēsione.

¶ De longo pulsu ⁊ breui: ⁊ lato ⁊ stricto: alto ⁊ pꝛofundo.

¶ Longus ventriculos digitoꝛuz q̄ttuoꝛ exit.
Subsistit mutilus: mediusq̄ƺ fit oībus equ⁹.
¶ In latum digitos latus tenet eminet altus.
Occurrit gracilis: strict⁹ : residetq̄ƺ pfūdus.

¶ Magnū pulsuz diffiniuerat per excessum trine dimensionis. s. longitudine:latitudine:⁊ pfunditate. ideo vt pateat euidentius quid sit magnus: diffinit qd sit longus:latus:⁊ pfundus. quibus cognitis cuz ex eis componatur magnus:pfecte innotescit. Quid sit magnus: ex ꝓprietatibus. n. partiuz inuestigatis totius declarabit natura. Longus pulsus est ille q. ¶ Exit. Idest excedit. ¶ Uētriculos: idest apices:⁊ sūmitates. ¶ Digitoꝝ q̄ttuoꝛ. Supra longitudinē arterie poꝛrectoꝝ. cum eniz sentiatur in ventriculis quattuoꝛ digitoꝝ:posset sentiri quinq̄ƺ vel sex: si essent positi. ¶ Posita diffōne longi ponit diffinitionez curti eius cōtrary. ¶ Subsistit. Idest exceditur a ventriculis quattuoꝛ digitoꝝ. Cum enim sentitur in pmo:in secūdo:in tertio:in quarto nō sentitur. ¶ Mutilus. Idest curtus est:qm̄ mutilatur ꝭm longitudinē. ¶ Medius. i. mediocris inter extremitates fit. ¶ Omnibus. i. digitis. ¶ Equus. Inquātuz non excedit:nec exceditur. ¶ In latum. Diffinit latuz:qui ⁊ cum longo cito currit ad faciendum magnū pulsuz. ¶ Latus tenet digitos. Qui exit ventriculos digitoꝝ ꝭm latitudinē. ¶ Altus. Pulsus qui ꝭƺ altitudinē ɔsiderat:qñ. s. multū eleuat arteria:⁊ a centro recedit ex vehemēti impulsu spūs. ¶ Eminet. Idest eleuatus est:eminēs:⁊ aptus. ¶ Occurrit. Idest nō moꝛat in latitudine:qui nō tm̄ occupat ⁊ ptingit latitudinē digitoꝝ : sed excedit q̄si in modū gracilis funiculi occurrit. ¶ Residet. Idest vicinat cētro intellecta mediocritate īter extremitates: qui. s. nō excedit in latitudine:nec exceditur. ¶ Profundus. Idest occult⁹:q ɔtrarius est alto. ¶ Et nota q̄ multis modis possunt narrari he differentie vt longus cū stricto:longus cū mediocri. ¶ Itē latus ⁊ strict⁹ cōponunt. ¶ Itē latus cū apto:⁊ cū occulto:aut mediocri īter duo. sed nullus curtus: strictus: vel occultus magn⁹ est.

¶ De foꝛti ⁊ debili pulsu.

Constituit validum sociata frequētia magno.
Surgit ab oppositis species contraria causis.

¶ Egit de pmo genere pulsuuz:q̄ est magnus:paruus:mediocris ꝭm diuersitatē suaꝝ cōpositionū. Consequenter agit de secūdo. i. de foꝛti debili ⁊ mediocri:qđ hƺ ptinere ad q̄ƺtitatē motiōis arterie. Cū aūt sit tertiū ꝭm Philaretū ⁊ Constātinū: tñ a nobis ꝭm oꝛdinat:qꝛ talē oꝛdinē ei appꝛopꝛiauit arctatio metrice rōnis. Foꝛtis itaq̄ƺ componit ex duobus magno ⁊ frequēti . i. veloci. Dicit nāq̄ƺ Philaretus:

Philaretus: ꝑ frequentia accipiens magnitudinez vali/
dum facit: sed pro frequentia intelligitur velocitas. Si
enim frequentia intelligatᷣ: cū fiat ex debilitate virtutis
ꝛ fortitudine caloris expetentis magnitudinem refrige/
rationis: virtus debilis: que nō sufficit aerē attrahere se/
mel: qui possit refrigerare: opꝫ ꝙ defectum q̄ntitatis sup
pleat vicissitudo: ꝛ repetitio numerose actiōis: iō frequē
tiam nō poterit tollerare fortis pulsus ꝓpter cōtrarieta
tem causarū. Est itaqꝫ fortis pulsus cōpositus ex magno
ꝛ veloci: magno: qꝛ multum eleuat arteriā: ꝛ a centro re/
cedere cogit: ꝛ in longitudinem diffunditur ƒm latuꝫ: di/
gitos attingit ex veloci: qꝛ incboata percussione cito suū
motū cōplet: ꝛ cōsequitur: ꝛ boc est qȯ in litterra tangitᷣ.
¶ Species ꝯria. Idest pulsus debilis. ¶ Surgit. Idest
ꝓcedit. ¶ Ab oppositis causis. Idest calore debili: ꝛ im/
becilli virtute: ꝛ debilitate spirituum.

¶ De veloci pulsu ꝛ tardo: ꝛ de duro ꝛ molli.

¶ Arsis lenta parit tardum festina citatum.
¶ Si pulsent digitos: austero dura rigore
Organa: disponunt durum. si lassa remissum.

¶ Ponit notitiā secūdi generis. i. velocis: tardi: ꝛ medio/
cris: qȯ a nobis tamen tertio loco assignatᷣ. Et ꝑtinet boc
genus ad q̄ntitatem motionis arterie: ꝛ attenditᷣ ex tem/
pore: vel q̄ntitate motiōis. Est itaqꝫ velox pulsus ƒm Cō
stantinū: qui in modico tempore spaciū pertransit: qn̄. s.
incboata percussio cito cōpletᷣ. Et est tardus qui modicū
spaciuꝫ pertransit in multo tēpore: qn̄. s. motio incobata
longo tp̄e perficitᷣ. Mediocris inter extrema medius cō
sideratᷣ. ¶ Arsis. Idest dilatatio. ¶ Lenta. Que multū
tp̄s cōsumit in sua cōstrictiōe. ¶ Si pulsent. Tribus ge
neribus pulsuū: que a p̄ma ꝯsideratione nascuntᷣ: ꝓprys
diffinitionibus declaratis: ponit notitias: ꝛ diffinitiones
alioꝝ. Primo agit de illis: que a secunda ꝯsideratiōe na/
scuntᷣ: ꝛ sumuntᷣ ꝛ pertinēt ad ꝯsistentiā organi: que sunt
durum: molle: mediocre. plenū vacuū mediocre: caliduꝫ
frigidū: mediocre. Est itaqꝫ durus pulsus: qui duꝫ dgitis
tangitur: occurrit arteria dura: ꝛ rigida. ꝛ quasi funiculi
tensi sentiuntᷣ. Mollis qn̄ mollis sentitur arteria. Et vr̄
durus esse fortis: sed nō est ita. Fortis enim ƒm Constan
tinū vascula dilatat: vt quasi inanita reddantᷣ. Durꝰ est
ꝛ asper: qꝛ virtuti nō obtemperat membri durities: vt di
latari q̄at. ¶ Si organa. Idest arterie. ¶ Pulsent. Sci/
licet digitos: ꝛ ventriculos digitoꝝ. ¶ Austero dura. Id
est cū duricie ꝛ rigiditate distēdendi. ¶ Si lapsa. Idest
quodāmodo lassitate ꝛ suauitate sentitᷣ. sic enī glosat Cō
stantinus. vt videantur digiti ab eis penetrari.

¶ De pulsu pleno ꝛ vacuo.

¶ Si cedat vacuum: si constat turgida ꝑlenū.
¶ Pulsum disponit calidum calor arterialis.
Frigidus occurrit subiecti frigore membri.

¶ Notificat per descriptionem quid sit quintū genus: scꝫ
plenum vacuū. Est ergo plenus: qui turgidus quodā bu/
more redundante videtᷣ. Vacuus ꝗ apparet quasi infla/
tus: sed statim cum tangitᷣ tanq̄ꝫ vacuus a digitis sentitᷣ.
Et pertinet boc quintū genus ad figurā ꝛ babitudinem
organi. in vacuitate ꝛ plenitudine. ¶ Pulsum disponit.
Assignat noticiaꝫ sexti generis: qȯ est calidū: frigidū: me
diocre: qȯ cum ꝯditionibus precedentibus ad cōsisten/
tiam arterie ꝑtinet. Est. n. arteria buius cōsistentie: ꝙ sen
titᷣ calida: aut frigida: licet. n. calor arterie ꝯtrabatᷣ ex spi
ritu feruido: ꝛ sanguine intra cōtento: tamen qualitas in/
de ꝓueniens est ipsius arterie dispositio. ¶ Calor arte/
rialis. Idest pulsus calidus: cū digitorum extremitates
arteriā calidā sentiunt. Frigidus vero ꝯrio modo.

¶ De medijs pulsibus.

Cum relique species aliquo mediante ligentᷣ.
Jungitur in valido fortis discrimine nullo.
Equus inequali: causam compaginis buius
Soluāt qui dirimūt latebrosa enigmata rerū.

¶ Quoniā in assignatione p̄dictoꝝ generuꝫ auctor aliqn̄
assignauit media extremoꝝ qn̄qꝫ inter aliqua extrema
nullū mediū posuit. ideo in boc cap. ostendit boc esse de/
clarandū: inuestigandū: ꝛ relinquendū examini: ꝛ discus/
sioni pbycoꝝ: quoꝝ enigmaticas ē soluere rōnes: ꝛ tales
ambiguitates soluere: ꝛ enodare. Qȯ aūt ab auctore pre/
termissum est: nos qui sumus eius interpretes: ꝛ eius vi
cary supplemus defectuꝫ. ¶ Dico ꝰ ꝙ oīa illa extrema:
que adiuncta sunt distemperatis: sicut magnuꝫ paruum
curtū longum: latum strictum: apertū occultū: velox tar
dum: frequēs rarū: ꝯuenientiā babēt. de vna nanqꝫ ꝯria
ad aliā ꝯriā per mediū tēperamētū fit trāsitus: magnus
enī mediocrē excedēs in trina dimensione supra modū
diminutus monstrat distemperantiā: qꝛ defectū caloris:
ꝛ imbecillitatē spiritus. Ecce isti pulsus notāt distēperā/
tias ꝯrias: vnus excessum: alius defectū. Inter excessum
ꝛ defectū mediū est: qȯ per abnegationē describitᷣ extre/
moꝝ: qȯ. s. nec est in excessu: nec in defectu: illud tēpera/
tum est: ꝛ ita mediū īter magnū ꝛ paruū. Similiter īter
curtū ꝛ longū. ꝛ inter alia extrema q̄cunqꝫ applicantᷣ di/
stemperantys: secus est de forti ꝛ debili. Naꝫ si īter forte
ꝛ debile est mediocre. cū omne mediū est tēperatū: ꝛ oē
temperatū sanitati additū: erit ꝰ illud mediocre sanū. si
verū forte sanū est. ꝛ q̄nto fortius: tanto sanius. ꝛ in forti/
tudine nō fit excessus: nec in virtute: nec in bonitate mē/
tis fit excessus mentis. Et babetᷣ binc: ꝙ vnū extremorū
excedit suū mediū in tēperantia ꝛ sanitate. Sed oē me/
diocre temperatū īter duo extrema. si veruꝫ est mediuꝫ
vtroqꝫ extremoꝝ magis tēperatū ꝛ sanū est. ¶ Item si
mediocre est īter forte ꝛ debile illud genꝰ nec forte est:
nec debile. sed extra tēperamentū. ¶ Iteꝫ pulsus nunq̄ꝫ
est fortis: nisi ex tenore virtutis: ꝛ in debilē transit nullo
medio a magis forti: vel per multos medios minus for/
tes vsqꝫ ad vltimā remissionē fortitudinis transit in de/
bilē. Et ille est minus fortis: quo mediāte transit magis
fortis in debilē. fortis genere nō est mediū īter fortem: ꝛ
debilē: qꝛ sic nō esset fortis: nec debilis: fortis enī qȯdam
genus est ƒm suā latitudinē. Sicut ꝰ īter virtutē ꝛ vitiū
nullū est medium. sic inter fortē ꝛ debilē nō est mediuꝫ.
¶ Itē equale ꝛ iequale nō babēt mediū. Nā si sic: illud
nō eēt equale nec inequale: sed quicquid equale est vni
inequale est alteri. ab equali enī fit transitus ad inequa
le nullo mediante: ꝛ ecōuerso. ¶ Itē esse equale est sanū
esse ꝛ temperatū ƒm nāꝫ: nisi sit in malo: sicut equalitas
in ptysico pulsu. omne autē inequale est distemperatum
ƒm nām ex morbo ꝯtingens. Similiter ordinatū ꝛ inor
dinatū nō babēt mediū. ¶ Item pulsus similiter inci/
dens ꝛ decidens nō babēt mediū: qm̄ incidens fit ex cō/
temperantia ꝛ ꝯfortatione virtutis: decidens ex contra/
rys. Inter temperatū ꝛ intemperatū: inter ꝯfortationeꝫ
ꝛ defectū nullū est mediū. vnde si sic non esset tempera/

Que spēs si/
ue ꝯrie plꝰsus
bēant modū
ꝛ que nō.

mentū: nec intemperamentū: nec forte: nec debile: qđ est inconueniens. ¶ Relique species. Pulsus assignatoruz generū: sicut magnū paruū: velox tardū: frequens rarū. ¶ Ligent. Idest assignent̄ ſm copulaz alicuius medij. ¶ Fortis. Pulsus: q2 fit ex tēperamēto τ tenore v̄tutis. ¶ Jungit̄. Idest copulat̄. ¶ In valido. Qui fit ex debilitate virtutis. ¶ Nullo discrimine. Sine interpollatione medij similiter. ¶ Equus. Idest eq̄lis pulsus iungit̄ sine medio. ¶ Causam cōpaginis hic soluāt. Cum debet causam assignare de priuatione medij: mittit nos ad discussionē philosophoꝝ: quoꝝ est talia rimari. ¶ Compaginis. Idest colligationis extremoꝝ. ¶ Soluāt. Philosophi. ¶ Qui dirimūt. Idest soluūt. ¶ Enigmata. Idest questiones obscuras τ tenebrosas.

¶ De pulsu frequenti τ raro.

Si raptu subito morule discrimine paruo
Arsiz multiplicet: series numerosa frequentē
Constituit pulsum. species contraria rarum.

¶ Hucusqz posuit doctrinā de sex generibus pulsuū: quorum tria ptinent ad ꝓprietatē motiōis. s. vnuz ad q̄titatem. s. magnū: paruū. mediū. Duo ad q̄litatē. s. velox: tardus: mediocris: forte debile mediocre. Alia tria pertinēt ad ꝯsistentiā organi vel figurā. s. duruz: molle: mediocre: plenū: vacuū: mediocre: calidū: frigidū: mediocre. Nunc diffinit septimū genus ex tēpore quietis. τ attendit̄ iter duas dyastoles: qđ est frequens τ rarum. ¶ Si subito series numerosa. Idest crebra τ numerosa repetitio dilatationum. ¶ Multiplicet. Continue replicando iteret. ¶ Arsim. Idest dyastolem. ¶ Paruo discrimine. Idest modica mora quietis interpollata inter vnam dyastolē τ aliam. ¶ Subito raptu. Idest motione raptim iterata. ¶ Contraria species. Idest contraria dispositio facit rarum pulsum.

¶ De incidenti τ decidenti pulsu.

Deciduus modulis ex fortibus τ manifestis
Sensuz degenerans tacito pede tendit ad ima.
Vergit in occultum satagens euadere sensum.
Inciduus surgit: respirans tendit in altum.
Deserit occultum: sibi conciliat manifestum.

¶ Ponit notitiam octaui generis. i. incidentis τ decidentis: qđ attendit̄ ſz collationē morarū ad moras: occultarum ad apertas: fortium ad debiles. Aperta mora est qñ pulsus sensui occurrit. i. qñ arteria dilatat̄. ita ꝙ eius motio aperte sentit̄. Occulta qñ dilatatio est ita occulta τ vicina centro: ꝙ vel sensum effugit: vel paruz imutat. Secundū ergo collationē morarū ad moras incidentia: vel decidentia notat̄: qđ expresse docuimus superius in distinctione generū decima: qđ iterare nō opz. ¶ Si obijciat̄ de cauda soricina finitiua: q̄ est pulsus decidēs. naz pulsus decidēs pz largius. pōt. n. decidens pulsus inueniri: vbi nō est cauda soricia finitiua: vt si post decē fortes ꝑcussiones fiat vna debilis. τ facta cōputatione de illa post octo fortes: seq̄t̄ vna debilis: postea desinet circa septimā: postea in quarta: postea in scđa: postea in toto deficiat. reuera qdaz decidēs ꝯtinet caudā finitiuā. Sed ille decidēs: de quo hic agit̄: hz plures moras τ īterpollat plures debiles paulatim: quousqz nulle apte ꝯcurrāt: sed cauda finitiua tanq̄ ab occultis resurgit in fortes aptas. sed ab occultis ꝯtinue tendit in altiores. ¶ Modulis. Idest motibus apertis. ¶ Sensu degenerās. Idest paulatim declinās. ¶ Inciduus. Idest incidēs ꝑ maiorationem sui in notitiaz sensus cadens. ¶ Surgit respirans. Idest in naturam insurgere vel resurgere: τ respiramina τ vires significat resumere.

¶ De equali pulsu.

Firmus τ oppositi fugiens cōmertia motus
Permanet equalis seruato iure tenoris.

¶ Postq̄ executꝰ est de octo generibus ꝑncipalibus: agit de nono τ decimo: que sunt ānexa τ adiūcta ꝑncipalibꝰ: scz de eq̄li τ ineq̄li: ordinato τ inordinato. Eq̄lis est cuiꝰ ꝑcussio est eq̄lis τ vniformis tenoris in digitoꝝ extremitatibꝰ: vt si magnus: velox: fortis: frequēs: mollis: plenus τ eis mediocris: nullā in q̄litate: vel q̄titate: vel tp̄e motionis: vel numero motionis diuersitatē recipiēs. ¶ Eq̄lis diuidit̄. Nam qdā est absolute equalis: qui q̄litatē seruat in omnibus dictis differentijs: de quo dictū est iam. Alius est eq̄lis ſm qd: vt sit eq̄lis magnitudinis: sed mō velox: mō tardus sentit̄. ¶ Item qui eq̄lis est: in paruitate: vel debilitate: huiusmodi pulsus est eq̄lis in hoc: sz nō est eq̄lis absolute. inequalis est q̄cūq̄ recipit oppositam dr̄iaz. Inequalis aūt alius absolute: vt qui est ineq̄lis in oībus generibus: alius in vno gñe: τ nō in alio: τ ſz illud: que eq̄lis dr̄. ¶ Fugiens. Idest nullā societatē recipiens cū opposita dr̄ntia. et talis est absolute eq̄lis: si in bonis ꝑseueret differētijs: sed pōt eē eq̄lis in malis ꝑcussionibus: vt in paruitate τ debilitate. τ talis non est eq̄lis simplr̄: vel absolute: sed eq̄lis in hoc: vel ſz qd: vel eq̄lis in malo: τ ꝑp tales q̄litates excludēdas apponit̄. ¶ Firmus. Qui. n. manet in paruitate vniformis non ex firmitate nature est: sed ex debilitate potiꝰ. Quicūq̄ ergo firmus est ex nature firmitate: τ virtutis prouenien s: τ seruans vniformem tenorem in omnibus generibus est equalis simpliciter.

Equalis pulsus dr̄ duplr̄ τ simplr̄ ineq̄lis.

¶ De inequali pulsu.

Degener: instabilis: nec eodē tramite currēs.
Mutat inequalis dubijs moderatus habenis.

¶ Notificat ineq̄le. ¶ Degener. Idest ab eq̄litate degenerās ꝑ administrationē. i. ꝑ assūptiōem ꝯrie dr̄ie. ¶ Instabilis. Q2 nō ſuat statū vnius tenoris. ¶ Nec eodem tramite currēs. Q2 trāsit ꝑ vias diuersas oppositorū generū. ¶ Mutat. Scilicet mō retardās: mō festinās ꝑcedit: titubant̄ de magno in ꝑuū: de forti in đbilē. ¶ Moderatus. Idest agitatus. ¶ Dubijs habenis. ¶ Metaphora est sumpta ab aliquo: qui non bene nouit regere τ frenare equum.

¶ De ordinato τ iordinato pulsu τ priuato.

Distinctis gradibus mutatur in ordine recto.
Trāsit in oppositū q nomen ab ordine sumit.
Qui priuatiue censetur ab ordine leges.
Ordine precedit preceps est τ sine lege.

¶ Ponit notitiā decimi generis: qđ est ordinatū τ inordinatū. ¶ Et nota ꝙ oīs eq̄lis est ordinatꝰ: vbi eni est eq̄litas: ibi est ordo: sz nō ꝯuertit̄. Nā ordinatoꝝ aliud eq̄le aliud ineq̄le: nō oīs ineq̄lis inordinatus est. Nā ineq̄liuz alius ordinatꝰ. alius inordinatus. oīs inordinatus est ineq̄lis. ineq̄lis ordinatus est: qui recipit dr̄iam oppositaz diuersi generis oppositi. Ordinati tñ: τ q̄si gradati: τ ſm ꝓportionē vniformis gradus: qñ. s. habitudo sequētium ꝑcussionū in sua ineq̄litate ꝯformat̄ habitudini ꝑcedentiū: si

tium: si sint octo pulsus cõtinue fortes: ⁊ nonus debilis: iterũ octo fortes: ⁊ nonus debilis: ⁊ sic longo tp̃e ꝓcedat habitudo pulsuũ: ⁊ lʒ multis alijs modis variare: duʒ tñ habitudines mutationũ rñdeãt sibi. Põt ẽt dici ineq̃lis ordinatus pulsus: qui tñ est cauda soricina finitiua: ⁊ cauda retornatiua. Naʒ in cauda sorcina finitiua pᵃ ꝑcussio magna ẽ ⁊ fortis: 2ᵃ minor pᵃ: ⁊ sic graduali tramite ⁊ ꝓportionabiliter tendit paulatim in defectiõe: quousq̃ nõ sentiaṫ. Simil'r cauda retornatiua a defectiõe regradiẽti ꝓportionabiliter in magnitudine ordinatio ↄsiderari põt. Istas tñ spẽs ponimꝰ sub eq̃liter ordinato: q2 lʒ fiãt qñq3 ẜm ↄsideratione ordinis ⁊ habitudinẽ: raro tñ nec in ea ꝑmanent: sed frequẽtius fiunt ẜm indiscretaʒ ↄfusionẽ: ⁊ extra ordinatũ tumultũ inordinationis ineq̃lis. Inordinatus qui trãsit ad oppõnẽ differẽtiarũ extra ordinarie: nullo habitudinis ordine ↄseruato: nec idiscretã ↄfusioneʒ. Inequalis: inordinatꝰ in oĩbꝰ generibꝰ ꝑdictis iueniṫ: vt si duo magni vnꝰ paruus: alter mediꝰ: aut duo parui: vnus medius: alter paruus: vnꝰ medius: alter magnus cui succedit ꝑuus. ¶ Distinctis ẜm ordines ⁊ ꝓportiones gradus. ¶ Qui nomen. Idest ordinatus. ¶ Qui priuatiue. Idest denominatur ab ordine ẜm ꝑuationeʒ. ¶ Preceps vagus. Idest confusus ⁊ extra ordinatus.

¶ De speciebꝰ pulsus inordinati ⁊ inequalis.

Spargiṫ extremũ genus in numero specierũ.
Que sibi mendicant peregrina vocabula rerũ.
Quas collatiua ratio sibi federis vnit.
Spasmosus: ptisicꝰ: formicãs: vermiculosus.
Ramosus: fluitans: martellinꝰ atq3 caprinus.
Serrinus rectus soricinus siue retortus.

¶ Inequale inordinatũ diuidit in species suas. ⁊ eas mox enumerat: de quibus in sequẽtibus diceṫ: qñ ipsoꝝ instabit tractatꝰ. Has vero spẽs denominat a nominibus animaliũ vel instrumẽtoꝝ: vel aliarũ rerũ: cũ q̃bus hñt similitudinẽ. Diciṫ aũt capriçans a capra: ⁊ formicãs a formica: ⁊ sic de alijs. Rões appellationum diceṫ infra. ¶ Extremũ genus. Idest inordinatũ ineq̃le. ¶ Spargitur. Idest sparsim ⁊ varie distribuiṫ. ¶ In numero spẽrum. Idest in multas spẽs: que sub certo nũero clauduntur. ¶ Que. Scilicet spẽs. ¶ Mendicãt. Idest ꝑꝑ mẽdicitatẽ ⁊ penuriã vocabuloꝝ sibi mẽdicãt. Nã lingua latina est in verbis egena. ¶ Peregrina. Animaliuʒ: vel instrumentoꝝ ⁊ aliarũ rerum non omniũ: sed similiũ sibi: ⁊ huiusmodi. ¶ Quas. Idest res. ¶ Unit. Idest assimilat sibi ⁊ conformat. ¶ Ratio. Idest proportio. ¶ Collatiua federis. Idest collatiua similitudinis.

¶ De causis.

Forma crassis: sexꝰ: etas: grauidatio somnus.
Et locus ⁊ tempus: labor: esca: repletio: potꝰ
Causa genus morbi coitus turbatio mentis.
Corporeiq3 situs variant idiomata pulsus.

¶ Forma. Distinctis generibus pulsuũ: ⁊ distinctis eoruʒ ꝓprietatibꝰ. cõsequẽter breuiter hic agit de causis mutationũ pl'ius eas enũerãdo. Immutanṫ itaq3 pulsus tripliciter. s. a rebꝰ nãlibꝰ: nõ nãlibus: ⁊ ↄtra nãm. Sub nãlibus cõprehẽdit tã res ↄsistẽtes ⁊ regẽtes: sicut cõplexiones: ⁊ virtutes q̃ȝ coadsistẽtes insepabil'r coherẽtes: velut figura corporis distãtia maris: ⁊ femine etas: ⁊ similia.
Forma. ¶ Forma. Idest habitudo corpis: q̃ diuidiṫ in tenuitateʒ crassiciẽ: ⁊ mediocritatẽ. ¶ Uariãt pulsus. In macilẽtis maiores sunt pulsus ⁊ fortiores q̃ȝ in crassis: ⁊ multũ repletis. Crassi. n. ex nimia opp̃ssiõe carnis pulsum hñt minorẽ: ⁊ magis debilẽ: q2 calor ⁊ spũs in eis lentescũt: ⁊ pigritanṫ ex nimia carnositate. sed ineq̃lis est pulsus spissior ꝑꝑ debilitatẽ virtutis. In macilẽtis sunt pulsus apti q2 arteria exposita est: vl' expoliata: ⁊ q̃si nuda. In crassis occulta: q2 ꝓfunda est arteria: ⁊ carni inuiscata. vñ Philaretꝰ. In gracilibus multũ subiacet tactui pulsus. i. apte sentiṫ iudicio tactꝰ: qð est ꝑꝑ expõnẽ organi. Quidã tñ male exponũt hãc subiacẽtiã pulsus: vt dicãt pulsum tactui subiacere: qñ est debilis: que expositio contraria est Constantino. Est autem perquirendum: vtruʒ macies sit naturalis: aut ⁊ ita de crassicie.

¶ Crassis. Idest complexio ↄcta a gnãtiõe variat pulsus. Nã calida cõplexio facit pulsum fortẽ ⁊ velocẽ cã attrahendi multũ aerẽ ad refrigerationẽ: sʒ frida paruũ facit ⁊ tardũ cã necessitatis parue refrigeratiõis. humida pulsum facit mollẽ: sicca duꝝ. Et q̃ȝ ex ea cõplexiõe fiat pulsus velox ꝓbat Philaretꝰ: ingt. n. q̃ȝ oẽ calidũ velociter mobile: ⁊ oẽ frigidũ tarde mobile: qð de solis aĩalibꝰ põt ĩtelligi. Est aũt qðdã de nã calidũ: vt piper: auripigmẽtũ: qð nõ est mobile. In calido siq̃dẽ corde calidus sanguis ex calore ebuliẽs cito resoluiṫ in fumũ. vñ cito motus cõpleṫ cordis ⁊ arteriarũ. vnde fiunt velociores. Crassis.

¶ Sexus. Idest differẽtia ĩter masculuʒ ⁊ feminã mutat pulsum. vt enĩ ait Cõstantinꝰ in pãtegni. Pulsus maior est in masculo ⁊ fortior q̃ȝ in femina: ⁊ ponit cãʒ. Masculus enĩ calidioris est nãe: ⁊ fortioris: ⁊ maioris exercitij. Et femine pulsus minor: ⁊ debilior: ⁊ frequẽtior. Paruitas ⁊ debilitas fiunt: q2 mulieres sunt debiliores masculis in virtute: ⁊ minoris caliditatis: ⁊ exercitij ad cõparationẽ masculi frequẽtior est pulsus in femina ex debilitate virtutis: vt nã sepe impellat iterãdo in femina: qð per magnũ pulsum operaṫ in masculo: vt tm̃. s. aeris pro vicibus repetitis attrahaṫ ad refrigerãdũ inquãtũ vnꝰ magnus vice vna attraheret in manibus. Nã q̃ȝto est maior calor: si virtus est fortis: tãto maior velocitas necessaria est nãe: vt multa aeris q̃ȝtitas in paruo tp̃e attrahatur ad refrigerationẽ. Cũ aũt deficit virtus opʒ: vt attrahatur spissiꝰ. vñ fit vt feminis sit spissior q̃ȝ masculis: lʒ ex superficie littere in pantegni possit ꝓbari: q̃ȝ pulsus femine sit velocior: nõ tñ est verũ. Nã velocitas fit ex fortitudine virtutis: ⁊ vehemẽtia caloris: sed ibi ꝑ velocitatẽ frequẽtiã ĩtelligimus: vt cũ dicit Philaretus: q̃ȝ frequẽtia magnitudinẽ accipiens facit validum. ¶ Nota q̃ȝ si cetera ꝑticularia sexui ↄcordãt vt frigida complexio: crassicies quies: senectus: pulsus debilior est. Si particularia ↄcurrant: ↄria erit maior ⁊ fortior. Sic ẽt de masculo ĩtellige. vñ opʒ medicũ: qñ ad egrotũ accedit: facere collationeʒ de partibus: ⁊ omnia accidentia discernere. vt non fallatur in pulsibus iudicandis. Sexus.

¶ Etas. Mutat pulsuʒ: q2 pueri velociorẽ hñt pulsuʒ ꝑꝑ calidũ refrigerandũ: q2 multus est in eis. tẽperate tñ magnitudinis ⁊ fortitudinis hñt frequẽtiã: q2 virtus nõdũ cõpleta: in cõplexione roboris ↄfirmata ad extrahẽduʒ semel multũ aerẽ nõ sufficit ad calorẽ nãlem refrigerandum. Iuuenes enĩ habẽt pulsum fortẽ ⁊ magnũ: in velocitate tẽperatũ: qð fit ex caliditate: ipsorũq̃ȝ virtute. Senes paruũ ⁊ debilẽ ⁊ rarũ ꝑꝑ frigidã eoꝝ nãm quãtũ ad etatẽ. vñ nõ est necesse multũ aerẽ trahi ꝑꝑ refrigerationeʒ. Alie etates his affines habẽt pulsus vicinãtes iuxta q̃litates vel caliditates illarũ etatũ: q̃bus affiniores videnṫ. q2 cũ in pueris velox sit pulsus ⁊ spissus tẽperatus in magnitudine ⁊ paruitate. Pulsus in decrepitis mini- Etas.

mus ⁊ tardissimus: rarissimus ⁊ defectissimus. Jn iuueni
bus ꝑfecte iuuẽtutis maximus ⁊ fortissimus: in velocita
te ⁊ tarditate tẽperatus. Uidenduꝫ est: ꝙ pueroꝝ pulsus
maxime augmẽtant̃ in velocitate: ⁊ tarditate minuunt̃.
Et maioraꝫ quousqꝫ ad ꝑfectã magnitudineꝫ deueniat̃:
vbi pulsus maxim⁹ ⁊ fortissim⁹: in velocitate ⁊ tarditate
tẽperat⁹: q̊ad media etas ꝑtingat̃. Cũ g̊ senectus subeat
paulatim: succedũt ꝑdictis ꝯ̃ria: donec etas ꝑtingat̃ d̃cre
pita: in qua pulsus paruus fit rarus ⁊ tardus.

Grauidatio ¶ Grauidatio. Jdest ĩpregnatio mulieruꝫ mutat pulsum.
Sed distinguendũ est. nam ĩpregnatio aut in medio est:
aut in p̃n°: aut in cõplemẽto. Jn p̃n° ꝑgnãs hꝫ fortẽ: ⁊ ma
gnũ pulsum ⁊ velocẽ: qꝛ caloꝛ fetus auget caloꝛem nãlẽ.
Arterie. n. secundine arterie fetus sunt ꝯiũcte: ⁊ vtreqꝫ ar
terie mulieris sunt cõplicate. Probat̃ hoc ex nouitate re
tẽtiõis mẽstruoꝝ: augmẽtato caloꝛe fiũt pulsus magni ⁊
veloces. Fortes aũt fiũt: qꝛ virt⁹ ꝑꝑ ei⁹ modicã q̃ꝫtitateꝫ
nõdũ patit̃ aliq̃ꝫ oppssionẽ: sed in potẽtia perseuerat. vñ
fiũt pulsus magni ⁊ fortes vsqꝫ ad q̃ttuoꝛ mẽses: vł p̃n^m
q̃rti. sꝫ a q̃rto vlteri⁹ ẽm magis ⁊ minus pulsus fiũt ꝑui
d̃biles: spissi. Parui ⁊ debiles: eo ꝙ virt⁹ grauat̃ ex maio
rata fetus q̃ꝫtitate: ⁊ vt⁹ oꝑatiua circa finẽ deficit duab⁹
de causis: qꝛ ꝑꝑ defectũ sanguinis: ⁊ spũuꝫ: qꝛ sanguis ad
nutrimẽtũ fetus est ne c̃ius: qꝛ q̃ꝫto plus expẽdit̃ in nutri
mẽto fetus: tãto plus mẽbꝛa ꝑgnãtis ex defectu nutrimẽ
ti: ⁊ subtractiõe magis debilitant̃. Et deficit ex dilatatio
ne matricis maioꝛẽ locũ occupãtis: vñ ꝯprimit̃ coꝛ: ⁊ ita
virt⁹ oꝑatiua grauat̃: q̃ pulsuꝫ oꝑat̃. Spissi ãt sunt: vt ait
Philaret⁹ ꝑꝑ ĩductã nec̃itatẽ attrahẽdi aeris ꝑꝑ se: ⁊ ꝑꝑ
fetũ. vñ ĩstat triplex necessitas refrigeratiõis: tũ ex fetu:
tũ ex m̃rice: tũ ex retẽto sanguĩe. Et cũ virt⁹ sit d̃fecta oꝫ
vt multotiẽs attrahat̃: cũ semel attrahi nõ possit sufficiẽ
ter: vt exposcit necessitas refrigerationis. iõ fiunt spissi.

Sõnus. ¶ Somnus pulsum mutat: sꝫ differẽter. nã in p̃n° sõni ca
loꝛe nãli ĩcipiẽte ĩtus reuocari nõdũ exercẽte digestionẽ
ꝑuus pulsus est debilis: ⁊ tardus ex ꝑcedẽte desiccatione
vigiliarũ. Sꝫ calido iã ĩtus ꝯfortato ⁊ cibo iaꝫ digesto: ⁊
diuiso ꝑ mẽbꝛa: m̃łtiplicato sanguĩe: augmẽtatis medul
lis: reꝑatis spiritib⁹ fiũt: in fine sõni ⁊ circa mediũ pulsus
magni: fortes in velocitate ⁊ tarditate: mediocres p⁹ dige
stionẽ cibi si sõn⁹ ꝓlõget̃: vt suꝑfluitatis cibi expulsio ꝓ
lõget̃: vł differat̃: pulsus erit ꝑu⁹: d̃bilis: rarus: tardus. vñ
oꝫ ꝙ postq̃ꝫ erit cibus digest⁹ doꝛmiẽs a sõno excitet̃ ad
expellẽdas ei⁹ suꝑfluitates. s. egestiões: vꝛinã: sputa ꝑ ꝓ
pꝛia emũctoꝛia. Sigs ãt excitet̃ a sõno subito. vt ꝑ vocẽ
siue q̃ꝫlibet ꝑcussionẽ: siue vẽtũ ab eo exeũtẽ: qꝛ disturba
tur nã fit pulsus q̃ñqꝫ magn⁹ ⁊ fortis: q̃ñqꝫ velox ⁊ spis
sus: nõ tremebũdus ioꝛdinat⁹. Cũ v̊o excitat⁹ q̃escit pul
sus in ꝓoꝛẽ statũ regredit̃. ¶ Quidã seducti sũt a suꝑfi
cie v̊boꝝ Philareti dicẽtis ꝙ in sõno: nõ fiũt pulsus ni
si ꝑui: ⁊ d̃biles: ⁊ tardi nõ distinguẽtes tẽpoꝛa sõni. Dicit
eñi Philaret⁹: ꝙ in sõno fiũt pulsus minoꝛes ⁊ leuioꝛes
. i. d̃bilioꝛes nãli caloꝛe penetrãte ad ꝓfũdũ. Et ipsi itelli
gũt: ꝙ in sõno nãlis caloꝛ penetrãs i ꝓfundo in stõacho
⁊ in epate fit diuersus. ⁊ iõ relinquẽs spũalia: q̃ nõ sũt ꝓ
funda: qꝛ supꝛa diafragma posita: pulsus ꝑui sũt in sõno.
ẽꝫ istos nutritiua calefiũt: ⁊ spũalia infrĩdant̃. dispõ v̊o
spũaliũ disponit pulsuꝫ nõ nutritiuoꝝ. ¶ Sꝫ certũ ẽ ꝙ
in sõno spũalia calefiũt. Uidem⁹. n. q̊sdã doꝛmiẽtes: q nõ
sũt ꝯtẽti aerẽ respirare tm̃ narib⁹: nisi os ẽt aptũ teneãt:
⁊ vehemẽtioꝛes ẽt faciũt exsufflationes: qđ nõ fit nisi in
magnitudine caloꝛis maioꝛẽ q̃ꝫtitatẽ aeris attrahẽtis ꝓ
maioꝛi necessitate refrigeratiõis. Est itaqꝫ potius itelli
gendũ ẽm ꝓoꝛẽ doctrinã: vt ipsius somni distinctio fiat.

Locus. ¶ Loc⁹. Jdest regio ĩmutat pulsuꝫ. vñ habitãtes in cal̃a
regiõe: vt in Ethiopia: pulsuꝫ h̃nt magnũ: velocẽ sicut esti
uũ. habitãtes in frida regiõe: sic̃ in Angelia: pulsuꝫ h̃nt as
similãtẽ hyemi. s. rarũ ⁊ tardũ. habitãtes tẽꝑata loca: vt
moꝛãtes in recta linea pulsuꝫ h̃nt tꝑatũ: mediocrẽ: v̊nali
eq̃ꝑãtie silẽm. Regiões ĩter has posite ẽm eas: qb⁹ sũt
ꝓpinquioꝛes in pulsu sunt habende. et qđ de regione
dicitur: de aere similiter intelligatur. Regio enim non
hꝫ imutari nisi gratia aeris: ⁊ de tempoꝛibus similiter.

¶ Et tp̃s. Uer. n. ⁊ autũnus: q̃ sunt respcũ tẽpoꝝ tẽꝑata Tẽpus.
pulsus faciũt tẽꝑatos ⁊ mediocres. Alia duo. s. hyems ⁊
estas faciũt pulsus excedẽtes: vł ẽm ꝑuitatẽ: vel ẽm ma
gnitudinẽ veloces ⁊ ꝑuos. Jn vere ꝑꝑ tẽꝑamẽtuꝫ caloꝛis
sanguis multiplicat̃: ⁊ spũs abũdãtius gñãt̃: ⁊ multipli
cant̃. vñ pulsus magni ⁊ fortes in velocitate ⁊ tarditate
mediocres fiũt ex retẽtiõe spũum: ꝑꝑ friditatẽ ꝑcedẽtis
hiemis: q v̊tute roboꝛata fiũt fortes. Jn autũno: lꝫ dicat̃
tẽꝑamẽtũ: hoc nõ v̊r posse ꝯtingere: cũ in autũno coꝛ
poꝛa tanq̃ꝫ rarefacta ꝑ totã estatẽ: ⁊ caloꝛe dissoluta defa
tigatas hẽant v̊tutes. Uñ cũ apertiõe poꝛoꝝ iã caloꝛ ⁊ spi
ritus exalauerũt: pulsus magni ⁊ fortes nõ p̃nt eẽ. Dici
mus tñ: ꝙ in autũno adhuc caloꝛ viget ⁊ spũs circa coꝛ: ⁊
ex friditate autũni retinẽt̃ poꝛis clausis. Uñ ex calidita
te vigẽte: ⁊ spũs retẽtione circa coꝛ pulsus fiunt magni ⁊
fortes. Jn estate veloces ⁊ festinãtes ꝑꝑ festinam resolu
tionẽ sanguinis in fumũ ⁊ spiritũ: sunt veloces ꝑꝑ multã
necessitatẽ attrahẽdi aeris: ꝑꝑ refrigerationem sunt fre
quentes. Jn hyeme fiũt rari ⁊ tardi ꝑꝑ cãs ꝑdictis ꝯ̃rias
scꝫ ꝑꝑ ꝯstrictionẽ coꝛdis: ⁊ ꝑꝑ refrigerationẽ aeris. ex cõ
strictiõe fiũt pulsus parui: ⁊ tardi: ⁊ rari. ¶ Nota tñ ꝙ lꝫ
nutritiua sint calidioꝛa i hyeme: q̃m vẽtres hyeme ⁊ ve
re ⁊c̃. Spũalia tñ frĩdioꝛa sunt: q̃m aer: ⁊ spũs frigidus li
bere ad coꝛ ⁊ pulmonẽ inspirat⁹: nõ penetrãs ad nutriti
ua ꝑꝑ interpositũ diafragma solũ spũalia disponit: ⁊ ẽm
habitudinẽ spũaliuꝫ pulsus h̃nt disponi. Circa nutritiua
retinet̃ caloꝛ ꝑꝑ ꝯstrictionẽ poꝛoꝝ. vñ poꝛis ꝯstrictis fu
mose ⁊ vapoꝛose suꝑfluitates cũ nõ possint exalare: reti
nent̃ in coꝛpoꝛe: ⁊ iõ calidioꝛa sunt. Jn estate ꝑꝑ causas
ꝯ̃rias fiũt dispões ꝯ̃rie spũaliũ: ⁊ nutritiuoꝝ: ⁊ pł'mõis.

¶ Laboꝛ. Jdest exercitiũ coꝛpoꝛis mutat pulsuꝫ ex tẽpe Laboꝛ.
rato exercitio: q̃m nociua coꝛpoꝛis suꝑfluitas dissoluit: ⁊
mẽbꝛa ꝯfoꝛtant̃ ⁊ nãlis caloꝛ augmẽtat̃: fiũt pulsus ma
gni: veloces: foꝛtes: in virtute: ⁊ frequẽtia mediocres. Jn
exercitio aũt existẽte intẽperato: cũ iaꝫ doloꝛ ⁊ fatigatio
mẽbꝛa inuadũt fiũt pulsus ꝑui debiles: vel parui rari: qꝛ
virt⁹ iã deficit: ⁊ caloꝛ nãlis iã minuit̃: ⁊ ex multo exerci
tio desiccant̃ hũoꝛes. vñ pulsus duri reddunt̃. ¶ Nota
ꝙ distẽꝑata exercitia in sui p̃n° faciunt pulsus magnos ⁊
foꝛtes: sꝫ in ꝓcessu: ⁊ fine faciũt ꝑuos ⁊ debiles: tardos: et
raros: ⁊ duros. ¶ Locus: ⁊ tp̃s. et exercitiũ: ⁊ alia: q̃ in ẽ
versu ꝯtinent̃ ad res nõ nãles sunt referenda.

¶ Esca. Jdest cib⁹ mutat pulsum q̃litate ⁊ q̃ꝫtitate. q̃ꝫtita Esca.
te: qꝛ si multus sit: facit pulsum in p̃n° inoꝛdinatũ ꝑꝑ ag
grauatiõnẽ virtutis oppsse a digõne: ⁊ excitato caloꝛe fit
pł'sus magn⁹ ⁊ foꝛtis cibo ꝑ mẽbꝛa digeri ĩcipiẽte. Et mẽ
bꝛis ex nutrimẽto ꝯfoꝛtatis: q̃ñ cib⁹ digerit̃ bene: virtus
ꝯfoꝛtat̃: caloꝛ excitat̃: pulsus magnificat̃: ⁊ velox efficit̃:
cib⁹ paru⁹ cito digerẽdus: ⁊ ad mẽbꝛa dispergẽdus facit
pulsuꝫ min⁹ foꝛtẽ: minoꝛẽ: ĩter molliciẽ ⁊ duriciẽ medio
crẽ. Qualitate cib⁹ variat pulsuꝫ si fuerit calidus fac̃ pul
sum velocẽ: spissum: ⁊ frigidus ꝯ̃riũ: hũidus mollẽ: sicc⁹
durũ: ⁊ potes cõbinare qualitates ⁊ pulsuum d̃ntias.

¶ Repletio. Jdest dulcis aq̃ balneũ calidũ: qđ alio noĩe Reple-
repletio cẽset̃: qꝛ dupł'r replet ex aere tẽperato: qꝛ ĩtus re tio.
plet: ⁊ ex aq̃ calida balneũ dulcis aq̃: moderate calidũ tẽ
perato mõ v̊sitatũ fac̃ pulsuꝫ magnũ: velocẽ: foꝛtẽ: mollẽ
spissum.

spissum. Nā virtutē augmētat pp dissolutionē hūidarū
supfluitatū: ꝛ calefaciēs corpa pulsuz facit velocē: mollē
spissum pp hūectationē. Balneū diuturnū facit pulsum
minorē ꝛ debiliorē magis ꝙ prius: pmanētibus velocita/
te: ꝛ spissitu^ne: qꝛ fit ex vtutl defectiōe hūoris corpis i aug
mēto sui caloris: sz i mollicie ꝛ duritie māet mediocris.
Si aūt in balneo tm̄ qs moreť: ꝙ virtus dissoluať: ꝛ ca/
lor minuať: fit pulsus puus: ďbilis: tardus: sicut in nimiū
exercitātibus. Balneū aūt aq̄ fride moderatū ꝯm vsuz
in crasso corpe iuuenili facit pulsuz magnū: fortē: velocē:
qꝛ calor nālis coadunať itus: ꝛ virtutē ꝯfortat: sed si tm̄
moreť quousq̄ nālis calor deficiat: vel fugiat facit pul/
sum paruū: tardū: rarū: qꝛ virtus suffocať. Sed in macro
ꝛ tenui facit pulsum defectū ꝛ tardū. nā in tali corpe fri/
giditas nō hz resistētiā. vn̄ cito ad iteriora penetrās cali
dū cito itercipit: ꝛ extinguit: ꝛ virtutez minuit. vn̄ fit pul
sus tardus: ꝛ rarus. ꝛ debilis fit: ꝛ durus: qꝛ organa fridi/
tate ꝯstipanť. Sed ex diuturna mora in tali corpe facit
pulsum defectissimū: durū: rarū: friditate mēbra p pnci/
palia pcutiēte: calore in iteriora fugiēte. ¶ Potus. Im/
mutat pulsuz q̄litate ꝛ q̄ti^te put sunt ďrntes spēs potuū:
sicut de cibo dcm̄ est: nisi ꝙ cibus magis nutrit ꝛ ꝯfortat
Cā mor bi. ¶ Causa morbi. Immutat pulsuz: q̄ lz ab auctorib⁹ varie
ꝛ multiplr distinguať. in duo tn̄ mēbra possumus ptiri.
Causa eni morbi alia est ꝯtra nām: q̄ est dissoluēs ꝛ dissi
pans nām: alia aggrauās ꝛ ꝯstringēs. Causa dissoluens ꝛ
dissipans virtutē est ablatio nutrimēti: pessimitas quoq̄
morbi. anie ēt accidētia: maximi dolores: excessus inani/
tionis. Causa aggrauās ꝛ ꝯstringēs est nimia hūoꝝ mul/
titudo: apostema calm̄ ꝛ frigidū: ꝛ similia. Prius de dis/
soluentibus videamus. ¶ Cause dissoluētes faciūt pul/
sum paruū: debilē: velocē: spissuz: ꝛ q̄to plus intenduntť
cāe dissoluētes ꝛ plongantť tāto plus in debilitate: ꝛ ďfe/
ctione ampli⁹ itenduntť: ꝛ formicās ꝛ ṽmiculosus efficiť:
qui iter alios defectissimus est: ꝛ minimus: ꝛ pessim⁹: cū
subito ēt dissoluiť virtus sicut in nimio fluxu sanguinis
de vena: vel flobothomia: vl' de arteria: aut de fluxu san/
guinis ex vulnere: vel dissolutione vētris: qď fit cū cadit
subito vitalis spūs: sic in sincopi videm⁹. Hic est pulsus
q ex defectione fit virtutis. ¶ Et nota: ꝙ vermiculosus
necio pcedit formiculosum. pessimitas morbi vstiui ꝛ cō
sumptiui facit vermiculosuz. ¶ De accn̄tibus aīe: lz sint
de causis dissoluētibus ꝛ dissipātib⁹ virtutē: in fine hui⁹
capituli dicem⁹. Dolor si in ali quo mēbro fuerit: pulsuz
facit pessimū: vt in epate vel stomacho: q si sit maximus
in nō pncipali sicut in manu vel in pede: facit pulsuz pes/
simū: sicut mediocris in pncipali dolor q̄cunq̄ siue in pn
cipali siue in nō pncipali facit pulsum velocē: fortē: spis/
sum: qꝛ dolori nā remittiť: vt dolor expellať: in q̄ virt⁹ vi
talis: ꝛ calor nālis moueť. Sed si dolor pmāserit: ꝛ virtus
euanuerit: pulsus fit debilis: paruus: velox: spissus: ꝛ inor/
dinatus. Inordinatio fit: qꝛ dolor iterdū crescit: iterdum
minuiť. ¶ Cause grauātes ꝛ ꝯstrigētes sunt ex hūorib⁹
abūdātib⁹ nimiū: q si in vno mēbro abūdauerint: faciūt
morbū ꝯm nām hūoꝝ ꝛ effectū mēbroꝝ: vn̄ morbi na/
scētes ex plenitudine plures sunt ꝙ q nascunť ex inani/
tione. Pulsus vlr ex virtutē aggrauātib⁹ morbis: est pul
sus: paruus: debilis. Ex defectu virtutis pgrauatiōe hūo/
ris plenus pp abūdātiā: spissus pp necessitatē refrigerij:
iordinatus: qꝛ virtus victa ab hūoribus: sicut ignis ex li/
gnis appositis oppssus aliqn̄ sepeliť: aliqn̄ emergens re/
mittiť. Qn̄ vo virtus grauata est multuz: diuersitatē ne/
cesse est vt faciat: aut in magnitudine: vel velocitate: vel
in duabus: vel in pluribus: vel in paucioribus. Cum aūt
virtus equiparať hūoribus: fit pulsus equalis diuersita/
tis: qꝛ magnos equat minorib⁹. Si virtus vincať ab hu/
moribus: parui ꝛ defecti fiunt: ꝛ plures tales ꝯtinuanť ꝙ
fortes. si econtra: ꝯtrariū. Aliquādo virtus ex quibusdaz
moueť nocumentis subito: ꝛ repente ferit digitos cū pul
sus quiescit: que percussio superflua videť. Causa est: qꝛ
cū natura quiescat superuenit aliquod nocumētū. vnde
moueť inuita: vt ab illo nocumento se defendat. Aliquā/
do deficit virtus in tempore motus. vnde vt virtus qui
escat est necesse. Et propter hoc inter duas siue tres vna
percussio minus apparet. ¶ Pulsus particularis veniēs
ex plenitudine est sicut pulsus ex sanguine per totuz cor/
pus se effundēte: quia est magnus: velox: plenus: iter du/
rum ꝛ molle medius. Causa pz per se: qui si fit ex colera
rubea: fit: velox: spissus: calidissimus: durus: inordinatus
ex impetu colere. Similiter de flegmatico pōt prosequi
ꝯm qualitates suas. ¶ Et varianť pulsus: ꝛ intenduntur
ꝯm humores: qui putrefiūt: intēdunť: ꝛ remittunť. ꝛ ꝯm
abundantiā humorum maiorem pulsus faciunt inordi/
nationem. Prout ergo morbus fuerit ex diuersis humo/
ribus: ꝛ in diuersis membris fundať: ꝛ pulsus diuersifi/
catur. Deinde de variatione pulsuum ppter causas mor
borum in sequentibus suo loco dicemus: ꝛ de mutatione
pulsus propter genera morborum.

¶ Coitus. Moderatus si ꝯuenienter: ꝛ ex interuallis ꝯm cursum suarum particularium fiat: pulsum facit velocez magnum: fortem. Immoderatus: ꝛ si primo magnuz: fortem: post tamen debilem: paruum facit. Coitus.

¶ Turbatio mentis. Idest passio anie sicut leticia: ira ꝛc. Turbatio.
Ira pulsum facit velocem ꝛ spissum ppter calorez subi/
to exterius erumpentē ex nimio desiderio vindicandi. ꝛ
fit tēperatus in mollicie ꝛ duritie. Letitia facit pulsum
magnū ꝛ mediocrē: inter fortē ꝛ debilem inter tarduz ꝛ
velocem: qꝛ ppter calorem tēperatum nō est necessaria
multa refrigeratio. Tristitia facit pulsum paruum: debi/
lem: rarum: quia calor paulatim interius reducitur: que
si multum moretur: facit pulsum vermiculosum deinde
formiculosum.

¶ Corporeiq̄ situs. Positiones corporis: ꝛ modi iacendi Corporei situs.
vt si aliquis iaceat supra latus sinistrū: ꝛ comprimat bra
chiū sinistrū ex compressione brachij ad locū ꝯstrictum
contrahiť sanguis. vnde pulsus occultus: ꝛ q̄si defectus
apparet. Unde si aliquis improuidus talis compressiōis
tangat huiusmodi pulsum falli pōt: mori patiētem dyu/
dicans. Oportet ergo medicum pulsuz in alio brachio di
scernere: sed si sentiat ipsum fortem faciat alium pulsuz
esse immutatum ex compressione. Sin aūt potest despe
rare. Hec omnia immutant: siue variant pulsum. idest
vario mō sicut dictum est cōmutāt. ¶ Idiomata. Idest
differentias pulsus ab idos: qď est forma. Omnis nanq̄
differentia ex forma consurgit.

¶ Secūda particula de significationibus decem generum pulsus.

Ardua ppositi ps ē exhausta labori.
Altera nunc superest: cuius distinctio certis.
Prescriptas species studet informare figuris.

¶ Executa pma parte operis sui: in qua egit principaliter
de decem generibus pulsuum ꝯm diuersas diffinitiones
ꝛ proprias: ꝛ eorum diffinitiuas assignatiōes: aggreditur
secundam partē: in qua intendit tractare de significatio/
nibus generum: sed anteq̄ incipiat distinguere significa

tiones generum quedā premittit capitula necessaria ad intelligentiā precedentium: ⁊ subsequentium: sicut fecit in prima parte. In primis vtitur transitu: in quo dicta dicendis ꝯtinuat. ¶ Ardua. Idest difficilis. ¶ Pars ꝓpositi. Idest laboriosi operis: qđ proposuimus de doctrina pulsuū. ¶ Exhausta. Idest completa ⁊ mandata executioni. ¶ Altera nunc. Idest partitio. ¶ Superest. Tractanda restat. ¶ Cuius. Scilicet ꝑtitionis. ¶ Distinctio. Idest distinctionis facte executio. ¶ Trudet. Idest studiose intendit ⁊ aperit intentionem huius partitionis et qđ studet ostēdit. ¶ Informare ꝑscriptas spēs. Idest ꝑdicta decē gnā pulsuū: ⁊ eoꝝ spēs. ¶ Certis. Idest manifestis ⁊ secretis. ¶ Figuris. Idest significationibus.

¶ In qb⁹ arterijs est pulsus ꝯsiderādus.

Pulsus in arterijs discerni debet honestis.
Expositis: longis: rectis: cordiqꝫ ꝓpinquis.
Vñ sinistra manus: cū sit contermina cordi.
Iudicio pulsus cognitior esse ꝓbatur
Est ibi certa fides veri constantia motus.
Pulsus veridicus: nature vernula fidus.

¶ Hic docet auctor in quibus arterijs pulsus debet cōsiderari. Cum eni sit ꝯsiderandus in arterijs nō tamen in omnibus: sed tantū in arterijs sinistri brachij: que ad inuestigandū pulsuz: ⁊ explorandas habitudines corporis specialiter sunt destinate. ¶ Arteriarū alie sunt inferiores: vt in longitudine dorsi: alie ꝓfundate in carne sicut in coxis: alie ossibus operte: sicut in pectore: alie a corde nimis remote vt in plantis pedū: ⁊ calcaneis: alie sunt nimis breues: vt in summo nasi: ⁊ alie tortuose: vt in tēporibus ⁊ auribus: alie indecentes: vt circa pudibūda: ⁊ maxime in mulieribus. Alie que quāuis participent aliquā differentiarum precedentium: tamē equiuoce sunt ⁊ ambigue: sicut arterie dextri brachij. Prime reprobant̄ ꝓpter posterioritatez: qꝛ motus caloris viget plus in anteriori parte cordis q̄ꝫ in posteriori. Secūde ꝓpter oppressionem carnis: qꝛ nō sunt exposite: sꝫ supposite: ⁊ carni inuiscate. Alie propter ossium suppositionez. vnde motus arteriarum ad ossium superficiē redūdare nō pōt. ideo q̄ꝫ insensibilis: ⁊ occultus latet. Alie propter nimiā remotionem a corde: qꝛ motus cordis citius languet ⁊ deficit in remotis q̄ꝫ in ꝓpinquis. ⁊ in processu tante peregrinationis lentescit. vis enim mortificationis citius inuadit in extremas partes q̄ꝫ ꝓpinquas. Sicut eniꝫ calor ignis citius ab actione destruit̄ in extremis angulis domus q̄ꝫ circa partes camino propinquas: vel vicinas: ita in calore naturali arbitrandū. Alie ꝓꝓ nimiā breuitatē: qꝛ non pñt recipere appositionē q̄ttuor digitoꝝ. Et sic impedit̄ in talib⁹ arterijs cognitio magnitudinis: ⁊ fortitudinis: que sunt precipue de pulsu differentie: ⁊ nō cognoscetur in talibus. vtrū sit pulsus lōgus: vel paruus: vel curtus. Credit tamen vulgus: ꝙ ꝓpter talem pulsum: qui est in summo nasi certificetur mortis: vel vite iudiciū. ⁊ si nō sentiat̄ ibi pulsus: morti adiudicant: si econuerso nō dispergatur. Alie ⁊ si quando tangant̄ tamē ꝓpter tortuositatem vitant̄: qꝛ quattuor digitos ex directo nō pñt recipere. Alie ꝓpter turpitudinē pudendoꝝ: ⁊ qꝛ esset indecens discooperire pudibunda: ⁊ maxime mulierū sunt vitande. Alie ⁊ si cōuenienter inuestigari possunt: qꝛ tamē nō sunt adeo fideles ⁊ veridice ꝓpter caloris epatis suppositionem: nō adeo frequentant̄ propter fallaciaz equiuocationis sibi implicitam: sicut patet in littera. Sed sinistri brachij ꝑeligunt̄ arterie: qꝛ longe: recte: exposite decurrentes: cordi vicine sunt fideles. ¶ Honestis. Ad differentiā earū: que indecētes sunt. ¶ Expositis. Idest nudis ⁊ apertis ad differentiā earū: que sunt carne ⁊ ossib⁹ cooperte. ¶ Longis. Ad differentiā breuiū. ¶ Rectis. Ad differentiā tortuosaꝝ. ¶ Cordiqꝫ ꝓpinquis. Ad differentiā infideliū: ⁊ a corde distantiū: ⁊ decipiētiū ex falsa opinionē: ⁊ hoc totū habent arterie sinistri brachij. vñ dico ꝙ in talib⁹ ꝯfidēdū est sicut sunt ꝑdicte. ¶ Unde. Idest ꝓꝓ hāc cāz ꝯsiderare debes in arterijs sinistri brachij. ¶ Sinistre. Idest arterie sinistri brachij: ⁊ ostendit cāz. ¶ Cū ibi. Idest i illis arterijs. ¶ Certa fides. Idest certū ⁊ fidele iudiciū: ⁊ hitudinē cordis ꝓꝓ ꝓpinqtatē: ⁊ qꝛ ex calore epatis nullū aufert̄ eis preiudiciū.

¶ Qꝛ in brachio dextro nō dꝫ pulsus ꝯsiderari

Dextra pars: qꝛ feruidior: qꝛ plenius illam
Viuificus vapor irradiat. cordisqꝫ lucernam
Liberius recipit: vbi puri sanguinis actor.
Regnat epar: teneri blādus persuasor amoris.
Incentiua mali: qua feruet fellea bilis
Equiuocat pulsum: tanto confusa calore
Implicat errores: examen adulterat artis.

¶ In hoc caplo assignat cāz q̄re in brachio dextro pulsus nō sit ꝯsiderādus: ⁊ assignat cām. s. multiplex dñium caloris. Est eniꝫ in dextra parte corporis calor dñator: tum ꝓꝓ epar in dextra parte locatū: qđ est mēbrū calidū ⁊ virtutis nutritiue fundamentuz: tū ꝓꝓ cisti felis in ea parte māsionē. vñ ois ire estuatio ꝓcedit: tum ꝓꝓ cordis in eā partē exsufflationē: qꝛ lꝫ suuz hēat domiciliū in sinistra ꝑte insufflat tñ spiritū suū ⁊ calorē vitalē in dextra ꝑte. ¶ Feruidior. Idest in caloris predominatione dominatior: qđ hꝫ ꝑpendi ex fortitudine: ⁊ mobilitate: ⁊ strenuitate defensionis. i. defendendo eni corpus sinistra tanq̄ꝫ seruilis ꝑtendit scutū dextra tanq̄ꝫ fortis ⁊ militās exigit gladiū ad feriēdū euaginatū. Et qꝛ dixit ꝙ ꝑs dextra sit feruidior ꝑ explanationē ꝑtiū ꝓbat: cuz subdit. ¶ Quia plenius fit dominatio caloris in dextra ꝑte: ꝑmittit cām que elicit̄ ex vitali spū exsufflatiōe in dextrā ꝑtē. ¶ Viuificus. Idest calor vitalis a corde ꝓcedēs. ¶ Irradiat. Accendit ⁊ illuminat tanq̄ꝫ radius a sole ꝓrūpens ⁊ ꝓcedens. ¶ Plenius. Idest ꝑfectius. ¶ Liberi⁹ recipit. Propter exsufflationē eius in dextrā partē. ¶ Ubi sanguinis actor. Ponit aliā cām: que trahit̄ expositiōe epatis q̄re sit calidior. ¶ Actor. Idest fabricator ⁊ gnātor. In epate eni sanguis vniuersus gnātur. ¶ Blādus pulsus. Quia ex calore iecoris ꝓꝓ tēperantiaz sanguinis. vñ mēbra reficiunt̄ lasciuiūt: ⁊ iocundant̄: ⁊ amoris illecebra suggerunt̄. ¶ Incentiua. Assignat tertiā cām quare pars dextra ꝑferat̄ in calore: que sumit̄ a cisti fellis: q̄ cū sit domiciliū colere: ⁊ habitatio ire in dextra ꝑte est ꝯstituta. ¶ Fellea. Idest cisti fellis: que ire amaritudinez: ⁊ rācorē ꝯtinet. ¶ Equiuocat. Idest ambiguū ⁊ suspectū efficit pulsum tangenti in dextro brachio: vtrum sit talis pulsus ex cordis calore: vel epatis. iō equocat. ¶ Implicat error. Idest fallaciā ⁊ illusionez. ¶ Adulterat. Idest ꝓꝓ ꝯceptionē adulterinā ifame reddit iudiciū hui⁹ artis.

¶ Quomodo tangēs pulsuz dꝫ tenere manū.

Leua manus medici leuaꝫ leuet: ⁊ regat egri
Sustentantis opem pars imbecilla requirit.
Que si se regerit modico concussa tremore
Falleret artificem: fieretqꝫ examinis error.

¶ Hic

¶ Hic instruit medicū q̄liter debeat tenere manuz egri. Est eqdē man⁹ leua egri sinistra manu medici sustētāda: ⁊ assignat rōnē: q̄re. ¶ Fieretqꝫ examinis error. Q2 cuz talis tremor in toto corpe sano qn̄qꝫ fiet ex carētia regimēti ⁊ defectu sustentatiōis ꝑꝑ debilitatē neruoꝝ: crederet medic⁹ nō attēdēs cām: tremorē illū accidere ex defectu spūuz: ⁊ instātia mortificatōis: ⁊ ita seduct⁹ patiētem adiudicaret morti. Sed si sustētato brachio tremor sentiat̄: certū ē: q̄ vel corp⁹ ē paralyticū: ⁊ nerui multū sunt debilitati: ⁊ opilati vel aggrauati: ⁊ spūs itercepti vel defecti: qḋ est in febribus acutis ipsa perseuerante ⁊ nā debili existente mortale. Ut ergo medicus nō īcurrat falla ciam in tāgendo pulsum egri semper brachiū sustētet.

¶ De instructione medici in tāgendo pulsuz.

Sed caue ne digitos in pugnū cōprimat eger.
Aut nimis extendat. lateris ne mole lacertus
Compressus fuerit. moderati scomatis ordo
Adsit: vt ambiguam tollat moderatio motū.

¶ Hic īstruit medicū ꝫ aliā cautelā: q2 dꝫ ꝯsiderare medicus qn̄ pulsuz tāgit: ne eger teneat digitos ꝯctos ⁊ ꝯplicatos in pugno: vel extēsos in palma. sed videre ne vlla neruis: vel arterys iferat̄ violētia: vel extēsiōis: vel compressiōis. Qn̄.n. lasso ⁊ simplici mō tenet̄: nerui ⁊ arterie ⁊ spūs liberius suā celebrāt discursionē ꝑ ꝯcauitatē eoꝝ. ¶ Lateris. Hic ponit aliā cautelā: q̄ vertit̄ circa pōnē iacendi. cauēdū est: ne patiēs supra lat⁹ iacuerit: ⁊ brachiū cōpressuz tenuerit. Nā si medicus est ꝓuidus: ⁊ brachio cōpresso pulsuz tetigerit: ⁊ ipꝫ sentire nō possit: adiudicabit eū: q̄ forte nō san⁹ sit: vel modicū egrotet. iō medic⁹ si pulsuz nō sentiat: dꝫ īterrogare: vtꝝ eger supra lat⁹ sinistrū iacuerit: qḋ si est ita: dꝫ tāgere dextruz brachiū: q2 in mēbro cōpresso nō sentit̄ pulsus. rō ē: q2 est ꝑ attractiōez sanguīs ad locū cōpressuz. Sic cū man⁹ alicui⁹ laq̄o vel fune ꝯstringit̄: illico sanguis ex dolore vehemētior ⁊ irritat: or attrahit̄ in multa q̄titate. Un̄ mot⁹ spūuz ex tāta sanguīs ꝓportiōe suffocat̄: ⁊ pulsus nō sentit̄. iō ēt fiunt dormitatōes in pedib⁹ isensibiles ex vehemētia ꝯpressionis. ⁊ iō ne ꝑꝑ cōpressionē impediat̄ iudiciū. ¶ Adsit ordo. Ponit ꝯsideratōes ḋ moderato ⁊ iordinato. ¶ Scomatis. Idest pōnē mēbroꝝ. Est aūt ordinata positio mēbroꝝ. Si eger iaceat supra dextrū lat⁹ frequēti⁹ q̄ꝫ supra sinistrū ad recreationē dextri nullā faciēdo cōpressionez brachy. Et q̄re. ¶ Ut moderatio. Idest moderata positio. ¶ Tollat ambiguū motuz. i. allusiōes ⁊ ābiguitates remoueat: q̄ se igerit ex debili ⁊ occulta motione in mēbro cōpresso.

¶ Qua manu debet tangi pulsus: ⁊ q̄ꝫtum tangi debet: ⁊ qn̄o.

Dextra manus: quoniā sensus idagine pollet.
Et sibi viuidior datur experientia tactus.
Applicet arterie digitos. manifesta notent̄.
Appositis digitis leuiter abscondita pressis.
Nec prius absistat donec centesima fiat
Motio: qui numerus nature seruit: ⁊ huius
Iudicio numeri claret sententia veri.

¶ Hic oñdit auctor qua manu medic⁹ dꝫ tāgere pulsuz: ⁊ dicit q̄ dextra manu: q2 in ea ꝑꝑ multiplicis caloris dominiuz: sicut est ꝑ̇us dcm̄ viuida sensibilitatis expientia dn̄at̄. ¶ Applicet arterie digitos. Idest vētriculos quatuor digitoꝝ ꝑꝑ lōgitudinē arterie: vt ex tali appōne possit pulsuz inuestigare ꝫ lōgitudinē: latitudinē: ⁊ altitudinē. ¶ Māifesta. Hic ponit quādā cautelā: q̄ in corpore macrefacto vel macilēto: vbi est manifesta ⁊ exposita arteria: nec carni iuiscata dꝫ pulsus leuiter tāgi ⁊ supficialiter: q2 tumida est arteria: nec eget compressiōe. In crasso corpe: ⁊ multuz carnoso: q2 molli: carne cōpressa est arteria: ⁊ ꝓfundis ꝑtib⁹ intricata: dꝫ pulsus tāgi cū cōpressiōe digitoꝝ. aliter.n. nō sentiret̄: ita in forti ⁊ debili faciēduz est. debilis.n. pulsus nō est premēdus. ¶ Nec ꝑ̇us absistat. Hic ponit auctor aliud documētuz: q̄ medicus in discretione pulsus ⁊ pōne digitoꝝ sup arterys dꝫ ꝯtinuare vsqꝫ ad cētesimā percussionē. Intra.n. hunc numerū oēs pulsus dr̄ias: ⁊ diuersitates poterit perpendere: vtrū incidiuus vel decidiuus: vel ordinatus vel iordinatus: ⁊ qualis inordinatus: ⁊ sic de alys. Cētenarius enim precipuus est limes numeri: vel numerorum: ⁊ multe ꝑfectiōis ministerio fecundus ⁊ grauidus. et in naturalibus ⁊ theologicis: ideoqꝫ alys preeligitur.

¶ De sign̄atiōib⁹ magni pulsus ꝫm nām.

Magnus qui numeris nature se moderatur.
Quē nec cā mali: nec vis synthomatis vrget.
Prodigus īstabilis: aure cupidus popularis.
Ardua molitur: animi secreta reuelat.
Huic comes adiūcta est virtus intensa calore.
Copia spirituū species accōmoda membris.
Ad dilatandum procliuis: ⁊ apta moueri.

¶ In hac 2ª portiōe ꝑmissis q̄busdā vtilibus intelligētie pulsuū doctrine multuz necarys. hic aggredit̄ ꝑ̇ncipale ꝓpositū incipiēdo tractatū de sign̄ationib⁹ pulsuū. Incipit a ꝑ̇mo: qḋ ꝫm trinā dimēsionē attēdit̄. s. de sign̄ationibus magni pulsus. Primo oñdit sign̄ationes magni ꝫm nām. post magni preter nām. Magnus ꝫm nām significat fortitudinē: ⁊ abūdantiā spūs ipellētis arteriā: ⁊ multiplex dn̄ium caloris nālis: ⁊ mollitiē etiā organi: ⁊ etiam eius obedientiā ⁊ capacitatē dilatationis. Un̄ ois pulsus magnus nā mollis est: vel tēꝑatus in mollitie ⁊ duritie significat ꝓdigalitatē: q2 motus caloris a cētro ad circūferentias est: ⁊ oia dispgit. vn̄ mobilitates animi cōfortantur motu caloris in rerum dispōne: sign̄at ēt instabilitatez: ⁊ leuitatē mentis. nā omne calidū velociter mobile. ¶ Aure ppl'aris. i. inanis glorie captationē. nā calor in altum tēdit: ⁊ in calido corpe nāliter sanguis ebulit: ⁊ spūs estuat. vn̄ ꝫ motū caloris: ⁊ habitudinē cordis: ⁊ motionem spūuz: ⁊ q̄litatē cōplexiōis nā ꝯfortat̄: ⁊ suas trahit affectōes. vn̄ de alys gloriosis ⁊ magnificis cogitat: ⁊ laudē: que est de magnis reb⁹ fauorabil'r amplectit̄. Et ex eadē cā sign̄at multā spem: ⁊ maniacā ꝯfidentiā difficiliū: ⁊ inexeq̄biliū opeꝝ aggressionē: ⁊ secretoꝝ ꝓpalationem. Et hoc maxime in corde breuis stature: in quo ꝓpter ꝓpinquitatē cordis ⁊ cerebri rationē festinus est recursus spirituuz.

Al's vl' animi mores ꝯformant̄ motu caloris i reꝝ dispersione.

¶ De sign̄atiōib⁹ magni pulsus ꝑter nāꝫ.

Qui naturales peregrinus ab ordine leges
Trāsuolat: ⁊ magis sibi pl'sus nomē adoptat.
Concitat hunc: praueqꝫ mouet ꝯceptio cause.
Spirituuz feruor: vis: ⁊ synthomatica febris.
Aut labor: aut coit⁹ vehemēs: aut impetus ire.
Ut rata pars eius magno concordat apertus.

¶ Subiungit de significationibus pulsus preter naturaz: que significationes sic sunt perpendende. Si precedente pulsu paruo: vel in magnitudine et paruitate mediocri in sano corpore fieri incipiat magn⁹ pulsus: significat ferui-ditatem: distemperantiã febrilem caloris: quã potes spe-cificare per alia accidentia vel quãcũq; motionẽ corporis vt ex nimio labore: vel coitus cõcussione: vel ire impetuo-sitate. ¶ Ab ordine. Idest lege nãe etc. ¶ Ut rata. Signi-ficationem eandem aperto attribuit: quã magno appro-priauit: cũ apertus pulsus in magno pulsu tãq̃ eius pars contineatur. Sed he significationes fidelius cõmitant magnũ et integrius. põt. n. apertus esse: et si nõ magnus.

¶ De significatiõibus longi pulsus s̃m nãm.

Et quem continui producit linea motus.
Conciliat proprium cui vis geminata calorem
Fertile spirituum regimen: validũq; calorez.
Indicat: et valido que sunt adiuncta calori.
Quem nota causa: q̃uis aliena lacessat.
Lapsum discrasie notat: excessumq; caloris.
Sunt adiuncta satis expressa superficialis.
Cui natura suum dat consistentia motum.
Segnities: mẽs flexibilis: crasis hũida cordis.
Falsa superficies: et synthomatica chimos.
Dissipat arterias: humectat mẽbra: resoluit.

¶ Hic agit auctor de significatiõibus longi pulsus. Et pri-mo longi s̃m nãm: que satis concordat significationibus magni: s; magnus pulsus predicta accidẽtia sola natura significare h;. Lõgus significat dñium caliditatis: et mul-titudinez spũum s̃m longitudinem arterie porrectoꝝ: si-gnificat ꝓdigalitatez: et propagationẽ: et alia: et maxime si coniungat alijs differẽtijs pulsuũ. Nã si sit longus: et stri-ctus: et occultus: vel mediocris inter apertũ et occultũ nõ significat ita plenarie predicta. vñ auctor nõ ponit nisi si-gnificatões tm̃: que sunt a lõgo pulsu insepabiles. ¶ No-ta cã. Idest aliene et acuta. ¶ Trahit. Disponit s̃m longi-tudinez curto pulsu p̃cedẽte: vel mediocri inter lõgitudi-nez et curtitatẽ ad p̃cedentẽ pulsum. pulsus. n. semp respi-ciendus est ad pticularia corpis adiuncta. et hoc sit tibi ge-nerale in oĩbus sequẽtib⁹. vt amplius nõ repetat. ¶ La-cessat. Idest cõmoueat et cõmutet. ¶ Discrasie. Idest fe-brili distẽperãtie: vel alterius 9cte ex coitu: labore: ira: for-ti vino: et similibus. ¶ Supficialis. Idest alti pulsus late-raliter: qđ põt perpẽdi si sano exñti et equato: nec mutato ex aliquo accidẽte pseuerauerit talis: et talis appareat. ta-lis. n. latitudo ita ꝓbata nãlis est: et ita de alijs differẽtijs pulsualibus s̃m suũ modũ ĩtelligẽdũ est. ¶ Segnities. Ex abundãti hũore. vñ spũs grauant qui qñ viuidi sunt et agiles nulla humiditate oppressi faciũt mẽbroꝝ mobi-litatem: et agilitatẽ: et strenuitatem operandi: sed humidi-tas excedẽs naturaliter cũ frigiditate: vel cũ remisso ca-lore pigritiã operat. Sed si fortis esset calor cũ humidi-tate: nõ faceret latum tm̃: sed longum et apertuz. et tũc ta-lis latitudo nõ designaret pigritiam: sed hic concipimus latitudinem: cũ pulsus excedit in latitudine et nõ in alijs q̃ latitudo fit ex abũdãtia hũiditatis s̃uata mediocrita-te in alijs q̃litatib⁹. ¶ Mens flexibilis. Qr cũ hũiditas sit debilior ĩter passiuas: et ad mutãdũ habilior: opat icõ-stantiã et infidelitatẽ mentis. vnde mulieres cuz sint hu-mide: maxime sunt ĩfideles. ¶ Crasis. Idest complexio. ¶ Falsa superficies. Idest latus pulsus preter naturam qui fit ex supercrescẽte humiditate sanguinis. ¶ Et syn-thomatica. Idest que ex grauamine et oppressione virtu-tis: et ex synthomate et repletiõe fit latus. ¶ Chimos. Id-est significat dissolutionẽ chimoꝝ: et humectationẽ: et re-mollitẽ neruoꝝ et membroꝝ: et talis debet eẽ paruus: de-bilis: inordinatus: inequalis ex aggrauatione ṽtutis.

¶ De signãtionibus occulti pulsus s̃m nãm.

Qui latet occultus: nimis in centro reuolut⁹.
De generi natura regit: quẽm deuia motu
Claudit conceptus animi: secreta sigillat.
Pauperat innati regimen vitale caloris.
Organa spirituum designat: inepta moueri.
Qui latet enormis: genijq; charactere fracto.
Spũs atq; vigor breuis est: aniusq; pusillus
Mergit in cẽtrũ: nec preparat inde regressum.
Tendit in eclypsiz querens subuertere physiz.

¶ Postquã egit de significationibus magni pulsus et par-tium eius. s. aperti: longi: lati. consequenter agit de signi-ficatiõibus parui s̃m suas partes tm̃. Et primo de occul-to: qui contrarius est aperto. Talis s̃m naturam signifi-cat imbecillitatem virtutis: et pauperiem spirituuz: natu-ralis caloris debilitatem: et duritiem organi: et inobedien-tiam ad dilatandum: et significat pusillanimitatem et ce-lationez secretorum: s̃m hoc omnis occultus naturaliter durus est ꝓ maiori parte. ¶ Qui latet enormis. Preter normam nature talis significat exiccationez caloris na-turalis circa cor: defectionem spirituum: imbecillitatem membrorum: et hec que ad sui naturã pertinentia ex his sequuntur. sc; pusillanimitatem et a difficilioribus et ma-gnis rebus retractationem: animi inuidiam: timiditatẽ: auaritiã: detractionem. Hec enim fiunt a frigiditate cor-dis: et debilitate spirituum. ¶ Physim. Idest naturã.

¶ De significationibus curti pulsus naturalis.

Qui mutilo motu ferit organa: sed geniali
Contrahit a magnis animi molimina rebus.
Inuidus et cupidus magn⁹ detractor: auarus.
Frigida quez cordis complexio: spirituumq;
Pauperies vis membroꝝ imbecilla sequunt.

¶ Hic agit de significanionibus curti pulsus. significat ta-lis pulsus si fiat: debilitatem caloris naturalis circa cor: et defectionem spirituum: et imbecillitatem membroruz: et hec que ad sui naturam pertinẽtia ex his sequunt. s. pu-sillanimitatem: et a difficilioribus et magnis rebus retra-ctionem: animi inuidiam: detractionem: timiditatẽ: aua-ritiam. hec enim ex frigiditate cordis et defectione spiri-tuum nascuntur. ¶ Sed geniali. Idest naturali non est curtus p̃ter naturam: de quo subdit.

¶ De significationib⁹ curti pulsus preter nãm.

Qui rectũ mutilat enormis: et apocopa cursũ.
Stans ita continue: subito nec longior adsit.
Aure vitalis studet annulare calorem.

¶ Hic agit de curto p̃ter nãz. dicit nãq; q̃ curt⁹ p̃ter nãz ẽ q̃ ꝯtinuat curtitatẽ: nec regredit in longitudine: signifi-cat defectũ nature: et defectũ spirituũ et mortificationez. ideo dixi qui ꝯtinuat. nã fit aliqñ curtus qui subito in lõ-gitudine regredit: et talis fit ex nã afflicta se ꝯhente vt vi-res suas assumat: et contra morbum post fortius operet:

quod põt

quod potest sciri: quia subito in logitudine cadit: sicut videmus in ariete: qui vt fortius percutiat se cōtrahit: ꝛ vires suas colligit. ¶ Enormis. Idest decurtatio facta preter naturã. ¶ Mutilat. Amputat rectitudinem ꝛ cursuz ꝑoris lõgitudinis: ita ꝙ in lõgitudinẽ de curtitate nõ regredit̃. ¶ Aure. Idest spũs vitalis. ¶ Annullare. Idest extinguere.

¶ De pulsu gracili tã ẜm nãm q̃ ꝑter nãm.

In gracili: qui nature priuatus obedit.
Cordis sicca crasis legit̃: constantia mentis.
Propositiqꜫ tenor: atqꜫ inconcussa volũtas.
¶ Ex gracili preter naturam significatur
Corporis ariditas: compactio materiei.

¶ Exequit̃ de significatione gracilis ẜm nãm: qui significat siccitatẽ cordis ꝛ arterie: cõstantiã mentis: ꝛ stabilitatem ꝓpositi ratiõe siccitatis: que est ꝯ̃ria motui. ¶ Sed gracilis preter nãm: qui sic in morbis hẽt fieri: membroruz ariditatẽ significat: ꝛ compactionẽ materie morbi: ꝛ longitudinẽ morbi: quod in acuta est pessimuz.

¶ De significationibus pulsus ẜm combinationem ꝛ obuiationem.

Linea si fuerit sociata superficiei.
Regnat: ꝛ aereus in vasis militat humor.

¶ Hucusqꜫ egit auctor de sigñatiõib⁹ pulsuũ pluriũ: q disponunt̃ ẜm simplicẽ ꝛ singularẽ q̃titatẽ: nunc agit de illis sigñatiõibus pulsuũ: q disponunt̃ ẜm obuiationẽ pluriũ q̃titatũ: sicut longi lati: lõgi stricti: curti ꝛ lati: curti ꝛ stricti. Dicit itaqꜫ ꝙ per has cõbinationes sigñant̃ dñantie diuersoꝝ ꝯ̃trioꝝ. ¶ Linea. Idest longitudo. ¶ Superficiei. Idest latitudini. i. pulsus longus ꝛ latus significat. ¶ Aere⁹. Scilꝫ sanguis: qui ꝑꝑ q̃litates suas q̃litatib⁹ aeris ꝯsiles dr̃ filius aeris. ¶ Regnat ꝛ militat. Idest dñatur ꝛ excedit ĩ venis: que sunt vasa sanguis. Ex dominio itaqꜫ sanguis ꝑter nãm dꝫ esse pulsus lõgus ex caliditate ꝛ hũiditate: ꝛ spũum q̃titate arteriã replentiũ. Et lat⁹ ex humiditate ꝛ velox: temꝑatus inter durum ꝛ molle.

¶ De longo ꝛ stricto pulsu.

¶ Linea stricture nexu vinclata fideli
Nuncia fit colere: cuius vis ignea venas
Incolit: ꝛ sedes sibi vendicat interiores.
¶ Flegma ꝓbat breuitas regnare supꝑficiata.
¶ Imperiũ quarti breuitas angusta fatetur.

¶ Hic agit d̃ pulsu sigñante colerã. i. lõgo ꝛ stricto. ¶ Linea. Idest lõgitudo. ¶ Uiclata. Idest copulata. ¶ Stricture. Idest pulsui lõgo ꝛ stricto. Dñante itaqꜫ caliditate ꝛ supra excedẽte: dꝫ eẽ pulsus lõgus ex calore ꝛ multa resolutiõe sanguis colerici in fumũ ꝛ spm̃. Et strictus ex siccitate: velox q̃nqꜫ ꝛ spissus ex nec̃itate refrigeratiõis. Durus ex ariditate colere: ꝛ inordinatus ex mutatiõe vel ex turbatiõe nature ꝑ ĩpetuositate ardoris. Dꝫ quoqꜫ esse multũ calidus ex intẽso calore in egritudinib⁹ ex colera: ꝛ in ãpatibus colericis debẽt hec accñtia multũ esse fortificata. ¶ Breuitas. Idest pulsus latus ꝛ curtus: curtus ex friditate: latus ex humiditate. ¶ Probat flegma regnare. Idest significat dominiũ flegmatis: qđ est frigidũ ꝛ humidũ. dicit g̃ pulsum esse tardum: paruũ: ꝛ mollem. ¶ Imperiũ. Idest dñium. ¶ Quarti. Idest melãcolie. ¶ Breuitas angusta. Idest curtitas copulata cum strictura significat dominiuz melancolie. Curtus ex frigiditate: strictus ex siccitate: est quoqꜫ tardus ꝛ durus.

¶ De forti ꝛ debili pulsu.

Si fortis valida membrum virtute repellit.
Uix regitiua suum tenet inconcussa vigorez.
Spiritus exultat: cuius procliuiter ictum
Suscipit: ꝛ facile membri substantia cedit.
Pergit in oppositum species contraria signũ.

¶ Executus est de significationibus pulsus primi generis qui ẜm quãtitatem attendit̃: nunc expedit significatiões secundi generis ꝛ tertij: que ẜm quãtitatem motiõis arterie cõsiderat̃. Et premittit de significatiõe tertij: qꝛ ex ratione metrice rationis preposterauit in enumeratiõe. vñ ẜm ordinẽ enumerationis prosequitur. Dicit itaqꜫ ꝙ fortis pulsus significat consistentiam ꝛ fortitudinem virtutis: ꝛ abundantiã spirituum: ꝛ obedientiã organi ad dilatandũ: ꝛ eius mollitiem. ¶ Species cõtraria. Idest pulsus debilis: quia significat contrarium. s. imbecillitatem ꝟtutis: debilitatẽ spũs: ꝛ inobedientiã organi ꝛ duritiẽ.

¶ De veloci pulsu: ꝛ eius ꝯtrario.

Cor feruẽs: animusqꜫ ꝑ̃ceps: titubãsqꜫ loquela.
Et verbum mente percurrens verbere vocis.
Actio festina. nullo librata tenore.
Quam non depingit ratio: nec dirimit ordo.
Ponderat euẽtus: nec certis claudit ꝛ arctat
Limitibus: dubij mutabilis alea finis.
Uiuida spirituum natura: caloris acumen.
Ad nutum cause artificis resolubilis humor.
Nature pulsum velocem rite sequuntur.

¶ Exequitur significatiões secundi. i. velocis pulsus: ꝛ ei⁹ contrarij: qđ tamẽ ordinat̃ tertiũ genus ex ꝑ̃assignata ratione. Dicit itaqꜫ: ꝙ velox pulsus significat fortitudinẽ ꝛ vehementiã caloris dñantis: ꝛ abundantiã spũum: ꝛ resolubilitatem humoris obedientis. si sit tamen in naturali distemperantia. Et ꝙ pertinet ad passiões anime significat mobilitatez mentis: ꝛ loquelam precipitem: ꝛ linguã titubantem: ꝛ celerẽ festinationez in actionibus sine preuentu deliberatiõis. ¶ Cor feruens. Idest feruor cordis. ¶ Animus preceps. Talis est qui non curat quicquid dicat: siue bonum siue maluz. ¶ Titubansqꜫ loquela. Ut sunt illi qui anteq̃ sint ad principium sermonis: vel iam principiuz sermonis tenuerunt: ꝛ iam sunt ad finẽ. ¶ Et verbum mente percurrens. Ut sunt illi qui anteq̃ cogitauerint quod proferãt: proferunt sua verba. ¶ Actio festina. Ut tales festini sunt in omnibus operationibus suis. ¶ Quam non depingit ratio. Isti tales non curant de rethoricis: non curant verba sua ornare.

¶ De pulsu veloci preter naturaz.

Et quem precipiti pulsat vis discola raptu
Indicat accendi peregrinum in corde calorez.
Uelocem tardus difformi lege refellit.
Distat ab extremis parili quoqꜫ lance recedit.
Eucrasie medi⁹ fidus: comesqꜫ peramphus.

¶ Nũc exeqtur de sigñatiõibus velocis pulsus ꝑter nãm.

dicens: q̄ sig̃nat incẽsionẽ ex̃nei ⁊ in̄alis caloris. ¶ Vis discola. Idest māl̄is distemperātia: que facit scisma ⁊ discordātiā in ciuitate corpis hūani. ¶ Raptu. Idest ꝓpera ⁊ rapida motione. ¶ Difformi. Tardus pulsus eūat ſm 9̄rias cās ⁊ contrarias sig̃natiōes ⁊ accidit ei per contrarium. ¶ Difformi. Idest difficili. ¶ Distat ab extremis. Scilicet mediocris inter velocem ⁊ tardum.

¶ De duro ⁊ molli pulsu.

Vasis durities: cordis: rigor: aridus humor.
Mens austera nimis: pulsus mysteria duri.

¶ Postq̄ expediuit tractatū de significationibꝰ triū generū: que attendunt̄ ſm ꝓprietatem motionis arterie. Cōsequenter continuat de significationibus alioꝝ triū: que pertinēt ad ꝯsistentiā organi. Prius aūt de duro pulsu et molli ⁊ mediocri. Aut ergo est durus naturaliter: aut preter naturam. Durus naturaliter significat siccitatem vasculoꝝ: ⁊ duritiem ⁊ tensionem arterie ex siccitate naturali: siccitatē cordis: austeritatez mentis ⁊ pertinaciā. Durus preter naturā fit ex humoribus sanguinolētis vel colericis in quedā membra ꝯfluentibus: ⁊ faciētibus in eis ex nimia repletione tensionem venarum ⁊ arteriarum: ⁊ partium neruosaruz. Unde in sufflationibus partiū neruosarum ⁊ arteriosarum propter fumi conclusionez: propter opilationem pororum: propter tensionem nimiaz et impressionez occurrunt durities: paruitas: debilitas: spissitudo: velocitas: ⁊ quandoqz serrina inordinatio. Durus est extensione: paruus ex duritie organi: ex defectu virtutis arterie propter duritiem nimiam dilatari nequeūtis. ideoqz omnis durus: paruus; velox. et spissus ex multa necessitate refrigerij. Cuz enim virtus debilis semel ſm q̄ opz trahere non possit: necesse est frequenter repetere: qđ vno ictu nequit implere. Inordinatio ⁊ diuersitas ex angustia virtutis: que valde afflicta ⁊ occupata non pōt ordinem seruare: sed modo magis: modo minus dilatat

Pl̄sus apatum.

ſm motionem ⁊ estuationē cause. ¶ In huiusmodi aūt apostematibus pro diuersis temporibus eorum pulsus variant̄. In principio enim minor est durities: maior fortitudo: ⁊ maior pulsus est in quātitate: nec tñ est inordinatio. In initio paruum est apostema: ⁊ modicam facit tensionem partium: ⁊ virtus adhuc fortis est: ⁊ potest vascula melius dilatare. Calor magnus est. vnde velox pulsus est ⁊ spissus. Inordinatio ē ꝑua: q̄ arterie durities ē modica: ⁊ v̄tus nō est adeo opp̄ssa. Hec accñtia sunt ſm ꝓcessuz aliquoꝝ tēpoꝝ. i. augmēti ⁊ statꝰ ⁊ maiorant̄: ⁊ maxime intēdit̄ ille: q̄ plenitudinē ꝯcomitat̄: q̄ cā duritiei. i. tēsio arteriaꝝ maior est ex maioratione apatis ⁊ maiori cōpressiōe ꝑtiuz: ⁊ vaporis ꝯstipatiōe. In declinatiōe enī ꝯdescēdit apa: ⁊ ꝯdissoluit̄ hūor: ⁊ apa finit̄: pulsus ad sani q̄titatē reducit̄.

In apatibꝰ duris.

¶ Ex dissipatiōe aūt subtiliū humorū: ⁊ iduratiōe grossoꝝ apatū duroꝝ ⁊ ꝯstipatoꝝ: pulsus durior ⁊ subtilior efficit̄: q̄ organa in latitudinē ⁊ ꝓfunditatē ex sua duritie nō dilatant̄. Minꝰ velox est ⁊ spissus: q̄ calor minor est: q̄ tāta refrigeratōe nō idiget: sicut ꝑus. Uñ si ꝑseueraret tale duꝝ post dissolutionē māe piculū sig̃nat: q̄. s. indurationē apatis ad dissoluēdū difficilem: ⁊ sic ꝓlongationem morbi: ⁊ nature defectū sig̃nat.

In apatibꝰ cerebri.

¶ Si apa est in mirigis cerebri: sicut est frenesis: fit pulsus durus: ꝑuus: velox: fortis: spissus: durus: q̄ i neruosis locis fit apa. q̄re ꝑuus vel spissus pz ex p̄dictis: sz aliquātulū fortior est q̄ in alijs apatibꝰ: q̄ in his ē fortior v̄tus. Uñ qdā morbidi i his morbis cito erigunt̄: ⁊ ꝑcussores ⁊ garruli fiūt: ⁊ vix ab hoibꝰ pñt teneri: q̄ ex collisione vel corruptiōe mētis ꝯseq̄t. Inordinatio fit ex incōuenienti dilatatiōe orgāi cū duritie effusiōis ⁊ fortitudine v̄tutis. vñ fit vt pars dilatet̄: ps v̄o nō minor est durities pulsus ex apate epis q̄ eiꝰ: qđ est in locis neruosis: q̄ hec mēbra nō sunt tāte duritiei: nec tātas faciunt tēsiones: vt mēbra neruosa ⁊ arteriosa.

In apatibus cordi ꝓpinquis.

¶ In locis cordi proximis apata faciūt pulsus siles eis: que fiūt ex apate facto in locis arteriosis. nā vene epi: ⁊ arterie assimilant̄ cordi.

In apatibus colericis ⁊ melācolicis.

¶ Ex apate colerico maxime fundato in mēbro nobili vt cerebri pāniculis: vel diafragmate: vel circa cor: q̄ in corde apa fieri non pōt. vñ si fit in epe vel stōacho fit pulsus valde durus. Si fiat in alijs mēbris: sicut in pede vel in manu nisi in locis arteriosis non tanta est durities. ¶ Ex apate melācolico in eisdē mēbris est in pulsu durities ⁊ subtilitas.

Squinantia.

¶ Sq̄nātia: q̄ fit in lacertis gutturis: q̄ ꝑtiz neruosi ⁊ cordosi sunt: facit pulsuz: duꝝ ⁊ thetanosum: ⁊ serratuz paruuz: debilē: spissuz: ⁊ q̄re ex p̄dictis pz. Si talis pulsus ex tali egritudine augmētet̄ in duritie ⁊ thetanositate: et in serrature diuersitate spasmū futuruz denuntiat: q̄ ex apate crescēte patit̄ neruus: ⁊ ex neruis cerebꝝ ꝑꝑ colligātiā neruoꝝ ad ip̄m. vñ nec̄e est: vt spasmꝰ cōcreet̄. Qđ si eadē ꝑmanēte duritie vt ex thetanositate in raritatē decidat: patiēs suffocari vel debilitari sig̃nat̄. Fit. n. talis raritas ꝑꝑ ꝯgelatiōez caloris nāl̄is.

In pleuresi.

¶ Pleuresis ex colera rubea facit pulsum durū ⁊ valde spissum. et talis pulsus in pleuresi sig̃nat colerā rub. esse in cā. Humorē eniz causticū sig̃nat valde mobilez: ⁊ valde furiosum. vñ aut ꝑipleumoniā sig̃nat: aut syncopim futurā ꝑꝑ instabilitatem ⁊ subtilitatē māe ꝑipleumonie. si in peripleumonia mutat̄ in syncopi. Si ad cor maniā vel defectionē: qđ fit ex vicinitate cordis vel pulmōis ad locū morbi. Qz si in pleuresi fit parua spissitudo: ⁊ remissa durities: significat pleuresim fieri de mā flegmatica: ⁊ nūtiat futurā alienationē mētis: vel apoplesiā nūtiat futurā. Fumus. n. frigidus ⁊ humidus ad cerebrū ascendens hos morbos facit.

In empimate.

¶ Empima añ dissolutionē māe pulsum facit durum ⁊ valde serrinū: velocē: spissum. Si mā in putredinē mutatur: digerat̄: ⁊ emittat̄ mā inde patiente pulsus fit mollis latus: debilis: rarꝰ: ⁊ mollis ⁊ latus ꝑꝑ materie humiditatē in mēbris. debilis ex subita inanitione. rarus ex magno desiderio trahēdi aerem.

In ptysi.

¶ In ptysi siue fiat ex calido apate pectoris. vñ hūiditas ex vicinitate cordis exiccat̄: ⁊ arterie ⁊ fundamēta pectoris simpl̄r desiccant̄: siue ex mala ꝯplōne calida ⁊ sicca in toto corꝑe: in qua ꝑmanēte siccitate ꝓpter vsum calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ in frigiditatez mutat̄: ⁊ humiditas subalis corporis desiccatur. Fitq̄ q̄si decrepitū corpus: fit pulsus durus: debilis: paruus: debilis q̄ deficit ex tꝑe lōgo virtus: paruus ex defectione v̄tutis in organis dilatādis. durus ex defectione ⁊ desiccatiōe totius corporis. velox spissus ꝓpter necessitatem refrigerij.

In ore stōi.

¶ Apostema calidum in ore stomachi facit pulsum durū: thetanosuz: spissuz: velocē: serrinū: q̄ serrinus declarat̄: posteriꝰ thetanosuz ex neruositate: debilē ex defectiōe v̄tutis: que defectio si ꝓlongat̄ facit pulsum tardū raꝝ. Apostema stōachi frigidū pulsuz facit durū ⁊ debilē ⁊ paruū.

In tympanite.

¶ Tympanites pulsuz facit durū: thetanosum spissuz: durum ex siccitate: spissum ex defectione virtutis.

¶ De pulsu duro in pleuresi.

Pulsus durities in pleuresi pernitiosa.
Arida materies terrestris: cruda probatur.
Solui difficilis: ex quo discussio morbi
Protrahitur: vis opprimitur: natura fatiscit.
Vitaqz succumbit longo lassata duello.

¶ Quia

¶ Quia cum possit fieri de sanguine raro de flegmate: et sepe de colera: propter duritiem pulsus: ꝛ spissitudinē significat: ꝙ sit pleuresis de colera: que de hac materia facta ꝑiculosior est ꝓpter mobilitatē materie: ꝛ furiositatē ꝛ facilē ꝯuersionē in ꝑipleumoniā ꝑꝑ loci ꝓximitatē. Significat etiā durus pulsus nimiā tēsionē organoꝝ ex ariditate ꝛ multitudine mãe. Unde morbi ꝓlixitas de defectione nature ostēdit. ita dico si ꝑseueret in duritie.

¶ De signãtiōibꝰ pulsus mollis ꝭm nãm.

In pulsu cui mollitiem natura ministrat
Cordis ꝛ arterie pariter substantia mollis
Corporis inuit crassis: hūida: mēs muliebris.
Cerea: flexibilis: pia: blāda: parūqꝫ fidelis.
¶ Aduena mollities: quā synthomaticꝰ vrget.
Impetus humores dissoluit vasa remollit.

¶ Sequit de molli pulsu. Mollis itaqꝫ ꝭm naturam significat humiditatem corporis mollitiem organorū naturalē: que ex humida crasi cordis remolliunt: quantū ad mores significat muliebritatē animi: mentem ceream ꝛ flexibilē: piam ꝛ infidelē: qꝺ totum ex humiditate contingit: que maxime īter q̄litates peior: ꝛ pessima: ꝛ mutationi habilior est. ¶ Aduena mollities. Quia significat mollitiē preter nãm. Pulsus mollis preter naturā significat humide nature abundantiā: ꝛ eius dissolutionē preter naturā. vnde organa humectantur: humectata remolliunt. Ex apostematibus q̄ flegmaticis maxime si fiāt in locis carnosis: ꝛ nãliter hūidis pulsus fit mollis. Unde in apoplexia ꝛ lytargia pulsus est mollis: ꝛ etiam tardus rarus: ī diuersitate estuosus: quia flegmaticus humor in cerebro abūdat ꝛ nascitur. vnde de membris alijs ad ipꝫ trāsmittitur. Ipsum quoqꝫ cerebrum humidū est de natura: quia humores facti sunt ex multa humiditate: pulsus debilis debꝫ esse tardus: rarus ex debilitate virtutis: cum multa humiditate: diuersitas est estuosa.

¶ De pleno pulsu.

Copia spirituum per plenum plena notatur.
Sanguinis eluuies vberrima vasa replentis.

¶ Exequit de significationibus q̄nti generis: qꝺ consistētie organi ꝑtinet. i. pleni ꝛ vacui. Plenus igit multitudinē sanguis in ꝯcauitate cordis recepti significat: quo sanguine in fumū ꝛ vaporē resoluto mouet cor ꝛ arterie mouent. Et talis appet in patiētibꝰ synochū ꝛ synochā inflatiuā: ꝛ laborātibꝰ de repletiōe hūoꝝ aquosoꝝ. ¶ Et nota ꝙ oīs plenꝰ est latus: cū ex eadē cā ꝯtingat plenitudo ꝛ latitudo. s. ex abūdātia humiditatis. ¶ Sed sciēdū ꝙ si flegmaticꝰ hūor nimis abūdet in corpore: ꝛ maxime extra vasa: paucificat sanguis. Ex sanguis īdigētia in vasis ꝑꝑ flegmatis multitudinē nō occurrit pulsus plenus.

¶ De vacuo pulsu.

In vacuo vene sitiunt. vegetabilis aure
Uis absorta perit: viui fons sanguinis aret.
Quem bibit ariditas peregrini lima caloris.

¶ Agit h̄ de significationibꝰ vacui: q per ꝯtrium rn̄det pleno: ꝛ ꝯtrijs signãtionibus describit. Uacuꝰ itaqꝫ pulsus significat indigētiā sanguis: ꝯsumptionē humiditatis: ꝛ defectionē spūū. vn̄ qn̄ digiti applicant sup arteriā: statim arteria cedit cōpressioni: ꝛ nullā humiditatē interiꝰ ꝯclusam supius reddit vel redūdat. sed statim pulsus ꝓpter inanitionē sui organi q̄si vacuus euanescit. Uacuus aūt pulsus: aut est cū caliditate: aut cū friditate. Si cū caliditate vehemēti: signãt euēire synthesim ꝛ ethycā. Si cū friditate signãt extinctionē caloris nãlis: qꝛ friditas instantiā mortificatiōis: vacuus deꝑditionē spūū ꝛ substantialis hūiditatis denūciat. In litargico ēt appet vacuus: qꝛ exuberat a flegmaticoꝰ humore rapto superius. vnde fit litargia: ꝛ diminuto sanguine in venis ꝑꝑ defectionē digestionis ex multiplicatiōe alteriꝰ humoris in arterijs: pulsus vacuus occurrit: non h̄ agit ꝭm nãm de pulsu vacuo: qꝛ oīs vacuitas innãlis est: cū sit ex defectiōe humorū ꝛ spūum. ¶ In vacuo pulsu vene. Que sunt vasa sanguinis. ¶ Sitiūt. Idest inaniunt: ꝛ desiccant ꝑꝑ indigētiā sanguis ꝛ cōsumptionē. ¶ Uegetabilis. Idest vitalis spūs: cuius est adiuuare: ꝛ vegetare mēbꝝ. ¶ Fons viui sanguis. In quo q̄si quodā fonte membra potant: humectant ꝛ recreant. ¶ Lima caloris. Idest cos ꝛ irritamētū incēsionis in hūano corꝑe. Sicut. n. ꝑ cotē ferrū acuit ꝛ ꝑ limā acutiꝰ ꝛ magis incisiuū reddit: sic ꝑ siccitatē calor īnãlis feruidior efficit: qꝺ appet in lignis aridis: que magis obediūt īcensioni q̄ si eēnt viridia. Febris ēt q̄ fit de eo acutior ē q̄ illa: q̄ de alio hūore fit. vn̄ hoc nō fit nisi ꝑ limā siccitatis. In litargia pulsus vacuꝰ

¶ De calido pulsu ꝛ frigido.

Et calidus cuius mordax punctura perurit
Continue digitos: index est febris acute.
Si calidus digitos interuallariter vrens.
Interuallaris atqꝫ induciosa vocatur.
Est ethyce testis calidus vacuo sociatus.

¶ Exeqtur de signãtione sexti generis: qꝺ est calidū ꝛ frigidū: ꝛ hoc silr ad ꝯsistētiā organi ꝑtinet cū duobus precedentibꝰ. Calidus itaqꝫ signãt caliditatē organi ꝛ distēperãtiā spūū ꝛ humoris fluētis in ipsis arterijs. Sꝫ pulsus calidus: aut est calidus a sanguie: aut a colera: vel ex calore infixo mēbris ꝯsumente ꝛ bibēte sanguinē in venis. Si. n. calidus est ex sanguine: dꝫ cōcomitari plenitudo: mollities: magnitudo īter velocē ꝛ frequentē mediocritas. plenitudo ex vasoꝝ repletiōe. mollities ex sanguinis humiditate: magnitudo ex magna sanguinis resolōne in fumū ꝛ spm̄. Inter velocē ꝛ frequentē mediocritas ex mediocri necessitate habende refrigerationis. Humiditas nãqꝫ sanguinis est ꝯtemperamentū ardoris: ꝛ indigentiā refrigeratiōis cōpescit: sed si calidus ex colera sit discernit ꝑ gracilitatē ꝛ duritiē: ꝑ frequentiā ꝛ alia accn̄tia: que apꝑent ī corꝑe ꝯcomitãtia. Si est ex calore insito mēbris dꝫ esse vacuitas: ꝛ ethycā ꝛ ptysim significat. ¶ Itē alia fit diuisio calidi pulsus. Nã calidus alius ꝯtinue calidus vrens ꝛ mordēs in appōne digitoꝝ: ꝛ signãt ꝯtinuā. Aliꝰ īteruallariter ꝛ īterpollatiue: ꝛ sine pūctione ꝛ mordicatione digitoꝝ: ꝛ significat interpollatam.

¶ De pulsu frigido.

Spirituum probatꝰ occasum: viteqꝫ lucernā
Celat: ꝛ extinguit gelidus spiramina cordis.

¶ Exeqt de signãtiōibꝰ fridi pulsus. Frigidus signãt extinctionē calidi nãlis: annullationē spūum: mortificationis eminētiā. Nō ꝯsulo: ꝙ medicus stet circa egrotū: qn̄ apparet talis pulsus. tunc enī crux ꝛ luminaria: ꝛ ciuis: ꝛ cilitiū: ꝛ aq̄ benedicta suū debent habere locū. ¶ Occasum. Idest defectum. ¶ Lucernam. Idest vitalē spirituum: q est lucerna microcosmi.

¶ Incipit tertia particula de significationibus aliorum generum.

Espirare licz modicū tirūcula clio.
Mulcebris instaurat fessas recreatio vires.
Jam satis est: nunc tolle moras: succinge regressum.
Accipe: sed caueas pedibus ne scandala fiant.
Deuius est calor. ⁊ milia multa supersunt.
Excubat interius forsan clandestinus hostis.
Inuidie celebrata lues: formicula fame
Pessima pro puris spargens zizania granis.
Ut sit processus securior: ⁊ tibi parcat
Inuidus: ⁊ fatui veteris ludibria vulgi.
Uerba musandino maneant condita sapore.
Omnibus equiuoci titulum pretende salerni.
Presulis alfani claro signata sigillo.

¶ Aggredit̄ auctor noster tertiā distinctionē sui operis: in qua exequitur de significationibus alioꝝ geneꝝ: ⁊ ponit distinctiōes eoꝝ quorūdā: quos in secunda partitione nō posuerat. Premittit aūt ꝓlogū: in quo musam suā alloqtur: eamqz ex presenti opere fatigataz inuitat ad recreationē quietis. ¶ Tirūcula. Idest rudis ⁊ nouella. ¶ Jā satis est. Sz qr requies diuturna parit desidiā ⁊ eneruat vigorem: statim iubet eaz interrumpere quietem añquā opus inceptum aggrediatur. ¶ Ne scandala. Idest cuz pedes intendas ⁊ veharis pedibus metrice orationis caueas: ne aliqđ offendiculū pedibus tuis occurrat. ¶ Milia multa supersunt. Idest miliaria multa restant ad pergendum. i. diuersa capitula ⁊ diuerse regule: que restant tandē de generibus pulsuum: per quas regulas quasi per certam viā ⁊ semitā peragrare debet intellectus tractantis. ¶ Excubat. Hic auctor noster monet musam suam: ꝙ sibi caueat ab adulatoribus ⁊ detractoribus: qui bene dicta alioꝝ dente canino ⁊ satyrico corrodēt: ⁊ q̄ scire nō possunt: vl' facere quadā malignitate animi defraudāt: ⁊ laudes alioꝝ in se in fundata tituli mutatōe cōuertunt. spargunt: ⁊ semināt nigellaz inuidie: ⁊ zizaniā detractionis: vbi deberēt seminare ꝓciū laudis ⁊ fauoris. ¶ Musandino sapore. Idest sapidis ⁊ sentētiosis auctoritatibꝰ Petri musandini q fuit patronus ⁊ supremus opifex huius facultatis: qui aliuz nō habuit parem: nec habiturus est sequentē. ¶ Equiuoci salerni. Salernū equiuocū est ad ciuitatem: ⁊ ad magistrum huius artis preceptorem. ¶ Alfani. Idest illius summi magistri ⁊ vnici ī physicali sciētia. ¶ Presulis. Idest archipresulis salernitani tantis confisa patronis potes malignis hostibus obuiare.

¶ De sigñationibus frequentis pulsus.

Qui recolit: replicatqz suum sepissimus ictuz.
Ex vi contrahitur fragili: fortiqz calore
Cordis adoptiuus vapor: vt possit recreari.
Sufficiens possit spiramine mulcebris aure.
Ne simul huic detur quātū sibi competit aer.
Uis oppressa negat. igitur perplexa rependit
Multiplici numero: qđ iam formauit in vno.
Crebraqꝫ defectum quāti repetitio pensat.

¶ Exequit̄ auctor noster de significationibus aliorum generū: que restant a sex predictis. Et primo expedit significationes frequentis ⁊ rari pulsus: qđ est septimum genus: ⁊ perpenditur ex tempore quietis: qđ est inter duas diastoles: sicut in prima partitiōe dcm̄ est. Frequens itaqꝫ pulsus significat fortitudinē ⁊ vehemētiā extranei caloris: ⁊ innaturalis: ⁊ debilitatē: ⁊ afflictionez virtutis: qr fortis est calor: ⁊ multa indiget aeris attractiōe ⁊ refrigeratione. vnde multa instat necessitas humide refrigerationis ⁊ euentationis ad tēperamentuz feruoris. Si virtus debilis ⁊ afflicta nō pōt sufficienter aeris quātitatez vno ictu attrahere q̄ꝫtuz expedit necessitas ardoris. ğ necesse est: ꝙ numerosa ⁊ frequēti actiōe restauretur ⁊ suppleat̄ qđ defecit in quantitate vnius attractionis. ⁊ ideo causis ꝓdictis concurrentibus. i. forti calore ⁊ debili virtute frequens accidit pulsus. Si v̄o fortis virtus cuz forti calore concurrant. iuxta necessitatez ardoris fortis virtus trahet sufficientē aeris quātitatem. ⁊ tunc non fit frequens pulsus. sed inter raritatē ⁊ frequētiaz mediocris. ¶ Sepissimus. Idest sepissime iterās motionē. ¶ Adoptiuus vapor. Idest calor exᵗneus ⁊ innālis: quē cor adoptat illata sibi violentia ex febre: vel exercitio: vel apate: vel quacūqꝫ cōpressione: vel imutatione. ¶ Mulcebris aure. Idest aeris: cuius attractiōe interiora demulcent̄. ¶ Qđ iā formauit in vno. Idest q̄ꝫtitate vniꝰ attractōis.

¶ De significationibus rari pulsus.

Debilis in raro calor est: īfirmaqꝫ virtus.

¶ Ostēdit cās ⁊ sigñatiōes rari pulsus ⁊ dicit: ꝙ rarus pulsus sigñat debilitatē caloris: ⁊ infirmitatē v̄tutis: qr debilis est calor: nō restat multa necessitas aeris attrahēdi in multa refrigeratiōe. Uirtꝰ ēt q̄ꝫuis īfirma sit iuxta debilitatē caloris: aerē pōt sufficiēter administrare ad tēpandū vna attractione. sed ɔ̄riū iuenit̄ in pātegni. Dicit eni Cōstantinꝰ raꝝ pulsuz fieri ex v̄tute debili ⁊ forti calore. Et Philaretꝰ dicit: ꝙ rarus pulsus fit ex debili calore ⁊ infirmiori v̄tute. Solutio dubij est. Qr dicit Cōstātinꝰ raꝝ pulsum fieri ex debili v̄tute ⁊ calore forti: hoc dicit respectu quorūdā sanoꝝ corpoꝝ: que ꝑ frigidā disponunt̄ cōplexionē ⁊ ꝙ debilitate caloris modica egēt refrigeratione. Et v̄tus eoꝝ cū sit fortis: qr sana sunt corpora: ⁊ nulla egritudine oppressa vno ictu p̄nt sufficiēter attrahere ꝙ calorē debilē possit refrigerare. vñ in eis fit rarus pulsus. Qr aūt dicit Philaretꝰ raꝝ pulsuz fieri ex debili calore ⁊ īfirma v̄tute: hoc dicit fieri gr̄a egroꝝ corpoꝝ. In febriēte. n. rarus pulsus sigñat maximū v̄tutis opatiue impedimentū: qr extinctionē caloris naturalis ex cōsumptione humiditatis ⁊ annullatione spirituū. Unde si in laborante acuta febre ꝓcedēte pulsu multū veloci frequēti ⁊ magno nulla facta determinatōe subito appareat pulsus rarus sine alienatione mētis patiētis significat mortem.

¶ De incidenti ⁊ decidenti pulsus.

Motibus intridui pulsus virtus reparatur.
Captiuata salus fit libera. languida fortis.
Debilis instaurat vires. oppressa resurgit.
Uita reformatur: victo synthomate morbꝰ
Exultat: capto brauio natura triūphat.
¶ At per deciduum vite iam vespere facto
Uergit in occasum splendor vegetabilis aure.
Eneruata perit virtus. parceqz trahenti.
Atropos insultat: vt vite syncopet vsum.

¶ Hic

¶ Hic auctor agit de octauo genere pulsus: qd incidens ⁊ decidens dicit: ⁊ eius significationes ostendit. Incidens itaq; pulsus attenditur sm collationem: ⁊ comparationē morarum ad moras: occultarum ad apertas: fortium ad debiles. debilium ad fortes. Aperta mora dicitur: que facit pulsum in dilatatione. occulta que facit in constrictione. In comparatione ergo more dilatationis ad moram constrictionis inciduus vel deciduus dicitur. Nam si breuior sit mora constrictionis: ⁊ maior sit mora dilatatiōis dicitur pulsus inciduus. Si vero breuior sit mora dilatationis: ⁊ maior sit mora constrictionis: que est inter duas dyastoles: tunc dicitur deciduus. Si autem equaliter fit inter duas moras: erit pulsus medius inter decidentez et incidentem. Potest etiam hic pulsus attendi sm collationem ⁊ comparationem plurium moraruz ad moras sm multos pulsus consequentes: ⁊ succedentes. Nā incidentia quandoq; habent locum in vno pulsu: quandoq; in pluribus. In vno vt si fiat comparatio pluriuz morarum ⁊ constrictionum: ⁊ dilatationū sibi per multos pulsus succedentium. Si ergo contingat: ꝙ pulsus cōtinuet quinq; percussiones fortes: ⁊ sexta decurrat debilis: vel aliquantulum deficiens: ⁊ postea succedant decez fortes ⁊ sequatur vndecima debilis. ⁊ postea occurrant viginti fortes. ⁊ sequatur vigesima prima debilis: vel deficiens. ⁊ sic procedat pulsus multiplicando percussiones fortes quousq; debiles prorsus nō appareant: talis pulsus dicet̄ incidens. ⁊ significat confortationem virtutis: ⁊ conualescentiam: ⁊ plenariam crysim futuram. Similiter decidens duobus modis potest intelligi: vt dictum est: de incidenti: aut in vno pulsu: aut in pluribus quomō in vno dictuz: quomodo in pluribus fieri debeat: sic ꝯstat. Quoniam si precedant decem fortes percussiones: ⁊ sequātur vndecim debiles: ⁊ post sequantur sex fortes: ⁊ septē debiles post q̄ttuor fortes: ⁊ quinq; debiles: ⁊ post tres fortes: ⁊ quattuor debiles. ⁊ ita paulatim quousq; multiplicatis debilibus fortes euanescant percussiones. tūc talis pulsus dicitur esse decidens. i. propter minorationem sui a notitia nostri sensus cadens. ¶ Et nota ꝙ pulsus incidens comprehendit caudam soricinam: retornatiuā. decidens vero continere potest caudam soricinaz finitiuā. Attende ꝙ per decidentem vel deficientem pulsum accidentem in die cretico mortis hora potest distingui. et per incidentem hora conualescentie potest signari. Ponatur ergo: ꝙ aliquis infirmus pulsum habeat decidentem. vtrum debeat euadere ab illa egritudine sic cognosces. Computandum est ergo a prima defectione pulsus vsq; ad secundā: ⁊ in qua hora diei fiat: ⁊ cōtingat: ⁊ quot ictus in prima deficiētia: ⁊ quot in secunda. verbi gratia: inter primam ⁊ secundam: fortes tibi occurrant triginta percussiones in hora diei tertia: sed cum sit molestum te semper ibi esse: ⁊ computare numerum alia die eadē hora venias: ⁊ numera percussiones eiusdem pulsus inter vnum deficientem ⁊ alium. Et si modo deficientem inueneris in vndecima percussione. Et si q̄ndeci percussiones fortes amisisti: cum prius haberes triginta signum est: ꝙ transactis alys horis alias quindeciz percussiones amittet. ⁊ in eadem hora morietur. Eodem modo de incidenti facere poteris: ⁊ crysis ad bonum futura designatur. Siquis habeat pulsum deciduū cōputa a primo incidenti: ⁊ aliquantulum fortiori vsq; ad secundum incidentem: in qua hora hoc fiat: ⁊ quot percussiones sint inter primum pulsum incidentem: ⁊ sm aliquantuluz fortiorez. Verbi gratia: si inter primum: ⁊ secundū incidentem triginta tibi occurrant percussiones: vt in hora diei huius tertia fiat: post in secunda die eadez hora veniens computa: sicut in prima die: si inter primum incidentem ⁊ secundum inuenis quindecim motiones: inuenisti incidentem. ita procedendo poteris pronosticari crysim futuram sm magnam ⁊ paruam horam: ⁊ horaruz: ⁊ ictuū computationem. ¶ Incidui. Idest incidentis. ¶ Accepto brauio. Assecuto p̄mio corone pp debilitatē egritudinis. ¶ Per deciduū. Idest decidentē. Littera plana est.

¶ De equali ⁊ inequali pulsu: ordinato ⁊ inordinato.

Iuncta bona pitas bōa fit. mala iūcta sinistro.
Contrahit adiūcte compaginis emula formā.
Imparitas reprobanda boni laudāda sinistri.
Nam tibi propositis: que sunt optāda duob9.
Elige qd fixum stabili bonitate morat̄.
Ex tibi propositis: que sunt fugienda duob9.
Elige mobilius: fuge qd constantius extat.
Qualibet in specie pulsus paritas reperiri
Imparitasue potest: sed non equaliter equū.
Vnica solius facit obseruantia pulsum.
Si magnus se continuet: propriūq; tenorem
Seruet inoffensum cadit a plena paritate.
Cum species aliena subit: non dicitur equus
Simplr: sed in hoc: cū non sit in oibus equus.

¶ Octo generibus assignatis: ⁊ eorum accidentibus executis: ⁊ expeditis agit de duobus extremis generib9: que accidentia sunt: ⁊ principalibus predictis adiuncta sunt: scz de equali ⁊ inequali: ordinato inordinato: nec tamen de ordinato: ⁊ inordinato agitur nisi sz distinctionē suarum specierum ⁊ partium. Est itaq; pulsus equalis: cui9 percussiones vniformem ⁊ consimilem habent rationē: ⁊ vniformiter occurrunt in digitorum extremitatibus: vt si percussiones sint magne: ⁊ in magnitudine equales non parue: non rare: non spisse: non debiles: nec in aliquo diuerse. et iste pulsus equalis dicitur absolute. Inequalis autē est: cuius percussiones diuersantur: siue sit in motu: vt modo sit spissus: modo velox: modo tardus: siue in q̄titate dilatatiōis: vt modo sit magnus: modo paruus. Siue in virtute: vt modo sit fortis: modo debilis. Sicut autem quidaz est equalis pulsus absolute seruans equalitatem in omnibus. ita quidam est inequalis absolutaz seruans inequalitatez in omnibus percussionibus. Et est quidam inequalis in sola quantitate vel virtute: in alys tamen diuersatur: ⁊ ille inequalis dicitur. sed in aliquo equalis nūcupatur. ¶ Et nota: ꝙ omnis equalitas in bono est bona: in malo mala. ⁊ iequalitas in malo bona est: ⁊ hanc diuersitatem sm diuisionem auctor insinuat in capitulo presenti. Hec diuisio non tantuz habet locuz in consideratione pulsuum: sed circa meditullium venarꝫ. ¶ Paritas. Idest equalitas. ¶ Sinistro. Cum sinistris ⁊ malis differentys. ¶ Imparitas. Idest inequalis.

¶ Sequitur de pulsu: qui dicitur cauda retornatiua. ⁊ de eo qui dicitur cauda finitiua.

Cauda retornatiua primo molle scit in ictum.
In reliquo languet: fit tertia motio leuis.
Iudicio sensus se quarta magis manifestat.
Quinta viget: valido firmatur sexta vigore.
De tenebris sensus: ⁊ de langoris ab ipso.

Repit in excessum graduali tramite pergens.
Hoc pulsu solitos natura reciprocat ictus.
Finitiua suos motus orditur ab alto.
Sensim deprimitur: declinat: mollificatur.
Et de propatulo sensus se mergat in imo.
Hic vicinantis affert precludia mortis.

¶ Hic agit de spēbus inequalis pulsus: ⁊ inordinati: cuius multe sunt species. s. cauda soricina finitiua: ⁊ cauda retornatiua: capriçãs: martellinus: ramosus: fluctuãs: spasmosus: ptysicus: formicãs: vermiculosus: scrinus. Prius exequitur de cauda soricina finitiua: ⁊ retornatiua: que licet possint esse species ordinati: ⁊ equalis: sub inequali tamen: ⁊ inordinato continent: qr quandoqz cauda soricina finitiua: ⁊ retornatiua procedunt in percussionibus suis ẜm inordinatam inequalitatem. ⁊ quandoqz ẜm ordinatam. Ubi nãqz est perturbatio causaruz nature vix ad plenum consequentis: inequalitatis ordinatio potest seruari. Constantinus tamen in pantegni has species ordinato: subordinato: ⁊ equali. ē ergo pulsus cauda retornatiua quasi ab occultis: ⁊ quasi ab insensibilibus percussionibus incipiens paulatim graduali tramite ẜm ordinatum modum maiorando procedit de minimis ad paruas: de paruis ad aliquantulum apertas: de aliquantulũ apertis ad magis manifestas: ⁊ ita continuatiz: ⁊ ordinatiz ꝓcedit: quousqz se recipiat in fortes motiones. ¶ Dicitur autem hic pulsus cauda retornatiua: cauda soricina: quia sicut cauda soricis in finali extremitate: que ab animali corpore remotior est: incipit a nimia gracilitate ⁊ continuatim procedit ẜm grossitudinem: ⁊ maioritatē corpulentie: quousqz attingat corpus animalis. sic ⁊ iste pulsus ratione similitudinis maiorando procedit paulatim de debilibus ad minus debiles: ⁊ de minus debilibus ad aliquãtulum fortes: de fortibus ad fortiores percussiones. ¶ Cauda soricina finitiua per contrariuz pōt intelligi: quia a fortioribus incipiēs per minus fortes trãsit: tertio per debiles: quarto per debiliores: tandez ab eo descendit per gradus debilitatis: ꝙ non sentit: ⁊ hoc assimilatur caude soricine finitiue. Nam cauda soricina finitiua a parte animali inserta grossior est: ⁊ paulatim graciliendo procedit vsqz ad finem. Cauda retornatiua significat confortationem nature: salutis reuersionem. finitiua prenuncia est mortis.

¶ De consolatione medici cum eger moritur.

Collectis fuge sarcinulis opifex medicine.
Nil impensa valent tua: nil suffragia prosunt.
Damna resarciri nequeunt iã morte ꝓpinqua.
Atropos excludit lachesim: vitalia rumpit.
Stamina dissoluit: gumphos vitãqz relegat.
Salua tibi maneat frontis verecundia. vultũ
Exere: ne pariat tibi mors vicina pudorem.
Mortiferos tua preueniat sententia casus.
Officium vatis retinens: nomenqz prophete.
Non semper sanat medic⁹: rhetorue perorat.
Sed tamen officium concludit fine supremo.
Singula que debet: si contingentia seruet.
Uitam victuro: vel si mortem morituro
Iudicio dictet stabili: que culpa medentis.
Officium commune durum: curatio morbi.
Actio communis vix consumatur ab vno.

¶ Quia forte medicus propter mortez egri preeminentē desperaret: ⁊ de vita sua timeret credens sibi ab amicis suis imputari. ideo auctor ipsum ꝯsolatur: ⁊ amicos eius corroborat: ⁊ firmat: ostendens: ꝙ non sit timendũ. ⁊ cũ prenunciauerit mortez egri: potius sibi copulabit gloriã ⁊ honorem: ꝙ pudoris ambitionem: ⁊ loco ꝓphete inter homines reputabitur: quia moritur solis pronosticis.

¶ De pulsu caprizante.

Descensu saltum geminat caprinus ab vno
More capre saliens: que bis prius aera pulsat.
Qz semel in terram querat defigere cursum.
Cedit in hac specie progressio prima secunde.
Si species talis genesi dictante resultat.
Hoc signo vasis substantia dura: rebellis.
Aure vitalis vis imbecilla notatur.
Sensus hebes: sermo ꝓceps: turbatio mētis.
Qz multis resoluta modis vt verba moueret
Mentis conceptum mutilata voce resoluit.
Si caprinus erit sine lege vel ordine pulsus
In causa est mixtura mali: diuersa dieta.
Dissona materies: resolutio multa vaporis.

¶ In hoc capitulo diffinit auctor quid sit pulsus capriçãs ⁊ eius significationem exponit. Est enim capriçans: qui incipiens a velocitate ante digitorum percussionem videtur cadere: ⁊ post mouetur incompleta dilatatione ad similitudinem capreoli capriçans dicitur. Cum eniz capreolus incipiat esse velox in saltu: quasi saltum videtur facere in aerem: ⁊ post in complendo cursu: ⁊ complēdo saltu est velocissimus. Talis vero pulsus antequam regrediatur in centrum duas habet dilatationes: primam minorem: secundam maiorē. Sicut etiam facit capra saliens in aere: que ꝑus extollit vna vice pedes: dinde alia vice iterum se extollit: antequaz in terra ponat vestigiũ. Capriçans itaqz pulsus alius est ẜm naturam: alius preter naturaz. Que autem sunt significationes nãles: ⁊ que non naturales auctor in hoc capitulo exprimit.

¶ De martellino pulsu.

Cũm ferit incudem bis malleus: ⁊ resilire
Cogitur obiecti massa suadente metalli.
Et sit diuiduus: in se tamen vnicus ictus.
Sic resilit duro membri concussa rigore.
Et digitos species sic martellina retendit.
Nec redit in centrum donec geminauerit ictũ.
Ex quo natiuo signatur spiritus igneus.
Cor siccũ: discors mentis presumptio: fastus.
In febre continua martellino dominante
Caumate febrili cordis depascitur humor.

¶ Sequitur de martellino: qui a martello dicitur. Sicut enim percussio martelli supra incudem in sequentes cadit percussiones plures propter repercussionem martelli ex duritie incudis. sic etiam martellinus pulsus in dilatatione sua antequam ad centruz regrediatur ex percussione spiritus: ⁊ organi duritie bis digitos percutere videtur. ⁊ fiunt quasi dilatationes due: sed ꝓcedens est maior: secũda

ior: secunda minor. Sed in capriçante sequens ascensio maior est p̄cedēte. Martellinus pulsus ex duritie substantie organi contingit. ⁊ hoc propter superabundantiā spiritus: quo spiritu mouetur arteria. ⁊ pre duritie ipsius spiritus repercussus rursus mouetur. ⁊ facit secundā ascēsionez. Unde dicit Philaretus: ꝙ martellinus siue bis pulsans currente violenter spiritu in secundā venit percussionem: vt in incude venit malleus. Et est differentia inter capriçantem: ⁊ martellinum: quia in capriçante nō repercutitur spiritus: vt in martellino: sed ante digitoꝝ percussionem quasi cadere videtur: ⁊ post incompleta dilatatione vehemēter citatur. Martellinus itaqꝫ pulsus si sit ẜm naturam significat contumaciam cordis: ⁊ pertinaciam mentis ex siccitate: ⁊ superbia ex abundantia spiritus. Si autez fiat preter nām: significat succensionē cordis: ⁊ humoris defectionem: sicut in acutis contingit.

De ramoso pulsu.

Finditur in ramos ramosus ⁊ organa: motu
Quadrifido feriens digitos percurrit in imo.
Discolor in pulsu: sicut confusa resistit
Vox cythare fidibus vno simul ordine tactis.
Hec species crassis imperio suadente figurat
Mobile propositum: cordis mutabile votuz.
Si talis cogente mali synthomate fiat.
Morbi materies fit dissona: causa repugnans
Militat: ex equo virtus synthoma retundit.
Vita reformatur: nutrix natura resurgit.
Expirante mali nebula redit aura salutis.

Hic ponit ramosi pulsus diffinitionem: ⁊ significationes eius ostendit. Est itaqꝫ ramosus pulsus: qui primis digitis tangentis apparet alio modo: ⁊ reliquis digitis apparet inequalis: vt si appareat vni digitorum velox: alijs tardus vni spissus: alijs rarus: vni fortis: alteri debilis: vni inciduus ⁊ apertus: alteri deciduus ⁊ occultus. Et attenditur ẜm quantitatem motus: aut motionis virtutis: et ẜm motionis numerum. Non eni potest variari iste pulsus ẜm magnitudinem. Impossibile eniz est: ꝙ sub vno digito in eadem parte organi sit magnus: ⁊ in alio digito vel in alio in paruuz mutetur in eadem percussione: aut in eadem percussione fiat paruus: ⁊ etiam magnus. magnus enim ex necessitate quattuor digitos transit. Similiter ramosus non potest attendi ẜm varietatem latitudinis: aut stricture: caliditatis: aut frigiditatis: duriciei: aut molliciei: vacuitatis. aut plenitudinis. Nunquā eniz in eadem percussione potest attendi pulsus in diuersis digitis: ramosus: latus: ⁊ strictus: calidus ⁊ frigidus: mollis. in quibusdā: durus in alijs: vacuus in vno plenus in alio. Et similiter paruus ⁊ magnus ẜm velocitatez: tarditatē debilitatem: ⁊ fortitudinem: raritatem: ⁊ frequentiā pōt considerari. Ramosus alius ẜm naturam alius p̄ter naturam. Secundum naturam factus cordis mutabilitatem significat. Preter naturam factus in acutis febribus humorum significat contrarietatem: nature conualescentiam ex parte significat: ⁊ ex parte vite laborem: ⁊ finem morbi declarat. Pulsus ramosus ẜm philaretuz habet fieri ex aliqua superfluitate in concauitate arterie contenta: que aduenienti spiritui resistit. vnde tota arteria propter resistentiam superfluitatis aduenientis spiritus nō potest totaliter dilatari: sed motus cordis: ⁊ motus spiritus transfert deorsum: ⁊ sinistrorsum: acsi essent diuersificati. His determinatis littera clarescit per se ẜm diuersitates easdem teste Constantino in pantegni. Caudam soricinam: ⁊ pulsum inclinatum licet inuenire. Cauda soricina in diuersis digitis inuenitur: cum pulsus ab vno digito attingenti brachium est grossus: sub digito secūdo est minor: sub tertio est paruus: sub quarto est minimus. Similiter hec cauda in forti ⁊ debili: veloci ⁊ tardo potest intelligi. Sed hec cauda soricina differt ab alia: de qua superius cum ipso auctore pertractauimus.

Inclinatus autem pulsus attenditur ẜm diuersitatez percussionum sub quattuor digitis: vt si sub duobus digitis medijs grossus: ⁊ sub duobus extremis subtilis: aut in medijs apertus: in extremis occultus. Apparet autez sursum extremitas deorsum inclinari ex defectu virtutis substantiam organi ex parte brachij leuare nequeuntis. Causa arterie grauitatis in extremitate intra manuz ex defectione sola est virtutis illic vix peruenientis. Inclinatus similiter de forti: ⁊ veloci: ⁊ tardo est intelligendum. ⁊ ille inclinatus pulsus: ⁊ cauda soricina predicta sub ramoso pulsu comprehendi possunt. nam ramosi pulsus possunt esse multe species. Sub eadem etiam specie continetur serrinus: de quo dicetur in sequētibus. Qui autem sub vno digito mouetur: sub tribus est quietus: aut sub duobus primis mouetur: sub alijs quiescit: aut sub vno fortis: sub altero debilis: sub tertio debilior: sub quarto debilissimus. ita ꝙ nō sentitur. Et hoc est ꝙ pulsus dictus cauda soricina posset intelligi: quando gradatim debilitando procedit de primo digito ad secūdum: de secundo ad tertium: de tertio ad quartuz. Sed hic non gradatim procedit in debilitate per quartum digitum: vt si ab vno moueatur: sub alijs quiescat: aut sub duobus p̄mis moueat̄: sub alijs nō dicēdus est serrinus. Dicit̄ autem a serra: quia serre dentibus assimilatur.

De fluctuante pulsu.

Vasa procellosus enormi concutit ictu.
Fluctuat: exundat: fremit: estuat: ⁊ digitales
Ventriculos sibi cōpressos lateraliter ambit.
Pars ⁊ sursum: pars ⁊ retro: ⁊ ante mouet̄.
Inde probes subitū mētis: cordisqꝫ tumultū.
Sanguinis vndātis turbato in corpore motū.

In hoc capitulo agit de p̄celloso pulsu: siue estuoso secundum Constantinuz: quem Philaretus fluctuationē appellat: prosequitur: ⁊ ostendit quid sit fluctuās pulsus: ⁊ quid habeat significare. Estuosus pulsus est cum organi pars auriculari digito supposito superior ante mouet̄ sub altero digito iferius: ⁊ tardius. Pars aūt organi dextrorsum: ⁊ sinistrorsum sentitur moueri: quedam pars late: quedaz pars stricte: vt videmus in tempestate maris. Fluctuans igitur pulsus habet fieri ex abundantia aquosi humoris infundentis corpus arterie magis q̄ debeat. vnde spiritus in arterijs generatus aquosum humorem in arterijs existentem mouet magis in vno loco arterie q̄ in alio. ⁊ ideo quasi quedaz inundationes siue perflatus per pulsuz sensui subiacent. Et ideo pulsus fluctuans dicit̄. Talis pulsus solet reperi in q̄dā sp̄e hydropisis: que anasarca dicitur. i. equalis resolutio carniuz. Significat pulsus iste quandoqꝫ mentis perturbationē: aut iram subitā: aut tristitiam: aut humoris subitam perturbationē.

De spasmoso pulsu.

Spasmosus: vacuus: tensi quoqꝫ more rigescit
Funiculi: ptysicis famulatur: ⁊ extenuatis.

Corporis humorem depascit: sorbet inanis.
Plenior occurrit species spasmosa replentur
Organa: reumaticus neruis infunditur hūor.
Lenia motiuo viduantur membra vigore.

¶ Hic exequit̄ de spasmoso pulsu: qui aliter ptysicus appellat̄: ⁊ eius significationes exponit tam ptysici q̄ spasmosi: de repletione ꝓuenientis. Spasmosus itaq̄ ⁊ ptysicus h3 fieri carne consumpta: ⁊ desiccata per calorē febrilem. vnde non habet arteria vbi collocetur ad modū corde tense ⁊ tenditur. vnde digitis compressa transfert̄ a dextra ⁊ sinistra. Unde videtur spasmosus: ⁊ ramosus idez esse. Sed differunt propter causas differentes: quia in ramoso corpus arterie diffundit̄: sed in spasmoso neruus tenditur: ⁊ multū duritiei sentitur. Unde dicit̄ spasmosus propter tensionem nerui vel arterie: vel quia spasmum futurum significat. In ramoso autem non fit talis tensio quemadmodum in spasmoso. Spasmosus itaq̄ significat desiccationem corporis: ⁊ consumptionem humorum: indurationem arteriarum: ⁊ nimiam desiccationem. ⁊ significat spasmum de inanitione. Est autem quidam spasmosus de repletione humorum. vnde arteria sentitur multum turgida.

¶ De formicante ⁊ vermiculoso pulsu.

Sunt gemini pulsus formicās: vermicl'osus.
Estiuis potius in febribus: ⁊ peracutis.
Mortis precones fidi: reserantq̄ sepulchra.
In febre formicās: pulsu v̄miculāte verēdus.
Non redit ad melius: sed vitaz morte soporat.
Sepius has species excepto caumate febris.
Non vrgēte necis discrimine. syncopis infert.

¶ Hic agit auctor commixtim de duabus speciebus inordinati pulsus. s. vermiculoso: ⁊ formicante. vermiculosus more estuantis mouetur: sed estuans maior est ⁊ fortior. vermiculosus minor ⁊ debilior: tamē velocior ⁊ spissior est: quia huius causa virt' est defecta. Et dicitur vermiculosus: q2 sentitur sub digitis vt vermium motus. ⁊ formiculosus mouetur: sicut vermiculosus: sed formiculosus minor est: ⁊ defectior: ⁊ spissior. Cuz enim eius virtus omnino est ablata: ⁊ defecta dicitur formiculosus: q2 sicut formice sub digito sentiuntur. Sicut itaq̄ formica minorem habet motum q̄ vermis. sic ⁊ formicans pulsus minor est: ⁊ defectuz significat plusq̄ vermiculosus: cū eius motus sit minim' : sicut mot' formice minor est motib' alioꝝ aīaliū. Si pulsus aliq̄s deficiat vsq̄ in formicationem: ⁊ hoc fiat ex synthomate acute febris: ⁊ ex consumptione spirituum: omnino desperanduz est de vita patiētis. Si vero deficiat vsq̄ in vermiculosuz: ⁊ ibi maneat: ⁊ nō progrediatur ad formicantem: non morit̄ omnino. ¶ Et nota q̄ ante formiculosum necessario venit v̄miculosus. si de formicāte fiat regressus in vermiculosuz: bonū est: sed si ecōtra de vermiculoso fiat descēsus in formiculosuz pessimū est. ¶ Formicans ⁊ vermiculosus quandoq3 fiunt ex subita dissolutione virtutis sicut propter multam inanitionez sanguinis: vt in fluxu per emoroydas: vel a naribus: vel a ventris immoderato fluxu: vel menstruoruz in mulieribus. Unde patiens ex tanta virtutis consumptione: vel dissolutiōe propter defectum spirituum: ⁊ nutrimenti subtractionem syncopare cogitur: ⁊ pulsum habet formicantem: vel vermiculosum. De tali autem pulsu non est desperandum: q2 ex tali causa habet contingere. Uidemus quādoq̄ multos syncopizantes: in quibus nec flatum: nec pulsuz perpendimus: qui tamen per assumptionem aque frigide: ⁊ confortationē ex aromaticis ad priorem statum regrediuntur. De pulsu ergo ex tali causa mutato non debet desp̄are medicus: nec morti patientē adiudicare. ¶ Galienus nanq̄ exemplum ponit de quadam muliere habente suffocationem matricis: in qua nullus sentiebatur pulsus; cuius ori lane flosculum apposuit subtiliter carpinate: vel carminate: ⁊ lana aliquantulum commota: ⁊ calefacta: ex anhelitu eius cognouit eam adhuc viuere: et post operam suam adhibendo: eam ad sanitatem cōuertit. Or si pulsus formicans: ⁊ vermiculosus fiat in corporibus defectis ⁊ desiccatis ex febribus acutis: non ꝑpter immutationem nature subitam: tunc desperandum est: ⁊ per talem pulsum sententia mortis diffinienda est.

¶ Sequitur de pulsu serrino.

Occurrit digito species serrina priori
Debilis: in reliquo fit languida: nulla sequēti.
Hic trahit a serra cognata vocabula pulsus.
Cuius cum primis incisio dentibus acta
Est grauis: in reliq̄s grauior: funesta sup̄mis.
Corporis hoc pulsu fatalis serra vigorem
Amputat: ⁊ vitam nubes letalis obumbrat.

¶ Hic agit auctor de pulsu serrino: q̄ diuersis modis intelligi potest. Nam quandoq3 sub vno digito mouetur: sub tribus est quietus: aut sub duobus primis mouetur: sub alijs quiescit: aut sub vno fortis: sub alio debilis: sub tertio velox: sub quarto tardus. Serrinus autem vocat̄ a serra: quia dentibus serre assimilatur: quando inequalem facit incisionez. ⁊ s̄m hoc clauditur serrinus. Serrinus pulsus sub quibusdam speciebus predictorum pulsuum potest contineri. Fit autem serrinus: quandoq3 vt in primo digito sentiatur debilis: in secundo quasi deficiens. in tertio omnino non sentitur. Secundum autem hanc estimationem quedam cauda soricina finitiua erit pulsus serrinus.

¶ Hic auctor musam suam alloquitur vt sigillet opus de pulsibus.

Fige tuo metas operi. sat prata biberunt.
Semina luxuriant. prius arida terra colono
Plenius arridet pingui letamine gaudens.
Et fructus nobis exponens diuite vena.
Jam sterilem cultū philareti vomeris horret.

¶ Hic finis imponitur tractatulo de cognoscendis vrinis ⁊ pulsu. doctissimi magisti Egidij cum expositione ⁊ cōmento magistri Gētilis de Fulgineo. Que oīa nouissime recognita a viro docto fuere: cūctisq̄ erroribus castigata.

¶ Incipit

¶ Incipit tractat⁹ de vrinis Petri leonis spoletani eta
tis nostre physici excellentissimi.

¶ Prohemium.

Vtabunt nõnulli cum
primũ libelli hui⁹ sup
scriptionez legerint: aut
me delirare: vł mihi ad
moduz nimiũ arrogari
cũ de vrinis tractatus a
q̃plurimis p̃clarissimis
viris perfectissime edi
tus extet: a me denuo
scribat̃: q̃bus cũ nõ mõ
addere ad perfectionez
quicq̃ ydoneus sim: ve
rum eoꝝ dicta interpre
tari vix possiz. Presumptionis igit̃ censebit̃: aut amen
tie editionẽ nouã de vrinis cõponere. Quibus ego fa
cile ꝯsentirẽ: si Hypo. ⁊ Gal. viri diuino quodã lumine
in arte medicine illustrati seorsum de eis libellum edi
dissent. Qui ꝑfecto nihil est de hac materia: q̃d ad me
dicum considerare spectet: quin varys in locis s̃m ma
teriei exigentiã plene: ⁊ abunde non determinauerint:
nihilq̃z profecto pretermissum comperies: nisi q̃ in lo
cum vnum: que sparsim tradita sunt: nõ collegero. Tã
tum igit̃ ad perfectionẽ huius traditionis deficere vi
detur. Oꝛ ⁊ si plures in vnum tractatuz redigere cona
ti sunt: id aut nõ secuti: aut si saltem collegerint oĩa: ea
tamen non in eum ordinem posuerunt: quẽ natura rei
expostulare videtur: aut Gal. foret imitatus. Hoc est
igit̃: q̃d nos in hac noua traditiõe ꝓmittimus: vt que
ab Hypo. ⁊ Gal. diuersis in locis plene ⁊ abũde in eis
dicta sunt: in vnũ colligant̃ eo ordine ⁊ ꝓcedẽdi rõne
qua ipse Gal. ni fallor processisset. Oꝛ siq̃s dubitauerit
legat opuscula Gal. que de pulsibus edunt̃. ⁊ in eis cõ
templetur nõ verba: aut particulares sententias dũta
xat: verũ artificiuz magis: ⁊ procedendi rõnẽ. Q̃d vbi
cognouerit: intelliget ea: que de vrinis sparsa a Gal. ia
cta fuerint: ad ipsius Galie. ordinem redysse. Quare
hortor: vt qui librum legerint: nõ tantũ putent in vri
narum cognitione se posse proficere: verum ⁊ ad alia
multa aditum sibi patere. Hoc fiet: si mentez nõ solũ
ad dicta conuerterint. verum magis ad dicendi rõnẽ.
Quã siquis perceperit: ad Gal. doctrinam adituz sibi
facilem se comparasse intelliget: ⁊ ad cuiusq̃z termini
medicinalis plenam: ac completam indagationis rõ
nem: ita vt luce clarius videat: quo pacto procedendũ
sit in cuiusq̃z rei medicinalis cognitiõe. ¶ Hec est igit̃
mens mea: vnum vniuersale exemplar in mediuz po
nere: in quo primuz ratio ordinis in doctrinis ad mẽ
tem Gal. appareat. Dehinc vero particulariter de vri
nis noticia clara: ⁊ ordine distincta: ⁊ rõne ꝑfecta hẽat̃.

¶ Diuisio operis.

Diuiditur autem totum opusculuz
in tres distinctiões: qua
rum p̃ma ipsius vrine diffinitionem cum
eius attinentib⁹ indagabit. Scda vero cu
iuslibet differentie vrine significationẽ de
monstrabit. Tertia ⁊ vltima cuiuslibet dispositionis
sanabilis corporis: super quã significatio vrine se extẽ
dere valz ipsius vrinã demõstratiuã describet. ¶ Pri
ma igit̃ distinctio: que de vrine diffinitione existit: tot
continebit capitula: quot sunt ea: que ad eius cõpletaz
diffinitionẽ cognoscendam sunt necessaria. ¶ Est aũt
medico necessarium: nõ solũ vt diffinitionẽ vrine per
scrutet̃: qua per intellectũ percipiat: quibus essentiali
bus differentys vrina differt ab omni eo: q̃d nõ est vri
na. verũ etiaz cum sit artifex sensitiuus: ⁊ maxime in
ea parte: in qua de signis agit: vt diffinitionez colligat
qua sensibilibus differentys cognoscat: q̃bus vrina ho
minis ab alys liquoribus: qui cũ ea similitudinez ali
quã habere pcipiunt̃: discrepat. ¶ Potest aũt hec co
gnitio nõ imerito diffinitiua appellari: cum diffinitio
ad aliud sit q̃z cuiusq̃z rei infra ꝓprios limites restri
ctio: ⁊ idẽ terminus appellat̃ a terminãdo: dicta ad si
militudinem terminorum inter agros positorum: di
cente Cõmentatore de senis. Finis autem vel diffini
tiones accipiuntur ab illis: qui in agris morantur. Illi
vero fine aliquo vtentes agris suis ad semetipsos di
stinguunt ⁊ discernunt. illi igitur finitiõe ⁊ distinctio
ne carent. Diffinitiua quibus cum porrigitur: aut af
fertur ad id suis metis ⁊ terminis seu finibus nesciũt
ab alys: que non sunt: illud secernere. ¶ Merito igit̃
cognitio distinctiua: qua ad sensum medicus vrinã ab
alys liquorib⁹ secernit: potest dici diffinitiua. Sz quo
niam talis commode haberi nequit: nisi prius certifi
cetur eam consistere in sui esse naturali. iõ prius opus
est scire: quo pacto sit colligenda: ac etiam seruanda:
ne antequã diffinitio hec est secernenda ab alys liquo
ribus occurrat: a sui naturali dispositione permutetur.
Ideo necessariuz est aliquod capitulũ ante hoc inter
ponere: q̃d erit de conditionibus seruandis in colle
ctione ⁊ conseruatione vrinarum. ¶ Colligamus igit̃
tria fore capitula huius prime distinctionis: quorum
primum eius propriam diffinitionem cum eius atti
nentibus colliget. Secundũ cõditiones notabit: quas
seruare oportet in vrinarum assumptione: seruatione
⁊ impressione: antequam de ea feratur sententia: siue
eam ab alys liquoribus secernẽdo: siue de eius signi
ficationibus iudicando. Tertiuz ⁊ vltimum differen
tias notabit: quibus discernit̃ vrina hominis ab alys
liquoribus: ⁊ aliorum animalium vrinis.

¶ De diffinitione vrine ⁊ diffinitionis explanatione.

¶ Capitulum. I.

Incipiamus igitur a diffini
tione: ⁊ eius no
minis interpretatione asserentes vri
nam ideo dici: aut quia in renibus fiat
vna: aut ab vro vris: vel ab vrat greco
vocabulo: q̃d demonstrationem sonat
latine. Quocũq̃ igitur modo denominationem susci
piat vrina s̃m sui quidditatiuam diffinitionem: nihil
aliud est q̃z exiẽs a sanabili corpore per virgã: aut sibi
proportionale instrumentũ: a vesica renibus: ⁊ epate
emissum: ab opere nutritiue in epate generatuz: ⁊ a san
guine segregatum dispositionum sanabilis significa
tiuum: earum maxime: que ad nutritiuam virtutem
attributionem habent. ¶ Mirabuntur forte pluri
mi nouam hanc ⁊ inusitatam inspicientes vrine diffi
nitionem: cum ab antiquis doctoribus aliter diffi
niatur: quorum quidam sanguinis colamentum asse
runt: vt Theophilus: vel sanguinis ⁊ aliorum humo
rum: vt Isaac: nonnulli sanguinis aquositatem: ceteri
sanguinis serositatem: vt Egidius eam describit in si
militudinem serositatis: vel partis serose ad lac: q̃ vri
na non aliter se habeat ad ipsum sanguinez: ⁊ alios hu

mores q̄ꝫ serum ad lac: ⁊ ceteras eius partes. Que va/
rie diffinitiones ⁊ si vrine essentiam quoquomodo be
ne diffiniant: eius tamen naturā: prout proposito con/
uenit: nō itegre exprimūt: Quare siquis liuore postha
bito rectius intuebitur: cognoscet hanc fore proposito
magis accōmodatā. ¶ Et ne gratis ita asserere videa
mur intelligendum nō modo vrinam: verum etiaꝫ ce
tera a medico considerata duplici ratione occurrere
posse. Una est si talia cōsiderātur ꝑm id: quod sunt in
se ⁊ absolute secundum differentias proprias a medi/
co consideratas. Altera est cuꝫ considerantur a medi
co scdm ꝙ ei possunt esse signa alicuius significabilis
in corpore sanabili. Secundū quem moduꝫ dicimus
medicum considerare complexionem. vno modo ꝑm
se: ⁊ proprias differentias. alio modo ꝑm ꝙ conside/
ratur vt hec vel illa. Et complexio est signum medico
cognoscendi aliquid circa ipsum corpus sanabile: ⁊ ta/
lis consideratio habetur de ea in doctrina de humori/
bus: cum ipsa sit humoruꝫ: ⁊ maxime masse sanguinee
superfluitas: igitur merito aquositatis nomen: aut co/
lamenti vel serositatis vt libet horum quodlibet ⁊ cō/
uenit in tali consideratione. Et hac ratione moti nō in
spicientes vlterius: vt puto: sic eam soliti sunt commu
nius diffinire. Altero vero modo prout ipsa est medi/
co signum dispositionum corporis sanabilis: ⁊ sic cum
inter genera signoruꝫ sit exiens actio: ⁊ qualitas. Que
si se naturaliter habuerint: signa dicunt̄ sanitatis: ꝙ si
a naturali dispositione mutata fuerint: signa egritudi
nis dicunt. vrina vero cum non sit actio neqꝫ qualitas
exigitur exiens. Merito igitur cum in hoc nostro tra
ctatu vrina potius occurrat: prout est signum medico
q̄ꝫ pro eo: qđ est in se ⁊ absolute. ideo conuenientius lo
co generis positum est exiens a corpore sanabili q̄ꝫ co
lamentū: aut superfluitas: aquositas: vel serositas san
guinis: ⁊ aliorum humoꝝ. ¶ Et ne fabulas fingere vi
deamur: Gal'. tanq̄ꝫ verus ⁊ perfectus artifex hanc du/
plicem tractationeꝫ inter actiones de pulsibus nobis
ostendit. Primā in lib. de iuuamentis pulsuuꝫ: vbi si
diligenti ratiōe animaduerterimus: intelligemus pul
sum fuisse consideratum ab eo q̄ꝫtum ad id: qđ est in
se. Secundam vero in libris de differentijs pulsuum.
⁊ in cōmento pulsuum: in quibus nonnisi quomodo
supra dispositiones sanabilis pulsus habeat significa/
re demōstrauit. Et forte hac ratione motus Auicen. in
doctrina tertia Fen secunda etiam sic pretermisit vri
ne diffinitionem: cognoscens eam quam ex tracta/
tu de humoribus licet colligere in hac sibi considera/
tione non conuenire.

¶ Dicebatur vlterius ab epate ad renes: ⁊ a renibꝰ ad
vesicam: ⁊ a vesica per virgam: aut sibi proportionale
instrumentum emissuꝫ: vt per huius exitus viam dif/
ferat a sciētu: sudore: ⁊ reliquis: que q̄ꝫq̄ꝫ exeūtia sint:
per hominis autē membra minime exeunt. Sperma
auteꝫ q̄ꝫq̄ꝫ per virgam exeat: non tamen emissum ab
epate ad vesicam: ⁊ a vesica ad virgā: sed per proprias
vias: ⁊ vasa seminaria procedit: mēstruum. Similiter
⁊ si per instrumentum proprie virge exituꝫ habeat: nō
tn̄ ab epate per renes: ⁊ vesicam trāsmittitur ſꝫ a ma/ (trice.

¶ Deinde dicebatur genitum in epate a virtu/
te nutritiua: ⁊ a sanguine segregatum. Hinc auctores
occasionem assumpsere in diffiniendo vrinam per co
lamentum sanguinis: dum tamen per sanguinem in/
telligamus non primum sanguinem ab alijs humori/
bus separatum: quoniam hoc est falsum. sed intelliga
gamus massam sanguineaꝫ in se aggregantē reliquos
humores: ⁊ sic intelligebat Theophilus in sua diffini/
tione: quā de vrina dedit: qđ recte intelligēs Isaac hic
magis expressit dicens: vrinam fore colamentum san
guinis: ⁊ ceterorū humorum de actionibus nature na
tum. Efficients vero ⁊ locus sunt calor naturalis seu
virtus nutritiua: ⁊ epatis materiā chylum fore asseri/
tur. ¶ Sꝫ procedamus igit̄ ⁊ ꝓbemus ꝙ hoc exiens Qꝛ vrīa gn̄e tur in epate.
sit genitum in epate a virtute nutritiua ⁊ a sanguine
sequestratum: qđ facile fiet: si p̄us intelligatur modus
generationis: ⁊ locus: ⁊ materia profluxionis vtilis: ⁊
superflui. Utile auteꝫ est sanguis ⁊ eius massa. super/
fluum autem est vrina: cum sit eius aquositas vel co/
lamentum. ¶ Sanguinis auteꝫ generationis modus Modus gn̄eratōis sanguinis.
talis existit: cibus eniꝫ ⁊ potus masticatus: ⁊ dentibus
comminutus: ⁊ digestioni preparatus in ventrem seu
stomachum postmodum virtute attractiua stomachi
deductus: ⁊ virtute retētiua retentus a calore naturali
stomachi cum concursu aliquorum membroruꝫ adia/
centium maxime epatis digeritur: ⁊ in massam ptisa/
nariam seu chylum conuertitur: quo digesto ⁊ in chy/
lum conuerso portanarius: qui est in fundo stomachi
aperitur: ⁊ tota massa ptisanaria in duodenum descen
dit primo: de hinc vero ad ieiunum: ⁊ inde pars terre/
stris ⁊ feculenta ad inferiora intestina descēdit. Por/
tio v̄o subtilis: ⁊ liquida: ⁊ chylosa per meseraicas ad
epatis portam seu venam lacteam deducitur virtute
expulsiua stomachi. Et horum intestinoꝝ adiuuante
epatis attractiua ⁊ mā per epar dispersa in minimas
venas eius ⁊ porositates per totuꝫ epar cōmunicatur
⁊ digestio vt sic in eo perfectior producatur: quo fit vt
virtus epatis sanguifica cum eius calido naturali su/
per huiusmodi chylum conuersa ipsum in sanguineꝫ
transmutet ⁊ alios humores simul: ⁊ in vrinaleꝫ aquo
sitatem: que masse sanguinee cōiuncta gratia penetra
tionis genita est. Talis est igitur generationis modus
locus: agens: materia sanguinis: ⁊ aliorum humorum:
ac etiam vrine. ¶ Ex his vlterius particulariter ⁊ ma
nifeste colligitur vrinā in epate generari a virtute nu
tritiua: ⁊ in eodem a sanguine segregari: q̄ꝫq̄ꝫ propter
eius confusionem cum massa sanguīs: ⁊ mixtionē fal/
so imaginataꝫ q̄ꝫdiu in epate ⁊ venis cū sanguine mo/
retur occasionem sumpserint hi: qui asserunt vrinam Qꝛ vrina nō gn̄et in renibus: ſꝫ segeḡ.
propriuꝫ ⁊ distinctū esse: ac specificū in ipso epate non
habere: ⁊ per ꝯn̄s: nec in eo generari: ⁊ a sanguine segre
gari: sed in solis renibus propriū: ⁊ seorsum esse vendi/
cari. Arguētes vnūquodqꝫ a ceteris separari: ⁊ distin/
gui per actū suū formalē: vt Haliabas septio sue theo
rice dicens. Ita vrina est sanguinis aquositas: quā re/
nes separant: ⁊ ab eo purgāt. Idē Egidius asserēs vri/
naꝫ iō dici: qꝛ fiat in renibus vna: hoc est separata di/
stincta ⁊ specifica. Quibus rn̄demus asserētes vrinaꝫ
anq̄ꝫ ad renes deuenerit: sortiri ꝓpriū ⁊ specificū esse:
licet nobis separata non appareat in suo naturali exi/
tu: nisi post transitū per renes. In exitu tn̄ preternatu
rali per apertioneꝫ vene facto: post sanguinis residen
tiam seorsum vere apparet. vt dicit̄ scđo elementoꝝ.
aquositas vrialis: q̄ ycor a medicis appellatur. ¶ Ex
quo apparet frustra oportere dici: queādmodum dicit
Cōciliator duplicē esse formā vrine vnā eēntialē ⁊ ve
ram: alterā accidentalē ⁊ apparentē: quaꝝ p̄ma dat̄ ei
in epate. scđa vero in renibus. ⁊ iō subiūgit. Cū hec se/
cunda sit māifesta ⁊ sensibilis magis: ⁊ medicus sit ar
tifex sensualis. hanc scđaꝫ: ⁊ accidentalē ꝯsiderat me/
dicus: que cū acgrat̄ in renibus: a medicis dici dꝫ pro/
priū esse hr̄e in renibus. ¶ Meliꝰ igit̄ dicit̄: vt pꝫ po/
nendo

nendo vnã formã: ⁊ illã esse essentialẽ: ⁊ illã eẽ sensibilem simul: ⁊ eaȝ dari in epe. vt signo oñsum est: ⁊ rõne cõprobari põt super eodẽ signo fundata: que talis est. Renibꝰ egrotãtibꝰ: ⁊ epe: ⁊ venis exñtibꝰ sanis cõtingit vrinã esse digestã. ergo anteq̃ȝ ad renes deuenerit pꝰ fuerat digesta. Sȝ hoc nõ poterat fieri nisi hẽret eẽ ꝓprium. ergo anteq̃ȝ ad renes ꝯuenerit: hẽbat esse: ⁊ hoc nõ nisi in epe. ergo in epate gnãtur. Et hoc est qꝺ Auic. dicit. vrina matura venaꝝ agit sanitatẽ: qm̃ renũ egritudines maturationẽ nõ ꝓhibẽt. ¶ Cõfirmat᷑. Ubi ⁊ a quo dat᷑ forma humori iuuatiuo: ibidẽ ⁊ ab eodeȝ dat᷑ sup̱fluitati: cũ eadẽ ꝓductiõe ⁊ digestione ꝓducuntur: sed humores ab opere nutritiue virtutis in epe gnãntur. ergo ⁊ vrina cũ sit eoꝝ sup̱fluitas: in epe a v̾tute nutritiua: erit in esse ꝓprio gnãta. ¶ Ideȝ argui põt ex indigestione vrine. Significat. n. maxime super dispositiones ipsiꝰ epatis. vt dicet᷑. ergo in epate gnãtur. Nã iꝺ cõsequẽtia tȝ: qm̃ orta attestãtur suis p̃ncipijs ⁊ ibidẽ. a sanguine ⁊ alijs humoribus submergit᷑: sicut relique sup̱fluitates: puta spũosa: que postmodũ ad cistiȝ fellis defert᷑: ⁊ ꝑs fecalis ad splen. ita aquositas per chilim venã cũ modico sanguinis ad renes dilabit᷑: ⁊ inde ad vesicã: ⁊ a vesica tãdem ex pellitur.

¶ Fuerat vltimũ: qꝺ in diffinitiõe ponebat᷑. Dispositionũ sanabilis signãtiua: ⁊ maxime earũ partiũ: quo ad opus nutritiue attributionẽ hñt. Et si cetera a corpore exeuntia cõe hoc hẽant: vt sint significãtia earũ dispositionũ: que sunt in corꝑe: nullũ tñ ita vl̾r: ⁊ de cã multis membroꝝ dispõnibus est significatiuũ. sicut vrina cũ reliq̃ exeũtia vnius sint tm̃ digõnis oñsiua: ⁊ ꝑ ꝯñs sup̱ illa mẽbra dũtaxat: quoꝝ sunt sup̱fluitas: ⁊ in quorum digestiõibus ꝑficiunt᷑: puta feces p̃me digõnis ⁊ mẽbroꝝ: per que cõplent᷑ stomachi. s. ⁊ intestinoꝝ. Sudor v̾o 3ᵉ ⁊ membroꝝ carniformiũ: ⁊ musculoꝝ: ⁊ subcutaneoruȝ. Mucus cerebri: creatus pectoris. Sꝑma v̾o ⁊ si sit exiẽs: ⁊ ꝑ eius q̃litates aliquid significari posset: ꝓpter eius tñ finẽ nobilioreȝ: qui est gnãtio magis meruit dici vtilis sup̱fluitas q̃ȝ sup̱fluitas significatiua. iꝺ inter exeuntia sup̱ diffinitiones sanabilis significãtia nõ annumerat᷑. Sola igitur vrina iter dispõnis ⁊ exeũtia p̃ncipatũ obtinet in vniuersalitate significationis ⁊ eiꝰ certitudine: queãdmodũ pulsus inter actiones: q꞉ ceteris actiõibus certius: ⁊ vl̾ius significat. Significat. n. vrĩa plurimis modis: puta colore: suba: ⁊ reliq̃s. vt inferiꝰ patebit. vbi reliq̃ exeũtia lõge pautioribus drñtijs hẽant significare. ¶ Signãt p̃terea vrina sup̱ oẽs tres digõnes: lȝ p̃ncipalius sup̱ secundã ⁊ eius mẽbra: q̃ȝq̃ȝ hoc forte a nõnullis dubitet᷑: sed hoc paulopost rõne patebit: ac ẽt in eo loco cuȝ de significatiõe ꝓpria hypostasis determinabit᷑. ¶ Dicamus igit᷑ nũc vl̾r vrinã signãre sup̱ dispõnes oĩum mẽbroꝝ: ⁊ lȝ de q̱busdã facile ĩtelligat᷑: puta de his: in quibus gnãtur: aut ꝑ que emittit᷑ ⁊ de distãtibꝰ tñ extremalibꝰ cognitu difficile est: qũo ꝺ eoꝝ dispõnibus vrina certificare nos possit. Põt tñ si rõ diuersitatis regionũ in vrĩa inuentaꝝ pensēt᷑: cũ ex drñtijs coloꝝ ⁊ ꝯtẽtoꝝ in varijs regionibꝰ de dispõnibꝰ diuersoꝝ membrorũ situ ⁊ nã varie certificemur. Qꝺ vt rõne pateat dõȝ nõ indiffe rẽter quãlibet ꝑtem vrine: aut regionẽ sup̱ determinatã ꝑtẽ: ⁊ determinatũ mẽbꝝ signãre. ¶ Humani aũt corpis mẽbra seu partes p̃ncipales ponunt᷑ a medicis q̃ttuor. Primo aĩalia: q̃ in sup̱ma ꝑte sunt. Spũalia 2º 3º nãlia ⁊ 4º gnãtiua: q̱bus corñdent q̃ttuor diuersi situs in corꝑe. Quorũ p̃mus est aĩatoꝝ situs supremus: ⁊ eorum principale membrum est cerebrum. Secundus situs est spiritualium. s. pectoris: ⁊ in eo contentorum. quoruȝ principale est cor. Tertius est naturaliũ. quorum principale est epar. Quartus est gnãtiuorum cuȝ quibus renes: ⁊ testiculi: ⁊ reliqua inferiora membra ꝯnumerant᷑. His q̃ttuor varijs sitibus membroꝝ ꝓportionabil̾r rñdent in vrina q̃ttuor situs: q̱ regiões appellãtur a medicis. Prima igit᷑ regio ꝓportionatur mẽbris aĩalibꝰ ⁊ situi eoꝝ in suis q̃litatibus ⁊ dr̃ circulus. Scꝺa attestat᷑ spũalibus: ⁊ situi eoꝝ ⁊ q̃litatibus: ⁊ dr̃ sup̱ficies seu corꝑꝰ aereũ. Tertia est ꝓportõalibꝰ nãlibus: ⁊ dr̃ ꝑfectio: seu suba. Quarta gnãtiuis seu ĩferioribus ⁊ dr̃ fundus. Et hinc hȝ fundamẽtũ id: qꝺ cõiter dr̃: ꝙ circulus grossus capitis significat grauitatẽ: ⁊ de 2ª regiõe: ꝙ vrina in sup̱ficie lineaꝝ pectoris signãt vitium: ⁊ de 3ª: ꝙ vrina in suba tenuis epatis siccitateȝ ⁊ eius spissitudo hũiditatẽ significat. de 4º v̾o: ꝙ arenule litiasij. i. lapidis vitiũ portendit. ¶ Et vt simul ⁊ semel vl̾em significationeȝ vrine sup̱ dispõnes omniuȝ mẽbroꝝ: ⁊ regionũ eius ꝓportionabilitatẽ ad diuersa mẽbra demonstremus. Supponamus mẽbra nr̃i corporis queãdmoduȝ in situ: ita in nã ⁊ eoꝝ suba fore diuersa: ⁊ ꝙ ꝓꝑ eoꝝ fluxibilitatẽ ⁊ exiccationẽ ꝯtinue factã a calore nr̃i corꝑis indigẽt restauratione ꝯtinua ex sanguine: aut hũiditatibꝰ scꝺis ne pereãt. Indigẽt ergo nutrimẽto diuerso in nã ⁊ suba: sicut ipa sunt diuersa: ⁊ lȝ cõpleta diuersitas in ipso sanguĩe nutriente nõ sit nisi cũ vltimate ad mẽbra nutriẽda defert᷑ initiatiue: tamẽ opꝰ ẽ: vt in epate p̃ncipiet᷑. Et postea ꝑs cuilibȝ ꝓportiõalis: ⁊ membro cuilibet similis a ꝓpria virtute cuiuslibet membri attrahentis iuuãte cõi expulsiua a v̾tute cõi trãsmittat᷑: ⁊ ab eis tãq̃ȝ ꝓpriũ nutrimẽtũ attrahatur. ergo relinquit᷑ ꝙ in tota massa sanguinea est vestigiũ: ⁊ taliuȝ membroꝝ diuersitas initiata. Et cũ aquositas vrinalis cum sanguine reperiat᷑: ꝯsequẽs est: vt in vrina suo modo aliqualiter sit facta talis impressio alteritatis: ⁊ horuȝ membroꝝ ac qualitatum earum vestigium. ¶ Quod ⁊ melius ⁊ fortius deducitur: sicut aquositas vrinalis per venas cũ sanguine decurrit: vt signo probatũ est supra: ⁊ hoc ideo nõ decurrit nisi vt sanguinẽ facilius ad angusta loca penetrare faciat. Fertur igit᷑ cuȝ ipso sanguine vsq̃ȝ ad extrema membra: ⁊ cum sanguis sit diuersus s̄m exigentiaȝ diuersitatis nutriendoꝝ membrorũ: vt iam patuit. ergo ⁊ aquositas vrine sanguini admixta erit diuersa iuxta sanguinis diuersitatẽ. Sȝ sanguis non modo est diuersus in complexione ⁊ substantia: sed etiã in reliquis distinctiõibus: puta situ ⁊ corpulẽtia ⁊ alijs s̄ȝ ꝙ mẽbra sunt alia ⁊ alia. Unde cum cerebruȝ sit leue ⁊ subtilis substãtie inter alia membra: opȝ ꝙ sanguis: qui debet illud nutrire: sit leuis ⁊ subtilis substãtie: aliter non foret ei proportionalis: nec posset deferri: aut transmitti ad loca superiora: cuiusmodi est caput: nisi foret. talis ergo aquositas vrinalis secum mixta ad faciendum ipsum penetrare simili modo etiam est leuis: ⁊ subtilis: ⁊ conformis complexionis: ⁊ nature cerebro. Et cũ expellatur postea tanquã sup̱fluitas: aut partim per sudorẽ: aut per refluxum: ⁊ resudationem per venas ad epar: ⁊ ab epate ad renes: ⁊ sic ad vesicam: ꝯsequẽs est: vt in tota massa vrine: que a toto prouẽit corpore ea portio: que venit per refluxum a cerebro comparatione aliarum portionum: positionum a ceteris mẽbris deuenientium habeat situm altum: ⁊ supremuȝ: queãdmodũ hȝ cerebrũ ĩter cetera mẽbra: ⁊ hẽat vestigia in colore: suba: ⁊ cõtẽto cerebro ꝓportiõalia in ea ĩpressa. ¶ Nec valet: qꝺ multi dñt: talẽ portionẽ vrĩe. s. supre

Regiões vrine proportionant partibꝰ p̃ncipalibus nr̃i corporis,

Mẽbra sic in situ: [illegible] ĩ nã ⁊ sba sunt diuersa: ⁊ diuerso egent nutrimẽto,

mã:nūq̄ȝ fuisse in cerebro. ⁊ per ꝯñs non posse sup di
spositionē cerebri significationem hēre:nec situm sup̄
mum ad eius similitudinem tenere. Nã sicut dcm̄ est
semper aliq̄ portio aquositatis trãsit cū sanguine vsqȝ
ad membra nutrienda:que cum nō ꝯuertatᷓ in subam
membri:cū sit de genere superfluitatū: necessario opꝫ
est vt expellatᷓ:aut insensibiliter per sudorez ⁊ vaporē:
aut subtil'r per refluxuz ad vias ꝓprias vrine. ¶ Pōt
etiã ⁊ aliter ꝓbari. Spūs in cerebro exñs:īformatꝫ for
ma ⁊ proprietate cerebri:ꝑgit vsqȝ ad epar ibiq̄ȝ secer
nit ꝑtē sanguinis cerebro ꝓportionalē:⁊ ꝯuenientez:⁊
eã informat alterat:seu īmutat ad cerebri nãm ꝓpter
finē nutritiōis eius:⁊ cū tunc certum sit humiditatem
aquosaz ēt sanguini īmixtã īmutat. Recipit ergo illa
aquositas suo mō talem impressionē:sicut sanguis:cui
cōmixta est:⁊ sic exiēs postea vestigia sibi retinet cere
bri a spū sibi impressa:⁊ sic in situ ⁊ alijs cerebro ꝓpor
tionatᷓ:⁊ per ꝯñs circulus:cū sit illa portio:merito hēt
super cerebri dispōne significare. Simili modo intelli
gendū est de reliquis mēbris. ¶ Membra aūt spiri
tualia:⁊ si sint nãliter calida:⁊ cerebro calidiora ꝓpter
eaꝝ motū:tñ q̄ꝛ sunt dense ⁊ grosse sube:sanguine īdi
gent grosso:⁊ ꝯformi eoꝝ nutrimento:lȝ calido ꝓpor
tionalis ēt dispōnis fore opꝫ portionē vrine corrñden
tem:⁊ tali sanguini cōmixtã.ergo eius locus erit intra
circulum īmediate:q̄ꝛ calida est maioris caliditatis lo
cū petēs supiorē. Sed q̄ꝛ grosse est sube.ideo sub circu
lo residet:⁊ signa ⁊ impressiones hȝ:quibus eorūdem
membroꝝ dispositionem cognoscimus. ¶ Naturalia
vō membra ⁊ maxime nutritiua sicut epar: ⁊ si calida
sint:minus tñ q̄ȝ spūalia. Suntqȝ eis ⁊ hūidiora ⁊ gros
siora: ꝓpter qō sequitᷓ:vt cū sanguis nutriēs ea sit pro
portiōalis.simili mō eius supfluitas opꝫ ex cōtrarieta
te alterutra motus calidi sursum:⁊ grossi deorsum ꝓ
pter eius sube spissitudinē:vt locū obtineat mediuz in
tota vrina. ¶ Membra vō īferiora tãq̄ȝ frigida ⁊ ter
restria:cum sanguinē sibi exigãt ꝓportionalē:⁊ aquosi
tatē similē hēre opꝫ.q̄re portio vrine eis ꝓportionalis
locum tenebit infimum propter eius grauitatem:⁊ se
cum impressionem complexionis ⁊ nature taliū mem
brorum seruabit.
¶ Licet ex his clare demonstratuz sit:vrinã vl'e fore si
gnū dispōnis oīuz mēbroꝝ: non tñ equaliter de singu
lis certificat:qm̄ ꝭm magis ⁊ minus de diuersis mem
bris certitudinē facit. Aliqua.n. sunt membra sup que
directe:⁊ īmediate:⁊ mãifeste vrīa significat: cuiusmo
di sunt epar ⁊ vene:⁊ maxime gibbus epatis: ꝓpterea
q̄ꝛ in eo genita vestigiū portat complexionis humoris
ac v̄tutis in eo dñantis.sicut appet in capitulo de sub
stãtia ⁊ contento. Idem de venis magnis:⁊ epati ꝓpin
quis:⁊ de vena chilis: ⁊ poris vritidibus:⁊ renibꝰ: ⁊ ve
sica:⁊ chalamo virge:per que trãsit:inde signuz defert
dispōnis eoꝝ:⁊ maxim equo ad ꝯtentuz. ¶ Nōnulla
vō sunt mēbra:super que:nō ita p̄ncipal'r significat. si
cut sunt vene minores ⁊ capillares:cuz talis aquositas
sit sanguini mixta: ⁊ per venas trãsmissa resudat sepiꝰ
ad renes siue fortitudine expulsiue venaꝝ: siue debili
tate contentiue earūdem: aut a fortitudine attractiua
renum fiat:secum deferens impressionem illarū ꝑtiū
super ip̄as significat: quoꝝ significatio maxime in hy
postasi hȝ attendi. ¶ Sunt ⁊ 3º quedã membra:super
quoꝝ dispositionibus vltimo ⁊ minus directe dicitᷓ si
gnificare:minorēq̄ȝ certitudinē de eis facere:cuiusmo
di:mēbra extrema sunt ꝑꝑ que ingeniati sunt medici
regionum diuersitatē pēsare: qm̄ ⁊ si cetera:que in vri
nis considerãtur:de complexionibus quorūdaz mem
broꝝ:⁊ humoꝝ abundãtia in eisdem:ac virtutis actio
ne significare per hypostasiȝ possint. Sup determina
tuz aūt mēbꝝ de singulis mēbris minime certitudinē
facere possunt:nisi ꝭm varias drias coloris:⁊ ꝯtenti in
regionibꝰ varijs obseruatas ꝭm ꝙ supra demrãtū est.

¶ Distinctionis prime:in quo cōditiones notãtur:quas
seruare oportet in vrinarum assumptione: seruatione
⁊ impressione:anteq̄ȝ de ea feratur snīa:seu quo ad eiꝰ
distinctionem ab alijs: seu quo ad eius significatiōez.

¶ Capitulum. II.

Unt autem conditiōes obseruã
de in iudicandis vri
nis numero quattuordecim. ¶ Qarū pri pª ꝯditio
ma est:ꝙ mane sumatur cōpleta digestio
ne.tunc.n.solum verax est vrina in osten
dendo quãtum valeat calor nãlis in digerendo humo
res:⁊ in demonstrãdo alias dispositiones. Nã si in no
cte vel sero ante completã digestionez sumeretur. tūc
ꝓculdubio indigestionē significaret: que tamē non ꝑ
ueniret ex defectu virtutis caloris nãlis. Sed merito
solū breuis more:q̄ꝛ nō tã diu retēta est in corpe:vt cō
pletã susciperet caloris naturalis impressionē. Simili
ter si diu post completã digestionē:⁊ post longum ieiu
niuz sumeretur:ignitionē pre se ferret ac super calefa
ctionē:que ꝓfecto non ex excessu caloris naturalis ꝑ
ueniret. Sed merito defectꝰ obiecti nutrimentalis:cir
ca quod ageret:⁊ temperaretᷓ ipse calor:⁊ ideo iudiciū
vrine fallax foret:⁊ quacūq̄ȝ altera hora sumeretur ab
hora matutina. ¶ Scdã cōditio:ꝙ nō stent vltra sex 2ª
horas postquã mixta fuerit ꝭm cōem medicoꝝ sentē
tiã. Auicēna tñ expresse voluit:ꝙ etiã nō trãseat horã.
Ratio tñ eius horaꝝ est: qm̄ post illud tempus altera
tur ab aere circūstãte: siue in colore : siue in substãtia:
aut contento: ꝓpter qō iudiciū corrumpitᷓ:⁊ eius signi
ficatio debilitatᷓ ex coloris mutatione : aut hypostasis
dissolutione: ⁊ ingrossatione. ¶ Tertia conditio:ꝙ nō 3ª
sit reseruata de nocte. Causa vero ideo est:nō soluz q̄ꝛ
ea hora forte nō esset complete celebrata digestio: sed
ideo potissima ē: q̄ꝛ ⁊ si completissima fuisset digestio
nihilominus cum nox sit frigida : frigidi vero sit con
densare:⁊ incrudare:⁊ sequestrationez impedire. ideo
incrudata ⁊ sequestratione carens merito impressiōis
nocturni aeris:fallax foret eius iudicium . ¶ Quarta 4ª
conditio:ꝙ non sit sumpta ab homine:q die preceden
te non comederit:aut biberit:quoniaz subtiliaretur:et
tingeretur ex inflãmatione caloris:⁊ sic rectuz eius iu
dicium impediretur. Simile per contrarium sentien
duz est de crapulosis:vt in sexta conditiōe apparebit.
¶ Quinta conditio : ꝙ ille a quo accipitur vrina:non 5ª
sumpserit prius in cibum:vel in potum rem tingentē:
nec etiam cum re tingente:vel cum re habente viz tin
gendi eam tetigerit:quoniam per huiusmodi colorez
per accidens sibi impressum : falso tunc super disposi
tionem corporis iudicaretur. Sunt autez ista:que vri
nam tingunt singulariter crocus. cassiafistula:⁊ rubea
tinctorum.quoruz quodlibet experientia comproba
tur:⁊ medicorum snīa firmatur:vrinaz accidentaliter
tingere. De rubea.n.tinctorum Hal'.mentionē fecit:de
cassia Auicen.expressit. de croco ēt ⁊ vino ratiōabili
ter dici pōt.de reubarbaro multisqȝ alijs rebus. Ea vō
que perfectã vrinã tingūt:sunt sicut alcãna: ⁊ hermis: 6ª
a quibꝰ etiã suo modo cauere opꝫ. ¶ Sexta ꝯditio:ꝙ
nō solū a cibo ⁊ potu.vt dcm̄ est in 4ª conditione: sed

etiã ꝙ

Et q̄ a nulla ex rebus nō nālib⁹ ꝯcurrentibus corpori
indebite notabiliter ſit alteratus:qua vrīa poſſit a ſua
nāli diſpoſitione mutari.⁊ per ꝯn̄s eius rectū iudiciuꝫ
corrūpi.Sūt aūt iſta hec:puta:ira:timor:gaudiū: vigi/
lia:ieiuniū:multus motus corpis:⁊ ſimilia. omnia eni
hec vrinā tingūt ad citrinū vel rubeū:⁊ eoꝝ contraria
diſcolorāt.Similr̄ ēt ludus:balneum:coitus maxime
mutāt vrinā:ſed inter cetera coitus nō ſolū vrine colo
rem alterat:ſed ēt ſubam impinguat: ac etiā contentū
notabiliter īmutat. Idem etiā iudiciū de notabili eua
cuatiōe firmať ⁊ vomitu vel flobothomia facta.Qua
re cū omnia hec iudiciū varient vrine: preſupponēdū
eſt corpus:a quo vrina aſſumiť:in omnib⁹ iſtis debite
7ª eſſe rectū. ¶ Septima ꝯditio eſt.vt tota recipiať vri/
na:⁊ ſeorſum nō ex plurib⁹ vicibus mixta.Si eniꝫ ꝑs
ſumereť:nō fieret debita forma hypoſtaſis:⁊ ſi mixta
ſumereť:ſequeſtratio totaliter impedireť.ideo iudica
8ª ri tunc nō recte pōt. ¶ Octaua conditio:q̄ tunc nō iu
diceť a ꝑncipio cū mingiť:niſi ad minus ꝑ mediū ho/
re expecteť: qm̄ in eo tēpore fiet ſequeſtratio hypoſta/
ſis.ſi figurā hēt:fiet ēt coloris ⁊ ſubſtātie firma diſpoſi
tio:quib⁹ iudicari recte poterit.Sinaūt forte mutareť
ſuba de ſubtili in groſſam:vel econtra. ſimilr̄ de vno
colore in alteꝝ hypoſtaſis aūt mutari poſſet. ⁊ tūc nul
li dubiū q̄ iudiciū de ea a principio prolatū fuiſſet fal
ſum:cū nondum in vrina fuerint ea:que futura erant.
9ª ¶ Nona ꝯditio:q̄ a nulla re exteriori quoad fieri po/
teſt alteretur: puta vento:ſole:calore:vel frigore:ne in
traſparētia perturbeť: aut in ſubſtātia ⁊ hypoſtaſi con
geleť:ſeu diſſoluať: aut ī colore ꝑmuteť.⁊ ideo errāt q̄
eam ꝓpe ignē reſeruāt:cum ignis ſui forti actione hy
poſtaſiꝫ diſgreget:⁊ ſubam ſubtiliet:vel ingroſſet:⁊ tin
cturā prebeat:⁊ ecōtra maximū frigus occurrēs.Quo
fit vt ſi quis per hmōi diſpōnes in ea inuentas poſt oc
curſum alicuius iſtoꝝ iudicet de diſpōnibus coporis
10ª ſuū iudiciuꝫ erit erroneuꝫ. ¶ Decima conditio eſt:q̄
accipiať in vaſe vitreo claro: aut criſtallino ꝑuio:luci/
do:ꝯuenienter magno:⁊ cum fundo rotūdo. Nā ſi pri
mo nō fuerit vitruꝫ clarū:ſed aliū habens colorē tur
bulentū.tunc colorē ſimilē ipſi vrine tribueret. Simi
liter ſi nō foret bene clarū:verus vrine color ꝑcipi cla/
re non poſſet.Similiter ſi eius fundū non foret rotun
duꝫ:forma hypoſtaſis ⁊ eius pendētia cognoſci nō va/
leret.quare in iudicādo ꝯtingeret error.Et ex hoc col/
ligiť error eoꝝ:qui iudicare volunt vrinaꝫ in vaſis ter/
reis vitreatis:aut ciatis: vl̄ phialis:⁊ ampullis. ¶ Un
11ª decima cōditio eſt : q̄ in loco claro aſpiciatur:⁊ nō ſub
radio ſolis:aut vbi radius reflectať:ſeu ſolis: ſeu alte/
rius corporis luminoſi: cuius reflexio fiat:que mendo
ſum colorem in vrina repreſentet: qm̄ radio ſolis vrine
dyaphāitas:color ⁊ ſuba multo aliter appent q̄ȝ in rei
vitate ſint. Ideo cauendū eſt:⁊ ſimili mō a ꝛuerbera/
12ª tiōe reꝝ imprimentiū colorē. ¶ Duodecia ꝯditio eſt:
q̄ in vrinis pueroꝝ min⁹ ꝯfidēdū ē q̄ȝ in vrinis aliaꝝ
etatuꝫ:⁊ maxime eorum:q̄ lacte vtunť. ideo eſt:q̄ȝ ma
teria tingēs in eis eſt q̄eſcens ⁊ ſubmerſa : puta colera
⁊ maturationis ꝑfectio nondū appet ꝓpter lōgiſſimū
13ª ſomnū:ac humiditatis ſuꝑabundantiā. ¶ Tertiadeci
ma:q̄ de loco ad locuꝫ nō permuteť: ⁊ de vaſe in vas
nō tranſponať:nec agiteť: qm̄ hypoſtaſis rumpitur:et
diſꝑgiť:⁊ cū vrine ſuba miſceť:impeditq̄ȝ ꝑinde verū
14ª iudiciū. ¶ Decimaq̄rta ⁊ vltima cōditio eſt vt ꝑuſq̄ȝ
aliq̄s de ſignatiōe vrīe ſn̄iaꝫ ferat: diſtiguat īter vrinā
hoīs nō ſolū ab vrinis alioꝝ aīaliū:ſꝫ ēt a ceteris liq̄/
ribus:q̄ cū vrina homīs ſimilitudinē habere videntur
cuiuſmodi doctrina in ſequenti capitulo per propria
ſigna tradetur.

¶ De aſſignatiōe dr̄ntiaꝝ:quibus diſtingui poſſint vri
ne hominuꝫ a ceteris liquoribus ſimilitudinē aliquaꝫ
cū vrina habētib⁹: ac etiā ab vrinis quorūdā aīaliū.

¶ Capitulum. III.

Liquores q̄ nō ſunt vrina:⁊ cuꝫ ea quādā tamē videnť ha/
bere ſimilitudinē.hi ſunt:ſyrup⁹ acetoſus.
decoctio ficuuꝫ. hydromel.ſeu aq̄ mellis.
aq̄ cocta croco tincta.⁊ ius ciceruꝫ. ¶ Hi
igiť tali rōne ab vrina diſtingui cognoſcunť:qm̄ quāto
magis tibi eos appropinquaueris ⁊ coniunxeris: tāto
clariores appent.q̄ȝto vero a viſu magis elongaueris.
tāto turbulentiores videbunť.Cōtrariuꝫ vo̍ in hoīum
vrinis ꝯtingit:que quāto propinquius inſpiciunť:groſ
ſiores ac turbidiores appent. remotius vo̍ ſubtiliores
⁊ clariores.cuius rei cā talis aſſignať. In vrina eni ho
minis magna humoꝝ portio cōmixta eſt : que a longe
percipi nō pōt. In ceteris vo̍ liquorib⁹ ſecus euenit: cū
in eis nulla ſit humoralis ſuba cōmixta.Et ideo de ꝓ/
pe turbulentia ⁊ groſſities appere nequeūt: poſſunt tn̄
hn̄ a lōge. ¶ Ex quo colligiť:q̄ ſi cū aliquo hoꝝ liquo
ruꝫ parū albuminis oui cōquaſſati cōmiſceať: aut pul
ueris tenacis terre:ab hominū vrina diſcerni nō pote/
runt. Et hec eſt dr̄ia : que hēri pōt ex ꝑte ſubſtātie:aut
dyaphāitatis. ¶ Preter hāc etiā differentiā ſunt alie.
nā ex ꝑte coloris:qm̄ nulla eſt vrina adeo odore priua/
ta:que hoꝝ liquoꝝ compatione nō hēat aliquē: ſꝫ par
uum fetorē. ¶ Et eſt aliud ſignum diſtinctiuū ex par/
te contenti:⁊ hoc primo q̄ȝtū ad ſpumā. In hydromel/
le.n.ſpuma citrina eſt. in vrina vero nequaq̄ȝ : qm̄ aut
alba eſt:aut viridis.ſicut in ycteritys. ¶ Secundo ite
rum ꝑ ꝯtentū:qd̄ eſt ſedimen:vrina hominis a ceteris
liquoribus ſeiungiť. Nā in decoctiōe ficuum: in q̄ ma
xime eſt ſediminis apparētia inter alios liquores a la/
teribus:in vrinalis fundū deſcendens tendit: ⁊ non eſt
in medio reſidens.vt hypoſtaſis. Habet preterea mo/
tum inordinatū.caretq̄ȝ veſtigio coloꝝ:que tres cōdi/
tiones in vrina hominis cōcurrere ſimul minime poſ/
ſunt:ſꝫ forte nōnūq̄ȝ alterum ſine altero facile contin/
gat:vtputa lateralis deſcēſus ſedimīs: fieri etiā pōt in
vrina homīs. Et hec iō: qm̄ a ꝑncipio ſue ꝯgregatiōis
a fumis:vel vaporibus aſcendentibus: vel diſpergēte
vētoſitate fuit ad latus vrine depulſum ſedimen. Or
ſi fiat motus eius: aut ordinatus erit: aut in ea alicui⁹
coloris veſtigium apparebit.

¶ Aīalia vo̍:quoꝝ vrīe ab hoīuꝫ vrinis diſcernēde oc/
currūt:hec ſunt.aſin⁹.equ⁹.bos.ſus.ouis.capra.⁊ capo
lus. ¶ Aſini vo̍ vrīa ſilis ē butyro liquefacto in groſſi/
tie q̄ ad ſubaꝫ:⁊ turbulētia quo ad dyaphanitatē:⁊ ei⁹
albedine quo ad colorē. In hoīe vo̍ ⁊ ſuba ⁊ dyaphani
tas talis cū tali colore nūq̄ȝ coincidunt. Cā vo̍ ꝑꝑ quā
in aſinis vrina appet ē hec. qm̄ multas ꝓducit ī 2ª ei⁹
digōne ſuꝑfluitates ĝſſas ꝑꝑ modū ſube ſui ſanguīs:
q̄ groſiſſim⁹ eſt:⁊ fridas ꝑꝑ ei⁹ fridā ꝯplōnē:q̄s nō ꝑfe
cte a ſanguie ſequeſtrat ꝑꝑ caloris ei⁹ defectū ⁊ viarū
vrine amplitudinē: q̄ fit vt vrinalis aquoſitas cū mul
tis groſſis ſuꝑfluitatib⁹ ſecū mixtis deſcēdat īferi⁹. In
homib⁹ āt ꝑꝑ ꝯrias cās ſubtilior : clarior: ⁊ colore ma
gis tincta appet. ſecus aūt euēit in gnōne lactis aſine:
qm̄ meat⁹ ad māmillas āguſtiores ſunt:⁊ ei⁹ māmille
fridiores q̄ȝ māmille mulieꝝ:q̄ fit vt lac aquoſius ſit:
⁊ ſubtili⁹ lacte mulieris. ¶ Equoꝝ vo̍ vrīe ⁊ muloꝝ:
ſꝫ his valde ſile ſint ī ſuba ⁊ dyaphaᵗᵉ: colore tn̄ ſūt pe

Propter q̄d vrine aſinoꝝ ĝſſiores ſunt vrinis hominuꝫ. lac vero ſubtilius.

Propter q̄d equorum vrine ⁊ multorū ſūt magis citrine q̄ȝ vrie aſinorum.

nitus dissiles: qm̃ sũt aliquãtulũ citrine. Sũt ⁊ ꝓterea
in dyapha^tc difformes: qm̃ ĩ supiori pte vrĩ clare sub/
stãtie: in ĩferiori vo turbidiores sunt ⁊ grossiores ꝙ̃ asi
norũ. Hoꝝ aũt duoruz cã ideo est: quoniã cũ hec duo
animalia sint asinis longe calidiora: sui calore vrinam
nõ modo magis tingũt. verũ etiã ⁊ melius sequestrãt.
q̃re nimirũ si citrine apparẽt in colore: ⁊ difformes in
dyaphanitate. hoc est ꝙ superior ps clarior appeat: cũ
ab ea grossiores ptes sequestrentur: ⁊ in funduz descen
dãt. inferior vero turbulẽtior ꝓpter grossarũ ptiũ de/
scensum. ¶ Bouũ aũt vrine cum quasi mediuz tene/
re videãtur inter predictas asinoꝝ. vz. ⁊ equoruz: pari
rõne ab hominũ vrina distinguende sunt. ¶ Ouium
vero vrine humanis similiores sunt in odore substan
tia ⁊ dyaphanitate. Sunt enĩ subcitrine: subtiles: ⁊ cla/
re: ⁊ hoc ideo: quoniã humane complexionĩ sunt ꝓpin
quiores ⁊ maxime si bonis pascãtur herbis: nihilomi/
nus in suba sunt magis longe subtiliores: ⁊ sedimẽ ha
bent simile amurce olei: qd in vrinis hominũ nõ ꝯtin
git: cũ nõ sint apti tot supfluitates multiplicare hũo/
ruz. ¶ Caprarum vero ⁊ capreoloꝝ vrine subtiliores
sunt in substãtia vrinis hoĩuz: ⁊ clariores vrinis ouiũ:
⁊ sedimine carent: que oĩa ex taliuz animaliũ siccita/
te: ⁊ frĩditate ꝯplonali: ac meatuũ strictura ꝓueniũt.

Propter qd vrine ouium vrinis hominuz similent.

¶ In quo differentie notãtur in vrinis obseruãde: ⁊ ea/
rum differentiaꝝ descriptiones: ac significationes col
liguntur: cuius tres erunt partes. p^a drñtias subales
notabit. 2^a vo descriptiones earuz explicabit. 3^a ea/
rundẽ signãtiones demõstrabit. Distin. II.

¶ De assignatione generũ reꝝ: a quibus sumitur signã
tio in vrina. ¶ Capitulum. I.

His expeditis consequẽs est ad rem ipsaz
propius accedere: vt. s. de vrinaruz si/
gnificationib⁹ agatur. hoc aũt fieri mi
nime põt: nisi sciamus genera reruz: a
quibus in vrinis significatio accipit̃: ⁊
earum generum differentias: quousqꝫ
ad indiuisibilia deueniatur: ⁊ cuiuslibz differentie no/
men imponatur: ⁊ per similitudinez describatur: ⁊ po/
stea earundẽ significatio denotet̃. Et hoc tã cuiuslibz
differentie per se seorsum sumpte ꝙ̃ earũdẽ cum qua
cũqꝫ: vel quibuscũqꝫ ex alijs drñtijs coniugatorum.
¶ Incipientes igit̃ ex ordine dicamus: ꝙ genera reruz
a quibus significatio in vrina sumit̃ octo sunt. s. suba:
ꝙ̃titas: dyaphanitas: odor: sapor: modus mingendi: co
lor ⁊ contentuz. Que omnia: aut plura considerari de/
bẽt in omni exeũti a corpore: vt ab eis indicatio certa
sumi possit. Unde in egestione mucis: scienti: sudore: ⁊
reliquis hec semper cõsiderãda sunt. Urina ãt de ge/
nere est exeuntiũ. vt supra probatuz est: quare ⁊ in vri
na hec sunt contemplãda: vt recta ⁊ completa hẽatur
ex ea significatio super dispõnibus mẽbrorum corpis
hũani. ¶ Sufficiẽtia vo hoꝝ octo geneꝝ rõne sic ha/
beri põt. Dispões q̃cũqz in vrina inueniunt̃: aut sunt
in liquore: aut in ꝯtento: seu in vrina rõne cõtenti. Si
in ipa vrina: ⁊ eius liquore. tũc sunt in eius suba: vel in
eius accidẽtibus: capiẽdo subaz vt inferius dicemus:
cũ hoꝝ terminoꝝ descriptiones assignabimus. Si pri
mo mõ: sic est vnũ genus cõsiderabiliũ: qd suba dicit̃.
Si vo rõne accidentis: ⁊ tunc aut quantitatis eius: aut
qualitatis: aut habitus: seu hẽre. Si pmo modo: sic est
quãtitas ⁊ est alterũ genus. Si rõne q̃litatis: ⁊ tũc: aut
q̃litatis tãgibilis ⁊ gustabilis: ⁊ ista ab obseruatõe me
dici abyciunt̃: lz non mei rõne absoluãtur. Si vo odo
rabilis sic est alteꝝ gen⁹: qd dr̃ odor. Aut visibilis: ⁊ il/
lud visibile aut est proprium: ⁊ sic alterũ genus est: qd
est color. Si cõmune ⁊ sic alteꝝ: qd ẽ dyaphanitas. Si
vo sit rõne hitus: seu modi se hñdi: cũ vria nõ sit aliud
ꝙ̃ exitus: sic in ea obseruabit̃ modus exeundi: qui con
stituit alterũ genus: qd est modus mingendi. Si vo 2°
loco rõne ꝯtẽti ꝯsideremus vrine dispõnẽ: sic erit vlti/
mũ gen⁹ ꝯsiderãdoꝝ in vrine hypostasi seu ꝯtentũ: cũ
his: q̃ ad ipm reducunt̃: sicut circulus ampula: ⁊ hꝫ.
¶ In singulis aũt istoꝝ generũ vlterius diuidendo de/
scendendũ est: vt plene ac pfecte oẽs vrinaꝝ drñe colli
gant̃. ¶ Dicamus igit̃: ꝙ vrine suba triplex est. tenuis
quedã seu subtilis: grossa altera seu pinguis: ⁊ reliq̃ me
diocris: ⁊ his tribus differentijs hoc genus ꝯtentũ est.
Nisi quis has tres drñtias partiri vlteri⁹ vellet scđm
graduum assignationẽ sic diuidẽdo: tenuis: tenuior: te/
nuissima: grossa: grossior: grossissima: mediocris a late/
re tenuis: mediocris a latere grossi: ⁊ simplr mediocri.
scđm quẽ modũ rõnabiliter aliter sic dici põt: spissa: te
nuis: ⁊ mediocris: mediocriter spissa: ⁊ mediocriter te/
nuis. ¶ Erit 2^m genus ꝯsiderabilis circa qd signãtio
in vrina sumit̃ ꝙ̃titas: ⁊ ipz sic hoc pacto in vlteriores
differẽtias distribuat̃. Q̃titas ꝯtinua ⁊ discreta. ¶ Cõ/
tinua igit̃ in multã: paucã: ⁊ mediocrem differẽtias di
stribuit̃. hoc est vrina: que mingit̃ quo ad eius ꝯtinuã
ꝙ̃titatẽ: aut multa est: aut pauca: aut mediocris quãti/
tatis: ⁊ hoc intelligendũ est cõpatione habita ad q̃lita
tez ⁊ ꝙ̃titatẽ assũptoꝝ. ¶ Discreta iteꝝ vlteriores hꝫ
differentias. est. n. que multotiens: ⁊ frequẽter mingit̃
est ⁊ illa: que raro ⁊ paucis mingit̃ vicibus. ¶ Tertiũ
genus ex eius dyaphanitate vel transparentia sumit̃:
cuius differentie sunt claritas: ⁊ turbulentia: seu obscu
ritas: ⁊ earum mediocritas. Et harũ differentiaruz pos
sũt gradus assignari. clara magl clara valde: clara tur
bida: magis turbida: valde turbida: mediocris a late/
re: clara ⁊ simpliciter mediocris. ¶ Quartũ genus est
odor: cui⁹ differẽtie sunt acris. dulcis. fetidus. ⁊ odore
carẽs. ¶ Quintũ genus est sapor: cuius differẽtie sunt
insipidus. salsus. acut⁹. amarus. acidus ⁊ põticus. qua/
rum differentiarũ etiã vlterius per gradus diuersitas
assignari põt. s. intẽsi: remissi: ⁊ mediocris. Cognitio ta
men: que sapore habet̃ a medico q̃ ad sensualez expe/
rientiã: ex nã tamẽ rei reperit̃: scribiturqz eius doctri/
na nõ pro vsu ⁊ experientie sensuali: sed pro completa
considerãdoꝝ intelligẽtia. ¶ Sextũ est modus emit/
tendi vrinã: seu modus mingẽdi: cuius differẽtie sunt
faciliter: ⁊ sine labore: ⁊ difficulter: ⁊ cum conatu: ⁊ vo/
luntate: sed post differẽtia adhuc diuisionẽ suscipit in
vlteriores differẽtias. Quoniã id: qd sine labore emit/
titur voluntarie: aut inuoluntarie: ⁊ vlterius qd inuo/
luntarie emittit̃ exit: aut ĩsensibilr̃: aut cũ dolore. Pa/
ri ratione id: quod cuz difficultate ⁊ conatu: cum dolo
re: aut sine dolore emitti potest. vlterius autez descen/
dere in his per differentias non licet. ¶ Septimum
genus eorum: que consideranda sunt in significatio/
nibus ab vrina assumendis color est: ⁊ ipsius multipli
ces sunt differentie ⁊ cognitu valde difficiles. tum pro
pter eorum multiplicitatem. tum etiã ⁊ magis ob do/
ctorum varietatem in assignatione differentiarum co
lorum: ac etiam in numero eorundez. Uarij enim do/
ctores nominant varie vrinaruz colores: ⁊ varijs mo/
dis assignãt eoꝝ drñtias: ⁊ diuersimode eosdẽ colores
in ordine situãt: ⁊ eorũdẽ numerũ diuersimode notãt.

In singulis

quare opus est in hac parte vt sūma rōne: ⁊ procedēdi ordine: vt colorum cognitio clara sit: ⁊ doctorū diuersitas ad concordiam redigatur. ¶ Pro quo intelligēdum primo circa numerū ipsoꝝ colorum ꝙ ab Egidio vigenouies. a Mauro vero ponitur. 19. ⁊ a Theophilo similiter. Auicen. vo. 32. colores assignat: qui etiaʒ plures adhuc indagari pūt: si subtiliter eoꝝ dr̄ntie ſꝫ rei nām examinent. vt inferiꝰ patebit. quoꝝ omnium dr̄ntia ad ꝯcordiā sic redigit. Egidius eniʒ maurus ⁊ theophilus: qui pauciores posuerūt colores: eos dūtaxat ꝯsiderauerūt: qui sensibiliter ⁊ māifeste a medico seorsum cognosci possunt: cuʒ sit ipse artifex sensitiuꝰ. Auicē. vo ⁊ si qui alij plures assignāt rei nāʒ. Egidius vo maurus atqꝫ theophilus hos enumerāt colores. s. albuʒ. lacteuʒ. glaucuʒ. kropon. palliduʒ. subpalliduʒ. citrinuʒ. subcitrinū. ruffuʒ. subruffuʒ. rubeuʒ. subrubeū. rubicūduʒ. subrubicunduʒ. inopon. chyanon. virideʒ. liuiduʒ. nigrū. quo duplicato oēs in vigenariuʒ coincidunt numeꝝ. Quoꝝ partitio: ac ordis rō: ⁊ si ab eoruʒ doctoribus nulla assignet: puto tū hanc ⁊ diuisionis ⁊ ordinis rōnem fore. s. vt ab vno extremoꝝ: qđ est simpliciter albuʒ: ad alteꝝ extremoꝝ color niger trāsitus fiat per colores intermedios vsqꝫ ad simplr̄ mediuʒ: qđ est ruffus: aut subruffus color: ⁊ ab eo ꝓcedēdo versus alteꝝ extremū ꝯtinuo ꝓcedere: queādmoduʒ facile patere pōt cuilibet intuenti. ¶ Sed est altera diuisionis rō lōge cōpletior atqꝫ artificiosior: que rei nām magis sequit ꝙꝫ sensibilē cognitionē: numeꝝ: nomina ⁊ gradus: seu dr̄ntias coloꝝ sic colligens. Color omnis vrine vel simplex est: vel compositus. vt in ꝑori Auic. diuisione fuerat expressum. Sed vtriusqꝫ membri aliter postmodū: varieqꝫ assignātur differētie. vnde eiꝰ coloris: qui est compositus: talis est in eius differētias distributio. ¶ Nā omnis color compositus aut est sicut lotura carnis: aut oleagineꝰ: aut adipinus: aut oleagineus compositus cū eo qui est similis loture carnis: aut est carninus: aut est mixtus ex rubeo cum nigredine. Sed adipinus triplex est. aut. n. tota vrina adipina appꝫet: aut suprema ps: vel infima. Similr̄ oleagineꝰ color triplex est: aut in colore tm̄ cū oleagīeo. vt in ꝑncipio ptisis: aut in suba tm̄: aut in vtrisqꝫ: vt ī egritudinibus renū: ⁊ ptisis in fine. Et sic in summa sunt deceʒ dr̄ie coloꝝ cōpositoꝝ. s. ꝑmꝰ similis loture carnis: post carninus. Scdꝰ rubeꝰ cū nigredine. Tertius oleagineus cum eo: qui est similis loture carnis quartus deinde. Quintꝰ adipinus in tota vrina. Adipinus in ꝑte supiori. Sextus adipinus in parte inferiori ⁊ septimꝰ. Octauus vo est oleagineus in colore tm̄. Nonus oleagineꝰ in suba tm̄. Decimus ⁊ vltimus in vtrisqꝫ oleagineus: ⁊ hic est terminatus numerus coloꝝ cōpositoruʒ. ¶ Simplex iteꝝ color suas patit diuisiones: que tales sunt. Color simplex vrīe aut est extremꝰ: aut medius. Et vterqꝫ duplex: aut vere medius: ⁊ vere extremus: aut mediꝰ ⁊ extremus ꝑ appropinquationē. Medius vero: ꝙ in tota latitudine coloꝝ in medio ꝯsistit ꝓprietas color aureus similis auro Januensi: ꝗ est medius inter citrinum ex vno latere: ⁊ igneum ex altero. Color vo extremus simplr̄ ⁊ vere aut albus est: aut niger: ⁊ sic hēmus hos tres colores capitales ⁊ ꝑncipales. s. albuʒ aureuʒ ⁊ nigꝝ. Ceteri colores aut sunt inter album ⁊ aureum medij: aut sunt inter aureum ⁊ nigruʒ medij. Nā primi qui medij sunt inter album ⁊ aureuʒ inter se adhuc discrepāt: qm̄ aliq sunt: ꝗ magis sapiūt nām extremi. s. albi. ⁊ hi sunt cristallinus. mucillaginosus. vnctuosus. ⁊ albuginosus. lacteus. glaucus. karopos: qui numero sunt septē. Reliqui vo: qui magis appropinquāt medio. s. aureo colori: sunt per ordinem hi ascēdēdo palearis. citrinus. flauus. ruffus. citrinꝰ. glaucus. alius intēse citrinitatis: ⁊ vltimus zaffaraninꝰ. Et hi sunt oēs colores a latere albedinis: qui numero cuʒ reliquis septē supra enumeratis sunt duodeciʒ. Sunt ⁊ alij colores medij ex altero latere inter aureuʒ ⁊ vere nigruʒ. ⁊ hi silr̄ sunt duplices sicut ⁊ superiores: qm̄ alij magis attinēt auree citrinitati: ⁊ reliqui magis ab hac mediocritate recedendo ad vere nigruʒ accedūt. Sed qui ꝓpīquiores sunt medio: sunt rubei: ac virides ⁊ obscuri: ⁊ in rubeo sunt hi. rubeus roseus. rubeꝰ clarus. rubeus obscurus. purpureus rubeus. puluerulētus rubeus. sicut sanguis rubeꝰ: sic niger rubeus. sicut mustū turbidū rubeꝰ. sic lotura carnis rubeꝰ. Postea vo sequūt virides ⁊ obscuri: ⁊ sunt hi phisticinꝰ: eruginosus: īdicus: porcinus: ⁊ vltimo ꝑmus: qui oēs simul cū superioribꝰ īmediate enumeratis sunt. 15. numero. Sequunt postea reliq: qui magis recedendo a medio nigredini magis attinēt: ⁊ sunt isti: niger attinens quasi citrino: niger post fulsan: niger post viridē obscuruʒ: niger ex indico ꝓcedens. niger vo nigri: ⁊ hi oēs a citrino aureo vsqꝫ ad vere nigrū sunt numero. 20. computatis extremis. Quoꝝ oīum integrata summa taʒ simplicium ꝙꝫ cōpositoꝝ vsqꝫ ad numeꝝ 42ᵒʳ se extēdit. ⁊ hec sint satis ꝑ numero ⁊ noibus: ordine ⁊ dr̄ntijs coloꝝ. Reliq etiā: que ad colores attinēt: postea expediemus: sicut ⁊ de ceteris generibus rerum: a quibꝰ significatiōes hinc assumunt inferiꝰ describēdo ꝙꝫlibet horū geneꝝ dr̄iam: ⁊ eaꝝ ꝓpriā signatonē explicādo.

¶ Octauum ⁊ vltimū genus eorum: a quibus significationes vrine accipiuntur: est contentuʒ largo vocabulo sumpto: sub quo continetur hypostasis: qđ inter cetera seruanda in vrina ꝑmū est ⁊ ꝑncipale: quoniā per ipsum de dispositionibus humani corporis certius iudicatur. ¶ Sunt aūt ipsius contenti differentie plurime: que versibꝰ Egidij colligātur: qui tales sunt. Circulus. ampula: granū: nubecula: spuma. Pus pinguedo: chimꝰ sanguis: arena: pilus. Furfura: crinoydes: squame: ꝑtes athomose. Spma: cinis: sedimē spūs alta petens. Sunt igitur hec in altero processu cōtenta: hypostasis. nubes. eneorisma. circulus. ampula. grana. spuma. arenule. calculus. athomi. furfura. petala. trumbi. crinoydes. squame. cames. sanguis. sperma. flegma ⁊ pinguedo. Sunt tamē quidā: qui nomine contenti hypostasim intelligunt: ⁊ sic volunt hypostasim se extendere tāꝙꝫ cōmune genus ad omnia: seu plura istaruʒ: ⁊ tunc subdiuidendo dicunt hypostasim quandam esse naturalem: ⁊ alteram innaturalem. Naturalem vero vocant illam: que alba: equalis: pinealis in fundo pendens apparet. Innaturalem vero appellāt postea arenulosam. calculosam. athomosam. furfuraceam. petaloydosam. trumbosam ⁊c. cui sententie visus est Auic. consentire. Sed certe prior partitio conuenientior est: ⁊ melius contentum ꝓ cōmuniori ponit ꝙꝫ hypostasis. Ipsa vo hypostasis ponitur pro parte seu specie cōtenti. ¶ Sed tamē aduertenduʒ est quālibet harum differentiarū: in quas diuisuʒ est ipsum contentū: adhuc vlteriꝰ fore diuisibilē. Et cuʒ non sit completa doctrina alicuius scibilis: donec deueniatur ad indiuisibilia illius generis. Ut igit completā iudicandi in vrinis rationem habeamus: vlterius opus est quālibet harum differentiarū subdiuidere: quousqꝫ eo ventū sit in differentijs: ⁊ diuisiōibus: vt vlterius progredi nō liceat yti supra de coloribus: ⁊ alijs ꝑfecte expeditū est. Octauū.

De hypostasis dr̃ntijs.

¶ Incipiamus igit̃ p̃mo ab hypostasi tãq̃ꝫ a p̃ncipaliori. Circa hypostasiꝫ v̇o ad hoc vt medicus possit recte ꝑ eã iudicare. 7. gñã rerũ obseruare opꝫ: a qb⁹ iudiciuꝫ sigñationis elicit̃. Est. n. p̃mũ suba eius. 2ᵐ v̇o q̃ntitas. 3ᵐ qualitas: sub quo color ꝯtinet̃. 4ᵐ est partiuꝫ situs. 5ᵐ locus eius. 6ᵐ est tp̃s apparitionis. 7ᵐ v̇o est mixtio suaꝝ partiũ. Posset forte addi. 8ᵐ qd̃ est motus. horũ. n. geneꝝ plures sunt dr̃ie. ¶ Uñ sube hypostasis preter dr̃ntias: quas supra in suba vrine nominauimus. s. subtilitatis grossitiei: ⁊ mediocritatis: sunt et alie: que proprius in suba hypostasis attẽdunt̃: ⁊ sunt raritas ⁊ densitas cuꝫ mediocritate: vniformitas ⁊ difformitas: que in vrine suba non reperiunt̃. ¶ Ex p̃te vero q̃ntitatis eedẽ sunt dr̃ntie hypost. ⁊ liquoris vrine. Ex p̃te v̇o q̃litatis est color ⁊ forma: vel circũstãs aliquid figura. Sapor. n. ⁊ odor nõ habent aliã in hypo. ꝯsideratiõeꝫ ⁊ obseruãtiã ab ea: que fit de odore ⁊ sapore vrine: sed forme dr̃ntie he sunt: pynealis: rotunda: plana: angularis: ⁊ similes. ¶ Coloris v̇o dr̃ntie sunt q̃si eedẽ cuꝫ illis. 20. dr̃ntijs coloꝝ vrine supra enũeratis. Nõ tñ iudicãdi per colorẽ hypo. ⁊ colorẽ vrine est altera ⁊ altera: sicut patebit inferius suo loco: ⁊ vt sp̃alius habeantur qui sunt ꝓprij colores hypost. hi describant̃. Alb⁹ subalbidus: citrinus: subcitrin⁹: ruffus; subruffus: glaucus: flauus: rubeus: subrubidus: roseus: purpureus: viridis glaucus: viridis obscurus: liuidus: indicus: yrin⁹: niger ⁊ subniger. ¶ Situs v̇o dr̃ntie sunt ꝯtinuitas: discõtinuitas: qbus addi põt raritas ⁊ dẽsitas: seu recti⁹ ꝓpingtas ⁊ distãtia partiũ a seinuicẽ. ¶ Loci v̇o sunt dr̃ntie supremus: medius: ⁊ infimus: vel etiã fundus. hoc est: ꝙ hypostasis vrine quãtũ ad locũ: aut est in suprema parte: aut in infima: aut in media regiõe: vel in fundo vrinalis residens. scd̃m quas loci dr̃ntias varia sortiunt̃ hypo. sibi nomĩa. Uñ cũ est in supremo: nemphilis dicit̃: in medio eneorima: in fundo hypost. vere appellat̃. ¶ Septimũ genus: qd̃ est tp̃s apparitõis differẽtias habet cito: vel tarde: vel in ꝯgruo tp̃e appere. ¶ Octauũ v̇o: qd̃ est partiũ mixtio differentias habꝫ vniformitatem vel difformitatem partiũ eius adinuicem: ⁊ he sunt oẽs hypo. differentie.

De spume dr̃ntijs.

¶ Reliquũ est vt ⁊ ceteroꝝ ꝯtentoꝝ differentias assignemus. Alteꝝ ꝯtentũ est spuma: a qua ẽt in vrina de humani corporis dispõnib⁹ iudiciũ sumit̃. Cuius differẽtie attendẽde sunt nõ solũ ex p̃te q̃ntitatis: sed etiaꝫ duratiõis: ⁊ q̃ntum ad eius qualitatẽ hꝫ q̃ntitatẽ aggregatiõis: cuius dr̃ntie sunt multa ⁊ pauca: ⁊ quãtitatem extẽsionis: in qualibet particula ⁊ eius dr̃ntie sunt magna ⁊ parua. Ex parte v̇o duratiõis differẽtie sunt spuma facilis rupture: ⁊ parue durationis. spuma difficilis rupture ⁊ diutine duratiõis. ¶ Reducit̃ p̃terea ad hoc genus cõtenti granula: cuius differẽtie sunt in situ ⁊ motu. In situ v̇o: qm̃ vel in superficie sunt: vl̃ in substãtia vrine. In motu v̇o differẽtie sunt mobiles ⁊ stãtes. ¶ Ad hoc ideꝫ genus reducit̃ ampula: ⁊ sic possemus spumaꝫ alr̃ diuidere: ⁊ sic dicimus ꝙ spuma alia ampulosa: alia granulosa. 3ª vero spumosa.

De circuli dr̃ntijs.

¶ Circulus v̇o est aliud ꝯtentũ: cuius differentie attenduntur in suba ⁊ colore: in suba grossus: subtilis: ⁊ mediocris. In colore v̇o aqueus rubeus citrin⁹ ⁊ viridis.

De arenule dr̃ntijs.

¶ Est ⁊ alteꝝ ꝯtentũ arenula: cuius etiã differẽtie sunt penes subaꝫ: quãtitatẽ ⁊ colorẽ. Penes subam sunt he subtiles ⁊ grosse. In quantitate vero sunt multe ⁊ pauce. In colore vero rubee ⁊ albe.

De calculi dr̃ntijs.

¶ Cõnumerat̃ etiã inter contenta calculus: cuius differentie sunt in quantitate. in colore ⁊ infra. In quantitate v̇o cõtinua: magnus: paruus. In discreta vni⁹ plures. In colore differẽtie sunt albus: rubeus. In figura: oblongus: angularis: oualis: frãgibilis: ⁊ marmoreus. ¶ Breuiter cetera ꝯtenta. s. athomuꝫ: furfura: pertala crinoydes: scima: pinguedo: sp̃ma: sanies: ⁊ sanguis trũbi: flegma. oĩa hec differentias habent penes subaꝫ quãtiatẽ: ⁊ qualitatẽ: ⁊ maxime circa colorẽ: quoꝝ ẽt dr̃ntie sunt sube subtilis: grossa: quãtitatis magna: parua: coloris itidẽ qd̃ supra. ¶ Sed inter omnia hec sanguis ⁊ pinguedo habent alias ꝓprias dr̃ntias. Sãguis. n. aut est vrine mixtus: aut separatus. Piguedo vero aut supnatat: aut est in suba vrine mixta: aut p̃terea cito apparens: aut tarde: aut diu durans: aut paruꝫ. Et sic de simplicibus differentijs omniuꝫ orta supradictoꝝ generum: que in vrinis obseruantur dicta sufficiãt.

¶ De numeratione dr̃iaꝝ cõpositaꝝ. hoc est de combinatione vnius differentie cuꝫ altera. Cap. II.

HEigitur sunt differentie simplicis hoꝝ geneꝝ: que obseruande in iudicijs vrinaruꝫ traduntur: preter quas etiaꝫ addi plurime cõposite possunt q̃ ex cõbinatione vnius dr̃ntie cum ceteris alijs: aut pluriuꝫ cũ pluribus oriunt̃: quaꝝ modus multiplex esse repit̃. ¶ Prim⁹. n. est: vt dr̃ias vni⁹ generis cũ dr̃ntijs eiusdẽ generis. sic est vsq̃ꝫ ad fineꝫ: vt puta vnã cõtenti differentiã: cũ reliquis. exẽpli grã. circulus subtilis cũ oĩbus alijs cõtentis. s. athomis: squamis: spuma: ⁊ ceteris. ¶ Scd̃us v̇o modus est: vt dr̃ntie: seu sp̃es vnius generis cuꝫ sp̃ẽbus: vel differentijs: vel sp̃ẽbus alterius generis cõbinent̃: quousq̃ꝫ ad oĩa discurrat̃: vt dr̃ntia seu sp̃ẽs subtilis sube cuꝫ q̃litatis differẽtia odoris: coloris: ⁊ saporis: q̃ntitatis diaphanitatis ꝯtenti: ⁊ alioꝝ ꝯbinent̃. Et vterq̃ꝫ hoꝝ duoꝝ modoꝝ: ⁊ maxime scd̃us fieri põt combinãdo binatiꝫ: ternatim: ⁊ quaternatiꝫ: ⁊ sic de ceteris. Et ꝑ hunc modũ dicunt̃ innumerabiles vrinaꝝ dr̃ntie: quas nũq̃ꝫ aliqs auctoꝝ nõ mõ scripsit: verũ etiã nec imaginatus est. sicut deo dãte inferius ostendemus. Licet singulas euacuare quodãmõ impossibile sit: eas tamen: quas ab auctoribus antiquis ⁊ modernis descriptas ⁊ euacuatas inuenerimus artificiosiori modo ⁊ cõuenientiori ordine exprimemus: insuper ⁊ plurimas addemus: de quibus a nemine mentio facta iuenit̃. Et vt clari⁹ hec intelligant̃ vno exemplo demonstrandũ esse putaui anteq̃ꝫ ad significatões deueniamus: ne vna difficultas: cũ altera implicet̃. Capiamus igit̃. exempli grã. sp̃ẽm vnã seu dr̃iaꝫ sube: ⁊ sic subaꝫ grossaꝫ: ⁊ eã cuꝫ singulis alioꝝ generũ sp̃ẽbus seu dr̃ntijs binatim cõbinemus. ¶ Dicat̃ igr̃ vrina: cui⁹ suba ẽ grossa ⁊ ĩ q̃ntitate multa grossa ĩ q̃ti^te pauca: grossa ml̃totiẽs micta: grossa raro micta. Grossa in dyapha^te clara: grossa turbida: grossa mediocris. Grossa facil̃r micta: grossa difficl̃ter micta: grossa ĩsensibiliter micta: grossa cũ dolore micta. grossa odore carẽs: grossa fetida. Grossa dulci: grossa acris: grossa ĩsipida: grossa salsa: grossa amara: grossa accida: grossa acuta: grossa cuꝫ sapore vrine sani. Grossa alba: cristallia. grossa mucillia: grossa vnctuosa: grossa palearis. Grossa flaua: g̃ssa ruffa: citrãgl̃aris: grossa rosea: g̃ssa ru. clara: grossa ru. obscura: grossa purpurea. Grossa ru. puluerulẽta: grossa ru. sicut sanguis: grossa ru. q̃si nigra: grossa ru. sicut mustũ turbidũ. Grossa ruti. sicut lotura carnis: grossa fisticina: grossa erugiosa: grossa indica: grossa porina: grossa yrina: grossa nigra attinens

quasi

quasi citrino:grossa nigra post fucuz:grossa nigra post viridem obscurū:grossa nigra ex idico cāta. Grossa itē nigra grossa cū circulo subtili:grossa cū circulo spisso: grossa cū circulo rubeo:grossa cuz circulo viridi:grossa cum circulo citrino:grossa cuz circulo aqueo. Grossa cum spuma magna:grossa cum parua:grossa cū granulis in superficie:grossa cum granulis in suba vrine: grossa cum spuma seu granulis durantibus:grossa cū cito deficientibus. Grossa cum arenulis multis: grossa cum paucis:grossa cum rubeis:grossa cū albis: grossa cum lapide magno:grossa cum paruo. grossa cū duro:grossa cum frangibili:grossa cum albo: grossa cum ru. grossa cum qualibet forma lapidis. Grossa cū athomis:grossa cum pilis:grossa cum pectalis: grossa cum chrinoydibus:grossa cum squamis. Grossa cuz pinguedine:grossa cum spermate:grossa cū sanie: grossa cum flegmate:grossa cū sanguine:grossa cū trumbis:grossa cum hypostasi. et hec grossa cū subtili substātia hypo. Grossa cū mediocri:grossa cū spissa suba hypo. grossa cum magna hypo. grossa cū parua:grossa cum mediocri. Grossa cuz pineali hypo. grossa cuz rotunda:grossa cum plana:grossa cū angulari:grossa cū hypo. in supremo:grossa cū hypo. in medio:grossa cum hypo. in fundo:grossa cum alba hypo. grossa cū subalbida: ⁊ sic de ceteris coloribus hypo. faciēdū est. ¶ Qd igit̄ de hac sube differentia cū reliquis cōbinando fecisti:pari rōne de reliquis oībus differētys siue sube:siue alioꝝ generū faciēdū est. Et ꝙ nūc binatim fecisti: potes vt libet ternatim: ⁊ quaternatim fieri:sicut aliquādo etiā necessitas cogit: vt inferius suis locis ostendemus.

¶ Incipit pars scda distinctionis secūde: in qua descriptiones ponunt̄ differētiarū seu spērū iā enūeratarū.

¶ De descriptione differentiarum omnium generum preterqꝫ coloris ⁊ contenti. Cap. I.

Numeratis ad plenuz generibus ⁊ generuz differentys: a qbus vrinarū significationes assumēde sunt: iam tempus est vt ad earūdem descriptiones: aut nominis interpretationes: vel forte diffinitiones accedamus qꝫtū pn̄s mā̄ exigit. Nō. n. opus est hic exquisitas formales: ⁊ qdditatiuas diffinitiōes indagare: sed solū similitudinibꝰ: aut figuris: ac descriptionibus genera hec: ⁊ eoꝝ differentias denotare. Qm̄ noticia ista sensitiua ē dūtaxat parum admodū habens: aut nihil intellectius inter ceteras medicine partes. Que qꝫqꝫ singule subam nō trāscendant: hec tn̄ imersissima sensui est: ideo eius noticia eas exigit diffinitiuas inquisitiones: qbus vrinarū differētie sensui innotescant. ¶ Incipiamus igit̄: ⁊ eo ordine prosequamur in describendo: quē ⁊ ī partiēdo secuti sumus. Primū genus obseruabiliuz in iudicys vrinarū erat suba. Substātia igit̄ apud medicos non pro termino pn̄ti sube put ꝯtra alia pn̄ta distingui solet accipit̄: que in mām diuidit̄ formā atqꝫ cōpositū: sed pro rei corpulētia. Et sic ad vrinā applicādo subaz esse solū aquositatē: ⁊ liquorē vrine: aut moduz se habendi in eius corpulētia: vel qualitatē qꝫdā: quā visus ꝯcipit in vrina in grossitie: subtilitate: ⁊ mediocritate: Et h̄ est qd Theophilus expsserat: vbi dixit. Suba. n. vrine ipsa hūiditas. Et hāc aūt hūiditatē multi sapientū medicoꝝ effusiōez notauerūt. Suba tenuis: seu sub

Quid sunt vrine.

tilis est liq̄ris dispositio: q̄ faciliter ⁊ subito ab acie visus est penetrabilis. grossa v̄o est que difficulter: ⁊ tarde penetrabilis: mediocris v̄o que medio se mō hz inter ista. Ceteri gradus: qui in his tribus differētys assignabant̄ supius: pari rōne describi pn̄t. s. per accessuz: aut recessum a mediocritate sube: vel alteriꝰ extremorum. ¶ Quātitas vrine nihil aliud est qꝫ eius mēsura seu moles: cuius differētie vt dcm̄ est: sunt multitudo ⁊ paucitas pro parte ꝯtinui: frequētia: ⁊ raritas mingēdi ex pte discreti cū suis mediocritatibꝰ. Hoc qdē genus ⁊ sue dr̄ie alia nō indigēt descriptione cū ex vi nominis ex se intelligantur.

Quid quantitas.

¶ Est tertiū genꝰ dyaphanitas seu transparētia: q̄ nihil aliud est qꝫ duplex apparitio: vna. s. in superficie ⁊ altera in pfundo. Dicit̄. n. dyaphanuz a dya: qd est duo ⁊ fanos: qd est apparitio q̄si duplx̄ apparitio. Vel aliter dyaphanū est illd: qd p se nō est visibile nisi rōne coloris in eo repti. ¶ Claritas v̄o: q̄ erat eius differētia: nil aliud est qꝫ libera ⁊ facilis intus ⁊ ex̄ appitio. ¶ Obscuritas v̄o seu turbulētia est difficilis ptis intrinsece apparentia. ¶ Mediocritas v̄o est: q̄ medio se mō hz in facilitate ⁊ difficultate apparētie. Reliqui gradus qui pn̄t vlterius assignari pariformiter describi debēt p maiorē vel minorē accessum ad alteꝝ extremoꝝ vt ad mediū: vt dcm̄ est: de suba supra. ¶ Aduerte tn̄: ꝙ claritas ⁊ turbulētia nō sunt idē: ꝙ subtilitas ⁊ grossities: cū sint dr̄ntie diuersoꝝ generū. Stat. n. vrinā fore subtilē: ⁊ turbidā: ⁊ grossam: ⁊ claraz: sicut albumen oui: aut vitrū; qd est grossum ⁊ claꝝ: ⁊ aq̄ turbida: q̄ est subtilis: est tamē est turbida. Ex quibus clare colligis dyaphanitatē esse aliud genus considerandum in vrina ab ipsa substantia: cum spēs sint varie ⁊ distincte.

Quid dyaphanitas.

¶ Odor v̄o q̄litas ē effumabil̄: ⁊ euaporatio sensu odoratus pceptibilis. ¶ Odore carens est vrina: vbi talis effumatio non sentit̄ a corpe sano: ⁊ bene disposito in organo odoratus. ¶ Aeris v̄o odor seu acredo est effumabilis illa euaporatio cuz quadam acetosa punctione in organum odoratus. ¶ Dulcis vero est euaporatio quedaz mitis: fetidus odor euaporatio est horribilis seu putredinalis.

Quid odor.

¶ Sapor v̄o: qd est alteꝝ genus attēdendū est: q̄litas hmōi corporis sensum organi gustus afficiēs cuz q̄dā aperitiua punctione seu clausiua. ¶ Acutus sapor est q̄litas qua lingua pforari videtur ex forti punctione. ¶ Amarus q̄litas est: que cū hoc: ꝙ pūgit organi supficiem etiam abradit. ¶ Salsus est: ꝙ pungit ⁊ abradit minus qꝫ amarus. ¶ Dulcis qualitas est gustus leniens ⁊ oblectans. ¶ Acetosus pungit ⁊ perforat minus qꝫ acutus.

Quid sapor

¶ Modus mingēdi est habilitas ⁊ forma migēdi. Faciliter v̄o mingit̄ cuz sine labore expellit̄. Difficultas v̄o: cū fit conatus ⁊ exire libere nō valet: vlterius ꝙ volūtarie: ⁊ sine labore emittit̄ spēs est faciliter mingendi: qm̄ pōt quis sine volūtate facil̄r vrinaz emittere: ⁊ cū inuoluntarie exit faciliter sine dolore. Est alter modus: cum etiam id cum dolore fieri possit.

Quid modꝰ mingendi.

¶ De descriptiōe coloris ⁊ differētiarū eiꝰ. Cap. II.

Olor ⁊ si dupl̄r capiat̄. s. pro q̄litate pspicui in corpe terminati ad modū: qui sumit̄ de sensu ⁊ sensato: aut pro omni eo: qd pōt quocunqꝫ mō sensu visus pcipi: ⁊ hūc modū expssit phs scdo de aīa cū dicit. Color est motꝰ visus fm actū dyaphani. Tamē hic pmo mō sumēdus ē: qm̄ scdo mō ve

rificaret̄ ꝙ ſuba ⁊ dyaphanitate:q̄ ſunt gnā p ſe a colo
re diſtincta. ¶ In aſſignatiōe vō deſcriptionū differē
tiarū coloꝝ hoc ſeruādū puto:vt p̄us eaꝝ.zo. differen
tiaꝝ:in qbꝰ Maurꝰ:⁊ Theophilus:⁊ Egidius mō quo
ſupra expreſſimus:ꝯueniunt:qui a Gal.⁊ hypocrate ac
ceperūt interp̄tationes:ponant̄:dehinc vō colorum ab
Auicē.aſſignatoꝝ:nec nō ⁊ eoꝝ:q p alterā ſupra oñſaz
rōnē enūerāt̄.⁊ ſic vndiq ꝯpleta erit doctrīa. ¶ Su/
mamus igit̄ initiū ab albo h̄ pacto. ¶ Albus color ſō
dr̄ q̄ſi tinctura oī priuatus. ¶ Lacteus vō dr̄:qꝛ lactis
ſimilitudinem hz: vbi nō intelligas lacteū p̄ciſe cū ſi/
militudine ſube lactis q̄ groſſa eſt ⁊ turbida:ſz ſolū co
lorē lactis cū ſuba tñ vrine ſicut ſeruz q̄ꝫ proprius dici
poſſet ſimilior ſero q̄ꝫ lacti. ¶ Glauca vrina ſeu co/
lor glaucus eſt color varius:q ex albo ſimplici verſus
citrinū tendit:⁊ aliq̄ꝫ videt̄ tincturaz ſuſcipere magis
q̄ꝫ albus:aut lacteus.⁊ dictꝰ eſt glaucus ad ſimilitudi/
nem coloris glauci in cornea tunica oculi:vel ad ſimi/
litudinē cornu albi ſubtilis bene terſi ⁊ trāſparētis cuz
aliq̄li liuiditate. ¶ Karopos color eſt ab albo magis
recedens:⁊ tincturā magis ſuſcipiēs q̄ꝫ glaucus:dictus
karopos ad ſimilitudinē piloꝝ cameli:vel ad ſimilitu
nē coloris vrie ſubiugaliū. ¶ Pallidus ⁊ ſubpallidus
color ſimilis eſt iuri carniū ſemicoctarū. ¶ Subcitri
nus ⁊ citrinus colores ſunt ab albo extremo ad veruz
mediū tendentes dicti tales ad ſilitudinē citri imatu/
ri:aut bene maturi. ¶ Subcitrinꝰ.n. ſilis ponit̄ citro
imaturo. ¶ Citrinꝰ vō ſilis citro bñ maturo:vbi nō ſi/
mul cū Theophilo:ꝙ hec p̄rō ſub reperit̄ apud docto
res in vtrāq ꝑtē vſitata.ita ꝙ iterdum magis ſignifi/
cet colorē remiſſum. Nos aūt vtimur ea vt nobis de/
notet remiſſum magis.vñ ibidē iportat:ꝙ ſub tali gra
du ꝯſtitutū.vñ ſubcitrinū idē eſt:ꝙ color remiſſior ci
trino. ¶ Subruffus ⁊ ruffus colores ſunt ſꝫ Theophi
lum:ac ēt Gal.in medio extremoꝝ.ſ. albi ⁊ nigri cōſti/
tuti:q paulo intenſiores ſunt q̄ꝫ citrinus:ſunt tales:qm̄
citrio aliqd plus hñt.ſ.paruū rubedinis veſtigiū. Uñ
ſubruffus ſilis dr̄ auro claro ſiue auro gēp̄rēſi. ¶ Ruf
fus āt auro magl fuluo ſilis.⁊ p̄p̄e auro ianuēſi. Theo
philus vō alijs vocabulis exprimit hos colores duos.
Subruffum dicit ſilem auro oriçimo. Ruffum vō ſi/
milē auro ianuēſi:qꝺ idē ſonat:qꝺ ſupra explicatū eſt.
¶ Subrubeus ⁊ rubeus colores ſunt a mediocritate
recedentes verſus nigrū ꝛuboris magis ꝑticipantes.
⁊ eſt ſubrubeus ſilis croco ortenſi:cuiꝰ ſemē carthamꝰ
dr̄. ¶ Rubeꝰ vō ſilis croco vō:ſeu cāpeſtri. ¶ Sub
rubicūdus ⁊ rubicūdus colores ſunt ſiles aquoſe ſube
cui mixtū fuit aliqd ſanguinis clari:lucidi:⁊ trāſparen
tis. ¶ Inopos vero color eſt ſilis vino nigro claro:aut
ſanguini purpureo:ſeu ſcarlatino. ¶ Kyanos ſimilis
eſt ſanguini lucido ſeu putreſcēti:aut tincto rubeo fel/
le. ¶ Liuidus vō color eſt nigredinis plus ꝑticipās cū
fuſcedine. ¶ Uiridis vō color eſt aduſtionis:aut mor
tificationis color ad ſilitudinē floris eris dictꝰ. ¶ Ni/
ger vō color ē aut extreme aduſtiōis p viā caloris:aut
extreme mortificationis per viam frigoris.

Deſcriptio coloꝝ ſm theophilū egritudinum ⁊c.

¶ Deſcribunt̄ ⁊ alr̄ hi colores in ſitu: ⁊ ordine ⁊ multi/
plicatione ſm Aui.hoc pacto. Dicebat̄.n.ꝙ coloꝝ qui/
daz ſunt ſimplices: ⁊ qdā cōpoſiti. Simplex color ē il
le:q ſingulariter ⁊ ſeorſum ab alijs appet. Cōpoſitꝰ vō
ecōtra q in eadē vrina diligēter intuēti nō vnꝰ ſolus co
lor appet:ſz plures ⁊ diuerſi. Uñ vrina ſilis loture car
nis.vel talis ꝯpoſitꝰ color dr̄ ille:q cōpoſitꝰ eſt ex albo
⁊ rubeo:qꝺ ſic itelligi pōt in aq̄:in q̄ lauant̄ carnes mi,
ſcent̄ ꝑtes ſanguinis cū aq̄ in qua poſtea appetꝫ color

Deſcriptio colorum ſm Auicen.

p̄mo aſpectu:tñ in rei v̄itate ⁊ bene diligēter ituēti ap/
parent duo.vnus.ſ.rubeus:q ſumit̄ a ꝑtibus ſanguino
lentis.alius vero albus clarus: qui ſumit̄ a partibꝰ aq̄
tranſparētis. ¶ Pro quo vlterius notādū:ꝙ color ru/
beus tripliciter inueniri pōt in vrina. primo ꝙ vrina
ſit vere rubea:⁊ vnus eſt in ea tñ color.⁊ iſte cātur ex
multa ſanguinis:⁊ ꝑfecta mixtione cū ſuba vrine. Se
cundo inuenit̄ color rubeus in vrina nō p totū: ſed in
vrina ex regionibus ſuis.ſ.in fundo:ſicut ꝯtingit in ru
ptura venarū renū:vel veſice. Tertio inuenit̄ color ru
beus cum vrina in toto apparet rubea:nō tamē ita eſt
ex ꝑte rei: ſi diligēter inſpiciat̄:qm̄ diſcernit color ru/
beꝰ ⁊ albus in diuiſis minutis ꝑtibus vrine: ⁊ tali mō
dicimus colorē rubeū eſſe mixtū cū albo in colore cō
poſito ſimili loture carnis. Unde idez qꝺ de colore ru/
beo ⁊ albo hic particulariter eſt dictum:pōt vl̄r dici in
ſingulis coloribus compoſitis.ideo vl̄r tene:ꝙ colores
cōmixti:⁊ cōpoſiti:aut ſunt ita cōpoſiti:ꝙ per totā vri/
naz apparent cōpoſiti:⁊ vident̄ facere vnū colorē. Si
tñ diligenter ⁊ attente inſpiciat̄:apparent diuerſi colo
res:tñ pp ꝑtiū ꝓpinquitatez appet p̄ma facie vnus
color:aut ſint ita cōpoſiti:ꝙ vnus appet in vna regiōe
⁊ alius in alia:qꝛ vnus in ſuperiori ⁊ alter in iferiori.
¶ Color oleagineus eſt color cōpoſitus:ſed dicit̄ olea
gineus:iō qꝛ color:⁊ ſuba:⁊ ꝑuietas ſimilis eſt oleo cō/
muni. Sed cōpoſitus dicit̄ duplici rōne p̄mo:qꝛ colo/
ri citrino:⁊ viridi duro ꝑmixtus p totā vrine ſubam.
vñ p̄ma facie appens duo ēt cōpoſitus dicit̄:qm̄ cōpo
ſitꝰ ex colore ꝓprie ſumpto.ſ.citrino ⁊ colore iproprie
ſumpto.ſ.luciditate ⁊ trāſparētia. ¶ Carninꝰ color eſt
cōpoſitus:carninus dr̄ eo ꝙ eſt carni ſimilis. Eſt autē
cōpoſitus ex citrino ⁊ nigro:vel ex citrino ⁊ cinerulen/
to. ¶ Pro quo nota:ꝙ hi duo colores citrinus ⁊ niger
inuicē experiri pñt cōponi ambobꝰ manētibus in for/
ma ꝓpria:ſz tñ mixti:aut vnus eoꝝ manet ſub ꝓpria
forma:⁊ alter ſub forma cineris: ⁊ qꝛ hoc indifferēter
fieri pōt de vtriſq.iō dr̄ circeꝰ cinerulētus:vl̄ niger ci/
nerulētꝰ. ¶ Quartus color cōpoſitꝰ ē:q cōponit̄ ex ru/
beo ⁊ nigro coloribꝰ p totā vrie ſubam. ¶ De coloribꝰ
vō ſimplicibꝰ itelligēdū p̄ᵒ:ꝙ lz Aui.ponat multos co/
lores:qnq tñ ponit capitales.ſ.albū:citrinū:rubeū:vi/
ridē nigrū:ceteros vero minꝰ p̄ncipales:⁊ ad alterum
hoꝝ qnq reducibiles:vt eſt videri inſpiciēti ꝓceſſuz.
¶ Scđo intelligēdū:ꝙ hi qnq capitales dupl̄r capi
pñt.cōmuniter.ſ.⁊ large:ac ēt ꝓprie ⁊ ſtricte. Cōiter.n.
ſumpti verificant̄ de reliquis gradibus eis appropria
tis:ꝓprie vero ſumpti de eo tñ verificant̄:q vere ⁊ ꝓ/
prie eſt talis:⁊ quē maxime in medio ſuoꝝ graduuz lz
collocari. Qꝛ lz vl̄r de oībus his qnq dicat̄ tñ ꝑticula
rius ⁊ ꝓprius de citrino ⁊ rubeo dicit̄.vñ lz de albo vi
ridi ⁊ nigro dici hoc poſſit.de citrino tñ ⁊ rubeo veriꝰ
dicitur. ¶ Quoniam citrinus ſumi poteſt primo mul
tum large:⁊ ſi ſic:verificatur pro colore tendente ad
glaucum: ſiue magis participat vel tendat ad albe/
dinem ſiue ad citrinum. Et hac ratione palearis citri/
nus appellatur:lz multum ſapiat albedinis naturam.
Poteſt ⁊ minus large ſumi ipſe citrinꝰ color pro om/
ni vergente magis ad citrinum:ſiue ſit a latere albedi
nis ſiue rubedinis.⁊ ſic dicimus tam citrinuz q̄ꝫ igneū
eſſe citrinū. Poteſt adhuc tertio ꝓprius ⁊ ſtrictius ſu/
mi color citrinus pro vero citrino colore: qui eſt ſimi/
lis pomo citri bene maturi. ¶ Idem ſuo modo dici
poteſt de rubeo colore:quoniam primo capitur valde
large pro omni colore infra ſuos gradus contento.⁊
ita dicit̄ rubeus large:qui hz rubedinē ſiue cuz aliq̄li
albedine

Color rubeꝰ inuenit̄ i vrina tripl̄r.

Color carninus circeus vel cinerulētus.

albedine siue cū turbulētia: ⁊ tā rubeū q̄ roseū: ac puluerulentū dicimꝰ rubeū. Scdo dicimus rubeū ꝓprie illū: qui notat verū gradum rubedinis qui est similis scarlato. Hūc duplicē modū innuit Aui. Primū quū dixit. Gradus rubedinis existūt. Scdꝫ cū dicit. Sicut rubeus ⁊c̄. Simil'r de reliquis dici pōt albo: viridi: ⁊ nigro. ¶ Que aūt hic dicta sunt de hac multiplici acceptiōe coloꝝ: sūme deseruiūnt nō modo huic parti: vbi intendimus describere singulos colores: veruꝫ etiā ⁊ longe magis sequētibꝰ proderūt: qm̄ per hꝰ distinctionem ad ꝯcordiā redigi poterit plīma doctoꝝ diuersitas tam in noiando hos colores: q̄ in situādo: seu graduando: ⁊ ꝙ magis est in assignādo significatiōes eoꝝ. Unde ꝯtingit nōnunq̄ : vt vnꝰ ⁊ idē color nō mō varie noiet̄ a diuersis doctoribꝰ. verū etiā ⁊ ab eodē doctore sepius varie noiet̄. Auicē. n. in diuersis locis vtit̄ oibus his acceptionibus: qm̄ qn̄q̄ dicit gradus citrinitatis esse plures. ⁊ tunc capit citrinū colorē large. vt se extendat ad oēs: aliquādo vō capit ipsum proprie vt de eo tunc verificat̄: qui proprie citrinus dicit̄.

¶ His igitur visis accedamus ad simpliciū colorū designationē scdm seriē Auicē. Et dicamus p̄mo de his qui ad citrinitatē pertinēt. ¶ Color palearis est color ad similitudinē coloris palee frumēti in agro existentis nondū mature dictus: cuius quidē color est participans albedine quadā ⁊ viredine. ¶ Citrinꝰ color itelligēdus est similitudine citri bene maturi. ¶ Flauus est color similis capillis iuuenis madefactis: aut similis cortici piloso extrinseco castanearū. ¶ Ruffus est color similis auro non perfecte ducto de minera ƒm Teophilum. ¶ Citrāgularis est color magis ad rubeū declinans q̄ ruffus: ⁊ est vt color pomi: citri aut arācy non bene maturi. ¶ Aqueus est color similis colori aque: in qua dissoluit̄ crocus. ¶ Croceꝰ est color similis croco puro. i. pilis: çafrani. ⁊ dicit̄ etiā rubeus clarꝰ. hi sunt colores: qui in citrinitate graduant̄ ab Auicen. Sꝫ Teophilus. Maurꝰ: ⁊ Egidiꝰ graduāt solū hos q̄tuor in citrinitate. s. subcitrinū: qui sub se hꝫ flauū: ⁊ citrinū: ⁊ ēt citrāgularē subruffum igneū: ⁊ rubeū clarū.

Color palearis.

¶ Colores vō: qui ad rubedinē ꝑtinēt: ⁊ hoc argumēto situant̄ : ⁊ sic suo modo describunt̄. ¶ Rubeus absolute est vere rubeus: clarus sine albedine: vt color scarlati. ¶ Rubeus roseus est color rubeus declinans ad albedinē magis q̄ rubeus absolute: ⁊ est similis colori rose subrubee. ¶ Rubeus obscurus est color multa obscuritate ꝑticipās: sꝫ non in toto. ¶ Rubeus puluerulentꝰ est color rubeus cū nigredine puluerulēta q̄si in toto: ⁊ aliq̄li claritate in q̄busdā partibꝰ. Sꝫ iste idē color ab alys vocat̄ kianos: ⁊ ē supra descriptus: ꝙ est simil' vino rubeo: qd̄ v̄git ad nigredinē: velut si puluis laterū rubeoꝝ cū aq̄ misceat̄: aut sandalus rubeꝰ.

¶ Colores vō: qui ad viriditatē accedūt ⁊ ordinant̄ describunt̄ hoc pacto. ¶ Color fisticalis dictus est ad similitudinē fisticy. ¶ Eruginosus ⁊ çinçarinus color ad similitudinē eruginis eris dictus: ⁊ est magis viridis ⁊ niger q̄ fisticalis. ¶ Lilialis: seu yrinus: seu celestinus color est similis colori florum lily celestis: ⁊ yreos: ⁊ hꝫ plus de nigredine q̄ superior: ⁊ participat aliquid de flauo. ¶ Indicus v'l nigellus est similis colori indoꝝ mediocriter nigrorum: ⁊ est celestinus sine flauo cum maiori nigredine ⁊ obscuritate. ¶ Porralis color est ad similitudinē succi foliorum porri: qui ad aliquā tendit nigredinē. ¶ Plumbeꝰ color ē ad similitudinē dictus picture facte in carta per plumbi confricationē.

¶ Colores ad nigredinē attinētes hi sūt. Inops: fuscꝰ: ⁊ vere niger: qui tres colores nō differunt: nisi sicut gradus intēsus ⁊ remissus: ⁊ eoꝝ nomia suscipiunt̄ ab ipsis miscibilibus: pro quoꝝ mixtiōe tincturā accipiunt. ¶ Ad qd̄ intelligendū notādū est: ꝙ lꝫ colera sit citrina: qn̄ tamē est multa ⁊ miscet̄ cāt obscuritateꝫ. vt pꝫ in ycteritia. ¶ Ex quo sequit̄: ꝙ ex citrino pōt fieri vrina nigra: si ei admisceat̄ multum colere: etiaꝫ efficitur p̄mus color niger dictus inops. ¶ Secūdus color: scꝫ fuscus ex admixtiōe fit ipsiꝰ melācolie: q̄ si multa fuerit: nō mō fuscum cābit. verum etiā nigredinē. ¶ Tertius color: ⁊ est tertius gradus cātur a mixtione multa melācolie per viā cōgelatiōis facte: ⁊ ꝓprie cāt viriditatē mixtaꝫ cum nigredine. ¶ Nota tamē: ꝙ hec: que hic de coloribus nigris dicta sunt pro descriptione ipsoruꝫ eadē multo magis valēt pro significatiōe ipsorum: sicut inferius loco suo apparebit. ¶ Ultimū genus colorum ab Anicē. positum fuerat color albus: cuius plures gradus ponebant̄. Sed pro genere ītelligēduꝫ: ꝙ color albus dupliciter sumi pōt. Primo pro oī translucētia cuꝫ carētia ceteroꝝ coloꝝ: ⁊ sic hoc pacto aer dicit̄ albus. Scdo mō: vt est verus color: albus: ⁊ extremus inter colores. ¶ Alba vrina mucillaginosa dicit̄: q: similis intentionate suba ⁊ calore: peruietate mucillagini: v'l albumini oui. ¶ Alba vnctuosa. ¶ Alba similis margarite: aut albule: q̄ est macula in oculo cōtingens. ¶ Fungalis color: seu vrina fungalis est illa: que similis est fungo: que est alba cum aliquali rubedine: seu rubore ꝺclināte ad liuiditatē: sicut fungus. ¶ Alba rubea ⁊ ad liuidū declinās: veluti cartha: supquā plumbum fuerit fricatuꝫ. ¶ Alba spermatica est illa: cuius color est similis colori s̄pmatis. ¶ Lacteus est similis sero: vt supra. ¶ Alba plumbea ad similitudinem coloris plumbi dicta. ¶ Albus post citrinum: ⁊ post rubeum pari ratione describi pōt: ⁊ sic de ceteris subsequentibus.

Color albus dupl'r sumi potest.

¶ De descriptiōe ꝯtenti: ⁊ differētiaꝝ eiꝰ. Cap. II.

Contentum est oē corpus in vrina inuentū ꝑter substātiā eiꝰ. Sequētes ordinē v̄siculoꝝ Egidy cuiuslibet ꝯtenti descriptionē assignabimus. si tamen ī primis hypostasis diffinitionē ponamus. ¶ Est auteꝫ hypostasis exiens scdē digestionis sup̄fluū cum suba vrine extra missum dispositionū sanabilis significatiuū. ¶ Naturalis hypostasis est hypostasis eq̄lis lenis res: ac ī fundo pendēs. ¶ Neorima est hypostasis in medio vrīe sita. ¶ Nēphilis est hypostasis in sup̄ma ꝑte vrīe reperta. ¶ Sedimen est hypostasis fundum attingens vrine. ¶ Circulus est suba aquea in sūmitate vrine rep̄ta: in circūferētia vrīalis circulariter ēt rep̄ta. ¶ Ampula vō est parua sperula: seu globulus ex parte viscosa vrīe: ⁊ vētositate ītercluſa genita. ¶ Granula vō est spuma immersa: ⁊ ꝯiuncta in circulo: ⁊ per varias partes tā sup̄ficiales q̄ ꝓfundas īmersa. ¶ Spuma vero est diuersaruꝫ: ⁊ multarū ampullarū adinuicē ꝯgeries: vt Halli. in cōmēto illius affoɼis. Strangulatoꝝ ⁊c̄. ⁊ est vere media inter ampulā ⁊ granulā in paucitate ⁊ multitudine: ⁊ in magnitudine; ⁊ paruitate: ⁊ situ ac ꝯglutinatione. Sunt. n. ꝑtes ille ampulose ipsiꝰ spume minores q̄ in ampula: maiores q̄ in granulis: plures q̄ in ampula: pauciores q̄ in granula. Non sup̄eminet vt ampula: nec ita summergit̄ vt granula magis minuit̄ q̄ partes granulose: ⁊ minus q̄ ampulose. ⁊ sic in omnibus conditionibus videtur habere medium ipsa spuma inter ampulam ⁊ granulā. Ex quibus etiā colligit̄

paruā admodū fore inter hec cōtenta d'riam. imo sub nomine spume reliqua duo itelligūt. Un̄ ꝯsuetū est apud medicos dici spuma absolute: ⁊ spuma ampulosa: ⁊ spuma granulosa innuētes: ꝙ oīa veniūt noīe spume: vt supra dicebat. ¶ Granulosa spuma ē aggregatio granularū minutarū circa supficiē vrīe: ⁊ maxime circa circulū. ¶ Spuma ampulola est aggregatio ampularū magnarū q̄ȝ granularū per totā: aut maiorem partē supficiei vrīe. Et de hac loq̄t Hypo. In q̄buscū q̄ȝ in vrinis ampulle supernatāt nefreticaȝ significant ⁊ longā egritudinē. ¶ Nubes nihil aliud est q̄ȝ fumositas eleuata ab vrina: ⁊ in ea inspissata. ¶ Pus seu sanies est putredo humoralis digesta: ⁊ ad albedinē. ⁊ grossitieȝ redacta. ¶ Pinguedo est pars vnctuosa in vrina reperta. ¶ Chimus est hūor in vrina repert⁹ ⁊ maxime flegmaticus. ¶ Mucillago est sub̄a flegmatica viscosa: ⁊ fluida: ⁊ tenax. ¶ Sanguis est hūor dulcis: rubicūdus: ⁊ in vrina ꝯtētus. ¶ Arena est pars minima solida: ⁊ granulosa: dura: ad tactū resistēs. ¶ Capillus est quedā sub̄a longa subtilis ad moduȝ capilli per viaȝ resolutionis genita in vrina reperta. ¶ Petala sunt corpuscula similia cortici triticeo: seu corpora valde tenuia. ¶ Furfur ps est mēbralis supficialis seu corticalis: seu furfura sunt corpora aliquantulū spissiora satis tamē tenuia. ¶ Crinoydes sunt corpora grossiora. ita vt granum tritici mola subleuata in ptes frangit̄ grossiores. ¶ Squama v̄o pars corticalis est ad similitudinē squame piscium facta a furfure ⁊ petalis parum distās. ¶ Athomus seu ps athomalis est: minima ps corporea seorsum ad oculū distinguibilis: ⁊ rotūda: ad tactū tn̄ non resistens. ¶ Sperma est superfluitas vtilis vltime digestionis: filosa in vrina inuenta. ¶ Cinis ps terrea est subtilis: ⁊ cineritij coloris in fundo vrine residens. ¶ Sedimē est hypostasis ps grossa humoralis in vrina inuenta. ¶ Calculus sub̄a est lapidea in vrina reperta.

¶ De q̄b⁹ vlib⁹ circa differētias ipsas ꝯsiderādis ⁊ de earū causis ⁊ regulis quibusdā. Cap. III.

TEmpus est vt ad vltimā hui⁹ scd̄e distinctionis partē deueniamus. s. ad differētiaruȝ significationes in quibus totius fere operis ius atq̄ȝ vtilitas consistunt. Et biptito eā tractabimus vbi p̄us oīum supra enumeratarū differētiarū absolutas significationes simpliciter ⁊ seorsum non coniungendo vnā alteri: vel alijs ex differentijs. ita vt tn̄ colligamus quid vnaqueq̄ȝ differētia per se ⁊ seorsum significet: dehinc vero duarum: ac plurium simul complexarum: vel cōbinatarum differētiarū significationes enodabimus: vtputa quid significet vrina grossa: ⁊ alba. ⁊ sic de ceteris. ¶ Pro expeditiōe igit̄ oīuȝ horum p̄mittendum p̄us: ꝙ ea per que iudiciū in significatione vrinarum extat nō eq̄liter: sed scd̄m magis ⁊ minus certitudinē iudicij efficiūt. Un̄ hypostasis seu ꝯtentum ceteris p̄fert̄: ⁊ antecedit. deinde sub̄e: postea coloris. 4°. dyaphanitatis. 5°. odoris. 6°. saporis. 7°. q̄ntitatis: vltimo vero modi mingendi. Sed hoc intelligēdū fore vt in pluribus ⁊ in his maxime dispositionibus quarū bonitas: aut malitia pēdet ex bona ⁊ mala digestione siue in nocitiuo illā fit: siue in iuuatiuo: cuius rōnalis haberi pōt. Quāto eniȝ aliq̄d magis ex bonitate: aut malitia: ⁊ vl'r qualitate dig̃onis in esse depēdet tāto magis i vrīa est significatiuū dispōnū a dig̃one pēdētiū. Talis v̄o sunt hypostasis: sub̄a: ⁊ color. q̄ ista tria inter reliqua p̄ncipatū obtinēt in certitudine iudicij: inter que iteruȝ ordo esse ꝓhibet̄: qm̄ hypo. sub̄am p̄cellit ⁊ sub̄a colorē. De hypo. v̄o cap'lo ꝓprio demōstrabitur: vbi de significatione hypo. agimus. De sub̄a v̄o ⁊ colore paulo post in hoc cap'lo fiet clarum. Sed tn̄ in alijs dispositionibus: que nō depēdent ex dig̃one sicut in ethica: aut dyabetica: vel strāguria: ⁊ alia hmōi: non est incōueniēs aliter aliū inter se hr̄e principatuȝ quo ad significandū: ⁊ sic in his dispositionibus. ⁊ sibi similibus ꝯsimiliter sentiēdum est: quū ab alijs causis magis depēdeāt in esse q̄ȝ a bonitate: vel malitia digestionis: puta difficultas mingendi ab altera cā dependet. ⁊ iō eius rei directius est significatiua. Hoꝝ aūt oīum particularē significationē: sup quā p̄ncipatum obtinet suis locis: vbi opus fuerit explanabim⁹. ¶ Pretermittendum scd̄o: ꝙ significationes ẜm gnālez consideratione haberi possunt: si differētiarum in vrina repertarum causas nouerimus: ⁊ tunc referēdo illas ad suas causas colligemus ipsarum ꝓpria significata: qm̄ glibet effect⁹ est signū sue cāe. Igit̄ ꝯstitutis singulis differētijs in ordine sicut supra egimus tanq̄ȝ effectib⁹ vt vniuscuiusq̄ȝ differētie cā inueniat̄ ad ipsamq̄ȝ referatur: ⁊ sic efficit̄ illius cāe ꝓprium signū: ꝙ vbi ita fiat nō video: quin hec traditio de significatione vrinaruȝ habita sit demōstratione. ¶ Ubi ⁊ tertio aduertēduȝ ꝙ tria sunt in gn̄e p̄ncipalia: lȝ plura forte esse possint: de quibus locis suis mentionē faciemus. ea. s. que p̄ncipaliter cā esse possunt differentiarū vrine: vel ad que ipse differētie referri valent: puta humores: q̄litas digestionis: ⁊ qualitas cōplexionalis mēbrorū nālium: ⁊ maxime epatis: ⁊ venarū ad que tria differētie vrinarum referri possunt: vel sub rōne signi: ⁊ ipsa tria supra noīata rōnē habebūt significatoꝝ: aut referri pn̄t sub rōne effectus: ⁊ illa tria rōnē cause obtinebunt. sed digestio inter cetera dupl'r. Differētiaruȝ vrinaꝝ cā esse pōt ẜm ꝙ ipsa duplex est. vna. s. in iuuatiuo ⁊ altera in nocitiuo: quare ⁊ nō absq̄ȝ rōne inferius, nō tm̄ simplicium differētiarū significationes referunt̄: que a digestione depēdent in iuuatiuo: sed ēt significatiōes digōnis in nocitiuo: ⁊ maxīe in acutis febribus dicēte Gal. p̄mo de crisi. Cum febris sit egritudo in venis pulsatilibus: ⁊ vene pulsatiles sint ingrediētes in germine venarum: vt luciniū illius: in quo intendit̄: est vt consideres vrinā hac rōne edoctus. vt patebit inferius in plurimis locis: aliq̄n simul aliq̄n seorsum significationes differentiarū vrine exprimunt̄ in sanis: ⁊ egris corporibus in digestiōe iuuatiui ⁊ digōne nocitiui. ¶ Quarto intelligendū: ꝙ colores: quo ad eoꝝ rōnē hanc tertiā significationē suscipiūt ẜm ꝙ ab his tribus cāri dicunt̄ ab humoribus. s. qualitate digestionis: ⁊ q̄litate cōplexionali nālium mēbroꝝ. Et sic soliti sunt dicere medici: q' color tripliciter gnātur in vrina. s. per ꝯmixtionē: per digestionē: ⁊ per simplicē alterationē. Nam ab humoribus. hoc est per cōmixtionē ipsoꝝ aliter: ⁊ aliter vrina tingit̄ ẜm ꝙ aliter ⁊ aliter humor in corpore dn̄at̄: ⁊ vrinali aquositati imiscet̄. Nam si colera vrine misceat̄: nulli dubiū q̄n colore croceo vrina tingat̄. si flegma albo: si sanguis rubeo. Tingit̄ etiā vrina scd̄o loco aliter: ⁊ aliter ẜȝ digōnis varietatē: ⁊ maxime scd̄e digōnis: que fit in epate. Nā ibi capit trāsmutationē ⁊ colorē dum simul cū humoribus digerit̄ lȝ aliq̄d colorest̄ p̄ ipsaȝ digestionē in epate. Ab optima igit̄ digōne nulli dubiū: ꝙ vrina citrina: aut parū a citrino declinans causabit̄: vt citrina ruffa ⁊ ruffa: a diminuta vero digestione propter frigiditatem coloris in vrina fient albedini attestātes: vt glaucus: karopos ⁊ similes

Tria sunt p̄ncipalia ad q̄ d'rie vrinarū referri pn̄t.

Color i vrina a tribus causatur.

⁊ similes. A digestiõe vero diminuta propter caloris excedentis impedimentum causabuntur in vrina colores ad rubeum: vel nigrũ tendentes. Tingitur ⁊ tertio vrina aliter ⁊ aliter ſm varietatez qualitatũ complexionaliuz. vnde aliquis color cãtur alr a frigiditate: aliter a caliditate: aliter vero a tẽperato calore ⁊ frigore. A caliditate eniz causantur omnes supra mediocritatẽ colores. s. rubedinis: ⁊ nigredinis: a frigiditate omnes infra mediocritatẽ: ⁊ citrinitatis colorẽ ⁊ albedinis: a temperato vero calore color citrinus ⁊ sibi ꝓpinquius causant̃: lz modus cãndi colores in ipsa vrina cõplexionales per qualitates reduci valeat ad illũ: qui est de q̃litate digestionis: tñ cum illo nõ ponit q̃litates cõplexionales: nõ ponunt in vnũ cum q̃litate digestionis in numerum: q2 est ab eo distinctus: vt colligi põt ex mente Auicẽ. dum dixit: nõ esse diu vrinã retinẽdã in corpore: aut vrinali: q2 tingit̃. Idẽ fere exprimit̃ prima q̃rti de signis sumptis ex tenuitate vrine. Cum igit̃ inueneris aliquã sufficiẽtiã coloris in vrina reduc ipsam in suã cãm. s. in humorẽ: q̃litatez digestionis ⁊ q̃litatem complexionalẽ mẽbrorum: ⁊ taliter iudica de ipsa vrina: quo ad colorẽ. ¶ Intelligendum ⁊ quinto: ꝙ hec que de coloribus iam dicta sunt. idẽ suo modo intelligendum de alijs: que in vrina attenduntur. s. suba: q̃titate: colore: sapore ⁊ ceteris. ita vt ĩ suas causas referunt̃ humorum. s. digestionum: ⁊ q̃litatum complexionalium: ⁊ aliarum cãruz: si alie sunt reliquorum cause: ꝓut locis suis videbimus. ¶ Sed de suba ⁊ colore spãliter intelligendũ: ꝙ cum q̃ttuor sint q̃litates complexiõales. s. caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ humiditas: ipsaruz tñ due. s. actiue: puta ca. ⁊ frigi. magis habẽt ⁊ clarius significari per colores q̃ per cetera: cũ colores ipsi magis ab actiuis q̃litatibus dependeãt q̃ a passiuis. Caliditatis eniz est colorare: frigiditatis ṽo discolorare seu albificare. Relique vero due. s. passiue: puta siccitas ⁊ humiditas per differẽtias sube proprius significant̃: qm̃ per ipsas tanquaz per proprias causas maxime fit mutatio in substãtia vrine. Uñ he due immutãt vrine subam. Nam siccitas cãt in vrina subtilitatẽ: ⁊ humiditas grossitiez. siccitatis. n. est attenuare: humiditatis vero ingrossare. ⁊ has faciunt q̃litates complexionales in vrina immutationes. ¶ Ex q̃bus lz colligere duas vniuersales regulas cum q̃busdã in iudicijs vrinarũ sũme vtiles ⁊ necessarie. ¶ Prima regula. Oĩs vrine coloratio a caliditate causat̃: ⁊ omnis discoloratio a frigiditate. Corm. Omnis vrĩa colorata caliditatẽ significat: ⁊ omnis discolorata frigiditatẽ. ¶ Secũda regula. Oĩs vrĩe grossities ab hũiditate cãtur: ⁊ eiusdẽ sbtilitas a siccitate. Corm. Oĩs vrina grossa dominium significat humiditatis: ⁊ subtilis siccitatis dominiũ ostẽdit. ¶ Ex q̃bus vltimo sequit̃ ꝙ in vtrisq3 mediocritas. s. coloris ⁊ sube tẽperamẽtũ significat. ¶ Addit̃ ⁊ vlterius altera regula: ꝙ ꝑncipale ⁊ cõmune agens in vtriusq3 ꝓductione. s. tã coloris q̃ sube est calor nãlis. recipit. n. vrina ⁊ maxime in nãli dispõne ab actiõe caloris naturalis subam ⁊ colorẽ. ¶ Ex his ꝑterea bene intellectis vltimo licet soluere difficultatẽ: que de ꝑmatu inter colorẽ ⁊ subaz in significãdo exorit̃: necnõ ⁊ de ꝑoritate temporis gñationis eorũ: quã mouet Cõciliator differẽtia. 85. Et ꝑtermissis hincinde obiectionibus veritas duntaxat exprimat̃ quã nõ solum dictis supra consona: sed etiam ad mentem extat Gal. Tres cũ sint cause: ⁊ coloris ⁊ sube: necnõ ⁊ hypostasis vrine. s. quo ad actionẽ q̃litatum ⁊ humorum tangentiuz ab impressione caloris naturalis.

Qualitates actiue magis imutant colorem. passiue magis substantiam vrine.

Color an vrine s̃ba magis in significando sit considerãda. Et q̃s eorũ prius tempore gñet̃.

⁊ sic nõ incõuenit ipm colorẽ prius gnãri in vrina: ⁊ super simplicem: cuius aquositatez fundari anteq3 aquositas aliquo modo a calore naturali permutet̃. ⁊ tunc per ɔñs etiã potius significare ipsum colorẽ super huiusmodi actionẽ qualitatũ: ⁊ hũorum tangentiũ. Cr si vero color: ac etiã suba ad actionem referant̃ caloris naturalis: ⁊ eius decoctionẽ ꝓpriam: ⁊ naturalem: nulli dubium caloris actionem prius liquorẽ: hoc est vrine subaz ꝓducere: dehinc vero colorẽ: ⁊ huius digestionis sigñatio sube magis tribuẽda est q̃ colori. ¶ Sed intelligendum tñ Gal. placuisse etiã colorem ꝑcedere sube digestionẽ a calore nãli factã ⁊ subsequi eãdem sicut colligit̃ ꝑmo de crisi cuz dixit. Urina pallida: vel sub nigra digestionẽ esse iã coloris gratia. Sed opz eã grossitudine in tm̃ segregari ab aquosa: si futura est ad digestionẽ. ⁊ postea colligẽdo subiungit. Expleta digestione intẽdit ea: que coloris: ⁊ minus sube: qḋ exẽplo ꝓbans dicit. Et si tꝑi ampliori custodieris hoiem ieiunum videbis ipsum colorẽ magis fientez. Satis ergo ex hoc textu colligit̃ aperte: ꝙ color aliquo mõ subam ꝑcedit: ⁊ aliquo mõ eã subsequit̃.

¶ De significationibus substãtiarum vrine ⁊ differentiarum eius. Cap. IIII.

Resuppositis his tanq3 fundamentis supra notatũ ordinẽ sequẽtes significatiões oĩum ostendamus. Et ꝑmo eas que a suba accipiunt̃ ſm suas differentias seorsum sumptas vt diximꝰ. Eius ṽo differẽtie erãt subtilitas: grossicies: ⁊ mediocritas.

¶ Subtilitas in vrine suba: seu tenuis vrina cõplexionem significat frigidã ⁊ siccã. aut hũorem siccũ in corpore abundare: aut digestionis ꝑuationẽ: aut opilationem: aut debilitatẽ digestiue epatis: aut attractiue renum nõ attrahentiuz nisi subtile: vel forte attractiuã renũ fortẽ: aut expulsiue debilitatẽ nõ valentis expellere nisi subtile: aut multã aque potatiõez. ¶ Hec oĩa sic ꝓbant̃: si tñ prius aduerterimus: ꝙ ꝑma tria supra nũerata significata talis vrina per se significat tãquã ꝓprius effectus suã cãm: reliq̃ vero significat per accidens: qm̃ nõ sunt cãe efficientes: ac mãles talis vrine nisi per accidens. ergo frigiditatẽ ⁊ siccitatẽ cõplexionis: ⁊ humorẽ siccũ in corpore dñantẽ ⁊ digestionis ꝑuationẽ per se talis vrina significat: opilationẽ ṽo ⁊c. que sequebant̃ per accidens. Prima pars huius ɔclusionis sic ꝓbat̃. Tenuis vrina illud per se significat a quo ĩmediate cãtur. sed a tali cõplexione: ⁊ talis hũoris mixtione: ⁊ diminuta digestione cãtur. ergo significat cõplexionẽ talẽ: ⁊ talẽ humiditatẽ ⁊ digestionẽ talez: ɔsequentia nõ cũ maiori: ⁊ minor pz per superius notata. Scḋa pars sic deducit̃. Et ꝑmo de opilatione. Nã talis vrina si nõ cãetur ab aliquo de ꝑdictis: sed ꝑ ꝑdictorũ ꝑuationẽ: tunc est signũ impermixtionis hũorum cũ tali vrina. ⁊ sic significare hz opilationẽ: aut digestiue debilitatem: qm̃ stãte debilitate digestiue nõ põt cũ vrina hũorũ suba misceri. ⁊ sic remanet liquor aquosus purus ⁊ subtilis: aut si virtus sit fortis ⁊ humores misceant̃ tñ ꝓp stricturã viarũ ⁊ venarũ gibbi epatis ꝑtes grosse ad renes trãsire nequeũt. ⁊ sic solũ ꝑtes subtiles. ⁊ aquose trãseunt: ⁊ talis inde: hoc est tenuis remanet vrina. ¶ Probat̃ vlterius: ꝙ possit significare debilitatez virtutis retentiue epatis ⁊ attractiue renum: qm̃ stãte ṽtute debili retentiua: vrinalis aquositas nõ tãdiu retinet̃: vt possint hũores cũ vrĩa misceri: ⁊ si misceant̃ stante debili attractiua renum

nō possēt per ipsos attrahi. ¶ Significat penultimo
renū attractionē fortē: aut multe aque potationē. Nā
forti attractiua renum fit subita aquositatis attractio
ab epate: ꝛ nō ꝑmittitᷣ tādiu in epate residere: vt hūo/
ribus misceatᷣ. ꝛ sic imixta subtilis attrahitᷣ: nec ꝑ hoc
tollitᷣ qn per se significet frigiditatem: vt superius dixi
mus: qm̄ hoc est per accidens. Sed ꝓpter istā fortem
attractionē: que fieri maxime cōtingit a caliditate re/
nuz: qd̄ faciliter distingui potest: quoniā hec subtilitas
a frigiditate est coniuncta cum paucitate. qn̄ vero est
a caliditate: est coniuncta cum multitdine. Est ꝛ aliud
signū distinctiuum in colore: quoniā quādo est a frigi
ditate: est alba ꝛ vt plurimuz: tincta vero qn̄ est a cali/
ditate. ¶ Significat vltimo loco multam aque pota
tionem: quādo sui q̄ꝫtitate relaxat contentiuā mēbro/
rum. ꝛ sui qualitate remittit eorūdem calorem. ꝛ sic
exit: sicut habebatur: bibebatᷣ autez subtilis. ꝛ sic subti
lis remanet. ¶ Aduertas tamē talia magis verificari
si iuncta sint cum subtili suba: albedo quo ad colorem
limpiditas quo ad diaphanitatem: qm̄ de tali loquutꝰ
fuit Hypo. 4ª affori smoꝝ. Quibuscū q̄ꝫ vrina limpida.
¶ Urina vero grossa horum opposita significat: ꝛ ma/
xime trium ꝑmorum. Significat. n. complexionez ca/
lidam ꝛ humidā: digestiuam fortez ꝛ humidaz humo
res cum ea fore cōmixtos: scilicet flegma: aut sangui/
nem. Hoc autē probatᷣ pari ratione sicut supra: opposi
to tamen mō: cum sicut oppositū in opposito. ita pro/
positum in proposito.

Urine grosse signationes.

¶ Urina in substātia mediocris temperatā significat
complexionem: perfectam digestionem non diminu/
tam frigiditate: neq̄ꝫ destructaz excellentia caloris: et
equationem in mā: ꝛ humorum mediocriuz in corpo/
re congeriez. Hec sic probantᷣ. Tenuis: ꝛ grossa nō si/
gnificant ex se nisi indigestionē: sed cum tenuis ingros
satur: aut grossa subtiliatur: tunc significant digestio/
nem: qꝛ equationem versus medium: cuz ipsa sint ex/
trema. sed mediocris vrina ex ingrossatione subtilis
aut subtiliatione: grosse fieri hꝫ. ergo in omnibus me/
diocritatez significat. ¶ Correlarium qd̄ ex hac ꝓba/
tione deducitur. Urina subtilis post grossaz: aut gros/
sa post subtilem si cum alleuiatione fiant: bonuz signi
ficāt. ¶ Correlariuz. Urina grossa manens grossa: mi
cta subtilis ꝛ manens subtilis indigestionē significat.
probatur vt supra. ¶ Correlariuz qd̄ ex principali se/
quitur. Urina pueroruz vsq̄ꝫ ad iuuentutē dꝫ esse gros
sa. ꝛ iuuenum vsq̄ꝫ ad finem vite q̄ꝫtum est merito eta
tis debet esse subtilis. ergo vrina subtilis in pueris est
mala: ꝛ grossa in iuuenibus. ¶ Probatur tam primū.
correlarium q̄ꝫ eius consequens. Corpora enim pue/
rorum abundant humoribus humidis. s. flegmate ꝛ
sanguine. ergo debet esse grossa: ꝛ per oppositum alia/
rum etatuz: debet esse subtilis. ¶ Probatᷣ scd̄o scd̄m
correlariuz. Pueri ꝛ adoloscentes indigent magis hu/
miditatibus: ꝛ per consequēs plures attrahunt q̄ꝫ cor
pora aliarum etatum propter augmentum necessa/
rio requisitum in eis: ꝛ plures per consequens multi/
plicant superfluitates. ergo est grossior. eius cōtrariū
est in alijs etatibus. Consequēs vero qd̄ ex correlario
deducitᷣ probatur: qꝛ q̄ꝫto vrina remouetur a disposi/
tione naturali: tanto est deterius signuz: sed in pueris
cuz est subtilis magis remouetur a naturali sua dispo

Uria tenuis in neutro decidentie.

sitione: cum debeat esse grossa. ergo est deterior. ¶ Si
talis vrina appeat in neutris decidentie: significat apo
stema eius loci: in quo percipitur dolor. vel si dolor nō
fuerit in aliquo particulari membro: significat vario/
las. Probatur: quoniam illud significat apostema: qd̄
significat materiam retineri in eo membro: in quo cā/
tur dolor. sed vrina tenuis est huiusmodi. Eodez mō
probatur scd̄a pars: qꝛ vbi nō fuerit dolor in ꝑticulari
membro ꝛ vrina subtiliatᷣ cum grauedine totius: signi
ficat totius apostemationem cum perueniat a reten/
tione māerum in toto. ¶ Tenuis etiaz vrina in neu/
tro conualescentie significat recidiuā. s. si grossam seq̄
tur. Probatᷣ: qꝛ significat humores a sua nāli disposi/
tione multum fore elongatos: ꝛ virtuti expulsiue non
obedientes: ꝛ eorum retentionem: sed retenti cū mul/
ta extremitate ꝛ virtutis debilitate arguit nām fore

Uria tenuis in principio acutarum.

vincendā: quare arguit mortem. ¶ Tenuis vrina in
principio acutarum apparens si sine alleuiatione mu/
tetur in grossa corporis significat dissolutionē. Patet
ex eo ꝙ sumus certi: ꝙ nō igrossatur per viā expulsio/
nis humorum cum vrina: qꝛ tunc sequeretur alleuia/
tio. ergo necessario est hūiditas substātifica mixta cū
aquositate humorali. sed talis non venit sine consum/
ptione corporis ꝛc̄. ¶ Licet tā grossa q̄ꝫ subtilis vtra/
q̄ꝫ indigestionem signat. ꝛ maturationis priuationez:
grossa tm̄ aliquādo significat maturationem grossorū
humorum: aut apostematis eruptionez. vt pꝫ in statu
putridarum maxime virtute existente. ꝛ alijs signis
bonis apparentibus. Probatur sic. Tunc eni grossa si/
gnificat digestionem: quādo per virtutem expulsiuā
expellitur mā grossa: que permiscetᷣ cum aquositate. ꝛ
ideo si sequitur requies: ꝛ alleuiatio cū tali expulsione
significat bonum: qꝛ significat virtutem esse fortē in
euacuādo mām grossam cum aquositate. Qꝛ si ista al/
leuiatio non seq̄tur. ꝛ a principio appeat grossa. ꝛ conti
nuet. tunc significat malum: sicut dictum est superius
de tenui. Et breuiter vrina grossa est bonum signuz: si

Uria tenuis i acutis egritudinibus est deterior grossa.

seq̄tur alleuiatio. ¶ Correlariū. Deterior ergo est vri
na tenuis q̄ꝫ grossa in acutis egritudinibus. Probatur:
qm̄ grossa. vt ꝓbatuz est: nō tm̄ signat indigestionem.
subtilis oino signat indigestionem: ergo ꝛc̄. ¶ Grossa
ꝛ spissa vrina in sanis seu neutris decidentie si cū do/
lore capitis appeat: futurā febrē signat. Probatᷣ: qm̄
stāte dolore capitis arguimꝰ ebulitionē fieri in hūori/
bus: qm̄ talis dolor nō ꝓuenit nisi ex eleuatiōe vapo/
rū grossoꝝ: sꝫ mā bulliēte cātur febris. ergo ꝛc̄. cetera
ꝓbantur. Urina grossa in sanis si sine dolore: ꝛ mole/
stia supuenerit expulsionē signat supfluitatū. Probatᷣ
qm̄ nulla ꝑcessit egritudo: nec dolor. ergo solū expul/
sionē signare pōt. Pꝫ ꝯñtia: ex eo qꝛ talis grossities nō
ꝓuenit nisi ex admixtiōe hūoꝝ cuz vrina seu supflui
tatū: aut hūiditatis substātifice: sed in sanis alr̄ admi/
sceri nō pōt nisi ꝑ viā expulsionis. ģ ꝛc̄. ¶ Eadē vrina
apparēs post dolorē alicuius ꝑticularis mēbri intrin/
seci diu ꝯtinuati. si cū alleuiatiōe appeat: apostematis
signat eruptionē. Probatᷣ: qꝛ cū dolor ille fixꝰ aposte/
ma denūciet. ꝛ ꝑ vrine grosse appitiōez seq̄tur alleuia
tio: alr̄ fieri nō pōt nisi apostema sit eruptuz. ¶ Uria
grossa sine talibꝰ ꝯditiōibus vlcus in vesica: aut collo
eiꝰ: q̄ꝫuis aliā egritudinē portēdit. Probatᷣ: qꝛ vbi oīa
alia signa desint: ꝑ q̄ attestatᷣ alijs egritudinibꝰ: rema/
net solū egritudo mēbri vbi residet: sꝫ h̄ est vesica ꝛc̄.

Uria grossa in acutis passionibus.

ģ ꝛc̄. ¶ Urina grossa ī acutis passionibꝰ signat corpis
liq̄factionē: rō ex supradictis facile colligi pōt. ¶ Ad
damus ēt ꝙ ꝛ vria: q̄ mingitᷣ subtilis: ꝛ manet subtilis
ablatā qdē mãe signat digōnē: q̄ vō mingitᷣ subtilis: ꝛ
postea igrossatᷣ ꝑnᵐ signat digōnis. ¶ Itē vria q̄ min
gitᷣ grossa: ꝛ manet grossa: nō solū indigōnē: sꝫ nãe tur
bationē signat. Que vero grossa mingitᷣ: ꝛ postea sub/
tiliatᷣ

tiliaꝛ̃ pn^m^ dñy vtutis supra mãz sigñat. Hec ꝓbabunꝛ̃
in sequẽti cap. vbi de turbulẽtia siĺes ꝓpões ponenꝛ̃.

¶ De significationibus dyaphanitatis. Cap. V.

Sequitur vt oñdamus significatio
nes dĩntiaꝝ dyaphanita
tis: cuz sit sube maxime affinis: adeo ꝙ pu
tent nõnulli non esse aliud genus dyapha
nitatis a suba: cui⁹ ꝯtrariũ supra bñ ꝓbaui
mus. Erãt aũt ei⁹ dĩntie claritas: turbulẽtia: ꝛ medio
critas. ¶ Sed intelĺnduz ꝑus ꝑ vli notitia dyaphani
tatis: nec non ꝛ sube: ꝙ in vrina infirmoꝝ ad intra cor
pus: sicut in oĩbus hũoribus agit calor nãlis ꝛ ꝓternã
lis: que postea exiẽs ad ex̃ defert secũ vestigia vtriuſ
ꝗ agentis: ꝛ ꝭm impressionẽ maiorẽ vnius vel alteri⁹
sequiꝛ̃ postea in vrina altera vel altera dĩntia tã sube:
q̃ꝫ ẽt dyaphanitatis. vrina g̊ turbaꝛ̃ ex cõmixtiõe hu
moꝝ opacoꝝ: vel vapoꝝ: aut fumositatũ cuz suba vri
nali. Ingrossaꝛ̃ vero ꝛ inspissaꝛ̃ per mixtionẽ humoꝝ
grossoꝝ ꝛ viscosoꝝ. g̊ turbulentia ꝛ grossities non coin
cidunt: nec subtilitas ꝛ claritas. Et hoc expressit Auic.
capĺo de signifitionib⁹ substãtie vrine inuens differẽ
tiã inter spissam: ꝛ turbidã: ꝛ subtilẽ: ꝛ trãslucentẽ: ꝛ ait
sic. Uerũ tamẽ inter spissaz: trãslucentẽ: ꝛ tenuẽ super
translucentẽ existit dĩntia: qñ spissa translucens cum
motu inundaꝛ̃: nõ fiunt partes eius inundate multuz
parue: imo magis in ea accidũt. Uñ ꝛ eius motus sunt
tardi: ꝛ cum spumat fit eius spuma multarũ ampulla
rum ꝛ ipsius ampulle nõ cito rumpunꝛ̃. Sequiꝛ̃ ergo
ex his: ꝙ si calor nãlis superet preternãlem: gradatim
efficiꝛ̃ clarior. Si v̊o econtra: cõtrariũ fit: qñ fit conti
nue turbulentior. ¶ Urina trãslucẽs alba: ꝛ maxime
si sit cũ grossitie significat flegma grossum: aut vitreuz
in corpore dñari: ꝛ egritudines ab eo ꝓuenientes. sicut
ꝯtingit in epilẽsys. Si v̊o fuerit cũ tinctura significat
colerã vitellinaz. probaꝛ̃ ꝑma pars: qñ significat mix
tionem humoris albi ꝛ grossi. talis autem est tale fleg
ma. ergo. Scđa ꝓbatur: qñ non põt esse nisi idem hu
mor tinctus: sed hoc non est nisi colera intestina. g̊ ꝛc̃.
¶ Urina trãsparens: seu trãslucens semper significat
indigestionẽ siue sit tenuis: siue grossa. In grossa ꝓba
tum est superius: qꝛ significat flegma vitreuz. si ẽst al
ba: aut colerã vitellinã. si est tincta ꝛ vterqꝫ horum hu
moꝝ diciꝛ̃ indigest⁹. ergo. Similiter probaꝛ̃ in subtili:
siue sit alba: siue tincta semper suba subtilis significat
indigestionẽ: cũ digestio magis attendaꝛ̃ in substantia
q̃ꝫ in colore. Est. n. digõ debita ꝓmixtio humidi cũ sic
co: sed in talibus qualitatibus fit differẽtia in substã
tia. ergo suba hꝫ supra digestionẽ significare. subtilis g̊
significat indigestionẽ. ergo vera reddiꝛ̃ ꝓpositio: qua
diciꝛ̃: ꝙ trãslucentia significat indigestionem cũ qua
cũqꝫ differentia iungaꝛ̃ subtilitatis vel grossitiei cum
tinctura vel sine tinctura. ¶ Urina trãsparens cuz di
uersitate coloris adustionẽ ꝛ incendiũ significat. Pro
batur: qꝛ tinctura nõ fit nisi a calido: ꝛ varietas tinctu
re arguit caloris multiplicitatem: sed talis incendium
cãt. ergo talis vrina incẽdiũ significat. ¶ Urina trãs
parens cũ furfuribus: si egritudo non fuerit in vys vri
ne: liquefactionem ꝛ adustionez flegmatis significat.
Hec alibi probabitur. ¶ Turbulẽta vrina significat
multitudinẽ humoꝝ: ꝛ maxime opacoꝝ: qui a natura
expelluntur: significat etiam nature laborem in segre
gando ꝛ equãdo humores. pꝫ: qꝛ nõ prouenit talis tur
bulentia nisi a permixtione taliuz humoꝝ: aut vapo
rum ꝛ fumoꝝ. vt dictum est supra. ergo significat sup
talium humoꝝ expulsionez. ¶ Urina turbulenta in
neutris: aut sanis capitis dolorem significat. Probaꝛ̃.
sicut supra dictum fuit de substantia grossa in eisdem
corporibus. ¶ Urina turbida in febrib⁹ acutis humo
rum ebullitionem significat: aut liquefactionez. Pro
batur: qꝛ significat partiũ opacarũ ꝛ grossaruz mixtio
nem cum aquositate vrinali: ꝛ vaporum eleuationem
simul cõmixtorum q̃ꝫtum est ex se. ergo vbi non sunt
humores opaci: necesse est alterã humiditatez grossaz
ĩmisceri: que potens sit vrinã turbare. hec non est nisi
humiditas nutrimentalis membroꝝ. ergo. Discerniꝛ̃
aũt alteruz ab altero hac ratione. Illa eniz: que est per
liquefactionẽ: subito congelatur ꝛ ingrossatur. Illa v̊o
que est per ebullitionẽ: nõ ita cito: nec tñ congelatur.
¶ Urina que turbulenta mingiꝛ̃: ꝛ turbulenta ꝑma
net cũ fortitudine ꝛ permanẽtia virtutis significat lõ
gam egritudinẽ: ꝛ imperfectã digestionem. Et eadem
si cum debilitate virtutis continuet: mortẽ significat.
Primuz sic probatur. Talis vrina nõ arguit nisi mate
riã multã opacã ꝛ grossam: quã nã nondũ superat libe
re. laborat tamẽ plurimuz a qua eleuãtur fumositates
multe: lꝫ cum his appareat fortitudo virtutis: sed talis
mã cuz labore virtutis facit egritudinẽ longam. ergo.
Antecedẽs pꝫ: qꝛ turbulẽtia. vt supra dcm̃ est ab alio.
nõ cãtur q̃ꝫ a talibus humoribus: ꝛ permanentia non
cãtur ab alio q̃ꝫ a multitudine. ergo ꝛc̃. Scđm probaꝛ̃
sic: qꝛ nõ prouenit nisi a multis: ꝛ grossis humorib⁹: a
multo labore ꝛ multis fumositatibus. vt dictum est:
quos virtus non poterit superare: cum sit debilis. ergo
supabiꝛ̃ ꝛ succũbet: ꝛ sic põt ex tali signo mors iudica
ri. ¶ Urina trãsparens: seu limpida: ꝛ ꝑmanẽs in trãs
parẽtia ꝛ aquositate significat digestionis priuationẽ.
Probaꝛ̃: qꝛ trãsparentia indigestionẽ significat. vt su
pra ꝓbatũ est. g̊ si ipsa ꝯtinuat indigestio ꝑ ꝯñs conti
nuat. ¶ Urina: que ꝑmo mingiꝛ̃ clara: ꝛ postea fit tur
bida: vel postq̃ꝫ turbida migiꝛ̃ cito clarescit: sigñat nãz
incipe supare morbũ: ꝛ digerere mãm: lꝫ nõ ꝑfecte cũ
nouiter mingiꝛ̃. adhuc in ea stat opatio ꝛ impressio ca
loris nãlis: ꝛ virtutis agẽtis: ꝛ donec stat talis operatio
agẽtis stat ipsa clara. Cũ aũt nõ remãet in ea amplius
operatio agentis nãlis. s. caloris nãlis. tunc derelinqui
tur actioni caloris aeris ꝛ medy: aut frigoris: ergo tur
batur ab actiõe caloris extremi. s. medy. ergo si stat cũ
alleuiatione significat quod dictuz est. ¶ Urina que
mingitur turbida: ꝛ postea efficitur clara: ꝛ maxime si
fiat sequestratio grossaꝝ ꝑtiũ: ꝛ i fundo resideãt: digõ
nem sigñat maiorẽ: ꝛ nãz magis dñantẽ morbo q̃ꝫ qñ
mingiꝛ̃ clara: ꝛ postea turbaꝛ̃. Pꝫ: qꝛ nõ turbaꝛ̃ nisi ex
actiõe medy. g̊ si turbida migiꝛ̃ ꝛ clarescit fortis ẽ nãe
ĩpressio i ipsa: ita ꝙ mediũ nõ põt ipsaz ꝑturbare. g̊ ꝛc̃.
Hec ẽ expsse snia ꝛ mẽs Ga. ꝑ̊ d̃ crisi. c. 13. ꝛ talr expssa.
Hec sigñata ꝯcordiã ponũt iter Ga. ꝛ Aui. c. de sigña b⁹
sbe vrie: g videbaꝛ̃ ꝯsentire Ga. Sꝫ hec snia sat ꝓbata
vtriqꝫ accõmodaꝛ̃. vt clare pꝫ itelĺnti. ¶ Urina igiꝛ̃ q̃
nõ ẽ trãspens. vt aq̃ lĩpida: neqꝫ turbida vt subiugaliũ:
sꝫ i medio ꝯsistẽs: sanitatẽ portẽdit. Et ꝑ hec q̃ hic dñr
clari⁹ itelliges: q̃ dicta sunt supi⁹ in ꝑma ꝑte cap^o^ de di
gnoscẽdis vrinis hominũ ab alys liquoribus: siue vri
nis ceteroꝝ animaliũ.

Calõ naturalis ꝛ ꝓternãlis agit i vrina ꝛ secũ fert vestigia vtriusqꝫ.

Urina trãslucẽs siue grossa siue subtilis semper in digõnẽ significat.

Urina transparens manens transparens seu limpida.

Urina: nec transparẽs: nec turbida: sed media.

¶ De significatione quãtitatis in vrina ꝛ differentiaꝝ.
¶ Capitulum. VI.

Aterum genus eorum: que circa
vrinã considerãda sunt
fuerat quãtitas: cuius differentiarũ signi
ficationes iaz ostendemus. Erãt aũt eius
differẽtie ꝯtinua ꝛ discreta: de quibus per

Urina dicitur multa vel pauca dupliciter.

ordinē dicendum. ¶ Intelligendum tamen prius de ipsa quātitate absolute tā cōtinua q̄ discreta: ꝙ dupliciter pōt aliq̄ vrina dici multa: aut pauca: siue cōtinue: siue discrete. Primo mō absolute: scdo in respectu: absolute de quātitate alicuius vrine asserimus paucam: aut multā fore continue vel discrete: que foret talis in respectu corporis sani. Et q̄zq̄ sic cōpararet ad corp⁹ sanum: dicit tamen modus absolutus: qz corpori absolute sano .i. simpliciter sano refertur. In relatione vō seu scdo modo aliqua vrina tāta: vel tanta dicitur. hoc est multa vel pauca in comparatione eoꝝ: que comeduntur ⁊ bibuntur: ⁊ hoc intelligi debet tā quo ad q̄ntitatē q̄ etiā quo ad qualitatē ipsoꝝ assumptoꝝ .s. ꝙ proportionabiliter quātitas vrine quātitati ⁊ qualitati cibi et potus correspondeat: puta mellones: ⁊ eorū semina ac diuretica omnia: ⁊ maxime aspagi vrinā adaugent sui qualitate: ⁊ sic suo modo dicenduz de frequentia ⁊ raritate mictus in quātitate discreta. sicut dictum est de paucitate ⁊ multitudine.

Urina pauca in q̄ntitate cōtinua in cōparatione ad corpus sanum.

¶ Dicamus igitur de quātitate continua: cuius differentie sunt multa ⁊ pauca: ꝙ vrina pauca in quantitate continua: ⁊ absolute pauca: idest in comparatione ad corpus sanum virtutis debilitatem significat tam attractiue renum q̄ expulsiue aliorum membroruz. Nam forti existente attractiua membrorum vrinalium multam sugunt aquositatez: quam non sugunt virtute existente debili. Similiter forti existente expulsiua epatis ⁊ aliorum membrorum: multoꝝ humoꝝ quātitatē trāsmittunt expurgādo se simul cuz aquositate vrinali. ergo vtraq̄ virtute debili existente quātitas vrine pauca prouenit. ergo ipsuz significat .s. virtutē vtrāq̄ debilez.

Urina pauca in q̄ntitate cōtinua in cōparatiōe ad assumpta.

¶ Urina pauca in quātitate continua in comparatione quātitatis ⁊ qualitatis assumptoꝝ significat alterū quattuor: aut multam resolutionem: aut ventris fluxuz: aut sudorem nimium: vel futurā hydropisiz: que omnia sic probātur. Aquositas enim: que ex quātitate cibi: aut q̄litate ei⁹: seu virtute cuiuscūqz alterius intus assumpti generat certū est per vias vrine non trāsmitti: ex quo eius q̄ntitas minor sit q̄ que ex illis assumptis generatur: cū sit dicta pauca comparatione assumptoruz. ergo necessario sequit: ꝙ aut per alias vias trāsmittitur: aut in corpore retinetur. Si per alias trāsmittitur: aut sensibiliter: aut insensibiliter. Si sensibiliter: aut per sudorem: aut per egestionez iuxta sētentiā asso. Urina multa noctu micta modicū secessuz significat: ⁊ ecōtra: ⁊ sic significat: aut fluxuz ventris: aut sudoris. Si insensibiliter trāsmittit: sic resolutionē significat. Ulteri⁹ vō. si in corpore retinetur: ita ꝙ nec sensibiliter: nec insensibiliter resoluatur: aut expellatur. sic i aliquo membro colligitur ⁊ seruatur: ⁊ sic est causa hydropisis: siue hoc fiat sui qualitate impediente digestionē epatis: vel qz retenta redeat per meseraicas: ⁊ intrudat in concauitate inter siphac ⁊ mirach.

Uria multa taz absolute q̄ cōparatione assumptoꝝ.

¶ Multa q̄ntitas vrine tam absolute q̄ comparatione assumptoꝝ significat corporis liquefactionem: aut euacuationem superfluitatuz: in corpore liquefactarum. Qz sic probat. Maior quātitas vrine q̄ exigat nā sani: aut q̄ quātitas assumptorum fieri et generari non potest: nisi quia humores liquantur: ⁊ tunc non expelluntur vi nature expellentis materias hūorales ad vias vrine: sicut in crisibus contingit: aut expellūtur postq̄ liquati sunt vel motu corporis: aut animi: aut calore febrili virtute retētiua existente debili per viam aggrauationis: ⁊ sic extant cum vrina: ⁊ sic significant liquationem. Si primo modo significat euacuationez: ⁊ hoc innuebat Auicen. capi⁹ de quātitate vrine dicens. Et nos differentias earū cognoscere possumus ſm virtutis dispositionem.

Urina multa in febribus acutis.

¶ Multitudo vrie ī acutis febrib⁹: aut febris solutōez significat: aut conuersionem in ethicam: aut spasmuz ex inanitione. Probatur: quoniam aut talis abundantia est cum alleuiatione: ⁊ sic a fortitudine virtutis expellentis: ⁊ sic significat solutionez febris: aut fit vehementia caloris: ⁊ cum debilitate virtutis: ⁊ sic perseuerante tali causa multum exiccabit corpus. quare inducet ipsum in ethicam: aut spasmum de inanitione vel vtrūq̄.

Urina in q̄ntitate ꝓportionata.

¶ Urina ergo in quātitate proportionata sanitati: ⁊ nature: ⁊ quantitati assumptorum sanitati significat. Probatur per supradicta.

¶ Differētiarū quātitatis discrete significatio certa haberi non potest nisi presupponatur prius discretum eē ex diuisione continui. ergo presupponitur certa quantitas continua ipsi discrete quantitati per separationez notande. Ex quo sequitur: ꝙ significationes adinuicez debent distingui: computāda ergo est tota summa vrine: que in die mingitur: siue multis: aut paucis mingatur vicibus: eius summe iudicia ferre oportet ſm regulas suprapositas. Deinde obseruandum in paucis: aut multis vicibus mingatur et super huiusmodi differentijs iudicatur.

Urina frequenter micta.

¶ Dicitur igitur. ꝙ vrina frequēter micta demptis iudicijs quantitatis continue significat virtutis contentiue debilitatem: aut vrine acuitatem: vel vesice lesionez. Probatur. Nam virtute retentiua existente forti: ⁊ non stimulata a qualitate vrine: vel ab egritudine vesice reseruat vrinā ad debitas vices: debito tempore: ⁊ spatio proportionatas expellēdā. ergo si frequentius debito expellatur: ab altero istorum prouenit: ergo alterum ipsorum significat. Distinctiua vero q̄ significat inter ista facile haberi possunt.

¶ Urina citius micta: quā exigit natura hominis sani: aut qualitas assumptorum virtutis retentiue fortitudinem significat: aut vesice insensibilitatē: aut mentis alienationem ⁊ diuersionez. Probatur. Illud quod facit retinere vrinam preter debtum est id: quod significatur per verum mictum: cuz rarus mictus non proueniat nisi ex tali retentione. Sed membri insensibilitas: vel mentis diuersio facit huiusmodi. ergo ipse rarus mictus significat alterum istoꝝ. ꝯña nota: ⁊ maior: ⁊ minor probatur. Quoniā virtute nō sentiente obiectum contrarium vel aggrauans retinet vrinam preter debitum: ⁊ rarius excitatur ad eius expulsionem: sed virtute membri obtusa: aut virtute sensitiua interior diuersa non sentitur obiectum contrariuz vel aggrauans. ergo membri insensibilitas ⁊ mentis diuersio est cā rari mictus.

¶ De significationibus modi mingendi ⁊ differentiarum eius. ¶ Capitulum. VII.

Adijciamus ⁊ nunc significatōes a mō mingendi sumptas cum magnam habeant cum significationibus sumptis a quātitate discreta conuenientiam. Dicamus igitur pro bonitate doctrine hoc in loco de ipsis.

Urina faciliter micta.

¶ Urina: que faciliter: ⁊ impetuose: ⁊ sine labore mingitur sanitatem portēdit. Illa enim vrina ostendit sanitatem quantum est merito modi mingendi: que seruat conditiones sani. sed talis est huiusmodi. ergo ⁊c. emittit enim sanus cum facilitate: ⁊ impetu: ⁊ sine aliquo labore tēporibus congruis. ¶ Urina guttatim micta cum tristi sensatione ardorem vrine portendit: ⁊ per ꝯsequens strangurias vel dissuriaz. Probatur sic. Talis eniz sensatio tristis:

aut prouenit

aut prouenit ex vrine acuitate: ⁊ multa sensibilitate ve
sice: aut lesione in vesica quemadmodum in excoria/
tione vesice contingit vel vlcere: sed quocūq; horum

Urina guttatim micta in egritudinib⁹ acutis ⁊ non acutis.

modorum facit: ardorem significat. ergo. ¶ Eadem
vrina in acutis egritudinibus inuoluntarie micta nō
precedentibus signis digestionis desipientiam signifi
cat: ⁊ mētis corruptionē. Probat̄ sic. talis. n. vrina non
ꝓuēit: nisi quia mā rēdit ad supiora: hoc est ad cerebꝝ
⁊ neruos. ob cuius ꝑtiam nerui lesi sunt simul cuz ce
rebro. ⁊ iō virtus sensitiua vesice sopita est ⁊ lesa. ideo
vrina nō sentit̄ in vesica: ſ; hoc fieri nō pōt sine corru/
ptione opationum sensus interioris: cū sit lesum orga/
num eius ⁊c̄. ¶ Talis vrina apparēs in febribus non
multū acutis ⁊ ꝑcedētibus signis digōnis fluxum san
guinis nariū futurū ꝓnuntiat. ꝓbatur sic. Inuolunta/
ria emissio vrine arguit nocumētū musculoꝝ seruien
tium virtuti retētiue. g̊ significat nocumētū cerebri ⁊
partiū supioꝝ. vt dcm̄ est. q2 tale nocumētuz fit cuz si/
gnis digestionis: vt ꝑsupponit̄. g̊ fiet expulsio p partes
vbi fit stimulatio. Sz stimulatio fit in partibus supio
ribus: ⁊ inter ipsas nulla cōmodior estiua ad expellen/
dum q̄ȝ nares. g̊ fiet per exitum sanguinis nariū. Se/
cus aūt fieret: si virtus nō mitteret: ⁊ signa digōnis nō
apparuissent: qm̄ desipiētiaz significaret. vt supra dcm̄
est. talis. n. vrina guttatim micta vtplurimū est alba.

Urina debiliter micta.

¶ Urina que debiliter mingit̄: ⁊ longo spatio siue im
petu carēs cum tristi sensatiōe: ⁊ maxime si diu reser/
uari nō valet: virtutis expulsiue debilitatē significat: ⁊
vesice relaxationē: ⁊ maxime colli ei⁹. Pz pro tāto: q2
si virtus retētiua esset fortis expelleret cū impetu ⁊ su
bito: ⁊ si membꝝ non foret relaxatū reseruaret̄ ad tp̄s
congruū: ⁊ nulla est in vrina mala qualitas: nec in mē
bro altera lesio: cum nulla sit tristis sensatio. g̊ solum a
debili virtute ⁊ vesice relaxatione ꝓuēit. g̊ solū ipsum
cum tali relaxatione significat. ¶ Urina guttatiz mi/
cta absq; dolore: ⁊ acuta egritudine vrine grossitiem si
gnificat: aut opilationē tolli vesice lapide: vel callosita
te: vel mucillaginositate factaz pz satis: ac etiam signa
discernentia.

¶ De significatione differentiarum odorum vrine.

¶ Capitulum. VIII.

Urina īfirmi in tribus casibus pōt esse silis vrine sani in odore ⁊ colore.

TEmpus est: vt ad significatōes dif
ferētiaruz odoꝝ vrine de
ueniamus. ¶ Ubi ꝑus intelligēdū est nō
fore incōueniēs aliquādo ꝯtingere vrinā
īfirmi eē similē vrīe sani in odore. Et hoc
in tribus casibus: aut. s. cū egritudo est imālis: aut si ē
mālis: mā tendit ad alias vias q̄ȝ ad vias vrine: siue il
lud ꝓueniat ex opilatione viaꝝ vrine: siue ꝙ nā repit
ex se in expellēdo p alias vias: aut 3° si coleric⁹ a nā re
gimine pmutatiuo pmutet̄ ad frigiduz. Deinde intm̄
a calore ꝑternāli supcalefiat: vt quantum aurea fuerit
sua nāli cōplexione: certuz est ꝙ vrina erit eiusdē odo/
ris: sicut prius fuerat: ſ; prius fuerat sanus ⁊ nūc infir/
mus. g̊ vrina infirmi est similis sano in odore: pōt hoc

Uria sani qñ ei silis fit vrine infirmi.

dici de colore suo modo. ¶ Intelligendū ēt 2° nō fore
incōueniēs ēt econtra. vt vrina sani fiat similis vrine
infirmorū. sicut cōtingit in his: que sparagos comede/
rint: in quibus vrina efficit̄ fetida multuz: ⁊ tamē nul/

Urina odore carens.

la est ibi egritudo. ¶ Urina odore carēs humorum
cruditatē significat: ⁊ cōplexiōis frigiditatē. Probat̄
Odor est q̄litas 2ª in fumali euaporatiōe fundata. vt
dcm̄ est supra de diffinitionibus: aut saltez non fit sine
tali fumali euaporatiōe. vbi ergo nullus est odor: nul/
la est fumalis euaporatio: ibi sūma frigiditas: cuz eua/
poratio fumalis a calido fiat. ergo vrina carens odore
cruditatem innuit. ¶ Eadem vrina si in acutis egritu
dinibus: ⁊ maxime febribus appareat: mortem signifi
cat: nisi ad alias vias pmutatio facta fuerit ⁊ ei⁹ dedu/
ctio. talis enim febris acuta vtplurimum est ex mate/
ria calida. ergo merito febris ⁊ merito materie cuz de
beret fieri illa effumatio. Si illa non fit aliunde: cōtin
gere non potest nisi propter mortificationē caloris na/
turalis per viaz resolutionis ac suffocationis: ⁊ quocū/
q; modo calor naturalis sit consumptus: mortem de/
nuntiat. ergo. ¶ Urina fetida cum signis digestionis — Urina fetida
vel maturationis scabiem significat vel vlcera in vijs
vrine: quoruz distinctionis cognitio habetur per squa/
mas in saniem. squame enim scabiem significant: sa/
nies vero vlcus. Probatur ergo vtraq; pars proposi/
tionis: ⁊ primo prima. signa enim digestionis arguunt
humorum bonam decoctionem: ⁊ aliorum membro/
ruz sanationē demptis vesica ⁊ renibus. ergo ex ipsis
humoribus: aut aliorum mēbrorum qualitatibus nul
lus fetor in vrina causatur. relinquitur vt solum cau/
setur ex aliquo nocumento in vijs vrine: sed hoc nocu
mentum causans fetorem non potest esse aliud q̄ȝ sca/
bies: aut vlcus: quia reliqua nocumēta nō causarēt fe
torem. ergo. ¶ Eadem sine signis digestionis signifi/
cat: aut apostema in vijs vrine: aut nigredinez in alijs
membris dispersam. hec ex superioribus deducuntur
facile. ¶ Urina fetida in febribus acutis cum sanita/
te viarum vrine periculum minatur. quod enim pro/
uenit nisi ex mala putredine: periculuz affert. Sed ta/
lis fetor est huiusmodi. ergo. vbi eni est magna putre/
do: de difficili digeritur: ⁊ cuz tempore: sed morbus est
breuis: cum sit acutus non prebens indutias. ergo ⁊c̄.
¶ Urina acris odoris significat putrefactionē humo — Urina acris odoris.
rum frigidorū. Probatur. Odor acetosus in vrina nō
fit nisi ex presentia humoris acetosi effumātis: sed hu/
mor acetosus est frigidus. ergo humorem frigidum
significat: sed ꝙ sit putridus. probatur ex eo: quia effu/
mat ab eo euaporatio illa fetida: ⁊ iste est odor: qui ma
xime appet in febribus flegmaticis. ¶ Eadem in acu
tis egritudinibus mortez significat. probatur ex eo: q2
in talibus non prouenit acredo merito mãe: cuz sit ca
lida: nec merito caloris febrilis. ergo soluz prouenit ex
extractione caloris naturalis: ⁊ dominio preternatura
lis: sed hec mortem significat. ergo. ¶ Urina fetens — Urina fetida
dulcis odoris dominium sanguinis significat non pu/
trefacti. probatur: quoniā talis odor non fit nisi per ad
mixtionē rei dulcis: ſ; in corpore nihil est dulcius san/
guine. ergo. ¶ Urina fetida cum amaritudine colere
dominium significat: probatur vt altera. ¶ Urina fe/
tida magis acris in sanis melancolie dominium signi
ficat. ¶ Item vt supra hoc addito: ꝙ dicitur magis fe
tida. est enim magis fetida ꝓpter adustionem: sed per
magis fetidam intelligimus quasi habentem odorez
magis extraneum. i. magis acutum in fetore: quoniaz
absolute sanguinee vrine sunt magis fetentes: ſ; fetor
ille non sit ita horrendus iuxta mentem Gal. s. terra
pentice. ¶ Urina fetida perseuerans in sanis: aut fu/
turam febrem significat: aut nature expulsionez ⁊ ex/
pugnationem: quod alleuiatione succedente dignoscu/
tur. probatur vtrūq;. fetor eniz non absoluitur a putre
dine. ergo significat presentem materiaz putridā: que
si non expellatur febrez cābit putridā. ergo. ¶ Si ab — Canon
vrina fetida in acutis egritudinibus fetor subito remo
ueatur sine crisi laudabili mortez significat. probatur:
quoniā fetor cum fiat a putredine non sepat̄ ab vrina

nisi sepetur putredo ab vrina. Sed non pōt putredo se
parari ab vrina nisi putredo expellat̄ ex̄: aut a vys vri
ne diuertat̄. Sꝫ extra nō pellit̄ ꝑ casum. ğ intra retine
tur: ⁊ nō nisi ꝑꝑ virtutis debilitatē: ⁊ ipsa nō cessat sti
mulare: ğ virtus succumbet: ⁊ ꝑ ꝯn̄s mors sequetur.
Secus autē foret: si expelleretur extra: vt iuuamētuꝫ
alleuiatio sequeretur: seu nō significaret virtuteꝫ ꝑua
luisse: ⁊ per consequens salutis signum fore.

De significatiōibus dr̄ntiaꝝ saporis. Cap. VII.

Oret ꝯn̄s: vt de sigñatiōe dr̄ntiaꝝ sa
poris ageremꝰ. Sꝫ qm̄ talis spe
culatio: ⁊ in se pulcherrima sit bn̄sqꝫ pluri
mas cōsiderationes notabiles ad multas
medicinales mās plurimuꝫ deseruiētes: ⁊
inter alias maxime deseruit cognitiōi ha
bēde de complexionato: ⁊ in hac pn̄ti mā ēt ad plenaꝫ
vrine cognitionē iuuamentuꝫ p̄stet: tn̄ qꝛ in practicā ⁊
expientiaꝫ ducēda nō est: q̄ꝫtū ad hāc spectat tractatio
nē. ideo ad locuꝫ reseruemus conueniētiorē: vbi plene
⁊ exquisite mā ista tractabit̄. Hic āt satis sit suas dr̄n
tias enumerasse: quēadmodū supra egimꝰ. Poterit. n.
quisqꝫ de se facile ꝑ eas iudicare de significatiōibus il
laruꝫ dr̄ntiaꝝ odoris: qm̄ eedē fere sunt differētie ⁊ si
gnificationes: aut parum admoduꝫ differētes ꝺm me
dici ꝯsideratione.

De significatiōibꝰ dr̄ntiaꝝ coloris. Cap. VIII.

Iam ad significatiōes coloꝝ accedē
dum est. Intelligēdū tn̄ ꝑus
nō fore nostre intētiōis ꝺm illā triplicē assi
gnationē multiplicitatis coloruꝫ: significa
tiōes dr̄ntiaꝝ coloꝝ ostēdere. Qm̄ nugato
rium foret ⁊ inutile: cū satis sit numeꝝ intelligere co
loꝝ ⁊ rōnē multiplicationis ipsoꝝ: ac modū ēt concor
die in diuersitate assignādi varios colores: put in par
titione coloruꝫ supra fuit clare ostēsum. Nunc aūt sat
erit omniū coloꝝ: qui ex 3ª illa partitione colliguntur
significationes ostēdere: cum in ea omnes coloꝝ dr̄n
tie: q̄ in alys notant̄ apparent. Nec sit color: de quo ibi
rō nō hēat̄: ⁊ sic reliqui modi assignandi colores in ea
inclusi implicite ꝙ extāt. ideo sine repetitione aliaruꝫ
3ᵉ assignationis ordineꝫ sequemur. Si tn̄ prius ad me
moriā reuocauerimus: que vl̄r de significatiōibꝰ oīuꝫ
supra diximus: ⁊ particulariter de coloribus: quoꝝ si
gnificatiōe suꝑ tria fieri asseruimus quēadmodū a tri
bꝰ cāri: ⁊ depēdere in vrina dicitur. s. q̄litate digestiōis
abundātia humoꝝ: ⁊ q̄litate cōplexiōali. Et q̄ꝙꝙ: qōli
bet hoꝝ trium ꝑ ipsum colorē significari valeat: prin
cipalius tamē complexionalis q̄litas. scdo vo humoꝝ
copia qui in corpore dominātur: ⁊ 3º qualitas digestio
nis rep̄sentat̄ ꝺm ꝙ primo colores in vrina dependēt
ab actione qualitatū complexionaliū: in ipsa aquosita
te vrinali. Et scdo causantur a cōmixtione humoꝝ tin
gētium: seu ab humoribus aquositati cōmixtis: ⁊ id si
gnificat scdo loco suꝑ humores: ⁊ 3º minus principal̄r
cāntur a digestione. ⁊ ideo ipsi minus p̄ncipal̄r signifi
cant suꝑ qualitate digestionis. Substātia vo ⁊ si eadē
tria significare hēat: que ⁊ color: principalius tamē si
gnificat humoꝝ naturā ⁊ dominiū: cum ipsa substātia
vrine ab humoꝝ natura: eorūdēꝙ substantia imedia
te ⁊ principaliter generet̄. Secūdario vo significat su
per qualitatē digestionis tāꝙ ida quo scdo loco causa
tur. h̄ est a digestione. Ultimo vo ⁊ minus principal̄r
sigñat suꝑ q̄litates ꝯpl̄onales tanꝙ eas: a q̄bꝰ minꝰ p̄n
cipal̄r depēdet. Hypostasis vo p̄ncipalꝰ significat suꝑ
digestionē. scdo suꝑ humoꝝ abundantiā: ⁊ qualitateꝫ.

Quid principalꝰ significet colō ⁊ qd s̄ba vrie ⁊ qd hypostasis.

tertio suꝑ qualitates complexionales mēbroꝝ: quēad
moduꝫ suo loco dicemus: ⁊ serua hoc: quoniā ad iudi
cia vrinarum certificāda plurimuꝫ valēt. Erat aūt
3ᵉ ꝑtitionis assignatio talis coloꝝ. quidā simplex. alter
vo compositus. De simplici igit̄ agēduꝫ prius cum vt
plurimū compositoꝝ cognitio ex simpliciū cognitiōe
depēdeat: qm̄ sicut res se hꝫ ad esse: ita se hꝫ ad cogno
sci. Sūt aūt compositi ex simplicibus vtplurimū cau
sati. colores vo simplices hac ratione partiebant̄. Nā
omnis color: vel extremus est: vl̄ medius: ⁊ vterꝙ sub
diuidebatur: quoniā aut est vere medius aut medius
ꝑ appropinquationeꝫ. Et simil̄r extremus: aut est vere
extremus: aut extremus ꝑ appropinquationē ad ip̄m
vere extremū: ⁊ vlteriores assignationes: que iterū se
quunt̄ supra satis explicuimus. Ad significationes
igit̄ deuenientes dicimus in p̄mis gnāl̄r: ꝙ color: q est
vere medius: vere est significator sanitatis ⁊ tempera
mēti in q̄litatibus: humoribus: ⁊ digestiōe: extremus
vo egritudinis ⁊ distēperamenti in eisdē ꝺm ipsius ex
tremi nām. Nam color albus: qui vere est vnus extre
morum egritudines frigidas: ac frigiditatē cōplexio
nalē: ⁊ frigidas humiditates: ⁊ digestionis ablationeꝫ
significat. Niger vo qui est alterū extremum egritudi
nes adustionis: intēsissimū calorē: ⁊ humores acutos: ⁊
adustos: ⁊ corruptā digestionē significat. Itē etiam
⁊ egritudines mortificatiōis ipse color niger significa
re pōt vbi ꝑ viā congelationis fiat. Colores aūt q sunt
tales ꝑ appropiquationē: siue medy: siue extremi in si
gnificatione coincidunt: cum his: q̄bus appropinquāt
ꝺm magis ⁊ minus. vn̄ qui appropinquāt albedini cū
ipso colore albo in significando cōcurrunt: ⁊ qui nigre
dini cū nigro: ⁊ qui medio cū ipso medio colore coinci
dunt: magis tn̄ aut minus ꝺm maioreꝫ: aut minorem
appropinquationē. vt dcm̄ ē. Spālius tamē descē
dēdo dicimus: ꝙ color albꝰ: ⁊ oēs qui ad ipsum appro
pinquant: q ꝺꝫ illam tertiā rationeꝫ diuisionis colorū:
hi sunt. cristallinꝰ. mucillaginosus. vnctuosus. albugi
nosus. lacteus. glaucus. karopos. Oēs igitur hi colores
digōnis debilitatē significant: ⁊ humoꝝ crudoꝝ abun
dantiā ⁊ frigiditatis dominiū: ⁊ maxime in membris
nālibus. Probatur hoc pro tāto: quoniā tales colores
aliunde cāri nequeunt: nisi fuerit opilatio: vel ad alias
vias diuersio: aut multe aque potatio: vl̄ quodcūꝙ ex
rebus nō nālibꝰ copori indebite occurrēs potēs in vri
na illuꝫ colorē efficere. Et nota bn̄: ꝙ hoc qō nunc
dico de coloribus albis: ita ⁊ in alys suo mō intell̄ndū
sit: hoc est: ꝙ nulla res occurrat corpori potēs al̄r imu
tare vrinā: vt supra in ꝯditiōibꝰ obseruādis in iudicys
vrine clare fuit exp̄ssum. Et ex his pꝫ: vrinā fore al
bam. ⁊ tn̄ ꝯpl̄onē calidā ⁊ humores calidos in corpore
dn̄ari: ⁊ ecōtra vrinā rubeā: ⁊ ꝯpl̄onē frigidā: ⁊ humo
res frigidos. sicut pꝫ in colica. Pꝫ ēt idē vbi flegma in
vys vrine putrefieret: ꝙ vrina ꝑꝑ putredinē tingeret̄:
tn̄ humores eēnt frigidi. Urina alba cristallina fri
giditatis dn̄ium ⁊ digōnis debilitatē ab eodē frigidita
te prouenietē significat. Ratio huius est: qm̄ vbi sum
ma trāsparētia: ibi summa indigestio: ⁊ nullius humo
ris cōmixtio: cū digestio: ⁊ humoꝝ cōmixtio hn̄t ꝑuita
tem impedire ꝑ partiū terrestriū cōmixtionē cuꝫ dya
phano. sꝫ in tali albedine cristallina ⁊ hmōi trāsparen
tia. cū iō cristallina dicat̄. ğ ⁊c̄. Urina alba mucilla
ginosa flegmatis crudi mixtionē significat. pꝫ quia ex
admixtione talis flegmatis cātur talis vrina. ergo ⁊c̄.
Urina alba vnctuosa seu margaritalis flegmatis li
quefactioneꝫ fieri significat eadem ratione que supra.

Canon quid color mediꝰ albꝰ ⁊ niger significent.

Vrīa alba: ⁊ ad ipsam propinqua quid significet.

Vrina alba cristallina.

Fungalis

Alba fungalis. ¶ Fungalis vrina alterum trium significat saniē: aut
māā flegmaticā crudā vrine admixtā: aut lapidē. Rō
huius est ex eo: q̄ ad hoc vt sit talis: fieri nō pōt nisi p
admixtionē alicuius corporis. Illud aūt est: vl' sanies:
aut mā̄ flatica. talis āt est mā̄: ex q̄ lapis gnātur. ḡ rc.
¶ Signa aūt distinctiua iter ista hec sunt: qm̄ sanies
residet in fundo: r fetorē facit. mā̄ aūt flegmatica resi-
det in fundo: r fetorez nō facit. In calculosa vō alique
ptes lapidis in fundo appent. Aduerte tn̄: q̄ aliqn̄ pos-
set sanies ēt fore mixta cuz tota suba vrine: r maxime
quādo sanies pueniret a toto vel a mēbris multū lon
ginquis: q2 tunc miscet: qd nō fit: cū venit a renib⁹ vel
Urina lactea vesica. ¶ Urina lactea: que vere similat lacti signifi-
cat mortē: aut ptisim cū significet nālis caloris extin-
ctionē. Aduerte tn̄: q̄ vrina lactea similis lacti: seu pti
sane pōt puenire ex debilitate digestiue epis. sicut ali-
quādo in decrepitis vidi propter debilitatem caloris
nālis signuz māifestū: q̄ confortato epe de lactea sub-
Uria plūbea tilior ac colorata magis efficitur. ¶ Plumbea caloris
mortificatiōis pncipiū significat ex frigiditate proue-
niens: aut veneni potu. Probat: qm̄ inquātū est meri
to albedinis: caloris defectio denotat. Quātū vero me
rito fuscedinis: q̄ p plūbeitatē exprimit: nō solū debili
tas: verū ēt r extinctio ac mortificatio signāt. ¶ Se-
quit etiā vt vrine albedinē ad alias dispōnes refera-
mus: sicut supra de suba r dyaphanitate: ac etiā de reli
Urina alba quis egimus: vt tādez oēs eius significationes explice
aut lactea in mus. ¶ Dicamus igr̄: q̄ vrina alba in acutis febrib⁹:
feb. acutis. aut lactea post eius tincturā appens significat ptez co
lericā ad alia loca diuertisse q̄ per vias vrine: r sic aut
ad intestina defert: vbi fluxū faciēt ad caput: r frene-
sim cābit: aut ad aliquod aliud membruz: r ibi aposte
ma cābit: r per ɔn̄s alterū istorū necessario talis vrina
significabit. Nā acuta egritudo r maxime febris non
nisi ab humoribus calidis: aut saltem a forti calidita-
te dependet. ergo quātum est merito presentis ipsius
vrina deberet tingi: r tn̄ non tingit. ergo mā̄ illa cali-
da alio tendit longe a vijs vrine. ¶ Urina alba in fe-
bribus continuata absq3 fluxu frenesi: vel quouis alio
apostemate permutationē in q̄rtanā significat. colligi
aūt pōt ex supra assignata rōne. ¶ Itē pbari pōt: qm̄
talis pmutatio nō fit nisi per māei subtilis resolutōez
r māei grosse r melācolice multiplicatōez: r maxime
Urina alba i ycteritia. si fuerit in suba subtilis. ¶ Urina alba in ycteritia ap
parens caloris epis debilitatē: ac etiā virtutis expulsi-
ue eiusdem significat: r per ɔn̄s hydropisim minatur.
pz: qm̄ colerica mā̄: que ycteritiaz cāt in epate retineri
contingit. ¶ Urina alba in sanitate perseuerans dige
stionis puationē significat: r maxime si alie differētie
coniungātur. Probat: qm̄ calor est debilis. ¶ Urina
alba in sanitate pseuerās: mlta r lumiosa: r cū sedimi-
ne grosso fridos viscosos r flegmatis hūores in corpe
multiplicari significat. ¶ Urina alba in sanitate pse-
uerās subtilis: clara: humores melācolicos in corpore
multiplicari ptendit. Has oēs ppositiones ex supradi
ctis facile quisq3 ex se pbare poterit. ideo pretereo ea-
rum pbationem. ¶ Urina alba multa r fusca colere
occultationē significat. ¶ Urina alba in principio fe-
brium: que postea nigrescit: sicut in continua humoris
Urina lactea expulsionez per vias vrine signāt. ¶ Urina lactea si-
milis sero: de quo butiruz est extractum mortez signifi-
cat: aut ptisim. pz ex eo: q2 caloris extinctiōez signāt.
Colores medij qd significēt. ¶ Omnes colores qui accedunt ad mediuz a latere al-
bedinis post eos: qui nominati sunt: ac ēt qui accedunt
ad eundē mediū a latere rubedinis: caloris actionez: r
digōnis fortificatiōez: r calidorū humorū pn̄tiaz signi-
ficant: diuerso tamē mō ab eis sumit significatio: qm̄
oēs qui sunt post citrinū signāt caliditatē magis ex
presse: ex quo vestigiū eius in eis magis r clari⁹ appet.
Et sic citrin⁹ r palearis vt sic ɔpatiōe aliorū nō signāt
caliditatē: l3 cōpatione alborū bene significēt illaz: r iō
cōiter dr̄: q̄ palearis signāt frigiditatē: r citrinus tēpa-
mentū ad hunc itellectū: q2 in paleari nō est vestigiū
dominij caloris supra frigiditatē: sicut appet ī citrino.
Et ideo citrinū dr̄ significare caliditatē: l3 Ga. pmo de
crisi cap. i3. dicat colorē optimū fore citrinū cōmixtuz
cū rubedine: r idez in cōmē. zi. pnosticorū: r Theophi
lus. Optim⁹ color vrine est citrinus: r ēt signū optime
sanitatis. Et h̄ ideo: qm̄ vult vrinā sani declinari ex ci
trino ad rubedinē magisq3 ad palearē. r hoc māifeste
appet in verbis eius dicētis: q̄ declināt ad citrinū tin-
ctū r rubeū clarū. ¶ Sz tn̄ q̄q3 ita sit: nō tn̄ corrn̄dē-
ter sumit iudiciū absolute de intētiōe maioris calidi-
tatis: q2 vltimus gradus citrinitatis. s. rube⁹ maiorē si-
gnificat calorē q̄ alij duo gradus citrinitatis ipm īme
diate pcedētes: qm̄ sicut colores rubedinis minorē si-
gnificāt caliditatē: vt est declaratū: q̄ colores citrinita
tis sup flauū: r ēt q̄ color rube⁹ clarus. vt Gal. placuit
pmo de crisi eodē caplo. i3. r sic medi⁹ iter colorē nālē
sanguis r nālē colorē colere. Quare vr̄ inuere: q̄ talis
color intēsiorē signāt caliditatē q̄ color rube⁹ absolu-
te: r remissiorē q̄ color purus coleric⁹: r initit huic rō-
ni: qm̄ ille fit p admixtionez ptiū sanguis. iste aūt per
admixtionē ptiū colere r sāguis sua mixtiōe rubeū ef
ficit r clarū. colera vō citrinū. ¶ Itelligēdū ptereа: q̄
l3 oēs colores citrinitati affines tēperamentū r medio
critatē significent: nō tn̄ semp essentialē r intrinsecaz
mediocritatē portēdunt: sed aliqn̄ extrinsecā r accidē-
talē: qm̄ nō solū a tēperato calore nāli pducunt hi co-
lores: s3 ēt a calore aucto ieiunio: r abstinētia: nec nō a
motu forti corporis r animi. similiter r a dolore. Qua-
re semper ante iudicij certitudinē faciendā examinā-
dum: an laborauerunt labore animi vel corporis: ieiu-
nauerit: aut dolorez passus fuerit: r postmodum indi-
candum. ¶ Urina igitur palearis in colore principiū Urina palearis.
actionis caloris significat r diminutam digestionem.
¶ Citrina flaua aliquantulum magis auctā digestio-
nem. ¶ Urina citrina intense citrinitatis: r citrina ci-
trangularis quasi perfectam denotat r completaz ca-
loris naturalis actionem r digestionem. ¶ Urina au-
rea vere temperamentuz digestionis r humorū equa-
litatem: r complexionis temperamentum quātum est
merito coloris significat: omnes he propositiones ex
supradictis apparēt. ¶ Urina zaffarano similis in co-
lore: colere rubee dominiuz significat. ¶ Urina ignea
seu zaffarano igneo similis colere: incendium r acutā
febrem significat: r maxime si substantia sit subtilis.
¶ Urina citrina in pricipio egritudinis: si intendēdo
procedat vsq3 ad igneitatis terminū: signuz est calorē
febris continuo: r incessanter augeri: r in hoc stat ter-
minus citrinitatis.
¶ Colores vero: qui citrino sunt propinqui ex alio late Colores rubei qd significent.
re: r ab eo recedendo procedunt versus nigruz: sunt co
lores rubei: qui omnes secundū gradus suos quantuz
est ex se dominium significāt sanguinis in toto corpo-
re exceptis his casibus. s. debilitate epatis: hydropisi
r ruptura vene: r in dilatatione colatorij: in quibus ru
bea vrina apparere potest stante paucitate sanguinis
in toto. Arguatur eniz sic. Colores fiunt vel admixtio
ne humorum: vel dominio caliditatis: aut fortitudine

digestionis: sed color rubeus vt sic non fit dominio ca
liditatis. vt supra probatum est: nec ex forti digestiōe.
ergo rc. rubei humoris mixtim. hic autem non est ni
si sanguinis. ergo sanguinis abundantiam significat
quantum est ex se. vt dixi. ¶ Urina tamen rubea q̄
Urina rubea i acutis egritudinibus.
si sanguinea securior est q̄ȝ rubea colerica: quoniā ma
ius significat incendiū. vt supra ꝓbatum est. ¶ Par
ticulariter v̓o per singulos gradus rubedinis discurrē
do dicamus: ꝙ vrina rubea quasi sanguis sine apertu
ra vene in acutis egritudinibus repletionē superfluā ꝛ
maxime sanguis significat. ¶ Urina rubea p̄dicta in
eodem casu si paulatim mingendo emittit̄: ꝛ cuȝ ma
lo odore raptum seu cursum maloꝝ humorum mali
gnoꝝ ad loca suffocātia significat: ꝛ maxime si sit sub
tilis. Probat̄ ꝑ tāto: q꞉ cum subtilis sit indigestionē
significat: ꝛ per ꝯñs nō pōt ex nāli crisi fieri nisi ex vi
sinthomatis: quo recurrunt illi mali hūores ab extrin
secis ad intrinseca mēbra: q̄lia sunt vene. Dixi aūt no
tanter non posse fieri ex nāli crisi: qm̄ vbi esset multa
ꝛ grossa: ꝛ in die cretica cū p̄cessione signoꝝ digōnis si
gnuȝ esset terminationis egritudinis: sicut patere pōt
intelligenti. ¶ Urina p̄dicta: ꝛ in p̄dicto casu etiaȝ si
mingat̄ multa ꝛ grossa in principio: ꝛ postea subito at
tenuat̄: nūq̄ȝ fit bona crisi: crisis signāt imperfectōeȝ:
ꝛ per ꝯñs recidiuam pȝ satis. vt supra notata ratione.
¶ Urina rubea facta yceritia: parue tñ rubedis: ycte
ritia tñ in sua dispōne manēte debilitatē significat ca
loreȝ epatis ꝛ eius suffocationē. ꝛ per ꝯñs hydropisim
minat̄. ¶ Urina rubea valde in corporib᷒ sanis possi
bile est eā significare longum ieiuniū p̄cessisse ꝛ maxi
me in corpore calido: cū multū ex fame calor acuat̄: ꝛ
Urina ru. cū grauedine renū. Uria ru. in doloribus capitis. Uria ru. in acutis.
per ꝯñs vrina inflāmat̄. ¶ Urina rubea i egritudini
bus renū hoc est cū grauedine eoꝝ: apostema calidū
in renibus signāt. ¶ Urina rubea in capitis dolorib᷒
desipientiā signāt: qm̄ ꝑmixtionē humoꝝ ꝛ spirituum
portēdit. ¶ Urina rubea in acutis rubescere incipiēs:
ꝛ sic permanēs ꝛ nō faciēs epar: apostema renū diffici
lis nāe signāt seu malignū. ¶ Hec eadē si cuȝ p̄dictis
fuerit turbida signāt. idē tñ epatis debilitatē. ¶ Que
iā dicta sunt de signātiōibus dictoꝝ coloꝝ rubeorum
ꝑti ex dictis ꝓbata vident̄: ꝑtiȝ ꝓbari pñt ex eo ꝙ oīs
calor. vt sepius dcm̄ est ex vrina fit: aut ꝑ viā digestio
nis: aut q̄litatū p̄marū: aut mixtionis humoꝝ. Quātū
aūt ad digōnē certū est rubeū colorē a digōne impedi
ta per nimiā caliditatem ꝓuenire. ¶ Quantum v̓o ad
actionē qualitatū p̄maꝝ nulli dubium oēs colores ru
bei a caliditate depēdere: ꝛ inter eos rubeus obscurus
a sanguinis ebullitione fit: ꝛ rubeus puluerulent᷒ a san
guinis putredine: ꝓpterea ꝙ ꝑtes incinerate miscētur
cū vrina. ¶ Quātuȝ v̓o ad mixtionē certū est coleraȝ
misceri: aut sanguinē. si v̓o colera misceat̄: sic efficitur
rubeus igneus: q maiorē signāt caliditatē q̄ȝ ceteri ru
bei. vt supra diximus: cū fiat mixtione colere: qui hu
mor est ceteris calidior. Si vero sanguis misceat̄: cuȝ
sanguis sit duplex. arterialis. s. ꝛ venalis. sic rubeus ab
solute fit ꝑ mixtionē sanguinis venalis. rubeus v̓o ro
seus per mixtionē sanguinis arterialis.

Colores virides qd significent.
¶ Oēs colores virides fritatē extremā signāt cū ab
ea depēdeāt. ꝛ maxīe si sint cū suba subtili. Si v̓o fue
rīt cū suba grossa: nō signarē vl'r friditatē. Qm̄ erugi
nosus ꝛ porralis adustionē plurimaȝ signāt: lȝ viridis
porrinus nō tā vehementeȝ signāt adustionē: sicut eru
giosus. Et breuiter oēs mali sunt: ꝛ maxime si sine hy
postasi appareāt: nec opus est de coloribus viridibus
plura in spāli describere: cuȝ hec satis sufficere videan
tur. Pro gnāli ꝛ spāli notitia. si tñ addamus hunc colo
rem: nōnūq̄ȝ veneni potatiōeȝ significare. Ceterū si cū
hypostasi fiāt nature vero victoriam supra materiam
tādem portendunt.

Colores nigri qd significent.
¶ Colores nigri omnes incendium grande significant:
aut mortificationē magnā caloris īnati: aut positiuaȝ
congelationē eiusdē. Significāt ēt 2° mixtionē colere
aduste: aut melācolie aduste. ꝛ per ꝯñs alterius liquo
ris dñium in corpore: vel 3° significāt futurā: aut p̄sen
tem crisim s̄m ꝙ spālius de singulis patebit: lȝ ꝓbari
possunt ex dictis supra de significationibus in cōi: qm̄
hmōi colores: aut ab actiōe qualitatū dependent: aut
mixtione humoꝝ nigroꝝ: aut nature expurgatiōe post
Urina nigra
digestionē: ꝛ per ꝯñs alteꝝ hoꝝ: aut duo: aut simul oīa
tria tales vrine signāt. ¶ Urina nigra ꝓcedens s̄m
viā crocei coloris: sicut in ycteritia spissitudineȝ colere
signāt: aut p̄ncipiū adustionis eius tādeȝ ycteritiā por
tendit. ¶ Urina nigra ex fusco ꝓcedens colere nigre
dñium signāt. ¶ Urina nigra ex viridi: aut indico ꝓ
cedēs nigrā colerā ꝛ adustā in corpore signāt. ¶ Uri
na nigra: quā p̄cessit viridis: aut liuida cuȝ pauco sedi
mine dñium signāt frigiditatis positiue. ꝛ nām succū
bere: ꝛ maxime si fuerit odore carens. ¶ Urina nigra
quā antecedit rubea: aut citrina cū virtutis dissolutōe
mortificationē signāt caloris īnati: ꝛ frigiditatē p̄uati
uaȝ. ¶ Urina nigra in p̄ncipys febriū si nō sint signa
bone crisis signāt morbuȝ superare nām: ꝛ mām mali
gneri: ꝛ caloris nālis defectionem. ¶ Urina nigra vel
rubea obscura in acutis febribus. si tenuis mingitur: ꝛ
paulatim: ꝛ in longo tempore: ꝛ odor eius acutus: ꝛ cir
ca tempora crisis ꝓuenit: euaporationē māe ad caput
significat. ꝛ ꝑ ꝯñs oīno: aut sonitū in auribus ꝛ desipiē
tiā in sensu signāt: aut crisim per fluxū nariū futuraȝ.
¶ Urina nigra in fine egritudinū melācolicoꝝ: quaȝ
precessit vrina grossa ꝛ aquosa: quā sequit̄ alleuiatio ꝛ
maxime. si ei᷒ q̄ȝtitas multa fuerit: aut in die crisis: do
miniū nāe crisim faciētis signāt: ꝛ illaꝝ egritudinum
terminationeȝ: cuiusmodi sunt q̄rtana: dolor dorsi: do
lor matricis splenetica egritudinis: que sequunt̄ retē
tioneȝ emorroydaꝝ ꝛ menstruoꝝ. ¶ Urina nigra in
acutis febribus: que nō est in aliquo dictoꝝ casuum: ꝛ
signa cretica nō p̄cesserunt: ꝛ maxīe si sit pauca ꝛ gros
sa: dñiuȝ signāt penitus adustionis: ꝛ mām morbi na
turā supare: ꝛ humidi radicalis cōsumptionē. ¶ Uri
na nigra: aut rubea obscura qñq̄ȝ vini nigri multaȝ po
tationē signāt: ꝛ maxime dū potat̄ cū relaxatiōe viaꝝ
vrine: qm̄ vrina in ea nihil operata est. ideo coloreȝ ei
nullū abstulit. ¶ Urina nigra qñq̄ȝ ēt caloreȝ in reni
bus signāt: aut humorē grossuȝ in eisdē ꝯtētū. ¶ Uri
na nigra in senibus: ꝛ sil'r in mulieribus corruptioneȝ
signāt innati caloris. Hec oīa facile rōne mōstrant̄. si
supradicta cōmode ad particularia applicent̄: ꝛ hec d̄
simplicibus coloribus dicta sufficiāt.

Colores cōpositi. Uria sicut lotura carnis.
¶ Sequit̄ videre significatiōes coloꝝ compositoruȝ.
¶ Color vrine sicut lotura carnis recentis similis san
guini in aq̄ dissoluto debilitatē epis: aut sanguis mul
titudinē signāt siue illa debilitas sit a dissolutiōe sub
stātie epis: siue a malitia complexiōis: ꝛ maxime cali
de. Sāguinis ēt multitudo: que signāt: dupl'r fieri pōt:
aut a multitudine grauāte ꝛ exuberāte virtutis nālis
ꝯtentiuā sui multitudine: aut ꝓpter ꝯtentiue ꝛ discre
tiue debilitatē nō potētis sanguinē retinere: ꝛ ab aquo
sitate segregare. ¶ Urina oleaginea: cui miscet̄ color
sicle est admodū olei ꝑꝑ sube viscositatē ꝛ trāslucētiā:
ꝛ hñs nitorē adipinū: signāt ꝯsumptionē ꝛ liquationē

humoris

humoꝛis ſubſtantialis:aut creticam expulſionem: cu/
iuſmodi ſignum diſcretiuum eſt preceſſio ſignoꝛum
digeſtiõis:ꝛ ſequella alleuiatiõis. ¶ Urina oleaginea
cuius vnctuoſitas fetet: ꝛ maxime ſi pauca mingatur
conſumptionẽ ꝛ liquationẽ penitus ſignificat. ¶ Uri
na oleaginea permixta ſicut lotura carnis:cõſumptio/
nem.et epatis: ꝛ eius ſubſtantie liquationeꝫ ſignificat
ꝛ maxime hydropiſim:aut ptiſim:vel parentiuam coꝛ
poꝛaleꝫ paſſionem. ¶ Urina oleaginea:quã preceſſit
nigra:ſi ſequitur alleuiatio:mundificationem aduſto/
rum humoꝛum ſignificat. ¶ Urina oleaginea ſi in
quarta appareat in egritudinibus peracutis: caloꝛis
febꝛilis victoꝛiam ſignificat:ꝛ infirmi preparationem
ad moꝛtẽ in ſeptima. ¶ Urina ſimplex oleaginea pn/
cipium conſumptionis:ꝛ ptiſis ſignãt pncipia. ¶ Uri
na oleaginea in coloꝛe ꝛ ſubſtantia breuiter ſignificat
renum liquationem completam:aut ptiſim completã
ꝛ eius ſtatum. ¶ Urina coloꝛis canini vtriuſqꝫ cole/
re ſimul aduſtioneꝫ ſignificat. ¶ Urina rubea:in qua
concurrit nigredo compoſitalis:ſignificat febꝛes: aut
groſſitiem putrefactoꝛum humoꝛum. ¶ Urina nigra
ꝛ ru.ꝛ eius nigredo ſi ad ſummuꝫ declinauerit:lateris
apoſtema ſignificat. ¶ Cõmune eſt omnibus compo/
ſitis coloꝛibus fere conſumptioneꝫ ꝛ humiditatis ſub/
ſtantifice liquefactioneꝫ ſignificare. Sed iter ſe ita dif
ferunt:quoniam qui coloꝛi epatis aſſimilatur:eius con
ſumptionem:ꝛ liquefactionem ſignificat:ꝛ qui coloꝛi
renum tantundem:ꝛ qui pulmonis itidem ſignificat
ſuo modo. Et breuiter cuiuſcũqꝫ membꝛi coloꝛi vrine
coloꝛ ſimilabitur:illius membꝛi conſumptioneꝫ: ꝛ ſue
ſubſtantifice humiditatis liquefactioneꝫ ſignificat. Et
hec de ſignificationibus differentiarum coloꝛum di/
cta ſufficiant.

Urine coloꝛ cuiuſcunqꝫ membꝛi coloꝛi ſimilabit ei⁹ cõſumptionẽ ſignificabit.

¶ De ſignificationibus contentoꝛũ vbi pꝰs de hypoſt. agetur:ꝛ eius dictis differentijs. Cap. IX.

De ſignificatiõibus contentoꝛum
tractaturi pꝛius de laudabili:ꝛ illaudabi/
li hypoſtaſi ſignificationes exponamus.
dehinc vero de reliquis cõtentis. ¶ Hy/
poſtaſis inter reliqua:que in vrina iudicanda ꝯcurrũt
pꝛincipatum tenet. ideo eius ſignificationes exquiſi/
tius indegemus:qd optime fit ſi ad memoꝛiam reuo/
cauerimus:que a pꝛincipio huius diſtinctionis vl'r di/
ximus:ꝛ ea ad hypoſtaſim ſpecialiter accõmodemus
Tria foꝛe ſupꝛa notauimus: ea que pꝛincipaliter vri/
narum differentie ſignificant ex eo: quia ab ipſis tan/
quam a cauſis pꝛoprijs dependent: qualitates: ſcilicet
complexionales:humoꝛes:qui in coꝛpoꝛe dominantur
ꝛ digeſtionis qualitatẽ. Quibus ꝛ nunc quartũ addere
poſſumus egritudinis terminũ:ſed hoc q̃rtũ veluti p/
noſticando deſignat reliqua tria quaſi demonſtrãdo.
Inter illa autem tria qualitas digeſtionis magis exa/
minanda eſt:cum eius diſpoſitio bona: aut mala ma/
gis pꝛopꝛie diſpoſitioni noſtri coꝛpoꝛis magis pꝛopoꝛ/
tionetur:ꝛ certitudo:que de digeſtiõe habetur:ceteris
alijs antecellat. Efficit autem hanc inter cetera hypo/
ſtaſis cognitio:quoniam coloꝛes magis actioni quali/
tatum:ꝛ liquoꝛ ſeu ſubſtantia dominio hꝛmoꝛuꝫ:ſola
hypoſtaſis digeſtioni equatur:ꝛ maxime tertiꝫ:que eſt
membꝛoꝛum:licet enim vt ſupꝛa dixímus tria hec.ſ.
qualitates:ꝛ humoꝛes:ac digeſtionem ſignificare poſ/
ſint. Unuꝫ tamen ipſoꝛum alteri magis eſt pꝛopoꝛtio/
natuꝫ. Hypoſtaſis igitur cum digeſtioni pꝛopoꝛtione
tur magis:licet ꝛ cetera ſignificare poſſit: maioꝛem ef

Hypoſtaſis pncipatuꝫ tꝫ in iudicio vri ne.

ficit de diſpoſitionibus noſtri coꝛpoꝛis certitudinem.
Ideo eius ſignificationi diligentius intendatur:ꝛ eaꝫ
nos ceteris diligentius examinabimus. ¶ Additur
etiam ſecundo:ꝙ ꝛ hypoſtaſis materia iuxta commu
nem ſententiaꝫ eſt poꝛtio humoꝛum:ſeu ſanguinis di/
geſta tertia digeſtione:ꝛ apta iam nutrire mẽbꝛa: quã
tanquam ſuperfluam reſpuens:nam cum liquoꝛe vri/
ne ad epar quaſi per refluxum tranſmittit. ꝛ inde per
veſicam:ꝛ renes ad extra coꝛpus. Ex quo licet elicere
ꝙ licet coloꝛ ꝛ ſubſtantia ſignificent aliquo modo di/
geſtionis qualitatem:tamen magis digeſtionis ſecun/
de:ꝛ certius qualitatem ſignificant:hypoſtaſis magis
tertie digeſtionis qualitateꝫ oſtendit. ¶ Dicamus igi/
tur pꝛius de hypoſtaſi.deinde vero de reliquis conten/
tis:ꝛ pꝛimo de laudabili ꝛ naturali hypoſt. igitur na/
turalis in ſuis conditionibus: ſcilicet quo ad coloꝛem
alba:quo ad ſubſtantiam ꝛ quantitatẽ mediocris:quo
ad mixturam partium equalis:lenis:quo ad ſituꝫ par/
tium cõtinua:cito apparens:ꝛ diu durans:in fundo re
ſidens ſeu deſcendens:quo ad ſituꝫ rotunda:ſeu pinea
lis quo ad foꝛmaꝫ. Talis igitur hypoſtaſis digeſtionẽ
ſignificat: que fit in toto:ꝛ maxime tertiam foꝛe com/
pletam ꝛ perfectaꝫ. poteſt hoc facile deduci ex pꝛeſup
poſito. vt patet intuenti. Fiet autem adhuc naturalis
hypoſta.ſignificatio manifeſtioꝛ. ſi conditionum ipſi⁹
neceſſitatem oſtendemus:quoniam ex eius conditio/
nibus arguitur completa digeſtio in toto coꝛpoꝛe: quo
niam talis hypoſta. cauſatur ex victoꝛia caloꝛis natu/
ralis ſuper materiam reſiſtentem cõuerſioni.ergo eſt
alba equalis ꝛc̃. Conſequẽtia clara eſt:cuꝫ caloꝛ natu/
ralis regulans ꝛ diſponens materiam inducit omneꝫ
modum pꝛeparationis: ſm quem poſſit illam in ſub/
ſtantiam membꝛoꝛum conuertere:quaꝫ ſi conuertere
in nutrimentũ penitus non valeat:ſaltẽ diſponit vt ſi/
mile ſit ꝑpꝛie nutrimẽto mẽbꝛoꝝ radicaliũ:que ſunt al
ba:lenia:eq̃lia:ꝛ foꝛme pinealis: cũ ꝺ nã calidi ſit aſcẽ
dere in hũidi figura. Añs pmũ de ſe ẽ notũ: qm̃ aliter
hypoſt.nõ foꝛet nãlis:ꝛ nãlis caloꝛ non vinceret mãm
reſiſtẽtẽ. Neceſſitas ẽt ex q̃dã ſimilitudine appet:quã
Ha.pmo de criſi notat:ꝛ eã replicat Yſaac.ſ.ꝙ hypoſt.
nõ aliter ſe hꝫ in hũoꝛibus ꝛ ſanguine q̃ꝫ ſe hꝫ in diſpõ
nibus nãlibus ſperma pꝛo gñatiõe:ꝛ lac pꝛo nutritiõe
ꝛ in diſpõnibus innãlibus ſicut ſe hẽat ſanies albi apo
ſtematis ad ſanguineꝫ ꝛ hũoꝛes. Sed ſperma lac ꝛ ſa
nies fiunt a natura alba:lenia:equalia in partibus foꝛ/
me rotunde:licet figura pyramidalis nõ appareat:tñ
globoſitas ꝛ rotunditas deſcendens ad inferioꝛa ꝛ ſi/
milia. Que ratione pꝛobantur. ꝛ pꝛimo ꝙ ſit alba pꝛo/
batur. nam cum nã in ſui decoctione dominatur: hu/
midum bene coctuꝫ efficitur coloꝛis albi: odoꝛis boni
ſube mediocris in ptibus:ꝛ ſilia. Si vero deficiat a de
coctione:hoc eſſe nõ põt niſi ꝑuatiõe ꝛ diminutiõe ca/
loꝛis nãlis:aut pternãlis dñio. ꝛ ſic aut crudũ ꝛ in indi
geſtum reddit humiduꝫ: aut aduritur. ꝛ ſic hoꝛribilis
fit in odoꝛe:diffoꝛmis in ptibus:in coloꝛe aut alba mu
cillaginoſa:aut cineritia. Nec tamẽ curandum:ſi hypo
ſtaſis p coloꝛe ſibi laudabili exigat albedinẽ:cũ vrina
alba ſignificet cruditatẽ. Sed dicendũ cũ Yſaac:ꝙ hy
poſtaſis cũ ſit pars ſuperflua inutilis: quam reſuit nã
ex nutrimẽto vltime digꝫſto opꝫ ſuſcepiſſe coloꝛẽ mẽ/
bꝛis ꝯfoꝛmẽ. Item etiam ꝛ cum ſanguis ſecũdo deco/
ctus:qui poſt complementuꝫ ruboꝛem amittit. ꝛ cum
nullus ſit coloꝛ:aut membꝛis ſimilioꝛ:aut ad recipien
dum membꝛoꝛum coloꝛes aptioꝛ q̃ꝫ albedo. ideo ei al
bedo tribuitur:ſicut ſaniei:ꝛ ſpermati:ꝛ lacti. Uria vo

seu liquor:cum solum suscipiat primam:aut secundaz caloris actionem:tamen priuatur colore aquositatis:ꝛ incipit in ea postmodum ex actione caloris remissus color apparere. Jdeo a principio cum nullus color appareat digestione dicitur priuata maxime prima:aut secunda. Ad inferius tendit cum inter vrine partes sit corpulentior:sed tamen ideo pendens:ꝛ non totaliter descendens:qr naturalis caloris impressionem seruās leuigatur:cuz grossior sit pars totius vrine. ¶ Fit etiā pinealis:ꝛ rotunda:quoniaz hec forma valde naturalis existit: ꝛ que naturaliter mouentur sursum sicut ignis hanc figuram sibi sumunt: quoniam forma est subtilitatem ꝛ leuitatem arguens. Huiusmodi est etiā forma cordis:vbi sedes est naturalis caloris.ergo vbi libera est eius actio: non soluz qualitates alias imprimet scdm formaz:q̄zq̄ȝ situs videatur alienus: quoniā cordis basis in parte appet superiori: ꝛ pyramis in inferiori. Jn hypostasi vero contrarium:cum basis inferius: ꝛ pyramis superiꝰ appareat. Sed hec difficultas facile tollitur:si hominem arborem euersam fore intelligamus. ¶ Fit etiam equalis ꝛ vniformis: vt appareāt humores equaliter obedientes ꝛ natura equaliter disposita ad actionez. ¶ Et est vltimo leuis ꝛ facile mobilis ad superiora ꝛ ad iferiora: vt sit obediens nature:ꝛ natura eam regulans absq̄ȝ immixtione cuz substantia vrine conseruet. Ex quibus omnibus facile conuincitur:ꝙ vbi omnia hec in hypostasi reperiantur:ꝙ completam ꝛ perfectam arguant digestionem ꝛ maxime tertiam. Si vero omnia desint: imperfectissimam. Si vero aliqua ꝑm magis ꝛ minus fiet innaturalis hypostasis. ꝛ ideo indigestionis significatiua.

Hypostasis i forma simi lat cordi:licz cōtrio fuādū videatur.

¶ De hypostasi illaudabili iaz dicendum:ꝙ cū illa illaudabilis sit hypo.cui altera vel plures istarum conditionum deficiunt. ꝛ vnicuiq̄ȝ tanto erit deterior q̄ȝto plures ex his deficiunt conditiones: vniuersaliter dicamus in primis omnem illaudabilem hypostasiz diminutionem significare actionis caloris nālis:ꝛ maxime quo ad actionez tertie digestionis. ¶ De singulis vero particulariter discurrentes dicamus primo loco q̄ȝtitatem ad colorez hypost.licet recipiat illas.20.differentias supra enumeratas:nobis tamen satis erit de 5.principalibus significationibus exponere: quoniam ex his relique fient mãifeste. Sunt aūt.5.nigra:rubea citrina:alba:ꝛ viridis. Et in primis imponēdo graduationez inter ipsas:alba minus mala ceteris.deinde rubea:postea citrina:postea illa:que est viridis:vltimo nigra horum omniū ratio ex ordine defectus nature in caliditate adurēte:aut in frigiditate:ꝛ accessu:ꝛ appropinquatione ad mediocritatem deduci potest. ¶ Hypostasis nō eo mō alba quo supra de nāli diximus: sȝ alba mucillaginosa:ac spumosa cruditatem significat: aut vehementē vnctuositatis mixtionez. ¶ Hypost. nigra eadem fere significat:que ꝛ vrina nigra:dempto ꝙ hypost.nigra sine nigredine vrine melior est q̄ȝ ecōtra. ¶ Hypost.viridis cum via sit in nigredinez idez significat:sȝ nō ita fortiter. ¶ Hypost.citrina ardētissimum significat calorez. ¶ Hypost.rubea sanguinis abundantiam:ac fastidiuz significat. ¶ Significationes differentiarum substātie hypost.illaudabilis eedē sunt significationibus substātie vrine. ¶ Judicia q̄ȝtitatis hypostasis similia iudicijs q̄ȝtitatis vrine sunt. ¶ Judicia difformitatis materiam arguūt etherogeneam:ꝛ calorez non vniformiter applicatum. Sed tñ intelligenduz:ꝙ in hypost.illaudabili minus est mala difformitas q̄ȝ vniformitas. ¶ Simile est iudicium de continuitate ꝛ discontinuitate partiuz: quoniā licet illaudabili:ꝛ naturali hypost. cōtinuitas sit conueniēs illaudabili:quāto in magis continua:tanto magis mala. ¶ Tempus vero apparitiōis hypost.,tarditatē:vel breuitatem arguit digestionis. Quanto enim tardius apparuit:tanto debiliorem significat naturam:ꝛ inobedientiorem materiam:ꝛ econuerso suo modo. ¶ Situs significatio de hypost.talis habetur:quoniaz cum est natans in sūmitate:ꝛ dicitur nubes p̄ncipiū sigñat digestionis:si cum reliquis conditionibus bone vrine concurrat.ꝛ ideo tantum deficit a bonitate digestiōis q̄ȝtum situs ille a fundo. Jn medio vero pendens augmentum in digestione sigñat. cum vero ad funduz descenderit:digestionis complementuz. ¶ Contra vero intelligere oportet:ꝛ contrario modo de his tribus sitibus:si cum malis ꝯditionibus vrine coincidant: qm̄ quando est natans.ꝛ dicitur nēphilis primū significat dominium morbi:cum vero est in medio dicta neorima:augmentum significat. Cuz vero residens penitus est:tunc nature defectum:ꝛ morbi victoriā significat. Probantur he propōnes:qm̄ nā humores:excoquens q̄rēs icipe facere hypostasim humores in primo dissoluit in quādam ventositatem grossam:quā cum mouerit in altum subleuat tanq̄ȝ ad locum proprium:vt ibi cum ascenderit vrine liquorem turbidum reddit: ꝛ ipsam ingrossat:ꝛ grossas partes:ꝛ fecales humores secum deferens: virtute sui motus quādam quasi nebulam efficit. Cum vero vlterius natura in opere decoctiōis progreditur: ventositatē magis subtiliat:qua subtiliata pars terrestris non potest ita in altum ferri:ꝛ sic in medio remanet: ꝛ ibi in hypostasim condensatur. Completa vero actiōe ꝛ decoctione vlterius ꝑs aerea:ꝛ ventosa integre resoluta euolat:ꝑs grossa ꝛ terrestris in fundum manēs:ibi hypostasim efficit remanente clara reliqua vrine substantia. Cōtrario vō mō fieri contingit:quando morbi malitia naturam superauerit.ꝛ ideo dicebatur ad hoc:vt tales situs bonum significent:vt esset cum eis concursus reliquorum signorum bonoꝝ. Quoniam locus hypost.ꝑm ꝙ locus: aut ꝑm ꝙ talis locus ex se bonum:aut malum significare nō habet. Jdeo hypost.natans licz in principio significet digestionis initium cum concursu reliquoruz signorum bonorum:tamen aliquando principium designat victorie morbi.ꝛ in medio residens augmentū ꝛ in fundo residens vltimum morbi dominium: si cū alijs signis concurrat malis.

Hypostasis illaudabilis.

¶ De significationibus reliquoꝝ ꝯtentoꝝ. Cap. X.

Postq̄ȝ significationes hypostasis tā laudabilis q̄ȝ illaudabilis enodauimus:tempus est vt ad reliqua contenta accedamus:iter que primo circulus occurrit. deinde vero ampula. ꝛ sic deinceps. ¶ De circulo igitur dicamus in p̄mis:ꝙ ipse super cerebri dispositiones significationem habet ꝑm ꝙ in prima distinctione satis clare probatum est. ¶ Circulus qui totus spumosus apparet. hoc est quando tota substantia circuli spumosa est:sensus iterioris significat turbationem:quoniam talis spumositas viscositatem:ꝛ ventositatem arguit in ventriculis cerebri: ex quibus cerebri operationes obtunduntur:cuiusmodi sunt sensus interiorꝫs omnes. ¶ Circulus plumbeus epilepsiam significat:patet pro tanto:quoniam melācoliā:aut flegma in meatibus cerebri sigñat:eius vias opilans:ꝛ sensus ingrossans. ¶ Circulus viridis etiaz melācoliā sigñat:qm̄ calorē cerebri mōtificatū arguit

De circulo.

iuxta ea:que dicta sunt supra de colore viridi. ¶ Cir-
culus rubeus sanguis fluxũ e naribus signãt:⁊ maxi-
me si reliq̃ signa cõcurrant.arguit.n.in partibus capi-
tis dñium esse sanguinis. ¶ Circulus tremulus parali
sim ⁊ spasmũ ex repletiõe signãt.ex eo q̃ flegma mul
tum fluxibile in cerebro reperiri arguit.

De spuma.

¶ Significatiões spume sm oẽs suas differẽtias iã col
ligende sunt.⁊ p̃mo coloris spume. Spuma cui⁹ color
niger citrinus:aut ruffus est:ycteritiã signãt nigrã:seu
spleneticã:aut citrinã:aut viridẽ.

Spuma sm se.

¶ Spuma in vrina
repta sm q̃ spuma absq̃ alijs differẽtijs vẽtositatem
signãt cũ viscositate. Qm̃ ad ipsius ↄstructionem duo
hec ex pte mãe necia sũt:puta mã hũida vel viscosa:⁊
vapor:seu vẽtositas inclusa ↄcurrente calore mouen-
te tanq̃ agens. Motus vero partes agitat humidas ⁊
viscosas:⁊ aereas ventosas sub humido aqueo:vel vi-
scoso concludit. Caliditas etiã subtiliãdo partes humi
das:⁊ in vaporẽ ↄuertendo spumã pducit:nõnunquã
vero vtrũq̃ simul ↄcurrit motus.s.⁊ calor:quẽadmo-
dum in currentibus equis ore spumantibus apparet.

Spuma ampullosa.

¶ Spuma võ ampulosa:⁊ diu pmanẽs opilationez
signãt:⁊ maxime cũ ampule magne sunt.etiam mate
rias viscosas in corpore dñari:⁊ ventositatem in vijs
vrine reperiri. Probat̃:qm̃ opilatio prohibet caloris
nãlis euentationem:quo nõ euentato ventositas exin
de gnãtur: si mãm reperiat vẽtosabilez.talis postmo-
dum ventositas cũ vrina trãsmissa ampulas pcreat.
¶ Ampulosa spuma iuxta sententiaz. Hypocratis ne
fresim significat ratione:quoniam multitudinem ma
terie crude cum eius viscositate arguit:qua⁹ durãte in
corpore calor naturalis debilis respectu tãte materie:
licet nõ sit potens materiam totam digerere; aut re-
soluere aliquam tamen eius ptem in ventositatẽ sub-
leuabit:que inclusa in materia illa viscosa ⁊ facile in-
dilatabilis magnas procreabit ampulas;quibus appa
rentibus continuo in vrina materiaz arguit in vijs vri
ne fore proximam. Quoniam si hec ventositas a lon-
ginquis partibus proueniret in minima diuideretur.
⁊ sic nõ magnas efficeret ampulas:sz granulosas. Igi-
tur ampullis magnis diu durantibus crudam mate-
riam in vijs vrine existentẽ significat. ⁊ ideo nefresiz
portendit.

Spuma granulosa.

¶ Spuma vero granulosa catarrũ signifi-
cat cõiter:sed diuersimode ipm ad diuersa mẽbra ten
dere significat:sm q̃ in diuersis vrine partib⁹ ⁊ regio-
nibus apparuerit. Naz in supficie manens mãm de-
notat catarralem ad membra inferiora nõ descende-
re. Si vero in pte aerea vrine:hoc est in secũda regio-
ne mãserit:ad mẽbra spũalia. Si vero descenderit:ad
mẽbra nãlia. Si vero ad fundum:ad membra iunctu
ralia. horum.n.ratio facile ex dictis in p̃ma distinctio-
ne colligi põt:ac etiam ex dicendis in tertia. Sed inter
hec intelligendum:q̃ granule in quacunq̃ parte vri-
ne reperiuntur:si nigre:aut rubee fuerint:acut[e] deno-
tant catarrũ ⁊ in mẽbris pportionabilibus illi regio-
ni adustionẽ denotãt.

Spuma media iter illas

¶ Spuma que proprie media
est inter ampulosam ⁊ granulosam:caliditatẽ forte si-
significat:aut caloris debilitatem.probatur:q̃ eius cã
aut est fortis caliditas euaporare faciens:subtilians:⁊
humidum rarefaciens:⁊ in vaporẽ ↄuertens includẽs
ipsum in viscosaz mãm spumã efficit:aut ecõtra a de-
bili calore ventositas eleuat̃:⁊ in mã viscosa interclu-
sa spuma cãtur. Sed signa distinctiua inter has duas
causas a colore spume sumuntur. Nam si spuma ad ci
trinum vergat:a forti calore eã produci arguit̃. Si ad
album a:frigiditate. ⁊ caloris debilitate. ¶ Urina cor

Cortices siue petala.

ticalis magnorum petallorum alborũ:⁊ si vlcus signi
ficet vtplurimũ:tamẽ est eiusdem bonuz signũ:cuius
ratio est;q̃ significat eius mũdationez:sicut pz de illo
qui sumpsit cantarides vt dixit Alliabas.7°.sue practi
ce.

Squame rubee.

¶ Urina squamosa:cuius squame sunt rubee egri
tudinem signãt renum cũ sit signuz q̃ decidant a mẽ-
bro carnoso. ¶ Urina squamosa:cui⁹ squame sunt al-
be vesice significat egritudinẽ:cũ orta attestentur suis
p̃ncipijs. ¶ Urina squamosa:cuius squame sunt fuci-
aut obscuri coloris:aut similes squamis piscum est si-
gnum malum. Ratio est:q̃ significat vltimam disso-
lutionem in corpore:⁊ mẽbris radicalibus:aut etiã in
venis ⁊ arterijs.

Hypostasis orobina.

¶ Urina:cuius hypostasis est orobĩa:
que nõ recipit fractiones:rubea:vel ad citrinum decli-
nans:vel depressa:aut obscura signãt vstionez mẽbro
rum superiorum.

Hypostasis furfurea.

¶ Urina cuius hypostasis est furfu
rea cum pruritu capitis virge ucm fetore ⁊ admixtio-
ne puris:siue vnctuositatis membrorum superiorum:cũ sa-
nitate vel fortitudine scabiẽ signãt in vesica. ¶ Uria
cuius hypo.est furfurea sine fetore ⁊ pure:cum debili-
tate virtutis mẽbrorum superiorum:⁊ difficultate mingen
di:cum inflãmatiõe ⁊ vnctuositate ⁊ color furfuris sit
fuscus:signãt liquationẽ mẽbrorum supiorum sicut supra.

Hypostasis simulagica.

¶ Urina:cuius hypo.est simulaginea ad modũ simu
laginei ordei vel frumenti diuisi in ptes grossas:si tra-
hit ad rubedinem significat adustionez in sanguine:⁊
si trahit ad nigredinem significat adustionem in sple-
ne.si ad albedinem adustionem in vesica. ¶ Correla-
riuz. Omnes vrine:in quibus apparent squame:aut re
solutiones:seu furfura:si non fuerint ex causis in vesi-
ca:renibus:aut canalibus vrine in acutis egritudinib⁹
malum significãt. Probatur:quoniã non possunt fieri
nisi ex sanguinis adustione:aut membrorum carnifor
miuz.

Hypostasis carnosa.

¶ Hypost.carnosa vt plurimum est ex renibus
⁊ aliquando est ex epãte.

Urina adipina ⁊ vnctuosa.

¶ Urina adipina: ⁊ vnctuo-
sa supernatans sperata: in q̃titate multa significat li-
quefactionem adipis renum. Eadem si fuerit eius vn
ctuositas citrina peius est:quoniã significat dissolutio-
nem pinguedinis antique:que est citrina:⁊ nõ noue tã-
tum. Eadem si fuerit in quãtitate pauca:⁊ multũ mix-
ta liquori substantie carnis:renum dissolutionez signi
ficat.

Hypostasis saniosa.

¶ Hypost.saniosa seu vrina:in qua appet sanies
significat apertionem vlceris:tamen si fuerint cuz bo-
na substãtia vrine:⁊ ipsa fiunt itidem bone qualitatis
significat vlcus fore in vijs vrine. ⁊ breuiter vbicun-
q̃ precesserit dolor superueniente sanie:ibi significat
eruptionez. ¶ Frustula signãt debilitatem digestiue
stomachi ⁊ meseraicarum.probatur:quoniaz propter
talium debilitatem alique partes kalose sunt:que faci
liter dissoluũtur:⁊ maxime in cõestione lactis ⁊ casei.

Hypostasis arenosa.

¶ Hypost.arenosa in fundo residẽs signãt lapides in
renibus:aut vesica gnãri:aut dissolui. Eadẽ nõ residẽs
in fundo:sed cum parte aquosa vrine admixta signãt
adustionem in epate si ad rubedinem declinet:in sple
ne si ad citrinitatem. probatur vt supra de simulagi-
nea.

Hypostasis mucillaginosa.

¶ Hypost.mucillagiosa abũdãtiã significat cru-
dorum humorum:aut crisim sciatice; aut iuncturarũ:
aut egritudinum flegmaticaruz:aut complexionis fri
giditatem. Sed differentia est inter saniosa ⁊ mucilla
ginosaz:quoniaz saniosa fetet.alterã vero minime sa-
niosam precesserunt signa. altera vero non mucilla-
ginosa non faciliter separatur:nec coniungitur:est tur-
bida ⁊ spissa.saniosa vero faciliter cõiungit̃ ⁊ separat̃
faciliter.

Hypostasis capillaris.

¶ Hypost.capillaris seu vria:in q̃ capilli ap-
parẽt signãt humoris occulti ↄsolidationẽ a calore agẽ

te in ipm ĩ renib⁹. ℂ Hypost. fermẽtalis: seu in q̃ ꝯtine
tur suba: veluti fermentũ debilitatẽ significat stõachi
ꝛ intestinorum: ꝛ eius malitiã digestionis: ac frequẽtẽ
vsũ lacticiniorꝝ. ℂ Hypost. cineritia: seu vrina: in qua
in fundo residet vt eius flegma adustum: ꝛ in minima
sectũ ꝑpter diuturnatẽ caloris extranei actionẽ signi/
ficat. ℂ Hypost. sanguisugalis: seu vrina: in q̃ sanguis
apparet: debilitatẽ significat epatis: siue hementer est
mixta: aut vulnus in canalibus vrine. Si vero non sit
multũ mixta vrine: solutionẽ ꝯtinui in vesica signifi/
cat: si sit paucus: aut in splene si sit mult⁹: ꝛ caloris san/
guisuge: ꝛ fit ĩmixt⁹. ℂ Hypost. oualis seu vrĩa: in qua
pellicula ad similitudinez vesice plene aqua ꝛ similis
ouo: flegma viscosum: aut vitreuz seu mucillaginosuz
cum multa ventositate: ꝛ viarum vrine apertionez si
gnifitat. ℂ Calculosa hypost. seu vrĩa: in qua lapis ap
paret: calculosam significat dispositionem presentem
aut preteritam: necnõ ꝛ materiam viscosaz in vijs vri
ne: ꝛ fortem calorẽ in eisdem mẽbris ex se. Hoc facile
pz: ideo satis sit significationẽ sine ꝓbatione posuisse.

ℂ De sigñationib⁹ dĩntiarũ cõbinatarꝝ. Cap. XI.

Urinarum significatiõib⁹ ẜm sim
plices differentias de/
monstratis: iam ẜm compositas declaran/
de occurrunt. Si tamẽ prius intelligamus
ꝙ licet vt plurimum ex significationibus
simplicium colligi possint compositarum significatio/
nes. sepius tamen aliter occurrit esse iudicandũ. Uñ
in primis: licet extremum vnius generis cum medio
alterius generis compositam significationem habere
videatur: nihilominus non est: quoniam aut remanet
simplex significatio extremi: aut refracta significatio
eiusdez. Exempla vtriusq; subiũgenda sunt. Subtilis
vrina in substantia: que est extremũ vnius generis cũ
libero modo mingendi: qd est medium alterius: suum
simplex significatum sibi retinet: nõ refractũ: neq; cũ
altero tertium faciens. Eadez cum colore citrino non
simplex suum significatum retinet: sed cum altero cõ
posituz: aut ab altero refractũ accipit. Unde digestio/
nem aliqualiter diminutam significat. ꝛ sic refractuz
habet significatum: aut epatis: ꝛ renum supercalefa/
ctionem cuz crudis humorib⁹ denotat. Licet ergo ita
sit: ꝙ aliqñ alteretur nõnunq̃ vero cõponatur: sepius
tamen remanet sibi simplex suum significatuz. Ideo
cum combinatarum differentiarꝝ significationes ostẽ
suri sumus: sepius cõbinationem extremi vnius gene/
ris cum medio alterius non sine ratione preteriemus.
ℂ Intelligendũ est scdo: ꝙ nullius generis dĩa cũ al/
tera dĩa sui generis est cõbinabilis: ꝑterq̃ in hyposta/
si: qm̃ hypo. dĩe sunt inter se ꝯbinabiles. ꝛ iõ ei⁹ spãle
capl'm faciemus. ℂ Tertio iterũ aduertẽdũ: ꝙ lz q̃dã
ex his cõbinationibus: que binatiz vt ita loquar fiunt
significatiões habeãt cõpletas: oẽs tñ ipossibile est cõ/
pletã hr̃e significatõez: nisi addat̃ tertia dĩa: aut q̃rta
ꝛ q̃to plures ꝯiungunt̃: tãto ꝑfectius ꝛ certius est iudi
ciũ. Uñ discursus: qui hic fit de significatiõib⁹ duaruz
dĩarũ seorsum absq; aliarũ obseruatiõe nõ iõ vt ita
in iudicãdo sit semꝑ ꝓcedendũ: sed ad artis plenitudi/
nem ꝛ cõplementũ ostẽdendũ: vt si aliqñ inter cetera
que obseruant̃ in sigñatiõib⁹ vrine: due: aut plures no/
biliores appent dĩe: sciat̃ ꝙ ille ꝑtes simul significẽt.
Nã queãdmodũ ostendimus simpliciũ dĩarũ signifi
cata seorsum pro artis cõplemẽto: ac ẽt vt qñ vna dũ/
taxat valde notabilis inter ceteras dĩa occurrit: sciat̃
qd ipsa sola significet. ꝛ ipsaz inter ceteras põderet in
iudicãdo: ꝛ sibi eius vrine significationi palma tribua/
tur. Magis aũt aut minus ẜm ꝙ cetere cõsentiẽt: aut
dissentient: ita ꝛ de cõbinatis eodẽ mõ intelligendum
ꝙ illud solũ ꝑfectũ. ꝛ vnde quaq; cõpletũ est iudiciũ
ꝙ ex ꝯsideratione elicit̃ oĩum differentiarũ in vrina
repertarũ. Reliqua vero magis: aut minus certa: ꝛ ar
tificiosiora ẜm qd plures ex predictis differentijs ob/
seruant: ꝛ maxime eas: que in significando sunt potio
res iuxta doctrinã superius traditã. Nam cũ semꝑ in
vrina necesse sit ꝛ alteram adesse sube differentiã ꝛ q̃/
titatis: ꝛ colorꝪ: ꝛ dyaphanitatis: ꝛ odoris: ꝛ modi min
gendi: ꝛ ꝯtenti. Iõ semꝑ in sigñando inspiciendũ q̃lis
sube: qualis differẽtie: ꝛ q̃lis q̃titatis: ꝛ qualis coloris
ꝛ modi mingendi: ꝛ contenti: ꝛ demuz videre singula/
rium per se significationem: postea duarum simul de/
inde trium ꝛ quattuor ꝛ quinq;: ꝛ tandẽ oĩum octo. tñ
octo semꝑ reperiunt̃ in q̃libet vrina differẽtie. ℂ Ite/ *Pricipaliores dĩe q̃b⁹ inniti debemus in iudicio vrine.*
rum vltimo intelligendũ: ꝙ lz iste sit artificiosissim⁹:
ꝛ cõpletissimus iudicãdi modus: auctores nõ iõ eũ se/
quuti sunt: qm̃ dum tres: aut quattuor ex ꝑ̃ncipaliori/
bus differẽtijs notant̃: puta sube: coloris: hypostasis: et
q̃titatis: satis perfectũ est iudiciũ: ꝛ ceterarũ differen/
tiarũ significationes obũbrant: ꝛ ipsis ĩnitenduz. Et lz
absolute hec quattuor. s. q̃titas: color: ꝛ suba: ꝛ hypost.
sint ꝑ̃ncipaliora. In multis aũt dispositiõibus modus
mingendi sicut in passionibus vesice: in nõ nullis dya
phanitas. in alijs color ẜz ꝙ dispositio magis cãlitatẽ
hz supra vnum genus q̃ alterum principatuz in signi/
ficãdo sibi vendicat. ꝛ in talibus casibus his principa/
liter est ĩnitendum.
ℂ Exequamur igit̃ ꝯbinatarũ differẽtiarꝝ significatio *Urina alba grossa.*
nes: ꝛ iuxta seriẽ ꝑ̃me ꝑtis hmõi distinctionis dicam⁹:
ꝙ vrina: cuius suba est alba: grossa hũorez vt plurimũ
crudum: grossum: aut viscosuz abũdare in vasis signi/
ficat. ꝛ per ꝯñs lapidẽ in vesica futurum. ℂ Grossa al
ba in die cretica: ꝛ maxime in quarta a dolore artetico
ꝛ apostemate post auriculas: liberationem significat.
ℂ Eadem si post crisim appareat: egritudinis redituz
demonstrat. ℂ Eadem in acutis: angustiam ꝛ tremo/
rem significat. ℂ Eadẽ sicut sanies in frenesi: aut incẽ
siuis febribus: mortẽ significat. Huius vero probatio
talis est: qm̃ hmõi vrina materierum calidarũ diuer/
sionem a vijs ductuum: ꝛ raptum ad caput arguit. Itẽ
ꝛ huiusmodi vrina cum disproportionata sit febribus
ardentissimis: aut apostematis eruptionem significat:
aut materiei febris occultationez. ℂ Grossa lactea la *Urina grossa lactea.*
pidem vesice significat. ℂ Eadem in principio acuto
rum mortalis. ℂ Eadẽ in vomitu eruginoso: ꝛ lingue
siccitate mortalis. ℂ Grossa charopos si clara: multos *Urina grossa karopos.*
malos humores significat. sed turbida capitis dolo/
rem presentem vel futurum. Eadez in acutis trũbos
significat esse: ꝛ si eaz sequatur multitudo subtilis: fe. *Urina grossa subrubea.*
terminationem significat. ℂ Grossa ꝛ subrubea lon/
gas egritudines: securas tamẽ significat. ℂ Grossa ru/
bea sanguinis dominium significat. ℂ Eadem si pau
latim mingatur in acutis periculum significat. ℂ Ea/
dem si turbida ꝛ paulatiz micta fuerit cũ capitis dolo/
re: ꝛ hypocũdriorꝝ ycteritiã in septima sigñat. ℂ Gros *Urina grossa nigra.*
sa nigra si cũ alleuiatiõe purgationẽ hũoris melãcoli
ci: ꝛ solutionẽ egritudinũ melãcolicaruz. s. quas supra
nominauimus: significat. Ratio vo qm̃ hũor melãco/
licus niger est: ꝛ grossus ꝑ vias vrine expulsus nãz ab
eo exonerat: ꝛ per consequens solutionez egritudinum
nisi cum fetore fuerit: quoniaz si fetor fuerit sine vitio
vesice adustionem: ꝛ putrefactionem: ꝛ perinde mor/
tis periculũ

tis periculum significat. Sufficiat discurrisse grossam substãtiã cum his coloribus: qm̃ de reliquis pari rõne iudicari põt cum his: aut cuz his coincidant significationibus: aut parum ab eis discrepent. ¶ Grossa odore carens gipseũ: aut vitreũ flegma significat. ¶ Grossa acuti odoris salsuz flegma. ¶ Grossa dulcis odoris dominiũ sanguinis proprium signum ⁊ adequatum. ¶ Grossa acris odoris flegma grossum putrefactum significat. ⁊ ideo flegmaticã febrem proprie ostendit. ¶ Grossa fetidi odoris in vijs vrine lesionem: aut scabiem significat. ¶ Eadem in acutis cum signis digestionis febris diminutionem significat. ¶ Eadem sine signis digestionis mortis periculũ significat. Probari hec omnia facile possunt per ea: que de significationibus grosse substantie de per se ⁊ differentiaruz colorum de per se. vt patet intuenti. ¶ Urina grossa cũ hypostasi laudabili in omnibus suis cõditionibus expulsionem creticaz significat. ⁊ maxime si multa fuerit. ¶ Grossa cum hypostasi illaudabili. ⁊ si maluz significet: variatur tamen eius significatio fm varietatem conditionum deficientium laudabili hypostasi.

Uria grossa cũ hypostasi laudabili: ⁊ cũ hypostasi illaudabili.

¶ Unde grossa cum hypostasi mucillaginosa signuz grosse substantie adauget: ⁊ vltra hec ventositatez addit: significat ergo crudos ⁊ grossos humores in corde dominari: ac etiam ventositatez: ⁊ per consequẽs egritudines: que ab his efficiuntur humoribus. ¶ Grossa cum hypostasi rubea egritudines sanguineas. ¶ Grossa cum hypo. nigra melancolicarum egritudinum terminationem significat: aut caloris defectum: ⁊ virtutis extreminium. ⁊ hoc plurimum: fm q cetera signa attestabuntur. ¶ Grossa cum multa hypo. exuberãtiã crudorum: ⁊ grossorũ humor signat. ¶ Grossa cũ pauca hypostasi defectũ vtutis expulsiue significat. ¶ Grossa cum discontinua hypo. virtutem succumbere significat. ¶ Grossa cum nube grossos humores: ⁊ grossaz ventositatem. ⁊ principium dominiũ morbi significat. ¶ Grossa cum residentia ⁊ maxime nigra virtutis prostrationez ⁊ adustionem in membris ⁊ humoribus factam denunciat. ¶ Grossa cum circulo grosso ventositatem in capite: ⁊ spirituum conturbationem significat. ¶ Grossa cum circulo plumbeo humores melãcolicos in cerebro dominari signat.

Urina grossa cũ circulo grosso cũ circulo plũbeo.

¶ Grossa cũ spuma seu ampulis opilationes magnas ab hũoribus crudis factas denunciat: ⁊ maxime si sit alba.

Urina grossa cũ spuma.

¶ Grossa cum spuma absolute fortem adustionem: aut fortem denũciat cruditatem fm q cetera attestant. ¶ Grossa cuz hypostasi corticali: mundificationem: vlcerum excoriationem: seu membralis humidi consumptionẽ: aut maximam putredinez: ⁊ maxime si fetida fuerit: ⁊ de his: aut plus: aut minus affirmatiue ⁊ negatiue iudicãdum fm q cetera: que supra dicta sunt de simplicibus contentis vnum: vel alteruz attestantur.

Urina grossa cũ corticibus.

¶ Grossa vnctuosa ⁊ carnosa seu adipina: aut oleagina: ⁊ sic de similibus membrorum consumptionem significat: ⁊ eorũ cuius colori vrina similior fuerit: vt satis ex supra dictis probari potest.

Urina grossa vnctuosa.

¶ Et vt concludamus has combinationes contentorum cum grossa substantia: qd quidem ex se significat species contenti ⁊ grossa substantia de per se: ⁊c. Sed simul iuncta signãt solũz obseruando: q nonnunq̃ species contenti attestatur adustioni: ⁊ sic grossities significabit: ac si ab adustione procederetur: nonnunquã vero attestatur crudis humoribus pari ratione putandum de grossitie.

¶ In qua notantur vrine particulariter demonstrãtes dispositiones nãles: nõ nãles ⁊ ɔtra nãm. Dist. III.

¶ De vrinis rerum nãlium. Cap. I.

Expeditis his: que de simplicibus significationibus ac cõpositis vrinarũ absq relatiõe ad aliquã terminatã dispositionẽ: sed absolute put ex se quelibz differẽtia seorsum sumpta: aut cũ altera complicata de dispositiõibus corporis significare habeat. Jam tempus est vt vltimo loco deueniamus ad notãdas determinatarũ dispositionuz vrinas puta nãlium: nõ nãlium: ⁊ ɔtra nãm. Incipiẽtes in pmis a nãlibus: que cũ diuidant ad diuisiones ipsarũ rerum nãliũ eorum ordinẽ sequentes ab elemẽtis initiũ sumẽdum foret: sed qm̃ elemẽtorum significatio ppie nulla est nisi ipsamet: que est cõplexionũ: ⁊ humorum ac ẽt virtutũ ⁊ operationũ vrine specificent: per quas etiã erũt note vrine elementorum: que oĩa: lz eisdẽ differentijs notent ex coloribus magis sup cõplexiones: ⁊ ex liquoribus seu suba magis supra hũores ⁊ elemẽta: ex vtrisq vero supra virtutes: aut operationes significatiões accipimus. vt statiz ɔgrue apparebit. Si tñ pus sanoruz corporum vrinaz describamus: qm̃ ab ea tanq a forma ceterarũ iudiciũ reliquarũ ɔuenientius eligemus. cuz rectũ index sit sui obliqui. ¶ Est igit vrina sanorum. vt placet Gal. pmo de crisi. ⁊ in cõmẽto pmi pnosti. illa que est mediocris in suba inter tenuem sicut aq. ⁊ spissaz sicut vrina asini: ⁊ in colore citrino declinãs ad tincturã seu rubedinẽ clarã: ⁊ hz hypostasim in fundo sedentez albã: leuẽ: equalẽ: pinealẽ: ⁊ durantẽ: similez hypostasi aq rosate in q̃titate mediocris inter multuz ⁊ paucã fm pportionẽ assumptorum odore: ac fetore non oĩno extincta: sed aliquãtulũ acuta claritatẽ habẽs nõ supfluã ⁊ spuma carens.

Urina sani corporis.

¶ Hec est igit vrĩa: que simpliciter optime sana corpa ⁊ meliora formarũ pnunciat. Que postea ab hac variat: varias corporis dispõnes in suis lapsib⁹ nãlibus: aut etatiuis: ⁊ sexuũ: ⁊ aliorum fm q paulo post demõstrabim⁹. ¶ Iste ɔditiones vrine sanorum corporum sic per ordinẽ deduci pñt. Et pmo de suba: que iõ mediocris eẽ phibet: qm̃ bonitatem sequitur digestionis sanguinis in epate: ⁊ venis: ⁊ mixtionẽ ex hũoribus cõpetentẽ ⁊ pportionalez: sicut enĩ ex chilo ⁊ fecib⁹ optime depurato fit in nobis sanguis tẽperatior q in brutis. ita opz vrinã: que ab eo decolat suo mõ esse meliorẽ inter vrinas ceterorum aĩaliũ ⁊ per ɔñs magis ɔtinere mediocritatẽ in suba: ac ẽt in claritate. Sed cũ se hẽat hõ tẽpatus ad ceteros hoĩes: veluti hõ ad ceteras spẽs aĩaliũ: necesse est suã vrinaz suo mõ se hr̃e ad vrinã aliorum hoĩum: sicut vrina hoĩs ad vrinã aliorum aĩaliuz. ipsa aũt vt dictũ est: inter illas mediocritatẽ tenet. ergo ⁊ vrina sani inter vrinas aliorum hominum mediocritatem tenet in suba: necnõ ⁊ in alijs conditionibus maxime: quo ad dyaphanitatẽ. ¶ Color võ iõ talis esse perhibet: qualis expressus est: qm̃ hmõi color sanguinis temperamẽto absolute magis attestat: cum a sanguine sequestret ⁊ ab eo merito tincturã accipiat: que impressioni sanguinis pportiõata sit. ¶ Quãtitas vero ideo mediocris: qr digestione existente cõpleta: supfluitas ex eo remanẽs ⁊ expulsa pportionatur assumptis: assumpta autez in mediocri q̃titate esse supponuntur cum a corporibus sanis assumantur: que nõ nisi q̃tum conueniens est assumunt. ¶ Odor etiã talis esse dz: vt dicebatur: qm̃ si oĩ fetore careret: caloris extinctione: aut mortificatiõe id fieret. Si vero min⁹ fetida ex putredine proueniret: sic sola mediocritas redditur ei ɔueniens. ¶ Clara vero ideo

est:qꝛ obtoꝝ sequestratiōnē fieri opꝫ vrine ab hūorib⁹ ⁊ in suba vrine mixtionem perfectam.ideo ꝯn̄s est:vt optime visum terminet. ¶ Sine spuma ponit̄:cū sanguis:a quo decidit̄ sine viscositate ⁊ vētositate sit:a q̄bus spuma cātur:vt satis bn̄ supra ꝓbatū est. ¶ Hypost. v̄o ponitur alba eq̄lis in fundo pēdens:ac pinealis:qm̄ omnia hec digestionis cōplementū ostendunt sicut supra: vbi de significatis hypostasis agebat̄ particulariter de oībus demōstratū est.Que oīa si simul in hypo.coincidant:perfectā vndiq̄ȝ ac completā nāe actionē arguunt.⁊ per ꝯn̄s temperamentū cōplexionis:⁊ corporis sanitatē optimā. ¶ Cum ergo aliq̄ harum proprietatum hypostasi defecerit:actionis cōplementū tollit̄:ꝑmo q̄ȝto plures defecerint:tanto deterior coctio fiet.Oībus vero ablatis ⁊ tertia penit⁹ aufertur digestio a mēbris. iō non īmerito Hypocrates volens bonā vrinā describere:post habitis ꝯditiōibus sube:coloris:q̄ȝtitatis:ac reliquoꝝ ꝯditiones dūtaxat bone hypo.supra enumeratas adiecit. ¶ Nec obstat q̄ȝ dixit Gal.in optime sanis corporib⁹:que sunt tēperate cōplexionis:⁊ perfecta in virtutibus suis:cum nō plus capiunt ciboꝝ nisi q̄ȝtum eoꝝ nā digerat:⁊ per cōsequens nō fieri hypostasim ꝓpter mēbroꝝ fortitudinem superfluitates sui nutrimenti per poros resoluentium:⁊ per ꝯn̄s nō reddi superfluitatē tertie digestionis a mēbris ipsi epati:⁊ in renibus cuȝ sanguinis colamēto exire.⁊ per ꝯn̄s hypo.nullā apparere. ¶ Dōȝ verum esse in sanis corporibus:⁊ robustis mēbris:⁊ in tertia digestione:ac expulsione perfectis: aut nō apparere hypostasim:aut si apparet illam esse illaruȝ dispositionum:que supra dicta sunt.

¶ De vrinis cōplexionū ⁊ humoꝝ. Cap. II.

Urine cōplexionū simplicium.

POst descriptionē vrine sanorum simpliciter:iam ꝯn̄s est reliquoꝝ corporū vrinas demōstrare.⁊ ꝑmo quo ad cōplexiōes. Deinde quo ad humores:⁊ sic deinceps:de quibus aūt in primis simpliciū cōplexionū vrine ostēdātur:⁊ tandem cōpositaꝝ. ¶ Calide cōplexionis simplicis vrina q̄ȝtum ad colorē tincturā habere opꝫ. ¶ Frigide cōplexionis simplicis alba est vrina:vl' colore carens. ¶ Sicce complexionis simplicis tenueȝ in substantia vrinā fore opꝫ. ¶ Humide cōplexionis simplicis vrina est in suba grossa.Harū q̄ttuor descriptionū ratio ex alteratione:aut actione primarūs q̄litatū impressione ꝓbant̄:relique vero ex humoruȝ admixtione.Ex istis eliciuntur vrine compositaruȝ cōplexionū hoc ordine. ¶ Calide cōplexionis ⁊ humide vrina est tincta:aut colorata:⁊ in substātia pinguis colorata:seu tincta:qꝛ calida pinguis:seu grossa qꝛ humida. ¶ Calide ⁊ sicce complexionis vrina tincta est ⁊ subtilis ⁊ ita qꝛ calida:subtilis qꝛ sicca. ¶ Frigide ⁊ humide complexionis vrina alba est ⁊ subtilis:alba est qꝛ frigida.H̄ est a frigiditate ꝓueniēs:subtilis qꝛ sicca.Et hoc est:qꝛ a sicco humore prouenit. ¶ Ex his ꝓpositionibus cū suis probationibus facile est etiam humorum vrinas intelligere:cum quilibet ex humoribus quattuor alteratur:ex quattuor compositis complexionibus sibi vēdicet.ergo eadem erit vrina composite complexionis ⁊ humoris sibi proportionati:puta calide ⁊ humide cōplexionis vrina erit eadem cum vrina sanguinis.calide ⁊ sicce cum vrina colere:frigide ⁊ humide cum vrina flegmatis. frigide ⁊ sicce cum vrina melancolie. ¶ Sed vt clarior:atq̄ȝ manifestior sit doctrina:seorsuȝ cuiuslibet humoris explicanda est vrina. ¶ Sanguinis vrina rubea est in colore ⁊ subrubea:aut rubicunda in substantia pinguis ⁊ grossa:multa in q̄ȝtitate nec multum clara. ¶ Colere naturalis vrina in colore citrina:vel rubea subtilis in substātia:⁊ nō multa in q̄ȝtitate:⁊ clara ī dyaphanitate fetidi; ⁊ amari odoris. ¶ Colere citrine vrina in colore citrina,vel subruffa:⁊ remissa:⁊ in substantia mediocris comparatiōe substantie vrīe colere naturalis. ¶ Colere vitelline vrīa in colore subcitrīa:in dyaphanitate aliquātulū remissa:in substantia mediocri magis tamen ad subtilitatē tendens q̄ȝ vrina colere citrine. ¶ Flegmatis naturalis vrina in colore pallida:⁊ subpallida: karopos:glauca:lactea:vel alba:⁊ in substantia equaliter per totum grossa in q̄ȝtitate multa. ¶ Flegmatis acetosi in colore item pallida:vl' subpallida:karopos:glauca:lactea:vel alba:in substantia vero mediocriter tenuis cōparatione sube flegmatis naturalis:acris odore. ¶ Flegmatis dulcis vrina est in colore citrina:minoris tamē citrinitatis q̄ȝ vrina cuiuscunq̄ȝ colere in substātia per totum spissa sine liuiditate. ¶ Flegmatis salsi vrina in colore citrina:in substantia mediocriter tenuis.hoc est ad mediocritatem accedens. ¶ Melācolie naturalis vrina in colore pallida:charopos:glauca : lactea: vl' alba in substātia mediocriter tenuis. hoc est ad mediocritateȝ accedens. ¶ Melācolie innālis vrina in colore subcitrina:in substātia vero tenuis. ¶ Harum autem conditionum probationes pari rōne ex actiōis impressione q̄litatum primarum:⁊ mixtione humorū probari debent:sicut superius clare ostensum est. nec opus est iterum replicare. ¶ Item reliquorum humorum non nālium:cum etiā per viā mixtionis superius alterius humoris in ipsum:aut actionis caloris fiāt:pari via ⁊ indagari:aut probari possunt.Sed quoniā eorum dispositio potius corpus ponit in latitudine egritudinis q̄ȝ sanitatis:ideo hoc in loco pretereūda est cōsideratio. ¶ Ex his etiā licet vlterius colligere expresse vrinas elementorum: quoniā vrine elementorum: aut ad actiones q̄litatum in ipsis repertarum proportionātur:⁊ sic sunt eedem vrinis complexionū eis ꝓportionatarum:aut ex commixtione substantie ipsorum elementorum fieri oportet.⁊ sic eedem sunt vrinis humorum eis proportionatorum.

Urine cōplexionū cōpositarum.

Urine humorū proportionātur vrinis ꝯplexionū cōpositarum.

Urie flegmatis nālis ⁊ nō naturalis.

Urine melācolie nālis ⁊ nō nālis.

¶ De vrinis virtutum ⁊ operationum. Cap. III.

VRine virtutum ⁊ operationum eisdeȝ fere differentiis notantur:quib⁹ notabantur superius vrine elementoruȝ cōplexionum:⁊ humorum. Inter quas color licet magis complexionibus attestet̄:⁊ substantia humoribus.Color auteȝ ⁊ substātia simul sumpta ⁊ addita hypostasi,virtuti magis:ac etiā operationibus attestantur:inter quas id solum q̄ȝtum ad hanc attinet partem.hoc est de virtute naturali ⁊ eius operatione:que est digestio dicendum. Reliquaruȝ vero virtutum ⁊ operationum dispositiones parum aut nihil per vrinas dignosci possunt:sed per signa eis magis proportionata:puta virtus vitalis:⁊ eius operationes per pulsum:⁊ hanelitum. Animalis ⁊ eius operationes per sensum ⁊ motum.ideo de vrinis eoruȝ mētio nullo pacto fiet. ¶ Ut autē certa sit notitia de vrinis virtutis naturalis:⁊ eius operationis:que est digestio intelligendum:q̄ȝ virtus digestiua cū ⁊ calore vtatur nāli pro eius proprio instrumēto mēsurāda est fortitudo: aut debilitas digestiue v̄tutis ⁊ ꝑfectio:seu imperfectio:seu complementum:⁊ diminutio digestiōis sm̄ fortitudineȝ:aut debilitatē caloris nālis. Quoniā

Virtus digestiua calore nāli vtitur ꝓ eius instrō.

digestio

digestio nō fit nisi actiōe caloris nālis supra nutrimētum: ideo tota rō nostre ɔsiderationis q̄tuz ad vrinas virtutum spectat: ad ipsum referri opz. ¶ Potest aūt calor nālis dupliciter debilitari: aut frigiditate remittente ipsum: aut caliditate p̄ternāli ipm resoluente: ẜz hec ergo colligitur: ꝙ debilitas virtutis digestiue: aut imperfecte digestionis ab altera duarum cāuarum ꝑuenire pōt. vna est frigiditas superans. altera vō est fortis caliditas preternālis. Que vō inter istas media est temperata est ⁊ nālis caliditas: que digestionez ꝑficit. ponamus igit̄ vrinas significantes indigestionē ex frigiditate ꝑuenientem: ac etiā que significāt indigestionem: que ex caliditate ꝑuenit. Sed qm̄ rectum est iudex sui ⁊ obliqui: ꝑintelligenda est vrina complete digestionis: cuz per lapsum ab ipsa cetere ẜm lapsuz maiorem: aut minorē. ¶ Est ergo vrina cōplete digestionis. vrina sanorum simpliciter: quā supra descripsim⁹. illa igit̄ significat digestionem ⁊ virtutem nālem: nec non ⁊ nālem calorē esse fortez.

Urina cōplete digōnis.

Urine īdigōnē sigñantes

¶ Urina vero alba vt aqua purissima glauca: aut lactea vt serum caprinum cum suba subtili: aut multuz grossa sine hypostasi: aut cum hypostasi flegmatica multā indigestionē sigñat. ¶ Urina karopos vt pili cameli: subpallida vt palea noua: aut palearis: aut pallida vt aqua carnis subcocte: cum hypostasi alba vel rubea: natans in superficie vrine: cum substantia versus mediocritatem declinante principium significat digestionis. ¶ Urina inopos vt vinum nigrum: liuida vt plumbum: seu viridis: aut nigra: ⁊ chianos in substātia multū subtilis: aut grossa in dyaphanitate turbida sine hypo. mortificationem significat caloris naturalis. ¶ Urina chyanos vt vinum nigerrimum: nigra vt carbo subtilis: vl' grossa in q̄titate pauca cum hypostasi ad fundum descendenti adustionem: ⁊ indigestionis defectū: atq3 corruptionē ex superabundāti calore preternāli significat. ¶ Spirituum vrine alias differentias nō habent a predictis quare non est conueniens eorum vrinas describere.

¶ De vrinis annexorum rebus naturalibus etatum scilicet et sexuum. Cap. IIII.

Ultimo loco post vrinas reruz nāliū principaliū vrinas ānexorū puta etatum: ac etiā sexuū describere incipiamus. ⁊ primo etatum: dehinc sexuum.

Urine puerorum,

¶ Puerorum vrina ad albū declinat in colore: hoc est palearis seu karopos in suba pinguedinis in q̄titate multa. Ad albedinem vero declinat pp digestionis ⁊ coctionis iperfectionez ex abundantia humiditatis contingentem. ⁊ nō ex defectu nālis caloris cum in eis calor nālis sit fortis. Grossa vō in substātia ideo est pp multā superfluitatum mixtionē cuz vrina: aut propter dominiuz flegmatis: aut sanguinis in corporibus ipsoruz. Multa vero est ꝑpter eorum gulositatem ⁊ cibi ⁊ potus multitudinem: ⁊ maxime cum in eis pauca admodum fiat resolutio humiditatum per alias vias: cum exercitijs careant: cum ⁊ eorum calor non sit acutus.

Urine iuuenum,

¶ Iuuenum vrina in colore magis est tincta: ⁊ in substantia magis tenuis: ⁊ in q̄titate pauca ꝑpter oppositas causas: ⁊ maxime propter acuitatem caloris: ⁊ multiplicia exercitia: que tingunt: subtiliant ⁊ resoluendo partem vrine diminuunt.

Urine senū.

¶ Senuz vrina est subtilissima: ⁊ in calore remissa versus albuz in quātitate pauca. Cause vero in promptu sunt. Est enī subtilis propter humoris melancolici dominium. Remissa in colore propter caloris naturalis debilitatem pauca propter abstinentiam cibi ⁊ potus.

Urine mulierum,

¶ Mulieruz vrina alba est: ⁊ grossa: clara: ⁊ ampulosa comparatione vrine virorum. alba pp abundantiā frigiditatis. ⁊ coctiōis defectionē. Grossa ꝑpter amplitudinem viarū. ampulosa ꝑpter humorum viscositatez. Clara pp ꝑfectionē: ac cōpactiorē mixtionem humorum in suba vrine mulierū magis q̄ in suba vrine viroruz. Et iō signū optime distinctiuū inter vtrasq3 vrinas est ꝙ si vrine mulierū cōquassent̄: vel moueant̄ parum aut nihil turbant̄: vrine vero virorum conquassate turbide fiunt: ⁊ maxime in parte superiori pp caliditatem.

Urine virorum Dr̄ia īter vrinas mulierū iuuenuz ⁊ senum.

¶ Uirorum vrine his oibus in oibus differentijs pp oppositas causas sunt opposite. ¶ Est tñ differētia nō p̄tereūda inter iuuenes mulieres ⁊ senes: quoniā vrine iuuenū sunt pulchriores ⁊ lucidiores. Senuz vero nō mō crudiores. verum ēt ⁊ grossiores ⁊ liuidiores: vtriusq3 ratio est: quoniā ⁊ si ex fessu ambe habeant defectā caliditatem: senes tñ longe magis: cuz extinctione sui caloris ex decursu etatis sint propinquiores. ideo minus digeste: ⁊ minus lucide: ac magis liuide: cuius contrarium est in iuuenculis. ¶ Uirginuz vrina clara est ⁊ lucida valde: ⁊ subtilis propter non esse factaz in sanguine ebullitionem: vel per coitum: orificioruz amplificationem. vel tertio propter menstruorum carentiā ⁊ eorum permixtionem cum substantia vrine. ¶ Cōcūbentium vrina grossior est in substātia ⁊ turbida in dyaphanitate. ⁊ in ea sepe ſꝑmatis fila appēt. ¶ Mēstruatarum vrina est quasi sanguinea in colore ⁊ substātia ⁊ turbida in dyaphanitate. ratio satis in ꝑmptu est: cum illud ex permixtione sanguinis menstrui fiat cum suba vrine.

Urine ꝑgnātiuz in p̄mis mensibus,

¶ Pregnantium vrine in p̄mo scdo ⁊ tertio mense sunt plurimum albe subtiles clare cum q̄dā nebula colore quodaz tenui simili yreos: vel arcui yridis: ⁊ est color viridis. Est etiam in ea aliquid sicut cotum carminatū: vel diuulsa hypostasis: in qua sunt grana: que ascendunt ⁊ descendunt. ⁊ hoc vltimum est melius. Ratio horum sic colligi pōt. ⁊ p̄mo caloris sube ⁊ claritatis. nā in principio impregnatiōis calor nālis multum reuocatus est ⁊ vnitus ad concauū matricis pp generationē perfruendā: superfluitates ēt: que solite fuerāt cū vrina misceri ⁊ expelli ideo retinent̄: q̄re ex defectu harum superfluitatū clara remanet ⁊ subtilis vrina: ⁊ ex caloris reuocatione ad matricē ⁊ diuersione a vijs vrīe vrina remanet alba. ¶ Sed aduerte ꝙ hoc hz veritatem: qm̄ non fiat cōmotio in mēstruis. ⁊ tunc q̄to impregnatio fuerit p̄ncipio ꝑpinquior: tanto in ea distinctius apparebūt talia signa. Scdo vero de nebula sic ꝑbat̄: qm̄ calor agit in parte subtili superfluitatū: que miscent̄ cū vrina: que cū pauca sit ⁊ sine grossitie illā actiōe sui ad partē superiorē vrine eleuat ⁊ in nebulā cōdensat. reliquam vrinā sicut purā aquā dimittendo. Tertio vero de yride intelligendum est ꝙ nō vnica apparitione diuersi concurrunt colores in modum yridis. ita ꝙ simul ⁊ semel appareat color yrinus viridis ⁊ rubeus sicut in yride apparet: quoniam hoc falsissimum est. Sed ẜm variam actionez caloris in mām: ex qua nutritur fetus in processu ipregnationis variatur color illius arcus: incipiendo ab yrino ꝑcedendo ad viridem vsq3 quo peruenerit ad rubeum qd est prope partū. Quarto ⁊ vltimo dicebat̄: ꝙ est in ea sicut cotum carminatum vel diuulsa hypostasis: in qua grana apparent ascendentia ⁊ descendentia. Ratio huius ideo est: qm̄ cuz in mulieribus tempore quo nō sunt ꝑgnātes pp multarū supfluitatū cōmixtionē cū vrina: ⁊ caloris debilitatē nō valentis seq̄strare grossum a subtili: vtplurimū non apparet hypostasis in eis

Urine pgnā tiū in fine.

cum vero impregnantur propter retentionem illaruz superfluitatum: cum partes grosse pauce admodum sunt: calor potēs est subtiles a grossis sequestrare: ⁊ in vnum colligere ⁊ congregare. ⁊ he simul congregate sunt cotum carminatum qd in eis appere asserūt. Grana vero ascendentia ⁊ descendentia idō apparent: quoniam partes grosse: que a nā derelicte fundum petere solent: caloris actionem suscipientes leuigant: ⁊ motui caloris naturalis obediūt magis. ℂ Pregnantib⁹ in fine inpgnationis vrina similis est substātie ⁊ colori aque ciceris: aut aque. in qua coquuntur pedes animalium. Ratio talis est vtriusqz. quoniam natura superfluitatum multitudine grauata dispositionez: aut preparationem ad partum intendes incipit emittere aliquas in matrice ex superfluitatibus retentis: ⁊ vrine commiscere: quibus commixtis vrina tingitur: ⁊ ingrossatur. ℂ Parturientium vrine sunt nigre similes atramento: grosse: turbide: multe propter superfluitatum commixtionem.

ℂ De vrinis rerū non naturalium. Cap. V.

PRo clariori notitia vrinarum significatiū supra res nō naturales habenda: intelligēdū prius: res nō naturales ita ab vrinis sibi proportionatis signari: sicut causa a suo effectu significatur. Sunt enim res non naturales aliter ⁊ aliter in quantitate: qualitate: ⁊ tempore cordi occurrentes cāe mutationis substantie: qntitatis: ⁊ qualitatis: ac etiam hypostasis vrie. Idō ex vrinis tanqz ex effectibus in signātionem ipsarum deueniemus: ⁊ in primis de cibo ⁊ potu. Pro quibus intelligendum: q illa que per vrinam de cibo ⁊ potu cognosci debent: est qntitas ⁊ qualitas. ideo ponēde sunt vrine differētiarum ⁊ qlitatū ei⁹. Quantitatis vero differentie sunt multum: paucum: ⁊ mediocriter. Qualitatis vero sunt in primis qualitatibus cibus calidus: frigidus: siccus: ⁊ humidus.

Urine color ⁊ potuum in qntitate.

ℂ Urina igitur multa in qntitate grossa: in substantia turbida: versus album declinans: ⁊ cruda arguit multam cibi assumptionem. ℂ Urina pauca in quātitate subtilis in substantia: tincta in colore arguit pauci cibi vsum. ℂ Urina vero mediocris mediocritatem significat. ℂ Probatur pma propositio. Multitudo cibi ⁊ potus multiplicat in corpe humiditatem omnē. ⁊ per consequens vrinalem. Similiter multiplicatur flegma. flegmatici vo sanguinis superfluitas vt plurimū est grossa. tertio est cruda: qr multitudine cibi ⁊ potus naturalis calor grauatur: ⁊ in digerendo impeditur propter disproportionem obiecti. Cibo vero non perfecte digesto sanguis non perfecte decoquitur. Ex quo necessario sequit in vrina tincture defectus. ⁊ hec est vrina crapulosorum ⁊ gulosorum. ⁊ hoc est qd Gal. dixit. Urina fm quantitatem diuersificatur iiiry. Quid si multum liquor vrine crescit: minuitur. Hypo. Minoratur tinctura vrine: ⁊ ad albedinez appropinquat maxime. ℂ Secunda probat par oppositū. Minuit humiditatem. ⁊ per cōsequens acuitur calor: ⁊ tingit vrinam: ⁊ minuit qntitatem. Similiter colera multipliciter. ⁊ superfluitas fit subtilis ⁊ clara. Tertio vero calor non solum supra obiectum viget: veruz inflammatur ex quo sequitur: q supra tincturam citrinitatis vrinaz colorat. ⁊ hec est vrina ieiunantiuz. Gal. Si sit paucū liquorem paucum facit: hypostasim multam: ⁊ maiorem tincturaz. ℂ Tertia vero suo mō probari potest.

Urina cibor ⁊ potuum in qualitate.

ℂ Urina que habet ciborum qualitatem significare sic cognoscitur. ℂ Urina tincta ⁊ rubea vsum signāt calidorum: sicut aromatuz ⁊ acruminū. Probat. Huiusmodi. n. cibaria epar calefaciunt: eo calefacto sanguis tingitur: ⁊ rubefit sanguis. ⁊ similiter vrina cum ipso. ℂ Urina discolorata ⁊ cruda vsum signāt frigidorum cibariorum: quoniaz talia per oppositā caliditatem epatis extinguunt. ℂ Urina multa: turbida: et grossa cum albet. humidorum cibor vsum designat. Probatur: quoniam tales cibi humiditatem adaugēt ⁊ multiplicant: calorem suffocant: ⁊ eius subtiliationē ⁊ sequestrationem tollunt. ideo turbida erit nisi opilatione aliter ea disponatur. ℂ Urina subtilis: ⁊ clara: ⁊ pauca: siccorum ciborum vsum signāt. Probatur: qm siccitas exiccat ⁊ turbulentiam remouet: colorata vo vel discolorata erit fm q cum siccitate fuerit iuncta caliditas vel frigiditas. ℂ Attende tamē: q lz preter primas qualitates: ⁊ cibaria habent secūdas. ⁊ tertias: que etiam variare possunt vrinas: videat q de eis possit fieri doctrina: tamē qr locus eius nō est iste: ideo pro nunc pretereātur: talia enim cibaria corpora vt plurimum in egritudines inducunt. ⁊ ideo eedem erunt illorum ciborum ⁊ egritudinū ab eis productarū. verbi gratia. si sint cibi opilatiui: vrina opilationis erit vrina horum ciborum aperitiui. Similiter eandez habebunt vrinam cum egritudinibus: que ex nimia fuerit apertione: licet nōnulla cibaria odorem etiam imprimunt in vrinis: ⁊ maxime de aperitiuis: quemadmodum sparagi: qui non soluz aperiunt ⁊ aperiendo multam faciunt vrinam. verum etiam ⁊ grossam: ac fetidam efficiūt. Et sic suo modo de reliquis intelligi pōt: vtputa de cibis venenosis: qui si sint iuncti cum frigiditate mortificator ex frigiditate vrinā efficiēt: si cuz caliditate consumptorum ⁊ inflāmatorum vrinaz efficient. ℂ Uria pauca in qntitate: subtilis in suba: in colore tincta: micta forte pungēs laboriosum exercitiuz signāt nisi motus sit imediate post cibū pma pars propry itellectus: eni labor ⁊ motus corporis: epar ⁊ cor. ⁊ totum corpus calefacit ⁊ exsiccat superfluitates insensibiliter resoluendo: quo fit vt humiditas vrinalis minoretur: fiat clara: ⁊ subtilis: ⁊ colore tingatur. Dixi secundo nisi motus fuerit imediatus cibo: quoniā talis digestionem impedit. ⁊ sic crudaz transire facit humiditatem vrinalē: vt sic cruda: turbida: ⁊ maioris sit qntitatis. Aut clara alba ⁊ aquosa sicut in habentibus vias latas: ⁊ epar: ⁊ renes calidos. ℂ Uria multa grossa ociositatem significat. Probatur per oppositum vt supra. ℂ Urina mediocris in his differentys mediocritatem in exercitio ⁊ ocio portendit. ℂ Idem vt supra. probatur hoc de inanitione: ⁊ repletione: ⁊ similibus probationibus.

Urina mot⁹ ⁊ getis: acre pletōis ⁊ ina nitionis.

Urine accitiū animi.

ℂ Uria multa in qntitate: mediocris in substātia: ⁊ claritate ⁊ colore letitiam significat. Probat. Calor eniz temperatus digestionem perficit ⁊ humiditatem non exiccat. ergo calor substātia ⁊ dyaphanitas erūt laudabiles ⁊ quātitas maior: ex quo humiditatem non exiccat: ergo. ℂ Urina intensa ⁊ subtilis iracundiaz: ⁊ angustiam: ⁊ tristitiā: ⁊ timorez significat. Probat. Quoniam per iram inflāmatur sanguis: per sollicitudinez mouet hūores: ⁊ calefacit cor: ⁊ sic tingitur vrina. Idē fit ex angustia: sed differūt: qr calor in angustia minus acutus ⁊ pungitiuus cum veniat subito ad cor ⁊ recedit subito antequam sua cōplexio mutet. Calor ex tristitia est longe acutior: qr in corde moratur quousqz cā eius expediatur. Ex quo eius complexio calefit.

Urine somni ⁊ vigilie.

ℂ Urina pauca in quantitate: tincta in colore: subtilis: in substantia cruda vigiliā significat multā. Probat

quoniā

quoniã vigilia calefacit spiritum animatum: ⁊ inflam-
mat totum corpus. ¶ Item diuertit calorem natura-
lem a digestione: ⁊ sic digestionez impedit: per contra-
rium dici debet de somno multo.

Urine regio- num ac tẽpo rum anni.

¶ Urina aeris: aut tẽporis ãni calidi: ⁊ regionis calide
tincta est pauca: ⁊ subtilis. Probatur: quoniã calor re-
soluit per poros: aut fumũm: aut sudorem: ⁊ sic exiccat
⁊ sanguinez inflãmat ⁊ vrinã minuit: ⁊ colorat. ¶ Uri-
na vero cruda: alba ⁊ multa aeris frigiditatez: aut tem-
poris: ac regionis significat. Probat̃: qm̃ fortis frigidi-
tas ad interiora penetrãs in corpib⁹ debilibus calorez
extinguit. ⁊ per ꝯñs eius coactionẽ impedit. debilis vͦ
friditas poros claudẽs hũiditatẽ multiplicat: ⁊ ipsa ẽt
calorẽ obtũdit. ¶ Aduerte tñ: ꝙ sepe p̱ accidens ꝯriũ
ꝯtingere potest. Estate enĩ vehemẽtia caloris aeris in-
natus calor dissoluitur: ⁊ exteriora petit: interiora fri-
gida dimittens: eius operationes diminuens: ⁊ maxi-
me decoctio chili ⁊ chimi: ex quibus vrina ꝑcreatur.
¶ Contingit etiam per accidens humores frigidos in
estate multiplicari propter vsum multarum reruz fri-
gidarum. ¶ Econtra in hyeme fit humorum calido-
rum multiplicatio propter ciborum calidorum vsuz:
⁊ propter caloris fortificationem fit per accidens: non
nũquã vrina multa grossa ⁊ colorata. ideo in iudican-
do sempter aduertendũ est ad id: quod fit per accidẽs
ne iudicium corrumpatur. ¶ De regionibus suo mo-
do eadem feratur sententia.
¶ Urina vͦ in colore mediocris signũ est veris: ⁊ autũ-
ni ꝯriũz. Probat̃ p̄ma pars. In his. n. tẽporibus calor
⁊ frigus sunt temperata. ergo earũ actio etiã tempera-
ta. Humidi autez vrinalis etiam coctio ⁊ tinctura vri-
ne cum alijs erit temperata. igitur merito caloris hoꝝ
temporum vrina etiã in colore mediocris. Probatur.
secũda pars. In autũno viget siccitas: ⁊ in vere hũidi-
tas. ĝ in autũno subtiliat̃ ⁊ minorat̃. in vere vͦ ingros-
sat̃ ⁊ maiorat̃. ĝ. alias ꝓbata est in hoc eodẽ tractatu.

Urine anne- xoꝝ reb⁹ nõ nãlibus vt ar tis: coitus ⁊c.

¶ Simile iudicium fieri potest de vrinis reliquarũ re-
rum non nãlium non principaliũ. s. artiuz ludi. coitus.
balnei: ⁊ fricationum. ¶ Unde vrine fabrorum simi-
les sunt vrinis corpoꝝ multum exercitatoruz. ¶ Uri-
ne banchariorum eque similiter piscatorum: ⁊ eorum
qui iuxta aquas se exercent. ¶ Urine coeuntiuz sunt
similes inanitis: dempto ꝙ in contento vtplurimũ ap-
paret substãtia spermatica pilosa. ¶ Sed aduerte: ꝙ
multum interest inter vrinas coeũtiũ: qm̃ qui de ꝓpe
coierit: vrinã magis faciet tinctã: ⁊ cuz illa superfluita-
te tinctã propter concussionẽ ⁊ inflãmationẽ spirituuz
cum superfluitate ꝓpter eius admixtionẽ cum vrina.
¶ Sed vrina eoruz: qui multo vtuntur coitu: vel mi-
nus de prope nõ coierunt: erit subtilis: clara: ⁊ pauca p̱-
pter caloris nãlis resolutionẽ: ac etiã humiditatis con-
sumptionez. ¶ Urine balneatoruz sunt varie s̃m bal-
neoꝝ varietatem. Qui enim balneãtur in aquis frigi-
dis: virtualiter eoꝝ vrina multipliciter discoloratur ⁊
ĩgrossatur. Si vͦ in aquis sulphureis tingit̃: paucifica-
tur: ⁊ subtiliatur. ¶ Seruientiuz vero in stuffis vrine
sunt pauce ⁊ crude propter caloris diuersionem ad ex-
tra: ⁊ digestionis imperfectionem ⁊ humiditatis con-
sumptionem. ¶ Intelligenduz tamen: ꝙ quecũqꝫ di-
cuntur de vrinis istarum rerum non naturalium veri-
ficãtur quãtum est merito illius dũtaxat: ita ꝙ in vsu
reliquarũ non fit excessus: aut defectus: ⁊ idem etiã in
reliquis iudicijs sentire opz: vt in p̄ma p̱te dicebat̃: ita
ꝙ nullus abusus ꝯcurrat. In his reb⁹: vl' si coinciderit
põderet̃ cũ alijs: ⁊ compatione facta iudicet̃.

¶ De vrinis rerum contra nãm. Cap. VI.

Res contra nãm tres eẽ perhiben-
tur. s. morbus. cã mor-
bi. accidens morbi: ⁊ he sunt principales
quibus addit̃ vnum annexuz: qđ est tem-
pus morbi. Inter res aũt p̄ncipales de so-
lis morbis vrine ponẽde sunt. De causis aũt morbi cũ
nõ sint nisi cause efficientes conseruãtes: ⁊ ille sint res
nõ nãles ĩdebite applicate. Cause sunt alij morbi: qui
sunt cã alterius: vel sunt cause dispositiue: que nõ sunt
nisi res nãles. Urinas designare non est opus: cuz taz
de rebus non nãlibus qꝫ de rebus nãlibus proprijs lo-
cis vrinas explicuerim⁹. Quare inter oẽs res cõtra na-
turã principales satis erit nobis morboꝝ dũtaxat vri-
nas describere: nec etiã accidentiuz separatã efficere in-
dagationem: opz pro eo ꝙ accidentia: aut sunt morbi:
⁊ sic de eis dcm̃ erit satis: vbi de morbis vrinas posue-
rimus: aut sunt pure accidentia: que cum dependeãt a
morbis: pari etiã rõne significari poterũt per vrinas si-
gnificãtes morbos: cum id qđ est signum cause: etiã si-
gnũ effectus aliquo modo dici pene possit. Addemus
insuper ⁊ vrinas tempus morbi: vt plenior habeat̃ no-
titia morboꝝ: non soluz quo ad essentiã: sꝫ etiã quo ad
successionẽ eius. Dicamus igit̃ incipiẽtes a capite.

¶ Frenetici vrina alba est in colore. tenuis in sub̃a: lim- Urina frene- tici.
pida in dyaphanitate: pauca in quãtitate: ⁊ maxime si
in acutis febribus appareat: postqꝫ fuerit prius tincta
multa: grossa: ⁊ non ita limpida: ⁊ sic sine alleuiatione
permutata: ⁊ insensibiliter. Ratio huius talis esse põt.
ex quo prius multa erat: ⁊ tincta: ⁊ grossa: ⁊ obscura ar-
guit humores multos acutos in corpore reperiri: ⁊ cuz
non ad extra expulsus cretice sint. Et cum vrine iã nõ
misceãtur: sicut prius eos alio loco reperisse. ⁊ qꝛ tales
sunt calidi. ⁊ per ꝯñs leues facile cõiecturari põt supe-
riora petijsse: ⁊ collecti in regionibus cerebri apostema
causasse. ¶ Letargici vrĩa ĩ colore alba: vl' subrubea: Urina letar- gici.
in substãtia spissa per totum: sed a media regione supe-
rius liuida circulum hñs grossum. vtplurimũ insensi-
biliter: aut cum conatu micta. ¶ Epilentici vrina sub-
tilis: in substãtia multa: in quãtitate alba: in colore ob-
scura: in dyaphanitate circulũ habens grossuz ⁊ plum-
beum. ¶ Pleuretici vrina subtilis: in substantia mul-
ta rubea: aut rubicunda: spissa per totum: sed circa me-
diã regionẽ liuida: vl' obscura. ¶ Peripleumõice vri-
na in colore ruffa vl' subruffa: in substãtia spissa: in me- Urĩa cuiusli- bet male di- spõnis spũa- lium.
dia regione distincte liuida. ¶ Cuiuslibet male dispo-
sitionis spũalium membroꝝ vniuersaliter vrina ruffa
vel subruffa: citrina vel subcitrina: pallida vel subpal-
lida: glauca: lactea: vel alba: in substãtia tenuis: vel me-
diocris liuens a medio supra vel circa medium: ⁊ ma-
xime si sine granulis fuerit. ¶ Epatis aposteatis vrĩa
in colore rubea: aut inopos a medio infra. superius vͦ
viridis liuida nigra vel subnigra in substãtia per totũ
grossa. ¶ Yctersci vrina nigra: que fit a vehementi in- Urina ycteri- ci.
cendio: ⁊ infirmus patitur vehementez ardorem: ⁊ eã
precessit vrina citrina: aut rubea: ⁊ eius hypostasis est
diuulsa inequalis ⁊ incontinua ⁊ nõ est vehemẽtis ni-
gredinis: imo tendit ad citrinũ ⁊ croceuz: ⁊ in dyapha-
nitate ẽ fusca. ¶ Urina ĩ colore ruffa vel subruffa: in
substãtia mediocriter spissa: cuius spuma crocea supe-
rius croceã ycteritiã significat. ¶ Urĩa rubea vl' sub-
rubea: vel inopos: cũ substãtia spissa ⁊ spuma viridi vi-
ridem significat ycteritiã. ¶ Urina inopos: in substã-
tia spissa cuz spuma nigra: nigram significat ycteritiã:
¶ Epatici aut splenetici vrina ĩ colore citrina: vl' sub-

citrina in substãtia tenuis:imo tenuissima:⁊ quasi vir/
gulata longo tempore durans. ¶ Opilationis epatis:
aut splenis vrina a frigida causa prouenientis:in colo
re alba:in suba subtilis per totuz limpida:⁊ q̃si virgu/
lata:⁊ longo tempore durans. ¶ Hydropisis hyposar
ce vrina in colore pallida:vl' subpallida:karopos:glau
ca:lactea:vel alba:in substãtia per totuz spissa: quãtita
te pauca:tẽpore longo:in hac dispositione durãs ⁊ ma
xime:in autũno hyeme:aut ꝑncipio veris. ¶ Hydro/
pisis asclitis vrina in colore ruffa vel subruffa : in sub/
stãtia mediocriter spissa:vel spissa in quantitate pauca
superius obumbrata ⁊ liuens:⁊ talis lõgo tempore ap
parens. ¶ Hydropisis tympãites vrina in colore ruf/
fa in substãtia tenuis:vel mediocriter spissa:lõgo tem
pore durãs:⁊ precipue autũno. hyeme autez principio
veris. ¶ Dyabetici aut resoluti corpis vrina alba:seu
subpallida:tenuis ⁊ multa:⁊ frequenter micta:⁊ cuz re
solutionibus atq̃ siti:ac etiam diu perseuerãs. ¶ La/
pidis vrina multiplex esse perhibet̃ ẜm ꝙ multiplex
est lapidis differentia tam ex parte loci: in quo genera
tur q̃z ex parte dispositionis eius. Ex pte loci quidã ge/
neratur in vesica:⁊ quidã in renibus. Ex parte vero di/
spositionis sue. quidam est in via generationis ⁊ con/
firmãdus. quidaz iam complete genit⁹ ⁊ confirmat⁹:
⁊ quidã in via dissolutionis breuiter. omnibus igitur
his seruatis vrina notãda est. In primis lapidis in re/
nibus ẜm omnes tres differentias. s. generandi:geniti
atq̃ dissoluendi. dehinc vo lapidis vesicalis ẜm suas
differentias. ¶ Lapidis generandi in renibus vrina:
in substãtia tenuis cum augmentatione grauedinis et
doloris circa partes renum:⁊ diminutionẽ arenularuz
rubearuz. Lapidis iam geniti ⁊ confirmati vrina pre/
dicta discolorata ⁊ tenuis sine arenulis:cum dolore:et
grauedine:⁊ difficultate vrinãdi:maxime si postea tan
dem cum copia arenularum precedente apparuerit.
¶ Lapidis dissoluẽdi: aut qui minuitur ⁊ dissoluitur
vrina discolorata grossa multa turbida cum apparen/
tia multarum arenularum rubearũ:⁊ alleuiatione do
loris:⁊ grauedinis circa partes renum: ⁊ cum remotio
ne difficultatis vrinãdi ⁊ maxime. si post tenuez ⁊ sub/
tilem ⁊ sine arenulis:⁊ cũ grauedine:⁊ difficultate ap/
paruerit. ¶ Lapidis in vesica vrina ẜm omnes diffe/
rentias generãdi:geniti:atq̃ dissoluendi est eadem cũ
supradictis demptis arenulis rubeis atq̃ grauedie re/
nuz:quoniã in lapide vesice arenule sunt albe: ⁊ graue
do apparet in vesica tñ: ⁊ difficultas vrinãdi in ea est
maior. ¶ Nefretici vrina alba est:⁊ spissa cum multo
sedimine ⁊ albo mucillaginoso in q̃titate pauca:⁊ fre/
quenter micta. ¶ Strãgurie vrina eadem penitus cũ
supradicta. ¶ Excoriationis vesice:aut renũ:squamo/
sa cum dolore renum: aut vesice: cuius squame si fue/
rint albe excoriationem vesice. si rubee renum signifi/
cãt. ¶ Ulterius renum ⁊ vesice vrine cum sanie ⁊ dif
ficultate mingendi: que si rubea fuerit:⁊ multa:renuz
significat vlcus. si vero alba ⁊ pauca vesice. ¶ Po/
dagre seu artetice vrina ruffa vel subruffa: citrina vel
subcitrina:pallida vel subpallida:in substãtia tenuis:⁊
maxime quo ad partez eius inferiorez. si rubee granu
le apparuerint:arteticã:aut podagrã ex humoribus ca
lidis significat. ¶ Urina alba pallida vel glauca sub/
tilis cum granulis albis:arteticam a frigi. materia ꝑ/
uenientez significat. ¶ Ethice vrina prime speciei in
colore ruffa vel subruffa citrina vel subcitrina in sub/
stantia mediocris cum resolutionib⁹ petaloicis nisi vi/
tio fierent vesice:⁊ hoc si post aliã febrem fiat:⁊ maxi/

Uri̅s hydropisis hyposarce.

Urina dyabetici: aut resoluti.

Urina nefretici.

Urina artetice ⁊ podagre

me humoralem. Si vero post effimeraz: aut ex se fiat
incipiens:non est inconueniens ipsam esse similem na
turali in colore ⁊ substãtia. Sed in contento differt ab
ea:quoniã plurimũ petaloydes in ea apparere necesse
est. Et in superficie vrine vnctuositas quedã ac si oleũ
etiã esset appositũ. ¶ Ethice tertie spẽi vrina in colore
ruffa vel citrina:in substãtia aliquãtuluz spissa:⁊ quasi
per totuz oleaginea:⁊ in superficie habens telã super/
natãtez:⁊ vrinali adherentem:ita ꝙ si vrinale incline
tur ad alterã partiuz:tela adherebit parti apposite. ha/
bet etiam predicta vrina crynoidales resolutiones.
¶ Ex his facile est intelligere vrinã scđe speciei cũ in/
ter istas sit media. sic ⁊ vrina suo modo proportionali
ter se habet. habens tamen pro contento furfures vbi
alie habent petaloydes:aut crinoydes. ¶ Febris cole
rice simplicis vrina in colore ruffa: in substantia gros/
sa:in quantitate multa:in dyaphanitate aliquãtulum.
obfusca. ¶ Febris tertiane continue vrina in colore
ruffa vel subruffa in substantia tenuis. ¶ Urina in co
lore citrina in substantia mediocriter tenuis: tertianã
de colera citrina significat. ¶ Urina viridis vel ni/
gra in acutis febribus:generationem colere passiue et
eruginose significat. ¶ Quottidiane febris ex flegma
te naturali vrina in colore subpallida:citrina: vel sub/
citrina:in substantia equaliter per totum spissa sine li/
uiditate. ¶ Urina in colore subcitrina vel pallori vi/
cina:in substãtia mediocris quotidianã de flegmate
acetoso significat. ¶ Urina in colore ruffa vl' subruf/
fa:in substantia per totum spissa:sine liuiditate quotti
dianã de flegmate dulci significat. ¶ Urina in colore
ruffa vel subruffa:in substãtia mediocriter tenuis:quo
tidianaz de flegmate salso significat. ¶ Quartane vri
na in colore citrina:in substantia tenuis:⁊ hec in die se/
quẽti paroxismũ: in alijs vero diebus pallida vel sub/
pallida colore apparet:nisi fuerit in eius terminatiõe:
quoniã in fine quartane. si multa:nigra:⁊ grossa appa/
ruerit:quartane terminationem significat. ex eo ꝙ ar/
guitur humorem melãcolicum grossuz et nigrum per
vias vrine expelli ⁊ expurgari. ¶ Urina in colore sub
citrina intensa:in substantia per totum spissa:duplicez
significat quottidianaz. ¶ Urina in colore rubea vel
subrubea:in substãtia mediocriter tenui:superius ob/
umbrata:in iuuene ⁊ colerico duplicem significat ter/
tianam. secus esset in sene ⁊ melancolico: vel muliere
flegmatica sola vrina ruffa vel subruffa significat du/
plicem tertianã. ¶ Urina in colore inferius rubicun/
da:vel subrubicũda:superius inopos in substãtia per
totum spissa:⁊ aliquantulum superius liuens homote/
num significat. ¶ Urina prius rubicunda vel subru/
bea:postmoduz inopos: ⁊ in substãtia per totum spissa
⁊ liuens mãifeste superius: vel apposita manu augma
sticum significat. ¶ Urina in colore rubea: sicut san/
guis aquosus vel subrubea: aut rubicunda: sicut cro/
cus orientalis in substãtia per totum spissa:lz inequali
ter sine liuiditate cum quadam gleba sanguinis sino/
cham inflatiuaz significat. ¶ Urina in colore citrina
vel subcitrina intensa:in substantia spissa per totum:si
ne mãifesta liuiditate:cuz manu apposita liuens: quo/
tidianã continuam significat. ¶ Urina in colore rub.
vel subrub. in substãtia mediocriter tenuis ad tenuita
tem magis accedens sine liuiditate mãifesta:manu ta
men apposita liuens cum quadã spuma continuã ter/
tianã significat. ¶ Intelligenduz tñ: ꝙ in multis alijs
compositis febribus:ac ẽt simplicib⁹ adequate signifi
cationes per vrinas haberi nõ possunt cũ vna ⁊ eadez

Urina febr. colerice.

Urina feb. ⁊ flegmatice.

Urina quartane.

vrina

vrina sepius diuersas simplices febres significet: non
nūq̄ȝ vnā cōpositā. Sz opus est medicū notare diffe-
rentiā corpoꝝ: ⁊ ēt alioꝝ accñtium: que apparent circa
egritudines: ⁊ ꝺm varietatē illoꝝ varie iudicatur de si-

Urina febr. cursonidis.

gnificatione vnius ⁊ eiusdē vrine. ¶ Urina in colore
rub. intensa vel flaginea ad similitudinē ignis: in suba
mediocriter tenuis: magis tñ ad tenuitatē declinās si-
ne: liuiditate ⁊ vmbratione: supius hñs multā spumā:

Urina febr. sinoche.

que ꝓuenit ex nimietate feruoris causonē febrez signi-
ficat. ¶ Urina in colore ru. vel subru. i suba mediocri-
ter spissa ad spissitudinē declinās cum aliquātula spu-
ma superius sinochidē sigñat febrē. ¶ Urina in colo-
re rubicūda vel subrubea: in suba mediocriter tenuis:
vel mediocriter subtilis cuz aliquātula spuma supius
causonidē febrē sigñat. ¶ Urina in colore ruffa vł au-
rea: in suba mediocris supius māifeste liuens maiorez

Urina maioris emitritei

sigñat emitriteū. ¶ Urina in colore ru. vel subrub. in
suba mediocris tenuis: vel mediocriter spissa supiꝰ di-
stincte liuēs mediū sigñat emitriteū. ¶ Urina liuida
vel nigra minorē sigñat emitriteū ꝓpter ꝑncipiū adu-
stionis: ⁊ caloris nālis mortificationē. ¶ Reliquaruz
egritudinū vrinas describere minime opus est. per ea
.n. que de his scripta sunt cōprehēdi relique facile pos-
sunt: cum omnes a causis dependeant primitiuis: aut
antecedentibus vel ꝯiunctis. Primitiuarū vrine sunt
eedem vrinis rerum non naturalium. antecedentium
sunt eedē vrinis humorum preternaturaliuz. ꝯiuncta-
rū vo paꝝ ab his discrepātes. Et cū de his satis supra
dcm̄ sit: iā amplius nō repetemꝰ. Sint igit̄ hec satis ꝓ
vrinis cāruz: ac ēt reliquoꝝ morboꝝ ab eisdē penden-
tiuz: de qbus: que dicta sunt: facile omnia ꝓbari pñt de
sigñatione simpliciū dñiarū accōmodata ad hec: que
hic dicunt̄. Restat igit̄ q̄ȝtum ad hāc ptem attinet: vt
vrinas tēpoꝝ morbi: ac ꝓcessus eiusdez describamus.
Si tñ antea capm addiciamus: in quo doctrina tradat̄
de loco egritudinis cognoscendo.

¶ De cognitiōe loci egritudīs ꝑ vrinā. Cap. VII.

PRo cognitiōe habēda ꝑ vrinas loci egritudinis
ꝑsupponenda ꝑus occurrunt: que in ꝑma
pte de sigñatiōibus vlibus ꝓbata sunt .s.
in q̄libet vrina esse vestigiuz membroꝝ.

In qualibet vrina ē vestigiū mēbroꝝ.

Qm̄ vt supra diximus. oē mēbꝝ remittit ad epar sup-
fluū sui alimenti: aut saltez ad eū redit aquositas: que
cum sanguine ad membra deferebat̄: ⁊ ꝑ renes ⁊ ve-
sicā extra mittit̄: ⁊ id supfluuz nutrimenti: aut ipsa vri-
na defert secū impressionē ⁊ vestigiū membroꝝ: a qui-
bus redit. ¶ Scđo est ēt presupponendū: ꝙ diuersis
membris nr̄i corporis corrñdent diuerse partes in vri-
na: que regiōes a medicis appellātur. Sunt ēt mēbra.
vt etiā diximus: q̄ttuor geneꝝ. s. aīalia. spūalia. nālia. ⁊
gnātiua: qbus q̄ttuor regiones proportionant̄. s. circu-
li capiti aerea pars: seu suprema vrine spūalibꝰ. mem-

cognitio materiei in capite.

bra nālibus. infima gnātiuis. ¶ His presuppositis di-
camus: ꝙ circulus ꝺm varias eius dñias coloris spissi-
tudinis: seu magnitudīs ꝯpuitatis. s. spume seu granu-
laꝝ varias capitis: aut cerebri passiōes oñdit. ¶ Spi-
ritualiū vo ptium dispōnes noscunt̄ in suprema ⁊ ae-
rea pte vrine: qm̄ si in ea appuit liuor ⁊ obscuritas: ar-
guit ibi mām humoralē ꝯtineri: ⁊ vbi mā humoralis
ꝯtinet̄: ibi fumoꝝ vł vapoꝝ multitudo gnātur. Hoꝝ āt
fumi ab hūoribus eleuati: ⁊ cū vrina trāsmissi eā ptez
vrine occupāt: que ꝓportiōalis est loco humoꝝ: a qui-
bus ꝓcreātur. igit̄ vrīa appens in regione ꝓportiona-
ta spūalibus: hūores seu egritudinez in spūalibus esse
ꝓnuntiat. ¶ Sed aduertenduz tñ: ꝙ hi hūores: qui in
spūalibꝰ ꝯtinent̄: aut sunt per viā catarri: aut ex reple-
tione ꝓpria: aut ex cōpassione eorundē: que per signa
distinctiua sic dignoscunt̄. Nā stāte liuore: seu obscuri-
tate in ꝑdicta pte ⁊ spuma: aut granulis in circulo cer-
tum est signū catarri ad pectus. Sed stāte eodez liuo-
re in eadē pte sine granulis: ⁊ cuz grauedine circa illas
ptes ex repletione ꝓcedere portendit. Si vo eadē vri-
na sine granulis ⁊ grauitate: sz cū cōpassione stōi: aut
dyaphragmatis ex cōpassiōe egritudinē in his mēbris
fieri denūciat. ¶ Nāliuz mēbroꝝ dispōnes noscunt̄:

Cognitio dispōnū mēbroꝝ nāliuz.

in media pte vrine. nā si ibi fuerit liuor in eodez loco
repletionez arguit: aut leuē opilationē: aut epatis debi-
litatē. Pari rōne ꝓbatur de apparitiōe humoris. sicut
supra: ⁊ maxime qñ ex repletiōe fiat. si ex opilatiōe ap-
paret ꝑma facie ꝯrīū. cū ex opilatiōe vrina fiat clara ⁊
subtilis. qđ bene veꝝ est: si opilatio sit młta. Si vo sit
pauca: ꝓhibeāt̄ exalare fumositates. ⁊ iō in his mem-
bris reseruātur. silr ex debilitate talis liuor appet. De-
bile. n. epar sufficiens est eleuare vapores: sz non resol-
uere. ¶ Membroꝝ genitaliuz ⁊ inferioꝝ. s. intestino-

Cognitio dispōnuz membroꝝ īfra nālia exñtium.

ruz matricis renū ⁊ vesice dispōnes noscunt̄ ex liuore
appente in fundo vrine ⁊ ex cōtento: liuor. n. seu obscu-
ritas in fundo vrine cātur ex fumositate eleuata ī ma-
trice ab hūoribus mr̄icis: vel a sanguine mēstruo fluē-
te: vel retento: ⁊ ipsi vrine cōīcata. Silr in īestinis ex
fumositate eleuata ab hūoribus. sicut in fluxibus: aut
mā in eis repta: aut ex ꝯtutibus vel ex fluxu emorroy-
daꝝ. pari ēt rōne in renibus: aut vesica eleuat̄ fumosi-
tas ab hūoribꝰ: vel vlceribꝰ in his reptis. Sed ī dispō-
nibus renū ⁊ vesice certius dignoscunt̄ ex ꝯtentis. vt
satis appuit. ¶ Intelligendū liuorē nōnūq̄ȝ fore vlez
⁊ nō vnius regiōis vrine determinatū: sz indr̄nter per
totā vrine subam reꝑiri: lz ēt cū hoc stet aliqñ ꝑ totuz
vlr apparere liuorē: sz tñ in vna regione magis q̄ȝ in al-
tera. ideo haꝝ diuersitatū sigñata demōstremꝰ. Nā
vl'is liuor artericā passionē sigñat: diuersitatē hūoꝝ ꝑ-
turbationē eorūdē. Apata interioꝝ adustionē: ⁊ mem-
broꝝ ꝯsumptionē: ⁊ vltimo caloris nālis mortificatio-
nē. Haꝝ vo signa distictiua hec sūt. Ul'is liuor cū gra-
nulis artericā. Ul'is liuor cuz dolore īterioꝝ mēbroꝝ
aꝑata ⁊ eoꝝ mēbroꝝ: in quoꝝ regione obscurior appꝫ
vrīa. Ul'is liuor cū resolōnibꝰ: aut crinoydibꝰ adustio-
nē sigñat. Ul'is liuor sine altero hoꝝ signoꝝ humoꝝ
turbatiōez: aut eoꝝ diuersitatē denūciat. Hec sūt satis
ad pñs: que si supioribꝰ iungāt̄ multa ex supra dictis.
fient clariora.

¶ De vrinis diuersoꝝ tempoꝝ morbi. Cap. VIII.

TEmpora morbi maxīe mālis: ⁊ si
distigui possint ꝺz diuer-
sitatem accidentium: distinctio tamē ꝺm
diuersitatem digestionis materiei eēntia-
liter est: quā per maxīe ostēdit vrīa. Ideo
volentes vrinas temporum describere: tempora ꝺm

Urina optīme sani.

diuersitatē digestionis ꝑ eas sigñare volumꝰ. ¶ Pre-
supponēda tñ est in ꝑmis vrīa optīe sani: qm̄ ꝺm reces-
suz ab ea mēsurari hz digō: aut indigō: sicut supra dixi-
mꝰ de lapsibꝰ nālibꝰ. Presupposito igit̄ vrinā optīe sa-
ni fore eā: q̄ in q̄ȝtitate suba ⁊ dyaphanitē ē mediocris
colorꝭ citrini: aut rubei: clari. ꝯtēti: albi: eq̄lis: pinealis:
⁊ ī fundo residētis. Ex q̊ fiet: vt q̄ est ab istis recedēs ꝑ
colorē: subaz: q̄ȝtitatē: ⁊ ꝯtētū erit indigōnis sigñatiua
ꝺm maiorē: aut minorē haꝝ ptiū recessuz a mediocri-
tate. ģ vrina subtilior aut grossior: albior aut rubicun-
dior: obscurior vel lipidior: maioris: aut minoris q̄ȝtita

tis ꝯtẽti alteri⁹ coloris loci ⁊ figure erit signũ indigõnis. ¶ Procedamus vlteri⁹ oĩuz tẽpoꝝ gradus oñdẽdo. ¶ Principij. Urĩa subtilis: vl' grossa ⁊ turbida manẽs talis: rubicũda vel ruffa: aut alba vl' pallida carẽs ꝯtẽto: aut ipm hñs in sup̃ma p̃te vrine. ¶ Augmenti. Urĩa: q̃ ad mediocritatẽ ĩcipit accedere ĩ sub̃a: ⁊ in colore: ⁊ in claritate: aut si turbida ⁊ grossa migat̃: subito clarescit: ⁊ hypostasiz appẽtẽ hr̃e ĩcipit. ¶ Stat⁹. Urĩna vere in oĩb⁹ mediocris hypostasiz hñs albã leuẽ cũ ceteris ꝯditiõib⁹ reqsitis. ¶ Declinatiõis. Urĩa eadẽ nisi: q̃d est p̃fectior in his ꝯditõib⁹ ⁊ maxĩe in q̃titate hypostasis: qm̃ aut nulla est hypostasis: aut ẽ q̃titatis lõge minoris. Hec oĩa credo facile p̃ supradicta posse deduci: ⁊ sunt artificiosissime a Gal. collecta p̊ de crisi. iõ p̃bãdũ nõ elaboramus. ¶ Attẽdas tñ: q̃ successio digõnis in egritudib⁹ mãlibus absq̃ putredine colligi põt ex his: que hic dicta sunt: ac ẽt ex his que dicebantur caplõ de vrinis ṽtutũ. si redibis ad id caplm: ⁊ iunges huic cõpletiorẽ hẽbis doctrinã.

¶ Ultimum ⁊ ceteris vtilius de cognoscenda egritudinis terminatione: siue ad bonum: siue ad maluz per vrinam. ¶ Capitulum. IX.

Omnis notitia: que de dispõnibus humani corpis p̃ vrinã hẽri põt sũme vtilis est atq̃ necẽia: sz ĩter eas illa p̃cipue magis existimãda est: que egritudis terminatõez ad bonuz vel ad malũ oñdit: qm̃ ⁊ si cetere ad egritudis cognitiõez: ⁊ ei⁹ regimẽ regulãdũ deseruiãt. si lrq̃ de statu ⁊ cõsistẽtia egritudis certificẽt: ⁊ maxĩe eo tp̃e: quo fiunt. Hec vero p̃ceteris medicũ diuinũ quodãmõ efficit: magisq̃ in op̃e securũ ⁊ sũma laude: atq̃ honore dignuz. Quare ⁊ si cetera: q̃ supra notauimus diligenter satis discussa sint. hec ṽo: que hic de hꝯ mã tradent̃ diligẽti⁹ examiata scribent̃. Seruetur q̃ hoc caplz memorie tãq̃ singulare thesaurũ. Nec pigeat si plurima hic rep̃ies: que supra ĩ diuersis locis tradita sint. cuz. n. magni honoris sint decies repetita placebũt. ¶ Urina absq̃ signis digõnis fortibus nõ est mortale: qm̃ poterit eger liberari cuz lõgitudine ⁊ resolui hũor: si ṽtus tolleret: aut fiet crisis p̃ exituraz: ⁊ p̃prie qñ nõ fuerit humor vehemẽtis malitie: aut fortasse liberabit̃ ex eũatione per medicinã: p̃ quã eũat̃ malignũ simul cũ benigno. ¶ Urina: que oĩbus horis p̃mãet in colore vrine sanoꝝ in sub̃a ⁊ claritate: ⁊ cũ sedimine laudabili p̃nitiosa est ⁊ mortalis. signat. n. egrũ tẽdere ad mortẽ: ⁊ nãz tãq̃ desperatã derelĩqt se pugnaz. ¶ Urina in colore: ⁊ sub̃a: ⁊ dyaphanitate: ⁊ sedimine mala ⁊ multa in dieb⁹ creticis: si signa p̃cesserint: digõnis liberatõez signat.

¶ Signa ex quãtitate.

Urina que qñq̃ pauca: qñq̃ multa mingit̃: qñq̃ retinet̃ in acutis febrib⁹ est malũ: qm̃ aut signat vehementiã pugne egritudinis ⁊ nãe: que qñq̃ vincit: qñq̃ vincit̃: aut laborez innati caloris aut nãe: aut grossitiẽ mãe: ⁊ q̃ difficulter suscipiat digõnez. Or si fuerit in febrib⁹ quietis: lõgitudinẽ indicat egritudinis p̃p̃ grossitiẽ hũoꝝ.

¶ Signa ex sub̃a ⁊ dyaphanitate ⁊ cũ odore.

Urina tenuis sub̃e qñq̃ fit sicut in dyabete: ⁊ est cũ ea assiduitas sitis: frequẽtia mingẽdi: et facilitas egõnis valde maluz signat. Sed si fieret p̃p̃ cruditatẽ: nõ foret malũ. Si ṽo p̃p̃ opilõnẽ impedientẽ exitũ mãe grosse malũ. Or si ex debilitate ṽtutis alteratiue: ⁊ nõ est cũ facilitate exit⁹: est minoris malitie q̃ in dyabete. ¶ Urina tenuis p̃ plures dies p̃durans p̃mixtionẽ sensus signat. Or si p̃mixtio p̃seueret significat mortis velocitatẽ: q̃r signat q̃ mã repit ad cerebrum. ¶ Urina tenuis: que p̃mutat̃ in grossaz: in acutis sine alleuiatiõe vtplurimuz liquefactionẽ mẽbroꝝ signat. ¶ Urina aquosa: que multiplicat̃ in hora exacerbatiõis febris ap̃a ventuꝝ in ĩferiorib⁹ p̃tib⁹ signat. In q̃bus tñ attendenduz esset ẽt color: q̃ cũ sub̃a iungit̃: qm̃ ex his duob⁹ plurima ⁊ certior ẽ signatio. ¶ Urina tenuis: que ꝯuertit̃ in grossam in ꝯtinuis acutis cũ signis bonis signat crisim p̃ sudorẽ. ¶ Urina eadẽ si cũ signis malis fuerit: est valde mala: qm̃ in corde: aut ep̃e adustionẽ signat. ¶ Urina turbida: que añ crisim clarificat̃ nõ bonũ signat: qm̃ arguit mãei retẽtionẽ ⁊ nãe defectum in expellẽdo. ¶ Urina grossa turbida: que nõ residet: cũ clarificat̃: malum signat: qm̃ arguit ebulitionẽ humoꝝ a vehemẽtia caliditatis ex̃nee: aut debilitatẽ caloris ĩnati. ¶ Urina grossa ⁊ p̃p̃rie maxime: in q̃ nõ assotiat̃ flux⁹ sanguis nariũ maluz signat. ¶ Urina alba in acutis malũ signat: qm̃ signat mãz esse diuersam a vijs vrine: ⁊ quocũq̃ repit: ibi ap̃a causari põt nisi signa p̃cesserint digõnis: qm̃ tũc crisiz per vomitũ: aut recessum signat. ¶ Urina tenuis alba in acutis fe. cui post aduẽit turbulẽtia ⁊ grossitudo cuz albedine sua: spasmũ signat ⁊ mortẽ. ¶ Urina nigra in acutis: ⁊ si sit signũ malũ: nõ tñ absolute est ad mortẽ: qm̃ lz ẽt cũ ea assotient̃ signa mala: qñ tñ ṽtus est fortis põt facere eũatiões diuersas ex oĩ genere cui si succedat alleuiatio signũ est salutis. ¶ Urina nigra q̃to paucior fuerit tãto deterior. signat. n. hũiditatis ꝯsumptionẽ: ⁊ multo magis: si grossior efficiat̃. ¶ Urina nigra declinãs ad subtilitatẽ cũ magno sedimine ⁊ odore acuto in acutis febribus: dolorẽ capitis ⁊ sensus permixtionez signat. Põt ẽt signare fluxũ sanguis nariũ: aut sudorẽ: ⁊ maxime si signa p̃cesserint digõni: sed tñ imp̃fecta erit in vtrisq̃ crisis: qm̃ q̃d grossuz ẽ in vtrisq̃ retinebit̃: expulso: q̃d de subtili est. ¶ Urĩa nigra: cui associat̃ sedimẽ pẽdẽs q̃si res nigra rotũda aggregata: cũ qua inuenit̃ odor malus: ⁊ est tẽsio in laterib⁹: ⁊ ap̃a in hypocũdrijs ⁊ sudor signat mortẽ: qm̃ hꝯ tensio spasmũ portẽdit: ⁊ sudor debilitatem. ¶ Urina tenuis aquosa attinẽs nigredini: sua subtilitate lõgitudinẽ ⁊ nigredinẽ: adustionis malitiã signat. ¶ Urina tenuis nigra: qm̃ mingit̃ in acutis: ⁊ appetit idez cibaria calida mortem signat. ¶ Urina tenuis ⁊ nigra: que in grossam ⁊ flauã vel subalbidã ꝯuertit̃: ⁊ nulla q̃es succedit sigificat egritudinem in epate ⁊ p̃prie ycteritiã. Nã si sequeret̃ alleuiatio significaret: diminutionẽ caliditatis: ⁊ casuz digõnis. si g̊ nõ est quies: nõ est nisi: q̃r opilatio est aucta: ⁊ fit apostẽa in epate. ¶ Urina tenuis nigra: que mingit̃ in febribus acutis paulatim in tẽpore lõgo: ⁊ est cũ dolore capitis ⁊ colli significat destructionẽ rõnis gradatim in mulieribus: tñ nõ est ita malũ. ¶ Rubea ⁊ subtilis cũ signis bonis velocẽ crisim significat. Eadẽ cũ signis oppositis mortez significat velocẽ: quoniã ex vehemẽti inflãmatione p̃cedit. ¶ Urina tenuis ⁊ rubea in acutis: dolorem capitis et permixtionẽ significat. ¶ Urina grosta rubea in acutis: cui exitus est paulatiuus ⁊ frequenter: ⁊ fetet: significat caliditatem vehementem: ⁊ inquietudinem. ⁊ nature defectũ: q̃re est timorosa. Si vero eius egressus foret abundãs cuz multo sedimine: significat proprie preparationẽ: aut separationẽ. quare est bonũ signuz. ¶ Sanguis purus: cum mingit̃ in acutis: ⁊ significat vehementẽ repletionez sanguinis cum acuitate ebulitionis: ⁊ timẽda est prefocatio: que fit ex repletiõe ventriculorum

triculorum cordis:si declinat ad cor:aut apoplexiaz si
declinent ad cerebrũ.quare mortale signũ est.¶ Uri
na rubea valde.si est in febribus ex lassitudine : ⁊ con/
uertitur ad grossitiẽ:deinde apparet sedimẽ plurimuz
nõ subsidens:⁊ est dolor capitis:significat lõgitudinez
egritudinis.Eadem si cum sedimine bono apparuerit
crisim per sudorez significat: quoniã materia est decli
nans ad venas.Sed lõgitudinis causa est:quia mate/
ria inobediens:⁊ ideo nõ ingrossatur:nec subsidet ve/
lociter:si tamẽ ṽtus est potens.¶ Nota tñ:ꝙ talis vri
na est similis vrinis yctericorũ:nisi ꝙ nõ tigit.¶ Uri/
na rubea subtilis in substãtia:⁊ in sedimine significat
cruditatẽ:⁊ longitudinem: ⁊ maxime si rubedo nõ sit
vehemens:⁊ declinat ad turbulentiam.¶ Urina fla/
ua:vel subalbida in acutis febribus cum conuertitur
ad albedinem:aut nigredinem malum significat:quo
niam significat raptuz ad superiora:⁊ nigredo acuita/
tem qualitatis egritudinis.

¶ Signa ex sedimine.

Sedimen diuersum in substantia ⁊ colore ma/
lum. significat enim multitudinem
diuersoruz humorũ:idem si sit minorum partium de/
terius:quoniã significat:ꝙ natura nõ põt expellere:ni/
si postquã minorãtur partes. ¶ Sedimẽ lene aliquã/
do melius est albo. ¶ Sedimẽ rubeum si est lene:est
bonum:quoniaz natura agit in eum . ¶ Sedimen si
ad albedinem declinat:⁊ sit diuisum in substantia ha/
bens partes grossas mortale: quoniã substãtie lenitas
vehemẽtius obedit expulsioni q̃z bonitas coloris.ideo
vbi sedimẽ est lene.nã egit in eum .vbi vero albũ non
tantũ.¶ Sedimẽ spumosum ⁊ spuma : cuius albedo
est per cõmixtionez aeris cũ eo est valde maluz. mul/
tum enim a natura egreditur . ¶ Sedimen cruduz ⁊
nõ acutuz malum. ¶ Sedimen:cuius superiora sunt
rotunda:⁊ mouentur melius est sedimen:cuius super/
ficies superior est coagulata . statum enim velocem
in acutis significat.¶ Sedimẽ rubeũ:ad qḋ nõ ãnce/
dit tenuitas ⁊ paucitas vrine inuentũ a principio mul
titudinẽ significat:⁊ non digestionẽ humorum. arguit
enim multã ⁊ grossam materiã . ¶ Sedimẽ vero ru/
beum si post aduentũ digestionis:⁊ post vrinã subtilẽ:
⁊ hypostasis pauca bonum . ¶ Uehementia tincture
vrine absq̃ sedimine pauco:hoc est multo:aut nullo:⁊
dum nõ est ita:non significat bonũ:quãdoq̃ significat
bonum ⁊ maturationẽ:quãdoq̃ antecedit ꝓpter vehe
mentiã caliditatis:qñq3 ꝑꝑ famẽ .nã fames ⁊ vrinaz
tingit:⁊ auget sedimen.¶ Sedimẽ rubeuz multitudi
nem sanguinis:⁊ tarditatez digestionis significat. sed
huic in feb.intẽsius associatur angustia ⁊ tristitia. Idẽ
si vsq3 ad.40.plõgaт̃ egritudo:⁊ forte nõ speraт̃ crisis
in.60.¶ Sedimen rub.pendens decliue ad superiora
cum vrina tenui in acutis significat permixtionez ra/
tionis.si perseuerat appropiquatur perditio ¶ Sedi
men rub.quãdo substãtia vrine incipit ingrossari: ⁊ in
cipit sedimẽ pendens subsidere ⁊ albificatur:salutem
significat.¶ Sedimen ẜm formã frusti carnis in feb.
acutis sine signis digestiõis significat:qḋ est ex resolu/
tionibus membrorũ ⁊ non ex renibus. Hoc autez sedi/
men carniũ cum nõ est illius digestio:aut nõ est feb.si
gnificat illud:qḋ scis ex renibus. ¶ Sedimẽ cuz squa
mis pisci similibus sine signis digestionis in feb. acu/
tis est ex rasura i neruis: ⁊ ossibus: ⁊ venis ⁊ ex vesica.
¶ Sedimen furfureum significat simile illius : ⁊ ꝙ
feb. incipit radere ex profundo; signum distinctiuum
quando est ex vesica:est ex signis nocumentis vesice:⁊
signis digestiõis ⁊ grossitudine. ¶ Oleaginea in se est
mala:sed si est cũ alijs signis bonis:nõ est penitus ma/
la.¶ Sedimen oleagineum malũ nisi fuerit post vri/
nam nigram:quoniam tunc est bonuz:sed peius si fue
rit in principio morbi. ¶ Oleagineũ sedimen in quar
ta mortem:⁊ in septima significat. ¶ Subita permu/
tatio vrine ad signa mala in acutis mortem significat:
quoniã arguit virtutis casum:vel ex venenositate:vel
ex sanitate accidentiũ. ¶ Oleaginea vrina potest ali/
quando ex exiccatione:⁊ significat rationis permixtio
nem. ¶ Urina in qua sunt frusta sanguinis congelati
in acutis feb.cum siccitate lingue malum. Or si fuerit
lingua nigra deterius.nã non concurrit sanguis in vri
na;nisi aut propter vehementem accuitatem rumpen
tem vasa: ⁊ coagulatur ꝓpter vehementẽ caliditatez.
¶ Urina alba tenuis cuz spuma ⁊ nube citrina vehe/
menter est timorosa:qm̃ vrina signat exacerbationẽ
⁊ vehementiã acuitatis materie.¶ Urina tenuis:fla/
ua:subalbida in principio acutarum:quando conuerti
tur ad grossitiem ⁊ albedinem : deinde remanet fecu/
lenta:turbida sicut vrina asini:⁊ incipit exire inuolun/
tarie:⁊ adsunt vigilie ⁊ inquietudo:significat spasmuz
vtriusq3 lateris:cui succedit mors . Nã vrina flaua nõ
subtiliatur nisi propter dominium colerici humoris:⁊
non ingrossatur:⁊ inspissatur nisi per exacerbationem
egritudinis ⁊ cõmotionez in dispositionibus materie.
¶ Urina pauca cum colore sanguinis precipue quan
do cum infirmo est passio sciatica:maluz. ¶ Impoten
tia mingendi nisi parum : ⁊ cum dolore sine vulnere ⁊
apostẽate in instrumẽtis vrĩe in feb.acutis:⁊ cũ frequẽ
tia ⁊ debilitate pulsuũ:malũ. ¶ Retẽtio vrine in feb.
continua cum vehementia doloris capitis:⁊ multitu/
dine sudoris significat spasmum. ¶ Urina:que gutta
tim distillatur in feb. quieta:significat fluxum sangui
nis nariũ.Si autez fuerit in feb, acuta significat malũ
adueniens in cerebro:⁊ in quieta feb. significat saltim
plenitudinẽ:⁊ nature debilitatẽ in expellendo.¶ Uri
na inuoluntaria egritudines in acutis cum debilitate
virtutis arguit nocumentum in cerebro: quoniã mate
ria acuta calida ascendit ad cerebrũ:q2 cõmunicant se/
cum membra lacertosa . ¶ Urina aquosa precedens
substãtialis:fetida:nigra:aut etiã grossa maluz.¶ Uri
na : in qua procedit ex inferiori parte vsq3 ad superio/
rem:sicut fumus:mortalis est omnino: ⁊ morti propin
qua.¶ Pigus vrina:cuius color est . sicut color aque
carnis cum fetore:mortalis est.¶ Licet multa ex eis:
que in hoc capitulo cõtinentur in plerisq3 locis huius
tractatus reperiãtur:non tamen in ordinem ad egritu
dinem tñ cognoscendam posita sunt:quemadmoduz
hic.Sed ad cognitionem absolutã differentiaruz vri/
ne in alijs locis ponebantur. hic vero qualiter per eas
egritudinis terminationem ad bonum : aut ad maluz
cognosceremus.Et hec de vrinis dicta sufficiãt. In qui
bus:vt a principio diximus:non tantum:que dicuntur
attendenda sunt:que certe non multum digesta puta/
buntur : sed procedendi rationem magis existimandã
putamus : que in exemplo de vrinis particulariter est
deducta:⁊ h̄ de vrine tractatu sufficiant.

¶ Explicit tractatus excellentissimi artiũ ⁊ medicine
doctoris domini Petri Leonis de vrinis: qui vrina/
rum totã materiam mirabiliter examinat.

Repertoriū Egidij de vrinis.

Repertoriū Egidij de pulsibus.

Explicit reptoriū ꝓfundissimi medici ⁊ optimi practici. d. Egidij de vrinis ⁊ pulsib⁹ nouiter excogitatū: et iuxta titulorum ordinem optime dispositū castigateq̃ impressuz.

Repertoriū

¶ Repertoriū Petri Leonis, de vrinis.

¶ Finis.

¶ Expliciūt aurei ⁊ singularissimi tractatus de vrinis ⁊ pulsibus metrice cōpositi cū cōmentarijs eiusdem medici profundissimi domini Egidij. Una cū insigni tractatu de vrinis excellentissimi artiū ⁊ medicine doctoris domini Petri Leonis Spoletani nuncp̄mum in lucē edito: optime recogniti cunctisq̧ erroribus castigati. Addita elegāti tabula: que omnes principales questiones miro ordine demonstrat. Mandato ⁊ impensis heredū nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis ⁊ sociorū summa diligentia impressi Uenetijs per Georgium Arriuabenū. Anno reconciliate natiuitatis. 1 4 1 4. Die. zz. nouemb.

Registrum

a b c d e f g h Omnes sunt terni preter h qui est quaternus.